TC

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ BİLİM DALI

MEHMET BİN İSKENDER EDİRNEVÎ'NİN KİTĀBU BAYṬAR-NĀME TERCÜMESİ

(İNCELEME - METİN - DİZİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Lale Yeşilova

İSTANBUL 2009

TC

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ BİLİM DALI

MEHMET BİN İSKENDER EDİRNEVÎ'NİN KİTĀBU BAYṬAR-NĀME TERCÜMESİ

(İNCELEME - METİN - DİZİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Lale Yeşilova

Tez Danışmanı: Doç.Dr. Mesut Şen

İSTANBUL 2009

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans öğrencisi Lale Yeşilova'nın "Mehmed Bin İskender Edirnevî'nin Kitâbu Baytarnâme Tercümesi: İnceleme, Metin, Dizin" konulu tez çalışması Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / ~~oy çokluğu ile~~ başarılı bulunmuştur.

		İmza
Tez Danışmanı Üniversitesi	: Doç.Dr. Mesut Şen Marmara	.....
Üye Üniversitesi	: Doç.Dr. Zuhal Kültüral Marmara	.....
Üye Üniversitesi	: Prof.Dr. Emine Gürsoy Naskali Marmara	.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun ...14../...12../ 2009 tarih ve ...23/4..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Emel KEFELİ
Müdür

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER I
ÖN SÖZ IV
ÖZET V
SUMMARY VI
İŞARETLER ve KISALTMALAR VII
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ VIII
İNCELEME IX
1. HĀẔĀ KİTĀBU BAYṬARNĀME IX
1.1. Eserin yazarı IX
1.2. Eserin mütercimi X
1.3. Eserin bölümleri X
1.4. Eserin nüshaları XV
2. DİL ÖZELLİKLERİ XVI
3.1. İmla özellikleri XVI
3.1.1. Harekeleme XVI
3.1.2. Şeddenin kullanımı XVI
3.1.3. Ünlülerin yazılışı XVI
3.1.3.1. a ünlüsü XVI
3.1.3.1.1. Ön seslerde XVII
3.1.3.1.2. İç seslerde XVII
3.1.3.1.3. Son seslerde XVII
3.1.3.2. e ünlüsü XVII
3.1.3.2.1. Ön seslerde XVII
3.1.3.2.2. İç seslerde XVII
3.1.3.2.3. Son seslerde XVIII
3.1.3.3. ı, i ünlüleri XVIII
3.1.3.3.1. Ön seslerde XXV
3.1.3.3.2. İç seslerde XXV
3.1.3.3.3. Son seslerde XXV
3.1.3.4. o, ö, u, ü ünlüleri XXV
3.1.3.4.1. Ön seslerde XXV
3.1.3.4.2. İç seslerde XIX

3.1.3.4.3. Son seslerde XIX
3.1.4. Ünsüzlerin yazılışı XIX
3.1.4.1. ç ünsüzü XIX
3.1.4.2. g, k, ve ñ ünsüzleri XIX
3.1.4.3. ġ, ķ ünsüzleri XIX
3.1.4.4. ḥ, ḫ, h ünsüzleri XX
3.1.4.5. p ünsüzü XX
3.1.4.6. d, t, ṭ ünsüzleri XX
3.1.4.7. s, ṣ ünsüzleri XXI
3.1.5. Yükleme hâli (akkuzatif) ekinin yazımı XXI
3.1.6. Edatların yazımı XXI
3.1.7. Yazımı farklı olan kelimeler XXIII
3.2. Ses hadiseleri XXIII
3.2.1. Kalınlık- incelik uyumu XXIII
3.2.2. Düzlük-yuvarlaklık uyumu XXIII
3.2.3. Ünsüz değişmeleri XXIII
3.3. Çekim ekleri XXV
3.3.1. İsim çekim ekleri XXV
3.3.1.1. Çokluk eki XXV
3.3.1.2. İyelik ekleri XXV
3.3.1.3. Hâl ekleri XXV
3.3.1.3.1. Yalın hâl XXV
3.3.1.3.2. İlgi hâli (genitif) XXV
3.3.1.3.3. Yükleme hâli (akuzatif) XXV
3.3.1.3.4. Yaklaşma hâli (datif) XXV
3.3.1.3.5. Bulunma hâli (lokatif) XXV
3.3.1.3.6. Ayrılma hâli (ablatif) XXVI
3.3.1.3.7. Vasıta hâli (instrumantel) XXXII
3.3.1.3.8. Eşitlik hâli (ekvatif) XXVII
3.3.1.3.9. Yön hâli (direktif) XXVII
3.3.2. Fiil çekim ekleri XXVII
3.3.2.1. Şahıs ekleri XXVII
3.3.2.2. Bildirme kipleri XXVIII
3.3.2.2.1. Görülen geçmiş zaman XXVIII

3.3.2.2.2 Öğrenilen geçmiş zaman XXIII
3.3.2.2.3. Geniş zaman XXVIII
3.3.2.2.4. Gelecek zaman XXVIII
3.3.2.2.5 Şimdiki zaman XXVIII
3.3.2.3. Tasarlama kipleri XXVIII
3.3.2.3.1. Emir kipi XXVIII
3.3.2.3.2. İstek kipi XXIIII
3.3.2.3.3. Şart kipi XXVIII
3.3.2.3.4. Gereklilik kipi XXIX
3.3.2.4. Birleşik kipler XXIX
3.3.2.4.1. Hikâye.....XXX
3.3.2.4.2. Rivayet XXX
3.3.2.4.3. Şart XXXI
3.3.2.5. Bildirme ekleri ve cevheri fiil XXXII
3.3.2.5.1 Geniş zaman XXXII
3.3.2.5.2. Görülen geçmiş zaman XXXII
3.3.2.5.3. Öğrenilen geçmiş zaman XXXII
3.3.2.5.4. Şart XXXII
3.3.2.5.6. Cevheri fiilin olumsuzu XXXII
3.3.2.6. Partisipler XXXII
3.3.2.7. Gerundiumlar XXXII
3.4. Fillerde olumsuzluk XXXII
3.5. Birleşik fiiller XXXIII
3.5.1. Birinci unsuru isim olan birleşik fiiller XXXIII
3.5.2. İki unsuru da fiil olan birleşik fiiller XXXIII
METİN.....1
DİZİN..... 61
2. HASTALIK ADLARI DİZİNİ 215
3. BİTKİ ADLARI DİZİNİ 217
KAYNAKÇA..... 228
ÖZ GEÇMİŞ..... 230
TIPKI BASIM 231

ÖN SÖZ

Bu tez, Süleymaniye Kütüphanesinin Bağdatlı Vehbi bölümünde 1496 numarada kayıtlı bulunan Kitābu Bayṭar-nāme adlı tercüme üzerinde yapılan bir dil çalışmasıdır.

Kitābu Bayṭar-nāme adlı eser Aristo (M.Ö. 384- 322) tarafından yazılmış ve Abbasiler döneminde 7.-9. yüzyıllar arasında Eski Yunancadan Arapçaya tercüme edilmiştir. Sözkonusu eser, Mehmet b. İskender Edirnevī tarafından Arapçadan Türkçeye çevrilmiştir. Bu eserin ülkemizde, biri Süleymaniye Kütüphanesinde, diğeri de Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Kütüphanesinde olmak üzere iki nüshası bulunmaktadır. Süleymaniye Kütüphanesimde bulunan nüsha 19 Ca 1265 tarihinde Hafız Muhammed Emin tarafından istinsah edilmiştir.

Kitābu Bayṭar-nāme dokuz bâbdan oluşmaktadır. Bir de eserin yazılış hikâyesinin anlatıldığı giriş kısmı bulunmaktadır. Dokuz bâbda ise at hastalıkları ve tedavi yöntemleri anlatılmaktadır.

Çalışmamız; inceleme, metin, dizin olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

İnceleme bölümünde eserin yazarı, nüshaları ve de çalışma konumuz olan Kitābu Bayṭar-nāme hakkında bilgiler verilmiştir. Metnin imla ve dil özellikleri incelenmiştir.

Metin bölümünde, tercümenin transkripsiyonu yapılmıştır. Transkripsiyonlu metinde noktalama işaretleri kullanılmış, gerektiğinde satır başı konulmuştur. Ayet dua ve Arapça ibareler Arap harfleriyle gösterilmiş ve dipnotta çevirileri verilmiştir.

Dizin bölümünde, transkripsiyonlu metinde bulunan tüm kelime ve kelime grupları bulunmaktadır. Kelimeler anlamlandırılırken metindeki anlam esas alınmıştır. Konuyla ilgilenen araştırmacılara faydalı olması amacıyla , genel dizinden ayrı olarak, hastalık ve bitki adları dizinleri de düzenlenmiştir. Bu bölümlerden sonra eserin tıpkı basımına yer verilmiştir.

Çalışmamız süresince özveri, titizlik ve sabırla bana yol gösteren, çalışmaya büyük emek veren değerli hocam Doç. Dr. Mesut Şen'e, desteğini ve yardımlarını esirgemeyen, Türk dilini daha çok sevmemi sağlayan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali'ye ve tüm değerli bölüm hocalarıma, özellikle de desteğini hep yanımda hissettiğim, bilim, sanat ve yaşamın tanımını yeniden yapmamı sağlayan, önümde yeni ufuklar açan hocam sayın Esko Naskali'ye teşekkür ederim.

LALE YEŞİLOVA

ÖZET

Bu tez, Süleymaniye Kütüphanesinin Bağdatlı Vehbi bölümünde 1496 numarada kayıtlı bulunan Kitābu Bayṭar-nāme adlı tercüme üzerinde yapılan bir dil çalışmasıdır.

Kitābu Bayṭar-nāme adlı eser Aristo (M.Ö. 384- 322) tarafından yazılmış ve Abbasiler döneminde 7-9. yy. arasında Eski Yunancadan Arapçaya tercüme edilmiştir. Sözkonusu eser, Mehmet bin İskender Edirnevī tarafından Arapça'dan Türkçe'ye çevrilmiştir. Bu eserin ülkemizde, biri Süleymaniye Kütüphanesinde, diğeri de Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Kütüphanesinde olmak üzere iki nüshası bulunmaktadır. Süleymaniye Kütüphanesimde bulunan nüsha 19 Ca 1265 tarihinde Hafız Muhammed Emin tarafından istinsah edilmiştir.

Çalışmamız; inceleme, metin, dizin olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

İnceleme bölümünde eserin yazarı, nüshaları, tercümeleri ve de çalışma konumuz olan Kitābu Bayṭar-nāme hakkında bilgiler verilmiştir. Metnin imla ve dil özellikleri incelenmiştir.

Metin bölümünde, tercümenin transkripsiyonu yapılmıştır. Transkripsiyonlu metinde noktalama işaretleri kullanılmış, satır başı konulmuştur. Ayet, dua ve Arapça ibareler Arap harfleriyle gösterilmiştir.

Dizin bölümünde, transkripsiyonlu metinde bulunan kelime ve kelime grupları anlamlandırılmıştır. Kelimeler anlamlandırılırken metindeki anlam esas alınmıştır. Hastalık ve bitki adlarının anlamları mümkün olduğunca sözlüklerde geçen biçimleriyle verilmiştir.

Bu bölümlerden sonra eserin Arap harfli metnine yer verilmiştir.

SUMMARY

This dissertation is a linguistic study on Kitabu Baytar-name which is registered in number 1496 Bağdatlı Vehbi department in Süleymaniye Library.

Kitabu Baytar-name was written by Aristo (384-322 B. C.) and translated from old Greek into Arabic in Abbasids periods between VII- IX. Century. Previosly mentioned book was translated from Arabic into Turkish by Mehmet b. İskender Edirnevi. We have two coppies of this manuscript. One of them is in Süleymaniye Library and other one is in Cerrahpasa Faculty of Medicine. The manuscript which is registered in Suleymaniye Library was copied by Hafiz Muhammed Emin in 1265.

This dissertation has three parts; prologue, text and index.

In the prologue, the informations about Kitabu Baytar-name's content and it's author, the coppies, the translations are given and the several aspects of the text are studied.

In the text part, there is transcripted text. In transcripted text, punctuation and paragraph intentations are used. The verses, prayers and Arabic phrases are given in Arabic language.

In index part, words and phrases in the trancripted text are interpereted by sticking to the meaning in the original text. While the words are interpreted, the meanings of the diseases and plants are given the way they are in dictionaries.

After these parts, text of the book are given in Arabic language.

İŞARETLER ve KISALTMALAR

a	Yazma nüshasındaki ön yüzü belirtir.
b.	Yazma nüshasındaki arka yüzü belirtir.
bk.	Bakınız.
c.	Cilt.
Krş.	Karşılaştırınız.
nr.	Numara.
sy.	Sayfa.
H.	Hicri.
M.	Miladi.
(?)	Anlam verilemeyen kelimeyi belirtir.
…	Okunamayan kelimeyi belirtir.
+	İsim tabanına gelen ek.
-	Fiil tabanına gelen ek.
< >	Eksik yazılmış unsuru gösterir.
[]	Onarılan metni gösterir

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	ʾ
ا	a, e
آ	a
ب	b
پ	p
ت	t
ث	s̱
ج	c
چ	ç
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	ẕ
ر	r
ز	z
س	s
ش	ş
ص	ṣ
ض	ż
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʿ
غ	ġ
ف	f
ق	ḳ
ك	k, g, ñ
ل	l
م	m
ن	n
و	o, ö, u, ü, v
ه	a, e, h
ى	ı, i, y

1. KİTĀBU BAYṬARNĀME

1.1. Eserin yazarı

Kitâbu Baytar-nâme, 7.-9. yüzyıllar arasında İslam dünyasında bilimsel gelişmenin çok hızlı arttığı bir dönemde Eski Yunancadan tercüme edilmiş bir eserdir. Eserin Aristo'ya ait olduğu rivayet edilmektedir.

Eserde baytarnamenin Aristo tarafından yazılmasıyla ilgili şöyle bir rivâyet anlatılmaktadır:

İskender Doğu seferindeyken hastalanır. Aristo tarafından kendisine Belh şehrinde bulunan kırk lüleli Ẕül-çūş adlı çeşmenin suyunu içtiği takdirde iyileşeceği söylenir. bunun üzerine iskender, Belh Şehrinin hakimi Hüsrev'e bir mektup yazarak acele bu sudan göndermesini ister. Hüsrev bu suyun şifalı olduğunu bildiği için İskender'in hasta olduğunu anlar, ve suyu vermeyeceğini söyleyerek gönderilen adamı geri çevirir. İskender bu davranış karşısında öfkelenir. İrec adlı adamını ordunun başına geçirerek Hüsrev'in üzerine yollar. Ancak İrec Hüsrev karşısında yenilir ve esir düşer. İskender bu sefer ordusunun başına Taymus adındaki başka bir adamı geçirir, ve tekrar hüsrevin üzerine asker sevk eder. Hüsrev bu orduyu da yenilgiye uğratarak Taymus'u hapseder. Bunun üzerşne İskender askerlerini toplayarak bizzat kendisi Belh şehrine hücum eder ve şehri kuşatır. Ancak üç yıl kuşatma altında tutmasına rağmen şehri alamaz. Ordusu gittikçe zayıflamaktadır. Bu sırada ordudaki atlarda da hastalık belirir. Askerler bu durumu İskendere şikâyet ederler. İskender, Aristo'yu yanına çağırır ve ona: "Bunca zaman ilimle uğraştın, insanoğlunun derdine derman oldun. Şu atlar için bir kitap telif etsen de yolda izde hastalık peyda olduğunda bu kitaba göre amel etseler." der. Bu emir üzerine Aristo, At hastalıkları ve tedavisiyle ilgili bir kitap yazar ve adını Baytarname koyar[1]. Bu rivâyet aynı zamanda eski Türk edebiyatında çok rastlanan âb-ı hayat rivâyetinin değişik bir versiyonudur.

Aristo, MÖ 384 yılında Trakya'daki Stageira'da doğdu. Bir hekim ailesinden gelen babası Nikomakhos, Makedonya Kralı II. Filip'in babası II. Amiyntas'ın özel hekimi ve yakın dostu idi. Aristo'nun gerek ailesi gerek bulunduğu kültür çevresi, kendisini tecrübi araştırmaya ve müsbet ilimlere önceden hazırlamıştı. 367'de Atina'da Eflatun'un Akademi'sine girdi. Burda yirmi yıl kadar süren tahsili sırasında önceleri Eflatun'un en seçkin talebesi, sonra da onun felsefi sistemini eleştiren başarılı bir rakibi oldu. Bir yıl kadar Lesbos (Midilli) adasındaki Mitilene'de kalan Aristo'yu Makedonya Kralı filip, oğlu İskender'i

[1] (Kitābu Bayṭar-nāme, 2b-3b; Şen 1995, 178-179)

yetiştirmek üzere 343-342 ylında Pella sarayına davet etti. Sekiz yıl süren bu eğitim, daha sonra Aristo'yu "Cihan imparatorunu yetiştiren üstat" ünvanıyla büyük bir şöhrete kavuşturmuştur. Babasının ölümünden sonra tahta çıkan Kral İskender, 335-334'te Asya seferine çıkınca Aristo Atina'ya gidip kendi okulunu kurdu. 322'de yakalandığı mide hastalığından kurtulamayarak öldü.

1.2. Eserin mütercimi

Aristo'ya atfedilerek Türkçeye tercüme edilmiş pek çok Baytarneme bulunmaktadır[2]. Sözkonusu baytarnameler, baytarnamelerin giderek nasıl anonimleştiklerini göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Bu baytarnamelerden ikisinin mütercimi bellidir. Bu mütercimlerden biri, üzerinde çalıştığımız eseri tercüme eden Mehmed b. İskender Edirnevî, diğeri ise Hacı Ali b. Hacı Mehmed Aksarayî'dir[3]. Mehmed b. İskender Edirnevi hakkında kaynaklarda çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Sadece Bursalı Mehmed Tahir'in Osmanlı Müellifleri adlı eserinde onun bir baytarname yazarı olduğu belirtilmektedir[4].

1.3. Eserin bölümleri

Eser dokuz bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm, atların tabiatını bildirir: Buna göre insanlar ve hayvanlar dört unsurun karışımından meydana gelir: kan, safra, balgam, sevda. Bilgeler, kanı havaya, safrayı ateşe, balgamı suya, sevdayı toprağa benzetirler. Doru at kanı çok olan attır, kula atın safrası, boz atın balgamı, kara atın sevdası çoktur.

İkinci bölümde atların iyi özellikleri anlatılır. İyi atın yüzü güzel olur. Boynu uzun ve yoğun incikli olur. Gözleri ela renkli olur. Kulakları uzun ince olur, iki kulağının arası geniş olur. Dişleri inci gibi, sağlam olur. Sağrısı yuvarlak ve geniş, böbreği tok olur. Beli ince, yelesi ve kuyruğu uzun, kuyruğunun kıkırdağı kısa olur. Alt dudağı üst dudağından uzun olur. Yumru alınlı, omuzlu, uyluğu dolu olur, orta boylu olur. Hayası çevresinde tüy olmaz. Bileği ve topuğu kısa, uyluğu uzun, burnunun içi geniş olur. Kıçlarının arası ve ön ayaklarının arası omuzları çok geniş ve çok dar olmaz. Yürürken kulaklarını hareket ettirir ve dengeli yürür. Karşısına bir şey çıktığında sıçrayıp korkmaz. Önü ve arkası uyumlu olur, biri diğerinden kısa ya da uzun olmaz, yürürken ayakları dolaşmaz. Toynağı, mahrem yeri ve göbeği siyah olur. Gözünün pınarı geniş olur. Yuları katı katı çiğner. Sesi tiz olur. Arka ayağını ön ayaklarının arasından geçirir. Başını sala sala gider, tetikte olur. Toynakları geniş, uzun ve kara olur,

[2](Şen, 1995, 178-179)
[3](Şen, 1995, 179)
[4] (Bursalı Mehmed Tahir 1342 [1924], 3: 248)

ökçesi yuvarlak olur. Kalça çıkıntısı yumru olmaz, bir kalçası diğerinden büyük olan at çok kıymetli ve hünerli olur. Yokuşta, düzde ve inişte aynı şekilde yürür. Suya hemen meyletmez. Beli ince olur boynu omzuyla aynı hizada olur. Arkası balık arkası gibi düz olur. Kuyruğunu yukarı götürünce hemen aşağı çeker. Sağrısının iki yanı geniş olur ve ayağını çekince hemen geri basar. Aşıkları yumru olmaz. İdrarını yaparken bacaklarına döker. Beli uzun olmaz, yürürken kuyruğunu eğmez. Arpayı katı çiğner. İdrarını yaparken belini eğmez. Zamansız korkuyla sıçramaz. Yolda siyah birşey gördüğünde arkasına doğru gitmez. Kaburga kemiklerinin sağ kısmı sol kısmından az olan at, hızlı yürüyebileceği için çok iyi olur. Çekince, adım atmaya sol ayağı ile başlamaz. Zira sol ayağıyla adım atarsa solak ve uğursuz olur. Bu özelliklerin hepsini taşıyan at benzersizdir. Bir at bu özelliklerin hepsine sahip olmasa da en azından kadın yüzü gibi güzel, yürüyüşü nazik, ökçesi büyük, katır kulaklı, katır kuyruklu, sığır gibi kaburga kemiğine sahip, sığır gibi böğrü, deve gibi göbeği ve boynu olan at iyi bir attır.

Üçüncü bölümde atların nitelikleri anlatılır.

Doru at; zahmete katlanabilir, güzel ve hünerli olur. Gözü, kirpiği, yelesi, kuyruğu siyah, dibek karınlı, ufak tüylü olur, yularını katı çiğnerse düzgün, hünerli ve hızlı olur.

Eğer at çok kızılsa genellikle hünersiz olur, nadiren iyi olur.

Kula at; gözü, kirpiği siyah olur, hayasında beyazlıklar görülürse, böğrü dar, yelesi ve kuyruğu uzun, siyah olursa iyi attır. Yolda azimli olur, cefakar olur, tırıs yürür. Yelesi ve kuyruğu beyaz olursa tembel olur. Eğer çok sarı olursa deli ve ısırgan olur, önüne geleni teper.

Kızıl kula at; yelesinden kuyruğuna siyah çizgisi varsa hünerli olur.

Benekli at; gözleri ve kirpikleri beyaz olursa gündüz göremez.

Boz at; kirpiği ve gözü kara olursa, boynu uzun, başı biraz daha önde olursa iyi olur. Yuvarlak ve çıkık gözlü olursa kat kat kıymetli olur. Eğer çok beyaz olursa gündüz göremez, özellikle karda hiç göremez.

Kara at; boynu uzuni kulakları ince, böğrü tok, beli ince, yelesi ve kuyruğu uzunsa iyi olur, hızlı yürüyebilir. Eğer gözleri kızılsa deli ve ısırgan olur, önüne geleni teper, üstüne bindirmez.

Demir boz at; boynu ve boyu uzun olursa, beazdan çok siyah renkli olur ve boynu yumru olursa eşkin ve yorga olabilir. Boynu düzse çok hızlı yürür. Yolda sağlam ve anlayışlı olur. Dibek karınlı olursa, yelesi ve kuyuruğu uzun olursa iyi attır. Hızlı yürüyebilir ve bataklık yerde tutunarak yürüyebilir. Önünde beyazlık olursa kıymetli olur ama dört ayağında beyazlık olursa işe yaramaz.

Boz at; yelesi, kuyruğu ve kirpiği kara olursa iyi ve pahalı olur. Sıcakta bunalmaz ve yolun sıkıntılarına katlanır. Bu özellikleri taşımayan boz at işe yaramaz, özellkle toynağı beyazsa karda hiç görmez.

Hurma renkli at; deve incikli, gözü kirpiği kara, yelesi kuyruğu uzunsa iyi attır hünerli olur. Nefesini hızlı hızlı alırsa bu hasta olduğunun gösterir, böyle atı almamak ve elde tutmamak gerekir.

Çil at; yelesi ve kuyruğu uzun, toynakları kara olursa hızlı yürür. Hayasında benek benek beyazlık olursa çok hünerli olur. Ne kadar pahalı da olsa satın alınmalıdır.

Sıçan tüylü at; görünüşü güzel olmasa da yük taşımak ve binmek için gayet iyi bir attır. Yelesi ve kuyruğu kara olursa hızlı yürür. Toynağı yumru olursa işe yaramaz. Arkasında bir çizgi çekilmiş gibi olan atın, sahibine çok hayrı olur.

Gülgün at; güzel olur.

Gözü şaşı olan at; görünüşü güzel olmasa da sahibine çok hayırlı olur.

Bundan sonra sahibinin işine yaramayacak, hayırlı olmayacak atların özellikleri anlatılmaktadır.

Gözü kızıl olan kara at kötüdür, deli olur, önüne geleni ısırır ve teper. Kuzgun gözlü olan kara ve doru at geceleyin göremez. Suya varınca sol ayağını basan at uğursuz olur. Davul sesinden ürkmeyen at sağırdır. Üzerinde, hayası altında, veya göbek üstünde kıl çıkan at uğursuz olur.

Dördüncü bölümde atların dişleri ile ilgili bilgiler verilmektedir. Atların yaşı dişlerine bakılarak anlaşılır. At kulun iken yukarda ve aşağıda ikişer dişi olur. Bunların yanında ikişer diş daha çıkar, kırk iki dişi olana kadar bu böyle devam eder. Kırk iki dişin otuzu azı dişidir. At üç yaşındayken süt dişi çıkar. Süt dişi dört yaşına kadar kalır, beşinde yerinden çıkar. Dibi sağlamlaşmaya başlar. Altı yaşındayken yanına gedik açılır, dibi sağlam olur, yedi yaşında biraz daha gedik açılır, içi kararır, sekizinde sığır dişi gibi yuvarlaklaşır. Dokuz yaşında içinde arpa sığacak kadar oyuk olur. On yaşına gelince dişi dümdüz olur. On yaşından sonra atın kaç yaşında olduğu anlaşılmaz. Bilgeler buna arpa yaşında derler. Arpa yaşındaki at işinden geri kalmaz. Deve dişli atın yaşı kolay kolay bilinmez. Bazıları genç görünsün diye atın dişini törpülermiş. Ama yaşlı olduğu gözünden anlaşılır, yaşlı atın gözleri çukur olur.

Beşinci bölümde, başında ve iç organlarında olan hastalıklar ve tedavileri anlatılır. Hasta olduğu anlaşılan at hareket ettirilmemelidir. Atlar, terliyken su verilmesinden, koşmaktan hararetliyken bir yerde durdurulmasından ya da eğerinin hemen alınmasından, örtüsüz bırakılmaktan, puslu havada, yağmurda, denize karşı bırakılmaktan dolayı hastalanırlar. Bu durumlardan atını koruyanlar selametle onu kullanabilirler.

Altıncı bölümde, atın gövdesinde olan hastalıklar anlatılır. Eğer bir at durduğu yerde zayıflarsa, kursağına arpa batmıştır. Birkaç gün tuz yalatmak gerekir. Atı semirtmek için onu bir yere bağlamak, çulunu çıkarmadan güneşten ve yağmurdan korumak gerekir. Bulunduğu yeri ne çok soğuk ne de çok sıcak tutmamak gerekir. Yemini temizleyip vermek gerekir. Sadece yonca, arpa, saman, buğday ve yulaf verilmelidir. Ve biraz nohutu bir gün suda ıslatıp yenime karıştırıp verilirse tüyleri gayet güzel, ince ve parlak olur.

Eğer atın daha hızlı koşmasını sağlamak için, ata eğer vurup bir yerde üç gün bekletmek gerekir. Üç günden sonra eğerleyip bir ok atımı mesafesince sürmek gerekir. bu mesafe her seferinde bir ok atımı arttırılmalıdır.

Atlarda iki türlü hastalık vardır. Sakağı hastalığının (at nezlesi) belirtileri, Burunda irin akıntısı, başını eğik tutma burun kaşıntısı, atın hırıltılar çıkarmasıdır. İyileşmesi için burnunun iki yanından kan alınır, kafur ve safran dövülerek atın burnundan kamışla verilir ve menekşe yağı damlatılır.

Sınargu adlı hastalığı, atın burnundan sarı suların akması, bazen koyu nesnelerin akması, burnunu ayağına sürmesiyle kendini gösterir. Sarmısak ve acı soğan dövülüp şıra ile pişirilip susam yağı katılır. Hamur gidip yağı kalana kadar bu karışım pişirilir. Biraz neft katılıarak atın burnuna damlatılır.

İstişar adı verilen hastalık atın boynunun tutulması, eğilemeyip doğrulamaması ile kendini gösterir. Atın iki kolundan ve boynundan kan alınır. Eğer düzelmezse oğlan aşı, keten tohumu yağı kaynatılır içine dövülmüş sarmısak ve neft katılır sıcak olunca atın boynuna birkaç kere sürülür.

Sersem hastalığına yakalanan atın gözleri kızarır, dilini çıkarır, idrarı kanlı olur, yemini yemez, önüne geleni tepmek ister. Önce boynundan kan alınır. Daha sonra sarı helile, sinameki, küsküt, menekşe çiçeği, anason, sebesten, çiğde suyla kaynatılır. Mahmude, katran köpüğü, kudret helvası, hint hurması su içinde ezilir, zeytin yağı katılarak burnundan ata verilir.

Bevasir hastalığı atın burnunun içinde olan, irinli sarı su akıntısıyla kendini gösteren bir hastalıktır. Kalem çengarı, kara zırnık, meşe palamudu çiçeği merhem gibi olana kadar su ile yoğurulur. yaranın üzerine sürülür.

Kuba mayasıl gibi bir cilt hastalığıdır. Atın burun çevresinde olur, temriye hastalığı da denir. Atın gözüne kadar gelebilir. Atı tuz ve suyla, rengi değişene kadar yıkamak gerekir. Daha sonra kara zırnık, nuşadır, meşe palamudu çiçeğini sabun suyuyla yoğurup kına yakar gibi yaranın üzerine sürülür.

Atın gözüne ağaç parçası batarsa bezirle soğanı kaynatıp merhem gibi olana kadar havanda dövüp saf tuzla üzerine sürülür. gözün içi kan dolmuşsa gözkapağı açılıp içine su püskürtülür.

Atın dudağı, kuruluk nedeniyle yarılırsa, üstübeç, mürdeseng, yumurta akı, gül yağıyla yoğurulur. Sığır böbreği yağı ile mum eritilir, birbirine karıştırılıp sürülür.

Atın boğazına ve ağzına sülük yapışırsa yeşil incir yaprağının suyu kül veya toprakla karıştırılıp sürülerek tedavi edilir.

Atın boğazında verem olursa, titrer, öksürür ve idrarı kızıl olur. Menekşe, boy tohumu, kırmızı gül, çiğde, nilüferi sebistan, erik arpa unu kaynatılıp süzülür. Şeker katıp atın burnundan verilir.

Atta hafagan olsa (yürek oynaması) hızlı hızlı solur, gözleri sararır, yemini az yer, suyu çok içer, idrarı kızıl olur. Ak sandal, kırmızı gül, hıyar tohumu, kuzu kulağı tohumu, kabak tohumu safran dövülüp damarotu ile yoğurulur ata verilir.

At üşütürse ağzını açık tutup yemini yemez. Anason, kerviz tohumu, kimyon, kakula, karanfil, hint biberi tohumu, mastika, sünbül, günlük, sarısabır, şeker dövülür, sade şarapla kaynatılır, süzüşüp atın burnundan dökülür.

At öksürmesi ya terliyken su vermek ya da yemine yün karışması nedeniyle olur. Sığır yağı, süt ve şarap yağı eriyinceye kadar kaynatılır. Ilık halde atın boğazına dökülür.

Atın sancılanmasının sebebi, terliyken su vermekten ya da verem hastalığına yakalanması sebebiyle olur. Başını karnına sürter, karnı şişer, soluk alamaz. Geriye doğru yatar, böğrü sertleşir, idrarını yapamaz. Tiryak şarapla ezilir, biraz zeytin yağı eklenir ata burnundan verilir. Üstüne ağır çul örtülüp, terleyip idrarını yapana kadar gezdirilir.

Atın bağırsağında yara çıkarsa, üşütür, içi geçer, çok su içer, zayıflar. Anason, kereviz tohumu, biber, kurutulmuş biber, tarçın, karanfil, safran dövülür. Sığır yağıyla karıştırılıp ceviz gibi parçalara ayrılır. Her gün bir parça atın boğazından verilir.

At kabız olursa, sıcakta çok yürümekten, suyu zamanında içmemekten ve buğday yemekten olur. Sarı helile, erik, zerdali, incir, sinameki, üzüm, menekşe, nilüfer, gül, zeytin, bal karıştırılıp süzülür. hıyar-şenbe bitkisi eklenerek atın burnundan verilir.

At ishal olursa, mersin tohumu, Mısırda yetişen nar çiçeği, akasya tozu, tabaşir birlikte dövülür. Ayva şarapla kaynatılır, havanda dövülür. Suyuyla ovulur, süzülür. İlaçlar bu suyla kaynatılıp şekerle birlikte ata burundan verilir.

Atın dalağı hastalanırsa, terliyken su vermek nedeniyle olur. Soluk alamaz, tembel olur, çok su içer. Tavuk haşlanır, havanda dövülür. nohut kaynatılır, suyu tavuğa eklenir, ovulup

süzülür. Erik, kuru incir, kara üzüm, boy tohumu, kereviz tohumu, sade şarapla ve tavuk suyuyla beraber kaynatılır, Süzülüp, suyuna şeker katılıp atın burnundan dökülür.

Yedinci bölümde ayaklarında olan hastalıklar anlatılır.

Atın ayağında sıraca olursa, beze gibi çıkar, yayılır, şişer, aksar, irinlenir. hemen tımar edilmezse yine çıkar. Görünen yerlerin dağlanması gerekir. Görünen bir yerde değilse amonyak sirke ile karıştırılır, sıçan otu katılır, eski pamukla üzerine yapıştırılır.

Atın ayağında kabarcıklar çıkarsa, menekşe, sarı yonca, keten tohumu, halime kökü dövülür. Zeytin yağı mumla eritilir. Bu karışım kabarcıkların üstüne sürülür.

Sekizinci bölümde atlarda görülen sıtma hastalığı anlatılır:

Atı sıtma tutarsa, çok binmekten, çok dövmekten ya da yağmura maruz kalmaktan, terliyken eğerini almaktan olur. Sıtması olan at hızlı hızlı solur ve burnunun kanatlarını açar, başını aşağıya doğru tutar, kulaklarını gevşek bırakır, gövdesi soğuk olur, ayakları titrer, yemini yemez, nefesi soğuk olur, gözlerinden yaş akar, eğilir, hareket etmez. Bir bıçakla atın arkası sürülür. Kızıl sandal, şeker, kağıt atın altına buhur edilir. Bir gece yem verilmez. Sumak suyla bir gece ıslatıldıkan sonra kaynatılır. Biraz daha su ve şarap katılır, süzülür. Şitaranç, kişniş tohumu, kişür tohumunu dövüp bu suyla kaynatıp, ata boğazından verilir.

Dokuzuncu bölümde atın bakımının nasıl yapılacağı anlatılır.

Atı kuduz köpek ısırdığında, atın gözleri kızarıp dili sarkar, salyası akar, at hiçbir şey yemez ve içmez, sarhoş gibi salınırsa kuduz olduğu anlaşılır. ısırılan yara ceviz içiyle ovulup ekmeğe karıştırılır. Bu ekmek tavuğa yedirilir. Tavuk ölmezse at kuduz değildir. Eğer tavuk ceviz içini yemezse atın kuduz olduğu anlaşılır. Isırılan yer acele bıçakla hacamat edilir. Birkaç yer daha çizilir ve bardak çekilir ya da kanı çok akıtılır. Sarmısak, soğan, oğlan aşı tuz şarapla merhem gibi oluncaya kadar dövülür. Merhem çizilen yere sürülür. Tiryak ve tavuk boku şarapla ezilir, sığır sütü katılarak atın burnuna dökülür. Eğer ısırılan yer atın ayağında olursa biraz yukardan kayışla sıkıca bağlanır. Diri bir tavuğun yumurta çıkan yeri yaranın üzerine konulur. Tavuk hemen ölürse at kurtulur, tavuk ölmezse at ölür. Kuduzun ısırdığı yere, sarmısak, tavşan mayısı, şarap, çörek otu tuz, sığır yağıyla karıştırılarak sürülür. Tenha bir yerde kırk gün durdurulan at kudurmazsa iyileşir.

1.4. Eserin nüshaları

Eserin Eski Yunancadan çevrilmiş Arapça nüshası Mısır'da bulunmaktadır.[5] Mehmed b. İskender Edirnevî'nin çevirdiği Baytar-name tercümesi Süleymaniye Kütüphanesi Bağdadlı

[5] Dârü'l-kütübi'l-Arabiyye Tal'at Tıp bölümü nr. 594, Hicri 859.

Vehbi Bölümü 1496 numarada kayıtlıdır. Diğeri ise Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Kütüphanesi 293 numarada kayıtlı nüshadır.

Süleymaniye Kütüphanesindeki nüsha 243 x 150 (187 x 93) mm boyutlarında, 62 yaprak, her sayfada 17 satır olan, kırmıızı cetvelli, rık'a hattıyla yazılmış, ebru ciltli (miklebli) bir nüshadır.

Cerrahpaşa'da bulunan nüsha ise 214 x 152 (172 x 86) mm boyutlarında, 58 yaprak, her sayfada 21 satır olan, nesih hatla yazlmış kahverengi deri ciltli (miklebli) bir nüshadır.

Her iki nüshanın metni birbirinden farklı dönemlerde ve serbest olarak yazıldığı için tenkitli metin oluşturulmasına elverişli değildir. Bu nedenle Süleymaniye nüshası çalışmamızda esas alınmış, Cerrahpaşa nüshası ise metin onarımında kullanılmıştır.

2. DİL ÖZELLİKLERİ

Metnimizde Eski Anadolu Türkçesinin imla özellikleri görülmektedir. Ancak metinde düzenli ve kurallı bir imladan söz edemeyiz. Tespit ettiğimiz imla özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

3.1 İmla özellikleri

3.1.1 Harekeleme

Üzerinde çalıştığımız metin harekesiz olarak yazılmakla birlikte bazı kelimelerin muhtemelen kolay okumayı sağlamak için harekeli olarak yazıldığı görülmüştür. Bünyesinde çift ünsüz bulunan bazı kelimeler şedde ile yazılmıştır.

آوُچْ avuç 16b/5 أونْ un 16b/5 اَسَرك eserüñ 18a/3 كُمِش 22a/13 gümiş

امّا ammā 11b/3 علته ʿillet 15b/7 اسنى issini 13a/9 كره kerre 17b/12

3.1.2 Şeddenin kullanımı

Bünyesinde çift ünsüz bulunan bazı kelimeler şedde ile yazılmıştır.

امّا ammā 11b/3 علته ʿillet 15b/7 اسّنى issi 13a/9 كرّه kerre 17b/12

3.1.3. Ünlülerin yazılışı

3.1.3.1. a ünlüsü

3.1.3.1.1. ön seslerde

Ön seslerde a ünlüsünü karşılamak üzere genellikle (ا) harfi ile medli elif (آ) kullanılmıştır.

اقتدی aḳıtdı 2a/3 **اکا** aña 2b/14 **آتی** atı 4b/13

3.1.3.1.2. iç seslerde

İç seslerde a ünlüsünü karşılamak üzere genellikle (ا) harfi kullanılmıştır. Bu ses harfsiz ve harekesiz olarak da gösterilmiştir. Bazen he (ه) harfi ile de gösterilmiştir.

ایاغن ayaġın **قالمیا** ḳalmaya 54a/5 **دوتارلر** dutarlar 28b/11

اغنرکن aġnarken 41a/14 **ادم** adam 5a/2 **سنجلنسه** sancılansa

اولهشور ulaşur 53a/14 **باغلسهلر** bağlasalar 53a/14 **چیقارطر** çıḳaralar 13b/9

3.1.3.1.3. Son seslerde

Son seslerde a ünlüsünü karşılamak üzere genellikle he (ه) harfi, nadiren de (ا) harfi kullanılmıştır.

چاپمغه çapmaġa 13b/13 **یاغیله** yaġıyla 24b/6 **قوله** ḳula 8a/16

اولا ola 13a/9 **اکا** aña 39a/16

3.1.3.2. e ünlüsü

3.1.3.2.1. Ön seslerde

Ön seste e ünlüsünü karşılamak üzere (ا) harfi kullanılmıştır.

اریدوب eridüp 39b/2 **اکر** eger 9b/15 **ایدر** eydür 57b/16

3.1.3.2.2. İç seslerde

İç seste e ünlüsünü karşılamak üzere genellikle he (ه) harfi kullanılmıştır. Harfsiz ve harekesiz kullanımlar vardır. Bu sesin iki kelimede elifle yazıldığı görülmüştür.

سوره لر süreler 26a/11 **وره لر** vireler 39b/2 **اکلیماز** egleyimez 16a/9

ايرشماز irişmez 16a/9 ايكن iken 2a/7 كوشلو köşelü 44a/5

يورك yürek 28a/12

3.1.3.2.3. Son seslerde

Son seste e ünlüsü genellikle he (ه) harfi ile karşılanmıştır.

يرده yirde 17a/6 ايله ile 37b/11 كوزه göze 22b/7

3.1.3.3. ı,i ünlüleri

3.1.3.3.1. Ön seslerde

Metnimizde ön seslerde ı, i ünlülerini karşılamak üzere (اي) harfleri ile, (ا) harfi kullanılmıştır.

ايچنده içinde 22b/15 ايده لر ideler 46a/3 اكسند ن ikisinden 22b/12

3.1.3.3.2 İç seslerde

İç seslerde i, ı ünlüleri genellikle (ي) harfi ile karşılanmıştır. Ayrıca bu sesler harfsiz ve harekesiz olarak da gösterilmiştir.

ياننده yanında 2a/1 اكنه önine 07a/4 ايكيشر ikişer 15a/11

3.1.3.3.3 Son seslerde

Son seslerde i, ı ünlülerini karşılamak üzere çoğunlukla (ي) harfi, bazen de esreli hemze (ء) kullanılmıştır.

اوكي öñi يلسي yilesi 44a/8 نسنهء nesneyi جملهء cümleyi 22b/5

3.1.3.4 o, ö, u, ü ünlüleri

3.1.3.4.1 Ön seslerde

Ön seste bu ünlüleri karşılamak için çoğunlukla(او) harfleri, nadiren de sadece elif ve ötreli elif kullanılmıştır.

اولور olur 8b/1 اووانتد ى uvatdı 11b/5 اوچر üçer 22b/8

3.1.3.4.2. İç seslerde

İç seslerde bu ünlüleri karşılamak üzere çoğunlukla (و) kullanılmıştır. Bazen de bu seslerin hiçbir harf ve işaretle karşılanmayarak kullanıldığı görülmüştür.

كلسونلر gelsünler 1b/8 **قارشدوره لر** ḳarışduralar **طوتلسه** ṭutulsa 55b/6

3.1.3.4.3. Son seslerde

Son seslerde bu ünlüleri karşılamak üzere (و) kullanılmıştır.

صاروs ṣaru 33b/6 **ياقو** yaḳu 21a/11 **كوشلو** köşelü 44a/5

3.1.4. Ünsüzlerin yazılışı

3.1.4.1 ç ünsüzü

ç ünsüzü genellikle (چ) harfi ile yazılmıştır. Bazı kelimelerde ise bu ünsüzün (ج) harfi ile yazıldığı görülmektedir.

اوچر üçer 44a/5 **چناق** çanaḳ 28a/11 **چيقمش**ç çıkmış 41b/8

ايجنده içinde 6a/1 **كوكجك** gökçek **جوره سنه** çevresine 50a/6

3.1.4.2. g, k ve ñ ünsüzleri

Metinde ince sıradan kelimelerde g, k ünsüzleri (ك) harfi ile gösterilmiştir. Bunlardan hangisinin k, hangisinin g sesi için kullanıldığını ayırt edebileceğimiz herhangi bir işaret kullanılmamıştır. ñ ünsüzü de (ك) ile karşılanmıştır.

دكين degin 50a/1 **كبى** gibi 19b/1 **دوكه لر** dögeler

جورك çörek 14b/5 **كافور** kāfur 14b/5 **ايكى** iki 14a/17

اكا aña 50a/11 **يكا** yaña 21b/10 **بكارندن** buñarından21b/1

3.1.4.3. ġ, ḳ ünsüzleri

Metnimizde kalın sıradan kelimelerde ġ ve ḳ ünsüzlerini göstermek için (غ) ve (ق) harfleri kullanılmıştır.

طرناغی ṭırnaġı قغردی ḳaġırdı 3b/13 اوغلنلری oġlanları 3b/13

قویالر ḳoyalar 4b/15 قان ḳan 20b/9 kقبارجق ḳabarcuḳ 21a/13

3.1.4.4. ḥ, ḫ, h ünsüzleri

Bu ünsüzler Arapça ve Farsça kelimelerde asıllarına uygun olarak kullanılmıştır. Bu ünsüzler bazı Türkçe kelimelerde de kullanılmıştır.

h ünsüzü ise Türkçe kelimelerde sıkça kullanılmış olup e, a ünlüsünü karşılama görevini üstlenmiştir.

دخي daḫı 21b/7 اخشام aḫşām 22b/15 خوش ḫoş 27b/8

hحیوانلر ḥayvānlar 3b/15 حصاری ḥışārı 3b/3 حق ḥaḳ

kقله ḳala 14b/10 یرده yirde 12a/2 بینه bine 12a/10

3.1.4.5. p ünsüzü

p ünsüzü genellikle (پ) harfi ile yazılmıştır. Bazen de bu ses (ب) harfiyle karşılanmıştır.

یاپراق yapraḳ 19a/11 کپك 54a/2 kepek پیشه pişe 43a/3

3.1.4.6. d, t, ṭ ünsüzleri

Kalın sıradan kelimelerde ön seste bulunan t ünsüzleri genellikle (ط) harfi ile gösterilmiştir. Bazen de t (ت) harfi ile gösterilmiştir.

طوز ṭuz 17b/3 طاوق ṭavuḳ 43a/2 توت tut31a/17

Ön seste (ط) harfi ile gösterilen kimi kelimelerin d'li (د) ve t'li (ت) şekilleri de mevcuttur.

دوتمیالر dutmayalar 9a/17 طوتالر ṭutalar 14a/2 توتولسه tutulsa 47a/7

دوتولسه dutulsa 49b/8 توز tuz 48b/7 طوز ṭuz 17b/3

طورماز ṭurmaz 32b/11 دورمز durmaz40b/13

İç ve son ses durumundaki kalın sıradan t'ler genellikle (ت) harfi ile yazılmıştır.

اتوك atuñ 37a/12 **ارتوقدر** artuḳ 6a/12 **قاتوب** ḳatup 47a/10

3.1.4.7. s, ş ünsüzleri

Metnimizde kalın sıradan kelimelerde genellikle (**ص**) harfi, ince sıradan kelimelerde (**س**) harfi kullanılmıştır. Ancak bazı kalın sıradan kelimelerde de bu ses için (**س**) harfi kullanılmıştır.

صرب ṣarp 49b/6 **صاروسيله** ṣarusıyla 23b/4

سرمه sürme 22b/3 **اولسه** olsa 8a/3

3.1.5. Yükleme hâli (akkuzatif) ekinin yazımı

Metnimizde yükleme hali eki -(y)ı, -(y)i genellikle ye harfiyle (**ى**) gösterilmiştir.

صويى ṣuyı 3a/7 **قانى** ḳanı 6a/9 **صفرايى** ṣafrāyı 6a/9 **اونى** öñi 6b/16

Kelime sonundaki a, e ünlülerini göstermek için sonu h (**ه**) ile biten kelimelerden sonra gelen yükleme hali eki -(y)ı, -(y)i bazen hemze (**ء**) ile gösterilmiştir. y ünsüzüyle biten kelimelerde de hemze kullanıldığı da görülmüştür.

قلعهء ḳalʿayı 3b/7 **نسنهء** nesneyi 05b/2 **يونجهء** yoncayı 15b/14 **حوقنه ئ** ḥuḳneyi 17a/16

İyelik ekinden sonra yükleme hali eki olarak –n sesi de kullanılmıştır.

ارپاسين arpasın 7a/17 **صاروسين** ṣarusın 20a/3 **كوده سين** gevdesin 31b/11

Metnimizde birkaç örnekte yükleme hali eki –u, -ü (**و**) ile yazılmıştır.

اكوندن öñünden 45b/11 **اوستونده** 13a/12 üstünde

3.1.6. Edatların yazımı

Metnimizde içün kelimesi genellikle müstakil bir kelime olarak yazılmıştır.

سراجه ایچون 58a/9 sıraca içün **رنج ایچون** 61a/5 renc içün **قان ایچون** ḳan içün 21b/3

İçün edatının metnimizde kendinden önceki kelimeye bitişip ekleştiği de görülmektedir.

بلدرمکیچون bildürmeg-içün 4b/6 **روحیچن** ruḥiyçün 39a/8

Metnimizde çün kelimesi genellikle ayrı yazılmaktadır.

چون بونی اشیتدی ایتدی çün bunı işitdi 2b/2

چون اسکندره کلدی çün İskender'e geldi 3a/14

çün kelimesi kendinden sonra gelen kim edatı ile bitişik yazılmıştır.

چونکم çün kim 1b/12, 3a/14, 2b/2

İle edatı metnimizde hem ayrı hem de kendinden önceki kelime ile birleşik yazılmıştır.

خضر ایله الیاسه ḫıżır ile İlyas 2b/8 **سلکو اله** silgü ile 12b/10

سوجیله süci-y-ile14b/8 **اولجکیله** evvelceki-y-ile

Metnimizde ile edatının yanında birle de kullanılmıştır.

ازق برله azuḳ birle **خوش زاد ایله** ḫoş-zād ile 3b/4

موم برله mum birle 23a/17 **لشکر برله** leşker birle 1b/13

Ki edatı kelimeden ayrı yazıldığı gibi kelimeye bitişik olarak da yazılmıştır. Güzel he (ه)ile yazılmasının yanında ye (ی)ile de yazılmıştır.

بودر که budur ki 51a/3 **خاصه که** ḫassa ki 9a/11 **مادامکه** madam ki 20a/10

مکرکه meger ki 14a/8 **ذیرا که** ẕira ki 7b/4 **دیمشلرکی** dimişler ki 5b/2

Kim edatı kelimeden ayrı yazıldığı gibi kelimeye bitişik olarak da yazılmıştır. Birkaç örnekte ye ile (ی) yazıldığı görülmüştür.

مکر کم meger kim 7b/8 **نیته کیم** nite kim 4b/8, 5b/12 **تا کم** tā kim 4a/16

3.1.7. Yazımı farklı olan kelimeler

Metnimizde pek çok kelimenin ve ekin yazımında farklılık vardır.

şöyle 1b/6 **شیله** ; 8b/15 **شویله** yanında 2a/1 **یاننده** ; 11a/10 **یننده**

kesdirüp 2a/2 **کسدیروب** **بلدرر** bildürür 5b/16 kim 2a/5 **کم** ; **کیم** 2b/3

1b/6 **حکیم** ḥekīm, **هکیم** hekīm 2a/8 dip 49a/8 **دب** ; düp11a/4 **دوب**

Bazı ekler ayrı yazılmıştır.

یاغ جوغاز yaġcuġaz 52b/13 **اقچلك** aḳçelik 37a/5 ; **اقچلق** aḳçalıḳ 37a/5

3.2. Ses hadiseleri

3.2.1. Kalınlık - incelik uyumu

Metnimizde bulunan Türkçe kelimelerde kalınlık - incelik uyumu tamdır.

برنندغی burnındaġı 59b/15 **اچندکی** içindeki26b/17 **یقاروغی** Yoḳaruġı 25a/13

-iken gerindium eki incedir, kalınlık incelik uyumuna uymaz.

قزمشکن ḳızmış-iken 12a/2

3.2.2. Düzlük-yuvarlaklık uyumu

Metnimizde kelimelerde de eklerde de düzlük yuvarlaklık uyumu pek görülmez.

ارماغنك ırmaġınuñ 02a/1 **چکردکی** çekürdegi 25b/15 **قوزی** ḳuzı 28a/17

3.2.3. Ünsüz değişmeleri

Metnimizde Türkçe kelimelerde ön seste ḫ- sesi yoktur. Ancak iç ses durumundaki ḳ- > -ḫ- değişkliği görülür.

اخشام aḫşām 4b/1 **دخی**daḫı 2b/8

Kelime ve hece sonunda –ḳ> -ḫ değişikliği bir örnekte görülmektedir.

يوخسه yoḫsa 2b/12

Kelime içinde –ġ > -v değişmesi bir iki örnekte görülür.

صووغه ṣovuġa 12a/8 **صويونجه** ṣovuyunca 34a/6

Aynı kelimenin iki şekilde de yazıldığı görülmektedir.

اوقلر oḳalar31a/7 **اووه لر** ovalar 39a/5

Bir kelimede –g->ğ değişmesi tespit edilmiştir.

اويليه öğleye 31b/11

Bunun dışındaki g ve ġ sesleri ya kendini korumuş, ya da kullanımdan düşmüştür.

دوكلر dögeler 31a/7 **صروجه** ṣaruca 17b/6 **اروغسه** arug-ısa 37a/1

Türkiye Türkçesinde p- olan, eski Türkçedeki kelime başındaki b- ünsüzü bazı kelimelerde korunmuştur.

برمقله barmaḳ-ıla 35b/4 **بيكارينك** bıñarınun 20a/1

Eski Türkçede kelime başındaki b- sesinin metnimizde v- ile yazıldığı görülmüştür.

واريسر varısar 2b/1 **واردر** vardur 2b/4 **ويرمدى** virmedi 2b/10

Eski Türkçede ön ses durumundaki kalın ve ince sıradan t-'lerin bir kısmı d-'ye dönüşmüştür.

دخى daḫı 05b/5 **دك** dek 34a/8 **دلكوده** dilküde 19a/6

İki vokal arasında bulunan tonsuz ünsüzlerin genellikle tonlulaştığı görülmüştür.

داغلغوجغى dağlağucağı 47b/6 **كيده** gide 49a/11 **ايدرلردى** iderlerdi 1b/11

Vokalle biten bir kelimeye vokalle başlayan ek veya edat getirildiğinde y yardımcı sesinin kullanıldığı görülür.

ايديدك ideydüñ 3b/16 **بيه** yiye 12b/16 **صلميه** ṣalmaya 13a/13

İyelik ekleri ve –ki aitlik eki ile isim çekim ekleri arasında kullanılan zamir çekimlerinde de görülen türeme n sesinin kullanıldığı görülür.

بونلر bunlar4a/1 كندينى kendini 62a/14 يننده yanında 2a/1

Aşağıdaki kelimelerde s ünsüzü ikizlenmiştir.

اسى ıssı 9a/10 اسينه issine 10a/1

Kelime ortasında, birkaç kelimede –l- sesinin düştüğü görülür.

كتورر getürür 5b/2 اوتوره لر oturalar 13b/15

3.3. Çekim ekleri

3.3.1 İsim çekim ekleri

3.3.1.1 Çokluk eki

Metinde kullanılan çokluk eki -lar, -ler'dir.

nesneler 15a/16 bunları 17b/15 otları 18a/8

3.3.1.2. İyelik ekleri

Teklik 1. şahıs –m, -(u)m, -(ü)m, -(i)m

evliyālarum 4b/14 elüme 4a/14 ümmetlerime 58b/12

Teklik 2.şahıs –ñ, -(u)ñ, -(ü)ñ

rencüñe 2b/13

Teklik 3.şahıs: -ı, -i, -u, -ü, -sı, -si

öñünden 28b/4, üstün 18b/8, burnına 14b/17, iyegüsi 8a/3, burnunuñ 38b/7

Çokluk 1.şahıs: -(u)muz,-(ü)müz,-muz,-müz

üzerimüze 5a/11

Çokluk 2.şahıs

Metnimizde örneği yoktur.

Çokluk 3.şahıs: -ları, -leri

oğlanları 3b/14, işleri 5b/8

3.3.1.3. Hâl ekleri

3.3.1.3.1. Yalın hâl

Yalın hâl eksizdir.

şu 2b/4 ṭuz 40b/17 büber 41a/17

3.3.1.3.2. İlgi hâli (genitif)

İlgi hâli -nuñ, -nüñ, -uñ, -üñ şeklindedir.

havanuñ 38a/14, yaranuñ 38a/10, nesnenüñ 5b/9

3.3.1.3.3. Yükleme hâli (akuzatif)

Yükleme hâli eki –ı, -i, -(y)ı,-(y)i, üçüncü şahıs iyelik ekinden sonra ise bazen –n şeklindedir.

nesneyi 5b/2, ḳanı 6a/9, ayaġın 7a/3, külini 18b/13

3.3.1.3.4. Yaklaşma hâli (datif)

Bulunma hâli -a, -e şeklindedir. Ünlüyle biten kelimeye geldiğinde arada –y ve -n sesleri türemektedir.

bizine 28b/7, şuya 6a/9, ṭopraġa 6a/10

3.3.1.3.5. Bulunma hâli (lokatif)

Bulunma hâli -da, -de şeklindedir.

balçuḳda 11a/2, başında 11b/16, gögsinde 37a/7

3.3.1.3.6. Ayrılma hâli (ablatif)

Ayrılma hâli -den,-dan şeklindedir.

ḳıçından 37b/5, yirden 42a/12, yanından 42a/12

3.3.1.3.7. Vasıta hâli (instrumantel)

Vasıta hâli -la, -le şeklindedir.

ṣu-y-ıla 17a/10, süci-y-ile 38a/2, el-ile 43a/3

3.3.1.3.8. Eşitlik hâli (ekvatif)

Eşitlik hâli -ca, -ce şeklindedir.

ardınca 53b/15, iriñlüce 17b/5, Türkīce 19a/3

3.3.1.3.9. Yön hâli (direktif)

Yön gösterme hâli -ra, -re, -aru, -eru şeklindedir.

ṭaşra 10b/11, yoḳaru 6b/8, içeri 35b/4

3.3.2. Fiil çekim ekleri

3.3.2.1. Şahıs ekleri

Teklik 1.şahıs: -(u)m, -(ü)m, -am, -em

evliyālarum 4b/14, ölmeyem 2b/3, görem 2b/3

Teklik 2.şahıs: -sın,-sin, -ñ

eyleñ 2b/3, getürürsin 2b/5, ḳurtulursın 2b/16

Teklik 3.şahıs: Eksizdir.

didi 1b/7, buyurur 1b/6

Çokluk 1.şahıs:

Metnimizde örneği yoktur.

Çokluk 2. şahıs:

Metnimizde örneği yoktur.

Çokluk 3. şahıs: -lar, -ler

gelsünler 1b/7, ḳılalar 3b/17

3.3.2.2. Bildirme kipleri

3.3.2.2.1. Görülen geçmiş zaman

Görülen geçmiş zaman eki asıl itibariyle -dı, -di'dir. Bu ek bu dönemde 1. ve 2. şahıslarda yuvarlak, 3. şahıslarda ise düzdür.

Teklik 1. şahıs: -dum, -düm

eyledüm 4a/15

Teklik 2. şahıs: -duñ, düñ

itdüñ3b/15, ideydün 3b/16

Teklik 3. şahıs: -dı, -di

itdi 1b/7, bindi 1b/13, geldi 1b/13

Çokluk 1. şahıs: -duḳ, -dük

gördük 11b/17

Çokluk 2. şahıs:

Metnimizde örneği yoktur.

Çokluk 3. şahıs: -dılar, -diler

çıḳdılar 2b/9, girdiler 2b/9

3.3.2.2.2 Öğrenilen geçmiş zaman

Öğrenilen geçmiş zaman eki -mış, -miş şeklindedir.

Teklik 1. şahıs:

Metnimizde örneği yoktur.

Teklik 2. şahıs:

Metnimizde örneği yoktur.

Teklik 3. şahıs:

ḳılmışdur 4b/2, yaratmışdur 6a/11

Çokluk 1. şahıs:

Metnimizde örneği yoktur.

Çokluk 2. şahıs:

Metnimizde örneği yoktur.

Çokluk 3. şahıs:

dimişler 5b/2

3.3.2.2.3. Geniş zaman

Geniş zaman ekleri -ar,-er,-ur,-ür,-r ekleriyle kurulur.

Teklik 1. şahıs:

oluram 2b/12,

Teklik 2. şahıs:

ḳurtulursın 2b/16

Teklik 3. şahıs

bildürür 6a/2, degirmilenür 11b/2

Çokluk 1. şahıs

Metnimizde örneği yoktur.

Çokluk 2. şahıs:

Metnimizde örneği yoktur.

Çokluk 3. şahıs: -urlar, -ürler, -arlar, -erler, -rlar, -rler

durgururlar 12a/2, bilürler 57a/11, bağlarlar 12a/4, iderler 21a/11, dirler 14a/13

3.3.2.2.4. Gelecek zaman

Tekil 3. şahıs: -ısar, -iser

olısar 2a/14 götüriser 2a/17, varısar 2b/1, geliser 2b/1, yitüriser 2a/17

3.3.2.2.5 Şimdiki zaman

helāk oluyorlar 3b/12

3.3.2.3. Tasarlama kipleri

3.3.2.3.1. Emir kipi

Tekil 2. şahıs:

bilgil 52a/12

çoğul 3. şahıs:

gelsünler 1b/7, getürsünler 2b/17

3.3.2.3.2. İstek kipi

İstek eki -a, -e'dir

Teklik 2. şahıs: -a-sın, -e-sin

dutasın 3a/3, itmeyesin 3a/4,

Teklik 3. şahıs: -a, -e

def‘ ola 15b/4, merhem gibi ola 17b/16

Çokluk 1. şahıs: -alum, -elüm, emir kipi istek fonksiyonunda kullanılmıştır

alalum 4b/4, zikr idelüm 5b/14

Çokluk 3. şahıs: -a-lar, -e-ler

ḳurudalar 22a/16, dögeler 22b/6

3.3.2.3.3. Şart kipi

Şart eki -sa, -se ekidir.

Teklik 3. şahıs: -sa, -se

yaşarsa 23b/8, aḳ düşse 22a/17

3.3.2.3.4. Gereklilik kipi

Gereklilik kipinin eki yoktur. Bu kip metnimizde gerek kelimesiyle kurulmuştur.

çekmemek gerek 20a/12, bilmek gerek 38a/13

3.3.2.4. Birleşik kipler

Birleşik kipli fiil çekimi i- fiilinin yardımıyla yapılır.

3.3.2.4.1. Hikâye

binerdi 1b/10, iderlerdi 1b/11, istemişdi 3a/7, olmayaydı 4a/1

3.3.2.4.2. Rivayet

olurmış 35a/4

3.3.2.4.3. Şart

Teklik 3. şahıs

olur-ısa 5b/5, 6b/15 gelür-ise, geldi-y-ise 58b/9

3.3.2.5. Bildirme ekleri ve cevheri fiil

Cevheri fiilin olumsuzu “degül” kelimesi ile yapılır.

yavuz degüldür 10b/2, ḳuduz degüldür 57a/10

3.3.2.6. Partisipler

Partisipler fiillerin sıfat şekilleridir. Fiil kök ve gövdelerine partisip ekleri getirilmek suretiyle yapılır. Fiil kök veya gövdeleri bu şekillere girerek nesneleri hareketleriyle ifade ederler.

Metnimizde geçen partisip ekleri şunlardır:

-an, -en

Kūh-ı Demāvend’de olan cāẕūlara 3b/5, yirde duran ḳurtçuġazları 4b/9

-maz, -mez

görmez olur 8b/2, bindürmez olur 8b/13

-duḳ, -dük

gönderdükleri adam 3a/4, ṣovuduḳdan ṣoñra 34b/3

-mış, -miş

göyinmiş yumurṭa ḳabı 42a/6, dögilmiş otlar 42b/4, sızmış ṣığır yaġın 45a/2

3.3.2.7. Gerundiumlar

Fiillerin zarf şeklini yapan eklerdir. Metnimizdeki gerundium ekleri şunlardır.

-a, -e

ḫamīr gide yaġ ḳala 15b/2

-ken, iken

derlemiş iken 16a/7, yir-iken 24b/13, ılıcaḳ iken 27b/14

-ınca, -ince

arımayınca 19a/5, ġalīẓ olınca 37b/7, içdügince 46b/1

-ıcak, -icek

yoḳaru getüricek tiz aşağa bıraġa 7a/12, ḳaşanıcak bilin egmeye 7a/17

-up, -üp

sıḥḥat bulup 3b/17, yil alup 4b/15, atı besleyüp 5a/6

-duḳda, -dükde

tamām olduḳda 61b/14, degdükde 25b/14

-dukça, -dükçe

ṣuvarduḳça 45b/17

-medin

degirmedin 38a/4

3.4. Fillerde olumsuzluk

Fiil kiplerinde olumsuzluk -ma, -me ekleri ile yapılır. Olumsuzluk ekleri fiil kök ya da gövdesine getirilir. Geniş zamanın olumsuzu -maz, -mez ekleri yapılır.

deprenmez 47b/3, ṣalmaz 47b/12 gelmedi 2a/12, unıtmayalar 4a/17

3.5. Birleşik fiiller

Birleşik fiiller, bir fiile, ondan önce gelen başka bir fiilin ya da isim cinsinden bir kelimenin birlikte kullanılmasından meydana gelirler.

3.5.1. Birinci unsuru isim olan birleşik fiiller

Birinci unsuru isim olan birleşik fiiller it-, eyle-, ḳıl- yardımcı fiilleriyle kurulur.

rivāyet ider 4b/11, ḫarāb eyler 52a/17 ʿamel ḳılalar 3b/17

Metnimizde yardımcı fiil olmayan fiillerin de isimler ile anlamca bütünleşerek birleşik yapı meydana getirdikleri de görülmektedir.

ṣıḥḥat bulup 3b/17, ḫor görinür 10a/2, yādigār ḳala 4a/3 adam ḳoşdı 3a/15

3.5.2. İki unsuru da fiil olan birleşik fiiller

ḳoyu vireler 14a/1, aṣa ḳoyalar 34a/10

METİN

(01b)

(1) Hāẕā Kitābu Bayṭar-nāme

(2) Bismi’llāhi’r-rahmani’r-rahīm

(3) على خير حلقه محمّد (5) ولاعدوان الا على الظّالمين والصّلاة والسلام (4) الحمد لله ربّ العلمين والعاقبة للمتقين والله اجمعين[1] Ammā baʿdu (6) Ḥekīm şöyle buyurur kim; çün Ẕü’l-ḳarneyn mekānından (7) ḫurūc itdi, miʿmārlar gelsünler didi. Subaşılara (8) ḫabar oldı. Otuz iki biñ subaşı cemʿ oldı (9) ve her subaşınuñ on kerre yüz biñ eri süvār olurdı (10) ve on iki biñ peyġamber çerisi bile binerdi. (11) Ḫıżır ve İlyās muṭbaḫına ḫıdmet iderlerdi. (12) Her gün yüz müd ṭuz ḫarc olurdı. Çün kim İskender (13) ġazāya yaraḳ ḳıldı, leşker birle bindi geldi.

(02a)

(1) Ḫorezm ḥaddında ḳondı. Ceyḫūn ırmaġınuñ yanında (2) bir muʿaẓẓam şeher bünyād itdiler. Ceyḫun ṣuyından kesdirüp (3) şeherüñ içinde aḳıtdı ve maʿmūr ābādān itdi. (4) Ve bu şeher ḫalḳı, leşkeri ve İskenderüñ ʿaẓametini (5) gördi. Taʿaccüb itdiler. Zihī kerīm pādişāh kim, (6) bir ḳulına cemīʿ dünyāsını baġışlar ve cemīʿi ḫalāyiḳı (7) anuñ ḥükminde ider. Ve bu taʿaccüb içinde iken (8) Aristoṭālīs ḥekīmi ḳaġırdı. Eytdi: “Yā ḥekīm-i (9) cihāne, Allāhu Taʿālā benüm gibi şāh dünyā sarāyına getürdi (10) ve yā getüriser mi? ” didi. Aristoṭālis reml urdı. (11) Uṣṭurlāb ḥisabladı ve bilüp eytdi: “Ey pādişāh, (12) cihāna senüñ gibi şāh gelmedi, velī ve ammā (13) geliserdür. Aña Dāvūd oġlı Süleymān diyiserlerdür. (14) Senden ʿaẓametlü ve heybetlü olısar. Cemīʿ vuḫūş (15) u ṭuyūr ve ins ü cins ve dīv perī dilini söyleye (16) ve cemīʿ aña muṭīʿ ve fermān olısar. Ve taḫtını (17) yil götüriser şarḳa ve ġarba yitüriser. Bir sāʿatde

(02b)

(1) varısar geliser ṭarfetü’l-ʿayn içinde cihānı geşt (2) idiser.” İskender çün bunı işitdi eytdi: “Bana bir (3) çāre eyleñ kim ölmeyem añı görem.” Eytdi: “Ölüme çāre (4) yoḳdur, lākin ḳarañuluḳ içinde bir ṣu vardur. Aña āb-ı (5) ḥayāt dirler. Anı ile getürürsin ve andan içersin, (6) ölmemege çāre oldur” didi. Pes buyurdı İskender, (7) yaraḳ itdiler, bir ay mıḳdārı ḳarañuluḳ içinde gezdi- (8) ler. Bu daḫı bir ḳıṣṣadur, fi’l-cümle ol ṣu Ḫıżır (9) ile İlyās’a

[1] Hayırlı sonuç takva sahiplerinindir. Ancak zalimlere düşman olunur. Salat ve selam Allah’ın en hayırlı yaratığı Hz. Muhammed (sav) ve onun bütün ailesine olsun.

müyesser oldı. Girdiler, çıḳdılar (10) bir kimse anuñ ḫabarun virmedi. Bu melāletden İskender (11) ṣayr[ı] oldı. Aristoṭālīs hekim ḳagırdı, didi: (12) “Baña dermān eyle yoḫsa helāk oluram.” Aristoṭālīs (13) eydür: “Bu senüñ rencüñe Belḫ şeheründe bir ṣulu çeşme (14) vardur, aña Ẕü’l-cūş dirler. Ḳırḳ lūlesi vardur. (15) Eger ol ṣudan dermān idüp getürdüp içesin, (16) bu rencden ḳurtulursın didi. Ḥükm idüp ḥavż-ıla (17) getürsünler didi. Belḫ’de bir ḳulı var idi. Adına

(03a)

(1) Ḫusrev dirler idi. Biti yaẕdılar adam gönderdiler. (2) Biti mefhūm[ı] budur: “Biti saña yetişicek, ol ṣudan (3) ʿala’t-taʿcīl gönder[e]sin. Be-cid dutasın tekāsül (4) itmeyesin kim, ol ṣudan ġāyet mühtemme gerek (5) oldı.” didi. Çün kim gönderdükleri adam bitiyi (6) Ḫusrev’e iltdi, biti Ḫusrev’e degdi, bildi kim (7) İskender ḫastadur bu ṣuyı istemişdi, ḫasta içse (8) ḫoş olduġın bilürdi. Eytdi: “Virmezem.” diyüp (9) ol gelen adamı girüye gönderdi. Ḫabar İskender’e (10) yetişdi. İskender ġażaba geldi, ḳaḳıdı. İrec (11) adlu bir pādişāh vardı. Çoḳluḳ ʿasker ile (12) gönderdi. Ḫabar Ḫusrev’e erdi. Ḳarşu çıḳdı, (13) uġraşdı. İrec ṣındı, maḥbūs itdi. Ḫabar (14) çün İskender’e geldi, ḳatı taʿaccüb itdi. Ṭaymūs (15) adlu bir pādişāhı daḫı çoḳluḳ adam ḳoşdı. Ṭaymūs (16) daḫı Ḫusrev’le uġraşdı. Ṭaymūs daḫı ṣındı, (17) anda maḥbūs itdi. Ḫabar İskender’e erişdi. Didi kim:

(03b)

(1) “Yaʿni bunuñ gibi fożūlluḳ mı ḳalur” didi. Emir itdi (2) leşkere, bindiler. Ḫabar Ḫusrev’e erdi. Bildi kim ḳarınca üzerine (3) Süleymān gelür; yād yaraḳ tedbīrin ḳılup, ḥışārı (4) azuḳ birle, ḫoş-zād ile, ziyāde yaraḳ ile perkitdi. (5) Ve ḳapuları berkidüp dīvār ḳıldı. Ve kūh-ı Demāvend’[d]e (6) olan cāẕūlara ḫabar gönderüp, getürdiler. Çün kim İskender (7) irişdi, ḳalʿayı ḥışār itdi. Maʿa’l-ḳışṣa üç yıl (8) muḥāṣara itdi. Almaġa çāre olmadı. Ḳatı ḳızlu oldı. (9) Çeri żaʿīf oldı ve hem atlara renc girdi. Atlar (10) helāk olmaḳlıġa başladı. ʿAsker İskender’e geldiler, (11) şikāyet itdiler. Didiler kim: “Ey pādişāh-ı cihān atla- (12) rumuza maraż vāḳiʿ oldı helāk oluyorlar ne buyu- (13) rursın?” didiler. İskender, Aristoṭālīs hekimi ḳaġırdı: (14) “Bu ḥāl nedür?” didi. “Ādam oġlanları içün ḥikmet taṣnīf (15) itdüñ. Nola ḥayvānlar içün daḫı bir kitāb taṣnīf (16) ideydüñ. Yolda izde atlara bir renc vāḳiʿ olıcaḳ, ol (17) kitābla ʿamel ḳılalar. Ve ol at ṣıḥḥat bulup helāk

(04a)

(1) olmayaydı. Egerçi bunlar ṣāmit ve hem sipāhīnüñ (2) sāz u selebi ve ālet-i ḫāṣṣı atdur.” didi. Aristoṭālis’i (3) vezīr itdi. “Maṣlaḥatdur kim bizden ṣoñra bir yādigār ḳala. (4) Anuñ-ıla bizi duʿādan unıtmayalar. Belḫ’ı alalum göñül (5) şādımān olsun. Hem ol fermānı yirine getüresin (6) inşā-allāh.” didi. Az zamān geçdi şeheri aldılar. (7) Ḫusrev’i helāk ḳıldılar ve ol ṣudan İskender (8) içdi, ṣıḥḥat buldı. Yine, İskender Ẕü’l-ḳarneyn, (9) Aristoṭālīs’i daʿvet itdi: “O kitāb-ı mezbūreyi (10) teʾlīf eyle görelim” didi. Pādişāhuñ emr ü fermānı[nı] (11) yirine getürüp bu kitābı teʾlīf ve Bayṭār-nāme ismi (12) tesmiye eyledi ve hem ben żaʿīf ü naḥīf, ḥaḳīr ü (13) (ü) faḳīrü’l-muḥtāc ilā-debbei’l-ġınā Meḥemmed bin İskender (14) Edirnevī bu kitāb elüme girdi. ʿArab dilince idi. (15) ʿAlā ḳadri’l-vesiʿ ve’t-tāḳa Türkī dile terceme eyledüm. (16) Tā kim Türkī dilde ola ve hem oḳuyanlar bizi duʿādan (17) unıtmayalar. Bi-ʿiẕni’l-lāhi Taʿālā ve ḥasenü’t-tevfīḳ

(04b)

(1) Ammā bilgil ki, Ḥaḳ Sübḥānehü ve Taʿālā bu kevn ü mekānı ve beḳā-yı (2) ʿālemi, ʿanāṣır-ı erbaʿadan mürekkeb ḳılmışdur. Bu dört (3) ṭabīʿat didigümüz meşhūrdur: od, ṣu, yil, ṭopraḳ. (4) Bu dördini cemʿ eyledi. Birbirine muḫālif iken ādamı bünyād (5) ḳıldı. Cemīʿsinden şerīf ü güzīde yaratdı. Gendinüñ (6) ṣānıʿlıġını bildürmeg-içün bes f[ī]-tebārüki’llāhi aḥseni’l- (7) ḫālıḳīn ammā bilgil kim ḳulın şeyʾ-i ʿanāṣıruñ muḳarredinden (8) yaratdı. Nite kim balıḳları ve deñiz cānvarların ṣudan (9) yaratdı ve yirde duran ḳurtçuġāzları ṭopraḳdan (10) ve yırtıcı cānvarları oddan yaratdı. Ve atı yilden (11) yaratdı ve Ẕeheb bin Münībe rivāyet ider: “Eydürler kim (12) Allāhu Taʿālā ʿazze ve celle diledi kim atı ḫalk ide. Rīḥ-i (13) cenūba didi kim, “Yā rīḥ atı senden yaraduram.” Didi kim, (14) “Evliyālarum anuñ üzerinde menzil alup aʿdā-yı müẕiline (15) ḳoyalar.” Ḳudret eliyle bir ḳabża yil alup atı yaradup (16) adını feres ḳodı. Ḥaḳ Sübḥānehü ve Taʿālā ʿazze ve celle (17) adama ḫıṭāb idüp didi kim: “Yā ādam ḫalḳ

(05a)

(1) itdügim şeyʾden ḳanġısın iḫtiyār idersin?” Didükde (2) adam evvelā atı iḫtiyār eyledi. Ḥaḳ celle ve ʿalī didi kim: (3) “Senüñ evlādınuñ göñlinde bende muḥabbetin ziyāde idem.” (4) didi. Pes pādişāhlara ve sipāhīlere fī-sebīli’l-lāh (5) ġazā idenlere o emre imtiṣāl itdükleri gibi fī-sebīli’llāh (6) atı besleyüp tīmār itmesi lāzımdur. Nite kim Ḥaḳ celle (7) ve ʿalī Kelā[m]-ı Ḳadīminde buyurur من قوة و من رباط ال حيل (8) و اعد ولهم ما انظعّم [2] Ve resūl ḥażret ʿaleyhi’s- (9)

[2] Onlar (düşmanlar) için gücünüz yettiği kadar kuvvet ve besili atlar hazırlayınız.

selām buyurdılar kim: “Bir kimesne fi-sebīli’l-lāh ġazā niyyetine (10) atı besleyüp silüp süpürse Ḥaḳ celle ve ʿalī (11) īmānı ve ḥisābı ve taṣdīḳı bizüm üzerimüze vaʿde (12) itmişdi. Bunuñ daḫı yevm-i ḳıyāmetde mīzānda günāhı (13) aġır olup ḳalḳmadıḳda Ḥaḳ yolına ġazā niyyetine besledügi (14) atuñ bevlini ve fışḳısını mīzāna ḳoyalar, tā kim günāhı (15) yeyni ola.” Öyle olıcaḳ pādişāhlara ve sipāhīlere (16) vācib oldı kim bu kitābı ṣaḳlıyalar. Ẕīrā pādişāh (17) leşkersüz olmaz ve leşker daḫı atsız olmaz,

(05b)

(1) daḫı silāḥsuz olmaz. Ve silāḥuñ eyüsi atdur. Ẕīrā (2) cemīʿ nesneyi at getürür. Ve hem dimişler ki, “At mizācı (3) er mizācı yiridür.” Ẕīrā Ḥaḳ Taʿālā ādamı dört nesneden (4) yaratdı, añа ʿanāṣır-ı erbaʿa dirler. Eger bu dördüñ birisi (5) eksük olur-ısa ol ādam tamam olmaz ve at daḫı (6) ʿanāṣır-ı erbaʾadandur. Ve pādişāhlar daḫı dört nesneye (7) muḥtācdur. Eger ol dördüñ birisi eksük o- (8) lur-ısa pādişāhlaruñ işleri ilerü varmaz (9) ve devletleri ve şevketleri ilerü varmaz bu dört nesne- (10) nüñ birisi ʿāḳil ve ʿālim vezīrdür. Ve birisi ḫazāne-i (11) ābādāndur. Ve birisi raʿiyyet-i mihrbāndur. Ve birisi sipāhī-i (12) ḳavīdür, ve sipāhī-i ḳavī olmaz illā at-ıla olur. Nite kim ẕikr (13) olındı. Baʿdehu atuñ baʿż aḥvālı ve ilaçların (14) ẕikr idelüm. Ṭoḳuz bāb üzerine tertīb olındı.

(15) Bāb-ı evvel atlaruñ ṭabīʿatını bildürür.

Bāb-ı s̱ānī (16) atlaruñ eyü ʿalāmetin bildürür.

Bāb-ı s̱āliṣ atlaruñ (17) ṣıfatın bildürür.

Bāb-ı rābiʿ atlaruñ dişin bildürür.

(06a)

(1) Bāb-ı ḫāmis başında ve içinde olan rencleri bildürür.

(2) Bāb-ı sādis atlaruñ gevdesinde olan rencleri bildürür .

(3) Bāb-ı sābiʿ ayaḳlarında olan rencleri bildürür.

Bāb-ı s̱āmin (4) Atuñ sıtmasın bildürür.

Bāb-ı tāsiʿ atuñ tedbīrin (5) bildürür.

Bāb-ı evvel beyān, yaʿni evvelki bāb; atlaruñ (6) ṭabīʿatını: Ḥaḳ Sübḥānehü ve Taʿālā ādamı ve ḥayvānı (7) dört dürlü aḫlāṭdan mürekkeb ḳılmışdur. Ḳāndan (8) ve ṣafrādan ve balġamdan ve sevdādan. Ḥükemā teşbīh (9) ḳılmışdur; Ḳanı havaya, ṣafrāyı oda, balġamı ṣuya (10) ve sevdāyı ṭopraġa. Ḥaḳ Sübhānehü ve Taʿālā nite kim (11) adam oġlanını muḫtelif yaratmışdur. Şol at kim

ṭorı- (12) dur, anuñ ḳanı artuḳdur. Şol kim

ḳuladur, anuñ ṣafrā- (13) sı ziyādedür. Şol at kim

bozdur, anuñ balġamı ziyādedür. (14) Şol at kim

ḳaradur, anuñ sevdāsı artuḳdur. İşbu (15) iʿtibār ile bileler.

İkinci bāb atuñ eyü ʿalāmetlerin (16) bildürür: Eyü atuñ ʿalāmet[i] budur ki; yüzi gökçek (17) ola ve yüksek ola ve boynı uzun ola ve yo-

(06b)

(1) (yo)ġun incüklü ola ve ala gözlü ola ve ḳulaḳları (2) uzun ince ola, ḳamış yapraġına beñzeye, aña ḳamış (3) ḳulaḳlu dirler. İki ḳulaġınuñ arası geniş ola (4) ve dişleri incü gibi ola, ṣaġ ola, uşaḳ dişlü (5) ola ve ṣaġrısı degirmi ola ve arḳası geniş ola (6) ve bögregi ṭoḳ ola. Bili ince ola ve yilesi ve (7) ḳuyruġı uzun ola ve ḳuyruġınuñ kemürdegi (8) ḳışa ola ve alt dodaġı yoḳaru dodaġından (9) uzun ola ve yumrı alınlu ola ve omuzlu ola (10) ve uyluġı ṭolu ve orta boylu ola ve ḫāyası (11) yöresinde tüy olmaya ve bilegi ve ṭopuġı ḳışa ola (12) ve uyluġı uzun ola ve burnınuñ içi giñ ola (13) ve ḳıçlarınuñ arası igni giñ ve <öñ ayaḳlarınuñ arası> igni ṭar olmaya (14) ve yolca gider-iken iki ḳulaġı-y-la işāret ide ve gendü- (15) yi terāzūlayup yörüye ve öñine ne gelür-ise ṣıçra (16) irilmeye ve öñi ḳıçı berāber ola biri birinden uzun (17) olmaya ve ḳışa olmaya ve dolaşuḳ yörümeye ve ṭoynaġı

(07a)

(1) ve ʿavratı ḳara ola ve göbegi ḳara ola ve gözinüñ bıñārı (2) giñ ola ve uyanı ḳatı ḳatı geve ve āvāzı tīz ola (3) ve ard ayaġın iki öñ ayaġından geçüre ve başın (4) ṣala ṣala gide, yolda saḳ ola, öñine ne gelür-ise (5) belüñlemeye, ḳıçın gitmeye ve ṭoynaḳlar inlü ve uzun (6) ve ḳara ola, ökçesi degirmī ola ve dolaşuḳ (7) yörümeye ve almacuḳları yumrı olmaya bir almacuġı (8) böyük olur-ısa anuñ gibi at ḳıymatlu olur ve hüner- (9) lü olur. Yoḳuşda ve düzde ve

inişde bir ḳāʿidede (10) yörüye ve ṣuya tīz tīz meyl itmeye ve bili ince (11) ola ve boynı omuz-ıla düz ola ve arḳası (12) balıḳ arḳası gibi düz ola ve ḳuyruġını yoḳaru (13) getüricek tīz aşaġa bıraġa ve ṣaġrısınuñ iki (14) yanı giñ ola ve ayaġın getüricek tīz girü başa ve (15) aşıḳları yumrı olmaya ve ḳaşanıcaḳ iki öñ (16) ayaġına döke ve bili uzun olmaya ve yörüyicek ḳuyru- (17) ġın egmeye ve arpasın ḳatı çiyneye. Ve ḳaşanıcak

(07b)

(1) bilin egmeye ve nā-gāh belüñlemeye ve yolda ḳara nesne görse (2) ḳıçına ḳıçına gitmeye. Eger ṣaġ iyegüsi ṣol (3) iyegüsinden eksük olur-ısa anuñ gibi (4) at ġāyet eyü olur. Zīra ki yügrük olur ve şol (5) vaḳt çekicek ṣol ayaġın başmaya kim anuñ (6) <gibi> at ṣolaḳ olur ve şūm olur. Bu yaẕılan nesneler (7) cümle bir atda bulınur ise anuñ gibi ata naẕīr (8) olmaz, meger kim gendü gibi buluna. Eger buların küllīsi (9) bir atda bulınmaz ise bārī bu oñ iki nesne gerekdür. (10) Ve ol on iki nola üçi avrat saçı ola ve üçi (11) ḳız saçı ola, yaʿnī avrat ṣūreti gibi (12) ḫūb ola. Ve yürüyüşcügi nāzük ve ökçesi (13) böyük ola ve ḳatır ḳulaḳlu ve ḳatır ḳuyruḳlu (14) ve ṣıġır iyegüli ve ṣıġır ḫavr ...[3] ve deve göbeklü (15) ve deve boyunlu gerekdür. Bu cinslü at ġāyet eyü (16) olur. Ele giricek elbetde almaḳ gerekdür. Çün (17) bu cinslü bilindi, eyü renkleri daḫı bildürelim.

(08a)

(1) Üçünci bāb atlaruñ ṣıfatını bildürür. Ṭorı at: (2) Gökçek olur ve hünerlü olur zaḥmete doyar. Eger (3) gözi ve kirpügi ve yilesi ve ḳuyruġı ḳara olsa, (4) dibek ḳarınlu olur-ısa, tüyi uvaḳ olur-ısa, (5) uyanı ḳatı ḳatı çiyner-ise; yoluḳ, hünerlü ve yügrük (6) olur.

Eger at ḳatı ḳızıl olur-ısa: Hünersiz olur; (7) eyü olur-ısa az olur.

Ḳula at: Gözi ve kirpügi (8) ḳara olsa, ḫāyasında aḳça aḳça aġı olur-ısa, (9) saġrısı giñ olur-ısa, bögri ṭar olup (10) yilesi ve ḳuyruġı uzun olup siyāh olur (11) ise, bili ince olur-ısa dili uzun olur-ısa (12) ve boynı uzun olur-ısa eyü atdur. Yolda saḳ (13) olur, cefākār olur, eşkün olur. Yilesi (14) ve ḳuyruġı aḳ olur-ısa kāhil olur. Eger ḳatı (15) ṣaru olur-ısa delü olur ve depegen ve ısırġan (16) olur.

Eger ḳurt ḳula at olsa: Gerek kim yilesinden (17) ḳuyruġına degin bir ḳara yol çekilmiş olsa, böyle

[3] خوردالو

(08b)

(1) olur-ısa hünerlü olur.

Çapār at: Gözleri ve kirpükleri (2) aḳ olur-ısa gündüz görmez olur.

Boz at: Kirpügi (3) ve gözi ḳara olur-ısa, boynı uzun olur-ısa, (4) başı giçirek olur-ısa eyü atdur. Ṭomalıç gözlü (5) olur-ısa, ḫod hünerlü olur; yürügen olur (6) ve eşkün olur ve yügrük olur. Bu ḳatı ḳıymatlu (7) olur. Eger ḳatı aḳ olur-ısa gündüz görmez olur. (8) Ḫuṣūṣā ḳarda hiç görmez olur.

Ḳara at: Boynı (9) uzun ve ḳulaḳları ince, bögri ṭoḳ, bili ince, (10) yilesi ve ḳuyruġı uzun olur ise eyü atdur. (11) Yügrük ve yürügen olur. Eger gözi içi ḳızıl o- (12) lur ise delü ve depegen ve ısırġan olur ve ḳatı (13) tebslü olur ve tīz olur, üstine bindürmez olur. (14) Andan …[4] ideler.

Eger ḳara at, geregi gibi ḳatı ḳara (15) olsa şöyle kim; toy yeldürir ola, hiç aḳ (16) eşeri olmaya ve gözleri ḳızıl ola; böyle olan (17) at meydāna yügrük olur.

Temür boz at: Boynı

(09a)

(1) uzun olup boylu olur-ısa ve ḳarası aġından (2) çoḳ ola ve boynı yumrı ola eşkün olur belki (3) yorġa olur. Eger boynı düz olur ise; ḳatı yügrük (4) olur, yolda ġayet ṣaġ ve ferāsetlü olur. Dibek ḳarınlu (5) olur ise, yilesi ve ḳuyruġı uzun olur ise, (6) eyü atdur. Yügrük ve yürügen ve sāḳ olur ve balçuḳda (7) deyegen olur. Öni sekil olur-ısa ḳıymatlu olur; (8) dört ayaġı sekil olur ise yıramaz.

Ve Boz at: Yilesi, (9) ḳuyruġı ve kirpügi ḳara olsa ġāyet eyü olur (10) ve bahalu olur ve ıssıda buñalmaz ve yola doyar. (11) Ve eger bu didügümüz olmaz ise ġayet yıramazdur ve ḫaṣṣa ki (12) ṭoynaġı daḫı aḳ ola, bunuñ gibi at ḳarda artuḳ (13) görmez.

Ḫurmā renklü at: Deve incüklü olur ise, (14) gözi (gözi) kirpügi ḳara olur ise, yilesi ḳuyruġı (15) uzun olur ise; eyü atdur, hünerlü olur. Eger nefesi (16) tīz tīz alur-ısa yörümekde yıramazdur, içinde renci var- (17) dur. Anuñ gibi atı almayalar ve dutmayalar

[4] حزر

...[5] at

(09b)

(1) gözi kirpügi ḳara olur ise, eger iki ḳıçı sekil olur-ısa, (2) ḳıymatlu olur. Ḳıçını öñinden geçürür-ise; ḳulaġı arası (3) giñ olur-ısa; tonı uvaḳ, döşi incü gibi (4) olur ise; gökçek ve hünerlü olur. Eger ḳoyun gözlü (5) olur ise, gözi içi ḳızıl olur ise; delü ve depegen (6) ve ışırġan olur, almayalar; eger ṣaduraḳ olur ise, (7) hünersiz olur.

Ve alaca at: Başı büyük olmaya (8) ve ḳuyruġı uzun ve ḳıçları sekil ola, latīf (9) olur.

Çil at: Yilesi ve ḳuyruġı uzun (10) ola ve ṭoynaḳları ḳara ola; yürügen ve yügrük olur. (11) Ve eger ḫayasında benek benek aḳ olur ise, ġayet hünerlü (12) ola. Ne bahālu olur ise almaḳ gerek.

Sıçan tülü at: (13) Göze ḫor olur; yüke ve binmege ġāyet eyü olur. (14) Eger yilesi ve ḳuyruġı ḳara olur ise, eyü atdur; (15) yürügen olur. Eger ṭoynaġı yumrı olur ise, yıramaz. (16) Ẕīrā kim ululer; "Atun ṭoynaġı ḳanadıdur." diyüp (17) dererler. At arḳasında bir ḫaṭ çekilmiş ola; ol at

(10a)

(1) issine mübārek ola.

Gülgūn at: Gökçek olur. (2) Egri göz at göze ḫor görinür, amma issine mübārek o- (3) lur. Çün kim eyü ṣıfatlar bilindi; şol ṣıfatları daḫı (4) bilelim, yıramaz ve issine ḳutlu olmaz.

Ṣıfat-ı ḳabīḥa: (5) Ḳara at gözi ḳızıl ola; yavuz olur ve depegen ve ışır- (6) ġan olur ve daḫı ḳara at ki ve ṭorı at ki ḳuz- (7) ġun gözlü ola; gice görmez olur ve şol at ki (8) ṣuya vara sol ayaġın baṣa; ol at şūm (9) olur. Şol at kim ṭabl āvāzından ürkmeye; ṣāġır (10) dur. Ve şol at kim üzerinde ve yā ḫāyası altında ve yā (11) göbek üstinde ḳıl bitmiş ola; ol at şūm olur. (12) Ve şol at kim ṣol gözi çaḳır ola; şūm olur. (13) Ve şol at kim gözleri ḳatı ṭonuḳ ola; gündüz (14) görmez olur. Bir gözi böyle olur-ısa, ol göz (15) hiç görmez olur. Şaşı at ki yaʿni egri (16) gözlü at; göze ḫor olur amma, "Cemīʿ ṭāyife atı mübā- (17) rekdür." dimişler, meşhūrdur. Ẕīrā düldül şaşırur.

(10b)

[5] سپس

(1) Şöyle yilesiz ve iki gözi çaḳır olan at (2) yavuz degüldür. Ve ṣol ayaġı aḳ olan at şūm (3) olur. Ve ol at ki gözleri ve kirpükleri aḳ ola, (4) gündüz görmez olur. Ve şol at ki yörür-iken (5) başın aşaġa duta ve balçuġa uġrayıcaḳ süksünin (6) aşaġa duta ve ol at ʿaybludur. Ve şol at ki (7) öñi ḳıçından uzun ola ol at sürçek olur. (8) Ve şol at ki ḳıçı öñinden uzun, ol at ʿayblu (9) olur ve binmekden ḳaçan ve belüñlegen at ve ışırġan (10) ve çoḳ kişnegen ve yörür-iken terslenmek içün du- (11) ran ve evvelīn ṭaşra çoḳ çoḳ çıḳaran ve burnı (12) seyrek ve çuḳur gözlü bunlaruñ cümlesi ʿayblu- (13) dur. Yıramazdur ḥaẕer ideler.

At ki gözinde ṣaruraḳ (14) olsa gündüz görmez olur. Eger iki gözinde olur (15) ise, ol ḫod hiç görmez olur.

At ki gözi ṣaḳar (16) ola, kirpügi ḳara ola; gündüzün kör olur, gice ḫod (17) hiç görmez olur.

Eyü ap aḳlu at ʿayblu olur. At ki

(11a)

(1) yörür-iken ayaġın döndüre, ʿaybludur. Ḫāṣṣa, ol (2) ḫod balçuḳda hiç yörümez.

At ḳışraḳ göre; ol (3) vaḳt kişnemeye, ḳatı ʿaybludur.

At ki; dizinde ya (4) ḳulaġı dübinde ya ḫāyāsı altında ḳıl bitse, ol at (5) ḳıymatsuz olur. Burnı yırıḳ at zişt olur; ablaḳ, (6) abraş, dükelisi yavuz ḫūylu olur.

Dördinci (7) Bāb: Atuñ yaşı dişinden bellüdür. At evvel ḳuluncaḳ, (8) ḳulunuñ iki dişi aşaġa biter ve iki dişi yo- (9) ḳaru biter. Bu dört dişlere ibtidāʾiyyāt dirler ve bun- (10) laruñ yanında iki diş daḫı biter; anlara rübāʿiyyāt (11) dirler. Fi'l-cümle atuñ dişleri ḳırḳ iki olur. Otu- (12) zı azusında olur. At üç yaşar olıcaḳ, ḳulun (13) dişi ḳapaġın açar. Dördine degin şöyle ḳalur. (14) Beşinde ḳulun dişin ḳor ve ḳulun dişinüñ dübi (15) yoġunlanur altında. Altısında bir yanı daḫı gidilür; (16) ammā dübi daḫı berk olur ve yedisinde bir daḳīḳa daḫı (17) gidilür. İçi ḳaraca olur. Sekizinde dişlerüñ

(11b)

(1) içi degirmilenür ṣığıruñ gibi olur. Ve ṭoḳuzında çaḳur (2) olur. Şöyle ki arpa ṣığar olur. On yaşında düpdüz (3) olur. Ve onını geçiçek atuñ yaşın kimesne bilmez ammā (4) ʿāḳiller atun yaşı arpa dir. At ki arpasın (5) uvatdı ve segritdi, anuñ gibi at işden ḳalmaz. (6) Ve ol at deve dişlü ola; anuñ gibi atuñ degmede (7) yaşı bilinmez. Ve baʿżılar atuñ dişini dörpülerler imiş,

(8) yigit görünsün deyü. Ve līkin, yaşlu at gözinden (9) daḫı bilinür. Ẕīrā ki, yaşlu atuñ gözleri çuḳur (10) olur. Ve'l-ḥāṣıl-ı kelām; at didügümüz yedi yaşardur. (11) Andan geçe on beşdür. Yigirmisine otuzına at (12) geçse ʿacībdür. Atuñ yoḳarı dişi öñ dişinden (13) aşar-ısa, ḳulan dişlü dirler. Azusı uzunraḳ (14) olur-ısa, ṭoñuz dişlü dirler. Atuñ dişi er olur-ısa, (15) balıḳ dişlü dirler.

Bāb-ı ḫamis, yaʿni beşinci bāb: (16) Atuñ başında ve içinde olan rencleri beyān ider. Evvel (17) gördük kim at ḫastaraḳ oldı. Hiç yirinden depretmeyeler.

(12a)

(1) Ve bu ḫastalıḳlara sebeb budur ki; ata ḳızġun-ıla ṣu virürler, (2) ve yā atı ḳızmış-iken bir yirde durġururlar, ve yāḫud der- (3) lemiş-iken atı çulsuz ḳorlar, ve yāḫud yoldan gelmiş (4) ve ḳızmış atuñ egerin tīz alurlar, ve yā atı baġlarlar. (5) Ḫām olur; nā-gāh ḳatı binerler ve yā çaparlar, ve yāḫūd (6) atı tütüne baġlarlar, ve yāḫūd ḫazān vaḳtında atı (7) yaġmura baġlarlar, yāḫūd deñüze ḳarşu baġlarlar, ḳızar. Ve (8) gice ṣovuġa doḳundururlar. Her kim atı (9) bu yaẕılan nesnelerden ṣaḳına, hemīşe atına selāmet (10) bine.

Eger at; durduġı yirde arıḳlasa, ḳursaġında (11) arpa batmış ola. Bir ḳaç gün biri biri ardınca (12) ṭuz yaladalar, eyü olur. Ẕīrā bu ʿillete sebeb budur ki; (13) yemini arıtmazlar, ḳursaġında kesek ve ṭopraḳ çöker, (14) içinde arpa ḳalur.

At semritmek içün bī-naẕīrdür: (15) Eger atı semritmek dileseler bir yire baġlayalar ve çulını (16) arḳasından gidermeyeler. Güneşden ve yaġmurdan (17) ṣaḳlayalar ve şöyle ideler kim; yiri ne ıssı ola

(12b)

(1) ve ne ṣovuḳ ola. Dāʾim yemin arıdup vireler. (2) Beş dürlü nesne vireler: yonca yulāf ve ṣaman ve arpa (3) ve buġdāy. Ve bir keyl noḫūdı alup iki yāḫūd üç avuç (4) mıḳdārı noḫūdı bir gün ṣuda ışladup yemine (5) ḳatup yidüreler. Tüyi ġāyetle aʿlā ve ince olur (6) ve yaldurur. Ve ẕikr olına beş dürlü nesneyi vireler ve her (7) gün yüz otuz dirhem ebegümeci vireler ve ṣuyını ol (8) bağladıḳları yirde vireler ve yaz gününde ata ṣuyını (9) çoḳ vireler. Ve ḳış gününde iki kerre ḳaşaġu ura- (10) lar ve silgü ile sileler ve ḳuyruġını ve butlarını (11) ve ḳulaḳlarını sileler ve yaz gününde bir kerre ḳaşaġu (12) vuralar ve günde bir kerre ıssı ṣu ile iki ayaġın (13) yuyalar ve yemin arıdup vireler. Her kim atını bir ay (14) bu ṭarīḳ-ıla tīmār ider-ise ol at şöyle semüz- (15) leye ki degmede binmege yaramaya. Meger ṣata ve yā

boġazlaya (16) etin yiye. Ve eger iki günde bir ve yā her gün atuñ ṭoynaġın (17) şırlaġān ile yaġlasalar bu yaẕılan gibi besleseler

(13a)

(1) ol at şöyle semüre kim kemālin bula. Eger binmek (2) dileyicek atuñ daḫı ḳaʿidesin beyān idelim imdi. (3) Atuñ üstüne eger uralar ol yirde üç gün dura. (4) Gündüz egerleye aḫşam girü alalar üç günden ṣoñra eger (5) urup bir oḳ atımı yir mıḳdārı bine. Ammā şöyle bine ki (6) yeldürmeye ve terletmeye ve her gün bir oḳ atımı yir artura (7) şol ḳadar ola kim yigirmi günde bir menzil mıḳdārı (8) yire vara. Bu yaẕılan gibi beslenen at her ḳanda (9) gerekse yarar ola ve issini menzile yitürür. Ve at binmek (10) töresi budur ki atı ṭaşlu yire ḳatı sürmeye. (11) Ve atı binen kişi nice at gerek-ise olsun atuñ (12) ḳolayı budur kim ata binen kişi at üstünde çoḳ (13) sürilmeye ve ellerin ve ayaḳların dāyim ṣalmaya eger ṣalar (14) ise at yörüyüşin azdurur ve bindügi gibi (15) atı be-cid sürmeye ḳolayınca ḳoya ve ḳonaġı yirinde (16) ṣu virmeye yaʿnī tīz virmeye belki dilemeyince virilmeye (17) atuñ diledügi oḳraduġıdur. Eger yolda ṣu virür ise

(13b)

(1) ḳonaḳ yirine gelince sindürür ise ḳayurmaz eyü olur. (2) Eger ṣovuḳ günde yeminden ḳarup su virür ise ḳayurmaz. (3) Ve atı naʿlsuz binmeyeler ve atuñ naʿl düşer-ise ve naʿl (4) bulınmaz ise bir yeşil ḳurbaġa olur çayırlarda ve aġaçlarda (5) anı dutarlar, ḳarnın yaralar, atuñ ṭoynaġına süreler beriyye (6) ḳomanuñ işi dāyim budur. At on güne degin naʿl- (7) suzluġa ḳatlanur. Ve eger atı segritmek isteseler (8) ʿādet budur ki; bir gün evvel atı ḳaranuluḳ yirde baġlayalar. (9) Ve ol gün ki segritmek dileyeler, çıḳaralar. Gicesi (10) yemin az vireler ve bir ḳaç gün atuñ ḳulaġına diyeler. (11) Eger atuñ göñli olur ise; ḥālin bilür, gendüyi düşü- (12) rür, uyanın çeyner ve kişner. Ve ol gün ki odun (13) çapmaġa çaḳıralar, yarış yirine varmayınca binmeyeler. (14) Ve çapmaḳ yirine varıcaḳ bineler ve omuzından giri (15) oturalar ve bir ẕāt üzerine yatalar yaʿni ṭoġrı o- (16) turmayalar ve ayaḳların ṣalmayalar ve atı ḳarnına depmeyeler, ammā (17) ol ḥamlede dizgünin bir oġurdan ḳoyurmayalar ve berk

(14a)

(1) ḳamçı-y-ıla işāret ideler ve dizgünin añul añul ḳoyuvireler (2) ve ṭoġrı ṭutalar ve meydān tamām olıcaḳ atı bir yirde (3) baġlayalar añul añul gezdireler tā kim tizi alışa. Ve ol (4) gün yemin geç vireler. Evvel nice kesdiler-ise girü (5) ol vech üzre arturalar. Ve ṣavaşda ayġıra

(6) binen kişi degmede gendüyi düşmāna virmeye. Ẕīrā ki (7) aygır ẕīrek olur kendüyi oḳdan ṣaḳınur ve yaraya (8) doyar meger ki siñirin çalalar düşe yoḳsa degme (9) yaradan buñalmaz ve yolda berk olur.

Faṣıl: (10) maʿlūm olsun kim atda iki dürlü renc vardur. İkisi (11) daḫı başından iner ve lakin ikisi daḫı birbirine beñzer. (12) Āmmā saḳāġu dirler sıñarġu dirler ikisi daḫı rencdür. (13) Saḳāġunuñ ʿalāmeti budur ki burnınuñ delüklerinden (14) irin gibi nesne aḳar ve başın aşaġa dutar ve burnını (15) dīvāra sürer ve burnınuñ ḳanatları gerilür ve durduġı (16) yirde ḫırḫır ider. ʿilācı budur ki; ol burnından, yaʿni (17) iki yanından ḳan alalar. Ve andan ṣoñra kāfūrı ve zaʿferān

(14b)

(1) dögeler. Aḫşām namāzı vaḳtında māṣīra ile atuñ bur- (2) nına üfüreler ve ardınca benefşe yaġın damzura- (3) lar ve eger gitmez ise bir dirhem dögilmiş anduz ve bir dirhem (4) zaʿferān burnına üfüreler ve ardınca buçuḳ dirhem (5) kāfūr ezeler burnına damzuralar ve eger gitmez ise biraz çö- (6) rek otı ve biraz zencebīl ve oġlan aşı ve ḳara ḳasnī (7) bu dört eczānuñ her birinden ikişer dirhem, ve bir dirhem (8) zaʿferān cemʿan ṭoḳuz dirhem olur. İki yüz dirhem süci-y-ile (9) ḳaynadalar ve süzeler amma şol ḳadar ḳaynadalar kim üç (10) baḫşından biri ḳala ve bir dirhem neft ḳatalar ve bu cümle ot- (11) lar ki ḳaynamışdur üç baḫş ideler ve her gün bir (12) baḫşın evvelceki-y-ile ol atuñ boġazına ḳoyalar. Eger (13) bunuñ-ıla gitmez ise biraz yarpuz yapraġın ve biraz (14) rāziyāne ve ṣaman tozın güyegü otın bunları (15) ḫamr-ıla ḳaynadalar ve anuñ gibi atuñ torbasına ḳoyalar. (16) Isıcaḳ-ıla başına aṣalar ol ʿillet gide. Eger gitmez-ise (17) ʿavratlaruñ ḥayż bizinden bir bāre burnına tütüz-

(15a)

(1) düreler ve ḳatı yörüdeler, tā ḳızınca. Ve eger bunun-ıla daḫı (2) gitmez ise anduzı ḳazıya, ḳamış-ıla burnına üfü- (3) reler ve ardınca biraz kāfūr üfüreler ve ardınca gül-āb (4) damzuralar. Eger anun-ıla gitmez ise yaz güni bir ot o- (5) lur, ʿarabça leblāb dirler. Ol otuñ özdekini (6) gidereler, yapraḳların atuñ torbasına ḳoyup atuñ (7) başına aṣalar. Ḫaylī zamān ḳoyalar tā kim ol otuñ (8) ḳoḳusı atuñ damaġına çıḳa. Allāhu Taʿālā'nuñ ʿinā- (9) yetiyle defʿ ola. Andan ṣoñra burnına biraz küncüd dam- (10) zuralar ve ṣaḳaġu olan ata üç ḳaşuḳ sirke (11) ve bir ḳaşuḳ adam sidügiyle ḳarışdırup ikişer (12) ḳaşuḳ burnınuñ delüklerine ḳoyup içüreler, mücerrebdür, (13) bi- izni'llāhi Taʿālā .

Faṣıl: sıñarġu dirler bu ʿillete (14) sebeb budur ki derlemiş-iken ṣu virmekden olur.

(15) Ve ʿalāmeti budur kim; burnından ṣaru ṣu aḳar, tīz … (16) vaḳt olur kim ḳoyu ḳoyu nesneler aḳar. Burnını daḫı ayaġına (17) sürer.

ʿilācı budur ki; ṣarmısāḳ ve acı ṣoġan

(15b)

(1) dögeler ve ikisini şıra-y-ıla bişüreler ve içine ṣuṣām ya- (2) ġın ḳoyalar. Ve şol ḳadar ḳaynadalar kim, ḫamīr gide yaġ ḳala. (3) Ve iki dirhem nefṭ ḳatalar. Bir ḳaç kerre atuñ burnına damzu- (4) ralar, defʿ ola.

Dīger: bezīr yaġın ṭava içinde biraz (5) ṣu ile ḳaynadup ve ṭorbasını ışladalar, başına (6) aṣalar. Bu iki dürlü ʿillete bundan yegrek ʿilāç yoḳdur, (7) mücerrebdür. Bu ẕikr olınan ʿilāçlar ṭaşrada olan ʿillete münā- (8) sibdür. Ve ammā bir nicesi vardur ki boġazuñ iç yanında (9) olur. Anuñ ʿalāmeti budur kim; at yirinden deprenmez ve yemin (10) yimez ve burnından nefes virmez, aġzından gelür. Gözleri ṣara- (11) rur, içinde olan yem ve ṣu burnından gelür. ʿilācı oldur ki, (12) keçi boynuzını havanda dögüp ve yaġ-ıla ḳarışdura (13) ve günde altı loḳma atuñ boġazına atalar ve yaş yonca (14) vireler. Yaş yonca bulınmaz ise ḳurı yoncayı ışlada- (15) lar vireler. Bu ʿilletlerden at ḫalāṣ olınca oḳramaġa (16) başlar.

Dīger: Çörek otı beş dirhem, ṣabır iki (17) dirhem, kāfūr buçuḳ, zaʿferān bir dirhem, gül ṣuyı

(16a)

(1) otuz dirhem bu eczāları dögüp gül ṣuyı ile ḳarışdı- (2) rup aḫṣam namāzından ṣoñra burnına ṭamzuralar şifā bula. (3) İki ḳıçından ḳan alalar ve yemine buġdāy ḳatalar ve lakin (4) bu maraż müşkil marażdur. Degme at bundan ḳurtulmaz evve- (5) linde muʿalece ideler. Eski olur ise itmeyeler.

Faṣıl: (6) iṣtiṣār bir ʿilletdür kim Türkīce doġca dirler. Sebebi (7) derlemiş iken ṣovuġa ḳomaḳdan olur.

ʿalāmeti bu- (8) dur kim boynı ṭoġrulanur ḳuru aġaç gibi olur. Egilmez (9) ve döñmez. Ve aşaġa yire egleyimez ve irişmez olur.

ʿilācı (10) budur ki evvel iki ḳolından ve boynınuñ iki yanından (11) ḳan alalar eger açılmaz ise oġlan aşın bezīr ile (12) ḳaynadalar ve içine dögilmiş ṣarmısāḳ ḳatalar ve biraz (13) neft ḳatalar ve od üstünde ḳoyalar. Issı oldukda (14) atuñ boynına süreler bir ḳaç kerre.

Diger atı başalar (15) ve ḳaz ayaġı ṭaġlayalar ve dāyim bezīr ile iç yaġın (16) süreler ve yemin ışladup vireler.

Dīger ufaḳ (17) dögilmiş ṭuz ve arpa unın yuġrup üstine ura-

(16b)

(1) lar ve taze ḳoyun derisiyle dāʾim baġlayalar ve yā ṣu ṭulumı (2) pāresiyle baġlayalar ve dāʾim taze süd ile ışladalar. (3) ḫoş olınca dura.

Diger: Dizinüñ üst yanından (4) ve buṭınuñ iç yanından bir ṭamar vardur anı keseler ve ḳanın (5) dutalar. Andan ṣoñra bir avuç un ve biraz ḫatmī ve biraz ṣabır (6) ve biraz günlük bunları birbirine ḳatup dögeler beş yumurṭa (7) anuñ içine ṣınduralar ve anuñ-ıla bu otları yuġura (8) ve bir pāre bize ṣıvayalar ol ṭamaruñ üstine ḳoyalar (9) baġlayalar bir hafta mıḳdārı dura ve andan ṣoñra atı (10) ṣuya givüreler ve bir zamān dutalar ol biz ışlana (11) ḳopa tīz düşe. Ol gün dura irtesi biraz şīṭaranc-ı (12) hindī ve biraz kişniç toḫmın bunları biraz cemʿ, ʿırāḳ (13) baṭmanıyla ṣu ḳatup şol ḳaynadalar kim üç (14) baḫşından birisi gide ve ḳalan ṣuyı süzeler (15) ve atuñ boġazına ḳoyalar.

Diger: Altmış dirhem aḳ (16) üzüm ḳurusın ve altmış dirhem ḳuru erik ve (17) on iki dirhem ṣaru helīle bir baṭman hindibā ṣuyıyla

(17a)

(1) cümle ḳaynadalar ve gice ayaza ḳoyalar ve ṣabāḥ bunları (2) el-ile ezeler ve süzeler. Üç gün biri biri ardınca boġa- (3) zına ḳoyalar. Şifā bula.

Faṣıl: At sersem olsa (4) nişān budur ki; gözleri ḳızıl olur, dilini çıḳarur sidügi (5) ḳan gibi gelür ve yemini yimez, ḳatına geleni depmek ister (6) ya ışırmaḳ ister bir yirde ḳarar itmez. Evvel boynından ḳan (7) alalar. Andan ṣoñra bu ʿilācı ideler: Ṣāru helīle altı (8) dirhem, sināmekī sekiz dirhem, eftīmūn beş dirhem, gül-i (9) benefşe otuz dirhem, anīsun sebistān yigirmi dirhem, (10) sebistan yigirmi dāne, ʿünnāb on dāne, ṣu-y-ıla (11) ḳaynadup ṣu beş yüz dirhem ola; bir dirhem maḥmūde, iki (12) dirhem ġārīḳūn, altı dirhem terengübīn, altı dirhem

(13) ḥıyār-şenbe, yigirmi dirhem temür hindi bunları (14) bu ṣu içinde ezeler. On beş dirhem sükker ḳatup (15) otuz dirhem zeyt yaġı ḳoyalar. Üç gün burnından dökeler.

(16) Ammā ata (ata) bu ḥuḳneyi ideler: Ebemgümeci dübi, pazu (17) yapraġı, yaban fesleganı her birinden birer dutam; erük

(17b)

(1) yigirmi dāne; sebistān, ʿünnāb, zerdālū yigirmi dāne; (2) kepek bir avuç bunları ḳaynadalar. Biraz sükker üç barmaġ-ıla (3) alına, ṭuz ve biraz şırlaġān ḳatup ata ḥuḳne ideler.

(4)Faṣıl: Bevāsir dirler atuñ burnı içinde bir ʿillet (5) olur. ʿalāmeti budur ki, atuñ burnından iriñlüce (6) ve ṣaruca ṣu aḳar. ʿilācı budur kim ḳalem çengārı (7) ve ḳara zırnīḫ ve belluṭ güli her birinden birer dirhem ṣu ile (8) yuġuralar melhem gibi ola. Görinür yirde ise barmaġ-ıla (9) dürteler ve eger görinmez ise bir aġaca banbuḳ ṣaralar ve (10) bu otı üç gün birbiri ardınca bir kerre dürteler tā kim mīḫ (11) ḳopa andan ṣoñra biraz zift ve çam ṣaḳızı ve biraz (12) nefṭ bunları ḳaynadalar, merhem gibi ola. Günde iki kerre (13) panbuḳ ile dürteler. Eger eyü olmaz ise beş dirhem sirke (14) ve on dirhem bal ve beş dirhem mürdeseng ve üç dirhem (15) sülügen bunları birbirine ḳarışduralar merhem gibi (16) ola günde iki kerre uralar.

Ve eger görinür yirde olur (17) ise, kesmekden ġayrı yegrek ʿilāç yoḳdur. Kesdükden

(18a)

(1) ṣoñra ṣarmısaḳ (2) ve iç yaġı ṭuz-ıla dögeler. Merhem gibi ola. Kesilen (3) yire uralar ve bir zamān dutalar ki bevāsirüñ ol eserüñ (4) kökini ḳuruda ve andan ṣoñra yigirmi dirhem sülügen (5) ve on dirhem mürdeseng ve otuz dirhem zeyt ve yigirmi (6) dirhem sirke ve on dirhem uşāḳ bunları havanda (7) dögeler merhem gibi ola ve uşāḳı sirke ile ezüp (8) ve girü ḳalan otları ḳarışdurup günde iki (9) kerre eski panbuġ-ıla dürteler. Şifā ḥāṣıl ola.

(10) Ve ammā şūlūm dirler bir sigil vardur atuñ iki burnı (11) üstünde ve dodaġı üstünde ve eñeginde çıḳar.

ʿilācı (12) budur kim bādıncān merhem gibi dögeler. Ol sigili anuñ-ıla (13) ovalar şol ḳadar kim ḳuruya düşe. Ve eger eskiden (14) olur ise girü gendü ḳuyruġı ḳılıyla baġlayalar. Üzüle (15) düşe. Ve eger iki çekürdek ṣıçan otın urur ise (16) daḫı āsān düşe inşā-allāhu Taʿālā

Faṣıl: (17) Devşe bir ʿilletdür kim atuñ gözi ḳatında ve burnı

(18b)

(1) (ve burnı) yanında yumrı yumrı olur ve baʿżısı (2) yarıḳ yarıḳ olur. Vaḳt olur nesne doḳunıcaḳ (3) ḳanar.

ʿilācı budur kim eger deprenür-ise ebrişim-ile (4) ve yā gendü ḳılıyla berk bağlayalar düşe. Yirine yaġ (5) dürteler. Ve eger deprenmez ise ʿilācı: Ṣaru zırnīḫ (6) ve kireç ve nūşādur her birinden birer dirhem ve buçuḳ dirhem (7) ṣıçan otı bunları dögeler bal-ıla ḳarışduralar (8) üstüne uralar. Eger gözine yaḳın olur ise iḫtiyāṭ (9) ideler ki gözine girmeye. Bir gün dura irtesi (10) gün gidereler. Biraz murdarlıḳ ve ekşi ḥamīr ve yumurṭa (11) ṣarusı bunları ḳarışduralar günde iki kerre u- (12) ralar tā kim düşe. Andan ṣoñra ḳoyun ḳılını yaḳalar (13) ve külini eleyeler yigirmi dirhem andan ve on dirhem mürdeseng (14) ve beş dirhem günlük ve on dirhem zift ve beş dirhem (15) neft ve on dirhem ṣığır yağı ve yigirmi dirhem zeyt (16) yağı ve on beş dirhem mūm erideler ve bu otları (17) ḳarışduralar. Günde iki kerre eski panbuġa uralar.

(19a)

(1) evvel yuyalar. Andan merhem uralar. Bu marażuñ ekṣeri göze yaḳın (2) yirde olur.

Faṣıl: Ḳūbā bir ʿilletdür ki atuñ burnına (3) yaḳın yirde olur. Türkīce aña demregü dirler vaḳt (4) olur ki atuñ gözine girer. Ol vaḳt gözin (5) arımayınca gitmez ve bu ʿillet adamda daḫı olur ve līkin (6) buzaġuda ve dilküde çoḳ olur kemrelenür

ʿilācı (7) budur ki, ol atı tuz ṣu ve ṣābūn-ıla yuyalar. Şol (8) ḳadar ki rengi döne ve andan ṣoñra ḳara zırnīḫ ve nūşā- (9) dur ve belluṭ güli ve kireç bunları ṣābūn ṣuyıyla (10) yuġuralar ve ḳına yaḳar gibi ol demregüye süreler. (11) ve üstüne yapraḳ ḳoyalar. Bağlayalar ve gözini ṣaḳı- (12) nalar ot girmeye. Bir gün ve bir gice dura andan ṣoñra (13) ḳurşunı erideler ve ṣırçasuz çanaġa dökeler (14) ve bir pāre kilim pāresiyle şol ḳadar süreler kim (15) evvel gibi ola. Andan yigirmi dirhem ḳurşun da on (16) dirhem rastıḳ ṭaşı ve beş dirhem mürdeseng ve on dirhem (17) isfīdāç Ve beş dirhem sülügen ve ḳırḳ dirhem zeyt yağı

(19b)

(1) bunları havanda merhem gibi ezeler ve eger ḳatı ḳoyu (2) olur ise ṣarp sirkede ḳatalar. Şol ḳadar ezeler kim (3) merhem gibi ola. Ol demregü üzerine günde iki (4) kerre ılıcaḳ ṣu ile

yuyalar andan süreler. Faṣıl: Nāṣūr (5) bir ʿilletdür atuñ eyegü altında olaġandur. ʿAlāmeti (6) budur ki ṣaru ṣu aḳar.

ʿilācı oldur ki cerāḥat (7) olan yiri demür ile ṭaġlayalar. Eger deligi daḫı var (8) ise demüri içine ṣoḳalar, şol ḳadar kim vara (9) ṣaġ yire ulaşa. Andan <ṣoñra> ṣābūn ve ṣıġıruñ bögregi (10) yaġı havanda dögeler ve ot görmemiş bal-ıla ḳarışdu- (11) ralar ve çam ṣaḳızı ḳatalar ve günde iki kerre eski (12) panpuḳ uralar şifā bula bi-iẕnillāh

Faṣıl eger (13) atuñ gözinde kīsi olsa ʿilācı budur ki at (14) yatur ve ardına baḳar. Bu ʿillete sebeb budur kim derlemiş- (15) iken ṣu virüp ṣovuġa bağladuḳlarından olur. (16)

ʿilācı budur ki, buçuḳ dirhem ḳırlanḳıç boḳın (17) iki gözine ḳamış ile üfüreler ve yāḫūd atı başalar

(20a)

(1) gözi bıñarınuñ dericigin igne ile deleler. Ve iplik (2) geçüreler şehādet parmaġın altında ḳoyalar ve ….. ile (3) alalar ki barmaġı üzerine gelen üst ṣarusın alalar alt (4) ṣarını almayalar içinde baḳla gibi aḳça nesne olur anı alalar (5) çıḳaralar. Yirine tuz ḳoyalar ve ol ipligi çıḳaralar. Arpasın (6) az vire ve ṣuyın daḫı geç vireler ve başın çul ile (7) bürüyeler ve atuñ cemīʿ endāmın çul ile bürüyeler. (8) Yaʿnī endāmın ṣaḳlayalar ve üstāẕlar vardur ki bur- (9) nından ḳan alurlar zīrā dāyim gözden alıcaḳ gözi ḫarāb (10) olur ve nūrı żaʿīf olur. Mādām ki atuñ ḳulaġı (11) ve nefesi ıssıdur bu ʿillete dermān vardur neʿūẕü bi-llāh (12) Eger ṣovuḳ olur-ısa zaḥmet çekmemek gerek fāyide itmez. (13) Ẕīrā biline urmuşdur ammā ibtidāsında bu daḫı cāyizdür. (14) şebb-i yemānī eṭrāfını mūmlayup bir cānibini açuḳ (15) ḳoyup vaḳt-i ḥācetde gözüñ bıñarına süreler barmaġ-ıla (16) zāç daḫı sürülse cāyizdür. At gözinde: Kisne - bu daḫı (17) mücerrebdür- bir otdur kim iki dürlü olur birisi al çiçeklü

(20b)

(1) olur ve bir dürlüsi lācīverdī gök çiçeklüdür. (2) Ekṣeri yayluca biter. Kişnīç gibi toḫumları olur at (3) gözinde kīsi olıcaḳ ḳurudalar at gözine ḳoyalar (4) hemān sāʿat ḫalāṣ bulur. Ve boġaza sülük … (5) döküle boġaza ḳoyalar derḥāl sülük düşe.

Faṣıl: (6) Atuñ gözine aġaç doḳunup yaşarsa ʿilācı budur ki (7) bezīr ile ṣoġan ḳaynadalar ve havanda yumşaḳ dö- (8) geler merhem gibi ola ve ṣāfī tuz ile ısıcaḳ üzerine (9) ḳoyalar ve eger gözüñ içi ṭolu ḳan olur ise gözini (10) açalar ve ḳapaġın ḳalduralar ve ṣovuḳ su püsküreler (11) ve eger açıḳmış kişi püskürdür ise tīz açıla ve atuñ (12) gözine āḫar nesne doḳunup aġrısa ve yā ḳan çıḳsa (13) ʿarabça aña ṭarafa dirler. Eger yufḳa olur ise adam (14) (adam) başınuñ ḳafāsın dögeler sürme gibi mīl (15) ile gözine çekeler ḫoş ola. Ve eger ḳalıñ olur- (16) ısa bir dirhem ḳaranfil ve bir dirhem ḫardal dögeler. Sürme gibi (17) ola ve beş dirhem arpa unın ḫamīr ideler ve bu otı

(21a)

(1) ol ḫamīr içine ḳoyalar ve ḫamīri furuna ḳoyalar şöyle (2) pişe ki göyine ḳara kömüre döne. Andan ṣoñra çıḳarup (3) sürme gibi dögeler ve atuñ gözine ḳamış-ıla üfü- (4) reler ol ʿillet zāyil ola, inşā-allāhu Taʿālā. Eger (5) bunuñ-ıla gitmez ise ṭoġan boḳın aġı yaʿni beyā- (6) żı ola hiç yeşili olmaya üç dirhem baḳır ufa- (7) ġın egeden çıḳmış ola bu otları oda uralar ve bir (8) dirhem zaʿferān ve beş dirhem şeker ḳatalar. Bunları (9) eleyeler ve her gün ol atuñ gözine ṣu büskürüp (10) bu eczāları günde iki defʿa ḳoyalar. Ammā zinhār atuñ (11) alnına ṣu degmeye. Ve eger bu otı yaḳu gibi iderler ise (12) daḫı yegrekdür ve eger ḳamış-ıla gözine üfürür ise eyüdür.

(13) Eger atuñ gözinde ḳabarcuḳ çıḳsa; rende-i Kermānī (14) ve aşpūr ikisini berāber dögeler gözine ḳoyalar. Ḫoş (15) ola.

Eger atuñ başına ṭaş ve yā çomaḳ doḳunup (16) burnından ḳan gelse ʿilācı budur ki; anduz, żamġ-ı (17) ʿarabī ve iki ḳardaş ḳanın berāber dögeler gendü ḳanıyla

(21b)

(1) (ḳanıyla) ezeler. Ilıcaḳ ideler atuñ burnına ḳoyalar. (2) Eger ḳan gelse de eyüdür ve eger gözine ḳan iner ise (3) yoḳaruda ḳan içün didügimüz dermānı ideler ve (4) burnına benefşe yaġın ṭatlu bādem yaġın damzura- (5) lar. Ve eger zaʿferān ve maṣṭaḳīyi taḥrīr olınan yaġlara (6) ḳatalar. Fāyidesi yegrekdür. Eger iki boyun ṭamarlarından (7) ḳan alur ise daḫı eyüdür. Eger aḳan ḳan ḳara olur ise (8) ḳoyalar. Ḳanuñ ḳarası gidince aḳa andan dutalar.

(9) Faṣıl eger atuñ gözi üstünde aḳça ḳadar yaġcuḳaz (10) olsa bıñarından yaña olur. Bıñarı örter aña ẓafere dir- (11) ler adamda daḫı olur. ʿilācı serçe boḳı būre'i-ermenī (12) ikisinden berāber dögeler sürme gibi ola maṣīra ile (13) atuñ gözine üfüreler. Eger gitmez ise atı başalar

ince (14) igne adam ṣaçın alalar. Ve yā ebrişim ile ol aḳça nesne- (15) nüñ ucına geçüreler ḳalduralar ve ḳoparalar ve gözüñ (16) bıñarı ucından ustalıġ-ıla keseler ve andan ṣoñra (17) anzerūt ve ṣabur ve günlük her birinden bir dirhem dögeler.

(22a)

(1) Keçi ödiyle ezeler, ol kesilen yire uralar.

Faṣıl: Atuñ (2) gözinde sebel olsa sebeb oldur kim; atuñ gözine nesne do- (3) ḳunur, gözüñ üzerinde perde olur, gözüñ üstini (4) ḳaplar. ʿilācı budur ki; keler boḳı ve deñiz köpügi ve nūşādur (5) ve zencār ve rastıḳ ve şeker-nebat ve tūtiyā-yı Merzī (6) ve dār-ı fülfül ve zencebīl ve kāfūr her birinden birer dirhem, (7) zencārı ṣırf süci-y-ile saḥḳ ideler. Ḳurudalar, (8) andan yine saḥḳ ideler ḳurudalar. Andan atuñ gözine (9) buçuḳ dirhem māṣıra ile üfüreler.

Diger: Zencār, (10) göyünmiş şaplaḳ beşer dirhem; żamḳ-ı ʿarābī dört dir- (11) hem; afyūn, zaʿferān birer dirhem eski şarāb-ıla ezeler. (12) Panbuġa bulayup atuñ gözine ṭamzuralar.

Dīger: (13) Żamḳ-ı ʿarabī, keṣīrā, gümiş tuvalı, mürr-i Mekkī, ṣabır, nişāsta, (14) zerdeçöp, baḳır tūvālı, her birinden bir dirhem; sünbül (15) anzerūt, demü'l-aḫvīn, her birinden dörder dirhem un gibi (16) dögeler. Ṣırf süci-y-ile tekrar saḥḳ ideler. Ḳurudalar (17) eyledip saḥḳ ideler.

Faṣıl: Atuñ gözine aḳ düşse

(22b)

(1) ʿilācı budur: Fülfül, milh, anduz otı, şeker-nebat, şāhtere (2) toḫmı, deñiz köpügi, göyinmiş adam ḳafası, her birinden birer dir- (3) hem sürme gibi dögeler. Maşır ile atuñ gözine üfüreler.

(4) Dīger: Deñiz köpügi, sıçan boḳı, tūtiyā, ṭoñuz azusı, nūşādur, (5) göyinmiş şaplaḳ, zencār, zırnīḫ-ı aḥmer, cümleyi un gibi (6) dögeler. Şeker şerbetiyle saḥḳ ideler, ḳurudalar, yine dögeler. (7) Maṣıra ile göze üfüreler.

Dīger: Baḳır tūvālı, rāsuḫt, (8) zencār üçer dirhem; būre, ṣır, milḥ, anduz otı birer dirhem; (9) fülfül, zencebīl, zāç, göyinmiş ola ikişer dirhem; māmīrān-ı (10) Çini, tūtīyā-yı Merzī, ikişer dirhem un gibi dögeler. (11) Atuñ gözine ekeler.

Dīger: Zaʿferān, sādec-i Hindī, (12) göyinmiş ṣadef birer dirhem; rāsuḫt, deñiz köpügi, deñiz (13) yengecinüñ ḳabı -göyinmiş ola-, üçer dirhem; būre, sükker dö- (14) geler, şarāb-ıla saḥḳ ideler. Panbuġa ḳoyup atuñ gözine (15) ṭamzuralar, bir sabāḥ bir aḫşām.

Faṣıl: Atuñ eger gözi içinde (16) baş bart olsa yaʿnī ḳarḥa olsa;

ʿilācı budur ki; (17) boy toḫm luʿābı, kettān toḫm luʿābı, kelem yapraġınuñ ṣuyı,

(23a)

(1) bu cümle ḳarışdurup panbuġ-ıla atuñ gözine ṭamzur- (2) alar ḫoş ola.

Dīger: sabır bir dirhem, aḳāḳıya iki dirhem (3) uşāḳ bir dirhem afyūn buçuḳ dirhem zaʿferān buçuḳ dirhem (4) dögeler sirke-y-ile saḥḳ ideler. Atuñ gözine ṭamzuralar.

(5) Dīger: Süci, kemmūn, boy birbirine ḳatup atuñ gözine ṭamzura- (6) lar. Baʿdehu zaʿferān zerde-çūb un gibi dögeler, buçuḳ (7) dirhem maṣıra ile gözine üfüreler.

Faṣıl: Ẓafere (8) bir ʿilletdür ki; atuñ gözinde olur, iner, aḳça yaġcu- (9) ġaz gibi olur. Eger tīz tīmār olmaz ise gözin örter, (10) kör olur.

ʿilācı budur ki; ol ḫurūsı boġazlayalar.(11) Ḳanını ısıçaḳ ile damzuralar eger gitmez ise atı başalar (12) ince igne adam saçın alup ol aḳça nesnenüñ (13) ucına geçüreler. Ḳalduralar ve ḳoparalar. Gözüñ bıñarı (14) uçından üstāẕlıġ-ıla keseler ve andan ṣoñra anzerūt (15) ve ṣabır ve günlük birer dirhem keçi ödiyle ezeler ol (16) kesilen yire uralar ṣıḥḥat bula.

Faṣıl: Eger atuñ (17) gözinde çapaḳ olsa ʿilācı; Zeyt yaġı mūm birle

(23b)

(1) erideler zift daḫı ḳatalar atuñ gözine üstüpü ile (2) vireler. Gündüzin ḳoyalar.

Dīger: Ṣabır, günlük, maṣṭaḳī, (3) zaʿferān, aḳāḳıyā her birinden birer dirhem dögeler. Yumurṭa (4) ṣarusıyla ḳarışdurup yemin virdükden ṣoñra (5) üstübü ile gözine vireler. Biz-ile baġlayalar.

Dīger: Sükker-nebāt (6) ve şāb dögeler. Bögrek yaġıyla ḳarışdurup gözine (7) baġlayalar.

Faṣıl: Eger atuñ gözi yaşarsa sebeb ṣovuḳ-ıla (8) yāḫud nesne doḳunmaḳdan olur; ya içinde ḳıl bitmekden (9) olur. ʿilācı gümiş tubal anzerūt, āḳāḳıyā sürme (10) gibi dögeler. Atuñ gözine maṣıra ile üfüreler yaşın (11) keser.

Dīger sükker-nebāt ve şāb dögeler bögrek yaġıyla (12) ḳarışdurup gözine baġlayalar.

Faṣıl: Eger atuñ gözi (13) yaşarsa sebeb

ʿilāc-ı dīger: Merzī-tūtiyā on dir- (14) hem, ṣaru helīle ḳabı üç dirhem, ṣabır, dār-ı fülfül (15) ikişer dirhem, yumşaḳ dögeler. Maṣīra ile gözine (16) üfüreler.

Eger nesne doḳunmadan olur ise bunları (17) ideler. Eger ḳıl bitmekden olur-ısa ol ḳılları erideler.

(24a)

(1) andan igne götiyle ol yiri ṭaġlayalar. Bādem yaġın (2) dürteler.

Dīger: Yılan ḳavı göyindüreler, kirpi dikenini (3) göyindüreler, yaraṣa ḳuşı ḳanıyla oġlan sidüġiyle (4) havanda saḥḳ ideler. Ḳapaġını düreler ol ḳıllaruñ (5) yirine süreler.

Faṣıl: Eger atuñ kirpügi dökülse (6) ʿilācı budur ki; sıçan yavrusın zeyt yaġıyla (7) ḳurudalar, dögeler merhem gibi ola. Ḳapaġına dürteler ḳıl (8) (bitüre) bitüreler.

Dīger: Fınduḳ ḳabınuñ külin alalar. Acı (9) bādem yaḳalar zeyt yaġı ḳatup mūmı erideler, atuñ (10) ḳapaġına dürteler.

Dīger: Deñiz köpügi on dirhem, būre (11) ve hardal ve kükürd ikişer dirhem yumşaḳ dögeler, zeyt (12) yaġıyla mūmı erideler. Bu otları ḳarışdırup ḳapa- (13) ġını devirüp bizle muḥkem süreler. Andan bunı dürteler.

(14) Faṣıl: Atuñ dili şişse ʿilācı budur kim; mersin (15) yaġı on dirhem, maṣṭaḳī on beş dirhem ḥall ideler. (16) Ol yaġ-ıla ḳarışdurup atuñ burnından dökeler. (17) başın yoḳaru götüreler arpa yirine

(24b)

(1) yaş buġday vireler. İki öninden ve yā burnından ḳan (2) alalar.

Dīger: Zencebīl ve nuşādur ve milh anduz otı ve ʿāḳır ḳarhā (3) ve mevīzeç ve ḥardāl beraber dögeler sirke ile ḳarışdurup (4) andan atuñ aġzın açup bunı diline eski panbuġ-ıla (5) sürteler; şifā bula.

Dīger: Ṭatlu nār ḳabı, süsen köki, (6) güyegü otı beraber ṣāfī süci-y-ile ḳaynadalar, süzeler. (7) Atuñ aġzın açalar diline panbuġ-ıla süreler. Dīger: (8) Dilki üzüminüñ ṣuyı, mārul ṣuyı ve gülāb ve mer- (9) cümek suyı ṭatlu nār ḳabınuñ ṣuyı birbirine ḳarışdu- (10) rup diline süreler.

Bir dürlü ʿilāç daḫı; nuşādur zencebīl (11) büber ʿāḳır ḳarha beraber dögeler bāl-ıla sirkeyi ezeler bu (12) otları ḳarışdırup diline süreler.

Faṣıl: Atuñ (13) dişi aġrısa sebeb oldur ki; yemin yir-iken ṭaş do- (14) ḳunur. Nişān budur ki, yemin az yir ve yā yimez. Dāyīm başın (15) aşaġa dutar.

ʿilācı budur ki; ḫarbaḳ, şiṭāreç ve biraz (16) benç bunları dögeler. Ṣarmaşuḳ ṣuyıyla ve sirke ile (17) ḳarışdırup panbuġa bulaşdırup atuñ dişlerine

(25a)

(1) süreler, aġrısı gide.

Dīger: zift ve ḫarbaḳ ve ḫardal (2) dögeler, ṣıġır yaġıyla ḥablar ideler. Atuñ aġzın açalar. (3) tütüzeler aġrısı gide inşā-llāhu Taʿālā.

Faṣıl: (4) Atuñ ṭoṭaġı biri yarılsa sebebi ḳuruluḳdan (5) olur. ʿilācı budur ki; isfīdaç, mürdeseng, yumurṭa aġı, (6) gül yaġıyla saḥḳ ideler. Ṣıġıruñ bögregi yaġıyla mūmı (7) erideler. Birbirine ḳarışdırup ol yaraları ısıcaḳ ṣu- (8) y-ıla yuyalar daḫı dürteler.

Dīger: Keşīrā, żamḳ, kasnī ṣu- (9) y-ıla ışlayalar. Gül yaġın ḳoyalar biraz kāfūr ḳoyalar, (10) saḥḳ ideler. Andan ṣoñra yaruḳları ṭolduralar.

Faṣıl: (11) Atuñ eñi ḳopsa nişān budur kim; arpasın (12) yimez aġzını açar.

ʿilācı budur kim; bir bāre çırayı yona- (13) lar. Ucı sivri ola. Yoḳaruġı ṭamaġını dürteler, (14) ḳan çıḳa yāḫud çuvaldız-ıla dürteler. Yirine ṭuz (15) süreler. Yemini yaşraḳ vireler ve ṣuyın giçrek vire- (16) ler. Vaḳthā yörüdeler.

Faṣıl: Atuñ boġazına ve aġzına (17) sülük yapışsa yaşıl incir yapraġını ṣuyın

(25b)

(1) süzeler yāḫud toprak veyā kül, ol ṣu-y-ıla ḳarışdırup (2) süreler ḳopara. Eger aġızda görinür yirde ise eger boġazda (3) olur ise burnından ḳopmaġa iḥtiyāç olur. Meṣelā zeyt (4) yaġın ḳoyalar. Hemān yaġ degdükde fi'l-ḥāl düşe.

Faṣıl: (5) Atda veyā ġayrı ḥayvanda boġazına sülük yapışsa (6) depesine ve ṭoluñlarına -ki şaḳāḳ dirler- ḳaṭrān dür- (7) teler. Derḥāl sülük düşe, mücerrebdür ve adam boġazına (8) yapışsa başında olan bınḳıldayıḳ üstüne ḳatranı (9) dürteler derḥāl ola düşe.

Faṣıl: Eger atuñ (10) boġazı şişse aña ḫunnāḳ dirler. Ol bir maddedür kim (11) başan iner boġazı dutar. Atuñ kimisi ḳurtulur. (12) kimisi ḳurtulmaz helak olur. Nişān budur ki deprenmez (13) ve yemin yimez ve aġzından ḳan gelür ve gözleri ṣab ṣaru (14) olur. Ve ṣalyarı aḳar. Başın aşaġa dutar.

ʿilāç budur: (15) Ṣıġır yaġı, keçi boynuzı çekürdegi, incir bunları (16) dögeler. Loḳma loḳma ideler. Aġzın açalar, boġazına bıraġa- (17) lar. Yemin az vireler meger yaş buġday ile yulaf vireler.

(26a)

(1) andan ṣoñra iki öñinden ḳan alalar. Ol madde boġazından (2) aşaġa gide.

Dīger: Ṣaru helīle ḳabı benefşe, ʿünnāb, erik, (3) boyan dübi sināmekī beşer dirhem bunları ḳaynadalar. Süze- (4) ler biraz sükker daḫı ḳatalar. Atuñ boġazına dökeler. (5) Başını yoḳaru dutalar bir mıḳdār.

Dīger: ʿilāc-ı āḫar; (6) yüzerlik toḫmı būre-i Ermenī dögeler sürme gibi (7) ola atuñ aġzın açalar maṣīra ile üfüreler.

Dīger: (8) Benefşe yaġı, gül yaġı, ḳabaḳ yaġı cemʿ idüp boynına (9) süreler.

Dīger: Ḳusṭ … zaʿferān bunları (10) dögeler. Zeyt yaġıyla mūmı erideler. Birbirine ḳarışdı- (11) rup atuñ boġazına süreler.

Dīger: Ḫardal, ḳırlanġıç (12) boḳı nuşādur dögeler. Sürme gibi boġazına maşır (13) ile üfüreler.

Dīger: Sünbül maṣṭaḳī ḳāḳūla ʿūd-ı (14) hindī, cevz-i bevā dār-ı fülfül ikişer dirhem dögeler (15) kettān bizine ḳoyalar ḳaynadalar, süzeler ṣuyın alalar. (16) Buçuḳ vaḳiyye bal ḳatalar. Atuñ boġazına dökeler.

(17) Dīger süsen köki mazu gülnar-ı Mıṣrī verd-i aḥmer

(26b)

(1) günlük maṣṭaḳī fıstuḳ içi köknar içi zencebīl fülfül (2) ikişer dirhem dögeler. Bal-ıla yuġuralar her gün beş dir- (3) hemin atuñ boġazına bıraġalar.

Dīger boyān, ḳızıl üzüm, (4) incir, keçi boynuzı, persiyāvüşān boy toḫmı, benefşe, (5) ḫatmī dübi eklīlü'l-melik keşīrā żamḳ-ı ʿarabī bunları (6) ḳaynadalar ve süzeler. Şeker ḳatup atuñ boġazına dökeler. (7) Faṣıl atuñ boġazında verem olsa nişānı budur ki (8) öksürügi olur daḫı didrer bevli ḳızıl olur. ʿilācı (9) benefşe, boyan beşer dirhem boy toḫmı ḳızıl gül ʿünnāb (10) nīlūfer sebistān erük arpa unı her birinden birer avuç (11) ḳaynadalar. Süzeler. Şeker ḳatup atuñ burnından dökeler.

(12) ʿilāc-ı dīger: Ḫaṭmī köki beş dirhem; benefşe boy toḫmı (13) birer avuç bunları ḳaynadup süzeler. Şeker ve bādem yaġın (14) ḳatup atuñ burnından dökeler. Ve her gün ılıcaḳ ṣu- (15) y-ıla yuyalar.

Faṣıl: Eger atuñ yüregi ḳulaġında verem ol- (16) sa sebeb budur ki, yügürtmüş-ile ṣu virmekden o- (17) lur. Nişān budur kim, içindeki ṣu aġzından girü gelür.

(27a)

(1) gözleri içi ṣaru olur. Be-cid öksürür. ʿilācı (2) budur kim; on dāne incir, otuz dāne ḳızıl üzüm, on (3) dāne ḳayısı, on dirhem ḫāşḫāş bir dirhem zaʿferān (4) bunları semīz ṣıġır etiyle ḳaynadalar. Süzeler. Otuz dir- (5) hem bal, beş dirhem nişāsta ḳatalar. Atuñ burnından dö- (6) keler.

ʿilāc-ı dīger ṭatlu elma nar ṣuyıyla ḳaynadalar, (7) ṣu yirine içüreler. Eger eskiden daḫı olur ise sākin (8) ider. Ammā bunuñ gibi at yügürdimez

Faṣıl: Eger atuñ içi (9) yillense, nişān budur ki aġzın açar ve yemin yimez. Yir (10) ise daḫı kāhil yir. ʿilaç budur ki anīsūn, kerefs toḫmı, kemmūn, (11) ḳāḳūla birer dirhem; ḳaranfil

buçuḳ dirhem, kebābe, maṣṭaḳī, (12) sünbül, üçer dirhem; günlük, ʿūd-ı ḫām şeker onar dirhem (13) dögeler. Ṣırf süci-y-ile ḳaynadalar, süzeler, atuñ (14) burnından dökeler.

ʿilāc-ı dīger: Gendene ṣuyı, boy toḫmı, (15) incir kepek ṭuz bunları ṣırf şarab-ıla ḳaynadup (16) süzeler. Zanbaḳ yaġın ḳatalar ḥuḳne ideler. Biraz yörüde- (17) ler durġurmayalar.

ʿilāc-ı dīger: Eger ḳarın şişer ise,

(27b)

(1) ṭaġ elmasınuñ ekşisini ṭoġrayup ṣırb şarāb-ıla (2) ḳaynadalar, süzeler, ṣuyın alalar. Maṣṭakī, zencebīl her birinden (3) ikişer dirhem; ḳāḳūla, zaʿferān ve dār-çin her birinden (4) dört dirhem; ḳaranfil üç dirhem misk, bir çekürdek (5) dögeler. Meẕkūr ṣu içine ḳoyalar. Eyüce ḳaynadup süze- (6) ler. Bal ḳatalar. Atuñ burnından dökeler. Yemin az vireler. Ṣu- (7) yın geç vireler.

ʿilāc-ı dīger: Ṣıġır yaġıyla beş dirhem (8) günlügi ḳarışdırup atuñ burnından dökeler, ḫoş ola.

(9)Faṣıl: Atda suʿāl olsa -yaʿnī öksürükdür- (10) sebeb, ata derlemiş-iken ṣu virmekden olur, ve yāḫūd (11) yeminde yüñ olmaḳdandur. Kim böyle ise ʿilācı (12) budur ki, altmış dirhem ṣıġır yaġın ve yüz dirhem (13) süd ve yüz dirhem süci bunları od üstünde (14) şol ḳadar ḳaynadalar kim yaġı eriye. Ve ılıcaḳ iken (15) atuñ boġazına dökeler. Eger gitmez ise evelik (16) dübi ve ṣu gertemesi ve zaʿferān berāber ola süci içinde (17) ḳaynadup içine ṣıġır yaġın daḫı bıraġup ısıcaḳ

(28a)

(1) idüp atuñ boġazına dökeler…. Bunları ḳızdurunca (2) çapalar ve eger bir ḳısım ṣarmaşuḳ toḫmını ve bir dane aḳ ṣoġan (3) olur ise süci-y-ile ḳaynadalar ve süzüp bezīr ve bal (4) ḳatup ve bādem yaġı ve şırlaġān yaġıyla ısıdup (5) atuñ boġazına dökeler ve ammā Buḳrāṭ ḥekīm eydür ṭoḳuz (6) ʿaded ṭavuḳ yumurṭası üç gün ṣarp sirkede (7) durup üç gün biri biri ardınca ol yumurṭaları (8) atuñ boġazına ṣalalar eyü ola. Yigirmi dirhem boyan (9) ve yigirmi dirhem ḳuru incir ve elli dirhem ḳara üzüm süci-y-ile (10) ḳaynadup üç gün dura. Her gün atuñ boġazına (11) bıraġalar birer çanaḳ.

Faṣıl: At ḥafaġān olsa –yaʿnī (12) yürek oynaması dirler- sebebi ḳatı yügrüdmekden yā ḳatı (13) ḳorḳumaḳdan yā ḳatı ṣıçramaḳdan olur. ʿalāmeti budur ki, (14) tīz tīz ṣolur ve gözleri içi ṣaru olur ve yemin az (15) yir ṣuyı çoḳ içer bevli ḳızıl olur.

ʿilācı: aḳ ṣandal (16) beş dirhem, ḳızıl gül iki dirhem, ḫıyār toḫmı üç dirhem, (17) ḳuzı ḳulaġı toḫmı dört dirhem, ḳabaḳ toḫmı dört dirhem,

(28b)

(1) zaʿferān bir dirhem, ḫāṭūn ṭuzluġı beş dirhem, kā- (2) fūr bir dirhem bunları dögeler. Biraz ḳaṭuna luʿābıyla (3) yuġuralar. Beş dirhemin her gün atuñ boġazına (4) bıraġalar. Ve iki öñünden ḳan alalar.

Dīger ʿilāç: Ṣandal (5) beş dirhem; kāsnī mārul toḫmı dörder dirhem; benefşe (6) beş dirhem; gül dört dirhem dögeler un gibi. Arpa (7) unı daḫı bir avuç, bunları kettān bizine ḳoyalar, ḳaynadalar. (8) Bizden süzüp şeker ḳatalar. Atuñ burnından dökeler.

Dīger (9) ʿilāç: Ḫaşḫāş toḫmı afyūn birer dirhem dögeler. Ṣırf (10) şarāb-ıla ezeler. Atuñ burnına dökeler.

Faṣıl: Eger at (11) sancılansa sebebi budur ki, derlemiş-ile ṣovuġa dutar- (12) lar, yāḫūd içinde verem olur. Nişānı budur ki başını (13) ḳarnına sürür. Ve ḳarnı şişer. Ṣoluġın alamaz. Yātur gerisine (14) yuvalanur ve bögri ḳatılanur ve ḳaşanmaz. (15) Ve burnınuñ iki yanı ḳaşınur ve ḳatı ḳatı ṣolur. (16) ʿilācı; tiryāḳ, şarāb-ıla ezüp bir mıḳdār zeyt ḳatup (17) burnından dökeler. Aġır çul vurup bir mıḳdār gezdüreler.

(29a)

(1) Tā kim derleyüp ḳaşāna ve yā elini ṣābūn yā zeyt ve yā bezīr (2) ile yaġlayup atuñ ṣofrasına ṣoḳa ve bulınan (3) tersi el-ile çıḳara eger ṣābūnı ṣāf gibi yonup (4) götürse cāyizdür. Eger evvelini çıḳarup ṭāvus (5) yüñün ve yā adam … ṣoḳsalar eyüdür, dīger, at (6) bu rencden helāk olur.

ʿilāc-ı dīger: İncir, ʿünnāb, (7) ḳızıl üzüm, demir dikeni, ḫaṭmī köki bunları ḳaynadup (8) süzeler, bāl ḳatalar, atuñ burnından dökeler.

ʿilāc-ı dīger: (9) Cenṭiyāne ḥabbü'l-ġār zerāvend-i ṭavīl mür-i Mekkī her birinden (10) ikişer dirhem dögeler bal-ıla ḳarışdurup dört (11) dirhem bundan elli dirhem şarāb-ıla ezeler,

burnına dökeler. (12) Buña tiryāḳ-ı erbaʿa dirler. Eger didredigi gitmez ise şamanı (13) süci-y-ile ḳaynadup atuñ ḳarnı altına ḳoyalar. Ve atı (14) büriyeler tā kim derleye, ḫalāṣ ola.

Dīger ʿilāç: Eger (15) atı sancu dutsa bir mıḳdār berşi adam sidügiyle ezüp (16) içüreler. Fi'l-ḥāl defʿ ider. Eger berş bulınmaz ise (17) yalñız sidük viḳā ider burnından içüreler.

Dīger ʿilāç:

(29b)

(1) elli dirhem ṣu, otuz dirhem ṭuz ezeler, içüreler bineler (2) yörüdeler kim acı yörüye.

Dīger ʿilāç: Türbid beş dirhem (3) benefşe on dirhem, milḥ-i hindī rubbü's-sūs üçer (4) dirhem; anīsūn maṣṭakī bādıncān toḫmı beşer dirhem, ḫıyār- (5) şenbih bal beş dirhem, beş ḳaşuḳ ṣıġır yaġıyla ḳarış- (6) dırup andan ṣoñra bu otları dögeler. Un gibi (7) ḳarışdırup yedi dirhemin atuñ boġazına bıraġalar.

(8) Dīger ʿilāç: Maḥmūde bir dirhem; ḳāḳūla, zencebīl, dār-çīnī, (9) ḳaranfil, büber üçer dirhem; türbid iki dirhem dögeler. Bal-ıla (10) ḳarışdurup beş dirhemin ṣırf şarāb-ıla atuñ (11) burnından dökeler. ʿilāc-ı dīger cündübīdester kerefs toḥmı (12) ikişer dirhem, buçuḳ dirhem maḥmūde bādem yaġıyla ḥall ideler. (13) ve ḳalanın dögeler bal-ıla ḳarışduralar. Üç dirhemin atuñ (14) boġazına bıraḳalar.

ʿilāc-ı dīger: Fülfül ebyaż bezir-i benç (15) ikişer dirhem; afyūn beş dirhem; sünbül, ʿāḳır ḳarha üçer dir- (16) hem; zaʿferān bir dirhem dögeler bal-ıla yuġuralar. İki (17) dirhemin ezeler. Ṣırf şarāb-ıla atuñ burnından dökeler.

(30a)

(1) ʿilāc-ı āḫar: İncir, ünnāb, sebistān, persiyāvüşān, bābūnec, (2) boy toḫmı birer avuç; eklīlü'l-melik, benefşe, şaḫm-ı ḥanẓal, milḥ-i (3) hindī birer dirhem ḳaynadalar. Zeyt yaġı, şarāb ḳatalar. Ata (4) ḥuḳne ideler.

ʿilāc-ı dīger: Segbīnec būre şaḫm-ı ḥanẓal (5) benefşe milḥ maḥmūde türbid birer dirhem bunları dögeler. Yigirmi dirhem (6) ʿasel bir mıḳdar zeyt yaġın ḳatup ḥuḳne ideler.

(7) Faṣıl: Atuñ baġırṣuġında baş çıḳsa nişānı (8) budur ki içi yillenür, içi geçer, çoḳ ṣu içer. Żaʿīf (9) olur, yörümege mecāli olmaz.

ʿilācı: Anīsūn üç dirhem; (10) kerefs toḫmı iki dirhem; büber dört dirhem; dār-ı fülfül iki (11) dirhem; dār-çinī, ḳaranfil birer dirhem; zaʿferān bir dirhem (12) dögeler. Ṣıġır yaġıyla ḳarışdırup ḳoz gibi yumurçaḳ (13) ideler. Günde birin atuñ boġazına bıraġalar.

ʿilāc-ı dīger: (14) Ṣandal on dirhem, törpülenmiş ola bir kīse içine (15) ḳoyalar. Ekşi elma ve ayva ve mersin ve rāzīyāne toḫmı ḳayna- (16) dalar. Bunlaruñ-ıla andan ṣıḳalar havanda dögeler. Bu ṣu (17) bile oḳalar, süzeler. İki baḫş bundan bir baḫş ḳoruḳ ṣuyı

(30b)

(1) şeker ḳatalar. Bir çanaḳ atuñ burnından dökeler.

Dīger ʿilāç: (2) Żamḳ-ı ʿarabī, günlük, demü'l-aḫvīn, aḳāḳıya, beşer dirhem (3) ṭabāşīr ḫaşḫaş üçer dirhem; kehrübā on dirhem, ṭīn-i (4) maḫtum dört dirhem, keşīrā bir dirhem göyinmiş yumurṭa ḳabı (5) üç dirhem ḳızıl gül gülnār-ı mıṣrī dört dirhem; zaʿferān (6) bir dirhem; rāziyāne toḫmı anīsūn bañ toḫmı mersin toḫmı (7) iki dirhem dögeler. Bezir ḳaṭuna luʿābıyla bir dirhem afyūn (8) ḥall ideler. Ayva çekürdeginüñ luʿābın bile ḳatup yuġuralar. (9) yumurçaḳ ḳoz gibi idüp her biri beşer dirhem ola aḫşām (10) birin atuñ boġazına bıraġalar. Andan ṣoñra ṣarmısaġı (11) dögeler, ṣıġır yaġıyla ḳarışdırup ısıcaḳ ṣu-y-ıla yuyalar. (12) gevdesine dürteler. Bi-iẕni'llāh şifā ḥāṣıl ola.

Faṣıl: (13) Eger atuñ ḳabżı olsa sebebi ıssıda ḳatı yörümekde (14) ve vaḳtıyla ṣu içmemekden ve buġday yimekden daḫı olur. (15) Nişān budur ki gözi ṣuda olur, ḳarnı şişer ve giç (16) ḳaşanur. ʿilācı budur ki ṣaru helīle, ḫıyār-şenbih (17) incir zerdālū erük, sināmekī, üzüm, benefşe, nīlūfer

(31a)

(1) gül, zeyt, bal birbirine ḳatalar, süzeler. İçinde ḫıyar-şenberi (2) ezeler. Atuñ burnından dökeler.

ʿilāc-ı dīger: Bir kişi eline (3) ṣābūn dürte. Andan ṣoñra ṣofrasına zeyt dürte andan (4) elin ṣoḳa, fi'l-ḥāl tersleye.

Faṣıl: Eger at ishāl (5) olsa ʿilācı; mersin toḫmı, gülnār-ı mıṣrī, aḳāḳıyā ṭabā- (6) şīr üçer dirhem dögeler. Bir ayvayı süci-y-ile ḳaynadalar. (7) çıḳaralar. Havanda dögeler. Bu ṣuy-ıla oḳalar, süzeler. Bu (8) otları bu ṣuy-ıla ḳaynadalar. Şeker ḳatup atuñ burnından (9) dökeler.

Eger atda ḳızılca ḳurd olsa nişān oldur ki; (10) ṣıḳıla ve terleye ve ṣıḳ ṣıḳ yillene ve terslene ve yanlarına (11) yuvalanup döne ve ḳaşana.

ʿilācı budur ki; gögsünde (12) … göbegi yirini dağlayalar ve yāḫūd ciger altında döl (13) yatağını dağlayalar ve göbeginden üç parmaḳ gögsünden (14) yaña dağlayalar. Başı dögmelü timür ile dağlayalar.

(15) Faṣıl: eger atuñ namaz böri olsa nişānı budur ki (16) gözi içi ṣaru olur ve ağzından ṣu aḳar. Ve yemin çoḳ (17) yir. Bir vaḳt yörüyicek, tīz derler.

ʿilācı budur ki tut

(31b)

(1) ağacınuñ ḳabı ve hem köki ḳabı beşer dirhem ekşi (2) enār ṣuyı ve şeftālū yapraġı ṣuyı otuz dirhem bu ḳabları (3) ol ṣuda bir gice ışladalar. On dirhem ḳalınca ḳaynadup (4) süzeler. Atuñ burnından dökeler.

Dīger ʿilāç: Biring-i (5) kābilī türbid ḳusṭ beşer dirhem efsentīn eftīmūn (6) ḫardal şaḫm-ı ḥanẓal üçer dirhem mecmūʿın dögeler. Bal-ıla (7) yuġuralar. Her ṣabāḥ dört dirhemin atuñ boġazından (8) bıraġalar.

Dīger ʿilāç: Nar ṣuyı şeftālū yapraġı ṣuyı (9) sekiz dirhem Ayvaṭana seraḫs dörder dirhem dögeler bu ṣu-y- (10) ıla ḳaynadup süzeler. Atuñ burnından dökeler daḫı (11) yörüdeler öğleye degin. Andan ṣoñra gevdesin ılıçaḳ (12) ṣu-y-ıla yuyalar. Yemin yaşraḳ vireler. Faṣıl eger (13) at … ṣu gibi geçse sebebi içinde ḥaṣbe (14) çıḳmaḳdan olur. Ya derlemiş-ile ṣu virmekden olur. (15) Ya ḳatı ṣovuḳ geçmekden olur. Bunuñ gibi rencden degme (16) at ḳurtulmaz.

ʿilāç: ḳızıl gül, cül-nār, aḳāḳıya her birinden (17) onar dirhem ṭīn-i maḫtūm, żamḳ-ı ʿarabī beşer dirhem, mersin

(32a)

(1) toḫmı, nişāsta, muḳl onar dirhem, nār ḳabı keṯīrā ṣumāḳ (2) ṣu-y-ıla ışladup bu otları dögeler. Un gibi idüp (3) bunuñ-ıla ḳarışduralar. Ḳoz gibi yumurçaḳ ideler. Her (4) ṭañ-ıla atuñ boġazına birer birer bıraġalar.

Dīger ʿilaç: ke- (5) refs ve yarpuz ve dār-ı bābūnec defne yapraġı ṣaman ṭozı (6) bunları bir ḳazġan içinde ḳaynadalar. Atuñ ḳarnı altına (7) ḳoyalar. Atı büriyeler tā kim terleye.

Faṣıl: Eger atuñ (8) ṭalaġı Olsa sebebi budur ki, derlemiş-ile ṣu virmekden (9) olur. Nişān budur ki; yöriyicek ṣoluġın alamaz, (10) kāhil olur, be-cīd ṣu içer.

ʿilācı budur ki, ṭavuġı ḥaşlaya-(11) lar. Havanda dögeler noḫūdı ḳaynadalar. Ṣuyını buna ḳoyalar. (12) oḳalar andan süzeler. Erük on dāne, ḳuru incir on dāne, (13) ḳara üzüm otuz dāne, boy toḫmı, kerefs toḫmı birer avuç, (14) ṣırf şarab-ıla ve ṭavuḳ ṣuyıyla bile ḳaynadalar, süzüp (15) ṣuyına sükker ḳatup atuñ burnından dökeler.

Dīger ʿilāç: (16) kebere köki dört dirhem, zerāvend-i ṭavīl iki dirhem, üren yavşanı (17) bir dirhem, uşāḳ İki dirhem. Uşaġı sirke-y-ile

(32b)

(1) ḥall idüp bunları ḳarışdurup yumurçaḳ idüp (2) her ṭañ-ıla atuñ burnına bıraġalar.

ʿilāc-ı dīger: Ḳettān toḫmı, (3) boy toḫmı, arpa unı benefşe, ḳızıl gül, ḫatmī dübi (4) eklīlü'l melik birer avuç; aḳ ṣandal üç dirhem, ṭopalaḳ (5) dört dirhem, sünbül iki dirhem, zaʿferān bir dirhem, maṣṭakī, (6) günlük beşer dirhem, zeyt yaġıyla mūm ve zift erideler. (7) Bunları dögeler, birbirine ḳarışduralar, bir bāre bize dür- (8) teler. Atuñ ṣol yanına göbekine yaḳın yapışduralar.

(9) Faṣıl: Atuñ bögreginde verem olsa nişān budur ki (10) gevdesi ditrer, ṣuyı çoḳ içer, gözleri içi ḳızıl (11) olur, bevli aḳ olur ve yöriyicek ṭurmaz yatur ve (12) başın aşaġa dutar.

ʿilācı budur ki, evvel iki (13) ḳıçından ḳan alalar. Andan bunı ideler: benefşe, gül, nīlū- (14) fer incir birer avuç ḳaynadup süzeler. Şeker ḳatup (15) burnından dökeler.

Dīger ilāç: fülfül-i ebyaż sādec-i (16) hindī, zaʿferān, kerefs toḫmı enīsun, ʿāḳır ḳarha (17) seẕāb toḫmı egir, fırfiyūn zerāvend-i ṭavīl ḳaranfil, cenṭiyāne

(33a)

(1) ikişer dirhem dögeler. Ṣāfī bal-ıla ḳarışdırup beşer (2) dirhemin ṣırf şarāb-ıla ezeler atuñ burnından dökeler.

(3) ʿilāc-ı dīger: żamḳ-ı ʿarābī, dār-çīnī ʿūd ikişer dirhem; (4) ḳaranfil beş dirhem cevz-i bevā iki dāne zaʿferān bir dirhem (5) büber, dār-ı fülfül asārun beşer dirhem; naʿnā altı dirhem (6) maṣṭakī, inīsūn, bādıncān toḫmı üçer dirhem kebābe ḫāvlīcān (7) üçer dirhem un gibi dögeler. Şarāb-ıla yuġuralar yigirmi (8) dirhemin burnından dökeler. Bögregi ḳuvvetlendirür.

ʿilāc-ı (9) dīger: Maṣṭakī, günlük, zencebīl, ḳaranfil, büber, dār-ı fülfül, (10) boy toḫmı dübi fırfiyūn kettān toḫmı zaʿferān mevīzeç (11) beşer dirhem dögeler. Dişi zift erideler, mūma ḳata- (12) lar. Bu otları ḳarışdırup bir pāre saḫtiyān üzerine (13) dürteler, atuñ biline ura.

ʿilāc-ı dīger: Ḳoz yaġı, (14) acı bādem yaġı her birinden ikişer dirhem; şıġır yaġı (15) altı dirhem, boy toḫmı luʿābı elli dirhem yaġlara ḳarışdır- (16) up andan üç kez ata ḫuḳne ideler daḫı atı arḳun (17) arḳun yörideler. Faṣıl eger at küp gibi şişse

(33b)

(1) ol rence istiḳā dirler. ʿilāç budur ki; semüz (2) ṭavuġı ṣırf şarāb-ıla ḳaynadup tā kim .. olınca andan (3) el-ile oḳalar, süzeler. Ṣuyın alalar on dāne erük, on (4) dāne incir, yigirmi dāne ḳızıl üzüm, on dāne zerdā- (5) lū bunları ol ṣu-y-ıla ḳaynadup süzeler. Bal ḳatup (6) burnından dökeler. Ṣaru helīle beş dirhem ġārīḳūn (7) dört dirhem, süsen köki ikişer dirhem, hindibā toḫmı (8) ḫıyār toḫmı üçer dirhem dögeler. Un gibi ışlanmış zerdā- (9) lū ile yuġuralar, ḳoz gibi ola. Her gice bir bir atuñ boġa- (10) zına bıraġalar. ʿilāc-ı dīger erük, ʿünnāb yigirmi dāne (11) ḳızıl üzüm yigirmi dāne, benefşe, sināmekī, ḳızıl gül (12) boyān köki dörder dirhem bunlaru ṣu-y-ıla ḳaynadup (13) süzeler. Beş dirhemin alalar. İçinde on dirhem temür hindi, (14) yigirmi dirhem sirḫişt ezeler. Atuñ boġazına burnından (15) dökeler. Andan ṣoñra boy toḫmı, ṣaman, yarpuz ḳaynadalar. Atuñ (16) torbasına ḳoyalar. Buġı burnına gire.

Dīger ʿilāç: Benefşe (17) on dirhem, türbid iki dirhem, şaḫm-ı ḫanẓal, maḥmūde birer dirhem

(34a)

(1) dögeler. Bal-ıla ḳarışduralar. Zeyt yaġın daḫı ḳatup (2) ata ḫuḳne ideler. Bu maraż yazın olur-ısa bunı ideler (3) defne yapraġı, incir aġacınuñ köki, kerefs köki rāzi- (4) yāne köki, yarpuz bunları deñiz ṣuyıyla ṣırf şarāb-ıla (5) ḳaynadup atuñ ḳarnı altına gide. Ammā atı bürüyeler (6) ol ṣu ṣovuyunca.

Faṣıl: Eger atuñ ẕekeri şiş ol- (7) sa yā ḫāyası şiş olsa:

ʿilācı budur ki; beş güne (8) dek bādem yaġı ve zeyt yaġı dürteler. İki ḳıçından (9) ḳan alalar. Baʿdehu eski zeyt yaġın bir şişeye ḳoya- (10) lar. Güneşe aṣa ḳoyalar, tā kim şişe içinde ḳaṭrān (11) gibi ola. Bir pāre biz-ile atuñ ḫāyasına dürteler, (12) ḳarşu zekerine süreler.

Dīger ʿilāç: Şir-rūġan yaġı (13) ṣırf şarāb-ıla ḳaynadalar, süzeler. Vaḳt-i ḥācetde süre- (14) ler. Eger şiş … üzere ise iki ḳıçından ḳan (15) alalar. Baʿdehu sirke ile īt üzümi ṣuyıyla keler (16) men[i] süreler.

Faṣıl: Eger atuñ ṣofrası yarılsa (17) -aña şaḳāḳ dirler- sebebi budur kim; içi bağlanıcaḳ ḳatı-

(34b)

(1) lanur. Andan maḳʿadınuñ ḳırañları yarılur, ḳanar.

Anuñ ʿilācı (2) budur ki; mürdeseng, isfīdāç beşer dirhem; gül yaġıyla saḥḳ (3) ideler. Zeyt yaġıyıla mūmı erideler. Aña ḳarışduralar. Ṣovuduḳdan (4) ṣoñra kettān bizinden bir fitil ideler. Ol merhemden dürteler, (5) maḳʿadına ṣoḳalar. Üzerine kelem yapraġı uralar. İki (6) saʿat dura. Yem yirine yaş nemrek buġday vireler. (7) İçini dāyim müleyyen duta. Aḳ ṣoġan ṣuyın daḫı dür- (8) teler.

Faṣıl: Eger atuñ ṣofrası çıḳsa sebebi aġır yük (9) urmaḳdan olur, ya balçuḳda ḳatı yörümekden olur, ya (10) bögregi żaʿīflıġından olur.

ʿilācı budur ki; fülfül, dār-ı (11) fülfül, ḳaranfil, dār-çīnī, maṣṭakī, günlük, zencebīl, ḳāḳū- (12) la, bes-pāye, kerefs toḫmı, rāziyāne toḫmı, tere toḫmı, her birinden (13) üçer dirhem dögeler un gibi. Dişi zift, mūm-ıla eride- (14) ler. Bu otları ḳarışdırup bir pāre meşine dürteler. (15) Atuñ biline vuralar.

İlāc-ı dīger: Mersin yapraġını sü- (16) ci-y-ile ḳaynadalar ve ṣofrası çıḳıcaḳ yuyalar. Andan ṣoñra (17) bunı uralar. Mazu, şāb ve ekşi enar ḳabı ṣabr-ı saḳūṭarī

(35a)

(1) bu otları dögeler ve sirkede eski panbuġ-ıla ışlada- (2) lar. Ve bu otları üzerine ekeler ve ısıdalar ol atuñ (3) ṣofrasına uralar. Bir zamān dutalar defʿ ola. Ve biline (4) …uralar. Ve bir daḫı olurmış ki atuñ ṣofrasınuñ (5) iç yüzinde aḳça ḳurt olur. Anı çekicek ṣofrası (6) ṭaşra gelür, böyür ḳavun gibi olur. Giderek ḳızıl olur. (7) ve ḳatı dutıcaḳ yarılur. Ve ṣaru ṣu aḳar. ʿilācı budur (8) ki atuñ ḳuyruġını yoḳaru götüreler. Aya üstüne (9) alalar. Ve ol çıḳan nesneyi

aşaġadan anı bıçaġ-ıla (10) keseler. İḥtiyāṭ itmeyeler, bir iki gün ṣofrasından ḳan (11) aḳar gider eyü olur. Ḳatı yörütmeyeler. Ve eger ḳan dur- (12) maz-ısa zāç ve şāb ve mazu anzerūt ve maḥmūde ve (13) servi ḳozaġı bu otları dögeler bir aḳça biz ṭo- (14) layalar. Ve bal süreler ve ṣofrasına ṣoḳalar. Bir gün (15) dura. Ve eger kireç ṣuyın dürteler eyüdür.

Faṣıl: (16) Eger atuñ ṣofrası şişse sebebi aġır yük ur- (17) maḳdan olur.

ʿilācı budur ki; beş güne degin bādem

(35b)

(1) yaġıyla zeyt yaġın dürteler şifā bula. Murd aġacınuñ (2) yapraġını ḳaynadup ısıcaḳ üzerine vuralar. Labada yapraġı eyüdür.

(3) Faṣıl: Eger atuñ fetḳı olsa sebebi budur; ḳatı yügrütmekden olur, (4) ya ḳatı sıçramaḳdan olur. Yumurçaḳ olur. Barmaġ-ıla basıcaḳ içerü gider.

(5) ʿilācı budur ki; ʿūdı şarāb-ıla ḳaynadup atuñ burnından dö- (6) keler. Baʿdehu servi ḳozaġı, nar ḳabı, mazu ve şābı ve gülnār-ı Mıṣrī (7) ve günlük ve ṭopalaḳ ve żamḳ-ı ʿarabī demür boḳı, sabır berāber un gibi (8) dögeler. Balıḳ yelimi ile ḳarışduralar. Bir pāre bize dürteler. (9) üzerine yapışduralar. Ḳolan-ıla berk çekeler. Üç gün dura, (10) yana açalar. Bir daḫı yapışduralar. Yedi güne degin ḫoş ola.

(11) Faṣıl: Eger atuñ omuzı yaġır olsa aña türkçe yā yaġırı dirler.

(12) ʿilācı budur ki; ol çürük olan yirleri pāk ideler. Andan (13) ṣoñra içini yumşaḳ üstübü ile ṭolduralar. Günde iki (14) kerre degişdüreler. Hiç yirinden depretmeyeler. Dāyim ısıcaḳ ṣu-y-ıla (15) yuyalar tā kim et bite ṭola. Andan ṣoñra incir yapraġını (16) göyündüreler. Baġa ḳabın daḫı göyündüreler. Anzerūt, defne bun- (17) ları birbirine ḳatalar dögeler un gibi. Üzerine ekeler.

Dīger ʿilāç:

(36a)

(1) Zift beş dirhem, uşāḳ üç dirhem, günlük dört dirhem, (2) çam saḳızı sekiz dirhem zeyt yaġı yüz dirhem, mum (3) yigirmi dirhem bunları birbirine ḳatalar. Erideler süzeler andan (4) ol zaḫmın çürügin erideler. Bundan üstübü üzerine (5) dürteler. Günde iki kerre ṭolduralar. Eti

düpdüz olduḳ- (6) dan ṣoñra bunı ideler: günlük ḳabı, cül-nār, mür, anzerūt, (7) her birinden beraber dögeler un gibi. Günde iki kez üzeri- (8) ne ekeler.

Faṣıl: Atuñ bögri yaġır olsa;

ʿilāç (9) budur kim, evvel ılıcaḳ ṣu-y-ıla yuyalar. Anzerūt, cül-nār, (10) günlük ḳabı demü'l-aḫvīn, mürdeseng, dögeler. Bir yire getü- (11) rüp yaġıra ekeler.

ʿilāc-ı āḫar: Ṣıġır boynuzını yaḳalar. Külin (12) alalar. Ḳına ḳatalar. Ol yaġırı yuyalar günde iki kerre ekeler.

(13) ʿilāc-ı āḫar: Birḳaç gün ṭuz ile kepek uralar. Andan (14) ṣoñra eski bābūcı yaḳalar. Külini ekeler ḫoş ola.

(15) Faṣıl: Atuñ ...[6] ḳopsa derlemiş-ile egerin almaḳdan (16) olur. ʿilācı; ısıcaḳ ḳoyun derisini vuralar ya (17) ṣıġır boḳını ḳaynadalar ısıcaḳ vuralar ṣayaġın dür-

(36b)

(1) teler. Ol aracıġa egerin berk çekeler.

ʿilāc-ı dīger: Bir pāre keçe (2) üzerine işeyeler. Daḫı sāġ ṭuzı dögeler, üzerine ekeler. (3) ol şişüñ üzerine vuralar. Egerin berk çekeler.

(4) Faṣıl: Eger atuñ gevdesinde iriñlü çıban olsa içi (5) çürüse ana ilāç budur ki mercümegi dögeler un gibi (6) panbuḳdan bir fitil idüp fitil bala ṣoḳalar daḫı üzerine (7) mercümek ekeler ol cerāḥate ṣoḳalar. Kim çürük etin (8) yaya, saġ et bitüre andan bunı ideler. Süsen yapraġın (9) bir cüz ve it boḳı bir cüz ve feslegan toḫmı iki cüz dögeler. (10) Ol cerāhate ekeler. Eski panbuḳ ḳoyalar.

Faṣıl: At gicik (11) olsa

ʿilācı budur ki, susam göyüñdüreler. (12) külüni ıssı ṣuya ḳatup atuñ gevdesine dürteler.

(13) ʿilāc-ı dīger: Būre-i Ermenī, ṭuz, meyʿa kündüsi bunları dögeler, (14) zeyt yaġıyla ḳarışdırup, atı muḥkem ḳaşaġı ile ḳaşıyup (15) üzerine süreler.

[6] ارقسی

Faṣıl: Atuñ ṣulı gicigi olsa

(16) ʿilācı budur ki; ḳara noḳta kündüsi, ẕerārīḥ, ṭuz bunları (17) dögeler. Başın yoḳaru baġlayalar kim dönüp aġzın

(37a)

(1) gevdesine degürmeyeler. Aruġ-ısa balçuḳ vuralar, dāyim (2) ḫoş ola.

ʿilāc-ı dīger: Zerāvend-i ṭavīl, dört dirhem; (3) şiṭaranç üç dirhem dögeler yuġuralar. Yoġurd ile ḳarışdı- (4) rup güneşe ḳarşu dürteler.

Dīger: Acı yaġ iki (5) aḳçelik, defne yaġı altı aḳçalıḳ, sülümen bir aḳçalıḳ ḳarış- (6) dırup uyuz olduġı yirlere süreler.

Faṣıl: Atuñ (7) gögsinde ve ḳarnı altında curʿa çıḳsa bu bir ʿilletdür kim (8) yumrı ve söbi olur şişer.

ʿilācı budur ki; ol (9) atuñ ḳuyruġı üstini biz-ile deleler ve ḳara ḫarbaḳ kim (10) aña ḳaraca ot dirler anı ol biz yirine soḳalar. (11) Atuñ gevdesinde olan ʿilleti gidere, ṭaġıdur.

Faṣıl: (12) Atuñ gevdesinde yumrı çıpan gibi ḳasḳatı olsa (13) ʿilācı budur ki küspe bir pāre, ṣıġıruñ bögregi yaġı (14) bir pāre, bir avuç ṭuz bir sümükli böcek bunları birbirine (15) ḳatup dögeler bir pāre bize dürteler. Atuñ üstünde- (16) ki ḳılı pāk ideler, sepişdireler. Beş gün dura, bir daḫı (17) ideler, yedi güne degin dura. Andan neşter ile yaralar.

(37b)

(1) panbuḳ ḳoyalar.

Faṣıl: Atuñ gevdesinde şiş belürse (2) ʿilācı budur ki bir avuç fınduḳ içini dögeler merhem gibi. (3) Eski zeyt yaġıyla ḳaynadalar. İçine benīr ḳatalar, bile (4) ḳaynadalar. Isıcaḳ vuralar. Egerin berk çekeler, ḫoş ola. (5) Veyā iki ḳıçından ḳan alalar. Andan bunı ideler: Küspe (6) bir mıḳdār, ṣıġır yaġı elli dirhem, eski şarāb yüz dirhem, (7) bunları ḳaynadalar ġalīẓ olınca andan ṣoñra yumurṭa ṣarusı (8) ḳatalar ḳarışduralar. Bize dürtüp üzerine yapışdırup (9) şifā muḳarrerdür.

Ata …ulaşsa atı basup ẕekerini (10) çıḳarup zekerüñ kellesinde üç delük vardur. Ol (11) delükleri ḳızıl boya ile dolduralar … ḳurtula.

(12) Faṣıl: Atuñ gevdesine ḳılıç veyā bıçaḳ doḳunsa (13) ṭamar kesilse ḳan durmasa aña

ʿilāç budur ki; zāç (14) egeler ve yāḫūd ṭaġlayalar ve yāḫūd alçı, kim cam andan (15) olur, ḳan aḳan yire vāfir ekeler. Panbuġı yumurçaḳ (16) idüp üzerine ḳoyup muḥkem baġlayalar.

Faṣıl: Atı (17) bıçaḳ ile vurulup ve baġırsaġı ṭaşra çıḳsa ʿilā-

(38a)

(1) cı budur ki; baġırsaġı ṭaşra gelse eger ṣaġ ise (2) anı baṣalar. Süci-y-ile zeyt yaġın ḳaynadalar. Isıcaḳ (3) ile ol baġırsaġı yuyalar. Eger havalanmış olur-ısa (4) ol yumaḳ havanuñ ziyānın giderir. Ve dırnaḳ degirme- (5) din içine ṣoḳalar. Ve ḳarnın igne ile dikeler. (6) ve ebrişim-ile ṣaralar ve aşaġa yanından bizler ḳoyalar. Tā kim ṣa- (7) ru ṣular ve iriñ aḳa. Ol yara üzerine maṣṭakī (8) ve zift döküp ekeler. Ve yumurṭa ṣarusı dür[t]eler on (9) gün dura. Andan ṣoñra açalar, yaġ süreler. Eger yara giçi (10) olup baġırsaḳ çoḳ çıḳmış olsa yaranuñ (11) aġzın bıçaġ-ıla böyüdeler tā kim baġırsaḳ küçük (12) girmeye atuñ baġırsaġı ṣıyırıncaḳ ve berk olur. Anı (13) daḫı bilmek gerek.

Atuñ ayaġında sıraca belürse (14) ʿalāmeti budur ki; başcuġazlar gibi çıḳar yayılur (15) şişer, aḳsar iriñlenür ve eger tīz tīmār olmaz-ısa (16) yanında bir daḫı çıḳar. ʿilācı budur ki görindügi (17) gibi dağlayalar. Ve eger görinmez ise uşaġı sirke-y-ile

(38b)

(1) ḥall idüp merhem gibi ola bir deng sıçan otı ḳatup (2) eski panbuġ-ıla üzerine yapışduralar. Bir gice (3) dura, irtesi açalar. Yaġ dürteler. Ol nesne iner ṭaşra (4) gelür. Yirine ardıç ḳatranın dürteler. Birinci kerre ḳuruya (5) gide inşā-llāhū Taʿālā.

Dīger: Bir tāne ḳaplu baġa ḳabın (6) ṣu içinde muḥarra ḳaynadup süzüp ṣuyını bir kāse (7) ile bir gice ayaza ḳoyalar. Burnunuñ iki delügine ḳoyup (8) içüreler. Ve iki gözlerinüñ üstünde bir gül gibi (9) nesnesi vardur anı demren ḫalḳasıyla ṭaġlayalar. (10) ġāyet nāfiʿdür.

Nevʿ-i dīger: Yedi dirhem çīva iki bölük (11) idüp bir bölügin burnınuñ bir delügine ḳoyup üç günden (12) ṣoñra yarusın daḫı burnınuñ bir delügine ḳoyup (13) içüreler ḫoş ola.

ʿilāc-ı āḫar: Atda sıraca olsa (14) evvelā altını yaralar. Bir büyücek manġır yāḫud baḳır pārası (15) filūrī ḳadar ola derisi içine ḳoyalar. Baʿdehu (16) üç dirhem jīve içüreler. Üçünci gün beş dirhem tekrār (17) içüreler. Beşinci gün yedi dirhem içüreler. Yedinci gün

(39a)

(1) ṭoḳuz dirhem içüreler. Bu ṭarīḳ-ıla ṭoḳuzuncu dirheme (2) varmaya bi-iẕni'l-lāh defʿ ola mücerrebdür.

ʿilāc-ı dīger: sıraca (3) içün yedi dirhem jīveyi iki bölük idüp iki ḳu- (4) laġına ḳoyup ḳulaḳların iki üç kişi nevbet-ile (5) yapyaḳ ovalar. Ḫayli zamān ṣoñra ḳoyalar ḫoş ola.

(6) Nevʿ-i dīger: Sıraca içün Ḫorāsān'da Ṭay nām ḳaryede (7) āsūde olan merḥūm çengāl-pūş ʿazīzüñ ḳuddise (8) sirrehu ruḥiyçün üç aḳça neẕr idüp bir bize baġla- (9) yup atuñ boġazına baġlayalar. On beşinci gün gide- (10) reler.

Nevʿ-i dīger: Atda sıraca olsa yedi dirhem jīve- (11) nüñ iki dirhemin bir cumʿa irtesi ḳanḳı cānibinde (12) ise burnınuñ ol delügine ḳoyalar. Baʾdehu her cumʿa (13) irtesi birer dirhem ḳoyalar. Tamām altı cumʿa irtesi (14) tamām ṣıḥḥat bula. Baʿdehu boynında veyā gögsinde bir yumurṭa (15) gibi belürür. Elüñ-ile ṣıḳasın düşe.

Faṣıl: Eger (16) atuñ ayaġında çıḳın çıḳın olsa aña ʿilāç (17) benefşe, eklīlü'l-melik, kettān toḫmı, boy toḫmı ḥalīme

(39b)

(1) köki bunları dögeler, eleyeler. Zeyt yaġıyla mumı (2) eridüp bunları ḳarışduralar. Üzerine vireler. Eger (3) eski olur-ısa ṭaġlayalar.

Faṣıl: Eger atuñ ḳavuġında (4) verem olsa nişān budur kim bevl baġlanur, az az gelür, (5) ġalīẓ boza gibi. Ve gevdesi ditrer ve ṣuyı çoḳ içer (6) ve yemin yimez ve ḫāyasına yapışıcaḳ işer.

ʿilācı budur ki; (7) evvel iki ḳıçından ḳan alalar. Andan ṣoñra bunı ideler: (8) isfīdāç persiyāvüşān, eklīlü'l-melik ḳaynadalar süze- (9) ler. Atuñ burnından dökeler. Ve yā bunlara boy toḫmı, kettān (10) toḫmı birer avuç ve arpa da tekrār bu ṣu-y-ıla ḳaynadalar. Şeker (11) ḳatalar. Burnından dökeler.

ʿilāc-ı dīger: Ḫıyār toḫmı, ḳabaḳ (12) toḫmı, ḳarpuz toḫmı, ḳavun toḫmı, ḫaşḫāş toḫmı bunlardan (13) birer avuç dögeler, südin alalar. Şeker ḳatalar, atuñ (14) burnından dökeler daḫı atı yörüdeler. ʿilāc-ı dīger benefşe, (15) boy toḫmı, bābūnec, kettān toḫmı, ḫaṭmī köki,

persiyāvüşān (16) zaʿferān, arpa, seẕāb toḫmı, kelem toḫmı dögeler un (17) gibi. Kelem şuyıyla yuġuralar. Ḳasıḳı üzerine urup

(40a)

(1) baġlayalar.

ʿilāc-ı dīger: Ṣoġan elli dirhem, bādıncān toḫmı (2) anīsūn, kerefs, rāziyāne toḫumları, beşer dirhem ḳaynadup (3) nışfı ḳalınca süzeler. Şeker ḳatup yemin yidüginden (4) ṣoñra burnından dökeler.

Faṣıl: Atuñ ḳavuġında ṭaş (5) olsa nişānı budur ki bevli aḳ gelür. Ṭamla ṭamla (6) ḳaşanduġı vaḳtın bilin aşaġa dutar.

ʿilācı budur ki; (7) eklīlü'l-melik, benefşe, ḳarpuz toḫm, ḳabaḳ toḫm, ḳavun toḫm, şu- (8) yın ḳoyalar. Uvaḳraḳ süzeler. Serçe beynisi alalar. Beş (9) dirhem ḥacerü'l-Yahūd didüklerini dögeler. Ol şu içinde (10) ezeler. Ata içüreler. Ṭaşın eride, gidere.

ʿilāc-ı dīger: (11) Ṣıġır otı, kerefs, boy toḫmı, rāzīyāne, ṣoġan bunları (12) ḳaynadalar, süzeler, içüreler.

ʿilāc-ı dīger: Turb toḫmı on dir- (13) hem, zerāvend-i ṭavīl, …. Acı bādem beşer dirhem, ḥacerü'l- (14) Yaḥūd yedi dirhem, asārūn iki dirhem dögeler, (15) şıġır yaġıyla ḳarışduralar. Ḳoz gibi ideler. Her ṣabāh (16) atuñ boġazına bıraġalar ikisin.

ʿilāc-ı dīger: Ḳabaḳ (17) toḫmı, ḳarbuz <toḫmı>, ḫıyār toḫmı, ḳabları ṣoyulmış beşer dirhem

(40b)

(1) ḫāşḫāş, ṭabāşīr, üçer dirhem; keşīrā, nişāsta, żamġ-ı (2) ʿarabī, rubbü's-sūs ikişer dirhem, bādıncān toḫmı ḥacerü'l-Yahūd (3) ikişer dirhem, kasnī toḫmı bir dirhem rāvend-i çīnī (4) dört dirhem bunları dögeler. Ṣırf şarab-ıla atuñ (5) burnından dökeler. Bunuñ-ıla gitmez-ise on ṣoġulcan (6) dögeler. Ṣuyın alalar. Atuñ burnından dökeler. Ol ṭaşı (7) pāre pāre eyleye. Fi'l-ḥāl ḳaşana. Ammā yörütmeyeler, (8) depretmeyeler, ṣaḳınalar kim çalḳanup helāk olmaya. (9) Dört sāʿat mıḳdārı ola durması ve yemini (10) arıtıcaḳ vireler.

Faṣıl: atuñ sidügi dutulsa (11) sebebi ṣovuḳ geçmekdendür. Veyā aġnayup ḳavuġı (12) dönmekdendür. ʿalāmeti budur kim biliñ eger ammā yatup (13) durmaz ve yuvalanmaz. Vaḳt olur kim üç gün ḳaşanmaz.

(14) ʿilācı budur kim; ḳızıl ṣoġan ḳabın ve ḳızıl boya (15) süci-y-ile ḳaynadup zaʿferān ḳatalar, süzeler. Yir ṣo- (16) ġulcānıñ dögeler. Bu ṣu içinde ezeler, ādam sidü- (17) gin, ṣāfī ṭuz̲ ḳatalar. Burnından dökeler, fī'l-ḥāl

(41a)

(1) ḳaşana. Eger bunuñ-ıla olmaz ise elin ṣofrasına (2) ṣābūnlayup ṣoḳa. Ḳavuġı yaḳın olur döndüre. (3) Zīrā ki ṭolu olur. Andan ṣoñra bineler be-cid yörüdeler.

ʿilāc-ı (4) dīger: Ḳoruḳ ṣuyı ve ṣığır yaġı birbirine ḳarışdu- (5) ralar. Atuñ boġazına dökeler, daḫı bineler, yörüdeler kim (6) ḳaşana.

ʿilāc-ı dīger: Būre, zencebīl, büber sekiz dirhem, (7) maḫmūde, iki dirhem, ḫurmā bir gün sirkede ışlanmış ola (8) bunları dögeler, birbirine ḳarışduralar. Yumurçuḳ idüp (9) atuñ boġazına bıraġalar.

ʿilāc-ı āḫar: Benefşe on dirhem, (10) ṭūz̲, rubbü's-sūs yedişer dirhem, bādıncān toḫmı, anīsūn, (11) maṣṭakī beşer dirhem, penīr şekeri on dirhem, ḫıyār-şenbe (12) balı yigirmi dirhem ṣığır yaġı elli dirhem birbirine ḳaralar (13) yuġuralar. Yumruçaḳ idüp on gice atuñ boġazına (14) bıraġalar.

ʿilāç: At aġnarken ḳavuġı dönse ṣofra- (15) sına el ṣoḳalar. Ḳavuġı döndüreler, ḳaşana. Bir gün (16) yörüdeler. Yemin nemrek vireler.

Faṣıl: atuñ sidügi dursa:

(17) ʿilācı budur kim: büber, zencebīl, günlük, maṣṭakī, zaʾferān,

(41b)

(1) żamḳ-ı ʿarābī, ṭabāşir ikişer dirhem dögeler, eleyeler, un (2) gibi idüp ekşi nar ṣuyı-y-la ḳoz gibi yuġuralar. (3) Her ṭañ-ıla birin atuñ boġazına bıraġalar.

ʿilāc-ı āḫar: (4) Büber, fülfül, ḳāḳūla, zencebīl, dār-çīnī, zīre dörder (5) dirhem zaʿferān beş dirhem, bellūṭ unı on dirhem, āḳāḳıyā, (6) beş dirhem dögeler. Bal-ıla ḳarışduralar. Her ṭañ-ıla beş (7) dirhemin atuñ boġazına bıraġalar.

İlāc-ı dīger: Āḳāḳıya, (8) gülnār, mercümek -ḳap çıḳmış- ṭabāşīr üçer dirhem; mārul (9) toḫm, şumaḳ yapraġı, ḫāşḫāş toḫm, żamḳ-ı ʿarabī, nişāsta, (10) ikişer dirhem, ḳızıl sandal, ḳızıl gül ikişer dirhem; biraz (11) ḳāṭūna luʿābıyla yuġuralar. Her ṭañ-ıla atuñ boġazına (12) bıraġalar.

İlāc-ı āḫar: Günlük, āḳāḳıyā dörder dirhem, māzu (13) bir dirhem, laden beş dirhem; iki dirhem ṣıġır yaġıyla (14) erideler. Bu otları ḳaralar, bir pāre bize dürteler. Ḳasıḳına (15) uralar.

Faṣıl: Bir at ḳan ḳaşansa anuñ sebebi (16) budur ki ıssıda ḳatı yörüdüp aġır yük urmaḳdan (17) olur. Ol sebebden atuñ bögrekleri żāīf olur ve ṭamar

(42a)

(1) ları açılur, ḳan ḳaşanur. Tīzcek tīmār ideler. Tā kim (2) ḳavuġında baş bart olmaya.

ʿilācı budur ki, evvelā (3) iki ḳıçından ḳan alalar. Andan arpayı ḳaynada süzeler. Żamḳ-ı (4) ʿarābī, günlük, demü'l-aḥvīn, āḳāḳıyā, beşer dirhem; ṭabāşīr, (5) ḫaşḫaş toḫmı üçer dirhem kehrübā on dirhem, afyūn bir dir- (6) hem ṭīn-i maḫtūm dört dirhem, keşīrā, göyinmiş yumurṭa ḳabı (7) üçer dirhem, ḳızıl gül, gülnār ikişer dirhem dögeler. Biraz (8) ḳaṭuna luʿābıyla yuġuralar. Her biri iki dirhem ḳurṣ (9) ola. Her ṭañ-ıla dördin atuñ boġazına bıraġalar.

ʿilāc-ı (10) dīger: Ḳoz yaġı, bādem yaġı, zeyt yaġı ikişer dirhem (11) ṣıġır yaġı altı dirhem birbirine ḳarışdıralar. Ata ḥuḳne (12) ideler.

Faṣıl: at ḳan ḳaşanmaḳ yāḫūd yüksek yirden (13) segritmekdendür.

ʿilācı budur kim; evvel iki ḳıçınuñ iç (14) yanından ḳan alalar. Ammā çoḳ aḳıtmayalar ve gök sü- (15) sen dibin ve zaʿferān ve temür dikeni ve ḳara çalınuñ (16) toḫmın bu otları süci-y-ile ḳaynadup süzeler. İçine (17) bir dirhem ḫāliṣ tiryāk ḳatalar. Burnına dökeler. Ḳan

(42b)

(1) kesilmez-ise it üzümi ve zencebīl ve cevz-i bevā ve dār-ı (2) fülfül ve aḳ ḫardāl her birinden beşer dirhem bunları dö- (3) geler. Bir vaḳiyye zeyt ve yüz dirhem çam ṣaḳızı ve elli (4) dirhem bezīr bu otları çölmek içine ḳoyalar ve dögilmiş (5) otları ḳatalar. Ve bir ḳalın bize yaḳu ideler. Ve ısıcaḳ-ıla (6) atuñ biline üç yirde daġ uralar. Ve ota ṣalalar. Ve eger (7) at ḳatı ṣolur ise sebebi ḳatı segirdüp ṭala- (8) ġına ve öykenine yil ṭolmaḳdur.

ʿilācı: Kepek ve ...[7] (9) unı ve incir ve kimyon bunları ḳaynadalar. On dirhem (10) ṣıġıruñ iç yaġın erideler. Ve on dirhem bezīr ḳata (11) atuñ burnına dökeler. Ve yemin ışladup vireler (12) ve yā zaʿferān anuñ-ıla süd-ile ezüp burnına dökeler.

(13) Faṣıl: Eger ḳısraġuñ raḥmında sancu olsa sebebi (14) oldur kim ḳulunın düşüricek yörüdmekden olur, (15) ve yā ṣovuḳ geçmekden olur. Nişān oldur ki; başın (16) aşaġa dutar, yemin yimez, ve ḳaşanıcaḳ işer. ʿilācı (17) budur kim: evvel iki ḳıçından ḳan alalar. Andan bunı ideler:

(43a)

(1) kerefs ve hindibā toḫmı, boy toḫmı, noḫūd, günlük, maṣṭakī, (2) bir semüz ṭavuḳ boġazlayalar. Buñlaruñ-ıla için ṭoldura- (3) lar. Ḳaynadalar muḥarrā pişe. Andan ṣoñra muḥkem el-ile oḳalar. Süze- (4) ler. Atuñ burnından dökeler.

ʿilāc-ı āḫar: Bādem yaġı, seẕāb (5) yaġı, aḳ neft beşer dirhem; uşāḳ çādırı günlük, (6) maṣṭakī, ṣabır üçer dirhem dögeler. Bu yaġlara ḳarışdura- (7) lar fercinden dökeler. Isıcaḳ dürteler.

Faṣıl: Eger ḳısraḳ (8) ḳulının düşürse, düşüricek ḳan gelmese ʿilācı: (9) kerefs toḫmı, anīsun, rāziyāne, seẕāb toḫmı, bābūnec, ardıç (10) toḫmı, ḫaṭmī toḫmı, boy toḫmı, persiyāvüşān, eklīlü'l-melik (11) birer avuç bunları ḳaynadup süzeler. Şeker ḳatup yigirmi (12) dirhemin burnındandökeler.

Faṣıl: eger ḳısraḳ ḳulunın (13) düşüricek ḳan çoḳ gelse, durmasa

ʿilācı: (14) İki ḳıçından ḳan alalar. Çoḳ çoḳ aḳıtmayalar. Andan bunı ideler: (15) Aḳ ṣandal on dirhem, mersin toḫmı bir avuç, ekşi nar ṣu- (16) yıyla ḳaynadalar. Bir ayva daḫı ṭoġrayalar. Ḳaynadup süzeler. (17) burnından dökeler.

[7] وطراق

Faṣıl eger ḳısraḳ ḳulun eylemese anuñ

(43b)

(1)sebebi raḥmında ḫılṭ cemʿ olmaḳdan olur.

ʿilācı: (2) Aḳ ḫarbaḳ şaḫm-ı ḫanẓal, türbid, ṣabır beşer dirhem; buġday (3) içinde olur acımuḳ dirler beş dirhem dögeler, bal-ıla (4) yuġurup şāf ideler daḫı atuñ götünden döke- (5) ler. Ol aḫlāṭı eride.

Faṣıl: eger at yüklü ḳısraġı depse (6) ḳulunı içinde ölse ya ḳatı eşinmekden olur ve yā (7) ḳatı ṣu virmekden olur.

ʿilācı: Aḳ ḫarbaḳ beş dirhem döge- (8) ler. Ṣıġır ödiyle ḳarışduralar daḫı fercinden dökeler düşe.

(9) ʿilāc-ı dīger: Zaʿferān beş dirhem, ṣabır üç dirhem dögeler. (10) Seẕāb ṣuyıyla şeftālu yapraġı ṣuyıyla ḳarışdırup (11) burnından dökeler. Fi'l-hāl düşe. Ammā ısıcaḳ dutalar.

Faṣıl: Atuñ (12) bevāsiri olsa nişānı budur ki tersleyicek ḳan gelür. Götini (13) dīvara sürer.

ʿilācı: kebere kökinin ḳabı muḳl, günlük bādıncān (14) ṣapı dögeler. Devenüñ örgici yaġıyla şāflar idüp (15) daḫı ata götürdeler.

ʿilāc-ı dīger: mür, żamḳ-ı ʿarabī, onar dirhem; gün- (16) lük maṣṭakī, zaʿferān, keṣīrā, uşāḳ onar dirhem; afyūn, (17) āḳāḳıyā, muḳl beşer dirhem bunları dögeler un gibi. Ṣumaḳ,

(44a)

(1) ṣuyıyla ḳarışdırup şāflar idüp daḫı ata götür- (2) deler.

ʿilāc-ı dīger: helīlec, belilec , emlec ,üzerlik toḫmı, (3) gendene toḫmı, feslegan toḫmı beşer dirhemin atuñ boġa- (4) zına bıraġalar. Eger ṣofrasınuñ ṭaşında olur-ısa (5) bemyāl Otı dirler üçer köşelü toḫmlar olur. Bostān ara- (6) sında biter. Ol toḫmlardan atuñ arpasına ḳatup yedüre (7) sigilleri döküle, gevdesinde daḫı olur-ısa.

Faṣıl: (8) Eger atuñ yilesi ya ḳuyruġı dökülse ve yāḫūd eger (9) atuñ ḳuyruġı giçik olsa ve hem giçikden ḳuyruġı (10) dökülse

ʿilācı budur ki; kettān toḫmı dögeler, inciri (11) ve zerdālūyı sirke-y-ile ışladalar, ḳoyı olınca dögeler. (12) Baʿdehū baldırān yapraġını yaş üstübüye ṣaralar. Oda (13) gömeler. Bunları birbirine ḳatalar. ʿırāḳī ṣābūn-ıla muḥkem (14) yuyup andan dürteler.

Bir dürlü daḫı; ḳurum, şāb, ṭuz, (15) ḳara zırnīḫ yumşāḳ dögeler. Üzerine dürteler. Başını (16) bağlayalar ki gendüyi ḳaşımaya ve iki ḳıçından ḳan ala- (17) lar. Eger atuñ ḳuyruġın giçerse ḳuyruġına öñürtmegine üç

(44b)

(1) (üç) igne sançalar eyü ola. Ve eger bit düşse birḳaç gün (2) yilesine ve ḳuyruġına ve gevdesine tāze küncüd yaġın (3) dürte. Daḫı günde beş dāne ḳabaḳ çekürdegin her birin (4) iki veyā üç pāre eyleye arpasına ḳatalar bile vireler, (5) bir aya degin ḫoş ola. Ve yāḫud ekşi pekmezi alup (6) içine ṭuz ḳoyup atuñ yilesine ve ḳuyruġına bir (7) ḳaç kerre dürteler ḫoş ola biti dökile.

Faṣıl: Eger atuñ (8) arḳası şişse eyerden ve yā bir ġayrı ʿilletden olur. (9) esrārı yaḳa, külin ala eski ṣıgır yaġın ḳarışdura. (10) ol şiş üstüne dürteler.

Dīger: Bezīr ṭulumını alup (11) üzerine işeyüp ol şişe vuralar. Üç gün ol (12) şiş dura ḫoş ola.

Dīger: inciri ṣuda ışla- (13) dalar. Ṣabāḥa degin. Ṭañ-ıla ol şişe uralar ḫoş (14) ola. Ve yāḫud biraz arpa ṣuyı ve biraz çam ṣaḳızı (15) ve biraz maṣṭakī ve biraz zeyt yaġın birbirine ḳatup (16) üç yumurṭa bile ḳatup elüñ-ile çalḳayup ol şişe (17) uralar. Ḫoş ola.

Ve yāḫud; çükündür yapraġın

(45a)

(1) ve seẕāb yapraġın azacuḳ ṣuy-ıla bişüreler tā kim (2) muḥarra pişe. Bir mıḳdā[r] sızmış ṣıġır yaġın ḳatup (3) ṣıġır yaġın şişe süreler. Baʿdehu ol otları ü- (4) zerine vuralar, ḫoş ola. Eger bu şiş gögsinde (5) yā ḳarnında olsa evvel atuñ boynından ḳan almaḳ (6) gerekdür. Andan on dirhem günlük, bir rıṭl eski süci (7) iki yumurṭa içine ṣıdırup anuñ-ıla muḥkem ḳarışdırup (8) merhem gibi ola. Bir biziñ üzerine yayup ol şişüñ (9) tüyinü ṣındu-y-ıla ḳırḳup bu merhemi atuñ üstine (10) dürteler ḫoş ola. Eger içinde çürük eti var ise (11) çürügin çıḳara andan ṣoñra mercümegi dögüp üstüne (12) ekeler, ḫoş ola.eger ḫoş olmaz ise;

Dīger: biraz ṣu- (13) sam yapraġın biraz üzerlik birbirine ḳatup ol (14) cerāḥate ekeler, ḫoş ola.

Faṣıl: eger bir at ḳatı sü- (15) rilmiş ve dögülmiş olsa anuñ dermān oldur ki biraz (16) arpa unı, biraz sükker yarım rıṭl ṣu ḳoyup ḳaynadalar, (17) atuñ boġazına ḳoyalar. Arḳun arḳun yörüdeler. Andan ṣoñra

(45b)

(1) ṣıġır yaġın ve küncüd yaġın ve ṭuz ve sirke birbirine ḳata- (2) lar, ḳaynadalar. Birḳaç gün atuñ dizlerine ve ṭırnaġına dürteler ḫoş (3) ola.

Faṣıl: Eger atı ıssı ursa anuñ ʿalāmeti oldur ki; (4) tüyi dik dik ola, ḳasuġı çekile süksünin (5) bıraġa. Anuñ dermānı oldur ki bir rıṭl arpa unın yarım (6) rıṭl tāze yāġ, yarım rıṭl esrār kökini ṣu-y-ıla ḳarışdırup (7) atuñ öñine ḳoy içsün eger içmez ise boġazına (8) ḳoy.

Dīger: ata ıssı geçmiş olur-ısa ʿalāmeti budur ki (9) yemini kāhil yir. Ve ṣuyın çoḳ içer ve yatur başını (10) yire diker. Ve aġzını yumar. Ve nefesini tīz tīz alur ve ṣolur.

(11) ʿilācı budur ki; evvel iki öñünden ḳan alalar. Ve arpa (12) unın süd-ile ezeler, gevdesine dürteler. Eger şırlaġān (13) yaġıyla veyā kere yaġıyla ururlar-ısa yegrekdür. Ve andan ṣoñra (14) gök bize yoġurt ḳoyalar. Ve atı ovalar. Eyü ola.

Buḳraṭ ḥekīm (15) eydür: ıssı ve ṣovuḳ vurmuş ata bundan eyü ʿilāç yoḳ- (16) dur kim gül yaġı ve pirinç unı ve şekeri ḳarışdırup (17) atuñ boġazına ḳoyalar. Ve gevdesin her gün ısıcaḳ

(46a)

(1) ṣu-y-ıla yuyalar ve ısıcaḳ dürteler. Ve yüz dirhem bal, elli dirhem (2) şırlaġān yaġı, elli dirhem ṣıġır yaġı alalar. Isıcaḳ-ıla ata (3) ḥuḳne ideler.

Faṣıl: Bir at segritmekden ve yeldirmeden ve sürmeden (4) rencū[r] olsa anuñ ʿalāmeti oldur ki aġzın açuḳ duta (5) bögri çekilmiş ola ve deprene ve nefesini tīz tīz ala ayaḳların (6) apışdura ve ayaḳları ditreye. Anuñ dermānı oldur ki bir ip-ile (7) atuñ başını aṣa baġlayasın yarım rıṭl küncüd yaġını (8) yā ṣıġır yaġın iki rıṭl ṣu-y-ıla ḳaynada ve yā şıra-y-ıla ḳaynada- (9) lar cāyizdür. Bir ḳaç gün ata ḥuḳne ideler. Ammā her gün yemcügezin (10) vireler ḫoş ola.

Dīger: eger ata hasta olmaḳ ʿādet ol- (11) sa at tersin süci-y-ile ölmiş sirke ile ezüp (12) boġazına ḳoyalar. Artuḳ ḥasta olmaya.

Faṣıl: Eger at (13) yem yimeye ve semirmeye ṣuṣam kökini ḳurudup dögüp (14) arpasına ḳatup yidüreler. Bir beş on kerre böyle iderseñ (15) semire. Eger yem yimez-ise yiyegen ola ve daḫı dilerseñ atı (16) semirdesin tedbīri budur ki ṣuyını geç vireler tā kim (17) muḥkem ṣuṣaya. Ṣuvarduḳça legen içine birer mıḳdār zeyt

(46b)

(1) yaġın az az ḳarışdırup içdügince ol ṣuya ḳoy bile (2) içsün semire. Eger yem yimese yiyegen ola daḫı ayu yaġın (3) süci-y-ile ḳaynadup ılıcaḳ-ıla ata ḫuḳne ideler semire.

(4) Dīger: Eger at ḫastalansa bu nüsḫayı yaẕup ṣuya (5) ḳoyup ṣuyın içüre ḫastalıġı gide, mücerrebdür. (6) Bismi'l-lāhi'r-rahmāni'rahīm (7) افغيردينالله يبغون وله اسلم من في السمفات و الارضى شئ في الارضي و لا في السماء و هوالسميع العليم (9) و كرها راليه ترجعون بسم الله الذى لايضر مع اسمه (8) طوعا اغوذ (12) الا انت ه ان تزبجو بقرة قلو ا اتتخذ نا هزواقال (11) يا عزيز يا عزيز يا عزيزيا الله يا الله يا الله لا اله (10) يا لله ان اكون من الجاهلين يا هويامن هو

(13) Eger atuñ dāyim burnından ṣu aḳsa nūşādur ve zaʿferān (14) ve zerdeçöp her birinden iki dirhem dögüp dört baḫş (15) idüp arpasına ḳatalar yiye ḫoş ola.

Faṣıl: Atda (16) ṣumaşmış bir ʿilletdür ki; atuñ ayaḳları şol ḳadar (17) ḳabarır ki biz gibi olur, şişer ve yumrılanur. ʿilācı bu-

(47a)

(1) (bu)dur ki sögüt aġacı ḳabını yaş-ıla yaḳalar, külin (2) alalar. Ve ḳuduz böcegi ki zerārīh dirler. Taḫıl başında alaca (3) böcek olur. Havanda dögeler. Ol küle ḳatup biraz (4) ḳaranfil ḳatup ol ḳabaran yire uralar. Ve atuñ başına (5) yemin torbası-y-ıla aṣalar. Atuñ burnına ol ot do- (6) ḳunmasun. Eger doḳunur ise ziyāndur.

Eger atuñ ayaḳları (7) tutulsa yedi dirhem nūşādūr bir rıṭl süci-y-ile ḳaynadup (8) boġazına ḳoy ḫoş ola.

Dīger: Bir rıṭl oġlan sidügi (9) ve bir rıṭl ḫurma sücisinüñ ve bir rıṭl ḳurı ṣoġan (10) birbirine ḳatup ḳaynadup yarım rıṭl uphul dögüp (11) ol ṣuya ḳatup atuñ boġazına ḳoyup arḳun arḳun

(12) gezdüreler. Durdurmayalar. Andan ṣoñra iki uyluġı arasından (13) ḳan alalar. Ve daḫı bir rıṭl ṣuya biraz ṭuz ḳoy eze atuñ götine (14) ḥuḳne eyle ḫoş ola.

Dīger: At aġulu ot yā baldırān yise anuñ (15) ʿalāmeti oldur ki ayaḳların bir yire getüre ve ditreye ve ḳulaḳların (16) ...[8] Gendüyi yire ura yata. Nefesi ḳatı ıssı ola, nefesin (17) tīz tīz ala.

ʿilācı budur ki; bir rıṭl ṣıġır yaġını, yarım rıṭl su

(47b)

(1) içinde ḳaynadup atuñ boġazına ḳoyalar. Üç güne degin (2) ḫoş ola.

Faṣıl: seraṭān bir ʿilletdür ki yengeç gibi atuñ (3) gevdesinde belürür. ʿalāmeti budur ki ṣalġam gibi olur, deprenmez. Eger (4) atuñ dizinde yā ḳıç ayaġında iç yanında olur-ısa muḥāṭaradur cehd ideler. (5) çıḳarmaḳdan eyüsi yoḳdur. Ẕīra ki ṭamarlara ulaşur.

ʿilācı budur ki evvel (6) daġlaġucek-ile daġılur . Ot daġlaġucaġı ḳızdırup yaralar ve çam saḳızıyla (7) daġlayalar ve içine ḳaṭrān ṭolduralar. Berk baġlayalar. On gün dura. Baʿdehu (8) açalar. İçini sileler. Anzerūt ve günlük, çam saḳızı, maṣṭakī ve ot (9) görmemiş bal ura eyü ola.

Faṣıl: Eger atuñ bögreginde renci olsa verem (10) olsa nişān budur ki; ḳarın şişer ve gevdesi ıssı olur ve yatur, (11) ditrer, ḳaşanur ve tersler ve nefesin uzun alur ve añılar ve ḳuyruġın (12) ṣalmaz. ʿilācı budur ki; iki yüz dirhem eski şarāb ve yüz dirhem ṣoġan (13) ṣuyı bunları ḳaynadalar. İçine rāziyāne toḫmı ve ardıç toḫmı ḳoyalar. Ḳaynada (14) üç baḫşdan bir baḫş ḳalınca. Andan ṣoñra buçuḳ dirhem ḳaṣnī, içinde ezeler, (15) atuñ boġazına dökeler, bineler, arḳun arḳun yörüdeler. Baʿdehu iki (16) ayaġından ḳan alalar.

Faṣıl: Şelīme bir ʿilletdür ki atuñ gögsinde (17) olur. Türkīce ur dirler. ʿalāmeti budur ki, vardıḳça büyür.

ʿilācı:

(48a)

[8] يمولجك

(1) budur ki evvel kendir ipiyle bağlayalar, andan yaralar içindeki aḳça (2) ḳurdcuġı olur, anı çıḳaralar. Yirine ṭuz ṭolduralar. Eger köki (3) ḳalur-ısa ol ṭuz yaḳar. Bir gün bir gice dura. Andan açalar. (4) baʿdehu günlük, çam, ḳasnī ve ardıç saḳızı ve maṣṭakī döge- (5) ler. İçine ekeler. Yāḫūd on dirhem mürdeseng ve on beş dirhem (6) sülügen ve elli dirhem zeyt yaġı ḳaynadalar ve ḳarşu aġacıyla (7) ḳarışdırup ḳoyu olunca bir dirhem aḳ neft ve günlük bunları (8) ḳatalar. Havanda saḥḳ ideler. Eski pamuḳ ile uralar. Eger (9) ḳan durmaz-ısa alçı ve ḳızıl boya ḳoyalar. Berk bağlayalar. (10) Ṭamar kesilür-ise demür-ile ve çam saḳızıyla dağlayalar, (11) eyü ola.

Faṣıl: Eger atuñ ayaġına mīḫ degse ʿalāmeti (12) budur ki ayaġını yire başmaz ve sürçer ve durduġı yirde (13) ayaġın başmaz. Anı bilmek ḳaʿidesi budur ki ayaġını (14) ḳısac-ıla dutalar. At ḳocınur-ısa Atı ḳatı bağlayalar. (15) ve yāhūd naʿldār olur. Ḳocını başar. Ol naʿlı çekeler. (16) Eger mīḫ yirinden ḳan çıḳar-ısa mīḫ degmişdür. Ve eger ḳan (17) çıḳmaz-ısa ya ḳatı yonulmışdur Ve yāḫūd naʿldār olmışdır.

(48b)

(1) bunuñ gibi aṭa ṭaşırġamış dirler. Çoḳ vāḳiʿ olur. (2) eger bu didügümüz gibi vaḳiʿ olur-ısa ol naʿlı çeküp geniş (3) naʿl ile naʿl[l]ayalar ve üç gün ḳoyalar. Eger gitmez-ise ol atuñ (4) ṭırnaġına yā mayasına mīḫ degmişdür ve yāḫūd nesne batmışdur. (5) Evvel anı bulalar ve yirini bıçaġ-ıla oyalar. Ḳanı çıḳınca ol (6) ḳanı panbuġ-ıla yaruḳ içine tuz ve ḳaṭrān ısıcaḳ-ıla ḳo- (7) yalar. Ve kiçe pāresiyle naʿllayalar. Beş on gün ṣudan (8) ṣaḳınalar. Ve andan ṣoñra ṣıġıruñ böyregi yaġın ve çam (9) ṣaḳızı ʿIr[ā]ḳī ṣābūn ile havānda dögeler. Merhem gibi (10) ola. Evvel oyulmış yiri ṭolduralar. Ve iki günden ṣoñra (11) altına yumşaḳ kiçe bağlayalar.

Faṣıl: Atuñ sekeri (12) şişse ʿilācı; ṭuzı dögüp tāze ṣıġır südiyle ḳarışdı- (13) rup dürteler.

Dīger: Arpa unı ḫaṭmī köki, ṣabır, günlük dö- (14) geler. Beş yumurṭa ṣarusıyla ḳarışduralar. Bir pāre bize sü- (15) rüp üzerine dür[t]eler. Bir hafta ṭura ve hem dizi üstinden (16) ḳan alalar yā iki ḳıçından alalar.

Faṣıl: atuñ ayaġına ṣu (17) inse nişān budur ki; dizi şişer yā ṭopuġı şişer.

(49a)

(1) ʿilācı budur ki evvel ḳan alalar dizinden. Andan bunı ideler: (2) Ḳuyruḳ yaġı, ḳaraca üzüm, zift, çam ṣaḳızı dögeler. Üzerine (3) yapışduralar. Bunuñ-ıla gitmez-ise ol ṭamarı

keseler. Andan bağlayalar. (4) üzerine zift yapışduralar. Olmaz-ısa ḳaz ayaġı ṭaġ (5) uralar. Çayıra ḳoyuvireler. Ḳarşu yaġ dürteler. Eger süñügi (6) daḫı olur-ısa ṭaġlayalar. Be-cidd yaġ dürteler. Yāḫūd ol (7) ṭaġ delügine ḫarbaḳ soḳalar, şifā bula.

Faṣıl: atuñ ayaġında (8) ḳabara Olsa gebere dibini dögeler. Bize ḳoyalar. Ḳabar[a]nuñ (9) çevresine yumurṭa ṣarusı süreler. Üzerine vuralar, (10) tā kim biz yapışa. Kenārına daḫı süreler, berk yapışa. Ammā ḳabara (11) üstündeki tüyi giderüp uralar. Üç gün dura, gide. (12) Eger gitmez-ise girü uralar. Birḳaç kerre urıcaḳ gide. Andan (13) ṣoñra mersin dögeler. Sāġ yaġıyla ḳaynadalar, uralar eyü ola.

(14) dīger ʿilāç: kepegi sirke-y-ile ḳaynadup ve biraz ṭuz ḳatalar. Merhem (15) gibi. Bize sürüp atuñ aşıġına berk bağlayalar. Bir gice (16) dura. Ve eger adam necisi uralar ve yāḫūd ṣarmısaḳ ile (17) ḫardāl ve adam sidügini ḳatalar ve ısıcaḳ-ıla uralar.

Atuñ ayaġı yana

(49b)

(1) çalsa ve yāḫūd bir yiri berelense fi'l-ḥāl siyāh üzümi (2) mülemmaʿ dögüp ṣarup sirke-y-ile ḳaynadup bize yayup ışıcaḳ-ıla (3) birḳaç defʿa uralar. Ziyāde nāfiʿdür.

Atuñ ayaġında beresi [olsa]; (4) pirinci lapa gibi idüp ısıcaḳ-ıla ol bere üzerine uralar. (5) Üç gün dura, gidereler. Gāyetle nāfiʿdür.

Nevʿ-i dīger: Gügerçin (6) necisini ṣarp sirke-y-ile ḳarışdırup atuñ ayaġına uralar. (7) bir gün dura, gidereler. Ziyāde nāfiʿdür. Çoḳ durġurmayalar. (8) defʿ ola.

Faṣıl: Atuñ ayaġı dutulsa sebeb, aġır yük (9) urmaḳdan yā be-cidd ṣu virmekden yā aġır balçuḳdan yörümekden (10) olur. ʿilācı: Çörek otı yaġı, fırfiyūn, oġlan aşı, (11) ʿarabça cündübidester dirler, tiryas bābūnec ʿāḳır ḳarha (12) zeyt yaġıyla ḳaynadalar. Bir baş ṣarmısaḳ Daḫı ḳatalar. (13) eski şarāb da ḳatalar. Tā ġalīẓ olınca ḳaynadalar. Baʿdehu çıḳaralar. (14) Güneşe ḳarşu ıssı ıssı dürteler ve yā iki pulluḳ ṣarv (15) aġaç alup ḳaynadalar. Ve bögürtlen yapraġın ve mürver yapraġı (16) ṣuyından altmış dirhem yapraġı bulınmaz-ısa kökünden ḳaynadup (17) yüz altmış dirhem ṣuyın ḳarışdırup içüreler. Ḥācet

(50a)

(1) vaḳtında üç defʿa içüreler. On güne degin bir ṣabāḥ bir (2) ikindü vaḳtı içüreler. İrtesi ikindüye varınca ṣu virmeyeler. (3) tüyi mütegayyir olmaḳ muḳarrardur. Yemin nemrek vireler nāfiʿ ola.

(4) Faṣıl: At ṭaşırġan-ısa ökçesinden ḳan alalar eyü ola. (5) Eger atda ḳabara Olsa gebere dibini döge bize ḳoyalar ammā (6) çevresine yumurṭa ṣarusın bulaşdıra. Tā kim yapışa (7) eyü ola. Ve ol ḳabara Üstünde olan tüyi giderüp (8) uralar. Üç gün dura, gide eger gitmez-ise girü ideler. Bir ḳaç (9) kerre urıcaḳ gide. Eger andan ṣoñra mersini dögeler. Sāġ yaġ- (10) ıla ḳaynadalar, uralar, şifā bula.

Faṣıl: atuñ ayaḳları ḳatılan- (11) sa aña daḫı intişār dirler. ʿilācı budur ki ṣu ile ṭuzı (12) ḳaynadalar. Şöyle ki ġāyet ḳoyu ola. Ve eger birer nūşādur ḳatar- (13) lar-ısa eyüdür. Atuñ ayaġına süreler ve üzerine süci (14) ṭulumın ṣaralar. Ve berk bağlayalar. Eger açılmaz-ısa atuñ (15) dizinüñ iç yanından bir ince ṭamardan ḳan alalar. Ve bir (16) avuç arpa unın ve biraz ṣabr-ı saḳuṭari ve biraz ḫaṭmī (17) toḫmın ve biraz günlük bu otları dögeler. Biri birine

(50b)

(1) ḳarışduralar. Beş yumurṭa ṣarusıyla yuġuralar. Ol ḳan (2) alınan ṭamaruñ üzerine yaḳu idüp bağlayalar. Bir hafta dura. Ve atı (3) daḫı bağlayalar depretmeyeler.

Faṣıl: Atı arpa dutsa nişān budur ki; seker- (4) leri dutulur, yöriyemez olur.

ʿilācı: ṣabāḥdan ḳuşluġa degin (5) ṣovuḳ ṣu içinde dutalar. Ṣu içürmeyeler. Gitmez-ise ḳızıl ṣoġanı (6) dögüp sıḳalar ṣuyın alalar. Berāber şırlaġān ḳatup içüreler. Bir (7) çanaḳ atuñ burnından dökeler. Bir laḥẓa başını yoḳaru götüreler. Bunuñ-ıla (8) daḫı gitmez-ise iki öñünden ḳan alalar. Yāḫūd bir gice ayaza dutalar. (9) Yā beş yaşar oġlanuñ sidügini alalar. Otuz dirhem ola. Burnından (10) dökeler. Atı arpa dutsa

Dīger: Aġzını açalar on beş dāne yumurṭa, (11) birer birer ḳabı-y-ıla aġzında ufadup yutduralar. Ve iki ḳıçı budlarınuñ (12) iç yüzinden ḳan alalar.

Faṣıl: atuñ ṭırnaġınuñ üsküresinde (13) ya yoḳaru yanında çıpan olsa; aña ʿarn dirler. ʿilācı: ḳuru ḳabaġı (14) göyündüreler. Fırfiyūn yaġıyla havanda saḥḳ ideler. Evvel ıssı (15) ṣu-y-ıla yuyalar andan dürteler üç güne degin dura girü ıssı (16) ṣu-y-ıla yuyalar. Şol ḳadar ki andan ḳan çıḳa. Andan bunı ideler: mürdeseng, (17) isfīdāç bunları zeyt yaġıyla havānda saḥḳ ideler. Andan sirke ḳatalar.

(51a)

(1) girü saḫḳ ideler. Üzerine dürteler. Beş günden ṣoñra bunı ideler: (2) ṣabır, günlük ḳabı, anzerūt dögeler, üzerine ekeler.

Faṣıl: (3) Atuñ ṭırnaġı deprense ʿilācı budur ki: rāsuḫt iki dirhem, (4) mazu on iki dirhem, zāç yigirmi dirhem dögeler. Acı yaġa ḳa- (5) rışduralar. Dırnaġına biz ile ḳoyalar. Berkide, düşmeye. Atuñ (6) ṭırnaġı yarılsa ʿilācı budur: mürdeseng bir cüzʾī gül yaġı (7) on cevz bunları havānda saḫḳ ideler. Atuñ ṭoynaġına dürteler.

(8) Faṣıl: ġarrak bir ʿilletdür ki atuñ ayaġında olur. Ve adamda daḫı (9) olur. ḳurlaġan dirler eger tīmār itmezler-ise atuñ ṭoynaġını (10) sürür, çıḳarur. ʿalāmeti budur ki ...[9] yāḫūd ṭırnaġı yöre- (11) sinde deşilür. İrin gibi ṣaru ṣu aḳar. Ve bu ʿillet iki (12) dür olur:

Birisi dişi,

Biri erkek ve erkegi uzun, yoġunca (13) olur, ve dişisi degirmi olur. Ṭırnaġını çepçevre dutar. (14) Başı olur ve ṭırnaġını yirinden oynadur; belki çıḳar. ʿilācı (15) budur ki; mazu on dirhem, zāç beş dirhem; ebu cehl ḳarpuzı içi bir dir- (16) hem; ve biraz daḫı anzerūt bu otları dögeler. Bal-ıla yuġuralar. Ve atuñ (17) ayaġını ṣābūn-ıla yuyalar ve sileler. Ammā ṣovuḳ ṣu-y-ıla yumayalar.

(51b)

(1) ve bu otları dürteler ve biz ile bağlayalar bunuñ-ıla gitmez-ise

Dīger: Kireci (2) kettān biziyle bağlayalar ve ṣu içinde ḳoyalar. Ol ṣu sidük gibi (3) ola. Ol ṣuyı dökeler ve yedi kerre ideler. Andan ṣoñra yigirmi dirhem (4) sülügen ve beş dirhem rāsuḫt ve elli dirhem zeyt yaġı ve beş (5) dirhem mürdeseng ve on dirhem isfīdāç ve beş dirhem kibrīt (6) ve beş dirhem ḳalemī jengār bu otları bu ışlanan kireç ile saḫḳ (7) ideler. Ḳarışdırup ṣarp sirke damzuralar. Şöyle ideler ki merhem (8) gibi ola. Günde iki kerre dürteler ve ovalar. Andan ṣoñra ḫınzīr yaġın (9) dürteler. Eger bunuñ-ıla gitmez-ise

Dīger: Atuñ ayaġın ıssı ṣu ile (10) ve çoġān-ıla şol ḳadar yuyalar ki ḳızara ve ḳanamaġa yaḳın ola. Andan ṣoñra (11) ḳurı ḳabaġı yanduralar ve külini belesān yaġıyla ḳarışdırup ve bir kāġıda (12) süreler. Ol yire vura. Üç gün dura. Eger bunuñ-ıla gitmez-ise

[9] نبدکوسده

Dīger: Biraz sirke (13) güherçile eze ve ol yire ura, tā ḳurıyınca. Andan ṣoñra yuya. Mürdesengi yaġ-ıla (14) ḳarışdırup süre ve ammā ḫınzīr yaġından eyü nesne yoḳdur. İllā murdardur.

(15) Faṣıl: eger atuñ ayaġı örpük olsa ʿalāmeti uyuz gibi olur ve dizinde (16) tüyi dökilür. ʿilācı: ṣāpı pişüreler, dögeler, ḫınzīr yaġı biraz dördüsi (17) ikisin girü erideler. Ṣāb içine ḳoyup ḳarışduralar, tā kim ḥall ola.

(52a)

(1) andan ıssı ṣu-y-ıla ayaġın ṣābūn-ıla yuyalar. Baʿdehu muḥkem (2) salalar. Isıcaḳ-ıla ol yaġı dürteler. Bir iki gün tā kim (3) ḫoş ola.

Dīger ilāç: ṣarv aġacı göyündüreler. Külini (4) ḳaynadalar. Atuñ ayagını ol ṣu içine ḳoyalar üç güne (5) degin yuyalar ḫoş ola.

Faṣıl: Atuñ ṭırnaġınun üsti (6) yarılsa ʿilācı budur ki üzerine öyken pāresin baġlayalar. (7) Ol yaruḳda ḳurt olur. Öykeni çıḳaralar. Andan ṣoñra bir ḳaç (8) dāne incir ışladup havānda merhem gibi dögüp ol yaruḳ (9) üstine baġlayalar. Kireç zırnīḫ, zencār, bal her birinden berāber Döge- (10) ler. Bal-ıla ḳarışdırup ol yaruġa dürteler. Andan üzerine (11) dögülmiş ṭuz ve sirke paça yaġıyla ḳarışdırup üzerine dür- (12) teler. Andan üzerine kireç ekeler.

Faṣıl: Atuñ tabaḳı olsa bilgil (13) kim ol maraż ḳurbaġada olur. ʿilācı budur ki; evvel anı keçeleye-(14) ler. Yirine neft aḳıdalar. Neft bulınmaz-ısa ḳaṭrān dürteler. Issı (15) ıssı ṣaralar, nāfiʿ ola. Bu ṭabaġun nişān budur ki (16) ṣaru ṣu aḳar. Tīmār olmaz-ısa ṭırnaġınun zehri çıḳar. (17) ḫarāb eyler.

Faṣıl: Atuñ bıçılġanı olsa ʿilācı budur:

(52b)

(1) evvel ḥırızma dürteler. Andan ṣoñra tarḫāna ve ḳızıl boya ve ṣāb (2) üçini ḳaynadup atuñ ayaġına baġlayalar. Üç gün dura, (3) andan ṣoñra ṭāhin ve ḳına ve sirke bu üçini birbirine ḳatup (4) merhem gibi ola ayaġına uralar. Ve ṭarlada yörüdeler.

Dīger: Issı (5) ṣu-y-ıla yuyalar. Andan sirke-y-ile ḳara boyayı ḳarışdırup ayaġını (6) yuyalar, birḳaç kerre. Ṣoñra ḳaṭrān-ıla yumurṭa ṣarusın dürteler, (7) yāḫūd ḫınzīr yaġın dürteler, bir iki kerre ḫoş ola.

Faṣıl: (8) Süñük İçün bal-ıla ḳızıl boyayı ḳarışdırup merhem gibi (9) ola daḫı süñük yirin tırāş eyle banbuḳ üzere ol yara mıḳdārı (10) sür bir aḳçalıḳ selmen al muḥkem dök ol yara üzerine tuz gibi (11) ṣāç daḫı tırāş olan yire ur, ṣabāḥdan ḳuşluġa dek (12) dura. Andan ṣoñra yine ura öyleye dek dura. Andan ṣoñra çöz (13) eger süñük daġıldı-ise yāġcuġaz sür. Her ḳanḳı yaġ o- (14) lur-ısa cāyizdür. Ammā süñük gā'ib olduḳdan ṣoñra ol yir (15) yanmış gibi olur, şöyle bilesin.

Faṣıl: Atuñ ayaġında (16) ḫunnām olsa nişān budur ki, ḳabarcuḳ gibi olur, ṣulanur, (17) yayılur. ʿilācı budur ki, kireci iki kerre ılıcaḳ ṣu-y-ıla ḳarışdırup

(53a)

(1) ḳoyalar. Ṭuz-ıla ṣuyın dökeler. Ol kireci zeyt yaġıyla saḥḳ (2) ideler. Havānda ġalīẓ olınca andan ḫunnām yuyalar, dürteler. (3) Ve ol ayaġında kim ḫunnām vardur andan ḳan alalar. Velī mücerreb (4) bir ot vardur, yabanda biter. Ṭuraḳ otına beñzer ol otuñ (5) kökin çıḳaralar. Ol atuñ tenine dört dürlü ebrişim-ile (6) baġlayalar. Bir pāre gök biz içine ḳoyup atuñ boynına (7) aṣalar. Ol ot ḳuruduġınca ol atuñ ḫunnām ḳuruya, (8) mücerrebdür.

Faṣıl: Ḫunnām bir ʿilletdür ki atuñ ḳulaġı ardında (9) ve öñünden ṭamardan madde iner. Ol ṭamarlar şol ṭamarlardur ki (10) gelür göze iner. Ol iki ṭamardan daḫı ayrılur. Ḳarnı (11) altından iki ḳıç bacaġınuñ[10] iç yanından ayaġa yoġun (12) ṭamar olur. Bünyādı gözde olur. Ve bu ʿillet dāyim deşilür (13) irin aḳar. Ekserine sebeb göz zaḫmı olur. Ve anuñ gibi (14) atuñ yanında at baġlasalar aña daḫı ulaşur. ʿilācı (15) budur ki; ṣaru zırnīḫ ve ḳalya ve nūşādur ve būre ve kireç (16) ve sögüt güli her birinden birer dirhem ve buçuḳ dirhem ṣıçan (17) otı bunları dögüp sögüt gülinüñ ṣuyıyla yuġuralar.

(53b)

(1) merhem ola. Her bir cerāḥate başḳa başḳa dürteler. Bir gice dura. (2) andan açalar. Yaġ dürteler. Tā kim mühre ḳuruyunca. Andan ṣoñra (3) sümüklü ḳurdın ve kiremit ve Şām ṣābūnı ve yumurṭa ṣa- (4) rusın ve ṣıġır yaġın havanda dögeler. Merhem gibi ola. Günde (5) iki kerre ṣovuḳ ṣu-y-ıla yuyalar. Zencār ve anzerūt ve günlük (6) ve çam ṣaḳızı her birinden iki dirhem ve yigirmi dirhem zeyt (7) ve on dirhem sāde yaġı bunları erideler. Ve otları ḳatalar (8) merhem gibi ola. Günde bir kerre uralar, şifā bula. Ve eger gögsin (9) dutmış olur-ısa ol ṭamarı ḳulaġı ardından bulalar, (10) keseler. Ve eger orada bulunmaz-ısa atı başalar. Gögsini

[10] Kelime چاغنوكşeklinde yazılmış.

yara- (11) lar içinde balıḳ gibi bizler olur çıḳın çıḳın. Bizleri erideler, (12) çıḳaralar ve çām ṣaḳızı ve dağlaġu ile erideler. Ol ṭamarı (13) üstinde bir ṭamar daḫı dağlana ḳatı dike ve ol ṭamarı ebrişim-ile (14) bağlarlar-ısa cāyizdür. Ve ol yardıḳları yire ḳarşu kireç (15) ve ḳatrān uralar, eyü ola. Eger üç gün biri biri ardınca her gün (16) buçuḳ dirhem zırnīḫ kepek ile vireler. Ve biraz daḫı yapraḳsız ṣarmısaḳ (17) ki baġ içinde olur, ṭolaşur, anuñ toḫmı yā gendüyi ki ḳurumış ve dögilmiş

(54a)

(1) ve elenmiş ola, vireler. Ne ḳadar virürler-ise eyüdür. Bu üç gün (2) içinde arpa virmeyeler. Kepek ve ṣarmısaḳ ve zırnīḫ vireler. Ancaḳ (3) ḳuruya gide. Eger ḫunnam gidüp eṣerleri ḳalur-ısa yarım baṭmān ḳara incir (4) dögeler ve yarım baṭmān tīz sirke ḳatalar, ḳaynadalar, merhem gibi ola. Ol ḫunnā- (5) muñ yirine uralar, eṣeri ḳalmaya.

Bāb-ı ṣāmin: atuñ ısıtmasın (6) bildürür. Atı sıtma dutsa sebebi ḳatı binmekden yā ḳatı dögmekden olur. (7) Yā ḫazān ve ḳışda yaġmura durmadan olur. Ve yā derlemiş-ile çulın (8) ve eyerin almaḳdan olur. Nişān budur ḳatı ḳatı ṣolur ve burnınuñ (9) iki ḳanadı açılur. Ve başın aşaġa dutar. Ve ḳulaḳların (10) süst eyler. Ve gevdesi ṣovuḳ olur. Ve ayaḳları ditrer. (11) ve yeminden kesilür. Ve nefesi ṣovuḳ olur ve gözlerinden yaş (12) aḳar ve egilür ve yirinden deprenmez olur.

ʿilācı: Bir bıçaġ-ıla atuñ (13) arḳasını süre. Andan ṣoñra ḳızıl ṣandal ve şeker ve kāġıd atuñ (14) altına buḫūr ideler. Bir gice yem ve otluḳ virmeyeler. Andan ṣoñra bunı (15) ideler: İki yüz dirhem ṣu ve üç ṣumaḳ bir gice ışlayalar. (16) andan ḳaynadalar. İkiyüz dirhem ṣu ve yüz dirhem eski şarāb ḳatalar. (17) süzeler. İki dirhem şiṭāranç ve kişniç toḫmı ve kişür toḫmı bu cümlesini

(54b)

(1) dögeler. Girü bu ṣu-y-ıla ḳaynadalar, yüz dirhem ḳalınca. Atuñ boġa- (2) zına ḳoyalar.

Dīger: On dirhem ḳızıl ṣandal ve beş dirhem sirke ve on (3) dirhem kişniç toḫmı bunları ḳaynadalar ve süzeler. İki dirhem gül yaġı (4) ḳatalar. Atuñ boġazına ḳoyalar, üç gün biri biri ardınca. (5) Andan ṣoñra çükündür yapraġın yaban fesleganıyla ḳaynadalar (6) şir-rūġan ḳatalar ve ısıdalar ve ata ḫuḳne ideler ve ol (7) iki ayaġından ḳan alalar. Eger gitmez-ise andan ideler. Eger ditrer-ise (8) defne yapraġın ve yarpuz, güyegü otı ve babadıya ve ṣarmısaḳ ṣapı (9) ve ṣaman tozı bunları iki ṣu bir süci içinde ḳaynadalar ve bir (10) çuḳur ideler. Ol

ḳazanı açalar buġı ola atuñ gevdesine dağıla. (11) Ammā atuñ nefesi yolın dutmayalar. Ol ḳadar cehd ideler kim (12) at derleye. Ol gün yonca ve ot vireler, arpa virmeyeler. (13) Eger tiryaḳ süci-y-ile ezüp boġazına ḳoyalar müfīddür.

Dīger: (14) Ḫıyār toḫmı, ḳarpuz toḫmı ve tuḫmugān ḳabaḳ toḫmı dögüp südlerin (15) alalar. Şeker ḳatup daḫı atuñ boġazına dökeler ve ayaḳla- (16) rından ḳan alalar.

Dīger: Ḳara helīle ve belīle ve emle her birinden onar (17) dirhem besfāyeç ve eftimūn ve türbid istiḫudus beşer dirhem

(55a)

(1) dögeler. Ṣāfi bal-ıla ḳarışdırup yumruçaḳ ideler. Her biri (2) ḳoz ḳadar ola. Her gice birin boġazına bıraġalar.

Toḳuzıncı (3) bāb atlaruñ tedbīrin bildürür: Ata ıssı geçse nişān bu- (4) dur ki; ḳılları dik dura ve maḳʿadı ıssı ola ve ḳasıġı (5) çekilmiş ola. ʿilācı budur ki; arpa unı ve tāze ayran (6) ve ṣovuḳ ṣu birbirine ḳarışdırup ata içüreler. eger yemin (7) yir-ise boy toḫmıyla arpa unın ḳarışdırup vireler.

(8) Faṣıl: ata ṣovuḳ geçse nişān budur ki gevdesi ditrer (9) ve tüyi ürperür ve gözlerin açmaz ve ḳulaḳların süst ve başın (10) aşaġa dutar. ʿilācı budur ki anduz, zencebīl ve defne toḫmı (11) ṣarmısaḳ dār-çīnī, ḥavlīcan fırfīyun beşer dirhem döge- (12) ler. Un gibi idüp ḳara üzümi dögüp anuñ-ıla ḳarışdırup (13) yumurçaḳ idüp atuñ boġazına bıraġalar.

Dīger: Zeyt yaġı, (14) zencebīl, büber, fırfīyun, defne toḫmı, ʿāḳır ḳarha bunları dö- (15) geler. Zeyt yaġıyla ḳarışduralar daḫı ata dürteler. Andan (16) çulın örteler. Isıcaḳ dürteler.

Dīger: Aḳ ḫarbaḳ beş dirhem, (17) nuşādır üç dirhem dögeler. Ṣıġır yaġıyla ḳarışdırup

(55b)

(1) loḳma loḳma ideler. Her gün birin atuñ boġazına bıraġalar tā (2) yedi güne degin, ḫoş ola.

Faṣıl: Atuñ nā-gah göresin (3) gözi aġarmış ve burnından ṣu gele bilgil kim zārerīḥ didükleri (4) böcek düşmüşdür. Anuñ dermānı oldur ki; atuñ gözine (5) yıllanmış ṣıġır yaġın ḳoyasın, mücerrebdür.

Faṣıl: Atuñ (6) nefesi ṭutulsa nefesin güç-ile alsa eger yaz güni olsa; (7) benefşe yaġı, kāfūr ve zaʿferān bir çanaġa ḳoy şol ḳadar (8) ḳarışdur ki birbirine tamām ḳarışa. Andan günde üç kez (9) gicede üç kez atuñ burnına ḳoy ḫoş ola. Eger ḳış (10) güni olur-ısa aḳ küncüd yaġın gündüz ṭoḳuz kez gice (11) üç kez burnına ḳoy. Başın yoḳaru çeke bağlaya ḫoş (12) ola.

Faṣıl: Atuñ bir yirinde tüy bitmese ḫurma çekürdegi külin (13) zeyt yaġıyla yuġurup merhem gibi eyle birḳaç gün üzerine (14) dürteler tüy bite.

Atuñ bir yirinde şiş olsa; bir pāre (15) ḳurşunı yaṣṣıla, üzerine bağla, ḫoş ola.

At ḥarūn (16) olsa; ayu yağın arpasına ḳatup yedüreler. Ol ḫūyı (17) terk ide.

Atuñ uyanın ılıcaḳ ağızlığın yuyalar.

(56a)

(1) paṣlanmaz. Ẕīrā ağız ağrısı ve atuñ başı ağrısı (2) ve saḳaġu olmaḳ cümle andan ḥāṣıl olur. Eger bir yire irişe- (3) ler kim, ṣuyı ḳoḳar olup at içmeye ol ṣunuñ balçuġından (4) atuñ burnına ḳoy yermeye içe.

Eger dilerseñ kim, atuñı (5) hiç at geçmeye; yörümege ve segritmege ḳurt dişini deve (6) derisine ṣara boynına bağlaya.

Eger ḳısraḳ işeme- (7) yüp ṣu yolı ṭutulsa ḳuyruġından bir iki ḳıl al daḫı (8) bük pişmiş ṣüd içinde ışla dögülmiş fülfüle bula- (9) yup yolı delügine ḳoy açıla.

Atda ḳaraca ḫunnām olsa; (10) şarmaşuḳ kökin atuñ ḳulaġına daḳ ḫunnām ḫoş ola. (11) Yāḫud

yaş eti dögüp gözine ḳoy ḫoş ola.

Yāḫud (12) aḳ iplik ile gök ipligi bük ol ḫunnāmuñ her yir (13) ṣaġuşunca bir dügüm düg her dügüme işbu ayeti (14) oḳu: El-Ayet: الا عظم اللذي من اي (15) وبالحق نذل و بالحق انذلناه و بالحقالاسمم شئ خلقه من نطفه خلقه (16) فقدره ثم السبيل يسّره daḫı ipligi atuñ boynına daḳa- (17) lar ḫunnām ḳuruya gide.

Atuñ yavuz ḫūyı olsa ya uyanlatmasa;

(56b)

(1) ṣaġ ḳulaġına bu āyeti oḳuyup üfüre, ol ḫūyın terk (2) ide. Ayet budur: افغير دين الله يبغون وله بالغدو و الاصال[11] (4) في السموات و من في الارض طوعًا و كرهًا و ظلا لهم (3) اسلم من

Eger at aġulu ot yise

efsūn (5) budur: راود اوشي (7) مستقصال هوينا و هوين اذوني سليمان ين (6) ارنچ ارنح بطح و سطيح مستقصا ما هوشفاء ورحمة (9) سري سري بحا نشكري كنكربرا وتنزل من القران (8) جكا اندوز كبر مار اندر كيرسمنون للمؤمنين Atuñ aġzına oḳı, yedi kerre üfüre ḫoş ola. (10) atda ḫunnām olsa ḳara ḫarbaḳ (11) dirler bir ot vardur, ḫunnām ṭamarın dele. Ol otı aña ḳoya (12) ḳuruyup ḫoş ola.

Ve yāḫud üzerlik ḳaynadup (13) gice ayaza ḳo. Ṭañ-ıla atuñ boġazına ḳoy ḫoş ola.

(14) Atuñ ḳuluncı olup ḳarın şişse şol baġrını küre- (15) ginden bıçaġ-ıla delüp iflāḥ ṭuzı dök ol delüge (16) ḳoy köpük çıḳa gele ol yil uzamadan çıḳa ḫoş (17) ola, tecrübe olmuşdur. Bu bābda noḳṣān yoḳdur.

Eger atda

(57a)

(1) sıraca olur-ısa bir dikeñlü ot olur dilkü ḳuyruġı (2) dirler. Ol otı gün doġmadan ḳazıyalar arpa gibi doğra- (3) yup yigirmi gün, her gün bir avuç yemine ḳatalar eyü ola.

(4) Faṣıl: Atı ḳuduz dalasa ve ḳudursa ʿalāmeti (5) budur ki gözleri ḳızarur ve dili ṣarḳar ve yarı aḳar (6) ve başını aşaġa dutar ve nesne yimez ve ṣu içmez ve esrük (7) gibi sürçer ve ṣalınur. Vaḳt olur ki düşer daḫı ḳuduz (8) ışırduġın andan bilinür ki evvel ısırduġı yarayı (9) ḳoz içiyle ovalar ve etmege ḳarışduralar ve ṭavuġa (10) vireler ve eger ṭavuḳ ölmez-ise ḳuduz degüldür ve vaḳt (11) olur ki ṭavuḳ ol ḳoz içini yimez andan bilürler (12) ḳuduz idügin. ʿilācı budur kim; evvel ol ṭalanan (13) yiri tīzcek bıçaġ-ıla ḥacamat ideler. Ve līkin birḳaç (14) yire çize ve şīşe uralar. Çekeler ve yāḫūd ḳanın çoḳ (15) aḳıdalar. Ve ṣarmısaḳ ve ṣoġan ve oġlan aşı (16) ve ṭuz bunları süci-y-ile merhem gibi dögeler ve ol çiz- (17) dükleri yirüñ üzerine vuralar ve tiryāk ve ṭavuḳ boḳı

(57b)

[11] Göklerde ve yerdekiler ister istemez O'na teslm olduğu halde onlar (ehl-i kitap) Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar? Ve onların gölgeleri de sabah akşam (O'na) secde ederler.Biz Kur'an'da öyle bir şey indiriyoruz ki o, mü'minler için şifa ve rahmettir.

(1) süci-y-ile ezeler. Ve ṣıġır südini ḳatalar ve burnına dökeler. (2) Ve eger ṭalanan atuñ ayaḳlarında olur-ısa ol yaranuñ (3) yoḳaru yanında giñ ḳayış ile berk bağlayalar. Ve ḳayış (4) ele girmez-ise gön-ile bağlayalar, meṣelā ebrişim gibi ve ip (5) gibi ve iplik gibi; tā kim aġusı yoḳaru yörümeye. (6) Ẕīrā ki atuñ derisi ḳovuḳ olur, tīz yörür ve eger (7) bir diri ṭavuġı dutup ve yumurṭa çıḳan yiri ol (8) yaranuñ üzerine ḳorlar-ısa ol ṭavuḳ derḥāl (9) ölür-ise ol at derḥāl ḳurtula ve eger ṭavuḳ (10) ölmez-ise at ölür. Şöyle bileler ve boġazlayalar kim (11) at ḫarab olmaya. Ve ol ḳuduz ṭaladuġı yara üze- (12) rine ṣarmısaḳ ve ṭavşan mayısı ve şarāb ve çörek (13) otı ve ṭuz bunları ṣıġır yağıyla ḳarışdırup ve bir (14) iki kerre uralar. Ve bir ḥalvet yirde ḳoyalar. Ḳırḳ güne degin (15) ḳudurmaz-ısa ḫalāṣ bulmuş ola, ve Allāhu āʿlem Buḳraṭ (16) ḥekīm eydür ıssı ve ṣovuḳ durmuş ata bundan eyü ʿilāç (17) yoḳdur: Gül yaġı ve pirinç unı ve şekeri ḳarışdırup

(58a)

(1) atuñ boġazına ḳoyalar ve gevdesin her gün ısıcaḳ (2) ṣu-y-ıla yuyalar günde iki kerre ve ısıcaḳ dürteler ve yüz dirhem (3) bal elli dirhem şırlaġān yaġı elli dirhem ṣıġır yaġı ısıcaḳ-ıla (4) ata ḥuḳne ideler.

Ata ḫasta olmaḳ ʿādet olsa necisin (5) süci-y-ile ölmiş sirke-y-ile ezüp boġazına ḳoyalar, ayruḳ (6) ḫasta olmaya. Atuñ bir yirinde uyuşmuş ḳan olsa (7) ol atuñ bu yanından ḳan alalar. Andan ṣoñra ṣıġır yoġurdını (8) ve ḫaṭmī bunları birbirine ḳarışdırup ol ḳan irkilen (9) yire uralar, şifā bula.

Sıraca içün mücerrebdür ve ġāyetle meşhūr (10) dur; Yigirmi bir dirhem jīveyi yedişer yedişer ṭarḥ <itse> üç buçuġı bir bur- (11) nına ve üç buçuġı bir burnına bir haftaya degin bu minvāl üzere (12) üç haftaya degin içüreler bi-iẕni'llāhi Taʿālā şifā bula.

Atuñ (13) boġazında öksürük olsa nişānı budur ki; at ditrer ve bevli (14) ḳızıl olur. ʿilācı oldur ki; benefşe boyan beşer dirhem; boy (15) tohmı, ḳızıl gül, ʿünnāb, nīlūfer sebistān, erik, arpa unı her birin- (16) den birer avuç ḳaynadalar, süzeler şeker ḳatup atuñ burnından (17) dökeler.

ʿilāc-ı dīger: ḫaṭmī köki beş dirhem, benefşe, boy

(58b)

(1) toḫmı birer avuç bunları ḳaynadup süzeler, sükker ve bādem (2) yaġın ḳatup atuñ burnından dökeler ve her gün (3) ısıcaḳ ṣu-y-ıla yuyalar. (4) temmetü'l-kitāb bi-ʿavni'llāhi'l-meliki'l-Vehhāb

(5) sene: 15 ... 1265 ...

(6) Bāb: Şerh-i duʿā-i feres

(7) Rivāyetdü[r] Ādem peyġamber aleyhi's-selāmdan Muḥammed Muṣṭafa ʿaleyhi'ṣ- (8) ṣalātu ve's-selām zamānına deñlü ne ḳadar peyġamberler ʿaleyi's- (9) selām geldi-y-ise bu heykeli yaẕdılar. Atları boynına (10) ṭaḳdılar, baġladılar. Ġazāda gider-iken bilmezlerdi ki atları (11) segirdürmedi yoḫsa uçurmadı. Ve resūl ḥażret ʿaleyhi's- (12) selām eytdi ve ṣāyit olsun benüm ümmetlerime ki bu (13) heykeli atları boyunlarına baġlayalar, gidermeyeler ve bu heykel-i (14) şerīf ḳanḳı atuñ boynında olur-ısa dilden ve gözden (15) ve oḳdan ve ḳılıçdan ve süñüden ve sancudan ve sıracadan (16) ve ḳulunçdan ve ṭalaḳdan ve muḥāt şerrinden ve mecmūʿ belālardan

(59a)

(1) Ḥaḳ Taʿālā ṣaḳlaya. Bu heykel berekātında ġāyetle mücerrebdür.

(2) Ol duʿa-yı şerīf-i heykel budur: (3) Bismi'l-lahi'r-rahmāni'r-rahīm (4) سبحان اللذي اسري بعبده الذي سنجر لنا هذا و ماكنا له مقرنين (6) الي المسجد الا قصي الذي باركنا حوله لنريه سبحاك (5) ليلامن المسجدالحرام (9) و يقولون انه لمجنون فما هو الاذكر للعالمين اللهم (8) كفروااليز لقونك بابصار هم لما سموالذكر (7) و ان يكا دالذين و اليلاء و العلل و (11) عامل هذاالاسماء من جميع الافات ف العاهات (10) احفظ بهذا لهيكه المبارك الفرس و المبركت وطه ويس وص و حم (13) و الحسيم واللحم و الطلاق و القولنج بحق كهيعص (12) الجنون والخرام والابرص و السخم احفظ هذالفرس من العين و النظرة (15) فتحا مبينا وبحق اياك نعبد و اياك نستعين اللهم (14) عسق و بحق انا فتحنالك و النان و الحجر و الثجر من الا مراض المخّلقة (17) من شر الجن و الانس و النظر و عن السيف و اليتم (16) اللسان من شر

(59b)

اجمعين **(3)** و عزرائل و جمله العرش و الكرسي رضي الله عنهم **(2)** جميع الهالك بحق جبرائل و مكائل و اسرافل (1) و لا قوة الا بالله العلي (5) للمومنين و لايذيد الظالمين الاخساراولا حول (4) بحق و تنزل من القران ما هو شفا ورحمة يا حنان يا منان يا ديان يا (7) الاخرة يا الله يا رحمن يا رحيم يا غفار يا ستار (6) العلي العظيم و سورة الم نشرح لك

و الكمل و البلاء و الاكرام برحمتك يا ارحم (9) يا دائم البافي و الاحان ياذي الجلال و الكرام (8) سبحان يا سطان الراحيم[12]

(10) şerh-i duʿāʾ-i heykelü'l-feres

(11) Rivāyetdür emīrü'l-müʾminīn ḥażret-i Ali'den, keremu'llāhu vechihi (12) eydür: Her kim bu heykel at boynına daḳsa ol ata dil (13) ve göz degmeye ve her dürlü belādan emīn ola segirdüp (14) hiç ayaġı yorulmaya ve oġrı almaya ve gözindeki (15) ve burnındaġı olmaya ve cemīʿ hastalıḳdan emīn ola ḥażret-i (16) ʿAli raẓī Allāhu anhu Düldülüñ boyunından gidermedi ḥażret-i (17) Ali vefāt itdüginden ṣoñra Düldülüñ boynında bulındı.

(60a)

(1) Ol şerīf-i heykelü'l-feres budur: (2) Bismi'l-lahi'r-rahmāni'r-rahīm (3) اولم يرو انا خلقنا لهم يا كلون و لقد او حينا الي موسي ان اسر (5) لها ما لكون وذللنا ها لهم فمها ركوبهم و مها (4) مماعملت ايدينا انعاما فهم و كره (7) يا قيوم يا حي يا قيوم يا الله بعباري فاضر راحيم طريقا ف ي البحر لبسا لا تحان دركا فلا تخشر صح (6) ص لا فنا الا علي

(8)[13]لا سيف الا ذو الفقار الله العظيم تمت (9) Her kim bu duʿāyı yaẕup yedi ḳat ḳap içine ḳoyup (10) at boynına baġlasa Ḥaḳ Taʿālā ol atı ve ṣāḥibini (11) dükeli belālardan ve āfetlerden, yılan, ʿaḳreb ve cemīʿ yaradılmış (12) şerrinden emīn eyleye ve selāmet duta ve her kez ol at (13) sürçmekden ve düşmekden ḳurtula. Oġrıdan ve ḥarāmīden (14) emīn ola. Ateşe ve deñize girse ziyān olmaya budur:

(15) Bismi'l-lahi'r-rahmāni'r-rahīm (16) اعقرالفرس و الفارس الذي يعلق عليها هذاكتاب (17) منشي السحاب خالق الخلق من اب الااله الا[14]

(60b)

[12] Bir gece kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Hz. Muhammed'i)Mescid-i Haram'dan çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüren Allah ne yücedir.Bunu bizim hizmetimize veren (Allah) ne yücedir. Yoksa biz onlara güç yetiremezdik. O inkar edenler zikri (Kur'an'ı) işittikleri zaman seni neredeysegözleriyle devireceklerdi. Hala da (kin ve hasetlerinden) "Hiç şüphe yok o bir delidir" derler. Oysa O, (Kur'an) alemler için ancak bir öğüttür.

[13] Görmüyorlar mı ki biz kudretimizin eseri olmak üzere onlar için birçok hayvan yarattık. Bu sayede onlar, bunlara sahip olmuşlardır. Bu hayvanları onların emrine verdik. Onların bazısını binek olarak kullanırlar, bazısını besin olarak yerler. And olsun ki Biz Musa'ya "Kullarımla birlikte geceleyin yola çık da (size) yetişilmesinden korkmaksızın (boğulmaktan) endişe etmeksizin onlara denizde kuru bir yol aç." diye vahyetmiştik.

[14] Bu yazıyı ata ve sahibine bağla. Yağmur yüklü bulutları meydana getiren, insanları topraktan yaratan kendisinden sonra ilah olmayan dönüş O'nadır. Ne yücedir. Senin ve binicinin Allah'ın emri ve emanı ve koruması altındasınız. Salat ve selam Efendimiz Hz. Muhammed'e, onun ailesine ve ashabına olsun. Kıyamete kadar her gün O'na selam olsun. Ey merhametlerin en merhametlisi, rahmetle muamele et. Hamd alemlerin rabbi olan ALlah'a mahsustır.

و (3) و ماسيرت انت و راكبك في يمر الله ف في امان الله (2) هواليه اليه المصير واعيدُ سورة النخل و سبهان الذي (1) برحمتك (5) اجمعين و سلم تسليما ئما دايما كثيرا الي يوم الدين (4) في حفظ الله و صلّي علي سيدنا محمد و اله و صحبه يا ارحم الراحيم و الهمد لله رب المعا لمين[15]

(6) Emīrü’l-müʾminīn Ḥażret-i Ali keremu’llāhu vechihi

(7) ḥazretlerinüñ Düldilinüñ bāzū-bendidür. Maʿlūm ola. (8) محلي يا مطو طالح مطلوح فتطحا نطيحا فالعا توكلت علي الله طمون (10) مرطوها عليه علي ابن ابي طالب فانه ظاماطيحا يا عزيز (9) ما طيحا يا غزيز ايامالخو طاهرين يا هو

(11) Emīrü’l-müʾminīn Ḥażret-i Ḥamza’nuñ aşḳarınuñ (12) bāzū-bendidür: صح يا مكشها هو جع و نعم النصيرهو (14) ظها راج ظهير وج مها هاج منها هاج ياهونعم المولي (13) كهو جع كهو جع فاناهوجع

Bāb:

(15) Bir atda sıraca olsa; ṣaġ ayaġında ise ṣolına ve ṣol (16) ayaġında ise ṣaġına daḳa, be-ġāyet mücerrebdür. (17) Bismi’l-lahi’r-rahmāni’r-rahīm بس و القران الحكيم انك لمن

(61a)

و لا حول و (3) لتنزر قوماماانزراباء هم فهم غافلون اولس (2) المرسلين علي صراط مستقيم تنزيل العزيز الرحيم (1) يا الله يا فشيع اوليس يا محمد يا رب يا رب (4) لا قوة الا بالله العلي العظيم اوليس العظيم

(5) Ḥażret-i resūlüñ arḳasında idi.(6) Her dürlü renc içün mücerrebdür.

Bāb:

[15] Yüce ve büyük olan Allah’tan başka güç ve kuvvet sahibi yoktur.

(7) At boynına daḳsalar öñine at geçmeye ve segirdüp (8) ermeyeler mücerrebdür. Mühr-i Süleymān

(9) İnsānıñ şu yoluna ṭaş dursa

Sögüt aġacınuñ (10) özdeginde bir aḳ ḳurdcuġaz olur ezüp içüreler, ammā (11) bi'l-külliye içmeyeler nışfını içeler. İdrārı ziyāde olur. (12) mücerrebdür.

Dīger: Adamuñ elinde ve baʿż yirlerinde maraż olsa 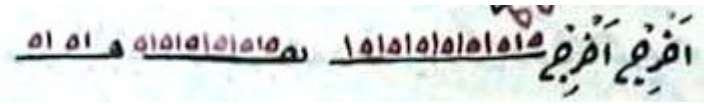

(61b)

(1) İnsāna Tatar ḳurdı ʿārıż olsa bir miṣḳal (2) zaʿferānı ısıcaḳ şu-y-ıla ezeler içüreler. mücerrebdür

Öksürük (3) içün ḳoyunıñ ḳara çigeri bıçaḳ ile yarup ateş üzerine (4) ṭuz-ile bişüreler, şarp sirkeye banurup yiyeler. nāfiʿdür.

(5) Şızı içün gilīyi bişürüp şarp sirke ile bulamaç (6) idüp şızı olan yire birḳaç kerre süreler nāfiʿdür.

Temregi (7) içün ġāyet mücerrebdür: Hindistān cevizi ḳabuġın pāre pāre (8) idüp zerde-çāvı bir mıḳdār havānda dögüp ovala (9) çeviz ḳabuġını bir ṭencereye döşeyüp zerde-çāvı üzerine (10) şaçup daḫı üzerine bir küçük boş ṭas ḳoyup (11) ol boş ṭas üzerine ṭencereye münasib bir ṭas (12) daḫı ḳoyup aġzını ḫamīr-ile şıvayup içine şu ṭoldu- (13) rup ılıcaḳ olınca yedi defʿaya

dek döke. Her yedi (14) defʿada tekrār ṣovuḳ ṣu ḳoya. Yedi defʿa tamām olduḳda (15) açа çıḳara, baʿdehu istiʿmāl ide.

Nüsha-i at ṣıraçası: (16) Ṣıraça çıḳaran atuñ öñ ṣaçına? bu duʿāyı yaẕup (17) Meşā[m] mālı bize bağlayup içine iki aḳçayı bu duʿāyı bile

(62a)

(1) ḳoyup Şeyh Saʿdī raḥmetullāh-i ʿaleyh ruḥına nezd eyleye. (2) Bağlar-iken üç kerre Fātiḥa-i şerīfi ve üç Āyetü'l-kürsī (3) ve üç kerre İḫlāṣ-ı şerīf oḳuyup penbe ipligi ile (4) atuñ öñ perçemine bağlaya, bi-ʿināyeti'llāh defʿ ola.

(6) ṣızı içün mücerrebdür:

(7) ʿAraḳ bir fincān, revġan-ı zeyt bir fincān, afyūn iki direm, fırfiyun sekiz dirhem, (8) ṣābūn otuz dirhem. Bu cümle eczāları bir yire ḫılṭ idüp baʿdehu (9) ateş üzerinde ḥall ideler. Andan ṣoñra ḥammāma girüp pāk (10) ġasl itdüginden ṣoñra dizlerine süre. Her ne dürlü sızı (11) olur-ısa defʿ ide, bi-iẕni'llāhi Taʿālā. Mücerrebdür şöyle biline.

(12) Bir at żıḳu'n-nefes olsa aña ʿilāç budur maʿlūm olına: (13) Bir yılanı ṭutasın, başın kesüp yabana atasın. (14) Kendini ateşe yaḳup beyāz kül olınca. Andan ṣoñra küli

(62b)

(1) alup atuñ yeminüñ torbasına dökesin ata bir gün (2) bir gice bu ʿilācı itdükden ṣoñra yem ve ṣu virmeyesin.

(3) temmet-i tamām

(4) Ketebetü'l-fāḳīri'l-ḥaḳīr Ḥāfıẓ Meḥmed Emīn sene: 19 ... 1265 ....

DİZİN

āb Su.
a.-ı ḥayāt 2b/4
[=1]

ābādān Bayındır, mamur.
a.+dur (ḫazāne-i ābādān) 5b/11
a. it- 2a/3
[=2]

ablaḳ Yayvan, dolgun ve geniş yüz.
a. 11a/5
[=1]

abraş (At için) El, yüz ve vücudunda sam lekeleri bulunan.
a. 11a/6
[=1]

acı 1. Tadı ağızda yakıcı bir etki bırakan.
a. soġan 15a/17
a. yaġ 37a/4, 51a/4
2. Sancı, ağrı.
a. yöri- Sancı sona ermek. 29b/2
[=7]

acı bādem Gülgillerden bir meyve ağacının acımtrak sert kokulu meyvesi.
a. 24a/8, 40a/13
a. yaġı 33a/14
[=3]

acımuḳ Delice ve karamuk gibi ekin tarlalarında olan yabānî bitki.
a. 43b/3
[=1]

ʿacīb Şaşırtıcı.
a.+dür 11b/12
[=1]

aç- (Bir şeyi) Kapalı, örtülü, kilitli veya bağlı durumdan çıkarmak.
a.-a 61b/15
a.-alar 20b/10, 24b/7, 25a/2, 25b/16, 26a/7, 35b/10, 38a/9, 38b/3, 47b/8, 48a/3, 50b/10, 53b/2, 54b/10
a.-ar 11a/13, 25a/12, 27a/9
a.-maz 55a/9
a.-up 24b/4
[=19]

açıḳ- Açmak. Bk. **aç-**
a.-mış 20b/11
[=1]

açıl- Kapalı, örtülü, kilitli, bağlı, toplu veya katlı durumdan çıkarılmak, açık hale getirilmek.
a.-a 20b/11, 56a/9
a.-maz-ısa 50a/14
a.-maz ise 16a/11
a.-ur 42a/1, 54a/9
[=6]

açuḳ Kapalı, örtülü, bağlı, katlı veya kilitli durumda olmayan, açılmış.
a. 46a/4
a. ḳoy- 20a/14
[=2]

ad İsim.
a.+ına 2b/17
a.+ını 4b/16
[=2]

aʿdā Düşmanlar.
a.-yı müzil 4b/14
[=1]

adam İnsan.
a. 3a/1, 3a/5, 4b/17, 5a/2, 5b/5, 15a/11, 20b/13, 29a/5, 40b/16
a. (göyinmiş adam ḳafası) 22b/2
a.+a 4b/17
a. boġazı 25b/7
a. da 19a/5, 21b/11, 51a/8
a.+ı 3a/9, 4b/4, 5b/3, 6a/6
a. ḳoş- 3a/15
a. necisi 49a/16
a. oġlanı 6a/11
a. oġlanları 3b/14
a. saçı 21b/14, 23a/12
a. sidügi 29a/15, 49a/17
a.+uñ 61a/12
[=28]

ʿaded Tane.
a. 28a/6
[=1]

Ādem Özel isim.
a. peyġamber 58b/7
[=1]

ʿādet 1. Herkes tarafından uyulan hâl, olagelmiş, alışılmış şey, usul, görenek.
a. 13b/8
[=1]
2. Kronik, müzmin

a. ol- 46a/10, 58a/4
[=2]

adlu Adı olan, adında.
a.3a/11, 3a/15
[=2]

āfet Önlenmesi elde olmayan büyük felaket, bela, musîbet.
a.+lerden 60a/11
[=1]

afyūn Haşhaş kapsüllerinden sızan sütün pıhtılaşmasıyla elde edilen ve içinde morfin kokain gibi uyuşturucular bulunan madde, afyon.
a. 22a/11, 23a/3, 28b/9, 29b/15, 30b/7, 42a/5, 43b/16, 62a/7
[=8]

aġaç 1. Kökü toprak altında kalan, gövdesi yukarıya doğru yükselen ve gittikçe incelerek dallara ayrılan uzun ömürlü bitki.
a. (ḳuru aġaç) 16a/8
a.+ı (sögüt aġacı ḳabı) 47a/1
a.+ınuñ (merv aġacınuñ yapraġı) 35b/1
a.+ınuñ (sögüt aġacınuñ özdegi) 61a/9
a.+ınuñ (incir aġacınuñ köki) 34a/3
a.+ınuñ (tut aġacı) 31b/1
a.+ıyla (ḳarşu aġacı) 48a/6
a.+larda 13b/4
[=7]
2. Ağaç parçası.
a. 20b/6
a. (şarv aġaç) 49b/15
a.+a (aġaca) 17b/9
a.+ı (aġacı) 52a/3
[=4]

aġar- Beyazlamak.
a.-mış 55b/3
[=1]

aġır Yerinden kaldırılması, taşınması güç olan.
a. 28b/17, 34b/8, 35a/16, 41b/16, 49b/8, 49b/9
a. ol- 5a/13
[=7]

aġız Hayvan ve insanda yüzün ön aşağı kısmında yer alan, yemeye, içmeye, nefes alıp vermeye, ses çıkarmaya, konuşmaya yarayan ve sindirim borusunun giriş deliği olan boşluk
a. aġrısı 56a/1
a.+da 25b/2
a.+ın (aġzın) 24b/4, 24b/7, 25a/2, 25b/16, 26a/7, 27a/9, 36b/17, 38a/11, 46a/4
a.+ına (aġzına) 25a/16, 56b/9
a.+ında (aġzında) 50b/11
a.+ından (aġzından) 15b/10, 25b/13, 26b/17, 31a/16
a.+ını (aġzını) 25a/12, 45b/10, 50b/10, 61b/12
[=22]

aġızlıḳ Ağızlık, gemin atın ağzında bulunan kısmı.
a.+ın (aġızlıġın) 55b/17
[=1]

aġna- (Sırtı kaşınan at, eşek v.b. için) Yere yatıp yuvarlanmak,
a.-rken 41a/14
a.-yup 40b/11
[=2]

aġrı Vücudun herhangi bir yerinde derinden ve yaygın bir şekilde hissedilen sürekli acı ve ızdırap, sızı.
a.+sı 25a/1, 25a/3
a.+sı (aġız aġrısı) 56a/1
a.+sı (atuñ başı aġrısı) 56a/1
[=4]

aġrı- (Vücudun herhangi bir yeri) Ağrılı olmak.
a.-sa 20b/12, 24b/13
[=2]

aġu Zehir.
a.+sı 57b/5
[=3]

aġulu Zehirli, zehiri olan.
47a/14, 56b/4
[=2]

āḫar Başka, diğer.
a. 20b/12

a. (ʿilāc-ı āḫar) 26a/5, 30a/1, 36a/11, 36a/13, 38b/13, 41a/9, 41b/12, 41b/3, 43a/4
[=9]

aḫlāṭ Eski tıpta, insan vücudunu ve mizacını meydana getirdiği ve insan sağlığının bunların kabul edilen unsurlar.
a.+dan 6a/7
a.+ı 43b/5
[=2]

aḫmer Kırmızı, kızıl.
a. (verd-i aḫmer) 26a/17
a. (zırnīḫ-ı aḫmer) 22b/5
[=2]

aḫşam Güneşin batma zamanı, günün sonu.
a. 13a/4, 14b/1, 22b/15, 30b/9
a. namāzı 16a/2
[=5]

aḥvāl Hâller.
a.+ı 5b/13
[=1]

aḳ 1. Kar renginde olan rengin adı, beyaz.
a. 8b/15, 10b/2, 16b/15, 32b/11, 40a/5, 42b/2, 43a/15, 43a/5, 61a/10
a. düş- 22a/17
a. ḫarbaḳ 43b/2, 43b/7, 55a/16
a.+ı (aġı) 8a/8
a.+ı (toġan boḳın aġı) 21a/5
a.+ı (yumurta aġı) 25a/5
a.+ından (aġından) 9a/1
a. iplik 56a/12
a. küncüd yaġı 55b/10
a. neft 48a/7
a. ol- 8a/14, 8b/2, 8b/7, 9a/12, 9b/11, 10b/3
a. şandal 28a/15, 32b/4
a. şoġan 28a/2, 34b/7
[=30]

aḳ- (Sıvılar veya ufak taneli maddeler için) Bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek, yukarıdan aşağıya doğru düşmek.
a.-a 21b/8, 38a/7
a.-an 21b/7, 37b/15
a.-ar 14a/14, 15a/15, 15a/16, 17b/6, 19b/6, 25b/14, 31a/16, 35a/11, 35a/7, 51a/11, 52a/16, 53a/13, 54a/12, 57a/5
a.-sa 46b/13
[=19]

aḳāḳıya Akasya tozu.
a. 23a/2, 23b/3, 23b/9, 30b/2, 31a/5, 31b/16, 41b/12, 41b/5, 41b/7, 42a/4, 43b/17
[=11]

aḳça (I) Beyazca renkli, obabildiğince beyaz.
a. 23a/12, 23a/8, 35a/13, 35a/5, 39a/8
a. aḳça 8a/8
a. ḳurdcuġı 48a/1
a. nesne 20a/4, 21b/14
[=9]

aḳça (II) Selçuklular ve osmanlılarda para birimi olarak kullanılan gümüş sikke.
a. 21b/9
a.+yı 61b/17
[=2]

aḳçalıḳ Bir ölçü birimi.
a. 37a/5, 37a/5, 52b/10
[=3]

aḳçelik Bk. aḳçalıḳ
a. 37a/5
[=1]

ʿāḳır ḳarha Yapışkan otu.
a. 24b/11, 24b/2, 29b/15, 32b/16, 49b/11, 55a/14
[=6]

aḳıt- Sulu veya ufak taneli maddelerin bulunduğu yerden başka bir yere doğru gitmesini, akmasını sağlamak.
a.-alar (aḳıdalar) 52a/14, 57a/15
a.-dı 2a/3
a.-mayalar 42a/14, 43a/14
[=5]

ʿāḳil Akıllı (kimse).
a.+ler 11b/4
a. ve ʿālim 5b/10
[=2]

ʿaḳreb Örümcekgillerden, kuyruğunun kıvrık ve kalkık ucunda zehirli

bir iğnesi bulunan ve soktuğu zaman bu zehiri vücuda bırakan tehlikeli küçük hayvan.
a. 60a/11
[=1]

aḳsa- Bir ayağın kısa veya sakat olması sebebiyle hafifçe topallamak.
a.-r 38a/15
[=1]

al Pembeye kaçan parlak kırmızı renk.
a. çiçeklü 20a/17
[=1]

al- 1. (Bir organı veya vücuda zararlı bir şeyi) Tıbbi bir müdahale ile çıkarmak.
a.-alar 14a/17, 16a/11, 16a/3, 17a/7, 20a/3, 20a/3, 20a/4, 21b/7, 24b/2, 26a/1, 28b/4, 32b/13, 34a/15, 34a/9, 37b/5, 39b/7, 42a/14, 42a/3, 42b/17, 43a/14, 44a/16, 45b/11, 47a/13, 47b/16, 48b/16, 48b/16, 49a/1, 50a/15, 50a/4, 50b/12, 50b/8, 53a/3, 54b/16, 54b/7, 58a/7
a.-ıcaḳ 20a/9
a.-ınan 50b/2
a.-maḳ 45a/5
a.-mayalar 20a/4
a.-ur ise 21b/7
a.-urlar 12a/4
[=41]
2. (Bir şeyi) Kullanmak veya gerekeni yapmak üzere yanında bulundurmak.
a.-alar 21b/14, 24a/8, 26a/15, 27b/2, 33b/13, 33b/3, 36a/12, 39b/13, 40a/8, 40b/6, 46a/2, 47a/2, 50b/6, 50b/9, 54b/15,
a.-ına 17b/3
a.-up 12b/3, 23a/12, 44b/5, 44b/10, 49b/15, 62b/1
[=22]
3. İçine çekmek.
a.-a 46a/5, 47a/17
a.-amaz 28b/13, 32a/9
a.-sa 55b/6
a.-ur 45b/10, 47b/11
a.-ur-ısa 9a/16
[=8]
4. (Herhangi bir şeyi) Tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.
a. 56a/7
a.-a 44b/9
a.-alar 13a/4
a.-maḳdan 36a/15, 54a/8
a.-up 4b/15
a.-urlar 12a/4
[=7]
5. (Para karşılığında) Temin etmek.
a. 52b/10
a.-maḳ 7b/16, 9b/12
a.-mayalar 9a/17, 9b/6
[=5]
6. Fethetmek, zaptetmek.
a.-alum 4a/4
a.-dılar 4a/6
a.-maġa 3b/8
[=3]
7. (Yerini veya yönünü değiştirmek için) Bir tarafa doğru çekmek veya çevirmek.
a.-alar 35a/9
[=1]
8. Çalmak, aşırmak.
a.-maya 59b/14
[=1]
9. (Bir mesafeyi) Katetmek.
a.-up 4b/14
[=1]

aʿlā Daha iyi, daha mükemmel.
a. 12b/5
[=1]

ala Açık kestane renginde.
a. gözlü 6b/1
[=1]

ala'ṭ-tacil Aceleyle.
a. 3a/3
[=1]

ʿalā ḳadri'l-vesiʿ ve'ṭ-ṭāḳa Güç (takat) yettiği ölçüde geniş olarak.
a. 4a/15
[=1]

alaca Karışık renkli, açıklı koyulu.

a. 47a/2
a. at 9b/7
[=2]

ʿalāmet 1. İşaret, belirti, nişan, emare.
a.+i 6a/16
2. Semptom, hastalık belirtisi.
14a/13, 15a/15, 15b/9, 16a/7, 17b/5, 19b/5, 28a/13, 38a/14, 40b/12, 45b/3, 45b/8, 46a/4, 47a/15, 47b/17, 47b/3, 48a/11, 51a/10, 51b/15, 57a/4
a.+in 5b/16
a.+lerin 6a/15
[=22]

alçı Alçı taşının pişirilip öğütülmesiyle elde edilen, su ile karıştırılınca çabuk donduğu için kalıp çıkarmada, dişçilikte, heykelcilikte ve özellikle yapılarda kullanılan beyaz toz.
a. 37b/14, 48a/9
[=2]

ʿālem Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kainat.
a.+i (beḳā-yı ʿālem) 4b/2
[=1]

ālet Bir işi yapmak için kullanılan nesne, araç, makine.
a.-i haşş 4a/2
[=1]

aleyhi'ṣ-ṣalātu ve's-selām "Dua ve selam üzerine olsun" anlamında özellikle eygamberler anılırken söylenen saygı sözü.
a. 58b/7
[=1]

ʿaleyhi's-selām "Selam üzerine olsun" anlamında, özellikle peygamberler anılırken söylenen saygı sözü.
a. (resūl ḥażret ʿaleyhi's-selām) 5a/8, 58b/11
a. 58b/8
a.+dan 58b/7
[=3]

alın Yüzün, kaşların üstünden saçlara kadar olan ve şakaklar arasında kalan kısmı.
a.+ına (alnına) 21a/11
[=1]

alınlu Alnı olan.
a. (yumrı alınlu) 6b/9
[=1]

alış- Alışmak.
a.-a 14a/3
[=1]

ʿAli Özel isim.
a. (ḥażret-i ʿAlī) 59b/15
59b/16
[=2]

ʿālī Yüce.
a. (Ḥaḳ celle ve ʿālī) 5a/10, 5a/2, 5a/6
[=3]

ʿālim İlim sahibi olan (kimse), bilici, bilen.
a. (ʿāḳil ve ʿālim) 5b/10
[=1]

Allāh İslam dinine göre bütün kemal sıfatlarının kendisinde bulunduğu, mutlak, hakiki, eksiksiz, ezeli, ebedi, her şeyin yegane sahibi, maliki ve yaratıcısı olup eşi benzeri ve zıddı tasavvur edilemeyen, diğer varlıkların zaruri kaynağı ve gerçek sebebi olan varlık.
a.+u āʿlem 57b/15
a.+u taʿālā 2a/9
a.+u taʿālānuñ 15a/8
a.+u taʿālā ʿazze ve celle 4b/12
[=4]

almacuḳ (Özellikle atlarda) Kalça çıkıntısı.
a.+ı (almacuġı) 7a/7
a.+ları 7a/7
[=2]

alt Bir şeyin yere bakan kısmı.
a. 20a/3
a. dodaġı 6b/8
a.+ına 29a/13, 32a/6, 34a/5, 48b/11, 54a/14
a.+ında 10a/10, 11a/15, 11a/4, 19b/5, 20a/2, 31a/12, 37a/7
a.+ından 53a/11
a.+ını 38b/14
[=16]

altı 1. Beşten sonra yediden önce gelen sayının adı.
a. 15b/13, 17a/12, 17a/12, 17a/7, 33a/15, 33a/5, 37a/5, 39a/13, 42a/11
[=9]
2. Altıncı yaş.
a.+sında 11a/15
[=1]

altmış Elli dokuzdan sonra, altmış birden önce gelen sayının adı.
a. 16b/15, 16b/16, 27b/12, 49b/16
a. (yüz altmış) 49b/17
[=5]

ʿamel Bir maksatla yapılan iş.
a. ḳıl- 3b/17
[=1]

ammā Zıt ve aykırı hüküm ifade eden iki cümleyi birbirine bağlar.
a. 2a/12, 4b/1, 4b/7, 10a/16, 10a/2, 11a/16, 11b/3, 13a/5, 13b/16, 14a/12, 14b/9, 15b/8, 17a/16, 20a/13, 21a/10, 27a/8, 28a/5, 34a/5, 40b/12, 40b/7, 42a/14, 43b/11, 46a/9, 49a/10, 50a/5, 51a/17, 52b/14, 54b/11, 61a/10
a. (ve ammā) 18a/10, 51b/14
a. baʿde 1b/5
[=32]

ʿanāṣır Unsurlar.
a.-ı erbaʿa 4b/2, 5b/4
a.-ı erbaʿadandur 5b/6
a.+uñ (şeyʿi anāṣır) 4b/7
[=4]

ancaḳ Nihayet, en sonunda, neticede.
a. 54a/2
[=1]

anda Bk. ol.
3a/17
[=1]

andan Bk. ol.
a. 2b/5, 8b/14, 11b/11, 14a/17, 15a/9, 18b/13, 19a/1, 19a/15, 19b/4, 19b/9, 21b/8, 22a/8, 22a/8, 24a/1, 24a/13, 24b/4, 30a/16, 31a/3, 32a/12, 32b/13, 33a/16, 33b/2, 34b/1, 36a/3, 36b/8, 37a/17, 37b/14, 37b/5, 42a/3, 42b/17, 43a/14, 44a/14, 45a/6, 48a/1, 48a/3, 49a/1, 49a/3, 50b/15, 50b/16, 50b/16, 50b/17, 52a/1, 52a/10, 52a/12, 53a/2, 53a/3, 53b/2, 54a/16, 54b/7, 55a/15, 55b/8, 56a/2, 57a/11, 57a/8
a. soñra 16b/5, 16b/9, 17a/7, 17b/11, 18a/4, 18b/12, 19a/12, 19a/8, 21a/2, 21b/16, 23a/14, 25a/10, 26a/1, 29b/6, 30b/10, 31a/3, 31b/11, 33b/15, 34b/16, 35b/12, 35b/15, 36a/13, 37b/7, 38a/9, 39b/7, 41a/3, 43a/3, 45a/11, 45a/17, 45b/13, 47a/12, 47b/14, 48b/8, 49a/12, 50a/9, 51b/10, 51b/13, 51b/3, 51b/8, 52a/7, 52b/1, 52b/12, 52b/12, 52b/3, 52b/5, 53b/2, 54a/13, 54a/14, 54b/5, 58a/7, 62a/14, 62a/9
[=106]

anduz Nemli yerlerde yetişen, parlak sarı veya turuncu çiçekli, halk tarafında nev ilacı olarak kullanılan, sert kokulu uzun ömürlü, her mevsime dayanıklı otsu bitki.(inula), andız otu.
a. 14b/3, 21a/16, 55a/10
a.+ı 15a/2
a. otı 22b/1, 22b/8, 24b/2,
[=7]

anı Bk. ol
a. 2b/5, 13b/5, 16b/4, 20a/4, 35a/5, 35a/9, 37a/10, 38a/12, 38a/2, 38b/9, 48a/13, 48a/2, 48b/5, 52a/13
[=14]

anīsūn Maydonozgiller familyasından bir yıllık otsu bitki, anason.
a. 17a/9, 27a/10, 29b/4, 30a/9, 30b/6, 32b/16, 40a/2, 41a/10, 43a/9
[=9]

anlar Bk. ol
a. +a 11a/10
[=1]

anun Bk. ol

a.+ıla 15a/4
[=1]

anuñ Bk. ol
a. 2a/7, 2b/10, 4b/14, 6a/12, 6a/12, 6a/13, 6a/14, 7a/8, 7b/3, 7b/5, 7b/7, 9a/17, 11b/5, 11b/6, 14b/15, 15b/9, 16b/7, 34b/1, 41b/15, 43a/17, 45a/15, 45b/3, 45b/5, 46a/4, 46a/6, 47a/14, 53a/13, 53b/17, 55b/4
a. +ıla 4a/4, 16b/7, 18a/12, 42b/12, 45a/7, 55a/12
[=35]

anzerūt Sıcak memleketlerde yetişen, aynı addali ağaçtan çıkarılan ve yara tedavisinde kullanılan bir reçine.
a. 21b/17, 22a/15, 23a/14, 23b/9, 35a/12, 35b/16, 36a/6, 36a/9, 47b/8, 51a/16, 51a/2, 53b/5
[=12]

aña Bk. ol.
a. 2a/13, 2a/16, 2b/14, 2b/4, 5b/4, 6b/2, 19a/3, 20b/13, 21b/10, 25b/10, 34a/17, 34b/3, 35b/11, 36b/5, 37a/10, 37b/13, 39a/16, 50a/11, 50b/13, 53a/14, 62a/12
[=22]

aña Bk. ol.
56b/11
[=1]

añı Bk. ol.
2b/3
[=1]

añıla- (At ve eşek için) Yerde debelenmek, sırtını kaşımak. Krş. ağna-
a.-r 47b/11
[=1]

añul Yavaş, sakin, hafif.
a. (añul añul) 14a/1, 14a/3
a. añul 14a/1, 14a/3
[=4]

ap aḳlu Bembeyaz.
a. at 10b/17
[=1]

apışdur- (Hayvan için) Yorgunluktan bacaklarını açarak çöküvermek.
a.-a 46a/6
[=1]

ara İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, mesafe.
a.+sı 6b/13, 6b/3, 9b/2
a.+sında 44a/5
a.+sından 47a/12
[=5]

ʿArab Arap yarımadasından çıkıp yayılmış olan sāmî bir kavmin adı.
a. dili 4a/14
[=1]

ʿArabça Arap diliyle olan.
a. 15a/5, 20b/13, 49b/11
[=3]

ʿArabī Araplara özel.
a. (zamġ-ı ʿarabī) 21a/16, 40b/1
a. (zamḳ-ı ʿarabī) 22a/10, 22a/13, 26b/5, 30b/2, 31b/17, 33a/3, 35b/7, 41b/1, 41b/9, 42a/3, 43b/15
[=13]

aracıḳ İki şey arasındaki dar mesafe.
a.+a (aracıġa) 36b/1
[=1]

ʿaraḳ Rakı.
a. 62a/7
[=1]

ard Arka taraf, arka.
a. 7a/3
a.+ına 19b/14
a.+ınca 12a/11, 14b/2, 14b/4, 15a/3, 15a/3, 17a/2, 17b/10, 28a/7, 53b/15, 54b/4
a.+ında 53a/8
a.+ından 53b/9
[=14]

ardıç Kozalaklılar sınıfının çamgiller familyasından, yapraklarını kışın da dökmeyen, çeşitli türleri bulunan ağaç veya ağaççık.
a. ḳatranı 38b/4
a. ṣaḳızı 48a/4
a. toḫmı 43a/9, 47b/13
[=4]

arı- Temizlemek.
a.-mayınca 19a/5
[=1]

arıḳla- Zayıflamak.
a.-sa 12a/10
[=1]

arıt- Saf ve katışıksız duruma getirmek.
a.-ıcaḳ 40b/10
a.-mazlar 12a/13
a.-up (arıdup) 12b/1, 12b/13
[=4]

ʿarıż Sonradan ortaya çıkmak.
a. ol- 61b/1
[=1]

Aristoṭālis Özel isim.
a. 2a/10, 2b/12
a. hekīm 2a/8, 2b/11, 3b/13
a.+i 4a/2, 4a/9
[=7]

arḳa 1. Vücudun, hayvanlarda arka bacakların üstünde bulunan kısmı, geri, kıç.
a.+sı 6b/5, 7a/11, 7a/12, 44b/8
a.+sında 9b/17
a.+sından 12a/16
a.+sını 54a/13
[=7]
2. Bir yerin ön kabul edilen kısmına göre geride bulunan tarafı.
a.+sında 61a/5
[=1]

arḳun Çapraz.
a. (arḳun arḳun) 33a/17, 45a/17, 47a/11, 47b/15
a. arḳun 33a/16, 45a/17, 47a/11, 47b/15
[=8]

ʿarn (Metinde) Atın tırnağının üst kısmında ya da yukarı tarafında çıkan çıban.
a. 50b/13
[=1]

arpa 1. Buğdaygillerden, taneleri ekmek ve bira yapımında kullanılan, hayvanlara yem olarak verilen tahıl cinsi.
a. 11b/2, 12a/11, 12a/14, 12b/2, 24a/17, 39b/10, 39b/16, 50b/10, 54a/2, 54b/12, 57a/2
a.+sın 7a/17, 20a/5, 25a/11
a.+sına 44a/6, 44b/4, 46a/14, 46b/15, 55b/16
a. şuyı 44b/14
a. unı 16a/17, 20b/17, 26b/10, 28b/6, 32b/3, 45a/16, 45b/11, 45b/5, 48b/13, 50a/16, 55a/5, 55a/7, 58a/15
a.+yı 42a/3
[=34]
2. On yaşından büyük olup yaşını belli etmeyen atın yaşına verilen ad.
a. 11b/4
a.+sın 11b/4
[=2]

arpa tut- (At için) Çok fazla arpa yemekten hastalanmak.
a. 50b/3
[=1]

artuḳ 1. Fazla gelip artan kısım, artan şey.
a.+dur 6a/12, 6a/14
[=2]
2. Fazla.
a. 9a/12
[=1]

artuḳ Bundan sonra, bundan böyle anlamlarını ifade eder.
46a/12
[=1]

artur- Miktarını çoğaltmak, fazlalaştırmak.
a.-a 13a/6
a.-alar 14a/5
[=2]

aruġ Zayıf.
a.+ısa 37a/1
[=1]

as- Bir şeyi yüksek bir yere iliştirip sarkıtmak.
a.-a 46a/7
a.-a koy- 34a/10
a.-alar 14b/16, 15a/7, 15b/6, 4 7a/5, 53a/7
[=7]

āsān Kolay.
a. 18a/16
[=1]

asārun Avşar otu, asarum europaeum
a. 33a/5, 40a/14
[=2]

ʿasel Bal.
a. 30a/6
[=1]

ʿasker Ordu.
a. 3a/11, 3b/10
[=2]

aşpūr İki çeneklilerden, akdeniz bölgesinde kendiliğinden yetişen veya kültür bitkisi olarak yetiştirilen, sarı, turuncu, kırmızı çiçekli, dikenli, tüysüz bitki, yalancı safran, papağan yemi.
a. 21a/14
[=1]

āsūde Sıkıntı ve üzüntüden uzak, dağdağasız, gailesiz.
a. ol- 39a/7
[=1]

aş- Geçmek.
a.-arısa 11b/13
[=1]

aşaġa 1. Aşağıya, alta, alt tarafa doğru.
a. 7a/13, 26a/2, 32b/12, 40a/6, 42b/16, 54a/9, 55a/10, 57a/6
a. bit- 11a/8
a. dut- 10b/5, 10b/6, 14a/14, 24b/15, 25b/14
[=14]
2. Bir şeyin yukarı kabul edilen kısmına göre altta kalan tarafı veya bu tarafta bulunan kısmı.
a. 38a/6,
a.+dan 35a/9
[=2]
3. Bulunulan yere göre seviye bakımından daha alçakta olan veya daha alçak kabul edilen taraf yahut bu tarafta bulunan şey.
a. yir 16a/9
[=1]

aşıḳ Ayak bileğinin iki yanındaki ufak kemikler.
a.+ına (aşığına) 49a/15
a.+ları 7a/15
[=2]

aşḳar Al renkli (at).
a.+ınuñ 60b/11
[=1]

at Binme, yük çekme ve taşıma hizmetlerinde kullanılan, orta asya menşeli, tek tırnaklı, memeli hayvan.
a. 3b/17, 5b/2, 5b/2, 5b/5, 6a/11, 6a/13, 6a/14, 7a/8, 7b/15, 7b/4, 7b/6, 8a/6, 8a/7, 8b/14, 8b/17, 8b/2, 9a/12, 9a/13, 9a/8, 9b/12, 9b/17, 9b/17, 10a/1, 10a/10, 10a/11, 10a/12, 10a/13, 10a/5, 10a/6, 10a/6, 10a/7, 10a/8, 10a/9, 10b/1, 10b/13, 10b/15, 10b/17, 10b/2, 10b/3, 10b/4, 10b/6, 10b/6, 10b/7, 10b/8, 10b/8, 10b/9, 11a/12, 11a/2, 11a/3, 11a/4, 11a/5, 11a/7, 11b/10, 11b/11, 11b/17, 11b/4, 11b/5, 11b/6, 11b/8, 12a/10, 12a/14, 12b/14, 13a/1, 13a/11, 13a/12, 13a/14, 13a/8, 13a/9, 13b/6, 15b/15, 15b/9, 16a/4, 17a/3, 19b/13, 20a/16, 20b/2, 20b/3, 27a/8, 28a/11, 28b/10, 29a/5, 31a/4, 31b/13, 31b/16, 33a/17, 36b/10, 41a/14, 41b/15, 42a/12, 42b/7, 43b/5, 45a/14, 46a/11, 46a/12, 46a/3, 46b/4, 47a/14, 48a/14, 50a/4, 53a/14, 54b/12, 55b/15, 56a/3, 56a/5, 56b/4, 57b/10, 57b/11, 57b/9, 58a/13, 59b/12, 60a/10, 60a/12, 61a/7, 61a/7, 62a/12
a. (alaca at) 9b/7
a. (ap aḳlu at) 10b/17
a. (çapar at) 8b/1
a. (çil at) 9b/9
a. (egri göz at) 10a/2
a. (egri gözlü at) 10a/16
a. (ḳara at) 8b/8
a. (ḳurt kula at) 8a/16
a. (seyyis at) 9a/17
a. (şaşı at) 10a/15
a. (temür boz at) 8b/17

a. (ṭorı at) 8a/1
a.+a 7b/7, 12a/1, 12b/8, 13a/12, 15a/10, 17a/16, 17b/3, 27b/10, 30a/3, 33a/16, 34a/2, 37b/9, 40a/10, 42a/11, 43b/15, 44a/1, 45b/15, 45b/8, 46a/10, 46a/2, 46a/9, 46b/3, 48b/1, 54b/6, 55a/15, 55a/3, 55a/6, 55a/8, 57b/16, 58a/4, 58a/4, 59b/12, 62b/1
a.+da 7b/7, 7b/9, 14a/10, 25b/5, 27b/9, 31a/9, 38b/13, 39a/10, 46b/15, 50a/5, 56a/9, 56b/10, 56b/17, 60b/15
a.+dur 4a/2, 5b/1, 8a/12, 8b/10, 8b/4, 9a/15, 9a/6, 9b/14
a.+ı 4b/10, 4b/12, 4b/13, 4b/15, 5a/10, 5a/2, 5a/6, 9a/17, 10a/16, 12a/15, 12a/2, 12a/3, 12a/4, 12a/6, 12a/6, 12a/8, 13a/10, 13a/11, 13a/15, 13b/16, 13b/3, 13b/7, 13b/8, 14a/2, 16a/14, 16b/9, 19a/7, 19b/17, 21b/13, 23a/11, 29a/13, 29a/15, 32a/7, 33a/16, 34a/5, 36b/14, 37b/16, 37b/9, 39b/14, 45b/14, 45b/3, 46a/15, 48a/14, 50b/10, 50b/2, 50b/3, 53b/10, 54a/6, 57a/4, 60a/10
a.+ıla 5b/12
a.+ına 12a/9
a.+ını 12b/13
a.+lar 3b/9
a.+lara 3b/16, 3b/9
a.+ları 58b/10, 58b/13, 58b/9
a.+larumuza 3b/11
a.+laruñ 5b/15, 5b/16, 5b/16, 5b/17, 6a/2, 6a/5, 8a/1, 55a/3
a.+un 9b/16, 11b/4
a.+uñ 5a/14, 5b/13, 6a/15, 6a/16, 6a/4, 6a/4, 11a/11, 11a/7, 11b/12, 11b/14, 11b/16, 11b/3, 11b/6, 11b/7, 11b/9, 12a/4, 12b/16, 13a/11, 13a/17, 13a/2, 13a/3, 13b/10, 13b/11, 13b/3, 13b/5, 14b/1, 14b/12, 14b/15, 15a/6, 15a/6, 15a/8, 15b/13, 15b/3, 16a/14, 16b/15, 17b/4, 17b/5, 18a/10, 18a/17, 19a/2, 19a/4, 19b/13, 19b/5, 20a/10, 20a/7, 20b/11, 20b/6, 21a/10, 21a/13, 21a/15, 21a/3, 21a/9, 21b/1, 21b/13, 21b/9, 22a/1, 22a/12, 22a/17, 22a/2, 22a/8, 22b/11, 22b/14, 22b/15, 22b/3, 23a/1, 23a/16, 23a/4, 23a/5, 23a/8, 23b/1, 23b/10, 23b/12, 23b/7, 24a/14, 24a/16, 24a/5, 24a/9, 24b/12, 24b/17, 24b/4, 24b/7, 25a/11, 25a/16, 25a/2, 25a/4, 25b/11, 25b/9, 26a/11, 26a/16, 26a/4, 26a/7, 26b/11, 26b/14, 26b/15, 26b/3, 26b/6, 26b/7, 27a/13, 27a/5, 27a/8, 27b/15, 27b/6, 27b/8, 28a/1, 28a/10, 28a/5, 28a/8, 28b/10, 28b/3, 28b/8, 29a/13, 29a/2, 29a/8, 29b/10, 29b/13, 29b/17, 29b/7, 30a/13, 30a/7, 30b/1, 30b/10, 30b/13, 31a/15, 31a/2, 31a/8, 31b/10, 31b/4, 31b/7, 32a/15, 32a/4, 32a/6, 32a/7, 32b/2, 32b/8, 32b/9, 33a/13, 33a/2, 33b/14, 33b/15, 33b/9, 34a/11, 34a/16, 34a/5, 34a/6, 34b/15, 34b/8, 35a/16, 35a/2, 35a/4, 35a/8, 35b/11, 35b/3, 35b/5, 36a/15, 36a/8, 36b/12, 36b/15, 36b/4, 37a/11, 37a/12, 37a/15, 37a/6, 37a/9, 37b/1, 37b/12, 38a/12, 38a/13, 39a/16, 39a/9, 39b/13, 39b/3, 39b/9, 40a/16, 40a/4, 40b/10, 40b/4, 40b/6, 41a/13, 41a/16, 41a/5, 41a/9, 41b/11, 41b/17, 41b/3, 41b/7, 42a/9, 42b/11, 42b/6, 43a/4, 43b/11, 43b/4, 44a/17, 44a/3, 44a/6, 44a/8, 44a/9, 44b/6, 44b/7, 45a/17, 45a/5, 45a/9, 45b/17, 45b/2, 45b/7, 46a/7, 46b/13, 46b/16, 47a/11, 47a/13, 47a/4, 47a/5, 47a/6, 47b/1, 47b/15, 47b/16, 47b/2, 47b/4, 47b/9, 48a/11, 48b/11, 48b/16, 48b/3, 49a/15, 49a/7, 49a/17, 49b/3, 49b/6, 49b/8, 50a/10, 50a/13, 50a/14, 50b/12, 50b/7, 51a/16, 51a/3, 51a/5,

51a/7, 51a/8, 51a/9, 51b/15, 51b/9, 52a/12, 52a/17, 52a/4, 52a/5, 52b/15, 52b/2, 53a/14, 53a/5, 53a/6, 53a/7, 53a/8, 54a/12, 54a/13, 54a/5, 54b/1, 54b/10, 54b/11, 54b/15, 54b/4, 55a/13, 55b/1, 55b/12, 55b/14, 55b/17, 55b/2, 55b/4, 55b/5, 55b/9, 56a/10, 56a/16, 56a/17, 56a/4, 56b/13, 56b/14, 56b/9, 57b/2, 57b/6, 58a/1, 58a/12, 58a/16, 58a/6, 58a/7, 58b/14, 58b/2, 61b/16, 62a/4, 62b/1
a.+uñ başı ağrısı 56a/1
a.+uñı 56a/4
[=541]

at- 1. Koymak.
a.-alar 15b/13
[=1]
2. Bir şeyi bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatmak.
a.-asın 62a/13
[=1]

ateş Odun kömür vb. maddelerin yanması ile beliren ışık.
a. 61b/3, 62a/9
a.+e 60a/14, 62a/14
[=4]

atım Menzil, mesafe, ok veya merminin gidebileceği mesafe.
a.+ı 13a/5, 13a/6
[=2]

atsız Atı olmayan, ata sahip olmayan.
a. ol- 5a/17
[=1]

āvāz Ses, sada.
a.+ı 7a/2
a.+ından 10a/9
[=2]

avrat 1. Kadın
a.+laruñ 14b/17
a. saçı 7b/10
a. ṣuratı 7b/11
[=3]
2. Vücudun mahrem yerleri, edep yerleri.
a.+ı 7a/1
[=1]

avuç Elin hafifçe kapatılmasıyla meydana gelen çukurluğun alabileceği (miktar).
a. 12b/3, 16b/5, 17b/2, 26b/10, 26b/13, 28b/7, 30a/2, 32a/13, 32b/14, 32b/4, 37a/14, 37b/2, 39b/10, 39b/13, 43a/11, 43a/15, 50a/16, 57a/3, 58a/16, 58b/1
[=20]

ay (Başlangıç kabul edilen herhangi bir tarihten itibaren) Yaklaşık otuz günlük zaman parçası.
a. 2b/7, 12b/13
a.+a 44b/5
[=3]

aya Ayak tabanı.
a. 35a/8
[=1]

ayaḳ Vücudun, bacaktan ayak bileği ile ayrılan ve yere basıp durmayı, yürümeyi sağlayan kısmı.
a.+a (ayaġa) 53a/11
a.+ı(ayaġı) 51b/15
a.+ı (ayaġı) 9a/8, 10b/2, 49b/8, 59b/14, 49a/17
a.+ın (ayaġın) 7a/14, 7a/3, 7b/5, 10a/8, 11a/1, 12b/12, 48a/13, 51b/9, 52a/1
a.+ına (ayaġına) 7a/16, 15a/16, 48a/11, 48b/16, 49b/6, 50a/13, 52b/2, 52b/4
a.+ında (ayaġında) 38a/13, 39a/16, 47b/4, 49a/7, 49b/3, 51a/8, 52b/15, 53a/3, 60b/15, 60b/16
a.+ından (ayaġından) 7a/3, 47b/16, 54b/7
a.+ını (ayaġını) 48a/12, 48a/13, 51a/17, 52a/4, 52b/5
a.+ları 46a/6, 46b/16, 47a/6, 50a/10, 54a/10
a.+ların 13a/13, 13b/16, 46a/5, 47a/15
a.+larında 6a/3, 57b/2
a.+larından 54b/15
[=54]

ayaz Soğuk.
a.+a 17a/1, 38b/7, 50b/8, 56b/13

[=4]

ʿayblu Kusurlu.
a.+dur 10b/12, 10b/6, 11a/1, 11a/3
a. ol- 10b/17, 10b/8
[=6]

āyet Kur'an-ı kerimdeki sureleri meydana getiren kelime veya cümlelerden her biri.
a. 56b/2
a.+i 56a/13, 56b/1
[=3]

ayetü'l-kürsi Kur'n-ı kerim'in ikinci suresi olan bakara suresinin, bilhassa tehlikelerden korunmak için okunan ve içinde "kürsi" kelimesi geçtiği için bu ismi alan 255. ayeti
a. 62a/2
[=1]

ayġır Damızlık erkek at.
a. 14a/7
a.+a 14a/5
[=2]

ayran Yoğurdun sulandırılması ile elde edilen içecek.
a. 55a/5
[=1]

ayrıl- Uzaklaşmak.
a.-ur 53a/10
[=1]

ayruk Bundan sonra.
a. 58a/5
[=1]

ayu Ayı.
a. yaġı 46b/2, 55b/16
[=2]

ayva İki çenekliler sınıfının gülgiller familyasından, kışın yaprkalarını döken, iri pembe çiçekli, yapraklarının altı tüylü, taze filizleri, çekirdek ve tohumları çeşitli hassalar taşıyan küçük ağacın iri armut biçiminde meyvesi.
a. 30a/15, 43a/16
a. çekürdegi 30b/8
a.+yı 31a/6
[=4]

ayvatana serahs Yavşan otu.
a. 31b/9
[=1]

az Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan.
a. 4a/6, 13b/10, 20a/6, 24b/14, 25b/17, 27b/6, 28a/14
a. (az az) 39b/4, 46b/1
a. az 39b/4, 46b/1
a. ol- 8a/7
[=12]

azacuḳ Pek az miktarda, biraz.
a. 45a/1
[=1]

ʿaẓamet Büyüklük, ululuk.
a.+ini 2a/4
[=1]

ʿaẓametlü Büyük, ihtişamlı.
a. ve heybetlü ol- 2a/14
[=1]

azdur- Kışkırtıp zaptedilemez duruma getirmek.
a.-ur 13a/14
[=1]

ʿazīz Saygı duyulan, hürmet edilen, sevgili, dost.
a.+üñ 39a/7
[=1]

azu Azı dişi.
a.+sı 11b/13
a.+sı (toñuz azusı) 22b/4
a.+sında 11a/12
[=3]

azuḳ Zahire, erzak.
a. 3b/4
[=1]

ʿazze Aziz.
a. (Allahu taʿālā azze ve celle) 4b/12
a. ve celle 4b/16
[=2]

bāb Bir kitabın bölümlerinden her biri.
b. 58b/6, 60b/14, 61a/6
b. (beşinci bāb) 11b/15
b. (dördinci bāb) 11a/7
b. (evvelki bāb) 6a/5

b. (ikinci bāb) 6a/15
b. (ṭoḳuz bāb) 5b/14
b. (ṭoḳuzıncı bāb) 55a/3
b. (üçünci bāb) 8a/1
b.-ı evvel 5b/15, 6a/5
b.-ı ḫāmis 6a/1, 11b/15
b.-ı rābiʿ 5b/17
b.-ı sābiʿ 6a/3
b.-ı sādis 6a/2
b.-ı sālis 5b/16
b.-ı sāmin 6a/3, 54a/5
b.-ı sānī 5b/15
b.-ı tāsiʿ 6a/4
b.+da 56b/17
[=23]

babadıya Birleşikgillerden, baharda taç yaprakları sarı, ortası beyaz çiçekler açan, ateş düşürücü, spazm çözücü, sinirleri yatıştırıcı, rahatlık verici, bağırsak gazlarını giderici hassalara sahip bir yıllık otsu bitki. matricaria chamomilla.
b. 54b/8
[=1]

bābūc Ayakkabı.
b.+ı (eski babuc) 36a/14
[=1]

bābūnec Papatya ve çiçekleri
b. 30a/1, 39b/15, 43a/9, 49b/11
b. (dār-ı bābūnec) 32a/5
[=5]

bacaḳ Hayvanlarda vücudun kalça ile ayak bileği veya dizle ayak bileği arasında kalan ve yürümeye yarayan kısmı.
a.+ınuñ (bacaġınuñ) 53a/11
[=1]

badehu Ondan sonra, daha sonra
b. 5b/13, 23a/6, 34a/15, 34a/9, 35b/6, 38b/15, 39a/12, 39a/14, 44a/12, 45a/3, 47b/15, 47b/7, 48a/4, 49b/13, 52a/1, 61b/15, 62a/8
[=17]

bādem İki çenekliler sınıfının gülgiller familyasından, pembe ve beyaz çiçekler açan, 5-12 m boyunda ağacın çağla halinde iken tamamı, dış kabuğu sertleşince de içi yenen şekercilikte ve tatlıcılıkta kullanılan meyvesi.
b. (acı bādem) 24a/9, 40a/13
b. (acı bādem yaġı) 33a/14
b. (ṭatlu bādem yaġı) 21b/4
b. yaġı 24a/1, 26b/13, 28a/4, 29b/12, 34a/8, 35a/17, 42a/10, 43a/4, 58b/1
[=13]

bādıncān Patlıcangiller familyasından, kalın saplı uzunca yapraklı, mor ve beyaz çiçekli, bir yıllık otsu bitki. solanum melongena.
b. 18a/12
b. ṣapı 43b/13
b. toḫmı 29b/4, 33a/6, 40a/1, 40b/2, 41a/10
[=7]

baʿde Başına geldiği kelime ve tamlamalara “sonra” anlamı katarak zarf fonksiyonunda birleşik şekiller yapar.
b. (ammā baʿde) 1b/5
[=1]

baġ Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer.
b. 53b/17
[=1]

baġa Kaplumbağa cinsinden hayvanların ortak adı.
b. ḳabı 35b/16
[=1]

baġır Göğüs, sine.
b.+ını (baġrını) 56b/14
[=1]

baġırsaḳ Sindirim borusunun, midenin bitiş yerinden anusa kadar olan ve dışkıların vücuttan dışarı atılmasına yarayan uzun dar ve kıvrımlı kısımı.
b. 38a/10, 38a/11
b.+ı (baġırsaġı) 37b/17, 38a/1, 38a/12, 38a/3
[=6]

baġırsuḳ bk. baġırsaḳ.
b.+ında (baġırsuġında) 30a/7
[=1]

bağışla- Bir şeyi yarar gözetmeden karşılıksız olarak vermek, ihsan etmek.
b.-r 2a/6
[=1]

bağla- İp bağ veya başka bir araçla bir şeyi bir yere, diğer bir şeye tutturmak, birleştirmek, raptetmek.
b. 55b/15
b.-dıḳları 12b/8
b.-dılar 58b/10
b.-duḳlarından 19b/15
b.-r-iken 62a/2
b.-rlar 12a/4, 12a/6, 12a/7, 12a/7
b.-rlarısa 53b/14
b.-sa 60a/10
b.-salar 53a/14
b.-ya 55b/11, 56a/6, 62a/4
b.-yalar 12a/15, 13b/8, 14a/3, 16b/1, 16b/2, 16b/9, 18a/14, 18b/4, 19a/11, 23b/12, 23b/5, 23b/7, 36b/17, 37b/16, 39a/9, 40a/1, 44a/16, 47b/7, 48a/1, 48a/14, 48a/9, 48b/11, 49a/15, 49a/3, 50a/14, 50b/2, 50b/3, 51b/1, 51b/2, 52a/6, 52a/9, 52b/2, 53a/6, 57b/3, 57b/4, 58b/13
b.-yasın 46a/7
b.-yup 39a/8, 61b/17
[=54]

bağlan- Önüne engel konmak, kapatılmak.
b.-ıcaḳ 34a/17
b.-ur 39b/4
[=2]

bahalu Fiyatı yüksek olan.
b. ol- 9a/10, 9b/12
[=2]

baḫş Pay, hisse, parça.
b. 14b/11, 30a/17, 30a/17, 46b/14, 47b/14
b. dan 47b/14
b. ın 14b/12
b.+ından 14b/10, 16b/14
[=9]

baḳ- Gözleri bir şey üzerine çevirmek.
b.-ar 19b/14
[=1]

baḳır Dövme, haddeleme, ve döküm yoluyla kolayca işlenip levha, tel ve çeşitli şekiller verilebilen, tabiatta serbest ve birleşikler halinde bulunan, kırmızıya çalar renkte, yoğunluğu 8,93, erime derecesi 1083, atom ağırlığı 63,54 atom numarası 29, sembolü Cu olan element.
b. 21a/6, 38b/14
b. tuvalı 22a/14, 22b/7
[=4]

baḳla İri taneleri kabuksuz olarak veya fasülye gibi yeşil kabuğu ile pişirilip yenen besleyici bitki.Vicia faba.
b. 20a/4
[=1]

bal 1. Arıların çiçeklerden topladıkları bal özü denen sıvı ile yaptıkları, rengi beyazdan esmere kadar değişen koyu kıvamda tatlı madde.
b. 17b/14, 26a/16, 27a/5, 27b/6, 28a/3, 29a/8, 29b/5, 31a/1, 33b/5, 35a/14, 46a/1, 47b/9, 52a/9, 58a/3
b.+a 36b/6
b.+ıla 18b/7, 19b/10, 24b/11, 26b/2, 29a/10, 29b/13, 29b/16, 29b/9, 31b/6, 33a/1, 34a/1, 41b/6, 43b/3, 51a/16, 52a/10, 52b/8, 55a/1
[=32]
2. Çok olgun meyvelerin kabuğundan sızan tatlı madde.
b.+ı (hıyar-şenbe balı) 41a/12
[=1]

balçuḳ Koyu kıvamda özlü ve yapışkan çamur.
b. 37a/1
b.+a (balçuġa) 10b/5
b.+da 9a/6, 11a/2, 34b/9
b.+dan 49b/9
b.+ından (balçuğından) 56a/3
[=7]

baldırān Nemli yerlerde yetişen, tohumları hekimlikte ve eczacılıkta kullanılan, maydanoz cinsinden zehrli bir bitki, ağu otu.
b. 47a/14
b. yapraġı 44a/12
[=2]

balġam Eskiden beden yapısının esasını teşkil ettiği kabuk edilen dört unsurdan biri, phlegme.
b.+dan 6a/8
b.+ı 6a/13, 6a/9
[=3]

balıḳ Su içinde yaşayıp solungaçla nefes alan, çoğunlukla yumurtlama şeklinde üreyen omurgalı hayvanların ortak adı.
b. 7a/12, 53b/11
b. dişlü 11b/15
b.+ları 4b/8
b. yelimi 35b/8
[=5]

bana Ben zamirinin yönelme hali.
2b/2
[=1]

banbuḳ Pamuk
b. 17b/9, 52b/9
[=2]

banur- Katı bir şeyi sulu bir maddeye batırıp çıkarmak.
b.-up 61b/4
[=1]

bañ Patlıcangillerden, mor çiçekli, yaprakları yumuşak ve tüylü, meyvesi kapsül biçiminde tohumundan hekimlikte ve aczacılıkta faydalanılan zehirli, uyuşturucu bitki, hyosciamus niger.
b. toḫmı 30b/6
[=1]

baña Ben zamirinin yönelme hali.
2b/12
[=1]

bāre Parça.
b. 14b/17, 25a/12, 32b/7
[=3]

bārī En azından.
b. 7b/9
[=1]

barmaḳ İnsanın el ve ayaklarının son bülümünü oluşturan eklemli uzantının elde bulunanı, el parmağı.
b.+ı (barmaġı) 20a/3
b.+ıla 35b/4
b.+ıla (barmaġ-ıla) 17b/2, 17b/8, 20a/15
[=5]

bas- 1. Ayağı, üzerine vücudun veya bacağın ağarlığını verecek şekilde zemine koymak.
b.-a 7a/14, 10a/8
b.-ar 48a/15
b.-ıcaḳ 35b/4
b.-maya 7b/5
b.-maz 48a/12, 48a/13
b.-up 37b/9
b. ḳocını bas- 48a/15
[=9]
2. Devirmek.
b.-alar 16a/14, 19b/17, 21b/13, 23a/11, 38a/2, 53b/10
[=6]

baş 1. İnsan vücudunun göz, kulak ağız burun gibi duyu organlarının ve beynin bulunduğu en üst,hayvan vücudunun en ön kısmı, kafa.
b.+dan 25b/11
b.+ı 8b/4, 9b/7,
b.+ı (atuñ başı aġrısı) 56a/1
b.+ın 7a/3, 10b/5, 14a/14, 20a/6, 24a/17, 24b/14, 25b/14, 32b/12, 36b/17, 42b/15, 54a/9, 55a/9, 55b/11, 62a/13
b.+ına 14b/16, 15a/7, 15b/5, 21a/15, 47a/4
b.+ında 6a/1, 11b/16, 25b/8,
b.+ından 14a/11
b.+ını 26a/5, 28b/12, 44a/15, 45b/9, 46a/7, 50b/7, 57a/6
b.+ınuñ 20b/14
[=41]
2. Toparlak ve çıkıntılı üst kısım.
b. 31a/14, 47a/2,

3.Tane.
49b/12
4. Beze.
b. 30a/7, 51a/14

baş bart Yara, bere, çıban.
b. 22b/16, 42a/2
[=2]

başcuġaz Küçük beze.
b.+lar 38a/14
[=1]

başḳa Çeşitli.
b. (başḳa başḳa) 53b/1
b. başḳa 53b/1
[=2]

başla- (Bir şey) Olur, yürür, işler duruma gelmek, hareket haline geçmek.
b.-dı 3b/10
b.-r 15b/16
[=2]

bat- (Sivri bir şey) Bir yere saplanmak, girmek.
b.-mış 12a/11
b.-mışdur 48b/4
[=2]

baṭman Yerine veya ölçülen mala göre birimi değişen (ülkemizde 2 ila 8 okka arasında) eski bir ağırlık ölçüsü.
b. 16b/17, 54a/3, 54a/4
b.+ıyla (ʿIraḳ baṭmanı) 16b/13
[=4]

baytar-name Veteriner hekim kitaplarına verilen ad.
b. 4a/11
[=1]

baʿż Bazı.
b. 5b/13, 61a/12
[=2]

baʿżı Hepsi olmayıp içlerinden birkaçı,
b.+lar 11b/7
b.+sı 18b/1
[=2]

bāzū-bend İçinde muska veya yazılı bir sūre bulunan kol bağı.
b.+idür 60b/12, 60b/7
[=2]

be-cidd Ciddiyetle.
b. 3a/3, 13a/15, 27a/1, 32a/10, 41a/3, 49a/6, 49b/9
[=7]

be-ġāyet Son derece, pek çok, fazlasıyla.
b. 60b/16
[=1]

beḳā Geleceğe doğru varlığını koruyarak devam etme,
b.-yı alem 4b/1
[=1]

belā İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum
b.+dan 59b/13
b.+lardan 58b/16, 60a/11
[=3]

belesān Çeşitli bitkilerden çıkarılan kokulu reçine.
b. yaġı 51b/11
[=1]

Belḫ Özel isim.
b.+de 2b/17
b.+ı 4a/4
b. şeherü 2b/13
[=3]

belīle Terminalia belicia.
b. 54b/16
[=1]

belīlec Bk.belīle.
b. 44a/2
[=1]

belki Bir ihtimale göre, muhtemelen.
b. 9a/2, 13a/16, 51a/14
[=3]

belluṭ Meşe palamudu.
b. güli 17b/7, 19a/9
b. unı 41b/5
[=3]

bellü Belirlenmek, tespit edilmek.
b.+dür 11a/7
[=1]

belüñle- Korkmak, ürkmek.
b.-gen 10b/9
b.-meye 7a/5, 7b/1
[=3]

belür- Meydana çıkmak.
b.-se 37b/1, 38a/13
b.-ür 39a/15, 47b/3
[=4]

bemyāl Üçer köşeli tohumları olan ot.
b. otı 44a/5
[=1]

ben Tekil birinci şahıs zamiri.
b. 4a/12
b. bana 2b/2
b. bañа 2b/12
b. üm 2a/9, 58b/12
[=5]

benç Ban otu denen bitki ve bunun afyon gibi uyuşturucu, keyif verici tohumu.
b. 24b/16
b. (bezir-i benç) 29b/14
[=2]

bende Kulluk.
b. muḥabbeti 5a/3
[=1]

benefşe Menekşe.
b. 26a/2, 26b/12, 26b/4, 26b/9, 28b/5, 29b/3, 30a/2, 30a/5, 30b/17, 32b/13, 32b/3, 33b/11, 39a/17, 39b/14, 40a/7, 41a/9, 58a/14, 58a/17, diger
b. (gül-i benefşe) 17a/9
b. yaġı 21b/4, 26a/8, 55b/7
b. yaġın 14b/2
[=24]

benek Nokta nokta, üstü benekler halinde.
b. (benek benek) 9b/11
b. benek 9b/11
[=2]

benīr Peynir.
b. 37b/3
[=1]

beñze- Birbirine uygun ve ortak taraflar bulunmak.
b.-r 14a/11, 53a/4
b.-ye 6b/2
[=3]

berāber 1.Birlikte
b., 21a/14, 21b/12, 24b/11, 24b/3, 24b/6, 27b/16, 35b/7, 36a/7, 50b/6, 52a/9
b. döġ- 21a/17
2. Bir seviyede, bir hizada, eşit.
b. ol- 6b/16
[=12]

bere Vurma, incinme veya bir hastalık sonucunda damarlardan çıkan kanın dokular içinde birikmesinden meydana gelen morluk, çürük.
b. 49b/4
b.+si 49b/3
[=2]

berekāt Bereketler.
b.+ında 59a/1
[=1]

berelen- Bereli duruma gelmek, üzerinde ezik, çürük, bere meydana gelmek.
b.-se 49b/1
[=1]

beriyye ?
b. 13b/5
[=1]

berk Sağlam, kuvvetli, sıkı.
b. 13b/17, 18b/4, 35b/9, 36b/1, 36b/3, 37b/4, 47b/7, 48a/9, 49a/10, 49a/15, 50a/14, 57b/3
b. ol- 11a/16, 14a/9, 38a/12
[=15]

berkit- Sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek.
b.-e (berkide) 51a/5
b.-üp(berkidüp) 3b/5
[=2]

berş Elektuvar ilaç olaraak kullanılan bal ile yoğurulmuş bir çeşit macun.
b. 29a/16
b.+i 29a/15
[=2]

bes Yalnız.
b. 4b/6
[=1]

besfāyeç Pespaye.
b. 54b/17
[=1]

besle- Yedirip içirmek.
b.-dügi 5a/13
b.-nen 13a/8
b.-seler 12b/17
b.-yüp 5a/10, 5a/6
[=5]

bespāye Pespaye.
b. 34b/12
[=1]

beş Dörtten sonra, altıdan önce gelen sayının adı.
b. 12b/2, 12b/6, 15b/16, 16b/6, 17a/8, 17b/13, 17b/14, 18b/14, 18b/14, 19a/16, 19a/17, 20b/17, 21a/8, 24a/15, 26b/12, 26b/2, 27a/5, 27b/7, 28a/16, 28b/1, 28b/3, 28b/5, 28b/6, 29b/10, 29b/15, 29b/2, 29b/5, 29b/5, 33a/4, 33b/13, 33b/6, 34a/7, 35a/17, 36a/1, 37a/16, 38b/16, 40a/8, 41b/13, 41b/5, 41b/6, 41b/6, 43b/3, 43b/7, 43b/9, 44b/3, 46a/14, 48a/5, 48b/14, 48b/7, 50b/1, 50b/10, 50b/9, 51a/1, 51a/15, 51b/4, 51b/4, 51b/5, 51b/6, 54b/2, 55a/16, 58a/17
b. (on beş) 11b/11, 17a/14, 18b/16
b.+inde 11a/14
b. yüz 17a/11
[=66]

beşer Beş sayısının her birine beş veya her defasında beş tane anlamına gelen üleştirme şekli.
b. 22a/10, 26a/3, 26b/9, 29b/4, 30b/2, 30b/9, 31b/1, 31b/17, 31b/5, 32b/6, 33a/1, 33a/11, 33a/5, 34b/2, 40a/13, 40a/17, 40a/2, 41a/11, 42a/4, 42b/2, 43a/5, 43b/17, 43b/2, 44a/3, 54b/17, 55a/11, 58a/14
[=27]

beşinci Beş sayısının sıra sıfatı.
b. 38b/17, 39a/9
b. bāb 11b/15
[=3]

bevā Küçük hindistan cevizi ağacı.
b. (cevz-i bevā) 26a/14, 33a/4
[=2]

bevāsir (metinde) Atın burnu içinde olan, irin ve sarı su akıntısı ile kendini gösteren hastalık.
b. 17b/4
b.+i 43b/12
b.+üñ 18a/3
[=3]

bevl İdrar.
b. 39b/4
b.+i 26b/8, 28a/15, 32b/11, 40a/5, 58a/13
b.+ini 5a/14
[=7]

beyān Bir konuda verilen bilgi, bildirim.
b. 6a/5
b. it- 11b/16, 13a/2
[=3]

beyāż Kar renginde olan rengin adı, ak.
b. 62a/14
b.+ı 21a/5
[=2]

beyn Beyin.
b.+isi (serçe beynisi) 40a/8
[=1]

bezīr Keten tohumundan çıkan yağ.
b. 16a/11, 16a/15, 20b/7, 28a/3, 29a/1, 30b/7, 42b/10, 42b/4
b.-i benç 29b/14
b. tulumı 44b/10
b. yaġı 15b/4
[=11]

bıçaḳ Bir sap ve kesici bir madeni kısımdan meydana gelen kesme aleti.
b. 37b/12, 37b/17, 61b/3
b.+ıla (bıçaġ-ıla) 35a/9, 38a/11, 48b/5, 54a/12, 56b/15, 57a/13
[=9]

bıçılġan Hayvanların ayaklarında arız olan yara, çatlak.
b.+ı 52a/17
[=1]

bınkıldayıḳ Bıngıldak.
b. 25b/8
[=1]

bıñar Gözün burun tarafındaki köşesi.
b.+ı 21b/10
b.+ı (göziniñ bıñarı) 7a/1
b.+ı (gözün bıñarı) 21b/16
b.+ı (gözüñ bıñarı uçı) 23a/13
b.+ına (gözüñ bıñarı) 20a/15
b.+ından 21b/10
b.+ınuñ 20a/1

[=7]

bıraḳ- 1. Koymak.
b.-alar 29b/14
b.-alar (bıraġalar) 25b/16, 26b/3, 28a/11, 28b/4, 29b/7, 30a/13, 30b/10, 31b/8, 32a/4, 32b/2, 33b/10, 40a/16, 41a/14, 41a/9, 41b/12, 41b/3, 41b/7, 42a/9, 44a/4, 55a/13, 55a/2, 55b/1
b.-up (bıraġup) 27b/17
[=24]
2. Tutmaktan vazgeçip tutmaz olmak.
b.-a (bıraġa) 7a/13, 45b/5
[=2]

bi'l-külliye Tamamen.
b. 61a/11
[=1]

bi-'avni'llāhi'l-meliki'l-vehhāb Allah'ın yardımıyla.
b.58b/4
[=1]

bi-inayeti'llah Allah'ın yardımıyla.
b. 62a/4
[=1]

bi-izni'l-lāhi ta'ālā Allah'ın izniyle.
b. 4a/17, 15a/13, 58a/12, 62a/11
[=4]

bi-izni'llah Allahın izniyle.
b. 19b/12, 30b/12, 39a/2
[=3]

bī-nazīr Eşsiz, benzersiz.
b.+dür 12a/14
[=1]

bil Hayvanlarda omuzla sağrı arası, bel
b.+i 7a/10, 7a/16, 8a/11, 8b/9
b.+in 7b/1, 40a/6
b.+ine 20a/13, 33a/13, 34b/15, 35a/3, 42b/6
b.+iñ 40b/12
[=12]

bil- Bir şey hakkında bilgisi malumatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.
b.-di 3a/6, 3b/2
b.-eler 6a/15, 57b/10
b.-elim 10a/4
b.-esin 52b/15
b.-gil 4b/7, 52a/12, 55b/3
b.-gil ki 4b/1
b.-inür 11b/9
b.-mek 38a/13, 48a/13
b.-mez 11b/3
b.-mezlerdi 58b/10
b.-üp 2a/11
b.-ür 13b/11
b.-ürdi 3a/8
b.-ürler 57a/11
[=19]

bildür- Açıklamak.
b.-elim 7b/17
b.-megiçün 4b/6
b.-ür 5b/15, 5b/16, 5b/17, 5b/17, 6a/1, 6a/16, 6a/2, 6a/3, 6a/4, 6a/5, 8a/1, 54a/6, 55a/3
[=14]

bile Beraber
b. 30a/17, 30b/8, 32a/14, 37b/3, 44b/16, 44b/4, 46b/1, 61b/17
b. bin- 1b/10
[=9]

bilek Atın bacaklarının ayaklarıyla birleştiği yer.
b.+i (bilegi) 6b/11
[=1]

bilin- Hakkında bilgi sahibi olunmak.
b.-di 7b/17, 10a/3
b.-e 62a/11
b.-mez 11b/7
b.-ür 57a/8
[=5]

bin- (Binek hayvanları için) Sürmek.
b.-di 1b/13
b.-diler 3b/2
b.-dügi 13a/14
b.-e 12a/10, 13a/5, 13a/5
b.-eler 13b/14, 29b/1, 41a/3, 41a/5, 47b/15
b.-en 13a/11, 13a/12, 14a/6
b.-erdi 1b/10
b.-erler 12a/5
b.-mege 9b/13, 12b/15
b.-mek 13a/1, 13a/9
b.-mekden 10b/9, 54a/6
b.-meyeler 13b/13, 13b/3
[=24]
b.-birle bin- 1b/13

[=1]

bindür- Üzerine binilmesine izin vermek.
b.-mez 8b/13
[=1]

biñ Dokuz yüz doksan dokuzdan sonra,bin birden önce gelen sayının adı.
b. (on iki biñ) 1b/10
b. (otuz iki biñ) 1b/8
b. (yüz biñ) 1b/9
[=3]

bir 1. Belirsiz sıfat olarak herhangi bir şeyi, yeri veya kimseyi gösterir.
b. 2a/2, 2a/6, 2b/13, 2b/17, 2b/2, 2b/4, 2b/7, 2b/8, 3a/11, 3a/15, 3b/15, 3b/16, 4a/3, 4b/15, 5a/9, 7a/7, 7b/7, 7b/9, 8a/17, 9b/17, 10a/14, 11a/15, 11a/16, 12a/15, 12a/2, 13b/17, 13b/4, 14a/2, 14b/17, 15a/4, 15b/17, 16a/6, 16b/10, 16b/17, 16b/4, 16b/5, 16b/8, 16b/9, 17a/11, 17a/6, 17b/10, 17b/2, 17b/4, 17b/9, 18a/10, 18a/17, 18a/3, 18b/9, 19a/12, 19a/12, 19a/14, 19a/2, 19b/5, 20a/14, 20a/17, 20b/1, 20b/16, 20b/16, 21a/7, 21b/17, 22a/14, 22b/15, 22b/15, 23a/2, 23a/3, 23a/8, 25a/12, 25b/10, 27a/3, 27b/4, 28a/2, 28a/2, 28b/1, 28b/16, 28b/17, 28b/2, 28b/7, 29a/15, 29b/16, 29b/8, 30a/11, 30a/14, 30a/17, 30a/6, 30b/1, 30b/4, 30b/6, 30b/7, 31a/17, 31a/2, 31a/6, 31b/3, 32a/17, 32a/6, 32b/5, 32b/7, 33a/12, 33a/4, 33b/9, 33b/9, 34a/11, 34a/9, 34b/14, 34b/4, 35a/10, 35a/13, 35a/14, 35a/3, 35a/4, 35b/10, 35b/8, 36a/10, 36b/1, 36b/6, 36b/9, 36b/9, 37a/13, 37a/14, 37a/14, 37a/14, 37a/15, 37a/16, 37a/5, 37a/7, 37b/2, 37b/6, 38a/16, 38b/1, 38b/11, 38b/11, 38b/12, 38b/14, 38b/2, 38b/5, 38b/6, 38b/7, 38b/8, 39a/11, 39a/14, 39a/8, 40b/3, 41a/15, 41a/7, 41b/13, 41b/14, 41b/15, 42a/17, 42a/5, 42b/3, 42b/5, 43a/15, 43a/16, 43a/2, 44a/14, 44b/5, 44b/6, 44b/8, 45a/14, 45a/2, 45a/6, 45a/8, 45b/5, 46a/14, 46a/3, 46a/6, 46b/16, 47a/13, 47a/15, 47a/17, 47a/7, 47a/8, 47a/9, 47a/9, 47b/14, 47b/16, 47b/2, 48a/3, 48a/3, 48a/7, 48b/14, 48b/15, 49a/15, 49b/1, 49b/12, 49b/7, 50a/1, 50a/1, 50a/15, 50a/15, 50b/2, 50b/6, 50b/7, 50b/8, 51a/15, 51a/6, 51a/8, 51b/11, 52a/2, 52b/10, 52b/7, 53a/4, 53a/6, 53a/8, 53b/1, 53b/13, 53b/8, 54a/12, 54a/12, 54a/14, 54a/15, 54b/9, 54b/9, 55b/12, 55b/14, 55b/14, 55b/7, 56a/13, 56a/2, 56a/7, 56b/11, 57a/1, 57a/3, 57b/13, 57b/14, 57b/7, 58a/10, 58a/11, 58a/11, 58a/6, 60b/15, 61a/10, 61b/1, 61b/10, 61b/11, 61b/8, 61b/9, 62a/12, 62a/13, 62a/7, 62a/7, 62a/8, 62b/1, 62b/2
2. (Değeri ve nitelikleri bakımından) Farksız, eş, aynı, müsavi.
b. 7a/9,
3. Bir sayısı kadar olan.
b. 12b/3, 12b/4, 12b/11, 12b/12, 12b/13, 12b/16, 13a/5, 13a/6, 13a/7, 14b/10, 14b/11, 14b/3, 14b/3, 14b/7, 15a/11, 15b/8,
b. (her bir) 53b/1
b. (yigirmi bir) 58a/10
b. dürlü 24b/10
b. gün 13b/8
b.+i 14b/10, 51a/12
b.+i (biri biri) 12a/11, 17a/2, 28a/7, 53b/15, 54b/4
b.+i (her biri) 30b/9, 42a/8, 55a/1
b.+i (ṭoṭağı biri) 25a/4
b.+i biri 6b/16, 12a/11, 17a/2, 28a/7, 53b/15, 54b/4
b.+i birine 50a/17

b.+in 30a/13, 30b/10, 41b/3, 55a/2, 55b/1
b.+in (her biri) 44b/3
b.+inci 38b/4
b.+inden 18b/6, 34b/12
b.+inden (biri biri) 6b/16
b.+inden (her biri) 14b/7, 17a/17, 17b/7, 21b/17, 22a/14, 22a/15, 22a/6, 22b/2, 23b/3, 26b/10, 27b/2, 27b/3, 29a/9, 31b/16, 33a/14, 36a/7, 42b/2, 46b/14, 52a/9, 53a/16, 53b/6, 54b/16, 58a/15
b.+ine (biri biri) 50a/17
b.+isi 5b/10, 5b/10, 5b/11, 5b/11, 5b/4, 5b/7, 16b/14, 20a/17, 51a/12
b. ḳaç 12a/11, 13b/10, 15b/3, 16a/14, 36a/13, 44b/1, 45b/2, 46a/9, 49a/12, 49b/3, 50a/8, 52a/7, 52b/6, 55b/13, 57a/13, 61b/6
b. kimse 2b/10
b. mıḳdār 26a/5
b. saat 2a/17
b. zāt 13b/15
[=333]

biraz Bir parça azıcık.
b. 14b/13, 14b/13, 14b/5, 14b/6, 15a/3, 15a/9, 15b/4, 16a/12, 16b/11, 16b/12, 16b/12, 16b/5, 16b/5, 16b/6, 17b/11, 17b/11, 17b/2, 17b/3, 18b/10, 24b/15, 25a/9, 26a/4, 27a/16, 28b/2, 41b/10, 42a/7, 44b/14, 44b/14, 44b/15, 44b/15, 45a/12, 45a/13, 45a/15, 45a/16, 47a/13, 47a/3, 49a/14, 50a/16, 50a/16, 50a/17, 51a/16, 51b/12, 51b/16, 53b/16
[=44]

birbiri
b. 17b/10
b.+ne 4b/4, 14a/11, 16b/6, 17b/15, 23a/5, 24b/9, 25a/7, 26a/10, 31a/1, 32b/7, 35b/17, 36a/3, 37a/14, 41a/12, 41a/4, 41a/8, 42a/11, 44a/13, 44b/15, 45a/13, 45b/1, 47a/10, 52b/3, 55a/6, 55b/8, 58a/8
[=27]

birer Bir sayısının her birine bir veya her defasında bir tane anlamına gelen üleştirme şekli.
b. 17a/17, 17b/7, 18b/6, 22a/11, 22a/6, 22b/12, 22b/2, 22b/8, 23a/15, 23b/3, 26b/10, 26b/13, 27a/11, 28a/11, 28b/9, 30a/11, 30a/2, 30a/3, 30a/5, 32a/13, 32b/14, 32b/4, 33b/17, 39a/13, 39b/10, 39b/13, 43a/11, 46a/17, 50a/12, 53a/16, 58a/16, 58b/1
b. (birer birer) 32a/4, 50b/11
b. birer 32a/4, 50b/11
[=36]

biring Pirinç.
b.-i kābilī 31b/4
[=1]

birle İle.
b. 3b/4, 23a/17, 1b/13
[=3]

bismi'llāhi'r-rahmāni'r-rahīm Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla.
b. 1b/2, 46b/6
[=2]

bişür- Isıda tutarak yenecek duruma getirmek.
b.-eler 15b/1, 45a/1, 61b/4
b.-üp 61b/5
[=4]

bit İnsan ve birçok hayvan vücüdünda dış asalak olarak yaşayıp kanlarını emen, renksiz, sert derili, ısırıcı, tifüs, humma, veba gibi tehlikeli hastalıkları aşlayan ufak böcek.
b. 44b/1
b.+i 44b/7
[=2]

bit- 1. (Tohum için) Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek.
b.-er 20b/2, 44a/6, 53a/4
[=3]
2. Çıkmak, uzamak.
b.-e 55b/14
b.-er 11a/10, 11a/8, 11a/9,
b.-mekden 23b/8
b.-mekden (ḳıl bit-) 23b/17

b.-mese 55b/12
b.-miş ol- 10a/11
b.-se 11a/4
[=10]
b. aşaġa bit- 11a/8
b. ḳıl bit- 11a/4, 23b/8
b. yoḳaru bit- 11a/9
[=4]

biti Yazılmış şey, mektup.
b. 3a/1, 3a/2, 3a/2, 3a/6
b.+yi 3a/5
[=5]

bitür- Çıkartmak.
b.-e 36b/8
b.-eler 24a/8
[=2]
b. ḳıl bitür- 24a/8
[=1]

biz Bez.
b. 16b/10, 35a/13, 37a/10, 49a/10, 51a/5, 51b/1
b. (gök biz) 53a/6
b.+den 28b/8
b.+e 16b/8, 32b/7, 35b/8, 37a/15, 37b/8, 39a/8, 41b/14, 42b/5, 45b/14, 48b/14, 49a/15, 49a/8, 49b/2, 50a/5
b.+e (meşammalı biz) 61b/17
b.+ile 23b/5, 34a/11, 37a/9
b.+iñ 45a/8
b.+inden 34b/4
b.+inden (hayz bizi) 14b/17
b.+ine (kettan bizi) 26a/15, 28b/7
b.+iyle (kettan bizi) 51b/2
b.+le 24a/13
b.+ler 38a/6
[=34]

biz 1. Çoğul şahıs zamiri
b.+den 4a/3,
b.+i 4a/16, 4a/4
b.+üm 5a/11
[=4]

biz Beze.
b. 46b/17
b.+ler, 53b/11
b.+leri 53b/11
[=3]

boġaz Ağız boşluğundan sonra yiyeceklerin geçtiği, ağızla gırtlak arasındaki dar kısım.
b.+a 20b/4, 20b/5
b.+da 25b/2
b.+ı 25b/10, 25b/11
b.+ına 14b/12, 15b/13, 16b/15, 17a/2, 25a/16, 25b/16, 25b/5, 26a/11, 26a/12, 26a/16, 26a/4, 26b/3, 26b/6, 27b/15, 28a/1, 28a/10, 28a/5, 28a/8, 28b/3, 29b/14, 29b/7, 30a/13, 30b/10, 32a/4, 33b/14, 33b/9, 40a/16, 41a/13, 41a/5, 41a/9, 41b/11, 41b/3, 41b/7, 42a/9, 44a/3, 45a/17, 45b/17, 45b/7, 46a/12, 47a/11, 47a/8, 47b/1, 47b/15, 54b/1, 54b/13, 54b/15, 54b/4, 55a/13, 55a/2, 55b/1, 56b/13, 58a/1, 58a/5
b.+ına (adam boġazı) 25b/7
b.+ında 26b/7, 58a/13
b.+ından 26a/1, 31b/7
b.+uñ 15b/8
[=65]
2. Bu kısmın dış tarafı.
b.+ına 39a/9

boġazla- Eti yenecek hayvanın boğazını keserek öldürmek.
b.-ya 12b/15
b.-yalar 23a/10, 43a/2, 57b/10
[=4]

boḳ İnsan ve hayvan vücudundan bağırsaklar aracılığıyla atılan madde, dışkı.
b.+ı (it boḳı) 36b/9
b.+ı (keler boḳı) 22a/4
b.+ı (ḳırlanġıç boḳı) 26a/12
b.+ı (serçe boḳı) 21b/11
b.+ı (sıçan boḳı) 22b/4
b.+ı (tavuḳ boḳı) 57a/17
b.+ın (ḳırlanḳıç boḳı) 19b/16
b.+ın (toġan boḳın aġı) 21a/5
b.+ını (şıġır boḳı) 36a/17
[=9]

bostān Sebze bahçesi.
b. 44a/5
[=1]

boş İçinde birşey bulunmayan.

b. 61b/10, 61b/11
[=2]

boy Acı ve çok kokulu tohumları pastırma çemeni yapımında kullanılan, beyaz, sarı ve mavi çiçekli otsu bitki.
b. 23a/5
b. toḫm luʿabı 22b/17
b. toḫmı 26b/12, 26b/4, 26b/9, 27a/14, 30a/2, 32a/13, 32b/3, 33b/15, 39a/17, 39b/15, 39b/9, 40a/11, 43a/1, 43a/10, 55a/7, 58a/14, 58a/17
b. toḫmı dübi 33a/10
b. toḫmı luʿabı 33a/15
[=21]

boya Üzerine sürüldüğü, içine katıldığı şeye renk veren ve bu maksatla kullanılan madeni, bitkisel veya sentetik madde.?
b. (ḳızıl boya) 37b/11, 40b/14, 48a/9 52b/1
b.+yı (ḳara boya) 52b/5
b.+yı (ḳızıl boya) 52b/8
[=6]

boyān Meyan kökü
b. 26b/3, 26b/9, 28a/8, 58a/14
b. dübi 26a/3
b. köki 33b/12
[=6]

boylu Boya sahip olmak.
b. (orta boylu) 6b/10
b. ol- Boyu uzun olmak 9a/1
[=2]

boynuz Bazı hayvanların başında bulunan tırnak gibi bir maddeden sert, sivri, kıvrık bazan da çatallı çıkıntı.
b.+ını 36a/11
[=1]

boyun Vücudun omuzlarla baş arasında kalan ve başı bedene bağlayan kısmı.
b. 21b/6
b.+ı (boynı) 6a/17, 7a/11, 8a/12, 8b/17, 8b/3, 8b/8, 9a/2, 9a/3, 16a/8
b.+ına (boynına) 16a/14, 26a/8, 53a/6, 56a/16, 56a/6, 58b/9, 59b/12, 60a/10, 61a/7
b.+ında (boynında) 39a/14, 58b/14, 59b/17
b.+ından 59b/16
b.+ından (boynından) 17a/6, 45a/5
b.+ınuñ (boynınuñ) 16a/10
b.+larına 58b/13
[=27]

boyunlu Boynu olan.
b. 7b/15
[=1]

boz Açık toprak rengi.
b. (temür boz at) 8b/17
b. at 8b/2, 9a/8
b.+dur 6a/13
[=4]

boza Darı hamurunun ekşitilmesiyle yapılan, çok hafif alkollü, şekerli, mayhoş koyu kıvamda bir içecek.
b. 39b/5
[=1]

böcek Hayvanlar aleminin en geniş sınıfı olan, vücutları baş göğüs karın olmak üzere eklemli üç parçadan ibaret, başları göğüslerinden biraz ayrı, göğüs kısımları üç halkalı, bacakları altı tane ve kanatlarına göre çeşitleri olan eklem bacaklıların ortak adı.
b. 47a/3, 55b/4
[=3]

bögrek Böbrek.
b.+i (bögregi) 6b/6, 19b/9, 33a/8, 34b/10
b.+i (sıġıruñ bögregi yaġı) 25a/6, 37a/13
b.+inde (bögreginde) 32b/9, 47b/9
b.+leri 41b/17
b. yaġı 23b/6
b. yaġıyla 23b/11
[=10]

bögür Vücudun iki yanında kaburgalarla kalça kemiği arasında kalan kısım.
b.+i (bögri) 8a/9, 8b/9, 28b/14, 36a/8, 46a/5
[=5]

bögürtlen Her çeşit toprak ve iklimde yetişebilen, dere, tarla, hendek ve yol kenarlarında kendiliğinden biten çok arsız, yabani dikenli çalınınham iken kırmızı olan, sonra kararan duta benzer mayhoş yemişi, çalı dutu.
b.+yapraġı 49b/15
[=1]

bölük Bölünmüş bir bütünün parçası, parça, kısım.
b. 38b/10, 39a/3
b.+in (bölügin) 38b/11
[=3]

böyle Bunun gibi olan, buna benzer.
b. 46a/14
b. ise 27b/11
b. ol- 8a/17, 8b/16, 10a/14
[=5]

böyrek Böbrek
b.+i (sıġıruñ böyregi yaġı) 48b/8
[=1]

böyü- Daha büyük duruma gelmek, irileşmek.
b.-r 35a/6, 47b/17
[=2]

böyük Ölçüleri bakımından aynı cinsteki benzerlerinden daha yüksek daha geniş daha uzun veya iri olan.
b. 7b/13, 9b/7
b. ol- 7a/8
[=3]

böyüt- Daha büyük duruma getirmek.
b.-eler (böyüdeler) 38a/11
[=1]

bu 1.sıf. En yakında olan kimse veya şeyi işaret yoluyla belirtir
b. 2a/4, 2a/7, 2b/10, 2b/13, 2b/16, 3a/7, 3b/14, 4a/11, 4a/14, 4b/1, 4b/2, 4b/4, 5a/16, 5b/4, 5b/9, 7b/15, 7b/17, 7b/6, 7b/9, 11a/9, 12a/1, 12a/12, 12b/14, 12b/17, 13a/8, 14b/10, 14b/7, 15a/13, 15b/15, 15b/6, 15b/7, 16a/1, 16a/4, 16b/7, 17a/14, 17a/16, 17a/7, 17b/10, 18b/16, 19a/1, 19a/5, 19b/14, 20a/11, 20b/17, 21a/10, 21a/11, 21a/7, 23a/1, 24a/12, 29a/6, 29b/6, 30a/16, 31a/7, 31a/7, 31a/8, 31b/2, 31b/9, 32a/2, 33a/12, 34a/2, 34b/14, 35a/1, 35a/13, 35a/2, 39a/1, 39b/10, 40b/16, 41b/14, 42a/16, 42b/4, 43a/6, 45a/4, 45a/9, 46b/4, 48b/2, 50a/17, 51a/11, 51a/16, 51b/1, 51b/6, 51b/6, 52a/15, 52b/3, 53a/12, 54a/1, 54a/17, 54b/1, 56b/1, 56b/17, 58a/11, 58a/7, 58b/12, 58b/13, 58b/9, 59a/1, 59b/12, 60a/9, 61b/16, 61b/17, 62a/8, 62b/2
[=101]
2. Zamir. işaret zamiri olarak yerini tuttuğu en yakındaki kimse veya şeyi gösterir
b. 2b/8, 8b/6, 9a/11, 12a/9, 20a/13, 20a/16, 24b/11, 37a/7, 43b/6
b.+dur 3a/2, 6a/16, 12a/1, 12a/12, 13a/10, 13a/12, 13b/6, 13b/8, 14a/13, 14a/16, 15a/14, 15a/15, 15a/17, 15b/9, 16a/10, 16a/7, 17a/4, 17b/5, 17b/6, 18a/12, 18b/3, 19a/7, 19b/13, 19b/14, 19b/16, 19b/6, 20b/6, 21a/16, 22a/4, 22b/1, 22b/16, 23a/10, 24a/14, 24a/6, 24b/14, 24b/15, 25a/11, 25a/12, 25a/5, 25b/12, 25b/14, 26b/16, 26b/17, 26b/7, 27a/10, 27a/2, 27a/9, 27b/12, 28a/13, 28b/11, 28b/12, 30a/8, 30b/15, 30b/16, 31a/11, 31a/15, 31a/17, 32a/10, 32a/8, 32a/9, 32b/12, 32b/9, 33b/1, 34a/17, 34a/7, 34b/10, 34b/2, 35a/17, 35a/7, 35b/12, 35b/3, 35b/5, 36a/9, 36b/11, 36b/16, 36b/5, 37a/13, 37a/8, 37b/13, 37b/2, 38a/1, 38a/14, 38a/16, 39b/4, 39b/6, 40a/5, 40a/6,

40b/12, 40b/14, 41a/17, 41b/16, 42a/13, 42a/2, 42b/17, 43b/12, 44a/10, 45b/11, 45b/8, 46a/16, 47a/1, 47a/17, 47b/10, 47b/12, 47b/17, 47b/3, 47b/5, 48a/1, 48a/12, 48a/13, 48b/17, 49a/1, 50a/11, 50b/3, 51a/10, 51a/15, 51a/3, 51a/6, 52a/13, 52a/15, 52a/17, 52a/6, 52b/16, 52b/17, 53a/15, 54a/8, 55a/10, 55a/3, 55a/5, 55a/8, 56b/2, 56b/5, 57a/12, 57a/5, 58a/13, 59a/2, 60a/1, 60a/14, 62a/12
b.+ların 7b/8
b.+na 32a/11
b.+ndan 15b/6, 16a/4, 29a/11, 30a/17, 36a/4, 45b/15, 57b/16
b.+nı 2b/2, 24a/13, 24b/4, 32b/13, 34a/2, 34b/17, 36a/6, 36b/8, 37b/5, 39b/7, 42b/17, 43a/14, 49a/1, 50b/16, 51a/1, 54a/14
b.+nlar 4a/1
b.+nlara 39b/9
b.+nlardan 39b/12
b.+nları 14b/14, 16b/12, 16b/6, 17a/1, 17a/13, 17b/12, 17b/15, 17b/2, 18a/6, 18b/11, 18b/7, 19a/9, 19b/1, 21a/8, 23b/16, 24b/16, 25b/15, 26a/3, 26a/9, 26b/13, 26b/5, 27a/15, 27a/4, 27b/13, 28a/1, 28b/2, 28b/7, 29a/7, 30a/5, 32a/6, 32b/1, 32b/7, 33b/5, 34a/4, 35b/16, 36a/3, 36b/13, 36b/16, 37a/14, 37b/7, 39b/1, 39b/2, 40a/11, 40b/4, 41a/8, 42b/2, 42b/9, 43a/11, 43b/17, 44a/13, 47b/13, 48a/7, 50b/17, 51a/7, 53a/17, 53b/7, 54b/3, 54b/9, 55a/14, 57a/16, 57b/13, 58a/8, 58b/1
b.+nlaru 33b/12
b.+nlaruñ 10b/12, 11a/9
b.+nlaruñıla 30a/16
b.+nunıla 15a/1
b.+nuñ 3b/1, 5a/12, 9a/12, 27a/8, 31b/15, 48b/1
b.+nuñ-ıla 21a/5
b.+nuñıla 14b/13, 32a/3, 40b/5, 41a/1, 49a/3, 50b/7, 51b/1, 51b/12, 51b/9
b.+ña 29a/12
b.+ñlaruñ-ıla 43a/2
[=261]

buçuḳ Yarım.
b. 14b/4, 15b/17, 18b/6, 19b/16, 22a/9, 23a/3, 23a/3, 23a/6, 26a/16, 27a/11, 29b/12, 47b/14, 53a/16, 53b/16
b.+ı (buçugı) 58a/10, 58a/11
[=16]

bud Bacağın dizden kalçaya kadar olan kısmı.
b.+larınuñ 50b/11
[=1]

buġdāy Taneleri un ve ekmek yapımında kullanılan ve insanın başlıca gıdasını teşkil eden bitkinin taneleri.
b. 12b/3, 16a/3, 30b/14, 34b/6, 43b/2
b. (yaş buġday) 24b/1, 25b/17
[=7]

buġı Gaz halindeki su buharı.
b. 33b/16, 54b/10
[=2]

buḫūr Isı etkisiyle sıvı ve bazı katı cisimlerin gaz duruma geçmiş hali.
b. it- 54a/14
[=1]

buḳrāṭ Hipokrat.
b. hekīm 28a/5, 45b/14, 57b/15
[=3]

bul- Erişmek, ulaşmak, varmak.
b.-a 13a/1, 16a/2, 17a/3, 19b/12, 23a/16, 24b/5, 35b/1, 39a/14, 49a/7, 50a/10, 53b/8, 58a/12, 58a/9
b.-alar 48b/5, 53b/9
b.-dı 4a/8
b.-muş 57b/15
b.-up 3b/17
b.-ur 20b/4
[=19]
b. ḫalāṣ bul- 57b/15

b. sıḥḥat bul- 3b/17, 4a/8, 23a/16, 39a/14
şifā bul- 16a/2, 17a/3, 19b/12, 24b/5, 35b/1, 49a/7, 58a/12
[=12]

bula- Bir şeyi üstü kaplanacak şekilde bir şeye batırmak.
b.-yup 22a/12, 56a/8
[=2]

bulamaç Sulu ve cıvık hamur ve bu kıvamdaki karışım.
b. 61b/5
[=1]

bulaşdır- Sürmek, sıvaştırmak, sıvaşıp yapışmasına engel olmak.
b.-a 50a/6
b.-up 24b/17
[=2]

bulın- Var olmak, mevcut olmak.
b.-a 7b/8
b.-an 29a/2
b.-dı 59b/17
b.-maz-ısa 49b/16, 52a/14, 53b/10
b.-maz ise 7b/9, 13b/4, 15b/14, 29a/16
b.-ur ise 7b/7
[=11]

buñal- Sıkıntı çekmek.
b.-maz 9a/10, 14a/9
[=2]

būre Tabiatta beyaz tuz billurları halinde bulunan lehimlemeyi kolaylaştırıcı tozların cam, sır, suni elmas, sabun gibi birçok maddenin ve antiseptiklerin yapımında kullanılan maden.
b. 22b/13, 22b/8, 24a/10, 30a/4, 41a/6, 53a/15
b.-i Ermeni, 21b/11, 26a/6, 36b/13
[=9]

burun Yüzün ortasında alınla ağız arasında yer alan, çıkıntılı, iki delikli koklama organı.
b.+ı (burnı) 10b/11, 11a/5, 17b/4, 18a/10, 18a/17
b.+ı (burnınuñ) 14a/13
b.+ına (burnına) 14b/1, 14b/17, 14b/4, 14b/5, 15a/2, 15a/9, 15b/3, 16a/2, 19a/2, 21b/1, 21b/4, 28b/10, 29a/11, 32b/2, 33b/16, 42a/17, 42b/11, 42b/12, 47a/5, 55b/11, 55b/9, 56a/4, 57b/1, 58a/10, 58a/11
b.+ındağı (burnındağı) 59b/15
b.+ından (burından) 20a/8
b.+ından (burnından) 14a/16, 15a/15, 15b/10, 15b/11, 17a/15, 17b/5, 21a/16, 24a/16, 24b/1, 25b/3, 26b/11, 26b/14, 27a/14, 27a/5, 27b/6, 27b/8, 28b/17, 28b/8, 29a/17, 29a/8, 29b/11, 29b/17, 30b/1, 31a/2, 31a/8, 31b/10, 31b/4, 32a/15, 32b/15, 33a/2, 33a/8, 33b/14, 33b/6, 35b/5, 39b/11, 39b/14, 39b/9, 40a/4, 40b/17, 40b/5, 40b/6, 43a/12, 43a/17, 43a/4, 43b/11, 46b/13, 50b/7, 50b/9, 55b/3, 58a/16, 58b/2
b.+ını (burnını) 14a/14, 15a/16
b.+ınuñ (burnınuñ) 6b/12, 14a/15, 15a/12, 28b/15, 38b/11, 38b/12, 39a/12, 54a/8
b.+unuñ (burnunuñ) 38b/7
[=95]

but Bacağın dizden kalçaya kadar olan kısmı
b.+ınuñ 16b/4
b.+larını 12b/10
[=2]

buyur- (Saygılı ifadede) Söylemek, demek.
b.-dı 2b/6
b.-dılar 5a/9
b.-ur 1b/6, 5a/7
b.-ursın 3b/12
[=5]

buzağu Süten kesilmemiş inek yavrusu.
b.+da 19a/6
[=1]

büber Biber.
b. 24b/11, 29b/9, 30a/10, 33a/5, 33a/9, 41a/17, 41a/6, 41b/4, 55a/14
[=9]

bük- Birbirine bura bura sararak tek bir iplik haline getirmek.
b. 56a/12, 56a/8
[=2]

bünyād Esas, temel.
b.+ı 53a/12
b. bünyād it- İnşa etmek, kurmak.
b. 2a/2
b. bünyad ḳıl- "Yaratmak."
b. 4b/4
[=3]

büri- Sarmak.
b.-yeler, 29a/14, 32a/7
[=2]

bürü- bk. büri-
b.-yeler 20a/7, 20a/7, 34a/5
[=3]

büskür- Şiddetle saçmak.
b.-üp 21a/9
[=1]

büyücek Oldukça büyük, büyükçe.
b. 38b/14
[=1]

cam Sisli kumun soda ve potas katılarak ateşte eritilmesiyle elde edilen şeffaf, sert ve çabuk kırılır madde, sırça.
c. 37b/14
[=1]

cānib Yan, taraf, cihet.
c.+inde ise 39a/11
c.+ini (canibini) 20a/14
[=2]

cānvar Çok eskiden yaşadığı düşünülen ve masallarda adı geçen, kan dökücü, cana kıyıcı, korkunç mahluk.
c.+ları (yırtıcı canvar) 4b/10
c.+ların (deniz canvarları) 4b/8
[=2]

cāyiz Yerinde, uygun, doğru olan (şey)
c.+dür 20a/13, 20a/16, 29a/4, 46a/9, 52b/14, 53b/14
[=6]

cāẕū Büyücü.
c.+lara 3b/6
[=1]

cefākār Eziyet ve sıkıntıya katlanan, cefa çeken.
c. ol- 8a/13
[=1]

cehd it- Çalışıp çabalamak, uğraşmak.
47b/4, 54b/11
[=2]

celle Allah lafzından sonra kullanılan ve "şanı, celali yüce olsun" anlamına gelen celle şanehu ve celle celaluhu gibi klişeleşmiş sözlerde geçer.
c. (Allahu taʿālā ʿazze ve celle) 4b/12
c. (ʿazze ve celle) 4b/16
c. (ḥaḳ celle ve ʿalī) 5a/10, 5a/2, 5a/6
[=5]

cemʿ Bir araya getirme.
c. 16b/12
c. eyle- 4b/4
c. it- 26a/8
c. ol- 1b/8, 43b/1
[=5]

cemʿan Toplam.
c. 14b/8
[=1]

cemīʿ Bütün, hep, cümle.
c. 2a/14, 2a/16, 2a/6, 5b/2, 10a/16, 20a/7, 59b/15, 60a/11
c.+i 2a/6
c.+sinden 4b/5
[=10]

cenṭiyāne Yılan otu. (gentiana lutea) ; bu bitkinin kökünden yapılan bir kuvvet ilacı.
c. 29a/9, 32b/17
[=2]

cenūb Güney.
c.+a (rīḥ-i cenūb) 4b/12
[=1]

cerāḥat Kanın damar dışına sızmasıyla vücut dokularında meydana gelen, ak yuvarların hakim olduğu donuk renkli birikinti, irin.
c. 19b/6

c.+e 36b/10, 36b/7, 45a/14, 53b/1
[=5]

cevz Ceviz.
c. 51a/7
[=3]

cevz-i bevā Hindistan cevizi.
c. 26a/14, 33a/4, 42b/1
[=3]

ceyḫūn Amu Derya'ya Arapların verdiği ad.
c. ırmaġı 2a/1
c. şuyı 2a/2
[=2]

ciger Karaciğer.
c. 31a/12
[=1]

cihān Dünya, yeryüzü.
c.+a 2a/12
c.+ı 2b/1
c. (pādişāh-ı cihān) 3b/11
[=2]

cihane Cihan kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı anlamdaki müennes şekli.
c. (hekīm-i cihāne) 2a/9
[=1]

cins Başlıca nitelikleri aynı olan ve aralarında çok yakın benzerlikler bulunan nesneler topluluğu.
c. (ins ü cins) 2a/15
[=1]

cinslü Soy, ırk.
c. 7b/15, 7b/17
[=2]

cuma irtesi Cumartesi.
c. 39a/11, 39a/12, 39a/13
[=3]

curʿa Atın göğsünde veya karnı altında yumru ve yumurta biçiminde şişen hastalık.
c. 37a/7
[=1]

cül-nār Gülnar, nar çiçeği.
c. 31b/16, 36a/6, 36a/9
[=3]

cümle Bütün, hep.
c. 7b/7, 14b/10, 17a/1, 23a/1, 56a/2, 62a/8
c.+si 10b/12
c.+sini 54a/17
c.+i 22b/5
[=9]

cündübidester Kunduzun güddelerinden çıkarılan keskin kokulu, eczacılıkta ve parfümeride kullanılan bir madde.
c. 29b/11, 49b/11
[=1]

cüz Bir bütünü meydana getiren kısımlardan her biri, kısım, parça.
c. 36b/9, 36b/9, 36b/9
[=3]

cüzʾi Pek az, az miktarda.
c. 51a/6
[=1]

çaḳır Mavi.
ç. ol- 10a/12, 10b/1
[=2]

çaḳır- Çağırmak.
ç.-alar 13b/13
[=1]

çaḳur Çukur.
ç. ol- 11b/1
[=1]

çal- 1.Kesmek
ç.-alar 14a/8
[=1]
2.Sürçmek.
ç.-sa 49b/1
[=1]

çalı Ağaçtan küçük, cılız, dalları çok sık ve çatallı, odunumsu bitki.
ç.+nuñ 42a/15
[=1]

çalḳa- İçinde sıvı bulunan bir şeyi sarsa sarsa sallamak.
ç.-yup 44b/16
[=1]

çalḳan- Sallanmak.
ç.-up 40b/8
[=1]

çam Çamgiller denen büyük bitki familyasını meydana getiren, iğne yapraklı, reçineli ağaçların ortak adı.
ç. 48a/4

ç. ṣaḳızı 17b/11, 19b/11, 36a/2, 42b/3, 44b/14, 47b/8, 48b/8, 49a/2, 53b/12, 53b/6
ç. ṣaḳızıyla 47b/6, 48a/10
[=13]

çanaḳ Pişirilmiş topraktan yapılma yayvan kase.
ç. 28a/11, 30b/1, 50b/7
ç.+a (çanaġa) 19a/13, 55b/7
[=5]

çap- (I) Çarpmak, vurup kesmek.
ç.-alar 28a/2
[=1]

çap- (II) Koşturmak, sürmek.
ç.-arlar 12a/5
ç.-maġa 13b/13
ç.-maḳ yiri 13b/14
[=3]

çapaḳ Göz pınarında ve göz kapaklarının kenarında birikip katılaşan sarımsı akıntı.
ç. 23a/17
[=1]

çapar Benekli, abraş (hayvan veya bitki)
ç. at 8b/1
[=1]

çāre Kurtuluş yolu.
ç. 2b/3, 2b/3, 2b/6
ç. ol- 3b/8
[=4]

çayır Sulak ve rutubetli olduğu için üzerinde kendiliğinden gür ot biten veya hayvan yemi olarak kullanılmak üzere özellikle ot yetiştirilen düz yer.
ç.+a 49a/5
ç.+larda 13b/4
[=2]

çek- 1. Hareket ettirip sürüklemek.
ç.-e 55b/11, 36b/1, 36b/3,
ç.-eler 35b/9, 37b/4,
ç.-icek 7b/5, 35a/5
[=7]
2. Çıkarmak.
ç.-eler 48a/15
ç.-üp 48b/2
[=2]
3. –e katlanmak, tahammül etmek.
ç.-memek 20a/12
ç.-zahmet çek- 20a/12
[=2]
4. Sürmek.
ç.-eler 20b/15
[=1]
5. (Havayı boşaltıp emmek suretiyle bir şeyi bulunduğu yerden) Dışarıya çıkarmak.
ç.-eler 57a/14
[=1]

çekil- 1.Kasılmak.
ç.-miş 46a/5, 55a/5
[=2]
2. Çizilmiş gibi görünmek.
ç.-miş 8a/17, 9b/17
[=2]
3. Bulunduğuu yerden başka bir yöne doğru götürülmek.
ç- e 45b/4
[=1]

çekürdek 1. Meyvelerde bulunan, sayısı bir veya daha fazla olabilen, sert kabuklu tohum.
ç. 27b/4
ç.+i (hurma çekürdegi küli) 55b/12
ç.+i (keçi boynuzı çekürdegi) 25b/15
ç.+in (çekürdegin) 44b/3
ç.+inüñ (çekürdeginüñ) 30b/8
[=5]
2. Beş santigram ağırlığında eski bir ölçü birimi.
ç. 18a/15
[=1]

çengāl-püş Kambur.
ç. 39a/7
[=1]

çengār Bakır pası.
ç.+ı (ḳalem çengārı) 17b/6
[=1]

çepçevre Bütün çevresini, her tarafını kuşatacak şekilde, fırdolayı.
ç. 51a/13
[=1]

çeri Asker.
ç. 3b/9
ç.+si 1b/10
[=2]

çeşme (Su) Kaynağı.
ç. 2b/13
[=1]

çeviz bk. cevz
ç. ḳabuġı 61b/9
[=1]

çevre Yakın olan yerler, etraf, civar.
ç.+sine 49a/9, 50a/6
[=2]

çeyne- Çiğnemek.
ç.-r 13b/12
[=1]

çıban Vücudun herhangi bir yerinde ve deri üzerinde meydana gelen iltihaplı kabartı.
ç. 36b/4
[=1]

çık- 1. Akmak
ç.-a 25a/14, 50b/16, 56b/16, 56b/16
ç.-arısa 48a/16
ç.-ınca 48b/5
ç.-mazısa 48a/17
ç.-sa 20b/12
[=8]
2. Oluşmak.
ç.-ar 18a/11, 38a/14, 38a/16, 52a/16
ç.-makdan 31b/14
ç.-sa 21a/13, 30a/7, 37a/7
[=8]
3. (Bulunduğu yerden) Dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek.
ç.-an 35a/9, 57b/7
ç.-ıcaḳ 34b/16
ç.-mış 21a/7, 38a/10
ç.-sa 34b/8, 37b/17
[=7]
4. Ulaşmak.
ç.-a 15a/8
[=1]
5. Kopmak.
ç.-ar 51a/14,
[=1]
6.(Bir yerden) Uzaklaşmak, ayrılmak.
ç.-dılar 2b/9
[=1]
7. Ayıklanmış, ayrılmış olmak.
ç.-mış 41b/8
[=1]
ç.-dı (ḳarşu çık-) 3a/12

çıḳar- 1. (Bulunduğu yerden) dışarı çıkmasını sağlamak.
ç.-a 29a/3, 61b/15
ç.-alar 13b/9, 20a/5, 20a/5, 31a/7, 48a/2, 49b/13, 52a/7
ç.-maḳdan 47b/5
ç.-up 21a/2, 37b/10
ç.-ur 17a/4, 51a/10
[=14]
2. Vücuttan dışarı atmak.
ç.-a 45a/11,
ç.-alar 53b/12
ç.-an 10b/11,
ç.-up 29a/4
[=4]
3. Bir şeyi çekerek yerinden ayırmak, çekmek, çekip almak.
ç.-alar 53a/5
[=1]
4. (Çıban, sivilce, kurdeşen, çiçek, kızamık vb marazlar) Bir kimsenin vücudunda görülmek, böyle bir illete tutulmak.
ç.-an 61b/16
[=1]

çıḳın Hizayı aşan veya düz bir yer üzerinde tümsek oluşturan kısım, çıkıntı.
ç. (çıḳın çıḳın) 39a/16, 53b/11
ç. çıḳın 39a/16, 53b/11
[=4]

çıpan Vücudun herhangi bir yerinde ve deri üzerinde meydana gelen iltihaplı kabartı, çıban.
ç. 37a/12, 50b/13
[=2]

çıra Çam ağacından sopa.
ç.+yı 25a/12
[=1]

çiçeklü Çiçeği olan
ç. (al çiçeklü) 20a/17

ç.+dür 20b/1
[=2]

çil Beyaz ve kır benek veya lekeleri olan (hayvan)
ç. at 9b/9
[=1]

çini Çine ait.
ç. (mamiran-ı çini) 22b/9
ç. (rāvend-i çini) 40b/3
[=3]

çiva Bazen serbest, fakat genellikle sülfür halinde bulunan termometre ve hava pompalarında dişçilikte ve ilaç sanayinde kullanılan, ağır, oda sıcaklığında ısvı halde, gümüş beyazı renkte olan element.
ç. 38b/10
[=1]

çiyne- Bir şeyi ağıza alıp dişler arasında ezmek, öğütmek.
ç.-r-ise 8a/5
ç.-ye 7a/17
[=2]

çiz- Kesmek.
ç.-dükleri 57a/16
ç.-e 57a/14
[=2]

çoġan Çöven otu
ç.+ıla 51b/10
[=1]

çoḳ Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün üstünde bulunan, az olmayan.
ç. 10b/10, 10b/11, 12b/9, 28a/15, 30a/8, 31a/16, 32b/10, 38a/10, 39b/5, 42a/14, 43a/13, 43a/14, 43a/14, 45b/9, 57a/14
ç. çok 10b/11
ç. ol- 9a/2, ç. 19a/6, 48b/1,
[=19]
2. uzun süre.
ç. 13a/12, 49b/7
[=2]

çoḳluḳ Pek çok.
3a/11, 3a/15
[=2]

çomaḳ değnek.
ç. dokun- 21a/15
[=1]

çök- Birikmek.
ç.-er 12a/13
[=1]

çölmek Süzülmüş çamura istenen şekil verildikten sonra pişirilmek suretiyle elde edilen tencere, küçük küp vb. kaplara verilen isim, çömlek.
ç. 42b/4
[=1]

çörek otı Düğün çiçeğigillerden, çiçeği saplarının ucunda ve tek tek bulunan bir yıllık otsu bitki
ç. 14b/5, 15b/16, 57b/12
ç. yaġı 49b/10
[=2]

çöz- ?
ç. 52b/12
[=1]

çuḳur Vücutta pek derin olmayan girintili yer.
ç. gözlü 10b/12
ç. ol- 11b/9
[=2]
2. Çevresine göre daha aşağı seviyede bulunan yer.
ç. it- 54b/10
[=1]

çul Hayvanların üzerine konan kıl, kenevir veya yünden yapılmış örtü.
ç. 20a/6, 20a/7, 28b/17
ç.+ın 54a/7, 55a/16
ç.+ını 12a/15
[=6]

çulsuz Örtüsüz.
ç. 12a/3
[=1]

çuvaldız Çuval ve bunun gibi kaba dokumaları dikmekte kullanılan, ucu yassı ve eğrice, kalın, büyük dikiş iğnesi.
ç.+ıla 25a/14
[=1]

çükündür pancar.
ç. yapraġı 44b/17, 54b/5
[=2]

çün 1. Çünkü.

ç. kim 1b/12, 3a/5, 3b/6, 10a/3
[=4]
2. -dığı zaman.
ç. 1b/6, 2b/2, 3a/14,
[=3]
3. Madem ki.
7b/16
[=1]

çürü- Vurma, çarpma gibi sebeplerle ve ya sıhhi bir arıza yüzünden mor lekeler hasıl olmak.
ç.-se 36b/5
[=1]

çürük Yara.
ç. 35b/12, 36b/7, 45a/10
ç.+in (çürügin) 36a/4, 45a/11
[=5]

da Dahi, bile.
d. 19a/15, 39b/10, 49b/13
[=3]

dağ Tedavi için vucutta kızgın bir demirle oluşturukan yanık.
d. ur- 42b/6
[=1]

dağıl- Yayılmak.
d.-a 54b/10
d.-dı-ise 52b/13
[=2]

dağıl- Dağlanmak.
d.-ur 47b/6
[=1]

dağla- Hastalıklı kısımları kurutmak, akan kanı durdurmak için vücudun hasta veya yaralı yerini kızgın bir aletle veya yakıcı maddelerle yakmak.
d.-yalar 31a/12, 31a/13, 31a/14, 31a/14, 38a/17, 47b/7, 48a/10
[=7]

dağlağu Dağlamada kullanılan alet.
d. 53b/12
[=1]

dağlağucaḳ Dağlamada kullanılan alet.
d.+ı (dağlağucağı) 47b/6
[=1]

dağlağucek Dağlamada kullanılan alet
d.+ile 47b/6
[=1]

dağlan- vücudun herhangi bir yeri kızgın bir aletle tedavi maksadıyla yakılmak.
d.-a 53b/13
[=1]

dahı Da, bile anlamlarına gelen kuvvetlendirme sözü.
d. 2b/8, 3a/15, 3a/16, 3a/16, 3b/15, 5a/12, 5a/17, 5b/1, 5b/5, 5b/6, 7b/17, 9a/12, 10a/3, 10a/6, 11a/10, 11a/15, 11a/16, 11a/16, 11b/9, 13a/2, 14a/11, 14a/11, 14a/12, 15a/1, 15a/16, 18a/16, 19a/5, 19b/7, 20a/13, 20a/16, 20a/16, 20a/6, 21a/12, 21b/11, 21b/7, 23b/1, 24b/10, 25a/8, 26a/4, 26b/8, 27a/10, 27a/7, 27b/17, 28b/7, 30b/14, 31b/10, 33a/16, 34a/1, 34b/7, 35a/4, 35b/10, 35b/16, 36b/2, 36b/6, 37a/16, 38a/13, 38a/16, 38b/12, 39b/14, 41a/5, 43a/16, 43b/15, 43b/4, 43b/8, 44a/1, 44a/14, 44a/7, 44b/3, 46a/15, 46b/2, 47a/13, 49a/10, 49a/6, 49b/12, 50a/11, 50b/3, 50b/8, 51a/16, 51a/8, 52b/11, 52b/9, 53a/10, 53a/14, 53b/13, 53b/16, 54b/15, 55a/15, 56a/16, 56a/7, 57a/7, 61b/10, 61b/12
[=92]

dā'im Devamlı.
d. 12b/1, 16b/1, 16b/2
[=3]

daḳ- Geçirmek,koymak, yerleştirmek.
d. 56a/10
d.-a 60b/16
d.-alar 56a/16
d.-sa 59b/12
d.-salar 61a/7
[=5]

daḳīḳa İnce.
d. 11a/16
[=1]

dala- Isırmak.
d.-sa 57a/4
[=1]

damaḳ Ağız boşluğunun üstünü tavan gibi kuşatan kısım.
d.+ına (damağına) 15a/8
[=1]

damzur- Damlatmak.
d.-alar 14b/2, 14b/5, 15a/4, 15a/9, 15b/3, 21b/4, 23a/11, 51b/7
[=8]

dāne Tohum, habbe
d. 17a/10, 17a/10, 17b/1, 17b/1, 27a/2, 27a/2, 27a/3, 28a/2, 32a/12, 32a/12, 32a/13, 33a/4, 33b/10, 33b/11, 33b/3, 33b/4, 33b/4, 33b/4, 44b/3, 50b/10, 52a/8
[=21]

dār Ağaç.
d.-ı bābūnec 32a/5
[=9]

dār-çīn Tarçın.
d. 27b/3
[=1]

dār-çīnī bk. dār-çīn
d. 29b/8, 30a/11, 33a/3, 34b/11, 41b/4, 55a/11
[=6]

dār-ı fülfül Tarçın tohumu da denen karabibere benzer, uzun taneli bir baharat çeşidi.
d. 22a/6, 23b/14, 26a/14, 30a/10, 33a/5, 33a/9, 34b/10, 42b/1
[=8]

daʿvet Çağırma, gelmesini isteme
d. it- 4a/9
[=1]

davud Özel isim.
d. oġlı süleyman 2a/13
[=1]

dāyim Devamlı.
d. 13a/13, 13b/6, 16a/15, 20a/9, 24b/14, 34b/7, 35b/14, 37a/1, 46b/13, 53a/12
[=10]

de bk. da
d. 21b/2
[=1]

defʿ Ortadan kaldırma.
d. it- 29a/16, 62a/11
d. ol- 15a/9, 15b/4, 35a/3, 39a/2, 49b/8, 62a/4
[=8]

defʿa Kere, kez.
d. 21a/10, 49b/3, 50a/1, 61b/14
d.+da 61b/14
d.+ya 61b/13
[=6]

defne İki çeneklilerden, yağı veteriner hekimliğinde ve tuvalet sabunlarında, sert, yeşil, güzel kokulu ve baharlı yaprakları et ve balık yemeklerinde kullanılan, açık sarı ve üzümlü meyvesinde ve kabuklarında mide düzeltici, bağırsakları yumuşatıcı, idrar söktürücü ve terletici hassalar bulunan, yaz kış yeşil, taflan cinsinden ağaç ve ağaççık. Lourus nobilis.
d. 35b/16
d. toḫmı 55a/10, 55a/14
d. yaġı 37a/5
d. yapraġı 32a/5, 34a/3, 54b/8
[=7]

deg- Ulaşmak, ilişmek.
d.-di 3a/6
d.-dükde 25b/4
d.-meye 21a/11, 59b/13
d.-mişdür 48a/16, 48b/4
d.-se 48a/11
[=7]

degin Bir işin sona erdiği zamanı ve yeri gösterir.
d. 8a/17, 11a/13, 13b/6, 31b/11, 35a/17, 35b/10, 37a/17, 44b/13, 44b/5, 47b/1, 50a/1, 50b/15, 50b/4, 52a/5, 55b/2, 57b/14, 58a/11, 58a/12
[=18]

degir- Ulaştırmak, eriştirmek.
d.-medin 38a/4
[=1]

degirmi Yuvarlak.
d. 6b/5, 7a/6, 51a/13
[=3]

degirmilen- Yuvarlanmak.
d.-ür 11b/1
[=1]

degişdür- Bir şeyin yerine başkasını koymak.
d.-eler 35b/14
[=1]

degme Olur olmaz, sıradan, rastgele, herhangi bir
d. 14a/8, 16a/4, 31b/15
d.+de 11b/6, 12b/15, 14a/6
[=6]

degül -im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve imiş, ise, iken'in başına gelerek cümlenin anlamını olumsuz hale getiren kelime.
d.+dür 10b/2, 57a/10
[=2]

degür- Ulaştırmak, eriştirmek.
d.-meyeler 37a/1
[=1]

dek Bir işin sona erdiği yeri veya zamanı gösterir, -e kadar, -e değin
d. 34a/8, 52b/11, 52b/12, 61b/13
[=4]

del- Üzerinde delik açmak.
d.-e 56b/11
d.-eler 20a/1, 37a/9
d.-üp 56b/15
[=4]

delü Akli dengesini kaybetmekten ötürü kendisine ve çevresine zararlı davranışlarda bulunan, çıldırmış.
d. 8b/12, 9b/5
d. ol- 8a/15
[=3]

delik Bir cismin bir yanından öbür yanına kadar geçen oyuk şeklindeki açıklık.
d.+i (deligi) 19b/7
[=1]

delük Derin çukur, oyuk.
d. 37b/10
d.+ine (delügine) 38b/11, 38b/12, 38b/7, 39a/12
d.+e (delüge) 56b/15
d.+ine (ṭaġ delügine) 49a/7
d.+ine (yolı delügi) 56a/9
d.+leri 37b/11
d.+lerinden 14a/13
d.+lerine 15a/12
[=11]

demir dikeni Çoban çökerten denilen bitki.
d. 29a/7
[=1]

demregü Deride kabarcıklar şeklinde beliren cilt hastalığı, temriye.
d. 19a/3, 19b/3
d.+ye 19a/10
[=3]

demren Ok mızrak vb. şeylerin ucundaki sivri demir, peykan.
d. 38b/9
[=1]

demü'l-ahvīn ?
d. 22a/15, 30b/2, 36a/10, 42a/4
[=3]

demür Dövülüp şekillenmesi, çekilip uzatılması, inceltilmesi kolay ve döküme elverişli olduğu için kullanılış yeri çok geniş olan, yoğunluğu 7,8, erime derecesi 1510,atom ağırlığı 55,85,atom numarası 26ve sembolü Fe olan elementten yapılmış nesne?
d. 19b/7
d.+i 19b/8
d. ile 48a/10
[=3]

demür boḳı Demir cürūfu.
d. 35b/7
[=1]

deng Dirhemin dörtte biri miktarındaki eski bir ağırlık ölçüsü, danik
d. 38b/1
[=1]

deñiz Yeryüzünün büyük bir kısmını kaplayan tuzlu su kütlesi.
d. cānvarları 4b/8
d.+e 60a/14
d. ṣuyı 34a/4
d. yengecinüñ ḳabı 22b/12
[=4]

deñiz köpügi Lüle taşı.
d. 22a/4, 22b/12, 22b/2, 22b/4, 24a/10

[=5]

deñlü Kadar.
d. 58b/8
[=1]

deñüz Deniz.
d.+e 12a/7
[=1]

dep- (Hayvan) Arka ayağı ile vurmak, çifte atmak.
d.-mek 17a/5
d.-meyeler 13b/16
d.-se 43b/5
[=3]

depe İnsan veya hayvanın başının üst kısmı, iki kulak arasındaki bölümü.
d.+sine 25b/6
[=1]

depegen Çok tepen.
d. 8a/15, 8b/12, 9b/5, 10a/5
[=4]

depren- Harekete gelmek, kımıldamak.
d.-e 46a/5
d.-mez 15b/9, 25b/12, 47b/3, 54a/12
d.-se 51a/3
[=6]
2. Yeniden kendini göstermek, nüksetmek
d.-mez ise 18b/5
d.-ür-ise 18b/3
[=2]

depret- Kımıldatmak, oynatmak, harekete getirmek.
d.-meyeler 11b/17, 35b/14, 40b/8, 50b/3
[=4]

der- Toplamak.
d.-erler 9b/17
[=1]

derḥāl O anda, hemen, hiç vakit geçirmeksizin.
d. 20b/5, 25b/7, 25b/9, 57b/8, 57b/9
[=5]

deri İnsan ve hayvan vücudunu bir örtü gbi saran koruyucu tabaka.
d.+si 38b/15, 57b/6
d.+sine (deve derisi) 56a/6
d.+sini 36a/16
d.+siyle 16b/1
[=5]

dericik Göz çevresindeki ince deri.
d.+in (dericigin) 20a/1
[=1]

derle- Vücudun gözeneklerinden ter çıkmak.
d.-miş-iken 12a/2, 15a/14, 16a/7, 19b/14, 27b/10
d.-miş-ile 28b/11, 31b/14, 32a/8, 36a/15, 54a/7
d.-r 31a/17
d.-ye 29a/14, 54b/12
d.-yüp 29a/1
[=14]

derman İlaç, şifa, deva
d. 20a/11, 45a/15
d. eyle- 2b/12
d.+ı 21b/3, 45b/5, 46a/6, 55b/4
d. it- 2b/15
[=8]

deşil- Yarılmak, delinmek, kazınmak.
d.-ür 51a/11, 53a/12
[=2]

deve Geviş getiren memelilerden, sırtı bir veya iki hörgüçlü, eti yenip sütü içilen, bacakları ve boynu çok uzun yük ve binek hayvanı.
d. 7b/14, 7b/15, 9a/13
d. derisi 56a/5
d. dişlü 11b/6
d.+nüñ örgici yaġı 43b/14
[=6]

devir- Döndürerek açmak.
d.-üp 24a/13
[=1]

devlet Ululuk, büyüklük.
d.+leri 5b/9
[=1]

devşe Atın göz ve burun çevresinde genellikle yumru yumru, bazen de yarık yarık görülen, bir nesne dokununca kanayan hastalık.
d. 18a/17
[=1]

deyegen Kaymayan, tutunabilen.
d. ol- 9a/7

[=1]

deyü Niyetine.
d. 11b/8
[=1]

dırnaḳ İnsan ve omurgalı hayvanlarda parmak uçlarının üst kısmını örten boynuzsu tabaka, tırnak.
d. 38a/4
d.+ına (dırnağına) 51a/5
[=2]

di- Duygu ve düşüncelerini sözle anlatmak, söylemek.
d.-di 1b/7, 2a/10, 2b/11, 2b/16, 2b/17, 2b/6, 3a/17, 3a/5, 3b/1, 3b/14, 4a/10, 4a/2, 4a/6, 4b/13, 4b/13, 4b/17, 5a/2, 5a/4
d.-digümüz 4b/3
d.-diler 3b/11, 3b/13
d.-dügimüz 21b/3
d.-dügümüz 9a/11, 11b/10, 48b/2
d.-dükde 5a/1
d.-dükleri 55b/3
d.-düklerini 40a/9
d.-mişler 5b/2, 10a/17
d.-r 11b/4
d.-rler 2b/14, 2b/5, 5b/4, 6b/3, 11a/11, 11a/9, 11b/13, 11b/14, 11b/15, 14a/12, 14a/12, 15a/13, 15a/5, 16a/6, 17b/4, 18a/10, 19a/3, 20b/13, 21b/10, 25b/10, 25b/6, 28a/12, 29a/12, 33b/1, 34a/17, 35b/11, 37a/10, 43b/3, 44a/5, 47a/2, 47b/17, 48b/1, 49b/11, 50a/11, 50b/13, 51a/9, 56b/11, 57a/2
d.-rler idi 3a/1
d.-yeler 13b/10
d.-yiserlerdür 2a/13
d.-yüp 3a/8, 9b/16
[=74]

dibek Taştan veya ağaç kütüğünden yapılmış çok büyük ve geniş havan
d. ḳarınlu ol- 8a/4, 9a/4
[=2]

didre- (Vücut veya bir organ) Kasların kasılması sonucu hızlı ve küçük hareketlerle sarsılmak.
d.-digi 29a/12
d.-r 26b/8
[=2]

dīger Başka, öteki, öbür.
d. 15b/16, 15b/4, 16a/14, 16a/16, 16b/15, 16b/3, 22a/12, 22a/9, 22b/11, 22b/4, 22b/7, 23a/2, 23a/5, 23b/11, 23b/2, 23b/5, 24a/10, 24a/2, 24a/8, 24b/2, 24b/5, 24b/7, 25a/1, 25a/8, 26a/11, 26a/13, 26a/17, 26a/2, 26a/5, 26a/7, 26a/9, 26b/3, 28b/4, 28b/8, 29a/14, 29a/17, 29a/5, 29b/2, 29b/8, 30b/1, 31b/4, 31b/8, 32a/15, 32a/4, 32b/15, 33b/10, 34a/12, 34b/15, 35b/17, 37a/4, 38b/5, 44b/10, 44b/12, 45a/12, 45b/8, 46a/10, 46b/4, 47a/14, 47a/8, 48b/13, 49a/14, 50b/10, 51b/1, 51b/12, 51b/9, 52a/3, 52b/4, 54b/13, 54b/16, 54b/2, 55a/13, 55a/16, 61a/12
d. (ʿilac-ı diger) 23b/13, 26b/12, 27a/14, 27a/17, 27a/6, 27b/7, 29a/6, 29a/8, 29b/11, 29b/14, 30a/13, 30a/4, 31a/2, 32b/2, 33a/13, 33a/3, 33a/8, 36b/1, 36b/13, 37a/2, 39a/2, 39b/11, 39b/14, 40a/1, 40a/10, 40a/12, 40a/16, 41a/3, 41a/6, 41b/7, 42a/9, 43b/15, 43b/9, 44a/2, 58a/17
d. (Nevʿi-i dīger) 38b/10, 39a/10, 39a/6, 49b/5
[=112]

dik Katı ve sert olduğu için eğilmeden duran.
d. 55a/4
d. (dik dik) 45b/4
d. dik 45b/4
[=3]

dik- Kimi açık yaraların müdahale sonucu, iğne, iplik, kıl kullanılmak suretiyle bitiştirilmesi, tutturulması.
d.-e 53b/13
d.-eler 38a/5
[=2]

dik- Dik duruma getirmek.
d.-er 45b/10
[=3]

diken Bazı bitkilerde bulunan ucu sivri, sert, batıcı çıkıntı.
d.+ini (kirpi dikeni) 24a/2
[=1]

dikeñlü Üzerinde dikenler bulunan.
d. 57a/1
[=1]

dil Ağız boşluğunda yer alan, tat duymaya, besinleri ağız içinde evirip çevirmeye, yutmaya ve sesleri çıkarmaya yarayan etli uzun ve hareketli organ.
d.+e 4a/15
d.+i 6b/6, 8a/11, 24a/14, 57a/5
d.+ine 24b/10, 24b/12, 24b/4, 24b/7
d.+ini 17a/4
[=10]
2. Düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan ögeler ve kurallardan faydalanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş sistem, lisan.
d.+de 4a/16
d.+ince idi 4a/14
d.+ini söyle- 2a/15
[=3]
3. Beddua.
d.+den 58b/14
d. dil deg- d. 59b/12
[=2]

dile- Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek.
d.-di 4b/12
d.-dügi 13a/17
d.-meyince 13a/16
d.-rseñ 46a/15, 56a/4
d.-seler 12a/15
d.-yeler 13b/9
d.-yicek 13a/2
[=8]

dilki üzümi Yaban yasemini.
d.+nüñ suyı 24b/8
[=1]

dilkü Köpekgilerden sivri burunlu, uzun ve çok tüylü kuyruğu ve postu kürk olarak kullanılan, kümeslere zarar veren, sansardan büyük, çok kurnaz, yabani memeli hayvan.
d.+de 19a/6
[=1]

dilkü kuyruġı Birleşikgillerden, hekimlikte kullanılan bir bitki.
d. 57a/1
[=1]

direm bk. dirhem
d. 62a/7
[=1]

dirhem Okkanın dört yüzde biri miktarındaki ağırlık ölçüsü.
d. 12b/7, 14b/10, 14b/3, 14b/3, 14b/4, 14b/7, 14b/7, 14b/8, 14b/8, 15b/16, 15b/17, 15b/17, 15b/3, 16a/1, 16b/15, 16b/16, 16b/17, 17a/11, 17a/11, 17a/12, 17a/12, 17a/12, 17a/13, 17a/14, 17a/15, 17a/8, 17a/8, 17a/8, 17a/9, 17a/9, 17b/13, 17b/14, 17b/14, 17b/14, 17b/7, 18a/4, 18a/5, 18a/5, 18a/6, 18a/6, 18b/13, 18b/13, 18b/14, 18b/14, 18b/14, 18b/15, 18b/15, 18b/16, 18b/6, 18b/6, 19a/15, 19a/16, 19a/16, 19a/16, 19a/17, 19a/17, 19b/16, 20b/16, 20b/16, 20b/17, 21a/6, 21a/8, 21a/8, 21b/17, 22a/10, 22a/10, 22a/11, 22a/14, 22a/15, 22a/6, 22a/9, 22b/10, 22b/12, 22b/13, 22b/2, 22b/8, 22b/8, 22b/9, 23a/15, 23a/2, 23a/2, 23a/3, 23a/3, 23a/3, 23a/7, 23b/13, 23b/14, 23b/15, 23b/3, 24a/10, 24a/11, 24a/15, 24a/15, 26a/14, 26a/3, 26b/12, 26b/2, 26b/9, 27a/11, 27a/11, 27a/12, 27a/12, 27a/3, 27a/3, 27a/4, 27a/5, 27b/12, 27b/12, 27b/13, 27b/3, 27b/4, 27b/4, 27b/7, 28a/16, 28a/16, 28a/16, 28a/17, 28a/17, 28a/8, 28a/9, 28a/9, 28b/1, 28b/1, 28b/2, 28b/5, 28b/5, 28b/6, 28b/6,

28b/9, 29a/10, 29a/11, 29a/11, 29b/1, 29b/1, 29b/12, 29b/12, 29b/15, 29b/15, 29b/15, 29b/16, 29b/2, 29b/3, 29b/4, 29b/4, 29b/5, 29b/8, 29b/9, 29b/9, 30a/10, 30a/10, 30a/11, 30a/11, 30a/11, 30a/14, 30a/3, 30a/5, 30a/5, 30a/9, 30b/2, 30b/3, 30b/3, 30b/4, 30b/4, 30b/5, 30b/5, 30b/6, 30b/7, 30b/7, 30b/9, 31a/6, 31b/1, 31b/17, 31b/17, 31b/2, 31b/3, 31b/5, 31b/6, 31b/9, 31b/9, 32a/1, 32a/16, 32a/16, 32a/17, 32a/17, 32b/4, 32b/5, 32b/5, 32b/5, 32b/6, 33a/1, 33a/11, 33a/14, 33a/15, 33a/15, 33a/3, 33a/4, 33a/4, 33a/5, 33a/5, 33a/6, 33a/7, 33b/12, 33b/13, 33b/14, 33b/17, 33b/17, 33b/17, 33b/6, 33b/7, 33b/7, 33b/8, 34b/13, 34b/2, 36a/1, 36a/1, 36a/1, 36a/2, 36a/2, 36a/3, 37a/2, 37a/3, 37b/6, 37b/6, 38b/10, 38b/16, 38b/16, 38b/17, 39a/1, 39a/10, 39a/13, 39a/3, 40a/1, 40a/12, 40a/13, 40a/14, 40a/14, 40a/17, 40a/2, 40a/9, 40b/1, 40b/2, 40b/3, 40b/3, 40b/4, 41a/10, 41a/11, 41a/11, 41a/12, 41a/12, 41a/6, 41a/7, 41a/9, 41b/1, 41b/10, 41b/10, 41b/12, 41b/13, 41b/13, 41b/13, 41b/5, 41b/5, 41b/5, 41b/6, 41b/8, 42a/10, 42a/11, 42a/17, 42a/4, 42a/5, 42a/5, 42a/5, 42a/6, 42a/7, 42a/7, 42a/8, 42b/10, 42b/2, 42b/3, 42b/4, 42b/9, 43a/15, 43a/5, 43a/6, 43b/15, 43b/16, 43b/17, 43b/2, 43b/3, 43b/7, 43b/9, 43b/9, 45a/6, 46a/1, 46a/1, 46a/2, 46b/14, 47a/7, 47b/12, 47b/12, 47b/14, 48a/5, 48a/5, 48a/6, 48a/7, 49b/16, 49b/17, 50b/9, 51a/15, 51a/15, 51a/15, 51a/3, 51a/4, 51a/4, 51b/3, 51b/4, 51b/4, 51b/5, 51b/5, 51b/5, 51b/6, 53a/16, 53a/16, 53b/16, 53b/6, 53b/6, 53b/7, 54a/15, 54a/16, 54a/16, 54a/17, 54b/1, 54b/17, 54b/17, 54b/2, 54b/2, 54b/3, 54b/3, 55a/11, 55a/16, 55a/17, 58a/10, 58a/14, 58a/17, 58a/2, 58a/3, 58a/3, 62a/7, 62a/8

d.+e 39a/1

d.+in 26b/2, 28b/3, 29b/10, 29b/13, 29b/17, 29b/7, 31b/7, 33a/2, 33a/8, 33b/13, 39a/11, 41b/7, 43a/12, 44a/3

[=363]

diri Canlı, yaşamakta olan, sağ.

d. 57b/7

[=1]

diş Üst ve alt çene kemikleri üzerinde karşılıklı sıralanmış olan ve ağza alınan şeyleri koparıp çiğnemeye yarayan sert, beyazımtırak parçalardan her biri.

d. 11a/10

d.+i 11a/13, 11a/8, 11a/8, 11b/12, 11b/14, 24b/13

d.+in 5b/17, 11a/14

d.+inden 11a/7, 11b/12

d.+ini 11b/7

d.+ini (ḳurt dişi) 56a/5

d.+inüñ 11a/14

d.+lere 11a/9

d.+leri 6b/4, 11a/11

d.+lerine 24b/17

d.+lerüñ 11a/17

[=19]

dişi Atın tırnağını çepeçevre saran, yuvarlak, köklü, tırnağı yerinden oynatıp çıkarabilecek hastalık çeşidi, dişi kurlagan .

d. 51a/12

d.+si 51a/13

[=2]

dişi zift ?

d. 33a/11, d. 34b/13

[=2]

dişlü Dişi olan.

d. (balıḳ dişlü) 11b/15

d. (deve dişlü) 11b/6

d. (ḳulan dişlü) 11b/13

d. (ṭoñuz dişlü) 11b/14

d. (uşaḳ dişlü) 6b/4
[=5]

ditre- (Vücut veya bir organ) Kasların kasılması sonucu hızlı ve küçük hareketlerle sarsılmak.
d.-r 32b/10, 39b/5, 47b/11, 54a/10, 55a/8, 58a/13
d.-r-ise 54b/7
d.-ye 46a/6, 47a/15
[=9]

div Çok iri çok kuvvetli korkunç masal tipi, dev.
d. peri 2a/15
[=1]

dīvar 1. Taş tuğla kerpiç ahşap vb malzemeden gereken kalınlıkta örülen ve diklemesine yükselen yapı.
d.+a 14a/15, 43b/13
2. Duvar gibi sağlam.
d. ḳıl- 3b/5
[=3]

diz Bacakta uylukla baldırın birleştiği oynak kısım.
d.+i 48b/15, 48b/17
d.+inde 11a/3, 47b/4, 51b/15
d.+inden 49a/1
d.+inüñ 16b/3, 50a/15
d.+lerine 45b/2, 62a/10
[=10]

dizgün Gemin uçlarına bağlanarak hayvanı idare etmeye yarayan kayış.
d.+in 13b/17, 14a/1
[=2]

dodak Ağzın yüze göre daha kırmızı renkteki etli ve dolgun ve etlice alt ve üst iki kenarından her biri.
d.+ı (dodaġı) 6b/8, 18a/11
d.+ından (dodaġından) 6b/8
[=3]

doġ- (Güneş) Ufuktan yükselerek gökyüzünde görünmek, tulu etmek.
d.-madan 57a/2
[=1]

doġca ?
d. 16a/6
[=1]

doġra- Keserek parçalamak
d.-yup 57a/2
[=1]

doḳun- Yaklaşıp hafifçe değmek, temas etmek
d.-ıcaḳ 18b/2
d.-madan 23b/16
d.-maḳdan 23b/8
d.-masun 47a/5
d.-sa 37b/12
d.-up 20b/12, 20b/6, 21a/15
d.-ur 22a/2, 24b/13
d.-ur ise 47a/6
[=11]
d. çomaḳ doḳun- 21a/15
[=1]

dokundur- Değdirmek,temas ettirmek.
d.-urlar 12a/8
[=1]

dolaşuḳ Birbirine geçip karışmış.
d. 6b/17, 7a/6
[=2]

doldur- (Boş bir şeyi) Dolu hale getirmek, dolmasını sağlamak.
d.-alar 37b/11
[=1]

doy- Katlanmak.
d.-ar 8a/2, 9a/10, 14a/8
[=3]

dög- (Ufalamak, ezmek, parçalamak, karıştırmak, temizlemek, bastırmak, sıkıştırmak vb. maksatlarla) Bir şeyin üzerine arka arkaya vurmak.
d.-e 50a/5
d.-eler 14b/1, 15b/1, 16b/6, 18a/12, 18a/2, 18a/7, 18b/7, 19b/10, 20b/14, 20b/16, 20b/7, 21a/14, 21a/17, 21a/3, 21b/12, 21b/17, 22a/16, 22b/10, 22b/13, 22b/3, 22b/6, 22b/6, 23a/4, 23a/6, 23b/10, 23b/11, 23b/15, 23b/3, 23b/6, 24a/11, 24a/7, 24b/11, 24b/16, 24b/3, 25a/2, 25b/16, 26a/10, 26a/12, 26a/14, 26a/6, 26b/2, 27a/13, 27b/5, 28b/2, 28b/6, 28b/9, 29a/10, 29b/13, 29b/16, 29b/6, 29b/9,

30a/12, 30a/16, 30a/5, 30b/11, 30b/7, 31a/6, 31a/7, 31b/6, 31b/9, 32a/11, 32a/2, 32b/7, 33a/1, 33a/11, 33a/7, 33b/8, 34a/1, 34b/13, 35a/1, 35a/13, 35b/17, 35b/8, 36a/10, 36a/7, 36b/13, 36b/17, 36b/2, 36b/5, 36b/9, 37a/15, 37a/3, 37b/2, 39b/1, 39b/13, 39b/16, 40a/14, 40a/9, 40b/16, 40b/4, 40b/6, 41a/8, 41b/1, 41b/6, 42a/7, 42b/2, 43a/6, 43b/14, 43b/17, 43b/3, 43b/7, 43b/9, 44a/10, 44a/11, 44a/15, 47a/3, 48a/4, 48b/13, 48b/9, 49a/13, 49a/2, 49a/8, 50a/17, 50a/9, 51a/16, 51a/2, 51a/4, 51b/16, 52a/9, 53b/4, 54a/4, 54b/1, 55a/1, 55a/11, 55a/14, 55a/17, 57a/16
d.-mekden 54a/6
d.-üp 15b/12, 16a/1, 45a/11, 46a/13, 46b/14, 47a/10, 48b/12, 49b/2, 50b/6, 52a/8, 53a/17, 54b/14, 55a/12, 56a/11, 61b/8
[=144]
d. beraber dög- 21a/17
[=1]

dögil- (Ufalanmak, ezilmek, parçalanmak, karıştırılmak, temizlenmek, sıkıştırılmak vb. maksatlarla) Üzerine arka arkaya vurulmak.
d.-miş 14b/3, 16a/12, 16a/17, 42b/4, 53b/17
[=5]

dögmelü Üzerine dövme yapılmış olan
d. 31a/14
[=1]

dögül- bk.dögil-
d.-miş 45a/15, 52a/11
d.-miş fülfül 56a/8
[=3]

dök- (Sıvı veya tane halindeki şeyleri) Bulundukları yerden başka bir kaba boşaltmak.
d. 52b/10, 56b/15
d.-e 7a/16, 61b/13
d.-eler 17a/15, 19a/13, 24a/16, 26a/16, 26a/4, 26b/11, 26b/14, 26b/6, 27a/14, 27a/5, 27b/15, 27b/6, 27b/8, 28a/1, 28a/5, 28b/10, 28b/17, 28b/8, 29a/11, 29a/8, 29b/11, 29b/17, 30b/1, 31a/2, 31a/9, 31b/10, 31b/4, 32a/15, 32b/15, 33a/2, 33a/8, 33b/15, 33b/6, 35b/5, 39b/11, 39b/14, 39b/9, 40a/4, 40b/17, 40b/5, 40b/6, 41a/5, 42a/17, 42b/11, 42b/12, 43a/12, 43a/7, 43a/17, 43a/4, 43b/11, 43b/4, 43b/8, 47b/15, 50b/10, 50b/7, 51b/3, 53a/1, 54b/15, 57b/1, 58a/17, 58b/2
d.-esin 62b/1
d.-üp 38a/8
[=67]

dökil- (Sıvı veya tane halindeki şeyler) Bulundukları yerden başka bir kaba ya da yere boşaltılmak.
d.-e 44b/7
d.-ür 51b/16
[=2]

dökül- bk.dökil-
d.-e 20b/5, 44a/7
d.-se 24a/5, 44a/10, 44a/8
[=5]

döl yatağı Memelilerde Yavrunun doğuncaya kadar içinde büyüyüp geliştiği ana karnındaki etli torba, rahim.
d. 31a/12
[=1]

dön- Kendi mihveri veya başka bir şey etrafında hareket etmek.
d.-e 19a/8, 21a/2, 31a/11
d.-mekdendür 40b/12
d.-se 41a/14
d.-üp 36b/17
[=6]

döndür- (Bir şeyi kendi mihveri veya başka brşey etrafında) Hareket ettirmek.
d.-e 11a/1, 41a/2
d.-eler 41a/15
[=3]

döñ- Kendi mihveri veya başka bir şey etrafında hareket etmek.
d.-mez 16a/9
[=1]

dörder Dört sayısının her birine dört veya her defasında dört tane anlamına gelen üleştirme şekli.
d. 41b/12, 41b/4
[=2]

dörpüle- Törpü ile düzeltmek.
d.-rler imiş 11b/7
[=1]

dört Üçten sonra beşten önce gelen sayının adı.
d. 6a/7, 9a/8, 11a/9, 14b/7, 22a/10, 27b/4, 28a/17, 28a/17, 28b/6, 29a/10, 30a/10, 30b/4, 30b/5, 31b/7, 32a/16, 32b/5, 33b/7, 36a/1, 37a/2, 40b/4, 40b/9, 42a/6, 46b/14, 53a/5
d.+er (dörder) 22a/15, 28b/5, 31b/9, 33b/12
d.+in (dördin) 42a/9
d.+inci (dördinci bāb) 11a/6
d.+ine (dördine) 11a/13
d.+ini (dördini) 4b/4
d.+nesne 5b/3, 5b/6, 5b/9
d. tabiat 4b/2
d.+üñ (dördün) 5b/4, 5b/7
d.+üsi (dördüsi) 51b/16
[=39]

döş Kaburga altı.
d.+i 9b/3
[=1]

döşe- Bir şeyi bir yere sermek.
d.-yüp 61b/9
[=1]

duʿā Güçsüzlük ve ihtiyacını ortaya koyarak Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını istemek maksatlı yazılmış ibare.
d.+dan 4a/16, 4a/4
d.+yı 60a/9, 61b/16, 61b/17
d. şerīf-i heykel 59a/2
[=6]

dur- Yapmakta olduğu hareketi kesmek
d.-a 13a/3, 16b/11, 16b/3, 16b/9, 18b/9, 19a/12, 28a/10, 34b/6, 35a/15, 35b/9, 37a/16, 37a/17, 38a/9, 38b/3, 44b/12, 47b/7, 48a/3, 49a/11, 49a/16, 49b/5, 49b/7, 50a/8, 50b/15, 50b/2, 51b/12, 52b/12, 52b/12, 52b/2, 53b/1, 55a/4
d.-an 4b/9, 10b/10
d.-duġı 12a/10, 14a/15, 48a/12
d.-madan 54a/7
d.-masa 37b/13, 43a/13
d.-ması 40b/9
d.-maz 40b/13
d.-maz-ısa 35a/11, 48a/9
d.-muş 57b/16
d.-sa 41a/16, 61a/9
d.-up 28a/7
[=46]
d. ṭaş dur- 61a/9

durdur- (Birinin veya bir şeyin) Hareketineson veya ara vermesine sebep olmak.
d.-mayalar 47a/12
[=1]

durgur- Durdurmak.
d.-mayalar 27a/17, 49b/7
d.-urlar 12a/2
[=3]

dut- Elle kavramak, elde bulundurmak.
d.-a 10b/5, 10b/6, 34b/7, 46a/4, 60a/12
d.-alar 16b/10, 16b/5, 18a/3, 21b/8, 26a/5, 35a/3, 43b/11, 48a/14, 50b/5, 50b/8
d.-ar 14a/14, 24b/15, 25b/11, 25b/14, 32b/12, 40a/6, 42b/16, 51a/13, 54a/9, 55a/10, 57a/6
d.-arlar 13b/5, 28b/11
d.-asın 3a/3
d.-ıcak 35a/7
d.-mayalar 9a/17, 54b/11
d.-mış 53b/9
d.-sa 29a/15, 50b/10, 50b/3, 54a/6
d.-up 57b/7
[=38]
d. aşaġa dut- 10b/5, 10b/6, 14a/14, 24b/15, 25b/14
[=5]

dutam Bir şeyin bir defada avuç içi veya parmaklarla tutulabilen miktarı.
d. 17a/17
[=1]

dutul- İşleyemez duruma gelmek.
d.-sa 40b/10, 49b/8
d.-ur 50b/4
[=3]

düb Kök, dip.
d.+i 11a/14, 11a/16, 17a/16
d.+inde 11a/4
d.+i (boy toḫmı dübi) 33a/10
d.+i (boyan dübi) 26a/3
d.+i (evelik dübi) 27b/16
d.+i (ḫatmī dübi) 26b/5, 32b/3
d.+in (süsen dübi) 42a/15
d.+ini (gebere dübi) 49a/8
d.+ini (gebere dübini) 50a/5
[=12]

düg- Düğümlemek, bağlamak.
d. 56a/13
[=1]

dügüm ip İplik vb kolay bükülebilen şeylerin kendi üerine dolanması veya iki ucunun birbirine bağlanmasıyla meydana gelen boğum.
d. 56a/13
d.+e 56a/13
[=2]

dükeli Hepsi tamamı.
d. 60a/11
d.+si 11a/6
[=2]

düldil Hz Muhammed'in Hz. Ali'ye hediye ettiği katırın adı.
d.+inüñ 60b/7
[=1]

düldül bk. düldil
d. 10a/17
d.+üñ 59b/16, 59b/17
[=3]

dünya İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü.
d. sarayı 2a/9
d.+sını 2a/6
[=2]

düpdüz Çok düz tamamen düz hiç girinti ve çıkıntısı pürüzü olmayan.
d. 11b/2, 36a/5
[=2]

dür Çeşit.
d. 51a/12
[=1]

dür- Bir şeyi kendi üzerine katlayıp yuvarlayarak boru gibi sarmak.
d.-eler 24a/4
[=1]

dürlü Çeşitli muhtelif.
d. 6a/7, 12b/2, 12b/6, 14a/10, 15b/6, 20a/17, 44a/14, 53a/5, 59b/13, 61a/6, 62a/10
d. (bir dürlü) 24b/10
d.+si 20b/1
[=13]

dürt- Sürmek.
d.-e 31a/3, 31a/3, 44b/3
d.-eler 17b/10, 17b/13, 17b/9, 18a/9, 18b/5, 24a/10, 24a/13, 24a/2, 24a/7, 25a/13, 25a/14, 25a/8, 25b/6, 25b/9, 30b/12, 32b/7, 33a/13, 34a/11, 34a/8, 34b/14, 34b/4, 34b/7, 35a/15, 35b/1, 35b/8, 36a/17, 36a/5, 36b/12, 37a/15, 37a/4, 38a/8, 38b/3, 38b/4, 41b/14, 43a/7, 44a/14, 44a/15, 44b/10, 44b/7, 45a/10, 45b/12, 45b/2, 46a/1, 48b/13, 48b/15, 49a/5, 49a/6, 49b/14, 50b/15, 51a/1, 51a/7, 51b/1, 51b/8, 51b/9, 52a/10, 52a/11, 52a/14, 52a/2, 52b/1, 52b/6, 52b/7, 53a/2, 53b/1, 53b/2, 55a/15, 55a/16, 55b/14, 58a/2
d.-üp 37b/8
[=72]

düş- 1. (Yara) İyileşmek.
d.-e 14a/8, 16b/11, 18a/13, 18a/15, 18a/16, 18b/12, 18b/4
d.-se 22a/17, 44b/1
[=9]
2. Bulunduğu yerden ayrılıp yukarıdan aşağıya doğru inmek.
d.e 20b/5, 25b/4, 25b/7, 25b/9
d.-er ise 13b/3,

d.-müşdür 55b/4
[=6]
3. Vakti gelmeden ana rahminden dışarı atılmak.
43b/8, 43b/11
[=2]
4. Dengesini kaybederek yıkılmak, dik durumda iken devrilip yatık duruma gelmek.
d.-er 57a/7
d.-mekden 60a/13
[=2]
5. yerinden çıkmak, kopmak.
d.-meye 51a/5
d.e 39a/15
[=2]
d. aḳ düş- 22a/17
[=1]

düşmān Kendisiyle savaşılan devletin askerleri ve halkı.
d.+a 14a/6
[=1]

düşür- 1. Vücuttan atmak.
d.-icek 42b/14, 43a/13, 43a/8
d.-se 43a/8
[=5]
2. Aşağı düşmesine veya dik durumdan yatık duruma gelmesine, devrilmesine sebep olmak.
d.-ür 13b/11
[=1]

düz Her tarafı aynı yöne doğru olan, eğrilip bükülmeden devam eden, müstakim.
d. 7a/11, 7a/12
d.+de 7a/9
d. ol- 9a/3
[=4]

ebegümeci İki çenekliler sınıfının ebemgümecigiller familyasından her yerde kendiliğinden yetişen, kökü ve çiçekleri özellikle yumuşatıcı hassaları sayesinde tıpta kullanılan, kalsiyum, demir A ve C vitamini taşıyan yaprakları sebze olarak yenen bitki
e. 12b/7
[=1]

ebemgümeci Ebegümeci.
e. dübi 17a/16
[=1]

ebrişim Bükülmüş ipekten iplik.
e. 21b/14, 57b/4
e.+ile 18b/3, 38a/6, 53a/5, 53b/13
[=6]

ebu cehl ḳarpuzı İki çenekliler sınıfının kabakgiller familyasından elma büyüklüğünde, sert kabuklu, yağlı tohumlu, acı ve kokusuz bir meyve veren, parçalı yapraklı, sarı çiçekli sürüngen gövdeli, çok yıllık otsu bitki. acı hıyar, acı elma, it hıyarı. tohumları veterinerlikte müshil olarak kullanılır.
e. içi 51a/15
[=1]

ebyāż Ak, beyaz, bembeyaz.
e. 29b/14
e. (fülfül-i ebyāż) 32b/15
[=2]

eczā Cüzler, parçalar, kısımlar.
e.+ları 16a/1, 21a/10, 62a/8
e.+nuñ 14b/7
[=4]

efsentīn Pelinotu.
e. 31b/5
[=1]

efsūn Büyü, sihir.
e. 56b/4
[=1]

eftīmūn Bağboğan, küsküt otu.
e. 17a/8, 31b/5, 54b/17
[=3]

eg- 1. Biraz öne veya bir yana doğru meylettirmek, çevirmek, eğik duruma getirmek.
e.-meye 7a/17, 7b/1
[=3]
2. (Madeni veya sert şeyleri) Eğe ile yontup düzleştirmek, işlemek.
e.-eler 37b/14
[=1]

ege Maden taş gibi şeyleri işlemekte, yontup düzeltmekte kullanılan, ince dişli, yüzü çizgi çzgi olan, sert çelik alet.
e.+den 21a/7
[=1]

eger Şart anlamını güçlendirmek için şart cümlelerinin başına getirilir.
e. 2b/15, 5b/4, 5b/7, 7b/2, 7b/8, 8a/14, 8a/16, 8a/2, 8a/6, 8b/11, 8b/14, 8b/7, 9a/11, 9a/15, 9a/3, 9b/1, 9b/11, 9b/14, 9b/15, 9b/4, 9b/6, 10b/14, 12a/10, 12a/15, 12b/16, 13a/1, 13a/13, 13a/17, 13b/11, 13b/2, 13b/7, 14b/12, 14b/16, 14b/3, 14b/5, 15a/1, 15a/4, 16a/11, 17b/13, 17b/16, 17b/9, 18a/13, 18a/15, 18b/3, 18b/5, 18b/8, 19b/1, 19b/12, 19b/7, 20a/12, 20b/11, 20b/13, 20b/15, 20b/9, 21a/11, 21a/12, 21a/13, 21a/15, 21a/4, 21b/13, 21b/2, 21b/2, 21b/5, 21b/6, 21b/7, 21b/9, 22b/15, 23a/11, 23a/16, 23a/9, 23b/12, 23b/16, 23b/17, 23b/7, 24a/5, 25b/2, 25b/2, 25b/9, 26b/15, 27a/17, 27a/7, 27a/8, 27b/15, 28a/2, 28b/10, 29a/12, 29a/14, 29a/16, 29a/3, 29a/4, 30b/13, 31a/15, 31a/4, 31a/9, 31b/12, 32a/7, 33a/17, 34a/14, 34a/16, 34a/6, 34b/8, 35a/11, 35a/15, 35a/16, 35b/11, 35b/3, 36b/4, 38a/1, 38a/15, 38a/17, 38a/3, 38a/9, 39a/15, 39b/2, 39b/3, 40b/12, 41a/1, 42b/13, 42b/6, 43a/12, 43a/17, 43a/7, 43b/5, 44a/17, 44a/4, 44a/8, 44a/8, 44b/1, 44b/7, 45a/10, 45a/12, 45a/14, 45a/4, 45b/12, 45b/3, 45b/7, 46a/10, 46a/12, 46a/15, 46b/13, 46b/2, 46b/4, 47a/6, 47a/6, 47b/3, 47b/9, 48a/11, 48a/16, 48a/16, 48a/2, 48a/8, 48b/2, 48b/3, 49a/12, 49a/16, 49a/5, 50a/12, 50a/14, 50a/5, 50a/8, 50a/9, 51a/9, 51b/12, 51b/15, 51b/9, 52b/13, 53b/10, 53b/15, 53b/8, 54a/3, 54b/13, 54b/7, 54b/7, 55a/6, 55b/6, 55b/9, 56a/2, 56a/4, 56a/6, 56b/17, 56b/4, 57a/10, 57b/2, 57b/6, 57b/9
[=185]

eger Binicisinin, üzerine oturması için binek hayvanlarının sırtına konulan nesne.
e.+in 12a/4, 36a/15, 36b/1, 36b/3, 37b/4
e. ur- 13a/3, 13a/4
[=7]

egerçi Her ne kadar, ... ise de, geçi.
e. 4a/1
[=1]

egerle- Eğer bir binek hayvanının sırtına koyup bağlamak ve hayvanı binişe hazırlamak.
e.-ye 13a/4
[=1]

egil- Eğik bir durum almak, bir yöne doğru çarpılmak.
e.-mez 16a/8
e.-ür 54a/12
[=2]

egir Bir çenekliler sınıfının yılan yastığıgiller familyasından, ana yurdu Hindistan'dan Asya, Avrupa ve Amerikaya yayılmış olan, dere ve durgun su kenarlarında, bataklıklarda yetişen, taşıdığı asit, yağ ve glikozoitlerde idrar ve adet söktürücü, ateş düşürücü, ishal verici, aksırtıcı, kusturucu, gaz giderici, iştah açıcı hassalar bulunan, siyahımsı erguvani çiçekli, yeşilimsi mayhoş meyveli, çok yıllık tüylü otsu bitki. acorus calamus.
e. 32b/17
[=1]

egle- Eğilmek .
e.-yimez 16a/9
[=1]

egri Doğru ve kırık çizgi biçiminde olmayıp yönünü değiştirerek

devam eden, aynı istikamet üzere gitmeyen, çarpık
e. göz at 10a/2
e. gözlü at 10a/15
[=2]

ek- Serpmek
e.-eler 22b/11, 35a/2, 35b/17, 36a/11, 36a/12, 36a/14, 36a/8, 36b/10, 36b/2, 36b/7, 37b/15, 38a/8, 45a/12, 45a/14, 48a/5, 51a/2, 52a/12
[=17]

eklīlü'l-melik Kokulu yonca, sarı yonca.
e. 26b/5, 30a/2, 32b/4, 39a/17, 39b/8, 40a/7, 43a/10
[=6]

ekşer Birçok.
e.+i 19a/1, 20b/2
e.+ine 53a/13
[=3]

eksük Bulunması gerekirken bulunmayan, mevcut olmayan.
e. ol- 5b/5, 5b/7, 7b/3
[=3]

ekşi Tadı limon veya sirkeye benzeyen.
e. 31b/1, 41b/2, 43a/15
e. elma 30a/15
e. enar ḳabı 34b/17
e. hamīr 18b/10
e. pekmez 44b/5
e.+sini 27b/1
[=8]

el 1. Kolun bilek mafsalından itibaren avuç ve parmakları içine alan ve iş görmeye, tutmaya yarayan kısmı.
e. 41a/15
e.+e 7b/16, 57b/4
e.+ile 17a/2, 29a/3, 33b/3, 43a/3
e.+in 31a/4, 41a/1
e.+inde 61a/12
e.+ine 31a/2
e.+ini 29a/1
e.+lerin 13a/13
e.+üñile 39a/15, 44b/16
[=15]

2. İyelik ekleriyle kullanıldığında, sahiplik, mülkiyet ifade eder.
e.+üme 4a/14
[=1]

3. Bazı söyleyişlerde teşmil yoluyla işi yapanın veya o işin yapılmasına tesir eden kimsenin yerini tutar.
e.+iyle (ḳudret eli) 4b/15
[=1]

el-ayet Ayet.
e. 56a/14
[=1]

elbetde Şüphesiz.
e. 7b/16
[=1]

ele- Bir maddeyi eleğe koyup sallamak suretiyle içindeki yabancı öğelerden temizlemek, irisini ufağından ayırmak, elekten geçirmek.
e.-yeler 18b/13, 21a/9, 39b/1, 41b/1
[=4]

elen- Elemek işine tabi tutulmak, elekten geçirilmek.
e.-miş 54a/1
[=1]

elli Kırk dokuzdan sonra, elli birden önce gelen sayının adı.
e. 28a/9, 29a/11, 29b/1, 33a/15, 37b/6, 40a/1, 41a/12, 42b/3, 46a/1, 46a/2, 48a/6, 51b/4, 58a/3, 58a/3
[=14]

elma Gülgillerden, yurdumuzun her yerinde yetişen, dişli yapraklı, açık pembe çiçekler açan, verimli dayanıklı ağaç.
e. (ekşi elma) 30a/15
e. (ṭatlu elma) 27a/6
e.+sınuñ (ṭaġ elması) 27b/1
[=3]

emin Güvenlik içinde olan, tehlikeden uzak, emniyetli
e. eyle- 60a/12
e. ol- 59b/13, 59b/15, 60a/14
[=4]

emīrü'l-mü'minīn "mü'minlerin başı" anlamında halifeler için kullanılan ünvan.
e. 59b/11, 60b/11, 60b/6
[=3]

emle Sepicilikte ve boya işlerinde kullanılan helile ağaç meyvası
e. 54b/16
[=1]

emlec Emblica officinalis myerobalanc.
e. 44a/2
[=1]

emr Bir şeyin yapılması veya yapılmaması hususunda bildirilen kesin hüküm, buyruk
e. it- 3b/1
e.+e 5a/5
e. ü fermān 4a/10
[=3]

enar Nar.
e. 31b/2
e. (ekşi enar ḳabı) 34b/17
[=2]

endām Beden, vücut.
e.+ın 20a/7, 20a/8
[=2]

eñ Atın kafatası ile çenekemiğinin eklem yeri.
e.+i 25a/11
[=1]

eñek Çene.
e.+inde (eneginde) 18a/11
[=1]

er Erkek.
e. 5b/3
e.+i 1b/9
[=2]

er Erken
e. 11b/14
[=1]

er- Belli bir yere, bir noktaya varmak, vasıl olmak, erişmek.
e.-di 3a/12, 3b/2
e.-meyeler 61a/8
[=3]

erbaʿa Dört.
e. (ʿanāsır-ı erbaʿa) 5b/4, 5b/6
e. (tiryāḳ-ı erbaʿa) 29a/12
e.+dan (anāsır-ı erbaʿa) 4b/2
[=4]

eri- Isı etkisiyle sıvı durumuna gelmek
e.-ye 27b/14
[=1]

erik Beyaz çiçekler açan, her yerde yetişen ve pek çok türü bulunan meyve ağacının sarı ile mor arasında çeşitli türleri bulunan, ceviz büyüklüğünde, ekşi, mayhoş veya tatlı ince kabuklu, tek ve sert çekirdekli, etli sulu, yaş ve kuru olarak veya pişirilmek suretiyle yenen meyvesi
e. 16b/16, 26a/2, 58a/15
[=3]

eriş- Ulaşmak.
e.-di 3a/17
[=1]

erit- Isı etkisiyle sıvı durumuna getirmek
e.-e (eride) 40a/10, 43b/5
e.-eler (erideler) 18b/16, 19a/13, 23b/1, 23b/17, 24a/12, 24a/9, 25a/7, 26a/10, 32b/6, 33a/11, 34b/13, 34b/3, 36a/3, 36a/4, 41b/14, 42b/10, 51b/17, 53b/11, 53b/12, 53b/7
e.-üp (eridüp) 39b/2
[=23]

erkek Atın tırnağında, kurlagan (et yaran, dolama) denilen hastalığın uzun, yoğun olan çeşidi.
e. 51a/12
e.+i (erkegi) 51a/12
[=2]

Ermenī Ermenilere ait.
e. (būre-i Ermenī) 36b/13
[=1]

erük Beyaz çiçekler açan, her yerde yetişen ve pek çok türü bulunan meyve ağacının sarı ile mor arasında çeşitli türleri bulunan, ceviz büyüklüğünde, ekşi, mayhoş veya tatlı ince kabuklu, tek ve sert çekirdekli, etli sulu,

yaş ve kuru olarak veya pişirilmek suretiyle yenen meyvesi
e. 17a/17, 26b/10, 30b/17, 32a/12, 33b/10, 33b/3
[=6]

eser İz.
e.+i 8b/16, 54a/5
e.+leri 54a/3
e.+üñ 18a/3
[=4]

eski Zamanın etkisiyle veya kullanıla kullanıla yıpranmış, bozulmuş, yeniliğini kaybetmiş.
e. babuc 36a/14
e. pamuḳ 48a/8
e. panbuḳ 18a/9, 18b/17, 24b/4, 35a/1, 36b/10, 38b/2
e. panpuḳ 19b/11
e. sığır yağı 44b/9
e. süci 45a/6
e. şarāb 22a/11, 37b/6, 47b/12, 49b/13, 54a/16
e. zeyt yağı 34a/9, 37b/3
[=17]

eski Hastalığın ileri safhası.
e. 16a/5
e.+den 18a/13, 27a/7
e. ol- 39b/3
[=4]

esrār Hint kenevirinden çıkarılan ve taşıdığı kannabin denen alkaloitten dolayı, keyif verici, sarhoş edici, uyuşturucu, bazan da uyarıcı olarak kullanılan madde.
e.+ı 44b/9
e. köki 45b/6
[=2]

esrük Sarhoş.
e. 57a/6
[=1]

eşin- Ayağıyla yeri kazımak.
e.-mekden 43b/6
[=1]

eşkün Atın dört naldan daha rahat ve daha az sıçrayarak düzenli adımlarla yürüme biçimini anlatır, tırıs.
e. ol- 8a/13, 8b/6, 9a/2
[=3]

et İnsan ve hayvan vücudunun kas ve yağdan meydana gelen, kemikle deri arasındaki kısmı.
e. 35b/15, 36b/8
e.+i 36a/5, 45a/10
e.+i (yaş et) 56a/11
e.+in 12b/16, 36b/7
e.+iyle (semiz sığır eti) 27a/4
[=8]

et bit- Et çıkmak, etlenmek.
b.-e 35b/15
[=1]

etmek Ekmek.
e.+e (etmege) 57a/9
[=1]

eṭrāf Bir yer veya şeyi kuşatan, çevreleyen yerler.
e.+ını 20a/14
[=1]

evelik Labada.
e. dübi 27b/15
[=1]

evlāt Bir anne baba için kendi oğulları veya kızları.
e.+ınuñ (evladınuñ) 5a/3
[=1]

evliyā Allah'ın sevgilisi olan, hali, davranışları, çok üstün vasıfları ve gösterdiği kerametler sebebiyle bu husus halk tarafından da kabul edilmiş bulunan seçilmiş ve has kul (kullar), ermişler.
e.+larum 4b/14
[=1]

evvel Önce.
e. 11a/7, 11b/16, 13b/8, 14a/4, 16a/10, 19a/1, 19a/15, 32b/12, 36a/9, 39b/7, 42a/13, 42b/17, 45a/5, 45b/11, 47b/5, 48a/1, 48b/10, 48b/5, 49a/1, 50b/14, 52a/13, 52b/1, 57a/12, 57a/8
e. (bāb-ı evvel) 5b/15, 6a/5
e.+cekiyile 14b/12
e.+in 10b/11
e.+inde 16a/4
e.+ini 29a/4

e.+ki bāb 6a/5
[=31]

evvelā İlk Önce, ilk olarak.
e. 5a/2, 38b/14, 42a/2
[=3]

ey Hitap edilen kimsenin dikkatini çekmek veya anlamı güçlendirmek için kullanılır
e. 2a/11, 3b/11
[=2]

ey- Söylemek, demek
e.-dür 2b/13, 28a/5, 45b/15, 57b/16, 59b/12
e.-dürler 4b/11
[=6]

eyegü Sırttan omurgaya , ön taraftan göğüs kemiğine bitişerek göğüs kafesini meydana getiren yassı ve kavisli kemiklerden her biri.
e. 19b/5
[=1]

eyer Bk. eger.
e.+den 44b/8
e.+in 54a/8
[=2]

eyle- "Etmek, yapmak" Anlamında yardımcı fiil.
e. 2b/12, 4a/10, 47a/14, 52b/9, 55b/13
e.-di 4a/12, 4b/4, 5a/2
e.-düm 4a/15
e.-mese 43a/17
e.-ñ 2b/3
e.-r 52a/17, 54a/10
e.-ye 40b/7, 44b/4, 60a/12, 62a/1
[=17]
e. cem eyle- 4b/4
e. dermān eyle- 2b/12
e. emin eyle- 60a/12
e. ḫarāb eyle- 52a/17
e. ḥuḳne eyle- 47a/14
e. ihtiyar eyle- 5a/2
e. nezd eyle- 62a/1
e. süst eyle- 54a/10
e. telif eyle- 4a/10
e. terceme eyle- 4a/15
e. tesmiye eyle- 4a/12
e. tıraş eyle- 52b/9
[=12]

eylet- Bekletmek, vakit geçirmek
e.-ip (eyledip) 22a/17
[=1]

eyit- Söylemek, demek
e. (eytdi) 2a/11, 2a/8, 2b/2, 2b/3, 3a/8, 58b/12
[=6]

eyü Beğenilecek, makbule geçecek nitelikleri olan, kendisinde bulunması gereken vasıfları taşıyan
e. 5b/16, 6a/15, 6a/16, 7b/17, 8a/12, 8b/10, 8b/4, 9a/15, 9a/6, 9b/14, 10a/3, 10b/17, 45b/14, 45b/15, 51b/14, 57b/16
e.+ce 27b/5
e.+dür 21a/12, 21b/2, 21b/7, 29a/5, 35a/15, 35b/2, 50a/13, 54a/1
e. ol- 7b/15, 7b/4, 8a/7, 9a/9, 9b/13, 12a/12, 13b/1, 17b/13, 28a/8, 35a/11, 44b/1, 47b/9, 48a/11, 49a/13, 50a/4, 50a/7, 53b/15, 57a/3
e.+si 5b/1, 47b/5
[=45]

ez- Yassıltmak, çiğnemek, ufalamak, parçalamak.
e.-e 47a/13, 51b/13
e.-eler 14b/5, 17a/14, 17a/2, 19b/1, 19b/2, 21b/1, 22a/1, 22a/11, 23a/15, 24b/11, 28b/10, 29a/11, 29b/1, 29b/17, 31a/2, 33a/2, 33b/14, 40a/10, 40b/16, 45b/12, 47b/14, 57b/1, 61b/2
e.-üp 18a/7, 28b/16, 29a/15, 42b/12, 46a/11, 54b/13, 58a/5, 61a/10
[=33]

faḳirü'l-muhtac ila debbe'l ġına ?
[=1]

faṣıl Bölüm.
f. 14a/9, 15a/13, 16a/5, 17a/3, 17b/4, 18a/16, 19a/2, 19b/12, 19b/4, 20b/5, 21b/9, 22a/1, 22a/17, 22b/15, 23a/16, 23a/7, 23b/12, 23b/7, 24a/14, 24a/5, 24b/12, 25a/10, 25a/16, 25a/3, 25b/4, 25b/9, 26b/15, 26b/7,

27a/8, 27b/9, 28a/11, 28b/10, 30a/7, 30b/12, 31a/15, 31a/4, 31b/12, 32a/7, 32b/9, 33a/17, 34a/16, 34a/6, 34b/8, 35a/15, 35b/11, 35b/3, 36a/15, 36a/8, 36b/10, 36b/15, 36b/4, 37a/11, 37a/6, 37b/1, 37b/12, 37b/16, 39a/15, 39b/3, 40a/4, 40b/10, 41a/16, 41b/15, 42a/12, 42b/13, 43a/12, 43a/17, 43a/7, 43b/11, 43b/5, 44a/7, 44b/7, 45a/14, 45b/3, 46a/12, 46a/3, 46b/15, 47b/16, 47b/2, 47b/9, 48a/11, 48b/11, 48b/16, 49a/7, 49b/8, 50a/10, 50a/4, 50b/12, 50b/3, 51a/2, 51a/8, 51b/15, 52a/12, 52a/17, 52a/5, 52b/15, 52b/7, 53a/8, 55a/8, 55b/12, 55b/2, 55b/5, 57a/4
[=102]

fātiḥa Kur'an-ı kerim'in ilk suresinin adı.
f.-i şerīf 62a/2
[=1]

fāyide İşe yarama, işe yaramanın meydana getirdiği iyi durum, olumlu sonuç, yarar.
f. it- 20a/12
f. si 21b/6
[=2]

ferasetlü Anlayışlı, çok çabuk kavrayan, sezişi kuvvetli.
f. 9a/4
[=1]

ferc Dişilerde üeme organının dış kısmı.
f.+inden 43a/7, 43b/8
[=2]

feres At, beygir.
f. 4b/16
[=1]

fermān Emir, buyruk.
f.+ı 4a/5
f.+ını (emr ü fermān) 4a/10
f. ol- 2a/16
[=3]

feslegan Ballıbabagillerden, saksılarda süs bitkisi olarak yetiştirilen, keskin kokulu, ufak yeşil yaprakları kekik gibi bahar ve kokuları verici olarak kullanılan küçük beyaz çiçekli bitki.
f.+ı (yaban fesleganı) 17a/17
f.+ıyla (yaban fesleganı) 54b/5
f. toḫmı 36b/9, 44a/3
[=4]

fetḳ Fıtık.
f.+ı 35b/3
[=1]

finduḳ Kuzey yarım kürenin ılık ve serin bölgelerinde ve yurdumuzun karadeniz bölgesinde yaygın olarak yetişen, kışın yapraklarını döken ağaççığın sert kabuk içindeki yağlı, nişastalı, yuvarlak ve beyzi meyvesi.
f. içi 37b/2
f. ḳabınuñ küli 24a/8
[=2]

fırfiyūn Sütleğen.
f. 32b/17, 33a/10, 49b/10, 55a/11, 55a/14, 62a/7
f. yaġı 50b/14
[=7]

fıstuḳ Fıstık.
f. içi 26b/1
[=1]

fışḳı Hayvan tersi, taze gübre.
f.+sını 5a/14
[=1]

fi'l-cümle Neticede, sonunda.
f. 2b/8, 11a/11
[=2]

fi'l-ḥāl O anda, hemen.
f. 25b/4, 29a/16, 31a/4, 40b/17, 40b/7, 43b/11, 49b/1
[=7]

fī-sebīli'llāh Allah yolunda, Allah'ın rızasını elde etmek için, hiçbir karşılık beklemeden.
f. 5a/4, 5a/5, 5a/9
[=3]

fi-tebarüki'llahi ahseni'l-halıkin ?
f. 4b/6
[=1]

filuri İlk olarak Floransa'da basılan, sonradan Osmanlı ülkesinde kullanılan, üzeri zambak çiçekli altın para.
f. 38b/15
[=1]

fincān Porselenden yapılmış ufak kap.
f. 62a/7, 62a/7
[=2]

fitil Kanamayı durdurmak, cerahati boşaltmak için derin yaraların içine sokulan ilaçlı veya ilaçsız steril bez.
f. 34b/4, 36b/6, 36b/6
[=3]

fozulluḳ Gurur, kibir, azamet, övünme.
f. 3b/1
[=1]

furun Isı yoluyla bir maddenin fizik veya kimya yapısında istenilen değişikliği meydana getirmeye yarayan cihaz.
f.+a 21a/1
[=1]

fülfül Karabiber.
f. 22b/1, 22b/9, 26b/1, 29b/14, 34b/10, 41b/4
f. (dar-ı fülfül) 22a/6, 23b/14, 26a/14, 30a/10, 33a/5, 33a/9, 34b/10, 42b/1
f.-i ebyāż 32b/15
f.+e (dögülmiş fülfül) 56a/8
[=16]

gāīb Yokluk.
g. ol- 52b/14
[=1]

galīz Yoğun.
g. 39b/5, 49b/13
g. ol- 37b/7, 53a/2
[=4]

ġarb Dört ana yönden güneşin battığı yön, batı.
g.+a 2a/17
[=1]

gārīḳūn Katran köpüğü
g. 17a/12, 33b/6
[=2]

ġarraḳ Atın ayağında olan, irinli, erkek ve dişi olmak üzere iki çeşidi bulunan, ihmal edilirse atın tırnağını yerinden çıkarabilecek hastalığın adı, dolama, et yaran.
g. 51a/8
[=1]

ġasl Yıkama, yıkanma.
g. it- 62a/10
[=1]

gāyet Çok, pek, son derece.
g. 3a/4, 7b/15, 7b/4, 9a/11, 9a/4, 9a/9, 9b/11, 9b/13, 38b/10, 50a/12, 61b/7
g.+le 12b/5, 49b/5, 58a/9, 59a/1
[=15]

ġayrı Başka.
g. 17b/17, 25b/5, 44b/8
[=3]

ġazā İslam dini uğruna yapılan savaş.
g. 5a/9
g.+da 58b/10
g. it- 5a/5
g. niyyeti 5a/13
g.+ya 1b/13
[=5]

ġażab Aşırı hiddet, intikam alma duygusu ile karışık öfke, kızgınlık.
g.+a gel- 3a/10
[=1]

gebere Capparis spinosa.
g. dübi 49a/8, 50a/5
[=2]

geç Belirtilen, istenen veya alışılan zamandan sonra.
g. 14a/4, 20a/6, 27b/7, 46a/16
[=4]

geç- 1. Yaşanıp tükenmek, tükenip bitmek, yaşanmak.
g.-di 4a/6
2. (Devam etmekte olan bir şey) Bir safhadan başka bir safhaya girmek.
g.-e 11b/11
g.-içek 11b/3
g.-se 11b/12,
3. Etkisini kuvvetle hissettirmek, işlemek, nüfuz etmek.
g.-mekden 31b/15, 42b/15
g.-mekdendür 40b/11

g.-miş 45b/8
g.-se 55a/3, 55a/8
4. Başkalarını geride bırakmak, onlardan daha ilerde, daha üstün olmak.
g.-meye 56a/5, 61a/7
g.-se 31b/13
g.-er 30a/8
[=14]

geçür- (Bir şeyi) Bir nesnenin bir tarafından sokup öbür tarafından çıkarmak.
g.-eler 20a/2, 21b/15, 23a/13
2. Belli bir yön takip etmesini, belli bir yoldan geçmesini sağlamak.
g.-e 7a/3
g.-ür-ise 9b/2
[=5]

gel- 1. (Bir şey veya kimse) Konuşana göre uzak bir yerden daha yakın bir yere doğru yol almak, bir mesafe katedip uzak bir yerden daha yakın bir yere varmak.
g.-di 3a/14
g.-diler 3b/10
g.-eni 17a/5
g.-ince 13b/1
g.-iser 2b/1
g.-miş 12a/3
g.-sünler 1b/7
g.-ür 3b/3
g.-ür-ise 6b/15, 7a/4
2. Ulaşmak, vasıl olmak.
g.-en 3a/9,
3. Doğmak, yaşamak, dünyaya gelmek.
g.-diyise 58b/9
g.-iserdür 2a/13
g.-medi 2a/12
4. (Sıvılar için) Çıkıp akmak.
g.-e 55b/3, 56b/16
g.-en 20a/3
g.-mese 43a/8
g.-se 21a/16, 21b/2, 43a/13
g.-ür 17a/5, 25b/13, 39b/4, 40a/5, 43b/12
5. Çıkmak.
g.-se 38a/1
g.-ür 15b/10, 15b/11, 26b/17, 35a/6, 38b/4
6. (İsimlerin yönelme haliyle) Etmek yardımcı fiili yerine kullanılır.
g.-di 1b/13, 3a/10
g.-ür 53a/10
[=35]
g. ġażaba gel- 3a/10
g. ḳan gel- 21a/16, 21b/2, 25b/13
[=4]

gendene Pırasa.
g. suyı 27a/14
g. toḫmı 44a/3
[=2]

gendi İyelik eki almış kelimelerin önüne geldiğinde sıfat gibi kullanılıp anlamı değiştirir.
g.+nüñ 4b/5
[=1]

gendü İyelik eki almış kelimelerin önüne geldiğinde sıfat gibi kullanılıp anlamı değiştirir
g. 7b/8, 18a/14, 18b/4, 21a/17
g.+yi 6b/14, 13b/11, 14a/6, 44a/16, 47a/16, 53b/17
[=10]

geniş 1. Kendi ölçülerine göre veya alışılmış ölçülere göre enli olan, genişliği fazla olan.
g. 6b/3, 6b/5, 48b/2
[=3]

gerek Herhangi bir şeyin yapılabilmesi veya olabilmesi için şart olan, lazım.
g. 9b/12, 38a/13
g.+dür 7b/15, 7b/9, 45a/6
g.+ise 13a/11
g. kim 8a/16
g. ol- 3a/4
g.+se 13a/9
[=9]
2. Şart cimlelerinde üstün ihtimali bildirir.
g. 20a/12
[1]
3. Lüzum.
g.+i (geregi) gibi 8b/14

[1]

gerek- Gerekli olmak.
g.-dür 7b/16
[=1]

geri Vücudun kuyruk kısmı, kıç.
g.+sine 28b/13
[=1]

geril- Kasılmak.
g.-ür 14a/15
[=1]

geşt Geçmek, seyahat etmek, dolaşmak.
g. it- 2b/1
[=1]

getür- 1. Eriştirmek, ulaştırmak.
g.-diler 3b/6
2. Toplamak, bir araya getirmek.
g.-e 47a/15
g.-üp 36a/10
3.(Yardımcı fiil olarak) ...etmesini sağlamak, ...durumuna gelmesine sebep olmak.
g.-di 2a/9
g.-esin 4a/5
g.-iser mi 2a/10
g.-üp 4a/11
4. Denkleştirmek, isabet ettirmek.
g.-icek 7a/13, 7a/14
5. (Daha uzak bir yerden) Bulunulan yere gelmesini sağlamak.
g.-sünler 2b/17
g.-ür 5b/2
g.-ürsin 2b/5
[=12]
g. yirine getür- 4a/11, 4a/5
[=2]

getürt- Getirmek işini başkasına yaptırmak.
g.-üp (getürdüp) 2b/15
[=1]

gev- Gevelemek, ağızda çiğnemek.
g.-e 7a/2
[=1]

gevde Hayvanlarda baş ayak ve kuyruk dışında kalan kısım.
g.+si 32b/10, 39b/5, 47b/10, 54a/10, 55a/8
g.+sin 31b/11, 45b/17, 58a/1
g.+sinde 6a/2, 36b/4, 37a/11, 37a/12, 37b/1, 44a/7, 47b/3
g.+sine 30b/12, 36b/12, 37a/1, 37b/12, 44b/2, 45b/12, 54b/10
[=22]

gez- (Bir şeyi bulmak amacıyla) Dolaşmak. aramak.
g.-diler 2b/7
[=1]

gezdir- Yürütmek, yer değiştirmesini, dolaşmasını sağlamak.
g.-eler 14a/3
[=1]

gezdür- Yürütmek, yer değiştirmesini, dolaşmasını sağlamak.
g.-eler 28b/17, 47a/12
[=2]

gibi Benzerlik bildirir; benzer, benzeyen.
g. 2a/12, 2a/9, 3b/1, 5a/5, 6b/4, 7a/12, 7a/8, 7b/11, 7b/3, 7b/6, 7b/7, 7b/8, 8b/14, 9a/12, 9a/17, 9b/3, 11b/5, 11b/6, 12b/17, 13a/14, 13a/8, 14a/14, 14b/15, 16a/8, 17a/5, 17b/12, 17b/15, 17b/8, 18a/12, 18a/2, 18a/7, 19a/10, 19a/15, 19b/1, 19b/3, 20a/4, 20b/14, 20b/16, 20b/2, 20b/8, 21a/11, 21a/3, 22a/15, 22b/10, 22b/3, 22b/5, 23a/6, 23b/10, 24a/7, 26a/12, 26a/6, 27a/8, 28b/6, 29a/3, 29b/6, 30a/12, 30b/9, 31b/13, 31b/15, 32a/2, 32a/3, 33a/17, 33a/7, 33b/8, 33b/9, 34a/11, 34b/13, 35a/6, 35b/17, 35b/7, 36a/7, 36b/5, 37a/12, 37b/2, 38a/14, 38a/17, 38b/1, 38b/8, 39a/15, 39b/17, 39b/5, 40a/15, 41b/2, 41b/2, 43b/17, 45a/8, 46b/17, 47b/2, 47b/3, 48b/1, 48b/2, 48b/9, 49a/15, 49b/4, 51a/11, 51b/15, 51b/2, 51b/8, 52a/8, 52b/10, 52b/15, 52b/16, 52b/4, 52b/8, 53a/13, 53b/11, 53b/4,

53b/8, 54a/4, 55a/12, 55b/13, 57a/16, 57a/2, 57a/7, 57b/4, 57b/5, 57b/5
g. ol- 11b/1, 21b/12, 23a/9
[=120]

gice Güneş battıktan sonra ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.
g. 10a/7, 10b/16, 12a/8, 17a/1, 19a/12, 31b/3, 33b/9, 38b/2, 38b/7, 41a/13, 48a/3, 49a/15, 50b/8, 53b/1, 54a/14, 54a/15, 55a/2, 55b/10, 56b/13, 62b/2
g.+de 55b/9
g.+si 13b/9
[=22]

gicik Uyuz.
g. 36b/10
g.+i (gicigi) 36b/15
[=2]

giç Alışılan zamandan sonra.
g. 30b/15
[=1]

giç- Bulaşmak, sirayet etmek.
g.-erse 44a/17
[=1]

giçi Küçük.
g. ol- 38a/9
[=1]

giçik Uyuz.
g. 44a/9
g.+den 44a/9
[=2]

giçirek Daha önde.
g. ol- 8b/4
[=1]

giçrek Daha geç.
g. 25a/15
[=1]

gider- Ortadan kaldırmak, yok etmek.
g.-e 37a/11, 40a/10
g.-eler 15a/6, 18b/10, 39a/9, 49b/5, 49b/7
g.-ir 38a/4
g.-medi 59b/16
g.-meyeler 12a/16, 58b/13
g.-üp 49a/11, 50a/7
[=12]

gidil- Gedik açılmak.
g.-ür 11a/15, 11a/17
[=2]

gili Balçık şeklindeki kil.
g.+yi 61b/5
[=1]

gīñ Geniş.
g. 6b/12, 6b/13, 7a/14, 7a/2, 57b/3
g. ol- 8a/9, 9b/3
[=7]

gir- 1. (Dışarıdan çeriye) Geçmek, (içeriye) varmak.
g.-e 33b/16
g.-meye, 38a/12
g.-se 60a/14
g.-üp 62a/9
[=4]
2. Gelmek.
g.-di 4a/14
g.-icek 7b/16
g.-meye 18b/9, 19a/12
[=4]
3. (Hastalık için) Bulaşmak, sirayet etmek.
g.-di 3b/9,
g.-er 19a/4
[=2]
4. Belli bir işi yapmak için o işle ilgili yerde bulunmak.
g.-diler 2b/9
[=1]
5. Bulunmak.
g.-mezise 57b/4
[=1]
g. ele gir- 57b/4
g. renc gir- 3b/9
[=2]

giri Arkada bulunan taraf, arka taraf.
g. 13b/14
[=1]

girü bk. giri.
g. 7a/14, 13a/4, 14a/4, 18a/14, 18a/8, 26b/17, 49a/12, 50a/8, 50b/15, 51a/1, 51b/17, 54b/1
g.+ye 3a/9
[=13]

git- Bir mesafe katedip yakın bir yerden daha uzak bir yere varmak.

g.-e (gide) 7a/4, 14b/16, 15b/2, 16b/14, 25a/1, 25a/3, 26a/2, 34a/5, 38b/5, 46b/5, 49a/11, 49a/12, 50a/8, 50a/9, 54a/3, 56a/17
g.-er (gider) 35a/11, 35b/4
g.-er-iken (gider-iken) 6b/14, 58b/10
g.-erek (giderek) 35a/6
g.-ince (gidince) 21b/8
g.-meye 7a/5, 7b/2
g.-mez 19a/5
g.-mez-ise 14b/16, 21a/5, 40b/5, 48b/3, 49a/12, 49a/3, 50a/8, 50b/5, 50b/8, 51b/1, 51b/12, 51b/9, 54b/7
g.-mez ise 14b/13, 14b/3, 14b/5, 15a/2, 15a/4, 21b/13, 23a/11, 27b/15, 29a/12
g.-üp (gidüp) 54a/3
[=48]

givür- ?
g.-eler 16b/10
[=1]

göbek Yağ bağlamış karın.
g. 10a/11
g.+i (göbegi) 7a/1, 31a/12
g.+inden (göbeginden) 31a/13
g.+ine 32b/8
[=5]

göbeklü Karnı yağ bağlamış, şişman.
g. 7b/14
[=1]

gögüs Vücudun boyunla karın arasında bulunan ve kalp akciğer gibi organları içine alan bölümü.
g.+in (gögsin) 53b/8
g.+inde (gögsinde) 37a/7, 39a/14, 45a/4, 47b/16
g.+ini (gögsini) 53b/10
g.+ünde (gögsünde) 31a/11
g.+ünden (gögsünden) 31a/13
[=8]

gök Gökyüzü reng, yeşile çalan mavi.
g. biz 45b/14, 53a/6
g. çiçeklü 20b/1
g. iplik 56a/12
[=5]

gök süsen Taze süsen.
g. dibi
[=1]

gökçek Güzel, şirin, hoş, latif.
g. 6a/16, 8a/2, 9b/4
g. ol- 10a/1
[=4]

göm- (içine) Yerleştirmek, (arasına) sokmak.
g.-eler 44a/13
[=1]

gön Terbiye edilmiş, tabaklanmış deri.
g.+ile 57b/4
[=1]

gönder- Bir araçla ulaştırmak, yollamak.
g.-di 3a/12, 3a/9
g.-diler 3a/1
g.-dükleri 3a/5
g.-esin 3a/3
g.-üp 3b/6
[=6]
g.-habar gönder- 3b/6
[=1]

göñül 1. İman, sevgi ve nefretin, iyi ve kötü bütün duyguların kaynağı olduğu kabul edilen kalbin manevi yönü.
g. 4a/4
g.+inde (göñlinde) 5a/3
[=2]
2. Kabul, razı olma, rıza.
g.+i (gönli ol-) 13b/11
[=1]

gör- 1. (Gözle ve ışık yardımı ile) Bir nesne veya kimsenin varlığını algılamak.
g.-mez 9a/13
g.-mez ol- 8b/2, 8b/7, 8b/8, 10a/14, 10a/15, 10a/7, 10b/14, 10b/15, 10b/17, 10b/4
g.-se 7b/1
[=12]
2. Anlamak, idrak etmek.
g.-di 2a/5
g.-dük 11b/17
g.-elim 4a/10

[=3]
3. Değmek, temas etmek.
g.-memiş 19b/10, 47b/9
[=2]
4. Karşılaşmak, rast gelmek, tesadüf etmek.
g.-e 11a/2
[=1]
5. Tanımak.
g.-em 2b/3
[=1]
6. Baktın ki...
g.-esin 55b/2
[=1]

görin- Kendini göstermek, ortaya çıkmak.
g.-dügü 38a/16
g.-mez ise 17b/9, 38a/17
g.-ür 10a/2, 17b/16, 17b/8, 25b/2
[=7]

görün- ... olduğu hissini vermek, ... etkisi bırakmak.
g.-sün 11b/8
[=1]

göt Kalın bağırsağın dışarıya açılan deliği ve vücudun kuyruk sokumu bölgesi için kullanılan kaba söz, kıç, makat, dübür.
g.+ine 47a/13
g.+ini 43b/12
g.+ünden 43b/4
[=3]
2. Dip.
g.+iyle (igne göti) 24a/1
[=1]

götür- 1. (Bir şeyi) Çekmek.
g.-eler 24a/17, 35a/8, 50b/7
[=3]
2. Gidermek, izale etmek, ortadan kaldırmak, bertaraf etmek.
g.-iser 2a/17
[=1]
3. (Bir şeyi) Hareket ettirip belli bir yere koymak.
g.-se 29a/4
[=1]

götürt- Atın makadına ilaçlı sıvı dökmek.
g.-eler (götürdeler) 43b/15, 44a/1
[=2]

göyin- Yanmak.
g.-e 21a/2
g.-miş 22b/12, 22b/5, 30b/4, 42a/6
g.-miş adam ḳafası 22b/2
g.-miş ol- 22b/9, 22b/13
[=8]

göyindür- Yakmak.
g.-eler 24a/2, 24a/3
[=2]

göyün- bk göyin-
g.-miş 22a/10
[=1]

göyündür- bk. göyindür-
g.-eler 35b/16, 35b/16, 50b/14, 52a/3
[=4]

göyüñdür- bk. göyindür-
g.-eler 36b/11
[=1]

göz İnsanda ve hayvanda görme organı.
g. 10a/14, 59b/13
g. (egri göz at) 10a/2
g.+de 53a/12
g.+den 20a/9, 58b/14
g.+e 9b/13, 10a/16, 10a/2, 19a/1, 22b/7, 53a/10
g.+i 8a/3, 8a/7, 8b/11, 8b/3, 9a/14, 9b/1, 9b/5, 10a/12, 10a/14, 10a/5, 10b/1, 10b/15, 18a/17, 20a/1, 20a/9, 21b/9, 22b/15, 23b/12, 23b/7, 30b/15, 31a/16, 55b/3
g.+in 19a/4, 23a/9
g.+inde 10b/13, 10b/14, 19b/13, 20a/16, 20b/3, 21a/13, 22a/2, 23a/17, 23a/8
g.+indeki 59b/14
g.+inden 11b/8
g.+ine 18b/8, 18b/9, 19a/4, 19b/17, 20b/12, 20b/15, 20b/3, 20b/6, 21a/12, 21a/14, 21a/3, 21a/9, 21b/13, 21b/2, 22a/12, 22a/17, 22a/2, 22a/8, 22b/11, 22b/14, 22b/3, 23a/1, 23a/4,

23a/5, 23a/7, 23b/1, 23b/10, 23b/12, 23b/15, 23b/5, 23b/6, 55b/4, 56a/11
g.+ini 19a/11, 20b/9
g.+inüñ bıñarı 7a/1
g.+leri 8b/1, 8b/16, 10a/13, 10b/3, 11b/9, 15b/10, 17a/4, 25b/13, 27a/1, 32b/10, 57a/5
g.+leri içi 28a/14
g.+lerin 55a/9
g.+lerinden 54a/11
g.+lerinüñ 38b/8
g.+üñ 20b/9, 22a/3, 22a/3
g.+üñ bıñarı 20a/15
g.+üñ bıñarı uçı 23a/13
g.+üñ buñarı 21b/15
g.+zaḥmı 53a/13
[=105]

gözlü Gözü olan.
g. (ḳoyun gözlü) 9b/4
g. (ala gözlü) 6b/1
g. (çuḳur gözlü) 10b/12
g. (egri gözlü at) 10a/16
g. (ḳuzgun gözlü) 10a/7
g. (tomalıç gözlü) 8b/4
[=6]

güç Kendini zorlayarak, gayret ve kuvvet sarfederek, güçlükle, zorla.
g. ile 55b/6
[=1]

gügerçin Pek çoğu evcilleşmiş olan, çeşitli türleri kutuplar dışında dünyanın her yerinde yaygın olarak yaşayan, gagası düz, tüyleri kalın ve sık, vücudu kısa, uzun zaman hızla uçabildiği için bilhassa askerlikte haberleşme içinde kullanılan, tane ve meyve ile beslenen tünek kuşu.
g. necisi 49b/5
[=1]

güherçile Hekimlikte ilaç olarak kullanılan potasyum nitratın yaygın adı.
g. 51b/13
[=1]

gül 1. Gül ağacının güzel kokulu, pek çok çeşidi bulunan çok makbul çiçeği.
g. 28b/6, 30b/5, 31a/1, 31b/16, 32b/13, 32b/3, 33b/11, 38b/8, 41b/10, 42a/7, 58a/15
g. (kızıl gül) 26b/9, 28a/16
g. yaġı 26a/8, 34b/2, 45b/16, 51a/6, 54b/3, 57b/17
g. yaġın 25a/9
g. yaġıyla 25a/6
[=20]
2. Bir bitkinin çiçeği.
g.-i benefşe 17a/8
g.+i (bellut güli) 17b/7, 19a/9
g.+i (sögüt güli) 53a/16
g.+inüñ (sögüt güli suyı) 53a/17
[=5]

gülab Gül suyu.
g. 15a/3, 24b/8
[=2]

gülgūn Gül renkli, pembe.
g. at 10a/1
[=1]

gülnar Nar çiçeği.
g. 41b/8, 42a/7
g.-ı mısri 26a/17, 30b/5, 31a/5, 35b/6
[=6]

gül ṣuyı Kaynatılan gül yapraklarının imbikten geçirilmesi sonunda elde edilen suyun, üstündeki yağı alındıktan sonra kalan kısmı.
g. 15b/17, 16a/1
[=2]

gümiş Tabiatta altın, bakır, bazen platinle birlikte bulunan, altından sonra en kolay dövülüp haddelenebilen, ısı ve elektiriği en iyi ileten, ziynet ve kıymetli süs eşyası imaline yarayan, kendine has beyaz renkte, atom ağırlığı 107,88, atom numarası 47, sembolü Ag olan metal element.
g. tubal 23b/9
g. tuvalı 22a/13
[=2]

gün 24 saatlik zaman parçası.
g. 12a/11, 12b/4, 13a/3, 13b/10, 13b/12, 13b/9, 14a/4, 16b/11, 17a/15, 17a/2, 17b/10, 18b/10, 18b/9, 19a/12, 28a/10, 28a/6, 28a/7, 35a/10, 35a/14, 35b/9, 36a/13, 37a/16, 38a/9, 38b/16, 38b/17, 38b/17, 39a/9, 40b/13, 41a/15, 41a/7, 44b/1, 44b/11, 45b/17, 45b/2, 46a/9, 47b/7, 48a/3, 48b/3, 48b/7, 49a/11, 49b/5, 49b/7, 50a/8, 51b/12, 52a/2, 52b/2, 53b/15, 54a/1, 54b/12, 54b/4, 55b/13, 57a/2, 57a/3, 62b/1
g. (bir gün) 13b/8
g. (her gün) 1b/12, 12b/16, 12b/7, 13a/6, 14b/11, 21a/9, 26b/14, 26b/2, 28a/10, 28b/3, 46a/9, 53b/15, 55b/1, 57a/3, 58a/1, 58b/2
g.+de 12b/12, 12b/16, 13a/7, 13b/2, 15b/13, 17b/12, 17b/16, 18a/8, 18b/11, 18b/17, 19b/11, 19b/3, 21a/10, 30a/13, 35b/13, 36a/12, 36a/5, 36a/7, 44b/3, 51b/8, 53b/4, 53b/8, 55b/8, 58a/2
g.+den 13a/4, 38b/11, 48b/10, 51a/1
g.+e 13b/6, 34a/7, 35a/17, 35b/10, 37a/17, 47b/1, 50a/1, 50b/15, 52a/4, 55b/2, 57b/14
g.+i 15a/4, 55b/10, 55b/6
g.+ünde 12b/11, 12b/8, 12b/9
[=116]

günāh Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış.
g.+ı 5a/12, 5a/14
[=2]

gündüz Güneşin doğuşu ile batışı arasındaki aydınlık zaman.
g. 8b/2, 8b/7, 10a/13, 10b/14, 10b/4, 13a/4, 55b/10
g.+in 23b/2
g.+ün 10b/16
[=9]

güneş Dünya ve diğer gezegenlerin etrafında döndüğü, bunlara ısı, ışık ve hayatın devamı için gerekli enerjiyi veren gök cisminin ışığı, sıcaklığı.
g.+den 12a/16
g.+e 34a/10, 37a/4, 49b/14
[=4]

günlük Anadolu'nun güneydoğu bölgesinde orman halinde yetişen, 10-15 metre boyunda, gövdesi üzerinde açılan yarıklardan ıtriyatçılık ve tıpta kullanılan bir reçine elde edilen, kabukları tütsü olarak kullanılan, kalın dallı, çınara benzer ağaç.
g. 16b/6, 18b/14, 21b/17, 23a/15, 23b/2, 26b/1, 27a/12, 30b/2, 32b/6, 33a/9, 34b/11, 35b/7, 36a/1, 36a/6, 41a/17, 41b/12, 42a/4, 43a/1, 43a/5, 43b/13, 43b/15, 45a/6, 47b/8, 48a/4, 48a/7, 48b/13, 50a/17, 53b/5
g.+i (günlügi) 27b/8
g. ḳabı 36a/10, 51a/2
[=31]

güyegü Kekik.
g.+otı 14b/14, 24b/6, 54b/8
[=3]

güzīde Seçkin, şeçilmiş.
g. (şerif ü güzīde) 4b/5
[=1]

ḥab Kolayca yutulabilmesi için ufak yuvarlaklar haline getirilmiş ilaç
h.+lar 25a/2
[=1]

ḫabar Olmuş veya olmakta bulunan bir şeye dair orada olmayan lara erişen bilgi, ondan ona nakledilen söz
h. 3a/12, 3a/13, 3a/17, 3a/9, 3b/2
h. gönder- 3b/6
h. ol- 1b/8
h.+un vir- 2b/10
[=8]

ḥabbü'l-ġār Defne tanesi.
h. 29a/9
[=1]

ḥacamat Vücudun herhangi bir yerini bu iş için yapılmış bir

aletle hafifçe kesip çıkan kanı boynuz, bardak vb. ile çekmek suretiyle kan alma
h. it- 57a/13
[=1]

ḥacerü'l-yahūd Lapis judaicus
h. 40a/13, 40a/9, 40b/2
[=3]

ḥācet Gerek duyulan, muhtaç olunan şey, ihtiyaç.
h.+de (vaḳt-i ḥacetde) 34a/13
h. vaḳtı 49b/17
[=2]

ḥad Sınır.
h. (ḥaddında) 2a/1
[=1]

ḥafaġān Kalp çarpıntısı.
h. ol- 28a/11
[=1]

Hāfız Mehmed Emin Özel isim.
h. 62b/4
[=1]

hafta Birbiri arkasına gelen yedi günden ibaret zaman bölümü.
h. 16b/9, 48b/15, 50b/2
h.+ya 58a/11, 58a/12
[=5]

Ḥaḳ Allah.
h. celle ve ali 5a/10, 5a/2, 5a/6
h. sübhanehü ve taʿālā 4b/1, 4b/16, 6a/10, 6a/6
h. taʿālā 5b/3, 59a/1, 60a/10
h. yolı 5a/13
[=11]

ḥaḳīr Bir kimsenin kendisi için kullandığı tevazu sözü, bendeniz, kulunuz.
h. ü faḳirü'l-muhtāc 4a/12
[=1]

ḥāl Bir şeyn içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum
h. 3b/14
h.+in 13b/11
[=2]

ḫalāṣ Kurtulma, kurtuluş
h. bul- 20b/4, 57b/15
h. ol- 15b/15, 29a/14
[=4]

ḫalāyiḳ Yaratılmış olanlar, mahlukat, insanlar
h.+ı 2a/6
[=1]

ḥalīme ?
h. köki 39a/17
[=1]

ḥāliṣ Karışıksız, katıksız.
h. 42a/17
[=1]

ḫalḳ Aynı yerde bulunan kimseler.
h. (şeher halḳı) 2a/4
[=1]

ḫalḳ Yaratma, yok iken var etme.
h. it- 4b/12, 4b/17
[=1]

ḫalḳa Ortası boş daire biçiminde olan şey.
h.+sıyla 38b/9
[=1]

ḥall Halletmek, çözümlemek, karıştırmak.
h. it- 24a/15, 29b/12, 30b/8, 32b/1, 38b/1, 62a/9
h. ol- 51b/17
[=7]

ḥalvet İçinde hiç kimsenin bulunmadığı tenha ve kapalı yer.
h. 57b/14
[=1]

hām Hareketszlikten dolayı işlek olmayan.
h. ol- 12a/5
[=1]
2. Yeterince olgunlaşmamış.
h. (ʿūd-ı ḫām) 27a/12
[=1]

ḥammām Yıkanılacak yer
h.+a 62a/9
[=1]

ḫamīr Hamur, maya
h. 15b/2, 21a/1
h. (ekşi hamir) 18b/10
h.+i 21a/1
h.+ile 61b/12
h. it- 20b/17
[=6]

ḫāmis Beşinci
h. (bāb-ı hāmis) 6a/1, 11b/15

[=2]

ḥamle İleriye doğru atılış
h.+de 13b/17
[=1]

ḫamr Şarap
h.+ıla 14b/15
[=1]

ḥanẓal Ebu cehil karpuzu ya da acı hıyar denen bitki
h. (şaḫm-ı ḥanżal) 30a/2, 30a/4, 31b/6, 33b/17, 43b/2
[=5]

harāb Kötü durumda, perişan
h. 57b/11
h. eyle- 52a/17
h. ol- 20a/9
[=3]

ḥarāmī Haydut, yol kesen kimse, şaki.
h.+den 60a/13
[=1]

ḫarbaḳ Çöpleme denilen bitki.
h. 24b/15, 25a/1, 49a/7
h. (aḳ harbaḳ) 43b/2, 43b/7, 55a/16
h. (ḳara ḫarbaḳ) 37a/9, 56b/10
[=8]

harc Bir iş için kullanılan madde.
h. ol- 1b/12
[=1]

hardal Turpgiller familyasından, sarı veya beyaz çiçekli, sert ve yakıcı tohumu hekimlikte kullanılan otsu bitki
h. 20b/16, 24a/11, 24b/3, 25a/1, 26a/11, 31b/6, 42b/2, 49a/17
[=8]

arūn ?
h. ol- 55b/15
[=1]

ḥaṣbe İdrar taşı.
h. 31b/13
[=1]

ḥasenü't-tevfīḳ Allah'ın yardımı, Allah'ın, kullunu fiilini rızasına ve muhabbetine uygun kılması, kulunu irade ve rızasına uygun işler yapmaya muvaffak kılması.
h. 4a/17
[=1]

ḥāṣıl Meydana gelmek
h. ol- 18a/9, 30b/12, 56a/2
[=3]

ḫāṣ Bir kimseye ait olup başkasında bulunmayan, ona mahsus olan, özgü
h. (ālet-i ḫaṣṣ) 4a/2
[=1]

ḫāṣṣa Hele ki, özellikle.
h. 11a/1
h. ki 9a/11
[=2]

ḫasta Sağlığı bozuk olan, sıhati yerinde olmayan kimse
h. 3a/7, 46a/10
h.+dur 3a/7
h. ol- 46a/12, 58a/4, 58a/6
[=6]

ḫastalan- Sağlığı bozulmak, hasta olmak.
h.-sa 46b/4
[=1]

ḫastalıḳ Canlılarda organların yapılarında ve işleyişlerinde görülen bozukluk, sağlık durumu bozuk olma hali.
h.+dan 59b/15
h.+ı (hastalığı) 46b/5
h.+lara 12a/1
[=3]

ḫastaraḳ Hasta gibi.
h. ol- 11b/17
[=1]

ḫaşḫāş Gelincikgillerden, uzun bir sapın ucunda beyaz veya mor tek bir büyük çiçek açan, kapsül biçimindeki meyvesi olgunlaşmadan çizildiğinde akan sütten afyon elde edilen, Asya ve Afrika'nın ılık ve sıcak bölgelerinde pek çok türü bulunan bir yıllık otsu bitki.
h. 27a/3, 30b/3, 40b/1
h. toḫm 41b/9
h. toḫmı 28b/9, 39b/12, 42a/5
[=7]

ḥaşla- Kaynar suda pişirmek.
h.-yalar 32a/10
[=1]

ḫaṭ Çizgi gibi devam eden şey.
h. 9b/17
[=1]

ḫaṭmī İki çeneklilerin ebegümecigiller familyasından, pembe beyaz çiçekli, bataklıklarda, sulak çayırlarda yetişen, çiçeği yumuşatıcı, kurutulmuş kökünün kaynatılmış suyu tenkiye ve gargara olarak kullanılan otsu bitki
h. 16b/5, 58a/8
h. dübi 26b/5, 32b/3
h. köki 26b/12, 29a/7, 39b/15, 48b/13, 58a/17
h. toḫmı 43a/10, 50a/16
[=11]

ḫāṭūn ṭuzluġı Karamuk.
h. 28b/1
[=1]

hava Dünyayı belli bir yüksekliğe kadar kaplayan, bütün canlıların nefes yoluyla alıp verdikleri, çok miktarda oksijen, azot ve az miktarda asit, su buharı ve başka gazlardan meydana gelmiş renksiz ve kokusuz hafif gaz.
h.+nuñ 38a/4
h.+ya 6a/9
[=2]

havalan- Hava almak, havası değişmek
h.-mış 38a/3
[=1]

hāvan Toz haline getirilmek ve ufalanmak istenen bir maddenin içine konulup dövüldüğü taş, tahta veya madenden çukur kap.
h.+da 15b/12, 18a/6, 19b/1, 19b/10, 20b/7, 24a/4, 30a/16, 31a/7, 32a/11, 47a/3, 48a/8, 48b/9, 50b/14, 50b/17, 51a/7, 52a/8, 53a/2, 53b/4, 61b/8
[=19]

ḫāvlicān Zencefilgillerden, güzel çiçekli, ıtırlı, çok yıllık, otsu, astropikal Asya bitkisi
h. 33a/6, 55a/11
[=2]

ḫavr Hayvan böğrü.
h. 7b/14
[=1]

ḫavż Havza, tekne, su tankı.
h.+ıla 2b/16
[=1]

ḫāya Erkeklik bezi
h.+sı 6b/10, 10a/10, 11a/4, 34a/7
h.+sına 34a/11, 39b/6
h.+sında 8a/8, 9b/11
[=8]

ḥayāt Organların canlının varlığını devam ettirecek şekilde işlemesi ve canlıların, organlarının gösterdiği faaliyet sonucunda varlıklarını sürdürmesi durumu, sürüp giden yaşama, canlı olma, dirilik.
h. (ab-ı ḥayāt) 2b/5
[=1]

ḫaylī Oldukça fazla, çokça, epey.
h. 15a/7, 39a/5
[=2]

hayvan hareket Edip yer değiştirebilme ve hissetme yeteneği olan insan dışındaki canlı yaratık
h.+da 25b/5
h.+ı 6a/6
h.+lar 3b/15
[=3]

ḥayż Adet hali, aybaşı
h.+bizi 14b/17
[=1]

hāzā kitābu bayṭar-nāme Bu bir baytarname kitabıdır.
h. 1b/1
[=1]

ḫazān Sonbahar.
h. 54a/7
h. vaḳtı 12a/6
[=2]

ḫazāne Hazine.
h.-i ābādān 5b/10
[=1]

ḥaẕer Sakınma, çekinme.
h. it- 10b/13
[=1]

ḥażret Şahıs veya kutsal sayılan varlık isimlerinin başına getirilip farsça

isim tamlaması şeklinde kullanılır ve saygı ifade eder.
h.-i ʿAli 59b/15, 59b/16, 60b/6
h.+i Ḥamza'nuñ 60b/11
h.+den 59b/11
h.-i resūl 61a/5
h.+lerinüñ 60b/7
[=7]
h. (resūl hazret ʿaleyhi's selām) 5a/8, 58b/11
[=2]

ḥekīm Mesleği hastalıkları teşhis ve tedavi etmek olan kimse, tıp doktoru tabip.
h. 1b/6, 2b/11
h. (Buḳrat hekīm) 28a/5, 45b/14, 57b/16
h.-i cihane 2a/8
h.+i(Aristotālis hekīm) 2a/8, 3b/13
[=7]

helāk 1. Mahvolmak, yok olmak.
h. ol- 2b/12, 3b/10, 3b/12, 3b/17, 25b/12, 29a/6, 40b/8
2. Mahvetmek, yok etmek
h. ḳıl- 4a/7
[=8]

helīle Sıcak iklimlerde yetişen ve tohumları müshil olarak kullanılan bitki
h. 16b/17
h. (ḳara helīle) 54b/16
h. (ṣaru helīle) 17a/7, 30b/16, 33b/6
h. (ṣaru helīle ḳabı) 23b/14, 26a/2
[=7]

helīlec Sepicilikte ve boya işlerinde kullanılan helile ağaç meyvası
h. 44a/2
[=1]

hem Kullanıldığı cümleye "üstelik, bir de, şu da var ki, zaten" manaları katarak anlamaları kuvvetlendirir
h. 3b/9, 4a/1, 4a/12, 4a/16, 4a/5, 5b/2, 31b/1, 44a/9, 48b/15
[=9]

hemān Derhal, çabucak hiç vakit geçirmeden
h. 25b/4
h. saat 20b/4
[=2]

hemīşe Daima, her zaman
h. 12a/9
[=1]

her Tekil kelimelerin önüne getirilir ve o kelime için verilen hükmün aynı cinsten olan şeylerin hepsi için teker teker geçerli olduğunu gösterir, -nin hepsi, bütün, cümle
h. 1b/9, 31b/7, 32a/3, 32b/2, 33b/9, 39a/12, 40a/15, 41b/11, 41b/3, 41b/6, 42a/9, 45b/17, 55a/2, 56a/13, 59b/13, 61a/6, 61b/13, 62a/10
h. bir 53b/1
h. biri 14b/7, 17a/17, 17b/7, 18b/6, 21b/17, 22a/14, 22a/15, 22a/6, 22b/2, 23b/3, 26b/10, 27b/2, 27b/3, 29a/9, 30b/9, 31b/16, 33a/14, 34b/12, 36a/7, 42a/8, 42b/2, 44b/3, 46b/14, 52a/9, 53a/16, 53b/6, 54b/16, 55a/1, 58a/15
h. gün 1b/12, 12b/16, 12b/6, 13a/6, 14b/11, 21a/9, 26b/14, 26b/2, 28a/10, 28b/3, 46a/9, 53b/15, 55b/1, 57a/3, 58b/2
h. gün 58a/1
h. ḳanda 13a/8
h. ḳanı 52b/13
h. kez 60a/12
h. kim 12a/8, 12b/13, 59b/12, 60a/9
h. yir 56a/12
[=72]

heybetlü Görünüşü korkuyla karışık bir saygı uyandıran, böyle bir duygu uyandıracak büyüklük ve görünüşte olan
h. ol- 2a/14
[=1]

heykel Nazar için boyuna takılan muska
h. 59a/1, 59b/12
h. -i şerīf 58b/13
h.+i 58b/13, 58b/9

h.+ (duʿa-yı şerīf-i heykel) 59a/2
[=6]

ḫıdmet Hizmet
h. it- 1b/11
[=1]

ḫılṭ Vücut salgısı, fizyolojide kan, balgam, sevda veya safra salgısı
h. 43b/1
h. it- 62a/8
[=2]

ḫınzîr Domuz
h. yaġı 51b/14, 51b/16, 51b/8, 52b/7
[=4]

ḫırḫır Hırıltılı ses.
h. it- 14a/16
[=1]

ḫırızma Tüy dökücü bileşim.
h. 52b/1
[=1]

ḫışār Bir yeirn korunması için yapılan yüksek duvarlı, kuleli, bazen etrafı hendeklerle çevrili küçük kale.
h.+ı 3b/3
h. it- Kale inşa etmek.3b/7
[=2]

ḫıṭāb Sözü veya yazıyı bir kimseye yöneltme
h. it- 4b/17
[=1]

ḫıyār Kabakgillerden, yaprakları geniş ve parçalı, anayurdu Hindistan olan, bir yıllık otsu sürüngen bitkinin su ve A-C vitaminleri bakımından zengin, cilde iyi geldiği için ilaç ve güzellik müstahzarlarında kullanılan meyvesi
h. toḫmı 28a/16, 33b/8, 39b/11, 40a/17, 54b/14
[=5]

ḫıyār-şenbe Baklagillerde doğu Hint Antil ve Brezilya'da yetişen, hekimlikte kullanılan, siyah renkteki meyvelerinin terkibinde şeker, pektin, zamk, tanen ve esans bulunan ağaç, hint hıyarı.
h. 17a/13
h. balı 41a/11
[=2]

hıyar-şenber bk. hıyār-şenbe.
h.+i 31a/1
[=1]

hıyar-şenbih bk. hıyār şenbe.
h. 29b/4, 30b/16
[=2]

Ḫızır Ab-ı hayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil etiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşşe göre veli olan zat
h. ile İlyas 2b/8
h. ve İlyas 1b/11
[=2]

hiç Olusuz cümlelerde ve soru cümlelerinde anlamı kuvvetlendirir, kat'iyen, asla
h. 8b/15, 8b/8, 10a/15, 10b/15, 10b/17, 11a/2, 11b/17, 21a/6, 35b/14, 56a/5, 59b/14
[=11]

ḥikmet Felsefe.
h. 3b/14
[=1]

hindī Hint'e ait, Hint'te yapılan
h. (sādec-i hindi) 32b/15
h. (şitaranç-ı hindi) 16b/11
h. (temür hindi) 17a/13
h. (ʿūd-ı hindi) 26a/13
h. (milḥ-i hindī) 29b/3, 30a/2
[=6]

hindibā Kumluk veya kumsal yerlerde kendiliğinden yetişen, yaprakları salata gibi yenen bir cinsinin kök tozu kahveye karıştırılan, kökü ve yaprakları hekimlikte kullanılan bitki, güneyik.
h. şuyı 16b/17
h. toḫmı 33b/7, 43a/1
[=3]

hindistan cevizi Sıcak iklimlerde çeşitli türleri yetişen, ceviz büyüklüğünde bir meyve veren, kıymetli bir bahar olan tohumları kuvvetlendirici olarak mide ve kalp şuruplarında kullanılan,

tohumlarının yağı ise dıştan sürülen ilaçların terkibine giren, bazı türlerinin kırmızı kerestesi çok makbul ağaç, cevz-i beva
h. ḳabuġı 61b/7
[=1]

ḥisāb Hesap.
h.+ı 5a/11
[=1]

ḥisābla- Bir şeyin şartlarını ölçüp biçmek, inceden inceye düşünmek.
h.-dı 2a/11
[=1]

ḫod Pekiştirme fonksiyonuyla kullanılmıştır.
h. 8b/5, 10b/15, 10b/16, 11a/2
[=4]

ḫor Değersiz, bayağı, hakir.
h. 10a/2
h. ol- 9b/13, 10a/16
[=3]

Ḫorāsān Özel isim.
h.+da 39a/6
[=1]

Ḫorezm Özel isim.
h. haddı 2a/1
[=1]

ḫoş Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen, güzel, iyi, latif
h. ol- 3a/8, 16b/3, 20b/15, 21a/14, 23a/2, 27b/8, 35b/10, 36a/14, 37a/2, 37b/4, 38b/13, 39a/5, 44b/12, 44b/13, 44b/17, 44b/5, 44b/7, 45a/10, 45a/12, 45a/12, 45a/14, 45a/4, 45b/2, 46a/10, 46b/15, 47a/14, 47a/8, 47b/2, 52a/3, 52a/5, 52b/7, 55b/11, 55b/15, 55b/2, 55b/9, 56a/10, 56a/11, 56b/12, 56b/13, 56b/16, 56b/9
[=41]

hoş-zād ?
h. 3b/4
[=1]

ḫūb Güzel.
h. 7b/12
[=1]

ḥukne Enjekte.
h. eyle- 47a/14
h. it- 17b/3, 27a/16, 30a/4, 30a/6, 33a/16, 34a/2, 42a/11, 46a/3, 46a/9, 46b/3, 54b/6, 58a/4
h.+yi 17a/16
[=14]

ḫunnāḳ Anjin, bademcik iltihabı, farenjit.
h. 25b/10
[=1]

ḫunnām Atta çıban.
h. 52b/16, 53a/2, 53a/3, 53a/7, 53a/8, 54a/3, 56a/10, 56a/17, 56b/10, 56b/11
h. (ḳaraca ḫunnām) 56a/9
h.+uñ 54a/4, 56a/12
[=13]

ḫurmā Hurma ağacının tatlı, etli, besleyici meyvesi.
h. 41a/7, 47a/9
h. çekürdegi küli 55b/12
h. renklü at 9a/13
[=4]

ḫurūc Dışarı çıkma, çıkış.
h. it- 1b/7
[=1]

ḫurūs Horoz.
h.+ı 23a/10
[=1]

Husrev Özel isim.
h. 3a/1
h.+e 3a/12, 3a/6, 3a/6, 3b/2
h.+i 4a/7
h.+le 3a/16
[=7]

ḫuṣūṣā Özellikle.
h. 8b/8
[=1]

ḫūy Doğuştan olan tabiat, yaradılış, mizaç.
h.+ı 55b/16
h.+ı (yavuz huy) 56a/17
h.+ın 56b/1
[=3]

Ḫuylu Huyu olan.
h. (yavuz ḫuylu) 11a/6
[=1]

ḥükemā Hakimler, filozoflar, ilim adamları.

h. 6a/8
[=1]

hükm 1. Hakimiyet.
h.+inde it- 2a/7
2. Bir şeyin şöyle veya böyle olduğu hakkında verilen karar.
h. it- 2b/16
[=2]

hünerlü Hüneri olan marifet ve maharet sahibi.
h. 8a/2, 8a/5
h. ol- 7a/8, 8b/1, 8b/5, 9a/15, 9b/11, 9b/4
[=8]

hünersiz Hüneri olmayan bir maharete veya ustalığa sahip bulunmayan.
h. ol- 8a/6, 9b/7
[=2]

ılıcaḳ Ilıkça, az ılık.
ı. 19b/4, 26b/14, 36a/9, 52b/17, 55b/17, 61b/13
ı.+ıla 46b/3
ı. iken 27b/14
ı. it- 21b/1
[=9]

ılıçaḳ Ilıkça, az ılık.
ı. 31b/11
[=1]

ʿırāḳ Irak adlı ülkeye ait.
ı. baṭmanı 16b/12
[=1]

ʿırāḳī Irak denilen memleketle ilgili
ı. ṣabun 44a/13, 48b/9
[=2]

ırmaḳ Doğrudan doğruya denize dökülen büyük akarsu.
ı.+ınuñ (ırmaġınuñ) 2a/1
[=1]

ısıcaḳ Sıcak.
ı. 20b/8, 30b/11, 35b/14, 35b/2, 36a/16, 36a/17, 37b/4, 38a/2, 43a/7, 43b/11, 45b/17, 46a/1, 55a/16, 58a/1, 58a/2, 58b/3, 61b/2
ı.+ıla 14b/16, 42b/5, 46a/2, 48b/6, 49a/17, 49b/2, 49b/4, 52a/2, 58a/3
ı. it- 27b/17
ı. su 25a/7
[=28]

ısıçaḳ Sıcak.
ı. 23a/11
[=1]

ışır- Dişler arasına alıp sıkmak, dişlemek.
ı.-duġı 57a/8
ı.-duġın 57a/8
ı.-maḳ 17a/6
[=3]

Işırġan Çok ısıran.
ı. 8b/12, 9b/6, 10b/9
ı. ol- 8a/15, 10a/5
[=5]

ısıt- Sıcak duruma getirmek.
ı.-alar (ısıdalar) 35a/2, 54b/6
ı.-up (ısıdup) 28a/4
[=3]

ısıtma Sıtma.
ı.+sın 54a/5
[=1]

ışla- Islatmak.
ı. 56a/8
ı.-dalar 44b/12
ı.-dup 16a/16
ı.-yalar 25a/9, 54a/15
[=5]

ışlan- Islak duruma gelmek.
ı.-a 16b/10
ı.-an 51b/6
ı.-mış 33b/8, 41a/7
[=4]

ışlat- Islak duruma getirmek.
ı.-alar (ısladalar) 15b/14, 15b/5, 16b/2, 31b/3, 35a/1, 44a/11
ı.-up (ısladup) 12b/4, 32a/2, 42b/11, 52a/8
[=10]

ıssı Sıcak.
ı. 12b/12, 36b/12, 45b/15, 45b/8, 47a/16, 47b/10, 50b/14, 50b/15, 51b/9, 52a/1, 52a/14, 52a/15, 52b/4, 55a/3, 55a/4, 57b/16
ı. (ıssı ıssı) 49b/14
ı.+da 9a/10, 30b/13, 41b/16
ı.+dur 20a/11
ı. ıssı 49b/14
ı. ol- 12a/17, 16a/13

[=25]
ıssı ur- Sıcak çarpmak.
ı.-sa 45b/3

i- Aslı Eski Türkçe'de ermek iken irmek >imek olarak değişen ve kökü eriyip bugün sadece "Şu veya bu durumda bulunmak" anlamındaki idi, imiş, ise, iken şekilleri kullanılan fiil, ek fiil, cevheri fiili.
i.-di 2b/17, 4a/14, 61a/5
i.-ken 4b/4, 27b/14
i.-se 13a/11, 17b/8, 19b/8, 25b/2, 27b/11, 34a/14, 38a/1, 39a/12, 60b/15, 60b/16
[=15]
i.-er ise 21b/2, 27a/17
i.-erler ise 21a/11
i.-maz ise 7b/9, 9a/11, 13b/4, 15b/14, 16a/11, 17b/13, 23a/9, 29a/16, 41a/1, 45a/12
i.-mez ise 14b/13, 14b/3, 14b/5, 15a/2, 15a/4, 17b/9, 18b/5, 21a/5, 21b/13, 23a/11, 27b/15, 29a/12, 38a/17, 45b/7
i.-r ise 13a/14, 13b/3, 27a/10, 42b/7
i.-rler idi 3a/1
i.-rler imiş 11b/7
i.-se 45a/10
i.-ur ise 7b/7, 8a/10, 8b/10, 8b/11, 9a/13, 9a/14, 9a/15, 9a/3, 9a/5, 9a/5, 9a/8, 9b/1, 9b/11, 9b/12, 9b/14, 9b/15, 9b/4, 9b/5, 9b/5, 9b/6, 10b/15, 13b/11, 16a/5, 17b/17, 18a/14, 18a/15, 18b/8, 19b/2, 20b/13, 20b/9, 21b/7, 21b/7, 23b/16, 25b/3, 27a/7, 28a/3, 47a/6
i.-ür ise 13a/17, 13b/1, 13b/2, 20b/11, 21a/12
[=76]
i.-dügin 57a/12
[=1]

ibtidā Başlangıç
i.+sında 20a/13
[=1]

ibtidāi'yyāt Atın ilk dört dişine verilen isim.
i. 11a/9
[=1]

iç Bir şeyin kendi sınırları arasında kalan kısmı, dahil.
i. 15b/8, 16b/4, 35a/5, 42a/13, 47b/4, 50a/15, 50b/12, 53a/11
i. (sıgıruñ iç yağı) 42b/10
i.+i 6b/12, 8b/11, 9b/5, 11a/17, 11b/1, 20b/9, 27a/1, 27a/8, 30a/8, 30a/8, 31a/16, 32b/10, 34a/17, 36b/4, 51a/15
i.+i (fustuḳ içi) 26b/1
i.+i (gözleri içi) 28a/14
i.+i (köknar içi) 26b/1
i.+in 43a/2
i.+inde 2a/3, 2b/1, 2b/4, 2b/7, 6a/1, 9a/16, 11b/16, 12a/14, 15b/11, 15b/4, 17a/14, 17b/4, 20a/4, 22b/15, 23b/8, 27b/16, 28b/12, 31a/1, 31b/13, 32a/6, 33b/13, 34a/10, 38b/6, 40a/9, 40b/16, 43b/3, 43b/6, 45a/10, 47b/1, 47b/14, 50b/5, 51b/2, 53b/11, 53b/17, 54a/2, 54b/9, 56a/8
i.+inde iken 2a/7
i.+indeki 26b/17, 48a/1
i.+ine 15b/1, 16a/12, 16b/7, 19b/8, 21a/1, 27b/17, 27b/5, 30a/14, 37b/3, 38a/5, 38b/15, 42a/16, 42b/4, 44b/6, 45a/7, 46a/17, 47b/13, 47b/7, 48a/5, 48b/6, 51b/17, 52a/4, 53a/6, 60a/9, 61b/12, 61b/17
i.+ini 34b/7, 35b/13, 47b/8
i.+ini (funduk içi) 37b/2
i.+ini (koz içi) 57a/11
i.+iyle (koz içi) 57a/9
i. yağı 16a/15, 18a/2
[=102]

iç- Bir sıvıyı ağıza alıp yutmak.
i.-di 4a/8
i.-dügince 46b/1
i.-e 56a/4
i.-eler 61a/11
i.-er 28a/15, 30a/8, 32a/10, 32b/10, 39b/5, 45b/9
i.-ersin 2b/5
i.-esin 2b/15

i.-memekden 30b/14
i.-meye 56a/3
i.-meyeler 61a/11
i.-mez 57a/6
i.-mez ise 45b/7
i.-se 3a/7
i.-sün 45b/7, 46b/2
[=20]

içerü İç yana doğru, iç tarafa doğru
i. 35b/4
[=1]

içün Sebep bildirir.
i. 3b/14, 3b/15, 10b/10, 12a/14, 21b/3, 39a/3, 39a/6, 52b/8, 58a/9, 61a/6, 61b/3, 61b/5, 61b/7, 62a/6
[=14]

içür- İçmesini sağlamak
i.-e 46b/5
i.-eler 15a/12, 27a/7, 29a/16, 29a/17, 29b/1, 38b/13, 38b/16, 38b/17, 38b/17, 38b/8, 39a/1, 40a/10, 40a/12, 49b/17, 50a/1, 50a/2, 50b/6, 55a/6, 58a/12, 61a/10, 61b/2
i.-meyeler 50b/5
[=23]

idrār Sidik.
i.+ı 61a/11
[=1]

iflāḥ Kötü bir durumdan kurtulup iyi duruma girme, selamete çıkma.
i.+tuzı 56b/15
[=1]

igne İki şeyi birbirine tutturmak için kullanılan, ince, uzun, sivri uçlu, çelik alet.
i. 20a/1, 21b/14, 38a/5, 44b/1
i. (ince igne) 23a/12
i.+göti 24a/1
[=6]

igni Omuz.
i. 6b/13, 6b/13
[=2]

iḫlāṣ Kur'an-ı kerim'in 112. suresinin adı.
i.-ı şerīf 62a/3
[=1]

ihtiyāç Gereksinim.
i. ol- 25b/3
[=1]

iḫtiyār Seçme, tercih etme.
i. eyle- 5a/2
i. it- 5a/1
[=2]

iḫtiyāṭ Olabilecek şeyleri hesaba katarak tedbirli ve ölçülü davranma, sakınma.
i. it- 18b/8, 35a/10
[=2]

iki Birden sonra üçten önce gelen sayının adı
i. 6b/14, 6b/3, 7a/13, 7a/15, 7a/3, 9b/1, 10b/1, 10b/14, 11a/10, 11a/8, 11a/8, 12b/12, 12b/16, 12b/3, 12b/9, 14a/10, 14a/17, 15b/16, 15b/3, 15b/6, 16a/10, 16a/10, 16a/3, 17a/11, 17b/12, 17b/16, 18a/10, 18a/15, 18a/8, 18b/11, 18b/17, 19b/11, 19b/17, 19b/3, 20a/17, 21a/10, 21b/6, 23a/2, 24b/1, 28a/16, 28b/15, 28b/4, 29b/16, 29b/9, 30a/10, 30a/10, 30a/17, 30b/7, 32a/16, 32a/17, 32b/12, 32b/5, 33a/4, 33b/17, 34a/14, 34a/8, 34b/5, 35a/10, 35b/13, 36a/12, 36a/5, 36a/7, 36b/9, 37a/4, 37b/5, 38b/10, 38b/7, 38b/8, 39a/11, 39a/3, 39a/3, 39a/4, 39b/7, 40a/14, 41a/7, 41b/13, 42a/13, 42a/3, 42a/8, 42b/17, 43a/14, 44a/16, 44b/4, 45a/7, 45b/11, 46a/8, 46b/14, 47a/12, 47b/15, 48b/10, 48b/16, 49b/14, 50b/11, 50b/8, 51a/11, 51a/3, 51b/8, 52a/2, 52b/17, 52b/7, 53a/10, 53a/11, 53b/5, 53b/6, 54a/17, 54a/9, 54b/3, 54b/7, 54b/9, 56a/7, 57b/14, 58a/2, 61b/17, 62a/7
i. (ḳırḳ iki) 11a/11
i. (on iki) 7b/10, 7b/9, 16b/17, 51a/4
i. (on iki biñ) 1b/10
i. (otuz iki biñ) 1b/8
i.+öni 26a/1
i.+si 14a/10, 14a/11, 14a/12

i.+sin 40a/16, 51b/17
i.+sinden 21b/12
i.+sini 15b/1, 21a/14
i.+yüz 14b/8, 47b/12, 54a/15, 54a/16
[=134]

iki ḳardaş ḳanı Calamus draco isimli palmiyeden elde edilen bir rezin. Sanguis Draconis.
i.+n 21a/17
[=1]

ikinci İki sayısının sra sıfatı, sırada yeri birinciden sonra, üçüncüden önce olan
i. bāb 6a/15
[=1]

ikindü Öğle ile akşam arasındaki zaman.
i. vaḳtı 50a/2
i.+ye 50a/2
[=2]

ikişer İki sayısının her birine iki veya her defasında iki anlamına gelen üleştirme şekli.
i. 14b/7, 15a/11, 22b/10, 22b/9, 23b/15, 24a/11, 26a/14, 26b/2, 27b/3, 29a/10, 29b/12, 29b/15, 33a/1, 33a/14, 33a/3, 33b/7, 40b/2, 40b/3, 41b/1, 41b/10, 41b/10, 42a/10, 42a/7
[=23]

il Ülke, yurt, memleket, diyar.
i.+e 2b/5
[=1]

ila-debbei'l-ġına ?
i. 4a/13
[=1]

ʿilāc Bir hastalığı, bir yarayı iyi etmek üzere içilmek, herhangi bir yolla vücuda verilmek veya dışarıdan sürülmek süretiyle kullanılan maddelere verilen isim, em.
i. 15b/6, 17b/17, 24b/10, 25b/14, 27a/10, 28b/4, 28b/9, 29a/14, 29a/17, 29b/2, 29b/8, 30b/1, 31b/16, 31b/4, 31b/8, 32a/15, 32a/4, 32b/15, 33b/1, 34a/12, 35b/17, 36a/8, 36b/5, 37b/13, 39a/16, 41a/14, 45b/15, 49a/14, 52a/3, 57b/16, 62a/12
i.+ı 14a/16, 15a/17, 15b/11, 16a/9, 17a/7, 17b/6, 18a/11, 18b/3, 18b/5, 19a/6, 19b/13, 19b/16, 19b/6, 20b/6, 21a/16, 21b/11, 22a/4, 22b/1, 22b/16, 23a/10, 23a/17, 23b/9, 24a/14, 24a/6, 24b/15, 25a/12, 25a/5, 26b/8, 27a/1, 27b/11, 28a/15, 28b/16, 30a/9, 30b/16, 31a/11, 31a/17, 31a/5, 32a/10, 32b/12, 33b/10, 34a/7, 34b/1, 34b/10, 34b/15, 35a/17, 35a/7, 35b/12, 35b/5, 36a/16, 36b/11, 36b/16, 37a/13, 37a/8, 37b/17, 37b/2, 38a/16, 39b/6, 40a/6, 40b/14, 41a/17, 42a/13, 42a/2, 42b/16, 42b/8, 43a/13, 43a/8, 43b/1, 43b/13, 43b/7, 44a/10, 45b/11, 46b/17, 47a/17, 47b/12, 47b/17, 47b/5, 48b/12, 49a/1, 49b/10, 50a/11, 50b/13, 50b/4, 51a/14, 51a/3, 51a/6, 51b/16, 52a/13, 52a/17, 52a/6, 52b/17, 53a/14, 54a/12, 55a/10, 55a/5, 57a/12, 58a/14, 62b/2
i.-ı āḥar 26a/5, 30a/1, 36a/11, 36a/13, 38b/13, 41a/9, 41b/12, 41b/3, 43a/4
i.-ı dīger 23b/13, 26b/12, 27a/14, 27a/17, 27a/6, 27b/7, 29a/6, 29a/8, 29b/11, 29b/14, 30a/13, 30a/4, 31a/2, 32b/2, 33a/13, 33a/3, 33a/8, 36b/1, 36b/13, 37a/2, 39a/2, 39b/11, 39b/14, 40a/1, 40a/10, 40a/12, 40a/16, 41a/3, 41a/6, 41b/7, 42a/9, 43b/15, 43b/9, 44a/2, 58a/17
i.+lar 15b/7
i.+ların 5b/13
[=166]

ile İsimlerin sonuna gelerek beraberlik, vasıta, araç, hal, tarz, ilişki vb. anlamlarda zarf yapar
i. 2b/9, 3a/11, 3b/4, 3b/4, 6a/15, 12b/10, 12b/12, 12b/17, 14b/1, 15b/5, 16a/1, 16a/11, 16a/15, 17b/13, 17b/7, 18a/7, 19b/17,

19b/4, 19b/7, 20a/1, 20a/2, 20a/6, 20a/7, 20b/15, 20b/7, 20b/8, 21b/12, 21b/14, 22a/9, 22b/3, 22b/7, 23a/11, 23a/7, 23b/1, 23b/10, 23b/15, 24b/16, 24b/3, 25b/17, 26a/13, 26a/7, 29a/2, 31a/14, 33b/9, 34a/15, 35b/13, 35b/8, 36a/13, 36b/14, 37a/17, 37a/3, 37b/11, 37b/17, 38a/3, 38a/5, 38b/7, 46a/11, 48a/8, 48b/3, 48b/9, 49a/16, 50a/11, 51a/5, 51b/1, 51b/6, 51b/9, 53b/12, 53b/16, 56a/12, 57b/3, 61b/3, 61b/5, 62a/3
[=73]

ilerü Benzerlerinden daha seçkin olan, onları geride bırakmış olan, çok gelişmiş
i. var- 5b/8, 5b/9
[=2]

illā 1. Ne olursa olsun, muhakkak, mutlaka, ille
i. 5b/12
[=1]
2. Ancak, fakat
i. 51b/14
[=1]

ʿillet Hastalık
i. 14b/16, 17b/4, 19a/5, 21a/4, 51a/11, 53a/12
i.+den 44b/8
i.+dür 16a/6, 18a/17, 19a/2, 19b/5, 23a/8, 37a/7, 46b/16, 47b/16, 47b/2, 51a/8, 53a/8
i.+e 12a/12, 15a/13, 15b/6, 15b/7, 19b/14, 20a/11
i.+i 37a/11
i.+lerden 15b/15
[=26]

ilt- Götürmek veya getirmek, ulaştırmak, iletmek
i.-di 3a/6
[=1]

İlyas Özel isim.
i. (Ḫızır ve İlyas) 1b/11
i.+a (Ḫızır ile İlyas) 2b/9
[=2]

imān Allah'a inanma, dini inanç.
i.+ı 5a/11
[=1]

imdi Şimdi.
i. 13a/2
[=1]

imtiṣāl Boyun eğip itaat etme, emre göre hareket etme
i. it- 5a/5
[=1]

in- (Bulunduğu yerden) Aşağıya doğru gelmek
i.-er 14a/11, 23a/8, 25b/11, 38b/3, 53a/10, 53a/9
i.-er ise 21b/2
i.-işde 7a/9
i.-se 48b/17
[=9]
i. ḳan in- 21b/2
i. şu in- 48b/17
[=2]

ʿināyet Lütuf, ihsan, iyilik
i.+iyle 15a/8
[=1]

ince Kendi cinsinden olanlara göre kalınlığı az olan
i. 6b/2, 6b/6, 7a/10, 8a/11, 8b/9, 8b/9, 12b/5, 50a/15
i.+igne 21b/13, 23a/12
[=10]

incir Dutgillerden, asıl yurdu Akdeniz kıyıları olan, geniş ve dilimli yapraklı, sütlü, bazıları tırmanıcı olan ağacın etli ve tatlı, içinde küçük çekirdekler bulunan meyvesi
i. 25b/15, 26b/4, 27a/15, 27a/2, 29a/6, 30a/1, 30b/17, 32a/12, 32b/14, 33b/4, 35b/15, 42b/9, 52a/8
i. (ḳara incir) 54a/3
i. (ḳuru incir) 28a/9
i. (yaşıl incir yapraġın suyı) 25a/17
i. aġacınuñ köki 34a/3
i.+i 44a/10, 44b/12
[=19]

incü Çok düzgün, güzel, temiz.
i. gibi 6b/4, 9b/3
[=2]

incüklü İnciği olan.

i. (yoġun incüklü) 6b/1
i. ol- 9a/13
[=2]

inīsūn Anason.
i. 33a/6
[=1]

inlü Eni fazla olan, geniş
i. 7a/5
[=1]

ins İnsan.
i.+ü cins 2a/15
[=1]

insān İki ayaklı, iki elli, aklı ve konuşma yeteneği olan memeli canlı.
i.+a 61b/1
i.+ıñ 61a/9
[=2]

inşā-allāh "Eğer Allah isterse, Allah nasip ederse" anlamında dilek sözü.
i. 4a/6
[=1]

inşa-llāhu taʿālā Bk. inşā-allāh.
i. 18a/16, 21a/4, 25a/3, 38b/5
[=4]

intişār Atın ayaklarının sertleşmesi hastalığına verilen isim.
i. 50a/11
[=1]

ip Dokuma malzemesinden yapılan ve bağlamak için kullanılan, çeşitli kalınlıkta bükülmüş sicim
i. 57b/4
i.+ile 46a/6
i.+iyle (kendir ipi) 48a/1
[=3]

iplik Pamuk, keten, yün, ipek vb.nden bükülerek yapılan ve dikiş dikmekte kullanılan ince, uzun lif
i. 20a/1, 57b/5
i. (aḳ iplik) 56a/12
i.+i (gök iplik) 56a/12
i.+i (ipligi) 20a/5, 56a/16
i.+i (penbe ipligi) 62a/3
[=7]

İrec Özel isim.
i. 3a/10, 3a/13
[=2]

iril- İrkilmek.
i.-meye 6b/16
[=1]
i. sıçra iril- 6b/16
[=1]

irin Bk. iriñ.
i. 14a/14, 51a/11, 53a/13
[=3]

iriñ Cerahat
i. 38a/7
[=1]

iriñlen- Cerahat toplamak, irin peyda etmek, işlemek
i.-ür 38a/15
[=1]

iriñlü İrin toplamış
i. 36b/4
i.+ce 17b/5
[=2]

iriş- 1. Belli bir yere varmak, ulaşmak.
i.-di 3b/7
i.-eler 56a/2
[=3]
2. Yetişmek, yetişip dokunmak
i.-mez 16a/9
[=1]

irkil- Birikmek.
i.-en 58a/8
[=1]

irte Bir sonraki günün sabahı
i.+si 16b/11, 18b/9, 38b/3, 50a/2
[=4]

isfidaç Üstübeç
i. 19a/17, 25a/5, 34b/2, 50b/17, 51b/5
[=5]

isfitaç Bk. isfidaç.
i. 39b/8
[=1]

ishāl Tabi olandan daha çok, daha sık ve daha sulu dışkı çıkarma, amel, sürgün
i. 31a/4
[=1]

İskender Özel isim.

i. 1b/12, 2b/10, 2b/2, 2b/6, 3a/10, 3a/7, 3b/13, 3b/6, 4a/7, 4a/8
i.+e 3a/14, 3a/17, 3a/9, 3b/10
i.+üñ 2a/4
[=15]

ism Varlıkları birbirinden ayırmaya, tek tek veya cins cins karşılamaya yarayan kelime, ad.
i.+i 4a/11
[=1]

issi Sahip.
i.+ne 10a/1, 10a/2, 10a/4
i.+ni 13a/9
[=4]

iste- (Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.
i.-mişdi 3a/7
i.-r 17a/5, 17a/6
i.-seler 13b/7
[=4]

iṣṭiḫudus Fransız lavantası.
i. 54b/17
[=1]

istiḳā Atın şişmesi hastalığı.
i. 33b/1
[=1]

isti‘māl Kullanma.
i. it- 61b/15
[=1]

iṣtişār Atın terliyken soğuğa maruz kalması nedeniyle, eğilip dönme hareketlerini yapamaması hastalığına verilen ad
i. 16a/6
[=1]

iş Bir amaçla yapılan faaliyet, çalışma, amel
i.+den 11b/5
i.+i 13b/6
i.+leri 5b/8
[=3]

işāret Bir şeyi, anlatılmak istenen bir manayı el, parmak, kaş, göz, baş ile gösterme
i. it- 6b/14, 14a/1
[=2]

işbu Bu işaret sıfatının yazıda kullanılan eski şekli
i. 6a/14, 56a/13
[=2]

işe- İdrar kesesinde toplanan idrarı dışarı akıtmak, su dökmek.
i.-meyüp 56a/6
i.-r 39b/6, 42b/16
i.-yeler 36b/2
i.-yüp 44b/11
[=5]

işit- Haber almak, öğrenmek
i.-di 2b/2
[=1]

it Köpek
i. boḳı 36b/9
[=1]

it- Birçok isimden sonra gelen; bu isimlere “ismin ifade ettiği işi yapmak, işlemek” anlamını veren yardımcı fiil.
i.-di 1b/7, 2a/3, 3a/13, 3a/14, 3a/17, 3b/1, 3b/7, 3b/8, 4a/3, 4a/9
i.-diler 2a/2, 2a/5, 2b/7, 3b/11
i.-dügim 5a/1
i.-düginden 59b/17, 62a/10
i.-dükden 62b/2
i.-dükleri 5a/5
i.-düñ 3b/15
i.-e (ide) 4b/12, 6b/14, 55b/17, 56b/2, 61b/15, 62a/11
i.-eler (ideler) 8b/14, 10b/13, 12a/17, 14a/1, 14b/11, 16a/5, 17a/16, 17a/7, 17b/3, 18b/9, 20b/17, 21b/1, 21b/3, 22a/16, 22a/17, 22a/7, 22a/8, 22b/14, 22b/6, 23a/4, 23b/17, 24a/15, 24a/4, 25a/10, 25a/2, 25a/6, 25b/16, 27a/16, 29b/12, 30a/13, 30a/4, 30a/6, 30b/8, 32a/3, 32b/13, 33a/16, 34a/2, 34a/2, 34b/3, 34b/4, 35b/12, 36a/6, 36b/8, 37a/16, 37a/17, 37b/5, 39b/7, 40a/15, 42a/1, 42a/12, 42b/17, 42b/5, 43a/14, 43b/4, 46a/3, 46a/9, 46b/3, 47b/4, 48a/8, 49a/1, 50a/8, 50b/14, 50b/16, 50b/17, 51a/1, 51a/1, 51a/7, 51b/3, 51b/7, 51b/7, 53a/2, 54a/14, 54a/15, 54b/10,

54b/11, 54b/6, 54b/7, 55a/1, 55b/1, 57a/13, 58a/4, 62a/9
i.-elim (idelim) 13a/2
i.-elüm (idelüm) 5b/14
i.-em (idem) 5a/3
i.-enlere (idenlere) 5a/5
i.-er (ider) 2a/7, 4b/11, 11b/16, 14a/16, 27a/8, 29a/16, 29a/17
i.-er ise (iderise) 12b/14
i.-erler ise (iderler) 21a/11
i.-erlerdi (iderlerdi) 1b/11
i.-erseñ (iderseñ) 46a/14
i.-ersin (idersin) 5a/1
i.-eydüñ (ideydüñ) 3b/16
i.-iser (idiser) 2b/2
i.-mesi 5a/6
i.-meye 7a/10
i.-meyeler 35a/10, 16a/5
i.-meyesin 3a/4
i.-mez 17a/6, 20a/12
i.-mezler-ise 51a/9
i.-mişdi 5a/12
i.-se 58a/10
i.-üp (idüp) 2b/15, 2b/16, 4b/17, 26a/8, 28a/1, 30b/9, 32a/2, 32b/1, 32b/1, 36b/6, 37b/16, 38b/1, 38b/11, 39a/3, 39a/8, 41a/13, 41a/8, 41b/2, 43b/14, 44a/1, 46b/15, 49b/4, 50b/2, 55a/12, 55a/13, 61b/6, 61b/8, 62a/8
[=163]
i. 51a/9
i. beyān it- 11b/16
i. bünyād it- 2a/2
i. cehd it- 47b/4
i. cemiʿ it- 26a/8
i. dāvet it- 4a/9
i. dermān it- 2b/15
i. emir it- 3b/1
i. fāyide it- 20a/12
i. ġasl it- 62a/10
i. gaza it- 5a/5
i. geşt it- 2b/2
i. ḫalḳ it- 4b/12, 5a/1
i. ḫall it- 24a/15, 29b/12, 30b/8, 32b/1, 62a/9
i. hazer it- 10b/13
i. ḫıdmet it- 1b/11
i. ḫılt it- 62a/8
i. ḫırḫır it- 14a/16
i. ḫısar it- 3b/7
i. ḫıtāb it- 4b/17
i. ḫukne it- 17b/3, 27a/16, 30a/4, 30a/6, 33a/16, 42a/12, 46a/9, 54b/6
i. ḫurūc it- 1b/7
i. hükm it- 2b/16
i. hükminde it- 2a/7
i. ısıcaḳ it- 28a/1
i. ihtiyat it- 35a/10
i. imtisal it- 5a/5
i. istimal it- 61b/15
i. işaret it- 6b/14, 14a/1
i. ḳarar it- 17a/6
i. loḳma loḳma it- 25b/16
i. maḥbūs it- 3a/13, 3a/17
i. mamūr ābādān it- 2a/3
i. meyl it- 7a/10
i. muʿalece it- 16a/5
i. muḥaşara it- 3b/8
i. nezr it- 39a/8
i. pāk it- 37a/16
i. rivayet it- 4b/11
i. sahk it- 22a/16, 22a/7, 22b/14, 22b/6, 23a/4, 24a/4, 25a/10, 25a/6
i. sakin it- 27a/8
i. şikayet it- 3b/11
i. taaccüb it- 2a/5, 3a/14
i. tarḥ it- 58a/10
i. taşnīf it- 3b/15
i. tekāsül itme- 3a/4
i. tımār it- 42a/1, 5a/6
i. vāde it- 5a/12
i. vezir it- 4a/3
i. viḳa it- 29a/17
i. yaraḳ it- 2b/7
i. yumurçaḳ it- 41a/13, 55a/13
i. yumurçuḳ it- 41a/8
i. zikr it- 5b/14
[=78]

iʿtibār Önem verme, önem verilme, dikkate alma, dikkate alınma
i. 6a/15
[=1]

it üzümi Patlıcangillerden 20- 25 santim boyunda, küçük beyaz

çiçekli, yumuşatıcı, yatıştırıcı, uyuşturucu ve ağrı dindirici hassalarından dolayı bazı ilaçların yapımında kullanılan bir yıllık otsu bitki, köpek üzümü
i. 42b/1
i. şuyı 34a/15
[=2]

iyegü Kaburga kemiği.
i.+si 7b/2
i.+sinden 7b/3
[=2]

İyegüli Kaburga kemiği olan.
i. 7b/14
[=1]

iz İnsan ve hayvan ayağının yerde kalan şekli.
i.+de 3b/16
[=1]

jengār Bakır pası
j. (ḳalemi jengār) 51b/6
[=1]

jīve Civa.
j. 38b/16
j.+nün 39a/10
j.+yi 39a/3, 58a/10
[=4]

ḳabaḳ Kabakgillerden, birçok cinsi bulunan sürüngen gövdeli bitki
ḳ. çekürdegi 44b/3
ḳ. ı (ḳabaġı) 50b/13, 51b/11
ḳ. toḫm 40a/7
ḳ. toḫmı 28a/17, 39b/11, 40a/16, 54b/14
ḳ. yaġı 26a/8
[=9]

ḳabar- Ağırlığı artmadan hacmi büyümek şişmek
k.-an 47a/4
k.-ır 46b/17
[=2]

Ḳabara ?
k. 49a/10, 50a/5, 50a/7
k.+nuñ 49a/8
k. ol- 49a/8
[=5]

ḳabarcuḳ Deride meydana gelen ufak sivilce, küçük kabartı.
k. 52b/16
k. çık- 21a/13
[=2]

ḳabıż Büyük abdest yapmakta çekilen güçlük, tabii olarak ve gerektiği kadar dışarı çıkamama, peklik.
k.+ı (ḳabzı) 30b/13
[=1]

ḳabīḥa çirkin.
k. (sıfat-ı ḳabīḥa) 10a/4
[=1]

Kābilī Kabil ile ilgili.
k. (biring-i Kābilī) 31b/4
[=1]

ḳabuḳ Bir şeyin üstünü kaplayan, kendiliğinden meydana gelmiş az veya çok sert tabaka.
k.+ın (hindistan cevizi ḳabugı) 61b/7
k.+ını (çeviz ḳabugı) 61b/9
[=2]

ḳabża Avuç, tutam.
k. 4b/15
[=1]

ḳaç Soru ifade etmeyen cümlelerde kullanıldığı zaman birçok anlamında belirsizlik anlatır.
k. 44b/7
k. (bir ḳaç) 12a/11, 13b/10, 15b/3, 16a/14, 36a/13, 44b/1, 45b/2, 46a/9, 49a/12, 49b/3, 50a/8, 52a/7, 52b/6, 55b/13, 57a/13, 61b/6
[=5]

ḳaç- Kurtulmak için süratle uzaklaşmak.
k.-an 10b/9
[=1]

ḳadar Bir şeyin, kıyaslandığı diğer bir şey ölçüsünde, derecesinde, veya büyüklüğünde olduğunu anlatır.
k. 13a/7, 14b/9, 15b/2, 19a/14, 19a/8, 19b/2, 19b/8, 21b/9, 38b/15, 46b/16, 50b/16, 51b/10, 54a/1, 54b/11, 55a/2, 55b/7, 58b/8
k. (şol ḳadar) 27b/14
k. kim 18a/13
[=19]

ḳafa Baş.
k. (göyinmiş adam ḳafası) 22b/2
k.+sın 20b/14
[=2]

kāfūr hindistan ve çin'de yetişen, kafur ağacının (laurus camphorra) zamkından elde edilen ve hekimlikte kullanılan beyaz, yarı şeffaf kolaylıkla parçalanır ıtırlı madde.
k. 14b/5, 15a/3, 15b/17, 22a/6, 25a/9, 28b/1, 55b/7
k.+ı 14a/17
[=8]

kāġıd Hamur haline getirilmiş bitki maddelerindeki çok ince liflerin keçeleştirilmesi suretiyle imal edilen, birçok işte kullanılan ince yaprak.
k. 54a/13
k.+a (kaġıda) 51b/11
[=2]

ḳaġır- Çağırmak.
k.-dı 2a/8, 2b/11, 3b/13
[=3]

kāhil Tembel.
k. 27a/10, 45b/9
k. ol- 8a/14, 32a/10
[=4]

ḳaʿide Davranışlara yön veren ve uyulması önceden kabul edilen esaslarda her biri, usul, kural.
k.+de 7a/9
k.+si 48a/13
k.+sin 13a/2
[=3]

ḳaḳı- Öfkelenmek, kızmak.
k.-dı 3a/10
[=1]

ḳāḳūla Zencefilgillerden, Hindistan, Endonezya, Seylan gibi sıcak iklimlerde yetişen ıtırlı otsu bitki.
k. 26a/13, 27a/11, 27b/3, 29b/8, 34b/11, 41b/4
[=6]

ḳal- 1. Dünden bugüne veya miras, yadigar, pay vb. olarak) Birinden geçmek, intikal etmek.
k.-a 4a/3,
2. (Bir bütünden) Artmak.
k.-a 14b/10, 15b/2
k.-an 16b/14, 18a/8
k.-anın 29b/13
k.-ınca 31b/3, 40a/3, 47b/14, 54b/1
3. Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.
k.-maya 54a/5
k.-ur-ısa 48a/3, 54a/3
4. (Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak.
k.-maz 11b/5
5. ....durumuna gelmek, durumda olmak.
k.-ur 3b/1, 11a/13,
6. (Bir yerde) Dışarı çıkamayacak durumda bulunmak.
k.-ur 12a/14
[=17]

ḳalʿa Kale.
k.+yı 3b/7
[=1]

ḳaldur- Bulunduğu yerden yukarıya doğru hareket ettirmek.
k.-alar 20b/10, 21b/15, 23a/13
[=3]

ḳalem Kristalize edilmiş.
k. çengārı 17b/6
[=1]

ḳalemī Kristalize edilmiş.
k.+jengar 51b/6
[=1]

ḳalın Kendi cinsinden olan şeylere göre, iki yüzü arasındaki uzaklığı büyük olan.
k. 42b/5
[=1]

ḳalıñ Kendi cinsinden olan şeylere göre, iki yüzü arasındaki uzaklığı büyük olan
k. ol- 20b/15
[=1]

ḳalḳ- Yok olmak, son bulmak, artık mevcut olmamak.
k. madıḳda 5a/13
[=1]

ḳalya ?
k. 53a/15
[=1]

ḳamçı Ucuna ince deri, meşin veya ip bağlanmış bir değnekten ibaret vurma aleti, kırbaç.
k.+yıla 14a/1
[=1]

ḳamış Buğdaygillerden, sulak yerlerde yetişen, çeşitli türleri olan, içi boş yüzü boğumlu bitki.
k. 19b/17
k.+ıla 15a/2, 21a/12, 21a/3
k. kulaklu 6b/2
k. yapraġı 6b/2
[=6]

ḳan Plazma ve kan yuvarlarından meydana gelen ve damarların içinde dolaşarak vücut dokularını besleyen kırmızı renkli sıvı.
k. 17a/5, 20b/9, 21b/3, 21b/7, 32b/13, 34a/14, 35a/10, 35a/11, 37b/13, 37b/15, 37b/5, 41b/15, 42a/1, 42a/12, 42a/14, 42a/17, 42a/3, 42b/17, 43a/13, 43a/14, 43a/8, 43b/12, 44a/16, 45a/5, 45b/11, 47a/13, 47b/16, 48a/16, 48a/16, 48a/9, 48b/16, 49a/1, 50a/15, 50a/4, 50b/1, 50b/12, 50b/16, 50b/8, 53a/3, 54b/16, 54b/7, 58a/6, 58a/7, 58a/8
k.+al- 14a/17, 16a/11, 16a/3, 17a/6, 20a/9, 21b/7, 24b/1, 26a/1, 28b/4, 34a/9, 39b/7
k.+çık- 20b/12, 25a/14
k.+dan 6a/7
k.+gel- 21a/16, 21b/2, 25b/13
k.+ı 6a/12, 6a/9, 48b/5, 48b/6
k.+ın 16b/4, 57a/14
k.+ını 23a/11
k.+ıyla 21a/17
k.+ıyla (yarasa ḳuşı ḳanı) 24a/3
k.+in- 21b/2
k.+uñ 21b/8
[=72]

ḳana- (Vücudun herhangi bir yerinden) Dışarıya kan akmak.
k.-maġa 51b/10
k.-r 18b/3, 34b/1
[=3]

ḳanat 1. Burnun yan kısımları.
k.+ı (ḳanadı) 54a/9
k.+ları 14a/15
[=2]
2. Kuşlarda ve böceklerde gövdenin iki yanında yer alan ve uçmayı sağlayan açılır kapanır bir çift organ.
k. (ḳanadıdur) 9b/16
[=1]

ḳanda Nerede.
k. (her ḳanda) 13a/8
[=1]

ḳanġı Hangi.
k.+sın 5a/1
[=1]

ḳanḳı Bk. ḳanġı.
k. 39a/11, 58b/14
k. (her ḳankı) 52b/13
[=3]

ḳap Bir şeyin üstünü kaplayan, kendiliğinden meydana gelmiş az veya çok sert tabaka, kabuk.
k. 41b/8, 60a/9
k.+ı(deñiz yengecinüñ ḳabı) 22b/13
k.+ı (ekşi enar ḳabı) 34b/17
k.+ı (günlük ḳabı) 36a/10
k.+ı (ḳabı) 30b/4, 31b/1, 31b/1, 32a/1, 36a/6, 42a/6, 51a/2
k.+ı (kebere kökinin ḳabı) 43b/13
k.+ı (nar ḳabı) 35b/6
k.+ı (saru helile ḳabı) 23b/14, 26a/2
k.+ı (tatlu nar ḳabı) 24b/5
k.+ı-y-ıla (ḳabı-y-ıla) 50b/11
k.+ın (baġa ḳabın) 35b/16
k.+ın (ḳabın) 38b/5, 40b/14
k.+ını (sögüt agacı ḳabı) 47a/1
k.+ınuñ (fınduk ḳabınuñ küli) 24a/8
k.+ınuñ (tatlu nar ḳabınuñ suyı) 24b/9
k.+ları (ḳabları) 31b/2, 40a/17
[=26]

ḳapaḳ 1. Bazı organları örtmeye yarayan zar veya organ, göz kapağı.
k.+ın (ḳapagın) 20b/10
k.+ına (ḳapagına) 24a/10, 24a/7
k.+ını (ḳapagını) 24a/12, 24a/4
[=5]
2. Bazı organları örtmeye yarayan zar veya organ, diş eti????
k.+ın (ḳapagın) 11a/13
[=1]

ḳapla- Sarmak, yayılmak.
k.-r 22a/4
[=1]

ḳaplu baġa Kaplumbağa.
k. 38b/5
[=1]

ḳapu Giriş çıkışı sağlamak için bir yere yerleştirilen, tahta yahut demirden iki veya tek kanatlı açılır kapanır düzen.
k.+ları 3b/5
[=1]

ḳar Havadaki su buharının donmasından meydana gelen ve yağmur gibi yağan hafif beyaz tanelerin yerde birikmesinden meydana gelen beyaz tabaka.
k.+da 8b/8, 9a/12
[=2]

ḳar- (Toz ve sıvı halindeki maddelerden meydana gelen bir karışımı elde etmek için gerekli maddeleri) Birbirine katıp karıştırmak.
k.-alar 41a/12, 41b/14
k.-up 13b/2
[=3]

ḳara Kömür renginde olan rengin adı.
k. 7b/1
k.+at 8b/14, 8b/8, 10a/5, 10a/6
k.+boya 52b/5
k. çalı 42a/15
k.+dur 6a/14
k. ḫarbaḳ 37a/9, 56b/10
k. helīle 54b/16
k. incir 54a/3
k. kasnı 14b/6
k. kömür 21a/2
k. ol- 7a/1, 7a/1, 7a/6, 8a/3, 8a/8, 8b/14, 8b/3, 9a/14, 9a/9, 9b/1, 9b/10, 9b/14, 10b/16, 21b/7
k.+sı 9a/1, 21b/8
k. üzüm 28a/9, 32a/13, 55a/12
k. yol 8a/17
k. zırnīḫ 17b/7, 19a/8, 44a/15
[=37]

ḳara çiger Karın boşluğunda, midenin sağında, koyu kırmızı renkte sert fakat kolay yırtılan ve zedelenen iç organların en büyüğü olan, vücudun şeker deposu görevini yakmak, safra çıkarmak, zehirleri zararsız duruma getirmek, demiri depo etmek gibi çok önemli görevleri bulunan organ.
k.+i 61b/3
[=1]

kara nokta kündüsi ?
k. 36b/16
[=1]

ḳaraca Siyah renkte olan.
k. ḫunnam 56a/9
k. ol- 11a/17
k. üzüm 49a/2
[=3]

ḳaraca ot Bir çöpleme çeşidi olan ve kara çöpleme denilen bitki.
k. 37a/10
[=1]

ḳaranfil Kırmızı, pembe, alaca ve çeşitli renklerde çiçekler açan, düğüm düğüm ince saplı otsu süs bitkisi.
k. 20b/16, 27a/11, 27b/4, 29b/9, 30a/11, 32b/17, 33a/4, 33a/9, 34b/11, 47a/4
[=10]

ḳaranuluḳ Bk. ḳarañuluḳ.
k. 13b/8
[=1]

ḳarañuluḳ bilinmeyen.
k. 2b/4, 2b/7
[=2]

ḳarar bir yerde veya bir halde durma, sakinlik.

k. it- 17a/6
[=1]

ḳarbuz Kabakgiller familyasından, sürüngen gövdeli bir yıllık bitki.
k. toḫmı 40a/17
[=1]

ḳarḥa Sivilce.
k. 22b/16
[=1]

ḳarın İnsan ve hayvan vücudunun kaburgaların kenarından kasıklara kadar olan ve iç boşluğunda mide, bağırsak, böbrek, safra kesesi, rahim dalak, karaciğer gibi organlar bulunan kısmı.
k. 27a/17, 47b/10, 56b/14
k.+ı (ḳarnı) 28b/13, 29a/13, 30b/15, 32a/6, 34a/5, 37a/7, 53a/10
k.+ın (ḳarnın) 13b/5, 38a/5
k.+ına (ḳarnına) 13b/16, 28b/13
k.+ında (ḳarnında) 45a/5
[=15]

ḳarınca Toprağın içinde yoplu halde yaşayan ve birçok çeşidi bulunan, zar kanatlı, eklem bacaklı böcek türü.
k. 3b/2
[=1]

ḳarınlu Karnı olan.
k. 9a/4
[=1]

ḳarış- Birbiri içinde dağılmak, birleşmek.
k.-a 55b/8
[=1]

ḳarışdır- Karışmasını, bir maddenin başka bir madde içinde dağılmasını sağlamak.
k.-alar 42a/11
k.-up 15a/11, 16a/1, 24a/12, 24b/12, 24b/17, 25a/7, 25b/1, 26a/10, 27b/8, 29b/5, 29b/7, 30a/12, 30b/11, 33a/1, 33a/12, 33a/15, 34b/14, 36b/14, 37a/3, 37a/5, 43b/10, 44a/1, 45a/7, 45b/16, 45b/6, 46b/1, 48a/7, 48b/12, 49b/17, 49b/6, 51b/11, 51b/14, 51b/7, 52a/10, 52a/11, 52b/17, 52b/5, 52b/8, 55a/1, 55a/12, 55a/17, 55a/6, 55a/7, 57b/13, 57b/17, 58a/8
[=47]

ḳarışdur- Karışmasını, bir maddenin başka bir madde içinde dağılmasını sağlamak
k. 55b/8
k.-a 15b/12, 44b/9
k.-alar 17b/15, 18b/11, 18b/17, 18b/7, 19b/10, 29b/13, 32a/3, 32b/7, 34a/1, 34b/3, 35b/8, 37b/8, 39b/2, 40a/15, 41a/4, 41a/8, 41b/6, 43a/6, 43b/8, 48b/14, 50b/1, 51a/4, 51b/17, 55a/15, 57a/9
k.-up 18a/8, 23a/1, 23b/12, 23b/4, 23b/6, 24a/16, 24b/3, 24b/9, 29a/10, 29b/10, 32b/1
[=39]

ḳarpuz Kabakgiller familyasından, sürüngen gövdeli bir yıllık bitki.
k. toḫm 40a/7
k. toḫmı 39b/12, 54b/14
[=3]

ḳarşu 1. Yüzünü döndürmüş olarak, yönelmiş olarak, doğru.
k. 12a/7, 37a/4, 49b/14
[=3]
2. Bulunulan yerin ön ilerisinde olan.
k. 53b/14
k. 34a/12,
[=2]
3. ?
k. aġacı 48a/6
k. yaġı 49a/5
[=2]
4. Cephe almak, muhalefet etmek.
k. çık- 3a/12

ḳarye Köy.
k.+de 39a/6
[=1]

ḳase Çini, toprak veya camdan yapılmış çukur çanak.
k. 38b/6
[=1]

ḳasıḳ Vücudun karnın altı ile uyluğun üstü arasında kalan kısmı.
k.+ı 39b/17
k.+ı (ḳasığı) 55a/4
k.+ına 41b/14
[=3]

ḳasḳatı Çok katı, çok sert.
k. ol- 37a/12
[=1]

ḳasnī Baldırgan zamkı.
k. 48a/4, 47b/14
k. (ḳara ḳasnı) 14b/6
[=1]

kasnī Hindiba.
k. 25a/8, 28b/5
k. toḫmı 40b/3
[=5]

ḳasuḳ Vücudun karnın altı ile uyluğun üstü arasında kalan kısmı.
k.+ı (ḳasuġı) 45b/4
[=1]

ḳaşaġı Hayvan tımarında kullanılan dişli, madeni alet.
k. 36b/14
[=1]

ḳaşaġu Hayvan tımarında kullanılan dişli, madeni alet.
k. ur- 12b/9
k. vur- 12b/11
[=2]

ḳaşan- (Büyük baş hayvanlar) Durup işemek.
k.-a 29a/1, 31a/11, 40b/7, 41a/1, 41a/15, 41a/6
k.-duġı 40a/6
k.-ıcaḳ 7a/15, 7a/17, 42b/16
k.-maḳ 42a/12
k.-maz 28b/14, 40b/13
k.-sa 41b/15
k.-ur 30b/16, 42a/1, 47b/11
[=17]

ḳaşı- Vücudun herhangi bir yerinde duyulan kaşıntı denilen hafif yanma veya batmaya benzer hissi gidermek için bu hissin duyulduğu yeri tırnakları veya başka bir şeyi üzerinde gezdirmek suretiyle havifçe ovmak, hafifçe kazır gibi yapmak.
k.-maya 44a/16
k.-yup 36b/14
[=2]

ḳaşın- Kaşıntısı olmak.
k.-ur 28b/15
[=1]

ḳaşuḳ Sulu veya taneli şeyleri yemeye mahsus, ağıza giren kısmı genişçe ve çukurca, saplı sofra aleti.
k. 15a/10, 15a/11, 15a/12, 29b/5
[=4]

ḳat 1. Huzur, yan, ön.
k.+ına 17a/5
k.+ında 18a/17
[=1]
2. (Sayı sıfatları ile) Tabakalar veya sıralar halinde bulunan şeylerin her bir tabaka veya sırası.
k. 60a/9
[=1]

ḳat- (Bir şeyin) İçine, üstüne veya yanına miktar veya niteliğini değiştirecek bi şey koyma.
k.-a 42b/10
k.-alar 14b/10, 15b/3, 16a/12, 16a/13, 16a/3, 19b/11, 19b/2, 21a/8, 21b/6, 23b/1, 26a/16, 26a/4, 27a/16, 27a/5, 27b/6, 28b/8, 29a/8, 30a/3, 30b/1, 31a/1, 33a/11, 35b/17, 36a/12, 36a/3, 37b/3, 37b/8, 39b/11, 39b/13, 40b/15, 40b/17, 42a/17, 42b/5, 44a/13, 44b/4, 45b/1, 46b/15, 48a/8, 49a/14, 49a/17, 49b/12, 49b/13, 50b/17, 53b/7, 54a/16, 54a/4, 54b/4, 54b/6, 57a/3, 57b/1
k.-arlar ısa 50a/12
k.-up 12b/5, 16b/13, 16b/6, 17a/14, 17b/3, 23a/5, 24a/9, 26b/11, 26b/14, 26b/6, 28a/4, 28b/16, 30a/6, 30b/8, 31a/8, 32a/15, 32b/14, 33b/5, 34a/1, 36b/12, 37a/15, 38b/1, 40a/3, 43a/11, 44a/6, 44b/15, 44b/16,

45a/13, 45a/2, 46a/14, 47a/10, 47a/11, 47a/3, 47a/4, 50b/6, 52b/3, 54b/15, 55b/16, 58a/16, 58b/2
[=91]

ḳatı Çok, pek, pek çok.
k. 3a/14, 3b/8, 7a/17, 7a/2, 7a/2, 8a/14, 8a/6, 8b/12, 8b/14, 8b/6, 8b/7, 9a/3, 10a/13, 11a/3, 12a/5, 13a/10, 15a/1, 19b/1, 28a/12, 28a/12, 28a/13, 30b/13, 31b/15, 34b/9, 35a/11, 35a/7, 35b/3, 35b/4, 41b/16, 42b/7, 42b/7, 43b/6, 43b/7, 45a/14, 47a/16, 48a/14, 48a/17, 53b/13, 54a/6, 54a/6
k. (ḳatı ḳatı) 8a/5, 28b/15, 54a/8
k. ḳatı 8a/5, 28b/15, 54a/8
[=46]

ḳatılan- 1. Sertleşmek.
k.-sa 50a/10
k.-ur 28b/14
[=3]
2. Kabız olmak.
k.ur 34a/17

ḳatır Erkek eşekle kısrağın çiftleşmesinden doğan, eşekten büyük, başı iri ve uzun, yelesi kısa göğsü dar, karnı geniş, sağrısı ve bacakları cılız, uzun kulaklı, kuvvetli, dayanıklı, ağır işlere, dağlık araziye uygun melez hayvan.
k. 7b/13, 7b/13
[=2]

ḳatlan- Dayanmak, tahammül etmek.
k.-ur 13b/7
[=1]

ḳatran Katran ağacının gövde ve dallarından elde edilen, antiseptik ve idrar söktürücü olarak ve solunum hastalıklarına karşı kullanılan maddesi.?
k. 25b/6, 34a/10, 47b/7, 48b/6, 52a/14, 53b/15
k.+ı 25b/8
k.+ı (ardıç ḳatranı) 38b/4
k.+ıla 52b/6
[=9]

ḳatuna Damar otu.
k.+yla 28b/2, 30b/7, 41b/11, 42a/8
[=4]

ḳavuḳ İdrar torbası.
k.+ı (ḳavuġı) 40b/11, 41a/14, 41a/15, 41a/2
k.+ında (ḳavuġında) 39b/3, 42a/2 40a/4
[=7]

ḳavun İki çenekliler sınıfının kabakgiller familyasından, sürüngen gövdeli bitki.
k. 35a/6
k. toḫm 40a/7
k. toḫmı 39b/12
[=3]

ḳayısı İki çenekliler sınıfının gülgiller familyasından, 4-6 metre boyunda, dalları dik ve yaygın, çiçekleri pembemsi beyaz renkte, ana yurdu Doğu Anadolu olan ağacın meyvesi.
k. 27a/3
[=1]

ḳayış Bağlamak, sıkmak vb. işlerde kullanılan, şerit gibi dar ve uzun kösele parçası.
k. 57b/3, 57b/3
[=2]

ḳayna- Sıcaklığı belli bir dereceyi bulunca fokurdamak.
k.-mışdur 14b/11
[=1]

ḳaynat- Kaynamasını sağlamak, kaynamış duruma getirmek.
k.-a (ḳaynada) 42a/3, 46a/8, 47b/13
k.-alar (ḳaynadalar) 14b/15, 14b/9, 14b/9, 15b/2, 16a/12, 16b/13, 17a/1, 17b/12, 17b/2, 20b/7, 24b/6, 26a/15, 26a/3, 26b/11, 26b/6, 27a/13, 27a/4, 27a/6, 27b/14, 27b/2, 28a/3, 28b/7, 30a/15, 30a/3, 31a/6, 31a/8, 32a/11, 32a/14, 32a/6, 33b/15, 34a/13, 34b/16, 36a/17, 37b/3, 37b/4, 37b/7, 38a/2, 39b/10, 39b/8, 40a/12, 42b/9,

43a/16, 43a/3, 45a/16, 45b/2, 46a/8, 47b/13, 48a/6, 49a/13, 49b/12, 49b/13, 49b/15, 50a/10, 50a/12, 52a/4, 54a/16, 54a/4, 54b/1, 54b/3, 54b/5, 54b/9, 58a/16
k.-up (ḳaynadup) 15b/5, 17a/11, 26b/13, 27a/15, 27b/17, 27b/5, 28a/10, 29a/13, 29a/7, 31b/10, 31b/3, 32b/14, 33b/12, 33b/2, 33b/5, 34a/5, 35b/2, 35b/5, 38b/6, 40a/2, 40b/15, 42a/16, 43a/11, 43a/16, 46b/3, 47a/10, 47a/7, 47b/1, 49a/14, 49b/16, 49b/2, 52b/2, 56b/12, 58b/1
[=99]

ḳayur- Önemi olmak.
k.-maz 13b/1, 13b/2
[=2]

ḳaz ayaġı Kaz ayağı biçiminde kollarının arası açık çengel, dağlama aleti??
k. 16a/15, 49a/4
[=2]

ḳazan İçinde çok miktarda yemek pişirilen veya bir şey kaynatılan büyük ve derin kap.
k.+ı 54b/10
[=1]

ḳazġan Kazan.
k. 32a/6
[=1]

ḳazı- Kesici veya sert bir aletle bir şeyin üstünden ince bir tabaka kaldırmak.
k.-ya 15a/2
k.-yalar 57a/2
[=2]

kebābe Hint biberi tohumu.
k. 27a/11, 33a/6
[=2]

kebere Gebre otu denilen bitki.
k. 32a/16
k. kökinin ḳabı 43b/13
[=2]

keçe Dokuma yoluyla değil yapağıyı dövmek veya ayakla ezmek suretiyle yapılan kaba kumaş.
k. 36b/1
[=1]

keçele- ?
k.-yeler 52a/13
[=1]

keçi Geviş getirenlerden eti sütü derisi ve pöstekisi için yetiştirilen, çenesinde sakalı bulunan, bitkilere çok zararlı, evcil memeli hayvan.
k.+ödi 22a/1, 23a/15
[=2]

keçi boynuzı Baklagillerden, odunu marangozlukta, kabuğu sepicilikte kullanılan, 6-10 veya 12 metre boyunda, kışın yapraklarını dökmeyen Akdeniz bölgesi ağacınınsert kabuklu, ballı, lezzetli, reçel yapımında kullanılan, tozu unlu ve besleyici bir madde olarak mide ve bağırsak hastalarına, meme çocuklarına yedirilen badıç şeklindeki meyvesi, harnup.
k. 15b/12, 26b/4
k. çekürdegi 25b/15
[=3]

kehrüba Açık sarıdan kızıla kadar çeşitli renklerde veya siyah renkte yarı şeffaf, kolay kırılan, bir yere sürtüldüğü zaman hafif maddeleri kendine çekebilen, sigara ağızlığı, tespih, bıçak sapı ve ufak tefek süs eşyaları yapımında kullanılan fosilleşmiş reçine, saman kapan.
k. 30b/3, 42a/5
[=2]

kelām Tek kelime veya kelimelerden meydana gelmiş söz.
k. (ve'l-hasıl-ı kelam) 11b/10
[=1]

kelām-ı ḳadīm Kur'an-ı Kerim.
k.+inde 5a/7
[=1]

kelem lahana.
k. 39b/16
k.+suyı 39b/17
k.+yapraġı 34b/5
k.+yapraġınun suyı 22b/17

[=4]

keler kertenkele, bukalemun gibi yerde sürünerek ilerleyen, beşer parmak ve dörder ayaklı, çok uzu kuyruklu sürüngenlerin ortak adı.
k. boḳı 22a/4
k. meni 34a/15
[=2]

kelle Baş kısım.
k.+sinde 37b/10
[=1]

kemāl Bir şeyin tam ve noksansız dereceye erişmiş olması durumu, mükemmellik.
k.+in 13a/1
[=1]

kemmūn Maydonozgillerden, beyaz ve pembe çiçekli yaprakları dar ince şeritler halinde, 15-20 cm boyunda bir yıllık ıtırlı otsu bitki.
k. 23a/5, 27a/10
[=2]

kemrelen- Kabuk bağlamak.
k.-ür 19a/6
[=1]

kemürdek Kıkırdak.
k.+i (kemürdegi) 6b/7
[=1]

kenār Bahsedlen şeyin yakınındaki yer, yan.
k.+ına 49a/10
[=1]

kendi İyelik eki almış kelimelerin önüne geldiğinde sıfat gibi kullanılır ve anlamı pekiştirir.??
k.+ni 62a/14
[=1]

kendir Kendirgiller familyasından, sap liflerinden halat ve çuval yapılan bitki, kenevir. Cannabis sativa
k.+ipi 48a/1
[=1]

kendü İyelik eki almış kelimelerin önüne geldiğinde sıfat gibi kullanılır ve anlamı pekiştirir.??
k.+yi 14a/7
[=1]

kepek öğütülüp elenen tahıl tanelerinden eleğin üstünde kalan kabuk kırıntıları.
k. 17b/2, 27a/15, 36a/13, 42b/8, 53b/16, 54a/2
k.+i (kepegi) 49a/14
[=7]

kere yaġı Tere yağı.
k.+ 45b/13
[=1]

kerefs Maydonozgillerden, kökleri ve yaprakları sebze olarak kullanılan, uyarıcı ve idrar söktürücü hassalara ve tıbbi nitelikteki maddelere sahip, kokulu, ılık bölge bitkisi, kereviz.
k. 32a/4, 40a/11, 40a/2, 43a/1
k. köki 34a/3
k. toḫmı 27a/10, 29b/11, 30a/10, 32a/13, 32b/16, 34b/12, 43a/9
[=12]

keremu'llahu vechihi Peygamberler için kullanılan söz.
k. 59b/11, 60b/6
[=2]

kerīm Kerem sahibi, cömert.
k. 2a/5
[=1]

kermānī Kerman'da yapılan.
k. (rende-i Kermani)
[=1]

kerre Defa, kez, sefer.
k. 1b/9, 12b/11, 12b/12, 12b/9, 15b/3, 16a/14, 17b/10, 17b/12, 17b/16, 18a/9, 18b/11, 18b/17, 19b/11, 19b/4, 35b/14, 36a/12, 36a/5, 38b/4, 44b/7, 46a/14, 49a/12, 50a/9, 51b/3, 51b/8, 52b/17, 52b/6, 52b/7, 53b/5, 53b/8, 56b/9, 57b/14, 58a/2, 61b/6, 62a/2, 62a/3
[=35]

kes- 1. (Kesici bir aletle) Bulunduğu yerden ayırmak, çıkarmak.
k.-dükden 17b/17
k.-eler 21b/16, 23a/14, 35a/10
k.-mekden 17b/17
k.-üp 62a/13

[=6]
2. Parçalara ayırmak, bölmek.
k.-eler 16b/4, 49a/3, 53b/10
[=4]
3. Geçirmek, durdurmak.
k.-er 23b/11
[=1]
4. Bir şeyden mahrum etmek, artık vermemek.
k.-diler-ise 14a/4
[=1]

kesdir- Geçiş veya akışını durdurmak, geçiş gönünü değiştirmek.?
k.-üp 2a/2
[=1]

kesek Saban ya da belin topraktan kaldırdığı iri sert toprak parçası.
k. 12a/13
[=1]

kesil- 1. Kesici bir alet kullanarak yarılmak.
k.-en 18a/2, 22a/1, 23a/16
[=3]
2. (Bir organ veya şey) Kesici bir alet kullanılırken istenmeden zedelenmek, yarılmak.
k.-se 37b/13
k.-ürise 48a/10
[=2]
3. Azalmak.
k.-ür 54a/11
[=1]
4. Akışı durmak.
k.-mez ise 42b/1
[=1]

keşīra Ağaç şaḳızı, kitre.
k. 22a/13, 25a/8, 26b/5, 30b/4, 32a/1, 40b/1, 42a/6, 43b/16
[=8]

ketebetü'l-faḳiri'l-ḥakīr ?
k. 62b/4
[=1]

kettān 1. Ketengiller familyasından, lifleri dokumacılıkta kullanılan, çiçekleri göz alıcı, yaprakları basit, kireçli toprakları ve ılık iklimi seven otsu bitki.
k. toḫm luʿabı 22b/17
k. toḫmı 32b/2, 33a/10, 39a/17, 39b/15, 39b/9, 44a/10
[=7]
2. Bu bitkinin liflerinden yapılmış dokuma.
k.+bizi 26a/15, 28b/7, 34b/4, 51b/2
[=4]

kevn ü mekan Varlık, kainat, mevcudiyet.
k.+ 4b/1
[=1]

keyl Hububat ölçüsü, kile.
k. 12b/3
[=1]

kez Defa, kere, sefer.
k. 33a/16, 36a/7, 55b/10, 55b/11, 55b/8, 55b/9
k. (her kez) 60a/12
[=7]

ḳıç Kalça.
k.+ı 6b/16, 9b/1, 10b/8, 50b/11
k.+ından 10b/7, 16a/3, 32b/13, 34a/14, 34a/8, 37b/5, 39b/7, 42a/3, 42b/17, 43a/14, 44a/16, 48b/16
k.+ını 9b/2
k.+ınuñ 42a/13
k.+ları 9b/8
k.+larınuñ 6b/13
[=20]
2. Arka, geri, arka taraf.
k. 47b/4, 53a/11
k.+ın 7a/5
k.+ına (ḳıçına ḳıçına) 7b/2
k.+ına ḳıçına 7b/2
[=5]

ḳıl İnsan ve hayvan vücudunda biten sertçe ve kalınca tüy.
k. 10a/11, 56a/7
k. bit- 11a/4, 23b/17, 23b/8
k. bitür- 24a/7
k.+ı 37a/16
k.+ını 18b/12
k.+ıyla 18a/14, 18b/4
k.+ları 23b/17, 55a/4
k.+laruñ 24a/4
[=11]

ḳıl- Etmek, eylemek, yapmak.

k.-alar 3b/17
k.-dı 1b/13, 3b/5, 4b/5
k.-dılar 4a/7
k.-mışdur 4b/2, 6a/7, 6a/9
k.-up 3b/3
[=9]
k. amel ḳıl- 3b/17
k. bünyad ḳıl- 4b/5
k. divar ḳıl- 3b/5
k. helāk ḳıl- 4a/7
k. mürekkeb ḳıl- 4b/2, 6a/7
k. tedbirin ḳıl- 3b/3
k. teşbih ḳıl- 6a/9
k. yarak ḳıl- 1b/13
[=9]

ḳılıç Kın içne konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz, uzun kesici silah.
k. 37b/12
k.+dan 58b/15
[=2]

ḳına Kına ağacının kurutulmuş yapraklarından elde edilen toz.
k. 36a/12, 52b/3
k. yaḳ- 19a/10
[=3]

kırañ Kenar.
k.+ları 34b/1
[=1]

ḳırḳ Otuz dokuzdan sonra kırk birden önce gelen sayının adı.
k. 19a/17, 57b/14
k. iki 11a/11
k. lule 2b/14
[=4]

ḳırḳ- (Tüylü hayvanların) Yününü veya kılını makasla kesmek.
k.-up 45a/9
[=1]

ḳırlanġıç Serçegillerden, gagası kısa ve ucu yassı, kanatları uzun ve sivri, bacakları kısa, siyah çatal kuyruklu, 15- 20 santim boyunda, küçük ve ince yapılı, göçebe ötücü kuş.
k.+boḳı 26a/11
[=1]

ḳırlanḳıç Kırlangıç.
k. boḳı 19b/16
[=1]

ḳısa İki ucu arasında az mesafe olan, boyu uzun olmayan.
k. 6b/11, 6b/8
k. ol- 6b/17
[=3]

ḳısac Kıskaç.
k.+ıla 48a/14
[=1]

ḳısım Bir bütünün bir bölümü.
k. 28a/2
[=1]

ḳısraḳ Dişi at.
k. 11a/2, 43a/12, 43a/17, 43a/7, 56a/6
k.+ı (ḳısragı) 43b/5
k.+uñ (ḳısraguñ) 42b/13
[=7]

ḳıssa Kısa hikaye, ibretli hikaye, fıkra, rivayet.
k.+dur 2b/8
[=1]

ḳış 22 Aralık'ta başlayıp 21 Mart'ta sona eren, sonbahar ile ilkbahar arasındaki yılın en soğuk mevsimi.
k. 12b/9, 55b/9
k.+da 54a/7
[=3]

ḳıyāmet Semavi dinlerdeki ortak inanışa göre takdir edilen zamanı gelince bu alemin ve bu alemdeki canlı cansız her şeyin bir anda mahvolup yok olması, ölülerin dirilmesi, ahiret hayatının başlaması olayı ve bu olayın meydana geldiği zaman.
k. +de (yevm-i ḳıyāmet) 5a/12
[=1]

ḳıymatlu Yüksek niteliklere sahip.
k. ol- 7a/8, 8b/6, 9a/7, 9b/2
[=4]

ḳıymatsuz Bir değer taşımayan, maddi veya manevi bir kıymeti olmayan.
k. ol- 11a/5
[=1]

ḳız Dişi cinsten çocuk yaşta kimse.
k.+saçı 7b/11

[=1]

ḳız- Ateşlenmek.
k.-ar 12a/7
k.-ınca 15a/1
[=2]
2. Aşırı derecede ısınmak, sıcaklığı çok çok artmak.
k.-mış 12a/4
k.-mış-iken 12a/2
[=2]

ḳızar- Rengi kırmızı olmak.
k.-a 51b/10
k.-ur 57a/5
[=2]

ḳızdır- Bk.ḳızdur-
k.-up 47b/6
[=1]

kızdur- Kızmasını sağlamak, kızmasına yol açmak.
k.-unca 28a/1
[=1]

ḳızġun Koşmaktan hararetli iken, terliyken.
k.+ıla 12a/1
[=1]

ḳızıl Parlak kırmızı renk.
k. 30b/5, 31b/16, 32b/10, 32b/3, 33b/11, 33b/11, 33b/4, 35a/6, 37b/11, 40b/14, 40b/14, 41b/10, 41b/10, 42a/7, 48a/9, 58a/14, 58a/15
k.+boya 52b/1, 52b/8
k.+ca kurd 31a/9
k. gül 26b/9, 28a/16
k. ol- 8a/6, 8b/11, 8b/16, 9b/5, 10a/5, 17a/4, 26b/8, 28a/15
k. ṣandal 54a/13, 54b/2
k. ṣoġan 50b/5
k.+üzüm 26b/3, 27a/2, 29a/7
[=36]

ḳızlu Şiddetli, kızışmış.
k. ol- 3b/8
[=1]

ki İki cümleyi sebep, sonuç ve çeşitli fonksiyonlarda birbirine bağlayarak birleşik cümle haline getirir.
k. 4b/1, 5b/2, 6a/16, 10a/15, 10a/6, 10a/6, 10a/7, 10b/13, 10b/15, 10b/17, 10b/3, 10b/4, 10b/6, 10b/8, 11a/3, 11b/2, 11b/4, 12a/1, 12a/12, 12b/15, 13a/10, 13a/5, 13b/12, 13b/8, 13b/9, 14a/13, 14a/16, 14b/11, 15a/14, 15a/17, 15b/11, 15b/8, 16a/10, 17a/4, 17b/5, 18a/3, 18b/9, 19a/2, 19a/4, 19a/7, 19a/8, 19b/13, 19b/16, 19b/6, 19b/6, 20a/3, 20a/8, 20b/6, 21a/16, 21a/2, 22a/4, 22b/16, 23a/10, 23a/8, 24a/6, 24b/13, 24b/14, 24b/15, 25a/5, 25b/12, 25b/6, 26b/16, 26b/7, 27a/10, 27a/9, 27b/12, 28a/13, 28b/11, 28b/12, 30a/8, 30b/15, 30b/16, 31a/11, 31a/15, 31a/17, 31a/9, 32a/10, 32a/8, 32a/9, 32b/12, 32b/9, 33b/1, 34a/7, 34b/10, 34b/2, 35a/17, 35a/4, 35a/8, 35b/12, 35b/5, 36b/11, 36b/16, 36b/5, 37a/13, 37a/8, 37b/13, 37b/2, 38a/1, 38a/14, 38a/16, 39b/6, 40a/5, 40a/6, 41b/16, 42a/2, 42b/15, 43b/12, 44a/10, 44a/16, 45a/15, 45b/11, 45b/3, 45b/5, 45b/8, 46a/16, 46a/4, 46a/6, 46b/16, 46b/17, 47a/1, 47a/15, 47a/17, 47a/2, 47b/10, 47b/12, 47b/16, 47b/17, 47b/2, 47b/3, 47b/5, 47b/5, 48a/1, 48a/12, 48a/13, 48b/17, 49a/1, 50a/11, 50a/12, 50b/16, 50b/3, 51a/10, 51a/15, 51a/3, 51a/8, 51b/10, 51b/7, 52a/13, 52a/15, 52a/6, 52b/16, 52b/17, 53a/15, 53a/8, 53a/9, 53b/17, 53b/17, 55a/10, 55a/4, 55a/5, 55a/8, 55b/4, 55b/8, 57a/11, 57a/5, 57a/7, 57a/8, 58a/13, 58a/14, 58b/10, 58b/12
k. (hassa ki) 9a/11
k. (madam ki) 20a/10
k. (meger ki) 14a/8
k. (zira ki) 7b/4, 11b/9, 14a/6, 41a/3, 57b/6
[=178]

kibrit Kükürt.
k. 51b/5

[=1]

kiçe Keçe.
k. 48b/11, 48b/7
[=2]

kilim Zemine veya sedir, divan vb. yerlere serilen, çeşitli renklerde motif ce çizgilerle süslü, halıdan daha ince, havsız, kıl veya yün dokuma.
k. 19a/14
[=1]

kim Hangi kimse.
k. 12a/8
k. (her kim) 12b/13, 59b/12, 60a/9
k.+isi 25b/11, 25b/12
[=6]

kim Ki.
k. 1b/6, 2a/5, 2b/3, 3a/17, 3a/4, 3a/6, 3b/11, 3b/2, 4a/3, 4b/11, 4b/12, 4b/13, 4b/13, 4b/17, 4b/7, 5a/16, 5a/2, 5a/9, 6a/11, 6a/12, 6a/13, 6a/14, 7b/5, 8b/15, 10a/10, 10a/12, 10a/13, 10a/9, 11b/17, 12a/17, 13a/1, 13a/12, 13a/7, 14a/10, 14a/3, 14b/9, 15a/15, 15a/16, 15b/2, 15b/9, 16a/6, 16a/8, 16b/13, 17b/6, 18a/12, 18a/13, 18a/17, 18b/3, 19a/14, 19b/14, 19b/2, 19b/8, 20a/17, 22a/2, 24a/14, 25a/11, 25a/12, 25b/10, 26b/17, 27a/2, 27b/11, 27b/14, 29a/14, 29b/2, 32a/7, 33b/2, 34a/17, 36a/9, 36b/17, 36b/7, 37a/7, 37a/9, 37b/14, 39b/4, 40b/12, 40b/13, 40b/14, 40b/8, 41a/17, 41a/5, 42a/13, 42b/14, 42b/17, 45b/16, 52a/13, 53a/3, 54b/11, 55b/3, 56a/3, 56a/4, 57a/12, 57b/10
k. (çün kim) 1b/12, 3a/5, 3b/6, 10a/3
k. (gerek kim) 8a/16
k. (meger kim) 7b/8
k. (nite kim) 4b/8, 5a/6, 5b/12, 6a/10
k. (ta kim) 4a/16, 5a/14, 15a/7, 17b/10, 18b/12, 29a/1, 34a/10, 35b/15, 38a/11, 38a/6, 42a/1, 45a/1, 46a/16, 49a/10, 50a/6, 51b/17, 52a/2, 53b/2, 57b/5
k. (zira kim) 9b/16
[=120]

kimesne Kimse.
k. 5a/9, 11b/3
[=2]

kimyon Maydonozgillerden, beyaz ve pembe çiçekli yaprakları dar ince şeritler halinde, 15-20 cm boyunda bir yıllık ıtırlı otsu bitki.
k. 42b/9
[=1]

kireç Sönmemiş kirecin su ile birleşmesinden meydana gelen madde, sönmüş kireç, kalsiyum hidroksit.
k. 18b/6, 19a/9, 51b/6, 52a/12, 52a/9, 53a/15, 53b/14
k.+i (kireci) 51b/1, 52b/17, 53a/1
k.+suyı 35a/15
[=11]

kiremit Kiremit üzerinde kızdırılan ve tıp için kullanılan zeytin yağı.
k. 53b/3
[=1]

kirpi Kirpigiller familyasından, 25-30 santim uzunluğunda, sırtı dikenlerle kaplı, tehlike halinde top gibi yuvarlanarak kendini dikenleriyle savunan böcekçil memeli hayvan.
k.+dikeni 24a/2
[=1]

kirpük Göz kapağının kenarlarında sıralanmış olan kıllar ve bu kıllardan her biri.
k.+i (kirpügi) 8a/3, 8a/7, 8b/2, 9a/14, 9a/9, 9b/1, 10b/16, 24a/5
k.+leri 8b/1, 10b/3
[=10]

kīs İçinde sıvı topanmış ur, kese.
k.+i 19b/13, 20b/3
[=2]

kise Bazı şeylerin içine konduğu kumaş veya meşin kılıf, kese.

k. 30a/14
[=1]

kisne ?
k. 20a/16
[=1]

kişi İnsan
k. 13a/11, 13a/12, 14a/6, 20b/11, 31a/2, 39a/4
[=6]

kişne- (At) ses çıkarmak.
k.-gen 10b/10
k.-meye 11a/3
k.-r 13b/12
[=3]

kişniç Maydanozgillerden yaprakları maydanoza benzeyen 30-50 santim beyaz çiçekli tüysüz parlak bir yıllık otsu bitki (coriandrum sativum)
k. 16b/12, 20b/2
k. toḫmı 54a/17, 54b/3
[=4]

kişür ?
k. toḫmı 54a/17
[=1]

kitāb Herhangi bir konuda yazılmış manzum veya mensur eser.
k. 3b/15, 4a/14
k.+ı 4a/11, 5a/16
k.-ı mezbureyi 4a/9
k.+la 3b/17
[=6]

ḳo- Koymak.
k. 56b/13
k.-dı 4b/16
k.-makdan 16a/7
k.-manuñ 13b/6
k.-r 11a/14
k.-rlar 12a/3
k.-rlarısa 57b/8
[=7]

kocın- Çekinmek.
k.-ı bas- 48a/15
k.-ur-ısa 48a/14
[=2]

kok- Koku çıkarmak.
k.-ar 56a/3
[=1]

ḳoḳu Cisimlerden yayılan zerrelerin burun zarındaki sinirlerde meydana getirdiği duyu.
k.+sı 15a/8
[=1]

ḳol (Hayvanlarda) Ön ayağın üst kısmı.
k.+ından 16a/10
[=1]

ḳolan Atın eğer ve semerini bağlamak için karnın altından geçirilerek bağlanan yassı bağ.
k.+ıla 35b/9
[=1]

ḳolay Zahmetsizce.
k.+ı 13a/12
k.+ınca 13a/15
[=2]

ḳon- Yurt edinmek, yerleşmek.
k.-dı 2a/1
[=1]

ḳonaḳ Konaklanan yer, menzil.
k. 13b/1
k.+ı (ḳonaġı) 13a/15
[=2]

ḳop- Yerinden ayrılmak.
k.-a 16b/11, 17b/11
k.-maga 25b/3
k.-sa 25a/11, 36a/15
[=5]

ḳopar- Kopmasına yer açmak.
k.-a 25b/2
k.-alar 21b/15, 23a/13
[=3]

ḳorḳu- Korkuya kapılmak, korku duymak, ürkmek.
k.-makdan 28a/13
[=1]

ḳoruḳ Olgunlaşmamış ekşi ve ham üzüm.
k. suyı 30a/17, 41a/4
[=2]

ḳoş- Görevlendirmek.
k.-dı 3a/15
[=1]
k. adam ḳoş- 3a/15
[=1]

ḳovuḳ Sıkışık olmayan, boş.
k. 57b/6

[=1]

koy- Bırakmak, yerleştirmek.
k. 45b/7, 45b/8, 46b/1, 47a/13, 47a/8, 55b/11, 55b/7, 55b/9, 56a/11, 56a/4, 56a/9, 56b/13, 56b/16
k.-a 13a/15, 56b/11, 61b/14
k.-alar 4b/15, 5a/14, 14b/12, 14b/15, 15a/7, 15b/2, 16a/13, 16b/15, 16b/8, 17a/1, 17a/15, 17a/3, 19a/11, 20a/2, 20a/5, 20b/3, 20b/5, 20b/9, 21a/1, 21a/1, 21a/10, 21a/14, 21b/1, 21b/8, 23b/2, 25a/9, 25a/9, 25b/4, 26a/15, 27b/5, 28b/7, 29a/13, 30a/15, 32a/11, 32a/7, 33b/16, 34a/10, 34a/9, 36b/10, 37b/1, 38a/6, 38b/15, 38b/7, 39a/12, 39a/13, 39a/5, 40a/8, 42b/4, 45a/17, 45b/14, 45b/17, 46a/12, 47b/1, 47b/13, 48a/9, 48b/3, 48b/6, 49a/8, 50a/5, 51a/5, 51b/2, 52a/4, 53a/1, 54b/13, 54b/2, 54b/4, 57b/14, 58a/1, 58a/5
k.-asın 55b/5
k.-up 15a/12, 15a/6, 20a/15, 22b/14, 37b/16, 38b/11, 38b/12, 38b/7, 39a/4, 44b/6, 45a/16, 46b/5, 47a/11, 51b/17, 53a/6, 60a/9, 61b/10, 61b/12, 62a/1
[=106]
k. açuk ḳoy- 20a/15
k. asa ḳoy- 34a/10
[=2]

ḳoyı Akışkanlığı az olan, kesif.
k. ol- 44a/11
[=1]

ḳoyu 1. Akışkanlığı az olan, kesif.
k. 19b/1
k. ol- 48a/7, 50a/12
[=3]
2.Kendi renginin karaya çalar tonunda olan.
k. 15a/16
k. ḳoyu 15a/16
[=3]

ḳoyun Geviş getirenlerden, eti, sütü ve yapağısından, faydalanılan, boynuzlu, memeli, evcil hayvan.
k. 9b/4, 16b/1, 18b/12, 36a/16
k.+ıñ 61b/3
[=5]

ḳoyur- Etki ettirmek.
k.-mayalar 13b/17
[=1]

ḳoyuvir- Artık tutmamak, bırakmak, salıvermek.
k.-eler 49a/5, 14a/1
[=2]

ḳoz Ceviz.
k. 30a/12, 30b/9, 32a/3, 33b/9, 40a/15, 41b/2, 55a/2
k. içi 57a/11, 57a/9
k. yaġı 33a/13, 42a/10
[=11]

ḳozaḳ Koza, kozalak.
k.+ı (servi ḳozaġı) 35a/13, 35b/6
[=2]

kök Bazı bitkilerin ilaç yapımında kullanılan dip kısımları.
k.+i 31b/1
k.+i (kebere köki) 32a/16
k.+i (boyan köki) 33b/12
k.+i (halime köki) 39b/1
k.+i (ḫatmī köki) 26b/12, 29a/7, 39b/15, 48b/13, 58a/17
k.+i (incir aġacının köki) 34a/3
k.+i (kerefs köki) 34a/3
k.+i (raziyāne köki) 34a/4
k.+i (süsen köki) 24b/5, 26a/17, 33b/7
k.+in 53a/5
k.+in (sarmaşuḳ köki) 56a/10
k.+ini (esrar köki) 45b/6
k.+ini (susam köki) 46a/13
k.+inin (kebere kökinin ḳabı) 43b/13
k.+ünden 49b/16
[=21]
2. Bazı şeyleri bulunduğu yere bağlayan dip bölümü, derinlerdeki alt ucu.
k.+ini 18a/4
k.+i 48a/2
[=2]

köknar Çamgiller familyasından, gövdesi boz, yaprakları kara, kışın yapraklarını dökmeyen, heybetli görünüşlü, kerestesinden yapılarda, gemicilikte, ve mobilyacılıkta faydalanılan, reçineli, kozalaklı orman ve süs ağacı.
k. içi 26b/1
[=1]

kömür Yüksek basınç veya yüksek sıcaklık altında bitkilerin yapısının değişmesi sonucu meydana gelen karbonca çok zengin, siyah, yanıcı, kalorisi yüksek madde.
k.+e (ḳara kömür) 21a/2
[=1]

köpük İnsanların ve hayvanların ağzında görülen salyamsı kabarcıklar.
k. 56b/16
[=1]

kör Görme duyusundan mahrum olan, görmeyen.
k. ol- 10b/16, 23a/10
[=2]

köşelü Köşesi olan.
k. 44a/5
[=1]

ḳūbā Atın burun çevresinde görülen, gözüne bulaşma riski olan, buzağıda ve tilkide sıklıkla rastlanan, kabuk bağlayan hastalık, temriye hastalığı.
k. 19a/2
[=1]

ḳuddise sirrehu Ruhu takdis olunsun anlamında dua sözü.
k. 39a/7
[=1]

ḳudret Kuvvet, güç, iktidar.
k. eli 4b/15
[=1]

ḳudur- Kuduz hastalığına yakalanmak.
k.-mazısa 57b/15
k.-sa 57a/4
[=2]

ḳuduz Kudurmuş hayvan.
k. 47a/2, 57a/10, 57a/12, 57a/4, 57a/7, 57b/11
[=6]

ḳuduz böceği hekimlikte yakı olarak kullanılan kın kanatlı bir böcek, kunduz böceği, (metinde zerarih).
k. 49b/2
[=1]

kūh-ı demavend Hamedan yakınlarında bir dağın adı.
k.+de 3b/5
[=1]

ḳul Hizmet için para ile satın alınmış insan, hürreyetine sahip olmayıp başkasının hükmü altında olan kimse.
k.+ı 2b/17
k.+ın 4b/7
k.+ına 2a/6
k.+ının 43a/8
[=4]

ḳula Al ile kır arasında bir at rengi.
k. (ḳurt ḳula at) 8a/16
k. at 8a/7
k.+dur 6a/12
[=3]

ḳulaḳ Başın iki yanında olan işitme organı.
k.+ı (ḳulaġı) 9b/2, 11a/4, 20a/10, 53a/8, 53b/9
k.+ına (ḳulaġına) 13b/10, 39a/3, 56a/10, 56b/1
k.+ında (ḳulaġında) 26b/15
k.+ınuñ (ḳulaġınuñ) 6b/3
k.+ıyla (ḳulaġıyla) 6b/14
k.+ları 6b/1, 8b/9
k.+ların 39a/4, 47a/15, 54a/9, 55a/9
k.+larını 12b/11
[=19]

ḳulaḳlu Kulağı olan.
k. 7b/13
k. (ḳamış ḳulaḳlu) 6b/3
[=2]

kulan İki üç yaşında dişi tay, kısrak.
k. dişlü 11b/13
[=1]

kulun Yeni doğmuş at yavrusu.

k. 43a/17
k.+cak 11a/7
k.+dişi 11a/12, 11a/14, 11a/14
k.+ı 43b/6
k.+ın 42b/14, 43a/12
k.+uñ 11a/8
[=9]

ḳulunç Vücutta, özellikle omuz başlarında duyulan şiddetli ağrı.
k.+dan 58b/16
k.+ı (kuluncı) 56b/14
[=2]

ḳurbaġa Küçük göl ve derelerde yaygın olarak bulunan, yumurta ile üreyen, derisi çıplak, sıçrayıcı ve yüzücü, kendine has bir ötüşü olan küçük hayvan.
k. 13b/4
k.+da 52a/13
[=2]

ḳurd Bazı çok küçük böceklere veya böcek larvalarına verilen isim.
k. (ḳızılca ḳurd) 31a/9
[=1]

ḳurdcuġaz Kurtçuk.
k. 61a/10
[=1]

ḳurdcuḳ Bazı böceklerin yumurtadan çıktıktan sonraergin karakterini kazanmadan önce geçirdiği devrelerin ilki, larva, sürfe.
k.+ı (aḳça ḳurdcuġı) 48a/2
[=1]

ḳurı Daha sonra yenmek veya kullanılmak için kurutulmuş.
k. 15b/14, 47a/9
k.+ḳabak 51b/11
[=3]

ḳurı- Islaklığı, yaşlığı kaybolarak kuru duruma gelmek.
k.-yınca 51b/13
[=1]

ḳurlaġan Atın ayağında olan, irinli, erkek ve dişi olmak üzere iki çeşidi bulunan, ihmal edilirse atın tırnağını yerinden çıkarabilecek hastalığın adı, dolama, et yaran.
k. 51a/9
[=1]

ḳurs Yuvarlak ve yassı nesne, disk.
k. 42a/8
[=1]

ḳursaḳ Kuşlarda ve bazı hayvanlarda yemek borusunda şişkin bir kısım olarak bulunan ilk sindirim torbası.
k.+ında (kursagında) 12a/10, 12a/13
[=2]

ḳurşun Ağır, yumuşak, kolayca dövülebilen, maviye çalan gri renkli, birçok kimyevi bileşikte kullanılan, yoğunluğu 11,3 erime derecesi327, atom ağırlığı207,27 atom numarası 82, sembolü Pb olan metal element.
k. 19a/15
k.+ı 19a/13, 55b/15
[=3]

ḳurt Uzun ve yumuşak gövdeli omurgasız, bacaksız, ayaksız veya çok ilkel ayaklı sürünerek hareket eden küçük hayvan.
k. 35a/5, 52a/7

ḳurt Köpekgillerden, grisarı renkli, yırtıcı, etçill memeli hayvan.
k. dişi 56a/5
k.+ı (tatar ḳurdı) 61b/1
k. ḳula at 8a/16
[=5]

ḳurtçuġaz Kurtçuk.
k.+ları 4b/9
[=1]

ḳurtul- Sıyrılmak, uzaklaşmak, selamete çıkmak, halas olmak.
k.-a 37b/11, 57b/9, 60a/13
k.-maz 16a/4, 25b/12, 31b/16
k.-ur 25b/11
k.-ursın 2b/16
[=8]

ḳuru Bk. ḳurı.
k.16b/16, 32a/12
k. aġaç 16a/8
k. incir 28a/9
k. ḳabaḳ 50b/13

k.+sın 16b/16
[=6]

ḳuru- Bk. ḳurı-
k.-duġınca 53a/7
k.-mış 53b/17
k.-ya 18a/13, 38b/4, 53a/7, 54a/3, 56a/17
k.-yunca 53b/2
k.-yup 56b/12
[=9]

ḳuruluḳ Kuru olma durumu.
k.+dan 25a/4
[=1]

ḳurum İs.
k. 44a/14
[=1]

kurut- Kuru duruma getirmek.
k.+a (ḳuruda) 18a/4
k.-alar (ḳurudalar) 20b/3, 22a/16, 22a/7, 22a/8, 22b/6, 24a/7
k.-up (ḳurudup) 46a/13
[=6]

ḳuşt Tıpta kullanılan aromatik bir kök.
k. 26a/9, 31b/5
[=2]

ḳuş Yumurtlayan omurgalılardan, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, vücudu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların ortak adı.
k.+ı (yarasa kuşı ḳanı) 24a/3
[=1]

ḳuşluḳ Günün sabahla öğle arasındaki saatleri.
k.+a (ḳuşluga) 50b/4, 52b/11
[=2]

ḳutlu Uğurlu, mübarek.
k. ol- 10a/4
[=1]

ḳuvvetlendir- Kuvvetlenmesini, daha güçlenmesini, daha etkili duruma gelmesini sağlamak.
k.-ür 33a/8
[=1]

ḳuyruḳ 1. Hayvanların büyük bir kısmında gövdenin arka tarafında yer alan uzun ve esnek organ.
k.+ı (ḳuyrugı) 6b/7, 8a/10, 8a/14, 8a/3, 8b/10, 9a/14, 9a/5, 9a/9, 9b/14, 9b/8, 9b/9, 18a/14, 37a/9, 44a/8, 44a/9, 44a/9
k.+ın (ḳuyruġın) 7a/16, 44a/17, 47b/11
k.+ına (ḳuyruġına) 8a/17, 44a/17, 44b/2, 44b/6
k.+ından (ḳuyruġından) 56a/7
k.+ını (ḳuyruġını) 7a/12, 12b/10, 35a/8
k.+ınuñ (ḳuyruġınuñ) 6b/7
2. Bazı koyun türlerinde eritilerek yağı alınan uzantı.
k. yaġı 49a/2
[=29]

ḳuyruḳlu Kuyruğu olan.
k. 7b/13
[=1]

ḳuzġun Kırlarda tarlalarda yaşayan, ekinlere zararlı böcekleri, kemirgenleri yok ettiği için tarım için faydalı karga türlerine, özellikle kara kargaya verilen isim.
k. gözlü 10a/6
[=1]

ḳuzı ḳulaġı Kara buğdaygillerden, çiçekleri iki evcikli, geniş yapraklarından salata yapılan ve sebze olarak yenen, nemli topraklarda yetişen, birkaç yıllık otsu bitki.
k. toḫmı 28a/17
[=1]

küçük Ölçüleri bakımından aynı cinsteki benzerlerinden daha alçak, daha dar daha kısa ve daha ufak olan.
k. 38a/11, 61b/10
[=2]

kükürd Beyazımsı açık sarı renkte, tabiatta kristal halinde veya şekilsiz (amorf) bulunan, mavi bir alevle yanarak nefes almaya engel olan keskin kokulu bir gaz yayan, kauçuğun gereğince sertleştirilmesinde, kibrit, kağıt, barut, böcek ilacı, sülfirik asit

imali gibi yerlerde kullanılan, yoğunluğu yaklaşık 2, erime derecesi 115, atom ağırlığı32,06, atom numarası 16 sembolü S olan element.
k. 24a/11
[=1]

kül Yanan şeylerden arta kalan toz halindeki madde.
k. 25b/1, 62a/14
k.+e 47a/3
k.+i 62a/14
k.+in 36a/11, 44b/9, 47a/1
k.+in (fınduk ḳabınuñ küli) 24a/8
k.+in (hurma çekürdegi küli) 55b/12
k.+ini 18b/13, 36a/14, 51b/11, 52a/3
k.+üni 36b/12
[=14]

küllī Bütün, hep.
k.+si 7b/8
[=1]

küncüd Susam.
k. 15a/9
k. (aḳ küncüd yaġı) 55b/10
k. yaġı 44b/2, 45b/1, 46a/7
[=5]

kündüs Ağacın ortasındaki kav gibi yumuşak madde.
k.+i (meyʿa kündüsi) 36b/13
[=1]

küp Karnı geniş dibi dar toprak kap.
k. 33a/17
[=1]

kürek Omuzun arka ve alt bölümünde bulunan, üçgen şeklinde ince ve geniş kemik.
k.+inden(küreginden) 56b/14
[=1]

küspe Yağlı tohum veya bitkilerin yağı çıkarıldıktan sonra kalan ve hayvan yemi, yakacak, gübre olarak kullanılan katı kalıntısı.
k. 37a/13, 37b/5
[=2]

labada İki çeneklliler sınıfının kara buğdaygiller familyasından, sulak yerlerde, su kenarlarında kendiliğinden yetişen, yaz aylarında yeşilimtrak ufak çiçekler açan, yaprakları sebze gibi kullanılan, çok yıllık otsu bitki, efelek.
l.yapraġı 35b/2
[=1]

lāciverdī Lacivert renginde.
l. 20b/1
[=1]

laden Ladengillerden, beyaz, kırmızı ve pembe çiçekli ağaççık veya çalı.
l. 41b/13
[=1]

laḥẓa Zamanın göz açıp kapayıncaya kadar geçen en kısa parçası.
l. 50b/7
[=1]

lākin Ama, ancak, fakat.
l. 2b/4
l. (ve lakin) 14a/11, 16a/3
[=3]

lapa Pirinç, bulgur vb. nişastalı tanelerin su ile kaynatılarak bulamaç haline getirilmiş şekli.
l. 49b/4
[=1]

latīf Zevk ve ruh okşayıcı ince bir güzelliğe sahip olan, hoş, nazik, yumuşak.
l. ol- 9b/8
[=1]

lāzım Gerekli lüzumlu.
l.+dur 5a/6
[=1]

leblāb Sarmaşık.
l. 15a/5
[=1]

legen İçinde öteberi yıkanan veya çeşitli işlerde kullanılan yayvan kap.
l. 46a/17
[=1]

leşker Asker.
l. 1b/13, 5a/17
l.+e 3b/2
l.+i 2a/4

[=4]

leşkersüz Askersiz.
l. ol- 5a/17
[=1]

līkin Lakin, ama.
l. (ve līkin) 11b/8, 19a/5, 57a/13
[=3]

loḳma Bir seferde yutulacak miktardaki yiyecek.
l. 15b/13
l. (lokma lokma) 55b/1
l. (lokma lokma it-) 25b/16
l.+lokma 55b/1
l.+lokma it- 25b/16
[=5]

luʿāb Salya.
l.+ı (boy toḫm luʿabı) 22b/17
l.+ı (boy toḫmı luʿabı) 33a/15
l.+ı (kettan toḫm luʿabı) 22b/17
l.+ın 30b/8
l.+ıyla (ḳatuna luʿabı) 28b/2, 41b/11, 42a/8
[=7]

lūle Boru.
l.+si 2b/14
[=1]

maa'l-kıssa Hikayeye göre.
m. 3b/7
[=1]

mādām Başına getirildiği cümleyi "değilmi ki, -diği için, -diğine göre" gibi anlamlarla daha sonraki cümleye bağlar.
m.+ki 20a/10
[=1]

madde İnsanın dokunma, görme, tat alma, koklama duyuları ile tespit edebildiği, özelliklerini ölçüp biçebildiği, uzayda yer kaplayan, parçalandığı zaman enerjiye dönüşen, yoğunlaşmış enerjiden ibaret nesne, zaman ve mekanla sınırlı nesne.
m. 26a/1, 53a/9
m.+dür 25b/10
[=3]

maḥbūs Bir yere kapatılmış, hapsedilmiş.
m. it- 3a/13, 3a/17
[=2]

maḥmūde Mahmude bitkisinin köklerinden elde edilen ve müshil olarak kullanılan reçine kıvamındaki madde.
m. 17a/11, 29b/12, 29b/8, 30a/5, 33b/17, 35a/12, 41a/7
[=7]

maḳʿad Anus
m.+ı 55a/4
m.+ına 34b/5
m.+ınuñ 34b/1
[=3]

māl Kar sağlamak maksdıyla alınıp satılan şeyler, tüccar malı, emtia.
m.+ (meşām mālı biz)

maʿlūm Herkes tarafından bilinen öğrenilmiş olan.
m. ol- 14a/10, 60b/7
m. olın- 62a/12
[=3]

māmīrān Daha büyükçe kırlangıç otu.
m.-ı çini 22b/9
[=1]

maʿmūr Gelişip güzelleşmiş, bayındır duruma gelmiş.
m.+ābādān it- 2a/3
[=1]

manġır Bir cins bakır para.
m. 38b/14
[=1]

maraż Hastalık, illet.
m. 3b/12, 16a/4, 34a/2, 52a/13, 61a/12
m.+dur 16a/4
m.+uñ 19a/1
[=7]

marul Birleşikgillerden, salatası yapılan, çiğ olarak yenebilen, yeşil ve bol yapraklı bitki.
m. suyı 24b/8
m. toḫm 41b/8
m. toḫmı 28b/5
[=3]

maşır Kamış.
m. 22b/3, 26a/12
[=2]

māṣîra Küçük pipet.

m. 14b/1, 21b/12, 22a/9, 22b/7, 23a/7, 23b/10, 23b/15, 26a/7
[=8]

maṣlaḥat İyi olan ve iyiliğe yol açan, hayır getiren, fayda sağlayan şey.
m.+dur 4a/3
[=1]

maṣṭakī Saḳız ağacı, fıstık ağacı vb. kabuğundan elde edilen ṣaḳız, bir nevi reçine.
m. 23b/2, 24a/15, 26a/13, 26b/1, 27a/11, 27b/2, 29b/4, 32b/5, 33a/6, 33a/9, 34b/11, 38a/7, 41a/11, 41a/17, 43a/1, 43a/6, 43b/16, 44b/15, 47b/8, 48a/4
m.+yi 21b/5
[=21]

maya Maya, öz.
m.+sına 48b/4
[=1]

mayıs Yaş sığır pisliği, taze gübre.
m.+ı (tavşan mayısı) 57b/12
[=1]

mazu Servigiller familyasının kozalaklılar takımından, her mevsimde yeşil, yapraklı, yassı dallı bir orman ve süs ağacı.
m. 26a/17, 34b/17, 35a/12, 35b/6, 41b/12, 51a/15, 51a/4
[=7]

mecāl Güç, kuvvet, derman, takat.
m.+i 30a/9
[=1]

mecmūʿ Hepsi, bütün.
m. 58b/16
m.+ın 31b/6
[=2]

mefhūm Anlam.
m.+ı 3a/2
[=1]

meger Ancak, yalnız.
m. 12b/15, 25b/17
m.+ki 14a/8
m.+kim 7b/8
[=4]

Mehemmed bin İskender Edirnevī Özel isim.
m. 4a/13
[=1]

mekan Yer, mahal.
m.+ından 1b/6
[=2]

mekkī Mekke'ye ait.
m. (mürr-i Mekkī) 22a/13, 29a/9

melalet Keder.
m.+den 2b/10
[=1]

melhem Merhem.
m. 17b/8
[=1]

men Beyin.
m.+i (keler meni) 34a/16
[=1]

menzil 1.Ok, kurşun, gülle vb. şeylerin eriştiği uzaklık, erim.
m. 13a/7
m. al- yol almak 4b/14
[=2]
2. Konak yeri.
m.+e 13a/9
[=1]

mercümek Baklagillerden, ufak boylu, beyaz çiçekli, ve pek çok türü olan bir tarım bitkisi.
m. 36b/7, 41b/8
m.+i (mercümegi) 36b/5, 45a/11
m. ṣuyı 24b/8
[=5]

merhem İçinde gerekli etkili maddeler bulunan, uymuşak ve koyu kıvamda, yağlı veya yağsız, deri üzerine sürülerek kullanılan ilaçların ortak adı.
m. 17b/12, 17b/15, 18a/12, 18a/2, 18a/7, 19a/1, 19b/1, 19b/3, 20b/8, 24a/7, 37b/2, 38b/1, 45a/8, 48b/9, 49a/14, 51b/7, 52a/8, 52b/4, 52b/8, 53b/1, 53b/4, 53b/8, 54a/4, 55b/13, 57a/16
m.+den 34b/4
m.+i 45a/9
[=27]

merḥūm Ölmüş bir müslüman erkekten bahsedilirken, ismin başına veya sonuna getirilerek

"Allah'ın rahmetine kavuşmuş, rahmetli" anlamında kullanılır.
m. 39a/7
[=1]

mersin Mersingillerden, kışın yapraklarını dökmeyen, Akdeniz sahillerinde çok bulunan, eğri büğrü gövdeli, beyaz çiçekli, hoş kokulu, uzun ömürlü ağaç.
m. 30a/15, 49a/13
m.+i 50a/9
m. toḫmı 30b/6, 31a/5, 31b/17, 43a/15
m. yaġı 24a/14
m. yapraġı 34b/15
[=9]

Merzi Hazar bölgesinde bir yer adı.
m. 23b/13
m. (tutiya-yı merzi) 22a/5, 22b/10
[=2]

meṣelā Misal olarak, örnek olarak, söz gelişi.
m. 25b/3, 57b/4
[=2]

meşām Şam.
m.+malı biz 61b/17
[=1]

meşhur Herkesçe bilinen.
m.+dur 4b/3, 10a/17, 58a/9
[=3]

meşin Saraçlık, ciltçilik, marokencilik gibi iş dallarında kullanılan, tabaklanmış, sepilenmiş, koyun vb. hayvan derilerinin kalitesi en düşük olan çeşidi.
m.+e 34b/14
[=1]

mevīzeç Hekimlikte kullanılan bir çeşit hezaren, delphinium.
m. 24b/3, 33a/10
[=2]

meyʿa Günlük ağacı
m.+kündüsi 36b/13
[=1]

meydān Üzerinde bina vb. şeyler bulunmayan, düz açık ve geniş yer, açıklık, alan, saha.
m. 14a/2
m.+a 8b/17
[=2]

meyl Eğilme veya bir yana eğilmiş olma.
m. it- 7a/10
[=1]

mezkūr Az önce adı geçen, sözü edilen.
m. 27b/5
[=1]

mı Soru edatı.
m. 3b/1
[=1]

mıḳdār Bir şeyin ölçüsü, sayısı, veya ölçülebilme, sayılabilme, azalıp çoğalabilme durumu, nicelik.
m. 28b/16, 28b/17, 29a/15, 30a/6, 37b/6, 45a/2, 46a/17, 61b/8
m. (bir mıkdar) 26a/5
m.+ı 2b/7, 12b/4, 13a/5, 13a/7, 16b/9, 40b/9, 52b/9
[=16]

mısrī Mısır ülkesine ait.
m. (gülnar-ı mısri) 26a/17, 30b/5, 31a/5, 35b/6
[=4]

mīḫ Çivi, büyükçe çivi.
m. 17b/10, 48a/11, 48a/16, 48a/16, 48b/4
[=5]

mihrbān Şevkatli, muhabbetli, güleryüzlü.
m.+dur (raʿiyyet-i mihrban) 5b/11

mil Kemik, fildişi gibi şeylerden yapılan ve göze sürme çekmek için kullanılan ince uzun alet.
m. 20b/14
[=1]

milḥ Tuz.
m. 22b/1, 22b/8, 24b/2, 30a/5
m. -i hindi 29b/3, 30a/2
[=5]

miʿmār Binaların projesini hazırlayan, planını çizen ve plana göre güzel bir biçimde yapılması için gerekli her türlü işi yapan kimse.
m.+lar 1b/7

[=1]

minvāl Biçim, şekil, yol, tarz.
m. 58a/11
[=1]

misk Misk otu.
m. 27b/4
[=1]

miṣḳal Son zamanlarda sadece altın, gümüş, inci gibi kıymetli maden ve mücevherleri tartmakta kullanılan ve kullanıldığı yere, zamana göre değişiklik gösteren, yaklaşık 1,3 veya 1,5 dirhem yahut 20 veya 24 kırat ya da 4,009 veya 4,80 gr. karşılığı kabul edilen ağırlık ölçüsü birimi.
m. 61b/1
[=1]

mīzac Bir insanın vücudunda bulunan kan, safra vb. unsurlardan birinin nispetindeki, yaratılıştan gelen fazlalık sebebiyle ortaya çıkıp o insanı benzerlerinden farklı duruma getirdiğine inanılan hal.
m.+ı 5b/2, 5b/3
[=2]

mīzān Mahşer günü herkesin dünyada yaptığı iyilik ve kötülüklerin tartılıp değerlendirileceği manevi tartı.
m.+a 5a/14
m.+da 5a/12
[=2]

muʿālece Bir hastalığa karşı tedavi uygulama, ilaç verme.
m. it- 16a/5
[=1]

muʿaẓẓam Çok büyük, pek kocaman.
m. 2a/2
[=1]

muḥabbet Sevgi.
m.+in (bende muhabbeti) 5a/3
[=1]

muḫālif Uygun olmayan, uymayan, benzemeyen (şey) aykırı, zıt.
m. iken 4b/4
[=1]

Muhammed Mustafa Özel isim.
m. 58b/7
[=1]

muharra ?
m. 38b/6, 43a/3, 45a/2
[=3]

muḥāṣara Bir yerin yahut bir birliğin etrafını askerle çevirip giriş, çıkış ve ikmal yollarını kesme, kuşatma.
m. it- 3b/8
[=1]

muḥat Çevresi kuşatılmış.
m. 58b/16
[=1]

muḥāṭara Tehlikeli durum.
m.+dur 47b/4
[=1]

muḥkem Sıkıca, bolca, iyice.
m. 24a/13, 36b/14, 37b/16, 43a/3, 44a/13, 45a/7, 46a/17, 52a/1, 52b/10
[=9]

muḥtāc Bir şey veya kimseye ihtiyacı olan, ihtiyaç duyan.
m.+dur 5b/7
[=1]

muḫtelif Farklı, çeşit çeşit, türlü.
m. 6a/11
[=1]

muḳarred Sevimli.
m.+inden 4b/7
[=1]

muḳarrer Olacağı veya yapılacağı şüpheye yer bırakmayacak şekilde kesinleşmiş, kesin şüphesiz muhakkak
m.+dur 37b/9, 50a/3
[=2]

muḳl Bir çeşit kokulu reçine; bu reçinenin elde edildiği ağaç; Mekke pelesenk ağacı
m. 32a/1, 43b/13, 43b/17
[=3]

mūm Daha çok reçineli ağaçların meydana getirdiği, bazan tabiatta billurlaşmış halde de bulunan

kısmi olarak oksitlenmiş hidrokarbonlar.
m. 18b/16, 23a/17, 32b/6, 36a/2
m.+a 33a/11
m.+ı 24a/12, 24a/9, 25a/6, 26a/10, 34b/3, 39b/1
m.+ıla 34b/13
[=12]

mumla- Bir şeyin üstüne mum sürmek.
m.-yup 20a/14
[=1]

murd Mersin ağacı.
m. agacı 35b/1
[=1]

murdar Kirli, pis, iğrenç.
m.+dur 51b/14
[=1]

murdarlık Gübre.
m. 18b/10
[=1]

muṭbaḫ Mutfak.
m.+ına 1b/11
[=1]

muṭīʿ Uyan, itaat eden, tabi olan (kimse)
m. ve ferman ol- 2a/16
[=1]

mübārek Hayırlı, uğurlu.
m.+dür 10a/16
m. ol- 10a/1, 10a/2
[=3]

mücerreb Denenmiş, sınanmış, tecrübe edilmiş.
m. 53a/3
m.+dür 15a/12, 15b/7, 20a/17, 25b/7, 39a/2, 46b/5, 53a/8, 55b/5, 58a/9, 59a/1, 60b/16, 61a/12, 61a/6, 61a/8, 61b/2, 61b/7, 62a/11, 62a/6
[=19]

müd Değeri kullanıldığı yere göre değişen, eski bir tahıl ölçeği ve bu ölçek miktarı tahıl.
m. (yüz müd) 1b/12
[=1]

müfid Yarar sağlayan, faydalı.
m.+dür 54b/13
[=1]

mühr-i süleyman Hz. Süleyman'ın mühründe bulunduğu söylenilen birbirine geçmiş iki üçgen şekli.
m. 61a/8
[=1]

mühre Kabuk.
m. 53b/2
[=1]

mühtemme ?
m. 3a/4
[=1]

mülemma Renk renk.
m. 49b/2
[=1]

müleyyen Yumuşak
m. 34b/7
[=1]

münāsib Uygun, yerinde.
m. 61b/11
m.+dür 15b/7
[=2]

mür Bir çeşit zamk.
m. 36a/6, 43b/15
m. (mürr-i Mekkī) 22a/13, 29a/9
[=2]

mürdeseng Doğal kurşun oksit.
m. 17b/14, 18a/5, 18b/13, 19a/16, 25a/5, 34b/2, 36a/10, 48a/5, 50b/16, 51a/6, 51b/5
m.+i 51b/13
[=12]

mürekkeb Birleşik.
m. ḳıl- 4b/2, 6a/7
[=1]

mürver Hanımeligiller familyasından, kabuksuz meyvesi zeytine benzeyen, demet halindeki beyaz, güzel kokulu çiçekleri kabızlık giderici, ateş düşürücü, vücuda rahatlık verici, idrar çoğaltıcı hassaları sebebiyle hekimlikte kullanılan, yaprakları karşılıklı ağaççık.
m. yapraġı ṣuyı 49b/15
[=1]

müşkil Çetin.
m. 16a/4
[=1]

mütegayyir Başka bir şekle giren, başka bir hal alan, başkalaşan.
m. ol- 50a/3
[=1]

müyesser Nasip olmak.
m. ol- 2b/9
[=1]

müzil Aşağı, bayağı duruma getiren, zillete düşüren, zelil kılan.
m.+ine (aʿdā-yı müzil) 4b/14
[=1]

na-gah Ansızın, birdenbire.
n. 7b/1, 12a/5, 55b/2
[=2]

nāfiʿ Faydalı.
n.+dür 38b/10, 49b/3, 49b/5, 49b/7, 61b/4, 61b/6
n. ol- 50a/3, 52a/15
[=8]

nahif Zayıf, çelimsiz, arık.
n. (zaif ü nahif) 4a/12
[=1]

naʿl at, eşek gibi binek ve yük hayvanlarının tırnaklarının aşınmasını önlemek için ayaklarına çakılan demşr parçası.
n. 13b/3, 13b/3, 48b/3
n.+ı 48a/15, 48b/2
[=5]

naʿldar?
n. 48a/15, 48a/17
[=2]

nalla- (Hayvanın ayağına) Nal çakmak.
n.-yalar 48b/3, 48b/7
[=2]

naʿlsuz Nalı olmayan.
n. 13b/3
[=1]

naʿlsuzluḳ Nalı olmamak.
n.+a (naʿlsuzluġa) 13b/6
[=1]

nām İsim.
n. 39a/6
[=1]

namāz İslam dininde belli kurallara göre günde beş vakit yapılması müslümanlar üzerine farz kılınmış olan ve islamın beş şartından birini teşkil eden ibadet.
n.+ı 14b/1
n.+ından 16a/2
[=2]

namaz böri ?
n. 31a/15
[=1]

naʿnā Ballıbabagillerden, beyaz, pembe ve morumsu çiçekli sapsız ve tüylü yapraklı, ıtırlı, hazmı kolaylaştırıcı, spazm kesici, uyarıcı hassaları sebebiyle eczacılık ve ırtiyatçılıkta kullanılan otsu bitki.
n. 33a/5
[=1]

nar Nargillerden, düzgün ve parlak yapraklı, canlı kırmızı, iri çiçekli, hafif dikenli ağaççığın, içinde sıra halinde dizili ve üzerinde yenmeye elverişli kırmızımsı saydam etsi bir kısımla kaplı çok sayıda çekirdek bulunan, portakal büyüklüğündeki sert kabuklu meyvesi.
n. 31b/8, 32a/1, 41b/2, 43a/15
n. (tatlu nar ḳabı) 24b/5
n. (tatlu nar ḳabınuñ ṣuyı) 24b/9
n. ḳabı 35b/6
n. ṣuyı 27a/6
[=8]

nāṣūr Vücudun, özellikle el ve ayakların devamlı sürtünmeye uğrayan yerlerinde üst derinin sertleşmesi ve kalınlaşması sonucunda meydana gelen sertlik.
n. 19b/4
[=1]

naẓīr Benzer, eş.
n. ol- 7b/7
[=1]

nazük Hareketleri karşısındakinde hoşnutluk uyandıracak şekilde ince, zarif, ölçülü, yumuşak ve terbiyeli olan.

n. 7b/12
[=1]

ne 1. Hangi şey.
n. 3b/12, 6b/15, 7a/4, 58b/8
[=12]
2. Bazı kelimelerle kullanıldığında bunlara aşırılık anlamı katar ve kelimenin anlamına göre şaşma, yakınma, memnuniyet, beğenme, takdir vb. ifade eder. (bu anlamda ne kadar'ın kısaltılmış şekli olup tekrar edilerek de kullanılır.)
n. 9b/12, 12a/17, 12b/1,
3. hangi miktarda, ne ölçüde.
n. 54a/1
4. nasıl
n. 62a/10
n.+dür 3b/14
5. Özlem ve esef ifade eden temenni sözü, keşke.
n.+nola 3b/15
6. Ne anlama geliyor, ne ifade ediyor?
n. nola 7b/10

necis Pislik.
n.+i (adam necisi) 49a/16
n.+in 58a/4
n.+ini (gügerçin necisi) 49b/6
[=3]

nefes Akciğerlere hava alıp verme, ve bu yolla alınıp verilen hava, soluk.
n.+i 9a/15, 20a/11, 47a/16, 54a/11, 54b/11, 55b/6
n.+in 47a/16, 47b/11, 55b/6
n.+ini 45b/10, 46a/5
n. vir- 15b/10
[=12]

neft̤ Ham veya arıtılmış petrol.
n. 14b/10, 15b/3, 16a/13, 17b/12, 18b/15, 43a/5, 52a/14, 52a/14
n. (aḳ neft) 48a/7
[=9]

nemrek Nemli.
n. 34b/6, 41a/16, 50a/3
[=3]

nesne Belli bir ağırlığı, maddesi ve hacmi olan her türlü cansız varlık, şey.
n. 7b/1, 7b/9, 12b/2, 14a/14, 18b/2, 20b/12, 22a/2, 23b/16, 23b/8, 38b/3, 48b/4, 51b/14, 57a/6
n. (akça nesne) 20a/4
n.+den (dört nesne) 5b/3
n.+ler 7b/6, 15a/16
n.+lerden 12a/9
n.+nüñ 23a/12
n.+nüñ (akça nesne) 21b/14
n.+nüñ (dört nesne) 5b/9
n.+si 38b/9
n.+ye (dört nesne) 5b/6
n.+yi 5b/2, 12b/6, 35a/9
[=26]

neşter Cerrahların kesmek ve yarmak için kullandıkları keskin ve sivri uçlu ufak bıçak, bisturi.
n. 37a/17
[=1]

neʿūẕü bi-llāh Tehlikeli, nahoş bir durum karşısında "Allah'a sığındık, Allah korusun" anlamında kullanılır.
n. 20a/11
[=1]

nevbet Nöbet.
n. ile 39a/4
[=1]

nevʿ Cins, tür.
n.-i dīger 38b/10, 39a/10, 39a/6, 49b/5
[=4]

nezd Yan, kat, huzur.
n. eyle- 62a/1
[=1]

neẕr Adamak.
n. it- 39a/8
[=1]

nıṣf Yarım.
n.+ı 40a/3
n.+ını 61a/11
[=2]

nice 1.Ne kadar
n. 13a/11, 14a/4
2. Tür, çeşit.

n.+si 15b/8
[=3]

nilüfer Nilüfergiller familyasından, durgun sularda ve havuzlarda yetişen, uzun saplı, yuvarlak ve geniş yaprakları su üzerinde yüzen, beyaz, pembe, mavi ve sarı büyük çiçekli su bitkisi.
n. 26b/10, 30b/17, 32b/13, 58a/15
[=4]

nişān Belirti, semptom.
n. 17a/4, 24b/14, 25a/11, 25b/12, 26b/17, 27a/9, 30b/15, 31a/9, 32a/9, 32b/9, 39b/4, 42b/15, 47b/10, 48b/17, 50b/3, 52a/15, 52b/16, 54a/8, 55a/3, 55a/8
n.+ı 26b/7, 28b/12, 30a/7, 31a/15, 40a/5, 43b/12, 58a/13
[=27]

nişasta Mısır, buğday vb. tahıllardan, mercimek, bezelye gibi baklagillerden ve patatesten elde edilen una benzer madde.
n. 22a/13, 27a/5, 32a/1, 40b/1, 41b/9
[=5]

nite Nasıl.
n. kim 4b/8, 5a/6, 5b/12, 6a/10
[=4]

niyyet Bir şeyi yapmayı önceden kurma, zihinde tasarlama, yapmayı aklına koyma, yapmaya karar verme.
n.+ine 5a/9
n.+ine (ġaza niyyeti) 5a/13
[=2]

noḫūd Baklagillerden, sarımtrak çiçekli, 50 santim boyunda, yurdumuzda tanesi için, bazı ülkelerde de yem bitkisi olarak yetiştirilen bir yıllık bitki.
n. 43a/1
n.+ı 12b/3, 12b/4, 32a/11
[=4]

noḳṣān Eksiklik, kusur.
n. 56b/17
[=1]

nūr Gözle görülen aydınlık,maddi şeyleri görmeye yarayan ışık, ziya.
n.+ı 20a/10
[=1]

nuşadır Amonyum sülfat.
n. 55a/17
[=1]

nūşādur Amonyum sülfat.
n. 18b/6, 19a/8, 22a/4, 22b/4, 24b/10, 24b/2, 26a/12, 46b/13, 47a/7, 50a/12, 53a/15
[=11]

nüsḫa Muska.
n.+yı 46b/4
n. -i at sıraçası 61b/15
[=1]

o İşaret sıfatı olarak en uzakta olan kimse veya şeyi işaret yoluyla belirtir.
o. 4a/9, 5a/5
[=2]

od Ateş.
o. 4b/3, 16a/13, 27b/13
o.+a 6a/9, 21a/7, 44a/12
o.+dan 4b/10
[=7]

odun Yakılmak üzere kesilmiş ağaç.
o. 13b/12
[=1]

og- Elini bir şeyin üzerinde bastıra bastıra gezdirmek.
o.-alar 30a/17
[=1]

oġlan Erkek çocuk.
o.+ını (adam oglanı) 6a/11
o.+ları 3b/14
o.+sidügi 24a/3, 47a/8
o.+uñ 50b/9
[=5]

oġlan aşı Çiriş otu. Andrum sativum.
o. 14b/6, 16a/11, 49b/10, 57a/15
[=4]

oġrı Hırsız.
o. 59b/14
o.+dan 60a/13
[=2]

oġul Cinsiyeti erkek olan evlat.

o.+ı (oġlı) 2a/13
[=1]

oġur Yön.
o.+dan 13b/17
[=1]

oḳ Yay denilen aletle fırlatılan ve ucunda sivri bir demir bulunan ince, kısa değnek, tir, sehim,navek.
o. 13a/5, 13a/6
o.+dan 14a/7, 58b/15
[=4]

oḳ- Ovmak.
o.-alar 31a/7, 32a/12, 33b/3, 43a/3
[=4]

oḳı- Bir yazıda ne yazıldığını sadece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek.
o. 56b/9
[=1]

oḳra- (At) Su ve yem arzusuyla mırıltı şeklinde kişnemek.
o.-dugıdur 13a/17
o.-maga 15b/15
[=2]

oḳu- bir yazıda ne yazıldığını sadece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek.
o. 56a/14
o.-yanlar 4a/16
o.-yup 56b/1, 62a/3
[=4]

ol 1. Üçüncü tekil şahıs sıfatı.
o. 2b/15, 2b/8, 3a/2, 3a/4, 3b/16, 3b/17, 4a/5, 4a/7, 5b/5, 5b/7, 7b/10, 9b/17, 10a/11, 10a/14, 10a/8, 10b/3, 10b/6, 10b/7, 10b/8, 11a/4, 11b/6, 12b/14, 12b/7, 13a/1, 13a/3, 13b/12, 13b/17, 13b/9, 14a/16, 14a/3, 14b/12, 14b/16, 15a/5, 15a/7, 16b/10, 16b/11, 16b/8, 17a/6, 18a/12, 18a/3, 19a/10, 19a/4, 19a/7, 19b/3, 20a/5, 21a/1, 21a/4, 21a/9, 21b/14, 22a/1, 23a/10, 23a/12, 23a/15, 23b/17, 24a/1, 24a/4, 25a/7, 25b/1, 26a/1, 28a/7, 31b/3, 33b/1, 33b/5, 34a/6, 34b/4, 35a/2, 35a/9, 35b/12, 36a/4, 36b/1, 36b/10, 36b/3, 36b/7, 37a/10, 37a/8, 37b/10, 38a/3, 38a/4, 38a/7, 38b/3, 39a/12, 40a/9, 40b/6, 41b/17, 43b/5, 44b/10, 44b/11, 44b/11, 44b/13, 44b/16, 45a/13, 45a/3, 45a/8, 46b/1, 47a/11, 47a/3, 47a/4, 47a/5, 48a/3, 48b/2, 48b/3, 48b/5, 49a/3, 49b/4, 50b/1, 51b/12, 51b/13, 51b/2, 51b/3, 52a/10, 52a/13, 52a/2, 52a/4, 52a/7, 52a/8, 52b/10, 52b/14, 52b/9, 53a/1, 53a/10, 53a/3, 53a/4, 53a/5, 53a/7, 53a/7, 53a/9, 53b/12, 53b/13, 53b/14, 53b/9, 54a/4, 54b/10, 54b/11, 54b/12, 54b/6, 55b/16, 56a/12, 56a/3, 56b/1, 56b/11, 56b/15, 56b/16, 57a/11, 57a/12, 57a/16, 57a/2, 57b/11, 57b/2, 57b/7, 57b/8, 57b/9, 58a/7, 58a/8, 59a/2, 59b/12, 60a/1, 60a/10, 60a/12, 61b/11
o.+vaḳt 11a/2
[=161]

2. Üçüncü tekil şahıs zamiri.
o. 3a/9, 10b/15, 11a/1, 14a/5, 24a/16, 25b/10, 36a/12, 44a/6, 48a/15, 49a/6, 50a/7
ana 36b/5
aña Oraya 56b/11
anda Orada 3a/17
andan 2b/5, 8b/14, 11b/11, 14a/17, 15a/9, 18b/13, 19a/1, 19a/15, 19b/4, 19b/9, 21b/8, 22a/8, 22a/8, 24a/1, 24a/13, 24b/4, 30a/16, 31a/3, 32a/12, 32b/13, 33a/16, 33b/2, 34b/1, 36a/3, 36b/8, 37a/17, 37b/14, 37b/5, 42a/3, 42b/17, 43a/14, 44a/14, 45a/6, 48a/1, 48a/3, 49a/1, 49a/3, 50b/15, 50b/16, 50b/16, 50b/17, 52a/1, 52a/10, 52a/12, 53a/2, 53a/3, 53b/2, 54a/16, 54b/7, 55a/15, 55b/8, 56a/2, 57a/11, 57a/8

andan soñra 16b/5, 16b/9, 17a/7, 17b/11, 18a/4, 18b/12, 19a/12, 19a/8, 21a/2, 21b/16, 23a/14, 25a/10, 26a/1, 29b/6, 30b/10, 31a/3, 31b/11, 33b/15, 34b/16, 35b/12, 35b/15, 36a/13, 37b/7, 38a/9, 39b/7, 41a/3, 43a/3, 45a/11, 45a/17, 45b/13, 47a/12, 47b/14, 48b/8, 49a/12, 50a/9, 51b/10, 51b/13, 51b/3, 51b/8, 52a/7, 52b/1, 52b/12, 52b/12, 52b/3, 52b/5, 53b/2, 54a/13, 54a/14, 54b/5, 58a/7, 62a/14, 62a/9
anı 2b/5, 13b/5, 16b/4, 20a/4, 35a/5, 35a/9, 37a/10, 38a/12, 38a/2, 38b/9, 48a/13, 48a/2, 48b/5, 52a/13
anlara 11a/10
anun-ıla 15a/4
anuñ 2a/7, 2b/10, 4b/14, 6a/12, 6a/12, 6a/13, 6a/14, 7a/8, 7b/3, 7b/5, 7b/7, 9a/17, 11b/5, 11b/6, 14b/15, 15b/9, 16b/7, 34b/1, 41b/15, 43a/17, 45a/15, 45b/3, 45b/5, 46a/4, 46a/6, 47a/14, 53a/13, 53b/17, 55b/4
anuñ-ıla 4a/4, 16b/7, 18a/12, 42b/12, 45a/7, 55a/12
añа 2a/13, 2a/16, 2b/14, 2b/4, 5b/4, 6b/2, 19a/3, 20b/13, 21b/10, 25b/10, 34a/17, 34b/3, 35b/11, 37a/10, 37b/13, 39a/16, 50a/11, 50b/13, 53a/14, 62a/12
o.+añı 2b/3
o.+dur 2b/6, 15b/11, 19b/6, 22a/2, 31a/9, 42b/14, 42b/15, 45b/3, 45b/5, 46a/4, 46a/6, 47a/15, 55b/4, 58a/14
[=201]

ol- meydana gelmek, vuku bulmak.
o.-a 4a/16, 5a/15, 6a/17, 6a/17, 6a/17, 6b/1, 6b/1, 6b/10, 6b/11, 6b/12, 6b/12, 6b/16, 6b/2, 6b/3, 6b/4, 6b/4, 6b/5, 6b/5, 6b/5, 6b/6, 6b/6, 6b/7, 6b/8, 6b/9, 6b/9, 6b/9, 7a/1, 7a/1, 7a/11, 7a/11, 7a/12, 7a/14, 7a/2, 7a/2, 7a/4, 7a/6, 7a/6, 7b/10, 7b/11, 7b/12, 7b/13, 8b/15, 8b/16, 9a/12, 9a/2, 9a/2, 9b/10, 9b/10, 9b/12, 9b/17, 9b/8, 10a/1, 10a/11, 10a/12, 10a/13, 10a/5, 10a/7, 10b/16, 10b/16, 10b/3, 10b/7, 11b/6, 12a/11, 12a/17, 12b/1, 13a/7, 13a/9, 15a/9, 15b/4, 17a/11, 17b/12, 17b/16, 17b/8, 18a/2, 18a/7, 18a/9, 19a/15, 19b/3, 20b/15, 20b/17, 20b/8, 21a/15, 21a/4, 21a/6, 21a/7, 21b/12, 22b/13, 22b/9, 23a/2, 24a/7, 25a/13, 25b/9, 26a/7, 27b/16, 27b/8, 28a/8, 29a/14, 30a/14, 30b/12, 30b/9, 33b/9, 34a/11, 35a/3, 35b/10, 36a/14, 37a/2, 37b/4, 38b/1, 38b/13, 38b/15, 39a/2, 39a/5, 40b/9, 41a/7, 42a/9, 44b/1, 44b/12, 44b/14, 44b/17, 44b/5, 44b/7, 45a/10, 45a/12, 45a/14, 45a/4, 45a/8, 45b/14, 45b/3, 45b/4, 46a/10, 46a/15, 46a/5, 46b/15, 46b/2, 47a/14, 47a/16, 47a/8, 47b/2, 47b/9, 48a/11, 48b/10, 49a/13, 49b/8, 50a/12, 50a/3, 50a/4, 50a/7, 50b/9, 51b/10, 51b/17, 51b/3, 51b/8, 52a/15, 52a/3, 52a/5, 52b/4, 52b/7, 52b/9, 53b/1, 53b/15, 53b/4, 53b/8, 54a/1, 54a/4, 54b/10, 55a/2, 55a/4, 55a/5, 55b/12, 55b/15, 55b/2, 55b/9, 56a/10, 56a/11, 56b/12, 56b/13, 56b/17, 56b/9, 57a/3, 57b/15, 59b/13, 59b/15, 60a/14, 60b/7, 62a/4
o.-an 3b/6, 6a/1, 6a/2, 6a/3, 8b/16, 10b/1, 10b/2, 11b/16, 15a/10, 15b/11, 15b/7, 19b/7, 25b/8, 35b/12, 37a/11, 39a/7, 50a/7, 52b/11, 61b/6
o.-dı 1b/8, 1b/8, 2b/11, 2b/9, 3a/5, 3b/12, 3b/8, 3b/9, 5a/16, 11b/17
o.-duġı 37a/6
o.-duġın 3a/8
o.-duḳda 16a/13, 61b/14
o.-duḳdan 36a/5, 52b/14

o.-dur 24b/13, 45a/15
o.-ıcak 3b/16, 5a/15, 11a/12, 14a/2, 20b/3
o.-ına 12b/6
o.-ınan 15b/7, 21b/5
o.-ınca 15b/15, 16b/3, 33b/2, 37b/7, 44a/11, 49b/13, 53a/2, 61b/13, 62a/14
o.-ındı 5b/13, 5b/14
o.-ısar 2a/14, 2a/16
o.-madı 3b/8
o.-mak 46a/10, 50a/3, 56a/2, 58a/4
o.-maḳdan 43b/1
o.-maḳdandur 27b/11
o.-maḳlıġa 3b/10
o.-maya 6b/11, 6b/13, 6b/17, 6b/17, 7a/15, 7a/16, 7a/7, 8b/16, 9b/7, 21a/6, 40b/8, 42a/2, 46a/12, 57b/11, 58a/6, 59b/15, 60a/14
o.-mayaydı 4a/1
o.-maz 5a/17, 5a/17, 5b/1, 5b/12, 5b/5, 7b/8, 10a/4, 30a/9
o.-maz-ısa 52a/16
o.-maz ise 9a/11, 17b/13, 23a/9, 41a/1, 45a/12
o.-mazısa 38a/15, 49a/4
o.-mışdır 48a/17
o.-muşdur 56b/17
o.-sa 8a/16, 8a/17, 8a/3, 8a/8, 8b/15, 9a/9, 10b/14, 17a/3, 19b/13, 21b/10, 22a/2, 22b/16, 22b/16, 23a/17, 26b/15, 26b/7, 27b/9, 28a/11, 30b/13, 31a/15, 31a/5, 31a/9, 32a/8, 32b/9, 34a/6, 34a/7, 35b/11, 35b/3, 36a/8, 36b/11, 36b/15, 36b/4, 37a/12, 38a/10, 38b/13, 39a/10, 39a/16, 39b/4, 40a/5, 42b/13, 43b/12, 44a/9, 45a/15, 45a/5, 46a/10, 46a/4, 47b/10, 47b/9, 49a/8, 49b/3, 50a/5, 50b/13, 51b/15, 52a/12, 52a/17, 52b/16, 55b/14, 55b/16, 55b/6, 56a/17, 56a/9, 56b/10, 58a/13, 58a/4, 58a/6, 60b/15, 61a/12, 61b/1, 62a/12
o.-sun 4a/5, 13a/11, 14a/10, 58b/12
o.-unca 48a/7
o.-up 5a/13, 8a/10, 8a/9, 9a/1, 38a/10, 56a/3, 56b/14
o.-ur 5b/12, 7a/8, 7a/9, 7b/16, 7b/4, 7b/4, 7b/6, 7b/6, 8a/13, 8a/13, 8a/13, 8a/14, 8a/15, 8a/16, 8a/2, 8a/2, 8a/6, 8a/6, 8a/7, 8b/1, 8b/11, 8b/12, 8b/13, 8b/13, 8b/13, 8b/17, 8b/2, 8b/5, 8b/5, 8b/6, 8b/6, 8b/7, 8b/7, 8b/8, 9a/10, 9a/15, 9a/2, 9a/3, 9a/4, 9a/4, 9a/6, 9a/7, 9a/7, 9a/9, 9b/10, 9b/13, 9b/13, 9b/15, 9b/2, 9b/4, 9b/6, 9b/7, 9b/9, 10a/1, 10a/11, 10a/12, 10a/14, 10a/15, 10a/16, 10a/2, 10a/5, 10a/6, 10a/7, 10a/9, 10b/14, 10b/15, 10b/16, 10b/17, 10b/17, 10b/3, 10b/4, 10b/7, 10b/9, 11a/11, 11a/12, 11a/16, 11a/17, 11a/5, 11a/5, 11a/6, 11b/1, 11b/10, 11b/2, 11b/2, 11b/3, 12a/12, 12a/5, 12b/5, 13b/1, 13b/4, 14a/7, 14a/9, 14b/8, 15a/14, 15a/16, 15a/4, 15b/9, 16a/7, 16a/8, 16a/9, 17a/4, 17b/5, 18b/1, 18b/2, 18b/2, 19a/2, 19a/3, 19a/4, 19a/5, 19a/6, 19b/15, 20a/10, 20a/10, 20a/17, 20a/4, 20b/1, 20b/2, 21b/10, 21b/11, 22a/3, 23a/10, 23a/8, 23a/9, 23b/8, 23b/9, 25a/5, 25b/12, 25b/14, 25b/3, 26b/16, 26b/8, 26b/8, 27a/1, 27b/10, 28a/13, 28a/14, 28a/15, 28b/12, 29a/6, 30a/9, 30b/14, 30b/15, 31a/16, 31b/14, 31b/14, 31b/15, 32a/10, 32a/9, 32b/11, 32b/11, 34b/10, 34b/9, 34b/9, 35a/11, 35a/17, 35a/5, 35a/6, 35a/6, 35b/3, 35b/4, 35b/4, 36a/16, 37a/8, 37b/15, 38a/12, 40b/13, 41a/2, 41a/3, 41b/17, 41b/17, 42b/14, 42b/15, 43b/1, 43b/3, 43b/6, 43b/7, 44a/5, 44b/8, 46b/17, 47a/3, 47b/10, 47b/17, 47b/3, 48a/15, 48a/2, 48b/1,

49b/10, 50b/4, 51a/12, 51a/13, 51a/13, 51a/14, 51a/8, 51a/9, 51b/15, 52a/13, 52a/7, 52b/15, 52b/16, 53a/12, 53a/12, 53a/13, 53b/11, 53b/17, 54a/10, 54a/11, 54a/12, 54a/6, 54a/7, 54a/8, 56a/2, 57a/1, 57a/11, 57a/7, 57b/6, 58a/14, 61a/10, 61a/11
o.-ur-ısa 5b/5, 5b/7, 7a/8, 7b/3, 8a/4, 8a/6, 8a/9, 8a/11, 8a/11, 8a/12, 8a/14, 8a/15, 8a/4, 8a/7, 8a/8, 8b/1, 8b/2, 8b/3, 8b/4, 8b/3, 8b/5, 8b/7, 9a/1, 9a/7, 9b/1, 9b/3, 10a/14, 11b/14, 11b/14, 20a/12, 20b/15, 23b/17, 34a/2, 38a/3, 39b/3, 44a/4, 44a/7, 45b/8, 47b/4, 48b/2, 49a/6, 52b/13 53b/9, 55b/10, 57a/1, 57b/2, 58b/14, 62a/11
o.-ur ise 8a/10, 8b/10, 8b/11, 9a/13, 9a/14, 9a/15, 9a/3, 9a/5, 9a/5, 9a/8, 9b/1, 9b/11, 9b/12, 9b/14, 9b/15, 9b/4, 9b/5, 9b/5, 9b/6, 10b/14, 13b/11, 16a/5, 17b/16, 18a/14, 18b/8, 19b/2, 20b/13, 20b/9, 21b/7, 23b/16, 25b/3, 27a/7, 28a/3
o.-uram 2b/12
o.-urdı 1b/12, 1b/9
o.-urmış 35a/4
o.-uyorlar 3b/12
[=672]
o. ʿadet ol- 46a/10, 58a/4
o. aġır ol- 5a/13
o. aḳ ol- 8a/14, 8b/2, 8b/7, 9a/12, 9b/11, 10b/3
o. ʿarız ol- 61b/1
o. āsūde ol- 39a/7
o. atsız ol- 5a/17
o. ayblu ol- 10b/17, 10b/9
o. az ol- 8a/7
o. ażametlü ve heybetlü ol- 2a/14
o. bahalu ol- 9a/10, 9b/12
o. beraber ol- 27b/16
o. berk ol- 14a/9, 38a/12
o. bitmiş ol- 10a/11
o. boylı ol- 9a/1
o. böyle ol- 8b/1, 8b/16, 10a/14
o. böyük ol- 7a/8
o. cefākar ol- 8a/13
o. cem ol- 1b/8, 43b/1
o. çaḳır ol- 10a/12, 10b/1
o. çaḳur ol- 11b/2
o. çāre ol- 3b/8
o. çekilmiş ol- 9b/17
o. çıkmış ol- 38a/10
o. çoḳ ol- 9a/2
o. def ol- 15a/9, 15b/4, 35a/3, 39a/2, 49b/8, 62a/4
o. delü ol- 8a/15
o. deyegen ol- 9a/7
o. dibek ḳarınlu ol- 8a/4
o. düz ol- 9a/3
o. eksük ol- 5b/5, 5b/7, 7b/3
o. emin ol- 59b/13, 59b/15, 60a/14
o. eski ol- 39b/3
o. eşkün ol- 8a/13, 8b/6, 9a/2
o. eyü ol- 7b/16, 7b/4, 8a/7, 9a/9, 9b/13, 12a/12, 13b/1, 17b/13, 28a/8, 44b/1, 48a/11, 49a/13, 50a/4, 50a/7, 53b/15, 57a/3
o. ġaʿib ol- 52b/14
o. ġaliz ol- 37b/7, 53a/2
o. gerek ol- 3a/5
o. gibi ol- 11b/1, 21b/12, 23a/9
o. giçi ol- 38a/10
o. giçirek ol- 8b/4
o. giñ ol- 8a/9, 9b/3
o. gökçek ol- 10a/1
o. gönlü ol- 13b/11
o. görmez ol- 8b/2, 8b/7, 8b/8, 10a/14, 10a/15, 10a/7, 10b/14, 10b/15, 10b/17, 10b/4
o. göyinmiş ol- 22b/13
o. göyünmiş ol- 22b/9
o. ḫabar ol- 1b/8
o. halāṣ ol- 15b/15, 29a/14
o. ḥall ol- 51b/17
o. ham ol- 12a/5
o. harāb ol- 20a/10
o. harc ol- 1b/12
o. hārun ol- 55b/16
o. hāsıl ol- 18a/9, 30b/12
o. hasta ol- 46a/12, 58a/6
o. hastarak ol- 11b/17

o. helāk ol- 2b/12, 3b/10, 3b/12, 4a/1, 25b/12, 29a/6, 40b/8
o. hor ol- 9b/13, 10a/16
o. hoş ol- 3a/8, 16b/3, 20b/15, 21a/15, 23a/2, 27b/8, 35b/10, 36a/14, 37b/4, 38b/13, 39a/5, 44b/12, 44b/14, 44b/17, 44b/5, 44b/7, 45a/10, 45a/12, 45a/14, 45a/4, 45b/3, 46a/10, 46b/15, 47a/14, 47a/8, 47b/2, 52a/3, 52a/5, 52b/7, 55b/12, 55b/15, 55b/2, 56a/10, 56a/11, 56b/12, 56b/13, 56b/17, 56b/9
o. hünerlü ol- 7a/9, 8b/1, 8b/5, 9a/15, 9b/12, 9b/4
o. hünersiz ol- 8a/6, 9b/7
o. ısırgan ol- 8a/16, 10a/6
o. ıssı ol- 12a/17, 16a/13
o. ihtiyaç ol- 25b/3
o. incüklü ol- 9a/13
o. ḳabara ol- 49a/8
o. kahil ol- 8a/14, 32a/10
o. ḳalın ol- 20b/15
o. ḳara ol- 7a/1, 7a/1, 7a/6, 8a/3, 8a/8, 8b/15, 8b/3, 9a/14, 9a/9, 9b/1, 9b/10, 9b/14, 10b/16, 21b/7
o. ḳaraca ol- 11a/17
o. kısa ol- 6b/17
o. kıymatlu ol- 7a/8, 8b/7, 9a/7, 9b/2
o. ḳıymatsuz ol- 11a/5
o. ḳızıl ol- 8a/6, 8b/11, 8b/16, 9b/5, 10a/5, 17a/4, 26b/8, 28a/15
o. ḳızlu ol- 3b/8
o. ḳoyı ol- 44a/11
o. ḳoyu ol- 48a/7, 50a/12
o. kör ol- 10b/16, 23a/10
o. ḳutlu ol- 10a/4
o. latif ol- 9b/9
o. leşkersüz ol- 5a/17
o. malum ol- 14a/10, 60b/7
o. muʿti ve fermān ol- 2a/16
o. mübārek ol- 10a/1, 10a/2
o. müteġayyir ol- 50a/3
o. müyesser ol- 2b/9
o. nāfiʿ ol- 50a/3, 52a/15
o. nazīr ol- 7b/8
o. öyle ol- 5a/15
o. sadurak ol- 9b/6
o. sak ol- 7a/4, 8a/13, 9a/6
o. ṣaḳaġu ol- 56a/2
o. sancu ol- 42b/13
o. ṣaru ol- 8a/15, 27a/1, 28a/14, 31a/16
o. sarurak ol- 10b/14
o. sayrı ol- 2b/11
o. sekil ol- 9a/8, 9b/1, 9b/8
o. sersem ol- 17a/3
o. silahsız ol- 5b/1
o. sivri ol- 25a/13
o. siyah ol- 8a/10
o. sovuk ol- 12b/1, 20a/12
o. sual ol- 27b/9
o. sürçek ol- 10b/7
o. şadıman ol- 4a/5
o. şiş ol- 34a/6, 34a/7, 55b/14
o. şum ol- 10a/11, 10a/12, 10a/9, 10b/3
o. tahrir+ol- 21b/5
o. tamam ol- 5b/5, 14a/2, 61b/14
o. tar ol- 8a/9
o. tebslü ol- 8b/13
o. tecrübe ol- 56b/17
o. tertib ol- 5b/14
o. tımar ol- 23a/9, 38a/15
o. tıraş ol- 52b/11
o. tiz ol- 8b/13
o. tonuk ol- 10a/13
o. uzun ol- 6b/17, 8a/10, 8a/12, 8b/10, 8b/3, 9a/1, 9a/15, 9a/5, 9b/10, 10b/7
o. uzunrak ol- 11b/14
o. vacib ol- 5a/16
o. vaki ol- 3b/12, 3b/16, 48b/1, 48b/2
o. vakt ol- 15a/16, 18b/2, 57a/7
o. verem ol- 26b/15, 26b/7, 39b/4
o. yarar ol- 13a/9
o. yaşar ol- 11a/12
o. yavuz ol- 10a/5
o. yeyni ol- 5a/15
o. yorga ol- 9a/3
o. yufḳa ol- 20b/13
o. yumrı ol- 9a/2, 9b/15
o. yumurçak ol- 35b/4

o. yügrük ol- 7b/4, 8b/17, 8b/6, 9a/4, 9b/10
o. yürügen ol- 8b/11, 8b/5, 9b/15
o. zaif ol- 3b/9, 30a/9
o. zayil ol- 21a/4
o. zikr ol- 5b/13, 12b/6, 15b/7
o. zirek ol- 14a/7
o. zişt ol- 11a/5
o. ziyan ol- 60a/14
[=317]

olağan Olması tabii olan, alışılmışın dışında olmayan, tabii, normal.
o.+dur 19b/5
[=1]

olın- Olmak fiiline konu olmak.
o.-a 62a/12
[=1]
o. malum olın- 62a/12
[=1]

omuz Vucutta boynun iki yanında kalan, kolların gövdeye bağlandığı kısım.
o.+ı 35b/11
o.+ıla 7a/11
o.+ından 13b/14
[=3]

omuzlu Omuzları geniş olan.
o. 6b/9
[=1]

on Dokuzdan sonra onbirden önce gelen sayının adı.
o. 11b/2, 13b/6, 17a/10, 17b/14, 18a/5, 18a/6, 18b/13, 18b/14, 18b/15, 19a/15, 19a/16, 23b/13, 24a/10, 24a/15, 24a/15, 27a/2, 27a/2, 27a/3, 29b/3, 30a/14, 30b/3, 31b/3, 32a/12, 32a/12, 33b/13, 33b/17, 33b/3, 33b/3, 33b/4, 38a/8, 39a/9, 40a/12, 40b/5, 41a/11, 41a/13, 41a/9, 41b/5, 42a/5, 42b/10, 42b/9, 43a/15, 45a/6, 46a/14, 47b/7, 48a/5, 48a/5, 48b/7, 50a/1, 50b/10, 51a/15, 51a/7, 51b/5, 53b/7, 54b/2, 54b/2
o. beş 17a/14, 18b/16
o. beşdür 11b/11
o.+ını 11b/3
o. iki 7b/10, 16b/17, 51a/4
o. iki biñ 1b/10
o. kerre 1b/9
[=64]

onar On sayısının her birine on veya her defasında on tane anlamına gelen üleştirme şekli.
o. 27a/12, 31b/17, 32a/1, 43b/15, 43b/16, 54b/16
[=6]

oñ iki On birden önce, on üçten sonra gelen sayının adı.
o. 7b/9
[=1]

ora O yer.
o.+da 53b/10

orta Ne çok fazla ne çok az olan.
o. boylu 6b/10
[=1]

ot Bir iki mevsim veya bir yıl, pek azı da daha fazla yaşadıktan sonra kuruyan, toprak üstündeki kısımları odunlaşmayıp yumuşak kalan küçük bitkilerin ortak adı.
o. 15a/4, 19a/12, 47a/14, 53a/4, 53a/7, 54b/12, 56b/11, 56b/4, 57a/1
o.+a 42b/6
o.+dur 20a/17
o.+ı 56b/11, 57a/2
o.+ı (anduz otı) 22b/1, 22b/8, 24b/2
o.+ı (bemyal otı) 44a/5
o.+ı (çörek otı) 15b/16
o.+ı (çörek otı yağı) 49b/10
o.+ı (güyegü otı) 24b/6, 54b/8
o.+ı (sıçan otı) 18b/7, 53a/17
o.+ı (sıgır otı) 40a/11
o.+ın 14b/14
o.+ın (sıçan otı) 18a/15
o.+ına (turaḳ otı) 53a/4
o.+ları 16b/7, 29b/6, 32a/2, 34b/14, 35a/1, 35a/13, 35a/2, 42a/16, 42b/5, 50a/17, 51a/16, 53b/7
o.+u (sıçan otu) 38b/1
o.+uñ 15a/5, 15a/7, 53a/4
[=43]

ot(II) İlaç, em.
o. 47a/5

o.+ı 17b/10, 20b/17, 21a/11
o.+lar 14b/10
o.+ları 18a/8, 18b/16, 21a/7, 24a/12, 24b/12, 31a/8, 33a/12, 41b/14, 42b/4, 45a/3, 51b/1, 51b/6
[=17]

ot Ateş.
o. 19b/10, 47b/6, 47b/8
[=3]

otluḳ Hayvan otlatılan yer, mera, çayır.
o. 54a/14
[=1]

otur- Vücudun belden yukarısı dik duracak ve vücut ağırlığı kaba etler üzerine binecek şekilde bir yere yerleşmek.
o.-alar 13b/15
o.-mayalar 13b/15
[=2]

otuz Yirmi dokuzdan sonra, otuzbirden önce gelen sayının adı.
o. 16a/1, 17a/15, 17a/9, 18a/5, 27a/2, 27a/4, 29b/1, 31b/2, 32a/13, 50b/9, 62a/8
o. (yüz otuz) 12b/7
o.+ı 11a/11
o.+ına 11b/11
o.+iki biñ 1b/8
[=15]

ov- Elini bir şeyin üzerinde bastıra bastıra gezdirmek.
o.-alar 18a/13, 39a/5, 45b/14, 51b/8, 57a/9
[=5]

ovala- Ellerini bir şeyin üzerinde gezdirmek.
o. 61b/8
[=1]

oy- Yontmak, kazmak veya delmek suretiyle bir şey üzerinde çukur oluşturmak.
o.-alar 48b/5
[=1]

oynat- Oynamasını, hareket etmesini sağlamak.
o.-ur (oynadur) 51a/14
[=1]

oyul- Üzerinde oyulmak işi yapılmak.
o.-mış 48b/10
[=1]

öd Karaciğer tarafından salgılanan yeşil sarı renkte acı sıvı, safra.
ö.+iyle (keçi ödi) 22a/1, 23a/15
ö.+iyle (sığır ödi) 43b/8
[=3]

ögle Güneşin gökyüzünde en yüksek noktada bulunduğu, günün sabahla ikindi arasındaki vakti, gün ortası.
ö.+ye 31b/11
[=1]

ökçe Topuğun arka kısmı.
ö.+si 7a/6, 7b/12
ö.+sinden 50a/4
[=3]

öksür- Akciğerlerdeki havayı birdenbire ve gürültülü bir sesle dışarı vermek.
ö.-ür 27a/1
[=1]

öksürük Solunum organlarının kasılması ve zorlanmasıyla ciğerlerdeki havanın gürültülü bir şekilde ağızdan dışarı atılması.
ö. 58a/13, 61b/2
ö.+dür 27b/9
ö.+i (öksürügi) 26b/8
[=4]

öl- Hayatı sona ermek, yaşamaz olmak, can vermek.
ö.-memege 2b/6
ö.-meyem 2b/3
ö.-mez-ise 57a/10, 57b/10
ö.-se 43b/6
ö.-ür 57b/10
ö.-ür-ise 57b/9
[=7]

ölmiş sirke
ö. 46a/11, 58a/5
[=2]

ölüm Bir canlıda hayati fonksiyonların tam ve kesin bir şekilde sona ermesi durumu.
ö.+e 2b/3

[=1]

ön Arka, sağ ve soldan başka dördüncü yön, görünen ileri taraf.
ö.+i 9a/7
ö.+inden 24b/1
[=2]

öñ Arka, sağ ve soldan başka dördüncü yön, görünen ileri taraf.
ö. 7a/15, 7a/3, 11b/12, 61b/16, 62a/4
ö.+i 6b/16, 10b/7
ö.+inden 9b/2,10b/8, 26a/1
ö.+ine 6b/15, 7a/4, 45b/7, 61a/7
ö.+ünden 28b/4, 45b/11, 50b/8, 53a/9
[=18]

öñürtmeg Ön kısım.
ö.+ine 44a/17
[=1]

örgic Devenin sırtındaki tümsek, hörgüç.
ö.+i (devenin örgici yağı) 43b/14
[=1]

örpük ?
ö. 51b/15
[=1]

ört- Üstüne bir şey koymak, örtülü duruma getirmek.
ö.-eler 55a/16
ö.-er 21b/10, 23a/9
[=3]

öyken Akciğer.
ö. 52a/6
ö.+i 52a/7
ö.+ine 42b/8
[=3]

öyle Güneşin gökyüzünde en yüksek noktada bulunduğu, günün sabahla ikindi arasındaki vakti, gün ortası.
ö.+ye 52b/12
[=1]

öyle Ona benzer, onun gibi.
ö. ol- 5a/15
[=1]

özdek 1. Ağacın köke yakın olan kütük kısmı, ağaç gövdesi.
ö.+inde (özdeginde) 61a/10
2.Bitki kökü.
ö.+ini 15a/5
[=2]

paça Koyun, keçi, sığır gibi kasaplık hayvanların kesilmiş ayağı.
p. yaġı 52a/11
[=1]

pādişāh Büyük hükümdar.
p. 2a/11, 2a/5, 3a/11, 5a/16
p.+ı 3a/15
p. -ı cihan 3b/11
p.+lar 5b/6
p.+lara 5a/15, 5a/4
p.+laruñ 5b/8
p.+uñ 4a/10
[=10]

pak Temiz.
p. 62a/9
p. it- 35b/12, 37a/16
[=3]

pamuḳ Pamuk bitkisinin, tohumlarının etrafını kaplayan çeşitli işlerde kullanılan yumuşak, ince beyaz teller.
p. (eski pamuḳ) 48a/8
[=1]

panbuḳ Bk. pamuḳ
p. 17b/13, 37b/1
p. (eski panbuḳ) 36b/10
p.+a (panbuġa) 22a/12
p.+a (eski panbuġa) 18b/17
p.+a (panbuġa) 22b/14, 24b/17
p.+dan 36b/6
p.+ı (panbuġı) 37b/15
p.+ıla (eski panbuġ-ıla) 18a/9
p.+ıla (eski panbuġ-ıla) 24b/4, 35a/1, 38b/2
p.+ıla (panbuġ-ıla) 23a/1, 24b/7, 48b/6
[=16]

panpuḳ Pamuk.
p. (eski panpuk) 19b/12
[=1]

para Alışverişte ödeme aracı olarak kullanılmak üzere devlet tarafından basılıp tedavüle çıkarılan, üzerinde itibari değeri yazılı bakır veya maden.

p.+sı 38b/14
[=1]

pāre Parça.
p. 16b/8, 19a/14, 33a/12, 34a/11, 34b/14, 35b/8, 36b/1, 37a/13, 37a/14, 37a/15, 41b/14, 44b/4, 48b/14, 53a/6, 55b/14, 61b/7, 61b/7
p. (pāre pāre) 40b/7
p. pāre 40b/7
p.+sin 52a/6
p.+siyle 16b/2, 19a/14, 48b/7
[=23]

parmaḳ İnsanın ve bazı hayvanların el ve ayaklarının son bölümünü oluşturan eklemli uzantılardan her biri.
p. 31a/13
[=1]

paslan- Üzerinde pas oluşmak.
p.-maz 56a/1
[=1]

pazu Ispanakgillerden, A ve C vitaminleri bakımından zengin, yaprakları sebze olarak yenen, iki yıllık otsu bitki, yabani pancar, yaban pancarı.
p. yapraġı 17a/16
[=1]

pekmez Üzüm, dut, vb. meyvelerin koyuca bir kıvama gelinceye kadar kaynatılmasından elde edilen tatlı sıvı.
p.+i (ekşi pekmez) 44b/5
[=1]

penbe Pamuk.
p. ipligi 62a/3
[=1]

penīr Peynir.
p. 41a/11
[=1]

perçem Alna düşen kısa saç demeti.
p.+ine 62a/4
[=1]

perde Gözde billur tabakanın şeffaflığını kaybetmesinden ileri gelen ve görüşü engelleyen bulanıklık, katarakt, ak su, ak basma.
p. 22a/3
[=1]

peri Tabiat üstü bir güce sahip bulunduğuna inanılan, cin taifesinin çok alımlı ve çok güzel olanlarına verilen isim.
p. (div peri) 2a/15
[=1]

perkit- Sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek, tahkim etmek.
p.-di 3b/4
[=1]

persiyavüşan Eğrelti otu cinsinden, nemli yerlerde, taşlar arasında biten, yapraklarının sapları saça benzer bitki, baldırı kara.
p. 26b/4, 30a/1, 39b/15, 39b/8, 43a/10
[=5]

pes Şu halde.
p. 2b/6, 5a/4
[=2]

peyġamber Allah tarafından emirlerini kullarına bildirmekle görevlendirilmiş kimse, tanrı elçisi.
p. (Adem peyġamber) 58b/7
p. çerisi 1b/10
p.+ler 58b/8
[=3]

pirinç Buğdaygillerden, sıcak bölgelerde kökleri bol su içinde kalarak yetişen bir yıllık bitki.
p.+i (pirinci) 49b/4
p. unı 45b/16, 57b/17
[=3]

piş- Isı etkisiyle çiğliği ve hamlığı giderek yenilebilir duruma gelmek.
p.-e 21a/2, 43a/3, 45a/2
p.-miş süd 56a/8
[=4]

pişür- Isıda tutarak yenecek duruma getirmek.
p.-eler 51b/16
[=1]

pulluḳ Küçük parça, küçük ölçek.

p. 49b/14
[=1]

püskür- Şiddetle etrafa saçmak.
p.-eler 20b/10
[=1]

püskürt- Savurarak dışarı atmak.
p.-ür (püskürdür) ise 20b/11
[=1]

rābiʿ Dördüncü.
r. (bāb-ı rābi) 5b/17
[=1]

raḥm Memelilerde yavrunun içinde oluştuğu ve doğuncaya kadar büyüyüp geliştiği ana karnındaki etten torba, döl yatağı.
r.+ında 42b/13, 43b/1
[=2]

rahmetu'llahi aleyh Rahmet onun üzerine olsun anlamında anma sözü.
r. 62a/1
[=1]

raʿiyyet Bir hükümdarın yönetimi altında olan, vergi veren ve devlet tarafından korunan halk.
r. -i mihrbandur 5b/11
[=1]

rastıḳ Antimon tozundan yapılan siyah boya.
r. 22a/5
r.+taşı 19a/16
[=2]

rasuḫt Bk. rastıḳ.
r. 22b/12, 22b/7, 51a/3, 51b/4
[=4]

rāvend İki çenekliler sınıfının kara buğdaygiller familyasından, büyük yapraklı bazı türleri süs bitkisi olarak yetiştirilen, bazı türleri sebze olarak yenen, iştah açıcı, kuvvetlendirici, ishal kesici, gaz giderici hassaları sebebiyle hekimlikte kullanılan çok yıllık otsu bitki.
r. -i çini 40b/3
[=1]

razi Allahu-anhu Allah ondan razı olsun anlamında saygı sözü.
r. 59b/16
[=1]

rāziyāne Rezene denen bitki.
r. 14b/14, 40a/11, 40a/2, 43a/9
r. köki 34a/3
r. toḫmı 30a/15, 30b/6, 34b/12, 47b/13
[=9]

reml Nokta ve çizgilere dayanarak gaybı keşfetme, gelecekten haber verme şeklinde bakılan fal.
r.+ur- 2a/10
[=1]

renc Ağrı, sızı.
r. 3b/16, 14a/10, 61a/6
r.+den 2b/16, 29a/6, 31b/15
r.+dür 14a/12
r.+e 33b/1
r. gir- 3b/9
r.+i 9a/16, 47b/9
r.+leri 6a/1, 6a/2, 6a/3, 11b/16
r.+üñe 2b/13
[=16]

rencūr Hasta.
r. 46a/4
[=1]

rende (İran'da bir şehir olan) Kerman çeliği rendesi)
r. -i kermani 21a/13
[=1]

renk Cisimler tarafından aksettirilen ışığın gözde yaptığı etki sonucu meydana gelen duyum.
r.+i (rengi) 19a/8
r.+leri 7b/17
[=2]

renklü Rengi olan.
r. 9a/13
[=1]

resūl Peygamber, nebi.
r.+hazret aleyhi's-selam 5a/8, 58b/11
r.+üñ (ḥażret-i resūl) 61a/5
[=3]

revġan Yağ.
r.-ı zeyt 62a/7
[=1]

rıṭl 130 dirhem ağırlığında arpa veya buğday alan bir ölçek.

r. 45a/16, 45a/6, 45b/5, 45b/6, 45b/6, 46a/7, 46a/8, 47a/10, 47a/13, 47a/17, 47a/17, 47a/7, 47a/8, 47a/9, 47a/9
[=15]

rīḥ Rüzgar.
r. 4b/13
r. -i cenub 4b/12
[=2]

rivāyet Bir haberi, söz veya olayı anlatma, nakletme.
r.+dür 58b/7, 59b/11
r. it- 4b/11
[=3]

rubbü's-sūs İspanya meyan kökü.
r. 29b/3, 40b/2, 41a/10
[=3]

rūḥ İnsan ve hayvanda vücudu canlı kılan, bilen, duyan ve idrak eden hayat gücü, hayat cevheri, can.
r.+ına 62a/1
r.+iyçün 39a/8
[=2]

rübāʿiyyāt Atın ilk dört dişinden sonra çıkan, yanal kesici dişlere verilen ad.
r. 11a/10
[=1]

saat Gece ile gündüzden meydana gelen bir günün yirmi dörtte birine eşit olan altmış dakikalık zaman birimi.
s. 34b/6, 40b/9
s. (heman saat) 20b/4
s.+de 2a/17
[=4]

ṣab ṣaru Çok sarı.
s. 25b/13
[=1]

ṣabāḥ Günün başlangıcı, günün ilk saatleri.
s. 17a/1, 22b/15, 31b/7, 40a/15, 50a/1
s.+a 44b/13
s.+dan 50b/4, 52b/11
[=8]

ṣabır Zambakgiller familyasından, tropikal bölgelerde yetişen, küçüklü büyüklü birçok türü bulunan, özellikle sarı sabır denen çeşidi tıpta kullanılan bitki.
s. 15b/16, 16b/5, 22a/13, 23a/15, 23a/2, 23b/14, 23b/2, 35b/7, 43a/6, 43b/2, 43b/9, 48b/13, 51a/2
[=13]

sābiʿ Yedinci.
s. (bāb-ı sābi) 6a/3
[=1]

ṣabr Öd ağacı.
s.-ı ṣaḳutari 34b/17, 50a/16
[=2]

ṣabun Yağlı maddelerden ve alkalilerden yapılan, kirli, yağlı şeyleri temizlemekte ve her türlü yıkama işinde kullanılan temizlik maddesi.
s. 19b/9, 29a/1, 31a/3, 62a/8
s. (ıraki sabun) 48b/9
s.+ı 29a/3
s.+ıla 19a/7, 51a/17, 52a/1
s.+ıla (ıraḳi sabun) 44a/13
s. ṣuyı 19a/9
s. (Şam sabunı) 53b/3
[=11]

ṣabunla- Yıkamak için üzerine sabun sürmek, sabunla yıkamak.
s.-yup 41a/2
[=1]

ṣabur Bk. sabır.
s. 21b/17
[=1]

saç Başı kaplayan kıllar.
s. 52b/11
s.+ı 7b/11
s.+ı (avrat saçı) 7b/10
s.+ın 21b/14
s.+ın (adam saçı) 23a/12
s.+ına 61b/16
[=6]

saç- (Bir şeyi) Ortalığa dağıtmak, etrafa serpmek, dökmek.
s.-up 61b/10
[=1]

sādec-i hindī Sümbül yağı; Hint sümbülü, Nardostachys jatamansi.

s. 22b/11, 32b/15
[=1]

ṣadef Sedefotugiller familyasından, keskin kokulu, parçalı, almaşık yapraklı, yeşilimsi sarı çiçekler açan, spazm giderici, terletici, solucan düşürücü, yatıştırıcı hassalarından dolayı hekimlikte kullanılan çok yıllık otsu bitki.
s. 22b/12
[=1]

sade yaġı Sütten çıkarılan yemeklik yağ.
s. 53b/7
[=1]

sādis Altıncı.
s. (bāb-ı sadis) 6a/2
[=1]

sadurak̲ Satılacak.
s. ol- 9b/6
[=1]

sāfī Temiz, halis, saf.
s. 20b/8, 33a/1, 40b/17
s. bal 55a/1
s. süci 24b/6
[=5]

ṣafrā Eski tıpta beden yapısının esasını teşkil ettiği kabul edilen dört unsurdan biri.
s.+dan 6a/8
s.+sı 6a/12
s.+yı 6a/9
[=3]

saġ(I) Vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan yön.
s. 7b/2, 9a/4, 19b/9, 36b/8, 56b/1, 60b/15
s.+ına 60b/16
[=7]

saġ(II) Sağlam, sağlıklı, sıhhatli.
s. 6b/4
s. ise 38a/1
[=2]

saġ(III) Sütten çıkarılan yemeklik yağ.
s. yaġ 50a/9
s. yaġı 49a/13
s. tuzı 36b/2
[=3]

saġır Kulağı duymayan, işitme duyusundan mahrum olan.
s.+dur 10a/9
[=1]

saġrı Hayvanın ve özellikle atın beliyle kuyruğu arasındaki dolgun yuvarlak kısım.
s.+sı 6b/5, 8a/9
s.+sınuñ 7a/13
[=3]

saguş- ?
s.-unca 56a/13
[=1]

ṣāḥib Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse.
s.+ini 60a/10
[=1]

saḥḳ Döverek ezme, dövme, ezme.
s. it- 22a/16, 22a/17, 22a/7, 22a/8, 22b/14, 22b/6, 23a/4, 24a/4, 25a/10, 25a/6, 34b/2, 48a/8, 50b/14, 50b/17, 51a/1, 51a/7, 51b/6, 53a/1
[=18]

saḫtiyān Tabaklanarak cilalanmış ve boyanmış deri, özellikle keçi ve dana derisi.
s. 33a/12
[=1]

saḳ Uyanık, tetikte olan.
s. ol- 7a/4, 8a/12, 9a/6
[=3]

saḳaġu Atın burun deliklerinden neselerin aktığı, başını aşağı eğip burnunu duvara sürttüğü, burun kanatlarının gergin olduğu, hırıltılar çıkarmasıyla kendini gösteren hastalık.
s. 14a/12, 15a/10
s.+nuñ 14a/13
s. ol- 56a/2
[=4]

saḳar Atın gözünün etrafında olan beyazlık.
s. ol- 10b/15
[=1]

saḳın- Uzak durmak, çekinmek.

s.-a 12a/9
s.-alar 19a/11, 40b/8, 48b/8
s.-ur 14a/7
[=5]

ṣaḳız Sakız ağacının ve bazı ağaçların kabuklarından sızan, çiğnendiği zaman yumuşayan, sarımtrak beyaz renkli, hoş kokulu reçine.
s. (ardıç ṣaḳızı) 48a/4
s.+ı (çam ṣaḳızı) 17b/11, 19b/11, 36a/2, 42b/3, 44b/14, 47b/8, 48b/8, 49a/2, 53b/12, 53b/6
s.+ıyla (çam ṣaḳızı) 47b/6, 48a/10
[=13]

sākin Yerinde duran, hareketsiz.
s. it- 27a/7
[=1]

sakla- (Bir şeyi) Kaybolmaması, zarar görmemesi için belli ve emin bir yere koymak, kaldırmak.
s.-ya 59a/1
s.-yalar 12a/17, 20a/8
s.-yalar (saklıyalar) 5a/16
[=4]

ṣaḳūṭarī Sakutari Adası.
s. (sabr-ı sakutari) 34b/17, 50a/16
[=2]

sal- Koyuvermek, serbest bırakmak.
s.-a 7a/4, 7a/4
s.-alar 28a/8, 42b/6, 52a/2
s.-ar ise 13a/13
s.-maya 13a/13
s.-mayalar 13b/16
s.-maz 47b/12
[=9]

ṣalın- Sağa sola ve öne arkaya hafifçe sallanmak.
s.-ur 57a/7
[=1]

ṣāliṣ Üçüncü.
s. (bāb-ı salis) 5b/16
[=1]

ṣalyar Salya.
s.+ı 25b/14
[=1]

ṣaman Tahılların taneleri alındıktan sonra kalan sapları.
s. 12b/2, 33b/15
s.+ı 29a/12
s. tozı 14b/14, 32a/5, 54b/9
[=6]

ṣāmin Sekizinci.
s. (bāb-ı sāmin) 6a/3, 54a/5
[=2]

ṣāmit Susan, konuşmayan.
s. 4a/1
[=1]

sancılan- Vücudunun belli bir yerinde sancı hissetmek, sancısı tutmak.
s.-sa 28b/11
[=1]

sancu Organlarda batasr veya saplanır gibi hissedilen şiddetli ağrı.
s. 29a/15
s.+dan 58b/15
s. ol- 42b/13
[=3]

sanç- Saplamak, batırmak.
s.-alar 44b/1
[=1]

ṣandal Sarımtrak renkli, çok dayanıklı, sert ve çok makbul bir odunu olan, çeşitli türlerinden çıkan yağlı ve reçineli esanslar lavantacılıkta, sabunculukta kullanılan, Afrika, Endonezya ve özellikle Hindistan'da yetişen ağaç.santalum album.
s. 28b/4, 30a/14, 41b/10, 43a/15
s. (aḳ ṣandal) 28a/15, 32b/4
s. (ḳızıl ṣandal) 54a/13, 54b/2
[=8]

ṣānılık "Yaratan, halkeden" anlamında Allah için kullanılır.
s.+ını (ṣānılığını) 4b/6
[=1]

ṣānīʿ İkinci.
s. (bāb-ı sani) 5b/15
[=1]

ṣap Bitkilerde yerden yukarıya doğru başak veya çiçeğe kadar uzayan düz ve dik kısım.
s.+ı (bādıncan ṣapı) 43b/14
s.+ı (sarmısaḳ ṣapı) 54b/8
[=2]

ṣar- (Etrafını) Kuşatmak, çerelemek.
s.-a 56a/6
s.-alar 17b/9, 38a/6, 44a/12, 50a/14, 52a/15
s.-up 49b/2
[=7]

ṣarar- Rengi sarı olmak, sarıya dönüşmek.
s.-ur 15b/10
[=1]

saray Saray.
s.+ına 2a/9
[=1]

ṣarı Altın rengi, kükürt rengi.
s.+nı 20a/4
[=1]

ṣarḳ- Yukarıdan aşağıya doğru eğilmek, uzanmak.
s.-ar 57a/5
[=1]

ṣarmaşuḳ Sarmaşıkgiller familyasından değişik biçimlerdeki koyu yeşil yapraklarını dökmeyen, ağaç, duvar vb bir desteğe sarılarak veya yapışarak uzayan, çiçekleri demet yahut basit şemsiye şeklinde, etli, yuvarlak ve üzümsü meyveli turmanıcı bitki.
s. köki 56a/10
s.+suyı 24b/16
s. toḫmı 28a/2
[=3]

ṣarmısāḳ Zambakgiller familyasından, toprak altında bir soğanı olan, gövdesi uzun, yassı ve sivri uçlu yapraklarla sarılmış, keskin kokulu, iştah açma, damar genişletme, mikrop öldürme, tansiyon ayarlama vb. pek çok tıbbi hassaya sahip 30 – 100 santim yüksekliğinde otsu bitki.
s. 15a/17, 16a/12, 18a/1, 49a/16, 49b/12, 53b/16, 54a/2, 55a/11, 57a/15, 57b/12
s.+ı (sarmısağı) 30b/10
s. şapı 54b/8
[=12]

ṣarp Keskin, sert.
s.+sirke 19b/2, 28a/6, 49b/6, 51b/7, 61b/4, 61b/5
[=6]

ṣaru Altın rengi, kükürt rengi.
s. 15a/15, 16b/17, 35a/7, 38a/6, 51a/11, 52a/16
s.+ca 17b/6
s. helile 17a/7, 30b/16, 33b/6
s. helīle ḳabı 23b/14, 26a/2
s. ol- 8a/15, 27a/1, 28a/14, 31a/16
s.+sı 38a/8
s.+sı (yumurṭa ṣarusı) 18b/11, 37b/7, 49a/9
s.+sın 20a/3
s.+sın (yumurṭa ṣarusı) 50a/6, 52b/6, 53b/3
s.+sıyla(yumurṭa ṣarusı) 48b/14
s.+sıyla (yumurṭa ṣarusı) 23b/4, 50b/1
s.+su 19b/6
s. zırnīḫ 18b/5, 53a/15
[=30]

ṣaruraḳ Sarıca, sarı gibi.
s. ol- 10b/13
[=1]

ṣarv Servi.
s. aġacı 52a/3
s. aġaç 49b/14
[=2]

ṣat- Bir bedel karşısında başkasına devretmek.
s.-a 12b/15
[=1]

ṣavaş Devletler arasında cereyan eden silahlı çarpışma.
s.+da 14a/5
[=1]

sayaġı Sade yağ, tere yağı.
s.+n 36a/17
[=1]

ṣāyit Duyulmuş.
s. ol- 58b/12
[=1]

ṣayrı Hasta.
s. ol- 2b/11
[=1]

sāz Silah.

s. u seleb 4a/2
[=1]

sebeb Bir şeyin olmasına yol açan şey, durum yahut kimse, neden.
s. 12a/1, 12a/12, 15a/14, 19b/14, 22a/2, 23b/13, 23b/7, 24b/13, 26b/16, 27b/10, 49b/8, 53a/13
s.+den 41b/17
s.+i 16a/6, 25a/4, 28a/12, 28b/11, 30b/13, 31b/13, 32a/8, 34a/17, 34b/8, 35a/16, 35b/3, 40b/11, 41b/15, 42b/13, 42b/7, 43b/1, 54a/6
[=30]

sebel Göze inen, görüşü dumanlı ve bulanık hale getiren perde, dumanlı ve bulanık görme hastalığı.
s. 22a/2
[=1]

sebistan ?
s. 17a/10, 17a/9, 17b/1, 26b/10, 30a/1, 58a/15
[=6]

segbinec ?
s. 30a/4
[=1]

segirdür- Koşturmak.
s.-medi 58b/11
[=1]

segirt- Bk. segrit-
s.-üp (segirdüp) 42b/7, 59b/13, 61a/7
[=3]

segrit- Koşturmak.
s.-di 11b/5
s.-mege 56a/5
s.-mek 13b/7, 13b/9
s.-mekden 46a/3
s.-mekdendür 42a/13
[=6]

seker Cinsel organ.
s.+i 48b/11
s.+leri 50b/3
[=2]

sekil Atın ayaklarında olan beyazlık.
s. ol- 9a/7, 9a/8, 9b/1, 9b/8
[=4]

sekiz Yediden sonra dokuzdan önce gelen sayının adı.
s. 17a/8, 31b/9, 36a/2, 41a/6, 62a/7
s.+inde 11a/17
[=6]

selāmet Tehlikeden uzak olma, güvenlik.
s. 12a/9, 60a/12
[=2]

seleb Silah.
s.+i (sāz u seleb) 4a/2
[=1]

semir- Bk. semür-
s.-e 46a/15, 46b/2, 46b/3
s.-meye 46a/13
[=4]

semirt- Bk. semrit-
s.-esin (semirdesin) 46a/16
[=1]

semiz Bk. semüz.
s.+sıġır eti 27a/4
[=1]

semrit- Besleyip semiz duruma getirmek.
s.-mek 12a/14, 12a/15
[=2]

semür- Besili ve semiz duruma gelmek.
s.-e 13a/1
[=1]

semüz Besili, etli, yağlı.
s. 33b/1, 43a/2
[=2]

semüzle- Semiz duruma gelmek, semizleşmek.
s.-ye 12b/14
[=1]

sen İkinci tekil kişi zamiri.
s.+den 2a/14, 4b/13
s.+saña 3a/2
s.+üñ 2b/13, 5a/3
s.+üñ gibi 2a/12
[=6]

sene Yıl.
s. 58b/5, 62b/4
[=2]

sepişdir- ?
s.-eler 37a/16
[=1]

seraṭān Yengeç gibi atın gövdesinde beliren bir hastalığın adı.
s. 47b/2
[=1]

serçe Serçegillerden, koyu boz renkli, yuvarlak başlı, kısa boyunlu, uzun kuyruklu, gagası koni biçiminde, sıçrayarak yürüyen, çırpınarak uzan ve kışın göç etmeyen küçük ötücü kuş.
s.+beynisi 40a/8
s.+boḳı 21b/11
[=2]

sersem Atın gözlerinin kızarması, dilini çıkarması, idrarının kanlı gelmesi, yemini yememesi, önüne geleni tepmeye çalışması, hareketli olmasıyla kendini gösteren hastalık.
s. ol- 17a/3
[=1]

servi Servigillerden, kışın yaprağını dökmeyen, daha çok mezarlıklara dikilen, uzun ömürlü, güzel kokulu, kozalaklı, ince uzun ağaç.
s.+kozagı 35a/13, 35b/6
[=2]

sevdā Eski tıpta insan vücudunu ve mizacını meydana getirdiği ve insan sağlığının aralarındaki dengeye bağlı bulunduğu kabul edilen dört unsurdan biri.
s.+dan 6a/8
s.+sı 6a/14
s.+yı 6a/10
[=3]

seyrek Parçaları veya benzerleri arasında fazla mesafe bulunan, açık, aralıklı.
s. 10b/12
[=1]

seyyis ?
s. at 9a/17
[=1]

seẕāb Sedefotu.
s. suyı 43b/10
s. toḫmı 32b/17, 39b/16, 43a/9
s. yaġı 43a/4
s. yaprağı 45a/1
[=6]

sıçan Sıçangillerden, fareden daha iri, 10 -25 santim boyunda, çıplak, uzun kuyruklu, siyahımsı koyu gri tüylü, evlerde ve lağımlarda yaşayan, pek çok türü bulunan memeli, kemirgen, zararlı hayvan.
s.+boḳı 22b/4
s.+tülü at 9b/12
s.+yavrusı 24a/6
[=7]

sıçanotı Arsenik.
s. 18a/15, 18b/7, 38b/1, 53a/16
[=4]

sıçra- Ayaklarını hızla yere vurarak ileriye veya yukarıya doğru atılmak.
s. iril- 6b/15
s.-maḳdan 28a/13, 35b/4
[=3]

sıdır- Kırmak.
s.-up 45a/7
[=1]

ṣıfat Bir kimse veya şeyin sahip olduğu nitelik, ona ait olan özellik, hal ve vasıf.
s.-ı ḳabiha 10a/4
s.+ın 5b/17
s.+ını 8a/1
s.+lar 10a/3
s.+ları 10a/3
[=5]

sığar Bir eşyin içine bütünüyle yerleşir olmak.
s. ol- 11b/2
[=1]

sığır Geviş getirenlerden, manda, öküz, inek, vb. büyükbaş boynuzlu evzil hayvanların ortak adı.
s. 7b/14, 7b/14, 36a/11, 36a/17
s. (eski sığır yağı) 44b/9
s. (semiz sığır eti) 27a/4
s. (sızmış sığır yağı) 45a/2
s. otı 40a/11
s. ödi 43b/8
s. südi 48b/12, 57b/1

s.+uñ 11b/1
s.+uñ bögregi yağı 19b/9, 25a/6, 37a/13
s.+uñ böyregi yağı 48b/8
s.+uñ iç yağı 42b/10
s. yağı 18b/15, 25a/2, 25b/15, 27b/12, 27b/17, 27b/7, 29b/5, 30a/12, 30b/11, 33a/14, 37b/6, 40a/15, 41a/12, 41a/4, 41b/13, 42a/11, 45a/3, 45b/1, 46a/2, 46a/8, 47a/17, 53b/4, 55a/17, 55b/5, 57b/13, 58a/3
s. yoġurdı 58a/7
[=44]

ṣıḥḥat Sağlık, esenlik, afiyet.
s. bul- 3b/17, 4a/8, 23a/16, 39a/14
[=4]

sıḳ Birbiri ardınca, çok.
s. 31a/10
s. sıḳ 31a/10
[=2]

sıḳ- Çevresine sarılarak veya bir şey sararak sımsıkı kavramak, üzerine basınç uygulamak.
s.-alar 30a/16, 50b/6
s.-asın 39a/15
[=3]

sıḳıl- İçine sıkıntı gelmek.
s.-a 31a/10
[=1]

ṣın- Kırılmak, yenilmek.
s.-dı 3a/13, 3a/16
[=2]

ṣındu Makas.
s.+yıla 45a/9
[=1]

sındur- Kırmak, parçalamak.
s.-alar 16b/7
[=1]

sıñarġu Ata terlemişken soğuk su vermek sebebiyle olan, burnundan koyu nesneler akarak, atın burnunu ayağına sürtmesiyle beliren hastalık.
s. 14a/12, 15a/13
[=2]

ṣır Balık jelatini.
s. 22b/8
[=1]

sıraca Atın ayağında, küçük başlar halinde çıkıp yayılan, şişen, irinlenen hastalık.
s. 38a/13, 38b/13, 39a/10, 39a/2, 39a/6, 57a/1, 58a/9, 60b/15
s.+dan 58b/15
[=9]

sıraça Atın ayağında, küçük başlar halinde çıkıp yayılan, şişen, irinlenen hastalık.
s. 61b/16
[=1]

ṣırb Katışıksız, halis, sırf.
s. şarāb 27b/1
[=1]

ṣırçasuz Camsız.
s. 19a/13
[=1]

ṣırf Katışıksız, halis
s. 22a/16, 22a/7, 27a/13, 27a/15, 28b/9, 29b/10, 29b/17, 32a/14, 33a/2, 33b/2, 34a/13, 34a/4, 40b/4
[=13]

sıtma Sulak yerlerde, ve bataklıklarda yaşayan sivrisineklerin ısırmasıyla insana bulaşan, değişik aralıklarla tekrarlanan ateş nöbetleriyle kendini gösteren, dalak, karaciğerbüyümesinin yanı sıra kansızlığa sebep olan, tedavi edilmezse ölüme yol açabilen mikrobik hastalık.
s. 54a/6
s.+sın 6a/4
[=2]

ṣıva- Sürmek, yaymak.
s.-yalar 16b/8
s.-yup 61b/12
[=2]

ṣıyırıncaḳ Kaygan.
s. 38a/12
[=1]

sız- Süzülmek.
s.-mış sığır yağın 45a/2
[=1]

ṣızı İnce ve hafif ağrı.

s. 61b/5, 61b/6, 62a/10, 62a/6
[=4]

sidük İdrar.
s. 29a/17, 51b/2
s.+i (oġlan sidügi) 47a/8
s.+i (sidügi) 17a/4, 40b/10, 41a/16
s.+i (sidügiyle) 15a/11
s.+in (sidügin) 40b/16
s.+ini (adam sidügini) 49a/17
s.+ini (sidügini) 50b/9
s.+iyle (oglan sidügiyle) 24a/3
s.+iyle (sidügiyle) 29a/15
[=12]

sigil Siğil.
s. 18a/10
s.+i 18a/12
s.+leri 44a/7
[=3]

sil- Sürterek bir şeyin üzerindeki tozu, kiri almak, temizlemek.
s.-eler 12b/10, 12b/11, 47b/8, 51a/17
s.-üp 5a/10
[=5]

silāḥ Düşmanı öldürmek, imha etmek veya kendini savunmak maksadıyla kullanılan her türlü alet.
s.+uñ 5b/1
[=1]

silāḥsuz Silahı olmayan.
s. ol- 5b/1
[=1]

silgü Silme aleti.
s. 12b/10
[=1]

sināmekī Baklagillerden, sıcak bölgelerde yetişen, yaprağı müshil olarak kullanılan, sarı çiçekli, otsu ve ağaçsı bitki.
s. 17a/8, 26a/3, 30b/17, 33b/11
[=4]

sindür- (Besinleri sindirim sistemi içinde gereken değişikliklere uğratarak) Kana karışır duruma getirmek, hazmetmek.
s.-ür ise 13b/1
[=1]

siñir Duyulardan ve hareketlerden gelen uyarıları organlardan beyne ileten beyazımsı teller ve bunların oluşturduğu demet.
s.+in 14a/8
[=1]

sipāhī Osmanlı ordusunda bir sınıf süvari askeri.
s.+lere 5a/15, 5a/4
s.+nüñ 4a/1
s. -i ḳavi 5b/12
s. -i ḳavidür 5b/11
[=5]

sirḫişt Dişbudak gibi ağaçlardan sızan koyu ve tatlımsı madde.
s. 33b/14
[=1]

sirke Bazı yiyeceklere ekşilik vermesi için konulan, halk arasında ateş düşürmesi ve ferahlatması için vücuda sürülen ekşimiş üzüm suyu.
s. 15a/10, 17b/13, 18a/6, 18a/7, 24b/16, 24b/3, 34a/15, 45b/1, 50b/17, 51b/12, 52a/11, 52b/3, 54a/4, 54b/2
s. (ṣarp sirke) 51b/7, 61b/5
s.+de 35a/1, 41a/7
s.+de (ṣarp sirke) 19b/2, 28a/6
s.+ile 32a/17
s.+ye (ṣarp sirke) 61b/4
s.+yi 24b/11
s.+yile 23a/4, 38a/17, 44a/11, 49a/14, 49b/2, 52b/5
s.+yile (ölmüş sirke) 58a/5
s.+yile (sarp sirke) 49b/6
[=31]

sivri Ucu keskin ve iğne gibi batıcı olan.
s. ol- 25a/13
[=1]

siyāh En koyu renk, kömür rengi, kara.
s. ol- 8a/10
s. üzüm 49b/1
[=2]

ṣofra Anüs.
s.+sı 34a/16, 34b/16, 34b/8, 35a/16, 35a/5

s.+sına 29a/2, 31a/3, 35a/14, 35a/3, 41a/1, 41a/14
s.+sından 35a/10
s.+sınuñ 35a/4, 44a/4
[=14]

ṣoġan Zambakgillerden, kat kat kabuktan ibaret yumrusu ve şerit şeklindeki uzun yeşil yaprakları yemeklerde, salatalarda kullanılan keskin kokulu ve acı otsu bitki.
s. 20b/7, 40a/1, 40a/11, 40b/14, 57a/15
s. (acı ṣogan) 15a/17
s. (aḳ ṣogan) 28a/2, 34b/7
s.+ı (ḳızıl ṣogan) 50b/5
s. (ḳurı ṣoġan) 47a/9
s. ṣuyı 47b/12
[=11]

ṣoġulcan Birçok omurgalı hayvanlarda ve insanda asalak olarak, bir kısmı toprak içinde yaşayan, ufak, uzun, yovarlak veya yassı kurt.
s. 40b/5
s.+ıñ 40b/15
[=2]

ṣoḳ- Girmesini sağlamak, içeriye almak.
s.-a 29a/2, 31a/4, 41a/2
s.-alar 19b/8, 34b/5, 35a/14, 36b/6, 36b/7, 37a/10, 38a/5, 41a/15, 49a/7
s.-salar 29a/5
[=13]

ṣol Kalbin bulunduğu tarafta olan.
s. 7b/2, 7b/5, 10a/12, 10a/8, 10b/2, 32b/8, 60b/15
s.+ına 60b/15
[=8]

ṣolaḳ İşine sol ile başlayan.
s. 7b/6
[=1]

solu- Sık sık nefes alıp vermek.
s.-r 28a/14, 28b/15, 45b/10, 54a/8
s.-r ise 42b/7
[=5]

ṣoluḳ Ağız ve burundan akciğerlere hava alıp verme ve bu yolla alınıp verilen hava, nefes.??k, ḳ??
s.+ın (ṣoluġın) 28b/13, 32a/9
[=2]

ṣoñra -nin ardından, ...arkasından.
s. 4a/3, 13a/4, 14a/17, 15a/9, 16a/2, 16b/5, 16b/9, 17a/7, 18a/1, 18b/12, 19a/12, 19a/8, 19b/9, 23b/4, 34b/4, 36a/6, 38b/12, 39a/5, 40a/4, 48b/10, 51a/1, 52b/14, 52b/6, 59b/17, 62a/10, 62b/2
s. (andan soñra) 17b/11, 18a/4, 21a/2, 21b/16, 23a/14, 25a/10, 26a/1, 29b/6, 30b/10, 31a/3, 31b/11, 33b/15, 34b/16, 35b/13, 35b/15, 36a/14, 37b/7, 38a/9, 39b/7, 41a/3, 43a/3, 45a/11, 45a/17, 45b/13, 47a/12, 47b/14, 48b/8, 49a/13, 50a/9, 51b/10, 51b/13, 51b/3, 51b/8, 52a/7, 52b/1, 52b/12, 52b/12, 52b/3, 53b/2, 54a/13, 54a/14, 54b/5, 58a/7, 62a/14, 62a/9
[=71]

ṣovu- Yavaş yavaş veya süratle ısısını, sıcaklığını kaybetmek, soğuk duruma gelmek.
s.-duḳdan 34b/3
s.-yunca 34a/6
[=2]

ṣovuḳ Isısı düşük, harareti az olan.
s. 13b/2, 20b/10, 31b/15, 40b/11, 42b/15, 45b/15, 50b/5, 51a/17, 53b/5, 54a/10, 54a/11, 55a/6, 55a/8, 57b/16, 61b/14
s.+a (ṣovuga) 19b/15, 12a/8, 16a/7, 28b/11
s.+ıla 23b/7
s. ol- 12b/1, 20a/12
[=22]

soyul- Üzerindeki kabuk çıkarılmak.
s.-mış 40a/17
[=1]

söbi Yumurta biçiminde.
s. 37a/8
[=1]

sögüt Söğütgiller familyasından, daha çok su kenarlarında yetişen, pek çok çeşidi olan, uzun ve acı yapraklı, kabuğu kolay soyulur ağaç.
s. aġacı 61a/9
s. aġacı ḳabı 47a/1
s. güli 53a/16
s. güli ṣuyı 53a/17
[=3]

söyle- Konuşmak.
s.-ye 2a/15
[=1]
s. dilini söyle- 2a/15
[=1]

ṣu 1. Hidrojen ve oksijenden meydana gelmiş rengi, tadı, kokusu olmayan şeffaf sıvı madde.
s. 2b/4, 2b/8, 4b/3, 12b/12, 15a/15, 15b/11, 15b/5, 16b/1, 16b/13, 17a/11, 17a/14, 17b/6, 17b/7, 19a/7, 19b/15, 19b/4, 20b/10, 21a/11, 21a/9, 26b/16, 26b/17, 27a/7, 27b/10, 27b/5, 29b/1, 30a/16, 30a/8, 30b/14, 31a/16, 31b/13, 31b/14, 32a/10, 32a/8, 34a/6, 35a/7, 38b/6, 40a/9, 40b/16, 43b/7, 45a/16, 46b/13, 47a/17, 49b/9, 50a/11, 50a/2, 50b/5, 50b/5, 51a/11, 51b/2, 51b/2, 51b/9, 52a/16, 52a/4, 54a/15, 54a/16, 54b/9, 55a/6, 55b/3, 57a/6, 61b/12, 61b/14, 62b/2
s. (ṣaru ṣu) 19b/6
s.+da 12b/4, 30b/15, 31b/3, 44b/12
s.+dan 2b/15, 3a/2, 3a/4, 4a/7, 4b/8, 48b/7
s. in- 48b/16
s.+lar 38a/7
s.+nuñ 56a/3
s.+vir- 12a/1, 13a/16, 13a/17, 13b/2, 15a/14
s.+y-ıla 50b/16
s.+ya 6a/9, 7a/10, 10a/8, 16b/10, 36b/12, 46b/1, 46b/4, 47a/11, 47a/13
s.+yı 3a/7, 16b/14, 28a/15, 31b/8, 31b/8, 32b/10, 39b/5, 51b/3, 56a/3
s.+yıla 17a/10, 25a/8, 25b/1, 26b/14, 30b/11, 31a/7, 31a/8, 31b/12, 31b/9, 32a/2, 33b/12, 33b/5, 35b/14, 36a/9, 39b/10, 45a/1, 45b/6, 46a/1, 46a/8, 50b/15, 51a/17, 52a/1, 52b/17, 52b/5, 53b/5, 54b/1, 58a/2, 58b/3, 61b/2
s.+yıla (ısıcak su) 25a/7
s.+yın 20a/6, 25a/15, 26a/15, 27b/2, 27b/6, 33b/3, 34b/7, 40a/7, 40b/6, 45b/9, 46b/5, 49b/17, 50b/6, 53a/1
s.+yın (kireç suyı) 35a/15
s.+yına 32a/15
s.+yından (ceyhun suyı) 2a/2
s.+yından (mürver yapraġı suyı) 49b/16
s.+yını 12b/7, 12b/8, 32a/11, 38b/6, 46a/16
s.+yıyla 16b/17, 32a/14, 39b/17, 41b/2, 43a/15
s.+yıyla (deniz ṣuyı) 34a/4
s. yolı 56a/7
s. yolu 61a/9
s.+yunu
[=183]

2. Bazı meyve ve sebzelerden sıkılmak suretiyle elde edilen sıvı.
s.+yı (arpa ṣuyı) 44b/14
s.+yı (dilkü üzüminüñ suyı) 24b/8
s.+yı (enar ṣuyı) 31b/2
s.+yı (gendene ṣuyı) 27a/14
s.+yı (ḳoruḳ ṣuyı) 30a/17, 41a/4
s.+yı (marul ṣuyı) 24b/8
s.+yı (mercümek ṣuyı) 24b/9
s.+yı (ṣoġan ṣuyı) 47b/13
s.+yı (tatlu nar ḳabınuñ suyı) 24b/9
s.+yın (yaşıl incir yapraġın suyı) 25a/17
s.+yıyla (it üzümi suyı) 34a/15
s.+yıyla (nar ṣuyı) 27a/6
s.+yıyla (sabun ṣuyı) 19a/9

s.+yıyla (sarmaşuḳ ṣuyı) 24b/16
s.+yıyla (sezab ṣuyı) 43b/10
s.+yıyla (sumaḳ ṣuyı) 44a/1
s.+yıyla (şeftalu yapraġı ṣuyı) 43b/10, 31b/2
s.+yıyla sögüt güli ṣuyı 53a/17

su gertemesi Acı gerdeme.
s. 27b/16
[=1]

suʿāl Öksürük.
s. ol- 27b/9
[=1]

subaşı Şehirlerde kadıların emrinde bulunan, belediye ve güvenlik işleriyle görevli zabıta memurlarının başı.
s. 1b/8
s.+lara 1b/7
s.+nuñ 1b/9
[=3]

ṣulan- Sulu duruma gelmek.
s.-ur 52b/16
[=1]

ṣulı Bk. ṣulu.
36b/15
[=1]

ṣulu Suyu olan, suyu bol.
s.+çeşme 2b/13
[=1]

ṣumāḳ Antep fıstığıgiller familyasından, kuzey ve güney yarı kürenin ılıman bölgelerinde yüz elliye yakın türü bulunan, çoğu zehirli, kabuğu hekimlikte, yaprakları boyacılık ve dericilikte kullanılan ağaç veya ağaççık.
s. 32a/1, 41b/9, 54a/15
s.+suyı 43b/17
[=4]

ṣumaşmış Atın ayaklarının beze gibi şişip yumrulanması hastalığı.
s. 46b/16
[=1]

ṣūret Gözün ilk bakışta gördüğü şey, dış görünüş şekil, biçim.
s.+ı (avrat ṣūreti) 7b/11
[=1]

ṣuṣa- Su içme ihtiyacı duymak.
s.-ya 46a/17
[=1]

ṣuṣam Anayurdu Hindistan ile güney adaları olan, meyvesi kapsül şeklinde, beyaz veya alacalı beyaz çiçekli otsu bitki, süsen, sevsen.
s. 36b/11
s. köki 46a/13
s. yaġı 15b/1
s. yapraġı 45a/12
[=4]

ṣuvar- Hayvanı sulamak, su vermek.
s.-duḳça 46a/17
[=1]

sübhanehü ve taʿālā Allah için kullanılan saygı sözü.
s. (Ḥaḳ sübhanehü ve taʿālā) 4b/1, 4b/16, 6a/10, 6a/6
[=4]

süci Şarap.
s. 23a/5, 27b/13, 27b/16, 54b/9
s. (eski süci) 45a/6
s.+sinüñ 47a/9
s. tulumı 50a/13
s.+yile 14b/8, 22a/16, 22a/7, 27a/13, 28a/3, 28a/9, 29a/13, 31a/6, 34b/15, 38a/2, 40b/15, 42a/16, 46a/11, 46b/3, 47a/7, 54b/13, 57a/16, 57b/1, 58a/5
s.+yile (safi süci) 24b/6
[=27]

süd Doğumdan sonra belli bir süre yavrularını besleyebilmeleri için kadınların ve memeli dişi hayvanların memelerindeki bezler tarafından salgılanan besin değeri yüksek, tatlımsı, özel kokulu, mavi veya beyaza çalan beyaz renkli sıvı.
s. 27b/13
s. (pişmiş süd) 56a/8
s.+ile 16b/2, 42b/12, 45b/12
s.+in 39b/13
s.+ini (sıġır südi) 57b/1
s.+iyle (sıġır südi) 48b/12
s.+lerin 54b/14
[=9]

sükker Şeker.
s. 17a/14, 17b/2, 22b/13, 26a/4, 32a/15, 45a/16, 58b/1
[=7]

sükker-nebāt Bitkisel şeker.
s. 23b/11, 23b/5
[=2]

süksün Ense, boyun kökü.
s.+in 10b/5, 45b/4
[=2]

süleyman Özel isim.
s. 3b/3
s. (Davut oġlı Süleyman) 2a/13
[=2]

sülügen Boyacılıkta pastan koruyucu ve astar olarak kullanılan, kırmızı renkli toz halindeki kurşun oksitlerin karışımı boya.
s. 17b/15, 18a/4, 19a/17, 48a/6, 51b/4
[=5]

sülük sülükgillerden, tatlı sularda yaşayan ve bazı hastalıklarda kan emmesi için insan vücuduna yapıştırılan, yaklaşık 15 santim uzunluğunda halkalı bir solucan türü.
s. 20b/4, 20b/5, 25a/17, 25b/7
s. yapış- 25b/5
[=5]

sülümen Bağırsak kurtlarının tedavisinde kullanılan, zehirli, beyaz toz halindeki civa klorür.
s. 37a/5, 52b/10
[=2]

sümükli böcek Sebze bahçesi, mağara vb. rutubetli yerlerde yaşayan ve dolaştığı yerlerde sümüksü izler bırakan, otçul, uzun gövdeli, kabuksuz, akciğerli ve karından bacaklı bir yer yumuşakçası.
s. 37a/14
[=1]

sümüklü ḳurd Sümüklü böcek.
s.+ın 53b/3
[=1]

sünbül Zambakgillerden, ilkbaharda basit salkım şeklinde, daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu çiçekler açan açan soğanlı ve otsu süs bitkisi.
s. 22a/14, 26a/13, 27a/12, 29b/15, 32b/5
[=5]

süñü Süngü.
s.+den 58b/15
[=1]

süñük Bir kemik hastalığı.
s. 52b/13, 52b/14, 52b/8, 52b/9
s.+i (sünügi) 49a/5
[=5]

süpür- (Bir şeyin) Üzerindeki toz, toprak ve çerçöp gibi şeyleri süpürge ile temizlemek.
s.-se 5a/10
[=1]

sür- (Bir şeyi bir yüzey üzerine) Tabaka halinde yaymak, sıvamak.
s. 52b/10, 52b/13
s.-e 51b/14, 54a/13, 62a/10
s.-eler 13b/5, 16a/14, 16a/16, 19a/10, 19a/14, 19b/4, 20a/15, 24a/13, 24a/5, 24b/10, 24b/12, 24b/7, 25a/1, 25a/15, 25b/2, 26a/11, 26a/9, 34a/12, 34a/13, 34a/16, 35a/14, 36b/15, 37a/6, 38a/9, 45a/3, 49a/10, 49a/9, 50a/13, 51b/12, 61b/6
s.-üp 48b/14, 49a/15
[=38]
2. Bir şeyi başka bir şeyin üzerine bastırıp hiç kaldırmadan öne arkaya, sağa sola veya herhangi bir yöne doğru hareket ettirmek, sürtmek.
s.-er 14a/15, 15a/17, 43b/13
s.-ür 28b/13
[=4]
3. Yerinden çıkarmak.
s.-er 51a/10
[=1]
4. Yönetip yürütmek, kullanıp gitmesini sağlamak.
s.-meden 46a/3
s.-meye 13a/10, 13a/15
[=3]

sürç- Ayağın kayması veya bir yere, bir şeye takılması, çarpması sonucunda düşecek gibi olmak, sendelemek, tökezlemek.
s.-er 48a/12, 57a/7
s.-mekden 60a/13
[=3]

sürçek Sık sık sürçen.
s. ol- 10b/7
[=1]

süril- Yönetilip yürütülmek, gitmesi sağlanmak.
s.-meye 13a/13
s.-miş 45a/14
[=2]

sürme Kirpik diplerine sürülen madde.
s. 20b/14, 20b/16, 21a/3, 21b/12, 22b/3, 23b/9, 26a/12, 26a/6
[=8]

sürt- Bir şeyi başka bir şeyin üzerine bastırıp hiç kaldırmadan öne arkaya, sağa sola veya herhangi bir yöne doğru hareket ettirmek.
s.-eler 24b/5
[=1]

sürül- (Bir şey bir yüzey üzerine) Tabaka halinde yayılmak, sıvanmak.
s. –se 20a/16
[=1]

süsen Susam denen bitki, sevsen.
s.+dübi 42a/14
s. köki 24b/5, 26a/17, 33b/7
s.+yapraġı 36b/8
[=5]

süst Gevşek, zayıf, güçsüz.
s. 55a/9
s. eyle- 54a/10
[=2]

süvar Bir binek hayvanına, özellikle ata binmiş kimse.
s. ol- 1b/9
[=1]

süz- Bir sıvıyı içindeki tortudan, katı maddelerden ayırıp tasfiye etmek için süzgeçten veya süzgeç görevi yapabilecek bez, kumaş vb. bir şeyden geçirmek.
s.-eler 14b/9, 16b/14, 17a/2, 24b/6, 25b/1, 26a/15, 26a/3, 26b/11, 26b/13, 26b/6, 27a/13, 27a/16, 27a/4, 27b/2, 27b/5, 29a/8, 30a/17, 31a/1, 31a/7, 31b/10, 31b/4, 32a/12, 32b/14, 33b/13, 33b/3, 33b/5, 34a/13, 36a/3, 39b/8, 40a/12, 40a/3, 40a/8, 40b/15, 42a/16, 42a/3, 43a/11, 43a/16, 43a/3, 54a/17, 54b/3, 58a/16, 58b/1
s.-üp 28a/3, 28b/8, 32a/14, 38b/6
[=46]

şab Nışadıra benzer buruk bir tadı olan, alkali minerallerin, amonyum, demir, alminyum, krom gibi metallerin sulfatlarından meydana gelen antiseptik madde.
ş. 23b/11, 23b/6, 34b/17, 35a/12, 44a/14, 51b/17, 52b/1
ş.+ı 35b/6
[=8]

şadımān Sevinçli.
ş. ol- 4a/5
[=1]

şaf Fitil.
ş. 29a/3
ş. it- 43b/4
ş.+lar 43b/14, 44a/1
[=4]

şāh Padişah, hükümdar.
ş. 2a/12, 2a/9
[=2]

şaḫm Yağ, öz.
ş.-ı hanzal 30a/2, 30a/4, 31b/6, 33b/17, 43b/2
[=5]

şāhtere Şahteregillerden, küçük çiçekli, parçalı yapraklı, gök mavisi renginde, yol kenarlarında ve tarlalarda yetişen, taşıdığı fumarin adlı alkaloit sebebiyle tıpta kullanılan bitki.
ş. toḫmı 22b/1
[=1]

şaḳāḳ 1. Başın yan tarafında gözle kulak arasında kalan, elmacık

kemiğinin üstündeki çukurumsu kısım.
ş. 25b/6
2. Atta anusun yarılmasıyla kanamaların olduğu hastalığın adı.
ş. 34a/17
[=2]

şalġam Turpgillerden, toprak altında bulunan, şişkin bir yumru halindeki etli, kökü sebze olarak yenen, şifalı hassalar taşıyan bitki.
ş. 47b/3
[=1]

Şām Suriye'nin başkenti.
ş.+sabunı 53b/3
[=1]

şāp Nışadıra benzer buruk bir tadı olan, alkali minarallerin, amonyum, demir, alüminyum, krom gibi metallerin sulfatlarından meydana gelen antiseptik madde.
ş.+ı 51b/16
[=1]

şaplaḳ Salvia (ada çayı) ve phlomis (labiatae) türlerine verilen genel ad.
ş. 22a/10, 22b/5
[=2]

şarāb Meyve sularının ve özellikle üzüm suyunun belli usullerde mayalandırılmasından elde edilen alkollü içki.
ş. 30a/3, 57b/12
ş. (eski şarab) 37b/6, 47b/12, 49b/13, 54a/16
ş.+ıla 22a/11, 22b/14, 27a/15, 28b/10, 28b/16, 29a/11, 29b/10, 29b/17, 32a/14, 33a/2, 33a/7, 33b/2, 34a/13, 34a/4, 35b/5, 40b/4
ş.+ıla (ṣırb şarāb) 27b/1
[=23]

şarḳ Dört ana yönden güneşin doğduğu yön.
ş.+a 2a/17
[=1]

şaşı Gözleri aynı doğrultuya bakmayan kimse.
ş. at 10a/15
[=1]

şaşır- Karıştırmak, ayırt edememek.??
ş.-ur 10a/17
[=1]

şebb-i yemānī Yemen'e ait şap.
ş. 20a/14
[=1]

şeftālū Gülgillerden, sıcak ve mutedil iklimlerde bahçelerde yetişen meyve ağacı.
ş. 31b/2, 31b/8
ş.+yapraġı suyı 43b/10
[=3]

şehādet parmaġı Bir şey gösterir veya işaret ederken kullanılan başparmağın yanındaki parmak, işaret parmağı.
ş.+n 20a/2
[=1]

şeher İnsanların toplu olarak yaşadığı yerleşim yerlerinden, idari ve mülki bakımdan köy ve kasabadan sonra en büyük olanı; halkının büyük kısmı ticaret, sanayi ve idare işleriyle uğraşan, tarım alanı olmayan, kalabalık yerleşim merkezi, kent.
ş. 2a/2
ş. halḳı 2a/4
ş.+i 4a/6
ş.+ünde 2b/13
ş.+üñ 2a/3
[=5]

şeker Şeker kamışı, şeker pancarı vb. bitkilerin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, çoğunlukla beyaz billurlar halinde, suda kolayca eriyen, ağızda tatlı bir lezzet bırakan, birleşiminde karbon oksijen ve hidrojen bulunan maddelere verilen ortak isim.
ş. 21a/8, 26b/11, 26b/13, 26b/6, 27a/12, 28b/8, 30b/1, 31a/8, 32b/14, 39b/10, 39b/13, 40a/3, 43a/11, 54a/13, 54b/15, 58a/16

ş.+i 41a/11, 45b/16, 57b/17
ş. şerbeti 22b/6
[=20]

şeker-nebat Bitkisel şeker.
ş. 22a/5, 22b/1
[=2]

şelime Atın göğsünde olan, zamanla büyüyen ur.
ş. 47b/16
[=1]

şerbet Meyve özü, su ve şekerle yapılan tatlı içecek.
ş.+iyle (şeker şerbeti) 22b/6
[=1]

şerh-i dua-i feres At duasının açıklaması.
ş. 58b/6
[=1]

şerh-i dua-i heykelü'l-feres At muskasının duasının açıklaması
ş. 59b/10
[=1]

şerīf Şerefli, kutsal, mübarek.
ş. (ihlas-ı şerīf) 62a/3
ş.+i (fatiha-i şerīf) 62a/2
ş.+ü güzīde 4b/5
[=3]

şerīf-i heykelü'l-feres At muskası.
ş. 60a/1
[=1]

şerr Kötülük, fenalık.
ş.+inden 58b/16, 60a/12
[=2]

şevket Büyüklük, ululuk, heybet, haşmet.
ş.+leri 5b/9
[=1]

şey' Belli bir nesne, oluş veya düşünceyi belirtmeyen, anlamı kendinden önceki ve sonraki kelimelerle ortaya çıkan; söz, olay, iş, durum, husus, madde, eşya vb. yerine kullanılan belirsiz kelime.
ş.+den 5a/1
[=1]

şey Nesne
ş. -i anaşıruñ 4b/7
[=1]

Şeyh Saʿdi Özel isim.
ş. 62a/1
[=1]

şıra Henüz mayalanmamış, şarap haline gelmemiş üzüm suyu.
ş.+yıla 15b/1, 46a/8
[=2]

şırlaġān Susam yağı.
ş. 12b/17, 17b/3, 50b/6
ş. yaġı 28a/4, 45b/12, 46a/2, 58a/3
[=7]

şifā Hastalıktan kurtulma, iyi olma.
ş. 18a/9, 30b/12, 37b/9
ş. bul- 16a/2, 17a/3, 19b/12, 24b/5, 35b/1, 49a/7, 50a/10, 53b/8, 58a/12, 58a/9
[=13]

şikāyet Durumundan memnun olmayıp yakınma veya başına gelen bir dertten sızlanma.
ş. it- 3b/11
[=1]

şir-rugan Susam yağı.
ş. 54b/6
ş. yaġı 34a/12
[=2]

şiş Şişmiş, şişkin.
ş. 34a/14, 37b/1, 44b/10, 44b/12, 45a/4
ş.+e 44b/11, 44b/13, 44b/16, 45a/3, 57a/14
ş. ol- 34a/6, 34a/7, 55b/14
ş.+üñ 36b/3, 45a/8
[=15]

şiş- Gerilip kabarmak, şişkin bir durum almak.
ş.-er 28b/13, 30b/15, 37a/8, 38a/15, 46b/17, 47b/10, 48b/17, 48b/17
ş.-er ise 27a/17
ş.-se 24a/14, 25b/10, 33a/17, 35a/16, 44b/8, 48b/12, 56b/14
[=16]

şişe İçine her türlü sıvı madde konan, camdan çeşitli biçim ve büyüklükte, boyu enine göre çok daha uzun, ağız kısmı dar kap.
ş. 34a/10

ş.+ye 34a/9
[=2]

şitaranç Ekşi ve yakıcı hindistan ilacı.
ş. 37a/3, 54a/17
ş.-ı hindi 16b/11
[=3]

şitareç Şahtere otu.
ş. 24b/15
[=1]

şol(1) 1. Sıfat. Şu, o
ş. 6a/11, 6a/13, 6a/14, 7b/4, 10a/10, 10a/12, 10a/13, 10a/3, 10a/7, 10a/9, 10b/4, 10b/6, 10b/8, 13a/7, 46b/16, 53a/9, 55b/7, 56b/14
2. Zamir. Şu,o.
ş. 6a/12, 14b/9, 15b/2, 16b/13, 18a/13, 19a/14, 19a/7, 19b/2, 19b/8, 50b/16, 51b/10
ş. ḳadar 27b/14
[=30]

şöyle Şuna benzer, şunun gibi.
ş. 1b/6, 10b/1, 11a/13, 11b/2, 12a/17, 12b/14, 13a/1, 13a/5, 21a/1, 50a/12, 51b/7, 52b/15, 57b/10, 62a/11
ş. kim 8b/15
[=15]

şulum Atın burnu, ağzı ve çenesi üstünde çıkan siğil.
ş. 18a/10
[=1]

şūm Uğursuz.
ş. 7b/6
ş. ol- 10a/11, 10a/12, 10a/8, 10b/2
[=5]

tā Takı. Kadar, değin, yeter ki, öyle ki.
t. 15a/1, 49b/13, 51b/13, 55b/1
t. kim 4a/16, 5a/14, 14a/3, 17b/10, 18b/12, 29a/1, 29a/14, 32a/7, 33b/2, 34a/10, 35b/15, 38a/11, 38a/6, 42a/1, 45a/1, 46a/16, 49a/10, 50a/6, 51b/17, 52a/2, 53b/2, 57b/5
t. kim(2) 15a/7
[=27]

taʿaccüb Şaşma hayret etme.
t. içinde 2a/7
t. it- 2a/5, 3a/14
[=3]

taʿālā Yükselme, yücelme, ālî olma.
t. (allahu taʿālā azze ve celle) 4b/12
t. (hak sübhanehü ve taʿālā) 6a/6
t. (Haḳ taʿālā) 5b/3, 59a/1, 60a/10
[=5]

tabaḳ Atın tırnağında görülen irinli yarık.
t.+ı 52a/12
t.+un (tabaġun) 52a/15
[=2]

ṭabāşīr Bambudan elde edilen, tıpta kullanılan tabii kumlu madde.
t. 30b/3, 31a/5, 40b/1, 41b/1, 41b/8, 42a/4
[=6]

tabīʿat Bir kimsenin davranışlarına yön veren yaratılışı, huy, meşrep, mizaç.
t. (dört tabīʿat) 4b/3
t.+ını 5b/15, 6a/6
[=3]

ṭabl Davul.
t. 10a/9
[=1]

ṭaġ Dağ.
t. elması 27b/1
[=1]

ṭaġ Tedavi için vücutta kızgın bir demirle oluşturulan yanık.
t. delügi 49a/7
t. ur- dağlamak. 49a/4
[=2]

ṭaġıt- Gidermek, izale etmek.
t.-ur (tağıdur) 37a/11
[=1]

ṭaġla- Hastalıklı kısımları unutmak, akan kanı durdurmak için vücudun hasta veya yaralı yerini kızgın bir aletle veya yakıcı maddelerle yakmak.
t.-yalar 16a/15, 19b/7, 24a/1, 37b/14, 38b/9, 39b/3, 49a/6
[=7]

taḫıl İnsan ve hayvan besini olarak kullanılan buğday, arpa, yulaf, mısır vb. taneli bitkilerin ortak adı, hububat.
t. 47a/2
[=1]

taḫīn Şekerle karıştırılıp helvası yapılan öğütülmüş susam.
t. 52b/3
[=1]

taḫrīr Yazılan.
t. ol- 21b/5
[=1]

taḫt Hükümdarlık makamı, hükümdarlık.
t.+ını 2a/16
[=1]

ṭaḳ- Asmak.
t.-dılar 58b/10
[=1]

ṭala- (Köpek, kurt vb. hayvanlar) Isırmak, dişleyip koparmak.
t.-dugı 57b/11
[=1]

ṭalaḳ Karın boşluğunun sol üst kısmında, kaburgaların hemen altında, midenin sol arka tarafında bulunan, kan dolaşımını düzenleyen ve kan yapan yaklaşık 200 gram ağırlığında, çok damarlı, koyu kırmızı renkte, yassı uzunca organ.
t.+dan 58b/16
t.+ı (talaġı) 32a/8
t.+ına (talaġına) 42b/7
[=3]

ṭalan- (Köpek, kurt vb. hayvanlar tarafından) ısırılmak.
t.-an 57a/12, 57b/2
[=2]

ṭamaḳ Ağız boşluğunun üstünü tavan gibi kuşatan kısım
t.+ını (yoḳaruġı tamagı) 25a/13
[=1]

tamām Bitme, tamamlanma, sona erme.
t. 39a/13, 39a/14, 55b/8
t. (temmet-i tamam) 62b/3
t. ol- 5b/5, 14a/2, 61b/14
[=7]

ṭamar Canlı varlıkların vücudunda kan veya lenf dolaşımını sağlayan kanal.
t. 16b/4, 37b/13, 48a/10, 53a/12, 53b/13
t.+dan 50a/15, 53a/10, 53a/9
t.+ı 49a/3, 53b/12, 53b/13, 53b/9
t.+ın 56b/11
t.+lar 53a/9
t.+lara 47b/5
t.+lardur 53a/9
t.+ları 41b/17
t.+larından 21b/6
t.+uñ 16b/8, 50b/2
[=20]

ṭamla Bir sıvının ufak bir yuvarlak şeklindeki çok küçük parçası, katre.
t. (ṭamla ṭamla) 40a/5
t. ṭamla 40a/5
[=2]

ṭamzur- Damlatmak.
t.-alar 16a/2, 22a/12, 22b/15, 23a/1, 23a/4, 23a/5
[=6]

tāne Başlı başına bir varlık teşkil eden şeylerin her biri için kullanılan sayı birimi, adet.
t. 38b/5
[=1]

tañ Güneş doğmadan önceki alaca karanlık, fecir.
t.+ıla 32a/4, 32b/2, 41b/11, 41b/3, 41b/6, 42a/9, 44b/13, 56b/13
[=8]

ṭar Ensiz, genişliği az, dar.
t. 6b/13
t. ol- 8a/9
[=2]

ṭarafa Atın gözüne birşey batması sonucu meydana gelen kanlı ağrı.
t. 20b/13
[=1]

tarfetü'l-ayn Göz açıp kapayıncaya kadar geçen zamanı anlatır.
t. içinde 2b/1

[=1]

ṭarḥ Tertip ve tanzim etme.
t. it- 58a/10
[=1]

tarḫāna İçine biber domates kokulu otlar soğan süt veya yoğurt konmuş hamurun kurutulup ufalanması ile elde edilen çorba malzemesi.
t. 52b/1
[=1]

ṭarīḳ Yol.
t.+ıla 12b/14, 39a/1
[=2]

ṭarla Tarıma elverişli ve sınırlı toprak parçası.
t.+da 52b/4
[=1]

tas İçine su, sulu şeyler ve çeşitli maddeler konan, madenden, ayaksız, derince, yayvan kap.
t. 61b/10, 61b/11, 61b/11
[=3]

taṣdīḳ Gerçek olduğunu söyleme, doğru olduğunu bildirme, doğrulama.
t.+ı 5a/11
[=1]

tāsiʿ Dokuzuncu.
t. (bab-ı tasi) 6a/4
[=1]

taṣnīf Kitap tertip etme, kitap yazma.
t. it- 3b/14, 3b/15
[=2]

taş Yeryüzünün sertleşmiş ve katılaşmış tabakalarında bulunan, içindeki maden, tuz ve oksitlere göre değişik renkte ve değişik birleşimdeki çok sert cisimlerden kopmuş veya koparılmış parça.
t. 21a/15, 24b/13
2. Bazı organlarda, özellikle böbrek mesane vb.nde oluşan katı madde.
t. 40a/4
t.+dur- 61a/9
t.+ı 40b/6
t.+ın 40a/10
3.(İsim tamlamasının ikinci öğesi olarak) Bu maddeden belli yerlerde kullanılmak üzere hazırlanmış nesne.
t.+ı (rastık taşı) 19a/16
[=7]

taş Herhangi bir yerin sınırları dışında kalan yer, dış.
t.+ında 44a/4
[=1]

ṭaşırġa- Ayak yalın olarak yürümekten yara bere içinde kalmak, aşınmak.
t.-mış 48b/1
[=1]

ṭaşırġan ?
t.+ısa 50a/4
[=1]

ṭaşlu İçinde veya üzerinde taş bulunan.
t. 13a/10
[=1]

ṭaşra Dışarı.
t. 10b/11, 35a/6, 37b/17, 38a/1, 38b/3
t.+da 15b/7
[=6]

Tatar Tataristan, Kırım, Kuzey Kafkasya ve Sibirya'da yaşayan Türk soyundan halk.
t.+kurdı 61b/1
[=1]

ṭatlu Şeker tadında olan, içinde şeker bulunan, tadı hoş olan, ağıza hoş gelen.
t. bādem yaġı 21b/4
t. elma 27a/6
t. nar ḳabı 24b/5
t. nar ḳabınuñ ṣuyı 24b/9
[=4]

ṭava Yiyecekleri kızartmak, yağ kızdırmak işlerinde kullanılan saplı yayvan kap.
t. 15b/4
[=1]

ṭavīl Uzun.
t. (zeravend-i tavīl) 29a/9, 32a/16, 32b/17, 37a/2, 40a/13
[=5]

ṭavşan Tavşangillerden, uzunluğu 70 santim kadar olan, kulakları başından uzun, ön bacakları arka bacaklarından kısa, çok hızlı koşan, dudakları kalın ve çok hareketli kuyruğu kısa, kemirgen memeli hayvan.
t.+mayısı 57b/12
[=1]

ṭavuḳ Sülüngillerden, Dünyanın her tarafında yetiştirilen, eti ve yumurtası için üretilen, kanatları kısa ve küt evcil kümes hayvanı.
t. 43a/2, 57a/10, 57a/11, 57b/8, 57b/9
t.+a (tavuġa) 57a/9
t. boḳı 57a/17
t.+ı (tavuġı) 32a/10, 33b/2, 57b/7
t. şuyı 32a/14
t. yumurṭası 28a/6
[=12]

ṭāvus Sülüngiller familyasından, tiz sesli, erkeğinin kuyruğu çok uzun, süslü, parlak ve güzel renkli çok büyük kuş.
t. 29a/4
[=1]

Ṭay Bir köyün adı.
t. 39a/6
[=1]

ṭāyife Grup halindeki insan topluluğu.
t. 10a/16
[=1]

Ṭaymūs Özel isim.
t. 3a/14, 3a/15, 3a/16
[=3]

tāze İlk ve yeni durumunu koruyan, bayatlamamış, bozulmamış olan.
t. 16b/1, 16b/2, 44b/2, 48b/12, 55a/5
t. yaġ 45b/6
[=6]

tebslü Sessiz, yatışmış.
t. ol- 8b/13
[=1]

tecrübe Deneme.
t. ol- 56b/17
[=1]

tedbīr Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için aypılan hazırlık, baş vurulan çare, önlem.
t.+i 46a/16
t.+in 6a/4, 55a/3
t.+in kıl- 3b/3
[=4]

tekāsül Tembellik,üşenme, kayıtsızlık.
t. it- 3a/3
[=1]

tekrār Aynı olay, iş yahut eylemin yeniden bir veya daha çok defa meydana gelişi
t. 22a/16, 38b/16, 39b/10, 61b/14
[=4]

te'līf Eser yazma, kaleme alma.
t. 4a/11
t. eyle- 4a/10
[=2]

temmet "Bitti, tamam oldu" anlamında kitapların ve yazıların sonuna yazılan kelime.
t.-i tamām 62b/3
[=1]

temmetü'l kitāb Kitap tamam oldu.
t. 58b/4
[=1]

temregi Temriye hastalığı.
t. 61b/6
[=1]

temür Demir rengi.
t. boz at 8b/17
[=1]

temür dikeni Çoban çökerten bitki.
t. 42a/15
[=1]

temür hindi İki çenekliler sınıfının baklagiller familyasından, bı-oyu 20-25 metreyi bulan, Hindistan ve Tropik Afrika'da yetişen sıcak iklim ağacının yenen, şurup ve reçeli yapılan, müshil olarak kullanılan meyvesi, hint hurması.
t. 33b/13, 17a/13
[=1]

ten Vücut, beden.

t.+ine 53a/5
[=1]

tencere İçinde yemek pişirilen, kapaklı madeni kap.
t.+ye 61b/11, 61b/9
[=2]

terazula- Dengelemek.
t.-yup 6b/15
[=1]

terceme Bir metin veya sözü bir dilden başka dile çevirme.
t. eyle- 4a/15
[=1]

tere Turpgillerden, yapraklarından salata yapılan ve çeşitli türleri bulunan baharlı bitki.
t. toḫmı 34b/12
[=1]

terengübīn Kudret helvası.
t. 17a/12
[=1]

terk Bırakmak.
t. it- 55b/17, 56b/1
[=2]

terle- Vücudun gözeneklerinden ter çıkmak.
t.-ye 31a/10, 32a/7
[=2]

terlet- Terlemesine yol açmak.
t.-meye 13a/6
[=1]

ters Hayvan pisliği.
t.+i 29a/3
t.+in 46a/11
[=2]

tersle- (Hayvan için) Pislemek.
t.-r 47b/11
t.-ye 31a/4
t.-yicek 43b/12
[=3]

terslen- (Hayvan için) Pislemek.
t.-e 31a/10
t.-mek 10b/10
[=2]

tertīb Düzenleme, hazırlama
t. ol- 5b/14
[=1]

tesmiye Ad koyma, adlandırma, belli bir isimle isimlendirme.
t.+eyle- 4a/12
[=1]

teşbīh Benzetme, benzetilme.
t. ḳıl- 6a/8
[=1]

tırāş (Sakal, bıyık, kıl için) Dibinden kesme, kazıma.
t. eyle- 52b/9
t. ol- 52b/11
[=2]

tırnaḳ İnsan ve omurgalı hayvanlarda parmak uçlarının üst kısmını örten boynuzsu tabaka.
t.+ı (tırnaġı) 51a/10, 51a/3, 51a/6
t.+ına (tırnaġına) 45b/2, 48b/4
t.+ını (tırnaġını) 51a/13, 51a/14
t.+ınun (tırnaġınun) 52a/16, 52a/5
t.+ınuñ (tırnaġınuñ) 50b/12
[=10]

tīmar Binek hayvanlarının derisini, kıllarını kaşağı, fırça vb. ile temileme.
t. it- 5a/6, 12b/14, 42a/1, 51a/9
t. ol- 23a/9, 38a/15, 52a/16
[=1]

timür Demir.
t. 31a/14
[=1]

tin-i mahtum Bal mumu.
t. 30b/3, 31b/17, 42a/6
[=3]

tiryāḳ Hayvani, nebati ve madeni maddelerin karışımından meydana gelen, sancıya, öksürüğe, yılan ve akrep sokmasına, bazı hastalıklara ve zehirlenmeye karşı kullanılan afyonlu macun, zehir.
t. 28b/16, 42a/17, 54b/13, 57a/17
t.-ı erbaʿa 29a/12
[=5]

tiryas Bazı bitkilerin kökü.
t. 49b/11
[=1]

tīz Çabuk, seri, tez.

t. 7a/13, 7a/14, 7a/2, 13a/16, 15a/15, 16b/11, 20b/11, 23a/9, 31a/17, 38a/15, 54a/4, 57b/6
t. (tiz tiz) 7a/10, 9a/16, 28a/14, 45b/10, 46a/5, 47a/17
t.+al- 12a/4
t.+i 14a/3
t. ol- 8b/13
t. tiz 7a/10, 9a/16, 28a/14, 45b/10, 46a/5, 47a/17
[=27]

tīzcek Çok çabuk.
t. 42a/1, 57a/13
[=2]

ṭoġan Kartalgiller familyasından, küçük kuşlarla, böceklerle beslenen ve dünyanın her yerinde birçok türü bulunan yırtıcı kuş.
t. boḳın aġı 21a/5
[=1]

ṭoġra- (Bir şeyi) Keserek parçalamk, parça parça kesmek.
t.-yalar 43a/16
t.-yup 27b/1
[=2]

ṭoġrı Dik.
t. 13b/15
2. yönünü değiştirmeden, aynı doğrultuda.
14a/2
[=2]

ṭoġrulan- Tutulmak.
t.-ur 16a/8
[=1]

toḫm Bitkilerde döllenme sonunda çiçekten sonra oluşan ve toprağa gömülünce kendisinden yeni bir bitki üreyen tane.
t. (boy toḫm luʿabı) 22b/17
t. (haşhaş toḫm) 41b/9
t. (ḳabaḳ toḫm) 40a/7
t. (ḳarpuz toḫm) 40a/7
t. (ḳavun toḫm) 40a/7
t. (kettan toḫm luʿabı) 22b/17
t. (marul toḫm) 41b/9
t.+ı 40a/12, 53b/17
t.+ı (boy toḫmı) 26b/4
t.+ı (kişniç toḫmı) 54b/3
t.+ı (ardıç toḫmı) 43a/10, 47b/13
t.+ı (bādıncan toḫmı) 29b/4, 33a/6, 40a/1, 40b/2, 41a/10
t.+ı (bañ toḫmı) 30b/6
t.+ı (boy toḫmı) 26b/12, 26b/9, 27a/14, 30a/2, 32a/13, 32b/3, 33b/15, 39a/17, 39b/15, 39b/9, 40a/11, 43a/1, 43a/10, 58a/15, 58b/1
t.+ı (boy toḫmı dübi) 33a/10
t.+ı (boy toḫmı luʿabı) 33a/15
t.+ı (defne toḫmı) 55a/10, 55a/14
t.+ı (feslegan toḫmı) 36b/9, 44a/3
t.+ı (gendene toḫmı) 44a/3
t.+ı (haşhaş toḫmı) 28b/9, 39b/12, 42a/5
t.+ı (ḫatmī toḫmı) 43a/10
t.+ı (hıyar toḫmı) 28a/16, 33b/8, 39b/11, 40a/17, 54b/14
t.+ı (hindiba toḫmı) 33b/7, 43a/1
t.+ı (ḳabak toḫmı) 28a/17, 39b/12, 40a/17, 54b/14
t.+ı (ḳarbuz toḫmı) 40a/17
t.+ı (ḳarpuz toḫmı) 39b/12, 54b/14
t.+ı (kasni toḫmı) 40b/3
t.+ı (ḳavun toḫmı) 39b/12
t.+ı (kelem toḫmı) 39b/16
t.+ı (kerefs toḫmı) 27a/10, 29b/11, 30a/10, 32a/13, 32b/16, 43a/9
t.+ı (kettan toḫmı) 32b/2, 33a/10, 39a/17, 39b/10, 39b/15, 44a/10
t.+ı (kişniç toḫmı) 54a/17
t.+ı (kişür toḫmı) 54a/17
t.+ı (kuzu kulagı toḫmı) 28a/17
t.+ı (marul toḫmı) 28b/5
t.+ı (mersin toḫmı) 30b/6, 31a/5, 32a/1, 43a/15
t.+ı (rāziyāne toḫmı) 30a/15, 30b/6, 34b/12, 47b/13
t.+ı (sezāb toḫmı) 32b/17, 39b/16, 43a/9
t.+ı (şahtere toḫmı) 22b/2
t.+ı (tere toḫmı) 34b/12
t.+ı (üzerlik toḫmı) 44a/2
t.+ı (yüzerlik toḫmı) 26a/6

t.+ı (kerefs toḫmı) 34b/12
t.+ın 16b/12, 42a/16
t.+ın (ḫatmī toḫmı) 50a/17
t.+ınıı (sarmaşuḳ toḫmı) 28a/2
t.+ıyla (boy toḫmı) 55a/7
t.+lar 44a/5
t.+lardan 44a/6
[=101]

toḫum Bitkilerde döllenme sonunda çiçekten sonra oluşan ve toprağa gömülünce kendisinden yeni bir bitki üreyen tane.
t.+ları 20b/2, 40a/2
[=2]

ṭoḳ Kalın.
t. 6b/6, 8b/9
[=2]

ṭoḳuz Sekizden sonra, ondan nce gelen sayının adı.
t. 14b/8, 28a/5, 39a/1, 55b/10
t. bāb 5b/14
t.+ında 11b/1
[=6]

ṭoḳuzıncı Dokuz sayısının sıra sıfatı, sırada yeri şaḳızinciden sonra onuncudan önce olan.
t. 39a/1
t.+bab 55a/2
[=2]

ṭol- İçine giren bir şeyle dolu hale gelmek, boş olmaktan çıkmak.
t.-a 35b/15
t.-makdur 42b/8
[=2]

ṭola- Etrafında döndürüp sarmak.
t.-yalar 35a/13
[=1]

ṭolaş- Birbirinin içine geçmek.
t.-ur 53b/17
[=1]

ṭoldur- (Boş bir şeyi) Dolu hale getirmek, dolmasını sağlamak.
t.-alar 25a/10, 35b/13, 36a/5, 43a/2, 47b/7, 48a/2, 48b/10
t.-up 61b/12
[=8]

ṭolu İçinde, alabileceği kadar veya ona yakın derecede kimse veya şey bulunan, dolmuş olan.
t. 6b/10, 20b/9, 41a/3
[=3]

ṭoluñ Şakak.
t.+larına 25b/6
[=1]

ṭomalıç Yuvarlak ve çıkık.
t. gözlü 8b/4
[=1]

ton At tüyünün rengi.
t.+ı 9b/3
[=1]

ṭonuḳ Canlılığı ve parlaklığı olmayan, soluk mat.
t. ol- 10a/13
[=1]

ṭoñuz Kalın derili, eti, yağı ve derisi için beslenen, ağır, hantal, memeli, evcil hayvan.
t. azusı 22b/4
t. dişlü 11b/14
[=2]

ṭopalaḳ Hünnapgillerden, yapraklarından yeşil boya çıkarılan bir bitki.
t. 32b/4, 35b/7
[=2]

ṭopraḳ Yer kabuğunun üzerini kaplayan, çürümüş organik maddelerden ve kütle kırıntılarından oluşan canlıların yaşamasına elverişli kısmı.
t. 4b/3, 12a/13, 25b/1
t.+a (topraġa) 6a/10
t.+dan 4b/9
[=5]

ṭopuḳ Aşık kemiği.
t.+ı (topuġı) 6b/11, 48b/17
[=2]

torba Kıl, bez, iplik vb.nden dokunmuş, veya kağıt, naylon vb.i şeylerden yapılmış çeşitli boyda, ağzı büzülebilen, küçük bir çuval biçiminde kullanım eşyası.
t.+sına 14b/15, 15a/6, 33b/16, 62b/1
t.+sını 15b/5
t.+sıyıla 47a/5
[=6]

ṭorı Çeşitli tonları bulunan kızıl kahve renkte olan (at).
t. at 8a/1, 10a/6
t.+dur 6a/11
[=3]

ṭoṭaḳ Dudak.
t.+ı (ṭoṭaġı) 25a/4
[=1]

toy ?
t. 8b/15
[=1]

ṭoynaḳ At ve eşek gibi tek parmaklı hayvanların tırnağı.
t.+ı (ṭoynaġı) 6b/17, 9a/12, 9b/15, 9b/16
t.+ın (ṭoynaġın) 12b/16
t.+ına (ṭoynaġına) 13b/5, 51a/7
t.+ını (ṭoynaġını) 51a/9
t.+lar 7a/5
t.+ları 9b/10
[=10]

ṭoz Bir maddenin un haline gelmiş çok ince şekli.
t.+ı (ṣaman tozı) 32a/5, 54b/9
t.+ın (ṣaman tozı) 14b/14
[=3]

töre Bir toplulukta yerleşmiş olan adetlerin, görenek ve geleneklerin, ortaklaşa davranış biçimlerinin, kuralların bütünü.
t.+si 13a/10
[=1]

törpülen- Törpü ile düzeltilmek.
t.-miş 30a/14
[=1]

tūbāl Eğe talaşı.
t. (gümiş tubal) 23b/9
[=1]

tuḫmugān ?
t. 54b/14
[=1]

tulum Bütün olarak yüzülmüş hayvan, özellikle sığır derisinin ayak ve başa gelen kısımları dikilerek yapılan, içine saklanacak su, pekmez yağ vb. sıvılarla peynir vb. maddeler konan torba biçimindeki deri kap.
t.+ı 16b/1
t.+ın (süci tulumı) 50a/14
t.+ını (bezir tulumı) 44b/10
[=3]

ṭur- 1. (Yiyecekler veya nesneler) Bulunduğu yerde bir zaman kalıp beklemek, üzerinden zaman geçmek.
t.-a 48b/15
2. Ayakta kalmak.
t.-maz 32b/11
[=2]

ṭuraḳ otı Dere otu.
t.+na 53a/4
[=1]

turb Turpgiller familyasından, salkım durumundaki çiçekleri beyaz, sarı veya mor renkte, yaprakları karşılıklı, meyvesi acımsı ve etli, kökleri yenen bitki.
t. toḫmı 40a/12
[=1]

tut Dut.
t. aġacı 31a/17
[=1]

ṭut- Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak.
t.-alar 14a/2
2. Yakalamak, avlamak.
t.-asın 62a/13
[=2]

tūtiyā Sürme, tutya.
t. 22b/4, 23b/13
t.-yı merzi 22b/10, 22a/5
[=4]

ṭutul- (Vücudu veya bir organı) işleyemez duruma gelmek.
t.-sa 47a/7, 55b/6, 56a/7
[=3]

tūvāl Eğe talaşı.
t.+ı (Baḳır tuvalı) 22a/14, 22b/7
t.+ı (gümiş tuvalı) 22a/13
[=3]

ṭuyūr Kuşlar.
t. (vühuş u ṭuyūr) 2a/15
[=1]

ṭuz Suda eriyen, kokusuz, dili yakan bir tada sahip, yiyecekleri korumada ve tatlandırmada kullanılan billursu madde.

t. 1b/12, 12a/12, 16a/17, 17b/3, 19a/7, 20a/5, 20b/8, 25a/14, 27a/15, 29b/1, 36a/13, 36b/13, 36b/16, 37a/14, 40b/17, 41a/10, 44a/14, 44b/6, 45b/1, 47a/13, 48a/2, 48a/3, 48b/6, 49a/14, 52a/11, 52b/10, 57a/16, 57b/13
t.+ı 48b/12, 50a/11
t.+ı (iflah tuzı) 56b/15
t.+ı (sag tuzı) 36b/2
t.+ıla 18a/2, 53a/1
t.+ile 61b/4
[=35]

tülü Tüylü.
t. 9b/12
[=1]

türbid Türbit kökü; müshil olarak kullanılan alkalik cıva sulfat tuzu ipomoea turpethum.
t. 29b/2, 29b/9, 30a/5, 31b/5, 33b/17, 43b/2, 54b/17
[=7]

türkçe Ural – Altay dil ailesinin Altay dillerine, yapı bakımından eklemeli diller grubuna giren, Türkiye'de ve Türklerin hakim olduğu ülkelerde kullanılan dil, Türk dili.
t. 35b/11
[=1]

türkī Türkler'le ilgili
t. dil 4a/15, 4a/16
[=3]

türkīce Türkçe.
t. 16a/6, 19a/3, 47b/17
[=2]

tütün Puslu hava, dumanlı hava.
t.+e 12a/6
[=1]

tütüz- Tüttürmek, tütsü yapmak.
t.-eler 25a/3
[=1]

tütüzdür- Tüttürmek, tütsü yapmak.
t.-eler 14b/17
[=1]

tüy İnsanlarda ve hayvanlarda deri üzerinde bulunan çok ince kıl.
t. 6b/11, 55b/12, 55b/14
t.+i 8a/4, 12b/5, 45b/4, 49a/11, 50a/3, 50a/7, 51b/16, 55a/9
t.+inü 45a/9
[=12]

u İki kelime cümle ve öbği birbirine bağlar; ve.
u. 2a/15, 4a/2
[=2]

uç Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası.
u.+ı (ucı) 25a/13
u.+ına (ucına) 21b/15, 23a/13
u.+ından (gözüñ buñarı uçı) 23a/14
u.+ından (ucından) 21b/16
[=4]

uçur- Hızlı koşturmak.
u.-madı 58b/11
[=1]

ʿūd Öd ağacı.
u. 33a/3
u.-ı ḫam 27a/12
u.-ı hindi 26a/13
u.+ı 35b/5
[=4]

ufaḳ Boyutları gerekenden veya olağandan küçük.
u. 16a/16
u.+ın (ufaġın) 21a/6
[=2]

ufat- Küçülttürmek, çiğnetmek.
u.-up (ufadup) 50b/11
[=1]

uġra- Bir yerin yanından ve çinden geçmek.
u.-yıcaḳ 10b/5
[=1]

uġraş- Savaşmak, mücadele etmek.
u.-dı 3a/13, 3a/16
[=2]

ulaş- Belli bir yere varmak.
u.-a 19b/9
2. (hastalık) bulaşmak.
u.-sa 37b/9
u.-ur 47b/5, 53a/14
[=4]

ulu Bir topluluğun maddi ve manevi büyüğü, saygı duyulacak niteliklere sahip kimse.

u.+lar 9b/16
[=1]

un Tahıl veya bazı gıda maddelerinin öğütülmesinden elde edilen toz halindeki besin.
u. 16b/5, 22a/15, 22b/10, 22b/5, 23a/6, 28b/6, 29b/6, 32a/2, 33a/7, 33b/8, 34b/13, 35b/17, 35b/7, 36a/7, 36b/5, 39b/16, 41b/1, 43b/17, 55a/12
u.+ı 32b/3, 42b/9
u.+ı (arpa.unı) 55a/5
u.+ı (arpa unı) 26b/10, 28b/7, 45a/16, 48b/13, 58a/15
u.+ı (bellut unı) 41b/5
u.+ı (pirinç unı) 45b/16, 57b/17
u.+ın (arpa unı) 16a/17, 20b/17, 45b/12, 45b/5, 50a/16, 55a/7
[=36]

unıt- (Bir kimse veya şeyi) Artık düşünmez, hatırlamaz olmak, ihmal edip terketmek.
u.-mayalar 4a/17, 4a/4
[=2]

uphul servi veya ardıç tohumu.
u. 47a/10
[=1]

ur canlı organizmanın herhangi bir yerinde, aynı cins hücrelerin anormal bir biçimde çoğalması sonucu meydana gelen hastalıklı kitle veya yumru.
u. 47b/17
[=1]
u. dağ ur- 42b/6
u. eger ur- 13a/3, 13a/5
u. ḳaşağu ur- 12b/9
u. reml ur- 2a/10
[=5]

ur- 1. Sürmek.
u. 52b/11
u.-a 33a/13, 47b/9, 51b/13, 52b/12
u.-alar 16a/17, 17b/16, 18a/3, 18b/11, 18b/17, 18b/8, 19a/1, 19b/12, 22a/1, 23a/16, 34b/17, 34b/5, 35a/3, 35a/4, 36a/13, 41b/15, 44b/13, 44b/17, 47a/4, 48a/8, 49a/11, 49a/12, 49a/13, 49a/16, 49a/17, 49b/3, 49b/4, 49b/6, , 50a/10, 50a/8, 52b/4, 53b/15, 53b/8, 54a/5, 57a/14, 57b/14, 58a/9
u.-ıcaḳ 49a/12, 50a/9
u.-ur ise 18a/15
u.-urlar-ısa 45b/13
2. Dayamak.
u.-a 47a/16
3. Takmak.
u.-alar 12b/9, 13a/3
u.-up 13a/5, 39b/17
4. Koymak, yerleştirmek.
u.-alar 21a/7
u.-maḳdan 34b/9, 35a/16, 41b/16, 49b/9
5. Kesmek, yarmak.
u.-alar 42b/6
6. ... ile hesaplamak.
u.-dı 2a/10
7. Uygulamak, basmak.
u.-alar (tağ ur-) 49a/5
8. (Soğuk, dulu, kırağı vb.) zarar vermek.
u.-muşdur 20a/13
u.-sa ıssı ur- Sıcak çarpmak 45b/3
[=61]

ustalıḳ beceriklilik, hüner, maharet.
u.+ıla (ustalığ-ıla) 21b/16
[=1]

uṣṭurlāb eskiden bir yıldızın ufuk çizgisinden yüksekliğini ölçmekte kullanılan yarım daire şeklinde tahtadan alet.
u. 2a/11
[=1]

uşāḳ Amonyak.
u. 18a/6, 23a/3, 32a/17, 36a/1, 43b/16
u.+ı 18a/7
u.+ı (uşağı) 32a/17, 38a/17
[=8]

uşāḳ Çocuk.
u. dişlü 6b/4
[=1]

uşāḳ çadırı ?
u. 43a/5
[=1]

uvaḳ Ufak.
u. 8a/4, 9b/3
[=2]

uvaḳraḳ Biraz ufak, ufakça, küçükçe.
u. 40a/8
[=1]

uvat- ?
u.-dı 11b/5
[=1]

uyan Gem, dizgin.
u.+ı 7a/2, 8a/5
u.+ın 13b/12, 55b/17
[=4]

uyanlat- Kafasına uyan geçirtmek.
u.-masa 56a/17
[=1]

uyluḳ Bacağın kalçadan dize kadar olan kısmı
u.+ı (uyluġı) 6b/10, 6b/12, 47a/12
[=3]

uyuş- (Vücudun herhangi bir yerinde) Kan dolaşımının bozulması veya sinir tahrişi gibi sebeplerle hareket etme ve duyma yeteneği geçici bir süre için azalmak.
u.-muş 58a/6
[=1]

uyuz Örümcekgillerden, çıplak gözle görülemeyen bir böceğin meydana getirdiği kaşıntılı, bulaşıcı deri hastalığı.
u. 37a/6, 51b/15
[=2]

uza- Zaman bakımından uzun olmak, çok sürmek.
u.-madan 56b/16
[=1]

uzun İki ucu arasında kendi ölçülerine göre fazla mesafe olan.
u. 6a/17, 6b/12, 6b/2, 6b/7, 6b/9, 7a/16, 7a/5, 8a/11, 8b/9, 9b/8, 47b/11, 51a/12
u. ol- 6b/16, 8a/10, 8a/12, 8b/10, 8b/3, 9a/1, 9a/15, 9a/5, 9b/9, 10b/7, 10b/8
[=23]

uzunraḳ Daha uzun.
u. +ol-11b/13
[=1]

ü "Ve" bağlacının sessiz harfle biten Arapça ve Farsça kelimelerden sonraki okunuşu.
ü. 2a/15, 4a/10, 4b/1, 4b/5
[=4]

üç İkiden sonra, dörtten önce gelen sayının adı.
ü. 3b/7, 11a/12, 12b/3, 13a/3, 13a/4, 14b/11, 14b/9, 15a/10, 16b/13, 17a/15, 17b/10, 17b/14, 17b/2, 21a/6, 23b/14, 27b/4, 28a/10, 28a/16, 28a/6, 28a/7, 29b/13, 30a/9, 30b/5, 31a/13, 32b/4, 33a/16, 35b/9, 36a/1, 37a/3, 37b/10, 38b/11, 38b/16, 39a/4, 39a/8, 40b/13, 42b/6, 43b/9, 44a/17, 44b/11, 44b/16, 44b/4, 47b/1, 47b/14, 48b/3, 49a/11, 49b/5, 50a/1, 50a/8, 50b/15, 51b/12, 52a/4, 52b/2, 53b/15, 54a/1, 54a/15, 54b/4, 55a/17, 55b/11, 55b/8, 55b/9, 58a/10, 58a/11, 58a/12, 62a/2, 62a/2, 62a/3
ü. gün 17a/2
ü.+i 7b/10, 7b/10
ü.+ini 52b/2, 52b/3
[=71]

üçer Üç sayısının her birine üç veya her defasında üç tane anlamına gelen üleştirme şekli.
ü. 22b/13, 22b/8, 27a/12, 29b/15, 29b/3, 29b/9, 30b/3, 31a/6, 31b/6, 33a/6, 33a/7, 33b/8, 34b/13, 40b/1, 41b/8, 42a/5, 42a/7, 43a/6, 44a/5
[=19]

üçünci Üç sayısının sıra sıfatı, sıradaki yeri ikinciden sonra, dördüncüden önce olan.
ü. 38b/16
ü. bāb 8a/1
[=1]

üfür- Üfleyerek bulunduğu yerden ileri sürmek.
ü.-e 56b/1, 56b/9

ü.-eler 14b/2, 14b/4, 15a/2, 15a/3, 19b/17, 21a/3, 21b/13, 22a/9, 22b/3, 22b/7, 23a/7, 23b/10, 23b/16, 26a/13, 26a/7
ü.-ür ise 21a/12
[=18]

ümmet Bir peygambere iman edenlerinonun getirdiklerine inanıp tabi olanların meydan getirdiği topluluk.
ü.+lerime 58b/12
[=1]

ʿünnab İki çenekliler sınıfının cehrigiller familyasından, sarı çiçekli, dikenli yaprakları uzun ve mızrak biçiminde, boyu 8-10 metreyi bulan ufak ağaç veya çalı şeklindeki bitki, çiğde. Zizyphus jujuba.
ü. 17a/10, 17b/1, 26a/2, 26b/9, 29a/6, 30a/1, 33b/10, 58a/15
[=8]

üren yavşanı Mavi ve beyaz çiçekler açan, çay gibi içilen ve hazmı kolaylaştıran, baş ve kulunç ağrılarına iyi gelen bir bitki; yavşan otu.
ü. 32a/16
[=1]

ürk- Korkup birden sıçramak.
ü.-meye 10a/9
[=1]

ürper- Üşüme, korku, endişe, ürkme vb. sebepler yüzünden vücuttaki tüyler dikilip deri nokta nokta olmak.
ü.-ür 55a/9
[=1]

üsküre Atın tırnağının üst kısmı.
ü.+sinde 50b/12
[=1]

üst Bir şeyin aşağı sayılan yerine göre yukarı tarafı.
ü. 16b/3, 20a/3
ü.+inde 10a/11, 53b/13
ü.+inden 48b/15
ü.+ine 8b/13, 16a/17, 16b/8, 45a/9, 52a/9
ü.+ini 22a/3, 37a/9
ü.+ünde 13a/12, 16a/13, 18a/11, 18a/11, 21b/9, 27b/13, 38b/8, 50a/7
ü.+ündeki 37a/15, 49a/11
ü.+üne 13a/3, 18b/8, 19a/11, 25b/8, 35a/8, 44b/10, 45a/11
2. bir şeyin yukarıya, göğe bakan yüzü, yüzeyi.
ü.+i 52a/5
[=30]

üstāẕ Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sahibi olan, üstün bir yeri, tam vukufu bulunan kimse.
ü.+lar 20a/8
[=1]

üstāẕlıḳ Üstat olma durumu.
ü.+ıla (üstazlıġ-ıla) 23a/14
[=1]

üstübü Genellikle yolunut ve artık pamuk ipliği veya didilmiş kenevir.
ü. 35b/13, 36a/4
ü. ile 23b/5
ü.+ye 44a/12
[=4]

üstüpü Genellikle yoluntu ve artık pamuk ipliği veya didilmiş kenevir.
ü. 23b/1
[=1]

üzere 1. Gibi, olduğu yolda, olduğu biçimde.
ü. 58a/11
ü. (üzre) 14a/5
ü.+ise 34a/14
2. Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üst tarafı.
ü. 52b/9
[=4]

üzeri 1. Bir kimsenin kendisi, şahsı.
ü.+müze 5a/11
2. Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü.
ü.+nde 4b/14, 10a/10, 22a/3, 62a/9
ü.+ne 3b/2, 5b/14, 13b/15, 19b/3, 20a/3, 20b/8, 33a/12,

34b/5, 35a/2, 35b/17, 35b/2, 35b/9, 36a/4, 36a/7, 36b/15, 36b/2, 36b/2, 36b/3, 36b/6, 37b/16, 37b/8, 38a/7, 38b/2, 39b/17, 39b/2, 44a/15, 44b/11, 45a/3, 45a/8, 48b/15, 49a/2, 49a/4, 49a/9, 49b/4, 50a/13, 50b/2, 51a/1, 51a/2, 52a/10, 52a/11, 52a/12, 52a/6, 52b/10, 55b/13, 55b/15, 57a/17, 57b/11, 57b/8, 61b/10, 61b/11, 61b/3, 61b/9
[=57]

üzerlik Sedef otugillerden, acı tohumları susama benzeyen, beyaz çiçekli, çok dallı, halk arasında tütsü olarak kullanılan sıcak bölge bitkisi.
ü. 45a/13, 56b/12
ü. toḫmı 44a/2
[=3]

üzül- Kesilmek, kopmak, ayrılmak.
ü.-e 18a/14
[=1]

üzüm Asma adı verilen ağaççığın salkım durumunda ufak taneli, çekirdekli, ince kabuklu, sulu, etli, glikoz ve vitamin bakımından zengin, yetiştiği yere göre pek çok çeşidi bulunan, tazesi ve kurusu yenen meyvesi.
ü. 16b/16, 30b/17, 33b/11, 33b/4
ü. (ḳara üzüm) 28a/9, 32a/13
ü. (ḳaraca üzüm) 49a/2
ü. (ḳızıl üzüm) 26b/3, 27a/2, 29a/7
ü.+i (ḳara üzüm) 55a/12
ü.+i (siyah üzüm) 49b/1
ü.+inüñ (dilki üzüminüñ suyı) 24b/8
[=13]

vācib Yapılması gerekli olan, terkedilmesi cāiz olmayan husus.
v. ol- 5a/16
[=1]

vaʿde Söz verme, taahhüt, ahit.
v. it- söz verilmek 5a/11
[=1]

vāfir Çok, bol.
v. 37b/15
[=1]

vāḳiʿ Olan, vuku bulan.
v. ol- meydana gelmek, vuku bulmak 3b/12, 3b/16, 48b/1, 48b/2
[=3]

vaḳiyye Ons, 28,3 gram, 40 dirhem.
v. 26a/16, 42b/3
[=2]

vaḳt Zaman.
v. 7b/5, 11a/3, 19a/3, 19a/4, 31a/17, 40b/13
v.-i hacet 34a/13, 20a/15
v.+ı (ikündü vaktı) 50a/2
v.+ın 40a/6
v.+ında 14b/1
v.+ında (hācet vaḳtı) 50a/1
v.+ında (hazan vaḳtı) 12a/6
v.+ıyla 30b/14
v. ol- 15a/16, 18b/2, 57a/10, 57a/7
[=18]

vaḳthā Ara sıra .
v. 25a/16
[=1]

var Kainatta veya düşüncede bulunan, mevcut olan (şey).
v.+dur 2b/14, 2b/14, 2b/4, 9a/16, 14a/10, 15b/8, 16b/4, 18a/10, 20a/11, 20a/8, 37b/10, 38b/9, 53a/3, 53a/4, 56b/11
v.+idi 2b/17
v.+ise 19b/7, 45a/10
[=18]

var- Ulaşmak, vasıl olmak.
v.-a 10a/8, 13a/8, 19b/8
v.-dı 3a/11
v.-dıkça 47b/17
v.-ıcak 13b/14
v.-ınca 50a/2
v.-ısar 2b/1
v.-maya 39a/2
v.-mayınca 13b/13
v.-maz 5b/8, 5b/9
v.-ilerü var- 5b/8
[=13]

ve Bağlaç. İki kelime, cümle ve öbeği birbirine bağlar, ile.

v. 1b/10, 1b/11, 1b/9, 2a/10, 2a/11, 2a/12, 2a/14, 2a/15, 2a/15, 2a/16, 2a/16, 2a/16, 2a/17, 2a/3, 2a/4, 2a/4, 2a/6, 2a/7, 2b/5, 3b/17, 3b/5, 3b/5, 3b/9, 4a/1, 4a/11, 4a/12, 4a/16, 4a/17, 4a/2, 4a/7, 4b/1, 4b/10, 4b/10, 4b/11, 4b/12, 4b/8, 4b/9, 5a/11, 5a/11, 5a/14, 5a/15, 5a/17, 5a/4, 5a/8, 5b/1, 5b/10, 5b/10, 5b/11, 5b/11, 5b/12, 5b/13, 5b/2, 5b/5, 5b/6, 5b/9, 5b/9, 6a/1, 6a/10, 6a/17, 6a/17, 6a/17, 6a/6, 6a/6, 6a/8, 6a/8, 6a/8, 6b/1, 6b/1, 6b/10, 6b/10, 6b/10, 6b/11, 6b/11, 6b/12, 6b/12, 6b/13, 6b/13, 6b/14, 6b/14, 6b/15, 6b/16, 6b/17, 6b/17, 6b/17, 6b/4, 6b/5, 6b/5, 6b/6, 6b/6, 6b/6, 6b/7, 6b/8, 6b/9, 6b/9, 7a/1, 7a/1, 7a/1, 7a/10, 7a/10, 7a/11, 7a/11, 7a/12, 7a/13, 7a/14, 7a/14, 7a/15, 7a/16, 7a/16, 7a/17, 7a/17, 7a/2, 7a/2, 7a/3, 7a/3, 7a/5, 7a/5, 7a/6, 7a/6, 7a/7, 7a/8, 7a/9, 7a/9, 7b/1, 7b/1, 7b/10, 7b/10, 7b/12, 7b/12, 7b/13, 7b/13, 7b/14, 7b/14, 7b/14, 7b/15, 7b/4, 7b/6, 8a/10, 8a/12, 8a/14, 8a/15, 8a/15, 8a/2, 8a/3, 8a/3, 8a/3, 8a/5, 8a/7, 8b/1, 8b/10, 8b/11, 8b/12, 8b/12, 8b/12, 8b/13, 8b/16, 8b/3, 8b/6, 8b/6, 8b/9, 9a/1, 9a/10, 9a/10, 9a/10, 9a/11, 9a/11, 9a/17, 9a/2, 9a/4, 9a/5, 9a/6, 9a/6, 9a/6, 9a/8, 9a/9, 9b/10, 9b/10, 9b/11, 9b/13, 9b/14, 9b/4, 9b/5, 9b/6, 9b/7, 9b/8, 9b/8, 9b/9, 10a/10, 10a/10, 10a/12, 10a/13, 10a/4, 10a/5, 10a/5, 10a/6, 10a/6, 10a/7, 10b/1, 10b/10, 10b/10, 10b/11, 10b/11, 10b/12, 10b/2, 10b/3, 10b/3, 10b/4, 10b/5, 10b/6, 10b/6, 10b/8, 10b/9, 10b/9, 10b/9, 11a/14, 11a/16, 11a/8, 11a/9, 11b/1, 11b/16, 11b/3, 11b/5, 11b/6, 11b/7, 12a/1, 12a/13, 12a/15, 12a/16, 12a/17, 12a/3, 12a/4, 12a/5, 12a/6, 12a/7, 12b/1, 12b/10, 12b/10, 12b/10, 12b/11, 12b/11, 12b/12, 12b/13, 12b/16, 12b/2, 12b/2, 12b/3, 12b/3, 12b/5, 12b/6, 12b/6, 12b/6, 12b/7, 12b/8, 12b/9, 13a/11, 13a/13, 13a/13, 13a/14, 13a/15, 13a/6, 13a/6, 13a/9, 13a/9, 13b/10, 13b/12, 13b/12, 13b/14, 13b/14, 13b/15, 13b/16, 13b/16, 13b/17, 13b/3, 13b/3, 13b/3, 13b/4, 13b/7, 13b/9, 14a/1, 14a/14, 14a/14, 14a/15, 14a/15, 14a/17, 14a/17, 14a/2, 14a/2, 14a/3, 14a/5, 14a/7, 14a/9, 14b/10, 14b/10, 14b/11, 14b/13, 14b/14, 14b/15, 14b/2, 14b/3, 14b/3, 14b/4, 14b/5, 14b/6, 14b/6, 14b/6, 14b/7, 14b/9, 15a/1, 15a/1, 15a/10, 15a/11, 15a/15, 15a/17, 15a/3, 15a/3, 15b/1, 15b/1, 15b/10, 15b/11, 15b/12, 15b/13, 15b/13, 15b/2, 15b/3, 15b/5, 15b/8, 15b/9, 16a/10, 16a/12, 16a/12, 16a/13, 16a/15, 16a/15, 16a/16, 16a/17, 16a/3, 16a/9, 16a/9, 16a/9, 16b/1, 16b/10, 16b/12, 16b/14, 16b/15, 16b/16, 16b/16, 16b/2, 16b/4, 16b/4, 16b/5, 16b/5, 16b/6, 16b/7, 16b/8, 16b/9, 17a/1, 17a/1, 17a/2, 17a/5, 17b/11, 17b/11, 17b/14, 17b/14, 17b/14, 17b/16, 17b/3, 17b/6, 17b/7, 17b/7, 17b/9, 17b/9, 18a/11, 18a/11, 18a/13, 18a/15, 18a/17, 18a/2, 18a/3, 18a/4, 18a/5, 18a/5, 18a/5, 18a/6, 18a/7, 18a/8, 18b/1, 18b/10, 18b/10, 18b/13, 18b/13, 18b/14, 18b/14, 18b/14, 18b/15, 18b/15, 18b/16, 18b/16, 18b/5, 18b/6, 18b/6, 18b/6, 19a/10, 19a/11, 19a/11, 19a/12, 19a/13, 19a/14, 19a/16, 19a/16, 19a/17, 19a/17, 19a/5, 19a/6,

19a/7, 19a/8, 19a/8, 19a/9, 19a/9, 19b/1, 19b/10, 19b/11, 19b/11, 19b/14, 19b/9, 20a/1, 20a/10, 20a/11, 20a/2, 20a/5, 20a/6, 20a/6, 20a/7, 20a/8, 20b/1, 20b/10, 20b/10, 20b/11, 20b/11, 20b/15, 20b/16, 20b/17, 20b/17, 20b/4, 20b/7, 20b/8, 20b/9, 21a/1, 21a/11, 21a/12, 21a/14, 21a/17, 21a/3, 21a/7, 21a/8, 21a/9, 21b/15, 21b/15, 21b/16, 21b/17, 21b/17, 21b/2, 21b/3, 21b/5, 21b/5, 22a/4, 22a/4, 22a/5, 22a/5, 22a/5, 22a/5, 22a/6, 22a/6, 22a/6, 23a/13, 23a/14, 23a/15, 23a/15, 23b/11, 23b/6, 24a/11, 24a/11, 24b/15, 24b/16, 24b/2, 24b/2, 24b/2, 24b/3, 24b/3, 24b/8, 24b/8, 25a/1, 25a/1, 25a/15, 25a/16, 25b/13, 25b/13, 25b/13, 25b/14, 25b/6, 25b/7, 26b/13, 26b/14, 26b/6, 27a/9, 27b/10, 27b/12, 27b/13, 27b/14, 27b/16, 27b/16, 27b/3, 28a/14, 28a/14, 28a/2, 28a/2, 28a/3, 28a/3, 28a/4, 28a/4, 28a/5, 28a/9, 28a/9, 28b/13, 28b/14, 28b/14, 28b/15, 28b/15, 28b/4, 29a/13, 29a/2, 29b/13, 30a/15, 30a/15, 30a/15, 30b/14, 30b/14, 30b/15, 31a/10, 31a/10, 31a/10, 31a/10, 31a/11, 31a/13, 31a/16, 31a/16, 31b/1, 31b/2, 32a/14, 32a/5, 32a/5, 32b/11, 32b/11, 32b/6, 34a/8, 34b/16, 34b/17, 35a/1, 35a/11, 35a/12, 35a/12, 35a/12, 35a/12, 35a/14, 35a/14, 35a/15, 35a/2, 35a/2, 35a/3, 35a/4, 35a/7, 35a/7, 35a/9, 35b/6, 35b/6, 35b/7, 35b/7, 35b/7, 36b/9, 36b/9, 37a/7, 37a/8, 37a/9, 37b/17, 38a/12, 38a/15, 38a/17, 38a/4, 38a/5, 38a/6, 38a/6, 38a/7, 38a/8, 38a/8, 38b/8, 39b/10, 39b/5, 39b/5, 39b/6, 39b/6, 40b/13, 40b/14, 40b/9, 41a/4, 41b/17, 42a/14, 42a/15, 42a/15, 42a/15, 42b/1, 42b/1, 42b/1, 42b/10, 42b/11, 42b/16, 42b/2, 42b/3, 42b/3, 42b/4, 42b/5, 42b/5, 42b/6, 42b/6, 42b/8, 42b/8, 42b/9, 42b/9, 43a/1, 44a/11, 44a/16, 44a/8, 44a/9, 44b/1, 44b/14, 44b/15, 44b/15, 44b/2, 44b/2, 44b/5, 44b/6, 45a/1, 45a/15, 45b/1, 45b/1, 45b/1, 45b/10, 45b/10, 45b/10, 45b/11, 45b/13, 45b/14, 45b/15, 45b/16, 45b/16, 45b/17, 45b/2, 45b/9, 45b/9, 46a/1, 46a/1, 46a/13, 46a/15, 46a/3, 46a/3, 46a/5, 46a/5, 46a/6, 46b/13, 46b/14, 46b/17, 47a/13, 47a/15, 47a/15, 47a/2, 47a/4, 47a/9, 47a/9, 47b/10, 47b/10, 47b/11, 47b/11, 47b/11, 47b/11, 47b/12, 47b/13, 47b/6, 47b/7, 47b/8, 47b/8, 48a/10, 48a/12, 48a/12, 48a/16, 48a/4, 48a/4, 48a/5, 48a/6, 48a/6, 48a/7, 48a/9, 48b/10, 48b/15, 48b/3, 48b/5, 48b/6, 48b/7, 48b/8, 48b/8, 49a/14, 49a/16, 49a/17, 49a/17, 49b/15, 49b/15, 50a/12, 50a/13, 50a/14, 50a/15, 50a/16, 50a/16, 50a/17, 50a/7, 50b/11, 50b/2, 51a/11, 51a/12, 51a/13, 51a/14, 51a/16, 51a/16, 51a/17, 51a/8, 51b/1, 51b/1, 51b/10, 51b/10, 51b/11, 51b/11, 51b/13, 51b/15, 51b/2, 51b/3, 51b/4, 51b/4, 51b/4, 51b/5, 51b/5, 51b/6, 51b/8, 52a/11, 52b/1, 52b/1, 52b/3, 52b/3, 52b/4, 53a/12, 53a/13, 53a/15, 53a/15, 53a/15, 53a/15, 53a/16, 53a/16, 53a/3, 53a/9, 53b/10, 53b/12, 53b/12, 53b/13, 53b/14, 53b/15, 53b/16, 53b/17, 53b/3, 53b/3, 53b/3, 53b/4, 53b/5, 53b/5, 53b/6, 53b/6, 53b/7, 53b/7, 53b/8, 54a/1, 54a/10, 54a/10, 54a/11, 54a/11, 54a/11, 54a/12, 54a/12, 54a/13, 54a/13, 54a/14, 54a/15, 54a/16, 54a/17, 54a/17, 54a/2, 54a/2, 54a/4, 54a/7, 54a/8, 54a/8, 54a/9,

54a/9, 54b/12, 54b/14, 54b/15, 54b/16, 54b/16, 54b/17, 54b/17, 54b/2, 54b/2, 54b/3, 54b/6, 54b/6, 54b/6, 54b/8, 54b/8, 54b/8, 54b/9, 54b/9, 55a/10, 55a/4, 55a/4, 55a/5, 55a/6, 55a/9, 55a/9, 55a/9, 55a/9, 55b/3, 55b/7, 56a/1, 56a/2, 56a/5, 57a/10, 57a/10, 57a/14, 57a/15, 57a/15, 57a/15, 57a/16, 57a/16, 57a/17, 57a/17, 57a/4, 57a/5, 57a/5, 57a/6, 57a/6, 57a/6, 57a/6, 57a/7, 57a/9, 57a/9, 57b/1, 57b/1, 57b/10, 57b/11, 57b/12, 57b/12, 57b/12, 57b/13, 57b/13, 57b/14, 57b/15, 57b/16, 57b/17, 57b/17, 57b/2, 57b/3, 57b/4, 57b/5, 57b/6, 57b/7, 57b/9, 58a/1, 58a/11, 58a/13, 58a/2, 58a/2, 58a/8, 58a/9, 58b/1, 58b/11, 58b/12, 58b/13, 58b/14, 58b/15, 58b/15, 58b/15, 58b/15, 58b/15, 58b/16, 58b/16, 58b/16, 58b/16, 58b/2, 59b/13, 59b/13, 59b/14, 59b/14, 59b/15, 59b/15, 60a/10, 60a/11, 60a/11, 60a/12, 60a/12, 60a/13, 60a/13, 60a/14, 60b/15, 61a/12, 61a/7, 62a/2, 62a/3, 62b/2
v. ammā 18a/10, 51b/14
v.lākin 14a/11, 16a/3
v. līkin 11b/8, 19a/5, 57a/13
v. ya 10a/10, 12a/2, 12a/4, 12a/5, 12b/15, 12b/16, 16b/1, 18b/4, 20b/12, 21a/15, 21b/14, 24b/1, 24b/14, 29a/1, 29a/1, 29a/5, 39b/9, 42b/12, 42b/15, 43b/6, 44b/8, 46a/8, 49b/14, 54a/7
v. yāhud 12a/2, 19b/17, 31a/12, 37b/14, 37b/14, 44b/14, 44b/17, 48a/15, 48a/17, 48b/4, 49a/16, 49b/1, 56b/12, 57a/14
[=965]

ve'l-ḥāṣıl Sonuç olarak, sözün kısası.
v.-ı kelām 11b/10
[=1]

vech Tarz, biçim.
v. 14a/5
[=1]

vefāt Ölüm, ölmek.
v. it- ("ölmek") 59b/17
[=1]

velī Ama, fakat, lakin.
v. 2a/12, 53a/3
[=2]

verd Gül.
v.-i ahmer 26a/17
[=1]

verem Vücutta herhangi bir organa, özellikle akciğerlere yerleşen Koch basilinin yol açtığı bulaşıcı, ateşli hastalık, tüberküloz.
v. 28b/12, 32b/9, 47b/9
v. ol- 26b/15, 26b/7, 39b/4
[=6]

veyā Bağlaç. Cümlede bildirilen hususun sayılan birden fazla şey için aynı zamanda söz konusu olduğu durumlarda bunların arasına getirilir.
v. 25b/1, 25b/5, 37b/12, 37b/5, 39a/14, 40b/11, 44b/4, 45b/13
[=8]

vezīr Osmanlı Devleti'nde askeri ve idari yetkisi olan en yüksek rütbedeki devlet memuru, vezirlik rütbesine sahip kimse.
v.+dür 5b/10
v. it- 4a/3
[=2]

viḳā Koruma.
v. it- 29a/17
[=1]

vir- (Bir şeyi bir kimseye) İletmek, eriştirmek.
v.-dükden 23b/4
v.-e 20a/6
v.-eler 12b/1, 12b/13, 12b/2, 12b/6, 12b/7, 12b/8, 12b/9, 13b/10, 14a/1, 14a/4, 15b/14, 15b/15, 16a/16, 20a/6, 23b/2, 23b/5, 24b/1, 25a/15, 25a/15, 25b/17, 25b/17, 27b/6, 27b/7, 31b/12, 34b/6, 39b/2, 40b/10, 41a/16, 42b/11, 44b/4, 46a/10,

46a/16, 50a/3, 53b/16, 54a/1, 54a/2, 54b/12, 55a/7, 57a/10
v.-medi 2b/10
v.-mekden 15a/14, 26b/16, 27b/10, 31b/14, 32a/8, 43b/7, 49b/9
v.-meye 13a/16, 13a/16, 14a/6
v.-meyeler 50a/2, 54a/14, 54a/2, 54b/12
v.-meyesin 62b/2
v.-mez 15b/10
v.-mezem 3a/8
v.-üp 19b/15
v.-ür ise 13a/17, 13b/2
v.-ürler 12a/1
v.-ürler-ise 54a/1
[=64]
v.-habar vir- 2b/10
v.-ḳoyu vir- 14a/1
v.-ṣu vir- 12a/1, 13a/16, 13a/17, 13b/2, 15a/14
[=7]

viril- Vermek işi yapılmak, vermek işine konu olmak.
v.-meye 13a/16
[=1]

vuḥūş Vahşiler, yabaniler, yabani hayvanlar.
v. u tayur 2a/14
[=1]

vur- 1. Sürmek.
v.-a 51b/12, 35b/2,
v.-alar 34b/15
2. Takmak.
v.-alar 12b/12, 36a/16, 36a/17, 36b/3, 37a/1, 37b/4, 44b/11, 45a/4, 49a/9, 57a/17
v.-muş 45b/15
v.-up 28b/17
v. ḳaşaġu vur- 12b/12
[=16]

vurul- (Silahla) Öldürülmek veya yaralanmak.
v.-up 37b/17
[=1]

yā Ey.
y. 2a/8, 4b/13, 4b/17
[=3]

yā (Da, veya, yahut) İki kelimeyi, iki kelime öbeğini, veya iki cümleyi birbirine bağlar.
y. 2a/10, 10a/10, 10a/10, 11a/3, 11a/4, 17a/6, 23b/8, 28a/12, 28a/13, 29a/1, 31b/14, 31b/15, 34a/7, 34b/9, 34b/9, 35b/4, 36a/16, 43b/6, 44a/8, 45a/5, 46a/8, 47a/14, 47b/4, 48a/17, 48b/16, 48b/17, 48b/4, 49b/9, 49b/9, 50b/13, 50b/9, 53b/17, 54a/6, 54a/7, 56a/17
y. (ve yā) 12a/2, 12a/4, 12a/5, 12b/15, 12b/16, 16b/1, 18b/4, 20b/12, 21a/15, 21b/14, 24b/1, 24b/14, 29a/1, 29a/1, 29a/5, 39b/9, 42b/12, 42b/15, 43b/6, 44b/8, 46a/8, 49b/14, 54a/7
[=58]

yā yaġırı Yağ yaġırı.
y. 35b/11
[=1]

yaban 1. İnsan yaşamayan ıssız yer.
y.+a 62a/13
y.+da 53a/4
2. Kendiliğinden yetişen, yabani.
y. fesleganı 17a/17, 54b/5
[=4]

yād Silah.
y.+yarak 3b/3
[=1]

yādigār bir Kimseyi veya olayı hatırlatmak üzere verilen yahut onlardan kalan şey.
y. 4a/3
[=1]

yaġ 1. Zeytin, ay çiçeği, mısır, susam, pamuk çekirdeği, haşhaş tohumu gibi bitki meyvelerinden veya çekirdeklerinden elde edilen ve genellikle besin olarak kullanılan, yüksek enerji veren madde.
y. 15b/2, 18b/4, 25b/4, 38a/9, 38b/3, 49a/5, 49a/6, 52b/13, 53b/2
y. (acı yaġ) 37a/4
y. (bādem yaġı) 26b/13, 28a/4
y. (benefşe yaġı) 26a/8

y. (bezir yaġı) 15b/4
y. (bögrek yaġı) 23b/6
y. (gül yaġı) 25a/6, 25a/9, 26a/8
y. (ḳabak yaġı) 26a/8
y. (sıgır yaġı) 25b/15
y. (taze yag) 45b/6
y. (zanbaḳ yaġı) 27a/16
y. (zeyt yaġı) 19a/17, 26a/10
y.+a (acı yaġ) 51a/4
y.+ı 27b/14, 42a/10, 48a/6, 52a/2
y.+ı (acı bādem yaġı) 33a/14
y.+ı (bādem yaġı) 34a/8, 42a/10, 43a/4
y.+ı (benefşe yaġı) 21b/4, 55b/7
y.+ı (çörek otı yaġı) 49b/10
y.+ı (defne yaġı) 37a/5
y.+ı (gül yaġı) 45b/16, 51a/6, 54b/3, 57b/17
y.+ı (hınzır yaġı) 51b/16
y.+ı (koz yaġı) 33a/13, 42a/10
y.+ı (kuyruk yaġı) 49a/2
y.+ı (küncüd yaġı) 45b/1
y.+ı (sade yaġı) 53b/7
y.+ı (sezab yaġı) 43a/5
y.+ı (sıgır yaġı) 33a/14, 37b/6, 41a/12, 41a/4, 42a/11, 46a/2, 58a/3
y.+ı (sıġıruñ bögregi yaġı) 19b/10, 37a/13
y.+ı (susam yaġı) 15b/1
y.+ı (şırlaġan yaġı) 46a/2, 58a/3
y.+ı (şir-ruġan yaġı) 34a/12
y.+ı (zeyt yaġı) 17a/15, 18b/15, 23a/17, 24a/6, 24a/9, 25b/3, 30a/3, 34a/8, 36a/2, 51b/4, 55a/13
y.+ıla 15b/12, 24a/16, 51b/13
y.+ıla (sag yag) 50a/9
y.+ın(ayu yaġı) 55b/16
y.+ın(sıgır yaġı) 45b/1
y.+ın (ak küncüd yaġı) 55b/10
y.+ın (ayu yaġı) 46b/2
y.+ın (badem yaġı) 24a/1, 58b/2
y.+ın (benefşe yaġı) 14b/2
y.+ın (eski sıgır yaġı) 44b/9
y.+ın (eski zeyt yaġı) 34a/9
y.+ın (hınzır yaġı) 51b/8, 52b/7
y.+ın (iç yaġı) 16a/15
y.+ın (küncid yaġı) 44b/2
y.+ın (sıġır yaġı) 27b/12, 27b/17, 45a/3, 46a/8, 53b/4, 55b/5
y.+ın (sıġıruñ böyregi yaġı) 48b/8
y.+ın (sıġıruñ iç yaġı) 42b/10
y.+ın (sızmış sıġır yaġı) 45a/2
y.+ın (tatlu bādem yaġı) 21b/4
y.+ın (zeyt yaġı) 30a/6, 34a/1, 35b/1, 38a/2, 44b/15, 46b/1
y.+ından (hınzır yaġı) 51b/14
y.+ını (küncüd yaġı) 46a/7
y.+ını (sıġır yaġı) 47a/17
y.+ıyıla (zeyt yaġı) 34b/3
y.+ıyla(zeyt yaġı) 49b/12
y.+ıyla (badem yaġı) 29b/12, 35b/1
y.+ıyla (belesan yaġı) 51b/11
y.+ıyla (bögrek yaġı) 23b/11
y.+ıyla (devenin örgici yaġı) 43b/14
y.+ıyla (eski zeyt yaġı) 37b/3
y.+ıyla (fırfiyun yaġı) 50b/14
y.+ıyla (gül yaġı) 34b/2
y.+ıyla (kere yaġı) 45b/13
y.+ıyla (paça yaġı) 52a/11
y.+ıyla (sag yaġı) 49a/13
y.+ıyla (sıgır yaġı) 25a/2, 27b/7, 29b/5, 30a/12, 30b/11, 40a/15, 41b/13, 55a/17, 57b/13
y.+ıyla (sıġıruñ bögregi yaġı) 25a/6
y.+ıyla (şırlaġan yaġı) 45b/13
y.+ıyla (zeyt yaġı) 32b/6, 36b/14, 39b/1, 50b/17, 53a/1, 55a/15, 55b/13
y.+lara 21b/5, 33a/15, 43a/6
y.+yla (şırlagan yaġı) 28a/4
y.+yla (zeyt yaġı) 24a/11
2. Yenilen besinlerin fazlasından, gıdasız kalındığı zaman kullanılmak üzere kalp, mide, bağırsaklar ve böbrek gibi iç organların etrafında, kaslar dokular arasında depolanan deri ve kılları dış etkilerden koruyan hidrokarbonların ortak adı.
[=144]

yaġcuġaz Biraz yağ.

y. 23a/8, 52b/13
[=2]

yaġcuḳaz Bk. yaġcuġaz.
y. 21b/9
[=1]

yaġır Atın sırtında olan iyileşmeyen vıcık vıcık yara.
y. 36a/8
y.+a 36a/11
y.+ı 36a/12
y. ol- 35b/11
[=4]

yaġla- Yağ sürmek.
y.-salar 12b/17
y.-yup 29a/2
[=2]

yaġmur Atmosferdeki su buharının yoğunlaşması sonucu yeryüzüne damlalar halinde düşen su.
y.+a 12a/7, 54a/7
y.+dan 12a/16
[=3]

yāhud Veya.
y. 12a/7, 12b/3, 23b/8, 25a/14, 25b/1, 28b/12, 38b/14, 42a/12, 44b/5, 48a/5, 49a/6, 50b/8, 51a/10, 52b/7, 56a/11, 56a/11
y. (ve yahud) 12a/2, 12a/3, 12a/5, 12a/6, 19b/17, 27b/10, 31a/12, 37b/14, 37b/14, 44a/8, 44b/14, 44b/17, 48a/15, 48a/17, 48b/4, 49a/16, 49b/1, 56b/12, 57a/14
[=35]

yaḳ- Fazla ısıya maruz bırakarak kömürleşmesine, kavrulmasına sebep olmak.
y.-a 44b/9
y.-alar 18b/12, 24a/9, 36a/11, 36a/14, 47a/1
2. Yanıyormuş gibi ısırıcı sert bir etki yaratmak.
y.-ar 48a/3
3. (Güneş) Çok fazla ısıtmak.
y.-up 62a/14
[=8]

yaḳ- (Yakı, kına vb. için) uygulamak.
y.-ar 19a/10
[=1]

yaḳın Arada az mesafe bulunan.
y. 18b/8, 19a/1, 19a/3, 32b/8, 41a/2
y. ol- yaklaşmak 51b/10
[=6]

yaḳu Tedavi maksadıyla vücudun ağrıyan, hasta olan yerlerine yapıştırılan, üzerine koyu lapa halinde bir madde yayılmış olan bez veya bu iş için özel olarak hazırlanmış eczalı parça.
y. 21a/11
y. it- 42b/5, 50b/2
[=3]

yalat- Yalamak işini yaptırmak.
y.-alar (yaladalar) 12a/12
[=1]

yaldur- Parlak olmak.
y.-ur 12b/6
[=1]

yalñız Sadece.
y. 29a/17
[=1]

yan Bir yerin ön ve arka kabul edilen kısmına göre sağ veya solda olan tarafı, bir eksene göre sağ veya solda olan taraf.
y.+a 49a/17
y.+ı 7a/14, 11a/15, 28b/15
y.+ına 32b/8
y.+ında 2a/1, 11a/10, 15b/8, 18b/1, 38a/16, 47b/4, 50b/13, 53a/14, 57b/3
y.+ından 14a/17, 16a/10, 16b/3, 16b/4, 38a/6, 42a/14, 50a/15, 53a/11, 58a/7
y.+larına 31a/10
[=23]

yan- (Fazla ısı sebebiyle) Vücudun bir yeri kızarmak veya yara olmak.
y.-mış 52b/15
[=1]

yana Sonra.
y. 35b/10
[=2]

yandur- Yakmak, tutuşturmak.
y.-alar 51b/11

[=1]

yaʿni Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce "Şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki" anlamında kullanılır.
y. 3b/1, 6a/5, 7b/11, 10a/15, 11b/15, 13a/16, 13b/15, 14a/16, 20a/8, 21a/5, 22b/16, 27b/9, 28a/11
[=13]

yaña (-den yana şeklinde kullanıldığında) –e doğru.
y. 21b/10, 31a/14
[=2]

yapış- (Bir şey bir yere) Ayrılmayacak şekilde tutunup kalmak.
y.-a 49a/10, 49a/10, 50a/6
y.-ıcak 39b/6
y.-sa 25a/17, 25b/5, 25b/8
y.- sülük yapış- 25b/5
[=8]

yapışdır- Yapışmasını sağlamak.
y.-up 37b/8
[=1]

yapışdur- Yapışmasını sağlamak, yapıştırmak.
y.-alar 32b/8, 35b/10, 35b/9, 38b/2, 49a/3, 49a/4
[=6]

yapraḳ Bitkilerin solunum, özümleme, terleme vb. olaylara yarayan, genellikle klorofilli, şekli bulunduğu bitkiye göre değişen yeşil uzantısı.
y. 19a/11
y.+ı (labada yapraġı) 35b/2
y.+ı (mürver yapraġı suyı) 49b/15
y.+ı (pazu yapraġı) 17a/17
y.+ı (şeftalu yapraġı suyı) 43b/10
y.+ı (yapraġı) 31b/2, 31b/8, 32a/5, 34a/3, 34b/5, 41b/9, 49b/16
y.+ın (defne yapraġın) 54b/8
y.+ın (sezab yapraġı) 45a/1
y.+ın (susam yapraġın) 45a/13
y.+ın (süsen yapraġın) 36b/8
y.+ın (yapraġın) 14b/13, 44b/17, 49b/15, 54b/5
y.+ın (yaşıl incir yapraġın suyı) 25a/17
y.+ına (ḳamış yapraġına) 6b/2
y.+ını (mersin yapraġı) 34b/15
y.+ını (yapraġını) 35b/15, 35b/2, 44a/12
y.+ınuñ (kelem yapraġınuñ suyı) 22b/17
y.+ların 15a/6
y.+sız 53b/16
[=29]

yapyaḳ Yavaş yavaş.
y. 39a/5
[=1]

yar- Kesip açmak.
y.-alar 38b/14, 47b/6, 48a/1, 53b/10
y.-dıkları 53b/14
y.-up 61b/3
y.-alar 13b/5, 37a/17
[=7]

yara Bir dış etkiyle, bir hastalık veya arıza sebebiyle vücutta meydana gelen kesik, yarık veya çıban
y. 38a/7, 38a/9, 52b/10, 52b/9, 57b/11
y.+dan 14a/9
y.+ları 25a/7
y.+nuñ 38a/10, 57b/2, 57b/8
y.+ya 14a/7
y.+yı 57a/8
[=12]

yara- (Bir işe) uygun olmak.
y.-maya 12b/15
[=2]

yaradıl- Yaratmak işi yapılmak, Allah tarafından halkedilmek, var edilmek.
y.-mış 60a/11
[=1]

yaraḳ 1. Savaş aleti, silah.
y. 3b/4
y. (yad yarak) 3b/3
2. Hazırlık.
y. it- 2b/7
y. ḳıl- 1b/13
[=4]

yarar İşe yarayan, faydalı.
y. ol- 13a/9
[=1]

yaraşa Yarasalar takımından, ön ayakları havada hareketini sağlayan perdeli bir kanat biçiminde gelişmiş, gövdesi çok ince kıllarla kaplı, başı gövdesine çok yakın, gözleri az gördüğü hallde ses ötesi dalgalar yaymak ve bunların yankılarını almak suretiyle gece yönünü çok iyi bulabilen memeli hayvan. Vespertillo.
y. ḳuşı ḳanı 24a/3
[=1]

yarat- (Alla) Yoktan var etmek, halketmek.
y.-dı 4b/10, 4b/11, 4b/5, 4b/8, 4b/9, 5b/4
y.-mışdur 6a/11
y.-up (yaradup) 4b/15
y.-uram (yaraduram) 4b/13
[=9]

yarı Önüne geldiği kelimenin anlattığı durumun bütünüyle değil, bir parçası kadar olduğunu ifade eder.
y. 57a/5
[=1]

yarıḳ Yarılarak açılmış, aralık durumuna gelmiş yer, geniş çatlak, rahne.
y. (yarıḳ yarıḳ) 18b/2
y. yarıḳ 18b/2
[=4]

yarıl- Üzerinde yarık veya yara açılmak.
y.-sa 25a/4, 34a/16, 51a/6, 52a/6
y.-ur 34b/1, 35a/7
[=6]

yarım Bir bütünün ayrıldığı iki eşit parçadan her biri.
y. 45a/16, 45b/5, 45b/6, 46a/7, 47a/10, 47a/17, 54a/3, 54a/4
[=8]

yarış Genellikle, konan bir ödülü kazanmak için birbirini geçmeye çalışma, müsabaka.
y. 13b/13
[=1]

yarpuz Ballıbabagillerden, nane cinsinden, güzel kokulu, kısa saplı bitki, pülüskün, filiskin. Mentha pulegium.
y. 14b/13, 32a/5, 33b/15, 34a/4, 54b/8
[=5]

yaru Bir bütünün iki eşit parçasından her biri, nısf.
y.+sın 38b/12
[=1]

yaruḳ Yarılarak açılmış, aralık durumuna gelmiş yer, geniş çatlak, rahne.
y. 48b/6, 52a/8
y.+a (yaruġa) 52a/10
y.+da 52a/7
y.+ları 25a/10
[=3]

yassıla- Basık ve yayvan duruma getirmek.
y. 55b/15
[=1]

yaş Taze.
y. 15b/13, 15b/14, 34b/6, 44a/12, 54a/11
y.+buġday 24b/1, 25b/17
y.+et 56a/11
y.+ı 11a/7, 11b/4, 11b/7
y.+ıla 47a/1
y.+ın 11b/3, 23b/10
y.+ında 11b/2
[=15]

yaşa- (Yıl) Hayatını devam ettirmek, ömür sürmek.
y.-r 50b/9, 11a/12
y.-rdur 11b/10
[=2]

yaşar- Yaşla dolmak.
y.-sa 20b/6, 23b/13, 23b/7
[=3]

yaşıl Yeşil.
y.+incir yapraġın suyı 25a/17
[=1]

yaşlu Yaşı ilerlemiş.
y. 11b/8, 11b/9
[=2]

yaşraḳ Biraz ıslak.
y. 25a/15, 31b/12
[=2]

yat- Boylu boyunca uzanmak.
y.-a 47a/16
y.-alar 13b/15
y.-up 40b/12
y.-ur 19b/14, 28b/13, 32b/11, 45b/9, 47b/10
[=8]

yavru Çok küçük yaşta olan insan ya da hayvan.
y.+sın (sıçan yavrusı) 24a/6
[=1]

yavuz Fena, kötü.
y. 10b/2
y. huy 56a/17
y. huylu 11a/6
y. ol- 10a/5
[=4]

yay- 1. Sürmek.
y.-up 45a/8, 49b/2
2. Dağıtmak, seyreltmek
y.-a 36b/8
[=3]

yayıl- Etrafa dağılmak.
y.-ur 38a/14, 52b/17
[=2]

yaylu Yaz.
y.+ca 20b/2
[=1]

yaz 21 Haziran'da başlayıp 23 Eylül'de sona eren, ilkbaharla sonbahar arasındaki yılın en sıcak mevsimi.
y. 12b/11, 12b/8, 15a/4, 55b/6
y.+ın 34a/2
[=5]

yaẕ- Belli işaret ve harflerle bir yere geçirmek.
y.-dılar 3a/1, 58b/9
y.-up 46b/4, 60a/9, 61b/16
[=5]

yaẕıl- yazmak işi yapılmak.
y.-an 7b/6, 12a/9, 12b/17, 13a/8
[=4]

yedi Altıdan sonra sekizden önce gelen sayının adı.
y. 29b/7, 35b/10, 37a/17, 38b/10, 38b/17, 39a/10, 39a/3, 40a/14, 47a/7, 51b/3, 55b/2, 56b/9, 60a/9, 61b/13, 61b/13, 61b/14
y.+sinde 11a/16
y. yaşa- 11b/10
[=17]

yedinci Yedi sayısının sıra sıfatı, sırada yeri, altıncıdan sonra, sekizinciden önce olan.
y. 38b/17
[=1]

yedişer Yedi sayısının her birine yedi veya her defasında yedi tane anlamına gelen üleştirme şekli.
y. 41a/10
y. (yedişer yedişer) 58a/10
y. yedişer 58a/10
[=3]

yedür- Yemesini sağlamak, yemesine sebep olmak.
y.-e 44a/6
y.-eler 55b/16
[=2]

yegrek Daha üstün tutulan, tercih edilen, müreccah.
y. 15b/6, 17b/17
y.+dür 21a/12, 21b/6, 45b/13
[=4]

yeldir- Koşturmak.
y.-meden 46a/3
[=1]

yeldür- Koşturmak, sevketmek.
y.-ir 8b/15
y.-meye 13a/6
[=2]

yelim Jelatin.
y.+i (balıḳ yelimi) 35b/8
[=1]

yem Hayvan yiyeceği.
y. 15b/11, 34b/6, 46a/13, 46a/15, 46b/2, 54a/14, 62b/2
y.+in 12b/1, 12b/13, 13b/10, 14a/4, 15b/9, 16a/16, 23b/4, 24b/13, 24b/14, 25b/13, 25b/17, 27a/9, 27b/6, 28a/14, 31a/16, 31b/12, 39b/6, 40a/3, 41a/16,

42b/11, 42b/16, 47a/5, 50a/3, 55a/6
y.+inde 27b/11
y.+inden 13b/2, 54a/11
y.+ine 12b/4, 16a/3, 57a/3
y.+ini 12a/13, 17a/5, 25a/15, 40b/9, 45b/9
y.+inüñ 62b/1
[=43]

yemānī Yemen'le ilgili, Yemen'e mahsus.
y. (şebb-i yemānī) 20a/14
[=1]

yemcügez Bir miktar yem.
y.+in 46a/9
[=1]

yengeç Ayaklarının iki çifti kıskaç halinde gelişmiş olan, eti için avlanan, suda yaşayan, eklem bacaklı böcek.
y. 47b/2
y.+inüñ (deñiz yengecinüñ ḳabı) 22b/13
[=2]

yer- Hor görmek.
y.-meye 56a/4
[=1]

yeşil Sarı ile mavi arasında yer alan renk, yaprak rengi.
y. 13b/4
y.+i 21a/6
[=2]

yetiş- Ulaşmak, vasıl olmak.
y.-icek 3a/2, 3a/10
[=1]

yevm Gün.
y. -i ḳıyāmet 5a/12
[=1]

yeyni Hafif.
y. ol- 5a/15
[=1]

yıl Dünyanın güneş çevresinde tam bir devir yapması için geçen zaman, sene, sal.
y. 3b/7
[=1]

yılan Omurgalı hayvanlardan, bacakları olmayan, üzeri pullarla kaplı, çatal dilli, büyük bir kısmı zehirli olan, uzun sürüngen hayvan.
y. 60a/11
y.+ı 62a/13
[=3]

yılan ḳavı Yılan gömleği. (yılanların üzerindeki, yılda birkaç defa değişen deri.)
y. 24a/2
[=1]

yıllan- Üstünden bir veya daha fazla yıl geçmek.
y.-mış 55b/5
[=1]

yıramaz İşe yaramayan, yararlı olmayan.
y. 9a/8, 9b/15, 10a/4
y.+dur 9a/11, 9a/16, 10b/13
[=6]

yırıḳ Biraz yarık, az yırtık olan.
y. 11a/5
[=1]

yırtıcı Etlerini yiyip beslenmek için diğer hayvanları dişleri ve tırnakları ile parçalayan hayvan.
y. canvar 4b/10
[=1]

yi- Ağızda çiğneyerek yutmak.
y.-düginden 40a/3
y.-düreler 12b/5
y.-mekden 30b/14
y.-mese 46b/2
y.-meye 46a/13
y.-mez 15b/10, 17a/5, 24b/14, 25a/12, 25b/13, 27a/9, 39b/6, 42b/16, 57a/11, 57a/6
y.-mezise 46a/15
y.-r 24b/14, 27a/10, 28a/15, 31a/17, 45b/9
y.-r-iken 24b/13
y.-r-ise 55a/7
y.-r ise 27a/9
y.-se 47a/14, 56b/4
y.-ye 12b/16, 46b/15
y.-yegen 46a/15, 46b/2
y.-yeler 61b/4
[=31]

yidür- Yemesini sağlamak, yemesine sebep olmak.

y.-eler 46a/14
[=1]

yigirmi On dokuzdan sonra, yirmi birden önce gelen sayının adı.
y. 13a/7, 17a/10, 17a/13, 17a/9, 17b/1, 17b/1, 18a/4, 18a/5, 18b/13, 18b/15, 19a/15, 28a/8, 28a/9, 30a/5, 33a/7, 33b/10, 33b/11, 33b/14, 33b/4, 36a/3, 41a/12, 43a/11, 51a/4, 51b/3, 53b/6, 57a/3
y. bir 58a/10
y.+sine 11b/11
[=28]

yigit Genç.
y. 11b/8
[=1]

yil Rüzgar.
y. 2a/17, 4b/15, 4b/3, 42b/8, 56b/16
y.+den 4b/10
[=6]

yile Aslan, at vb. hayvanların ensesinde veya boynunda gür bir halde bulunan uzun kıllar.
y.+si 6b/6, 8a/10, 8a/13, 8a/3, 8b/10, 9a/14, 9a/5, 9a/8, 9b/14, 9b/9, 44a/8
y.+sinden 8a/16
y.+sine 44b/2, 44b/6
[=14]

yilesiz Yelesi olmayan.
y. 10b/1
[=1]

yillen- 1. Rüzgara ve soğuğa maruz kalıp üşütmek.
y.-se 27a/9
y.-ür 30a/8
2. Kalın bağırsaktaki gazı dışarıya çıkarmak.
y.-e 31a/10
[=3]

yine Bir daha, tekrar.
y. 4a/8, 22a/8, 22b/6, 52b/12
[=4]

yir Bir nesne veya kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk, bulunduğu mahal.
y. 13a/5, 13a/6, 40b/15, 52b/14
y. (her yir) 56a/12
y.+de 4b/9, 12a/10, 12a/2, 12b/8, 13a/3, 13b/8, 14a/16, 14a/2, 17a/6, 17b/16, 19a/2, 19a/3, 25b/2, 42b/6, 48a/12, 57b/14
y.+de ise 17b/8
y.+den 42a/12
y.+e 12a/15, 13a/10, 13a/8, 18a/3, 19b/9, 22a/1, 23a/16, 36a/10, 37b/15, 45b/10, 47a/15, 47a/16, 47a/4, 48a/12, 51b/12, 51b/13, 52b/11, 53b/14, 56a/2, 57a/14, 58a/9, 61b/6, 62a/8
y.+e (aşaġa yir) 16a/9
y.+i 12a/17, 19b/7, 24a/1, 48b/10, 49b/1, 57a/13, 57b/7
y.+idür 5b/3
y.+in 52b/9
y.+inde 13a/15, 55b/12, 55b/14, 58a/6
y.+inden 11b/17, 15b/9, 35b/14, 48a/16, 51a/14, 54a/12
y.+ine 13b/1, 13b/13, 18b/4, 20a/5, 24a/17, 24a/5, 25a/14, 27a/7, 34b/6, 37a/10, 38b/4, 48a/2, 52a/14, 54a/5
y.+ine (çapmaḳ yiri) 13b/14
y.+ine getür- 4a/11, 4a/5
y.+ini 31a/12, 48b/5
y.+lere 37a/6
y.+leri 35b/12
y.+lerinde 61a/12
y.+üñ 57a/17
[=89]

yitür- Ulaştırmak, eriştirmek.
y.-iser 2a/17
y.-ür 13a/9
[=2]

yoġun Kalın, iri.
y. 53a/11
y.+ca 51a/12
y. incüklü 6b/1
[=3]

yoġunlan- Kalınlaşmak, sertleşmek.
y.-ur 11a/15
[=1]

yoġurd Maya katılarak koyulaştırılmış kıvamlı bir süt ürünü.
y. 37a/3

y.+ını 58a/7
[=2]

yoġurt Maya katılarak koyulaştırılmış kıvamlı bir süt ürünü.
y. 45b/14
[=1]

yoḫsa Ters bir ihtimali anlatır; aksi takdirde.
y. 2b/12, 58b/11
[=2]

yoḳ Bulunmayan, mevcut olmayan (şey).
y.+dur 2b/4, 15b/6, 17b/17, 45b/15, 47b/5, 51b/14, 56b/17, 57b/17
[=8]

yoḳarı Bir şeyin aşağı kabul edilen kısmına göre üstte kalan tarafı veya bu tarafta bulunan kısmı.
y. 11b/12
[=1]

yoḳaru Bir şeyin aşağı kabul edilen kısmına göre üstte kalan tarafı veya bu tarafta bulunan kısmı.
y. 7a/12, 24a/17, 26a/5, 35a/8, 36b/17, 50b/13, 50b/7, 55b/11, 57b/3, 57b/5
y. bit- 11a/8
y.+da 21b/3
y. dodaġı 6b/8
y.+ġı tamak 25a/13
[=14]

yoḳsa Ters bir ihtimali anlatır; aksi takdirde.
y. 14a/8
[=1]

yoḳuş Yukarıya doğru yükselen dik yol.
y.+da 7a/9
[=1]

yol 1. Çizgi
y. (ḳara yol) 8a/17
2. Bir yerden bir yere gitmek amacıyla içinden veya üzerinden geçilen yer, tarik.
y.+a 9a/10
y.+ca 6b/14
y.+da 3b/16, 7a/4, 7b/1, 8a/12, 9a/4, 13a/17, 14a/9
y.+dan 12a/3
y.+ı (şu yolı) 56a/7
y.+ı delügi 56a/9
y.+ın 54b/11
y.+una (şu yolu) 61a/9
3. Bir şeye ulaşmak için takip edilen seyir.
y.+ına (haḳ yolı) 5a/13
[=16]

yoluḳ Düzgün.
y. 8a/5
[=1]

yon- Yontmak.
y.-alar 25a/12
y.-up 29a/3
[=2]

yonca Baklagiller familyasından, hayvan yemi olarak yetiştirilen, yaprakları üç dilimli, kazık köklü, başak durumundaki çiçekleri kırmızı, mor ve menekşe renginde birçok türü bulunan çok yaygın bitki.
y. 12b/2, 15b/13, 15b/14, 54b/12
y.+yı 15b/14
[=5]

yonul- Yontulmak.
y.-mışdur 48a/17
[=1]

yorġa Binicisini sarsmayan, rahvan yürüyen. (binek hayvanı)
y. ol- 9a/3
[=1]

yorul- Sarfettiği çaba sonucu yorgunluk duymak, yorgun duruma gelmek.
y.-maya 59b/14
[=1]

yöre Çevre.
y.+sinde 6b/11, 51a/10
[=2]

yöri- Adım atarak ilerlemek.
y.-yemez 50b/4
y.-yicek 32a/9, 32b/11
[=3]

yörit- Yürümesini sağlamak.
y.-eler (yörideler) 33a/17
[=1]

yörü- 1. Adım atarak ilerlemek.

y.-mege 30a/9, 56a/5
y.-mekde 9a/16, 30b/13
y.-mekden 34b/9, 49b/9
y.-meye 6b/17, 7a/7
y.-mez 11a/2
y.-r-iken 10b/10, 10b/4, 11a/1
y.-ye 6b/15, 7a/10, 29b/2
y.-yicek 7a/16, 31a/17
2. (Hastalık) İlerlemek.
y.-meye 57b/5
y.-r 57b/6
[=19]

yörüt- Yürümesini sağlamak.
y.-eler (yörüdeler) 15a/1, 25a/16, 27a/16, 29b/2, 31b/11, 39b/14, 41a/16, 41a/3, 41a/5, 45a/17, 47b/15, 52b/4
y.-mekten (yörüdmekden) 42b/14
y.-meyeler 35a/11, 40b/7
y.-üp (yörüdüp) 41b/16
[=16]

yörüyüş Yürümek işi ve tarzı.
y.+in 13a/14
[=1]

yu- Yıkamak.
y.-mayalar 51a/17
y.-ya 51b/13
y.-yalar 12b/13, 19a/1, 19a/7, 19b/4, 25a/8, 26b/15, 30b/11, 31b/12, 34b/16, 35b/15, 36a/12, 36a/9, 38a/3, 46a/1, 50b/15, 50b/16, 51a/17, 51b/10, 52a/1, 52a/5, 52b/5, 52b/6, 53a/2, 53b/5, 55b/17, 58a/2, 58b/3
y.-yup 44a/14
[=30]

yufḳa Oklava ile açılan yuvarlak ince hamur yaprağı.
y. ol- 20b/13
[=1]

yuġur- Hamur durumuna getirmek için üzerine basa basa karmak.
y.-a 16b/7
y.-alar 17b/8, 19a/10, 26b/2, 28b/3, 29b/16, 30b/8, 31b/7, 33a/7, 33b/9, 37a/3, 39b/17, 41a/13, 41b/11, 41b/2, 42a/8, 50b/1, 51a/16, 53a/17
y.-up 43b/4, 55b/13
y.-up (yuġrup) 16a/17
[=22]

yulaf Buğdaygillerden, daha çok hayvan yemi olarak kullanılan, insan beslenmesinde de yer alan, nişasta bakımından zengin otsu bitki. Avena satisa.
y. 12b/2, 25b/17
[=2]

yum- Sıkıp kapamak.
y.-ar 45b/10
[=1]

yumaḳ Top gibi sarılmış yuvarlak iplik, yün vb.
y. 38a/4
[=1]

yumrı Yuvarlak ve şişkin şey.
y. 7a/15, 7a/7, 37a/12, 37a/8
y. (yumrı yumrı) 18b/1
y. alınlu 6b/9
y. ol- 9a/2, 9b/15
y. yumrı 18b/1
[=9]

yumrılan- Yumru biçimine gelmek, toplanmak, top olmak.
y.-ur 46b/17
[=1]

yumruçaḳ Küçük yumru, küçük şişkinlik.
y. 55a/1
y. it- 41a/13
[=2]

yumşaḳ Hafif.
y. 20b/7, 23b/15, 24a/11, 35b/13, 44a/15, 48b/11
[=6]

yumurçaḳ Bk. yumruçaḳ
y. 30a/12, 30b/9, 32a/3, 32b/1, 37b/15
y. it- 55a/13
y. ol- 35b/4
[=7]

yumurçuḳ Bk. yumruçaḳ.
y. it- 41a/8
[=1]

yumurṭa Kümes hayvanları ve özellikle tavuk tarafından yumurtlanan, beslenmede çok

önemli bir yeri olan, protein ve lipit bakımından çok zengin, üstü beyaz kırılgan bir kabukla kaplı, beyzi biçimde bir besin maddesi.
y. 16b/6, 30b/4, 38a/8, 39a/14, 44b/16, 45a/7, 50b/10, 57b/7
y. aġı 25a/5
y. ḳabı 42a/6
y.+ları 28a/7
y. ṣarusı 18b/10, 23b/3, 37b/7, 48b/14, 49a/9, 50a/6, 50b/1, 52b/6, 53b/3
y.+sı (ṭavuḳ yumurṭası) 28a/6
[=21]

yutdur- Yutmasını sağlamak.
y.-alar 50b/11
[=1]

yuvalan- Yuvarlanmak.
y.-maz 40b/13
y.-up 31a/11
y.-ur 28b/14
[=3]

yügrük Hızlı giden, çabuk yürüyen, yürük. (Özellikle at için kullanılır.)
y. 8a/5, 8b/11, 9a/6
y. ol- 7b/4, 8b/17, 8b/6, 9a/3, 9b/10
[=8]

yügrüt- Hızlı gitmesini sağlamak.
y.-mekden 28a/12, 35b/3
[=2]

yügür- Hızla koşmak.
y.-dimez 27a/8
[=1]

yügürt- Hızla koşmasını sağlamak.
y.-müş-ile 26b/16
[=1]

yük Bir insan veya taşıtın taşıdığı şeylerin bütünü.
y. 34b/8, 35a/16, 41b/16, 49b/8
y.+e 9b/13
[=5]

yüklü Gebe, hamile.
y. 43b/5
[=1]

yüksek Tabanı ile en üst noktası arasındaki mesafe kendi cinsinden olan şeylere göre fazla olan.
y. 6a/17, 42a/12
[=2]

yüñ Koyun keçi vb. hayvanların vücudunu örten, dokuma sanayinde, yatak, yastık ve yorgan yapmakta kullanılan tüylere verilen isim.
y. 27b/11
y.+ün 29a/5
[=2]

yürek Kalp.
y.+i (yüregi) 26b/15
[=1]

yürek oynaması Kalp çarpıntısı.
y. 28a/12
[=1]

yürügen Çok yürüyen.
y. 9a/6, 9b/10
y. ol- 8b/11, 8b/5, 9b/15
[=5]

yürüyüşcük Yürüyüşü.
y.+i (yürüyüşcügi) 7b/12
[=1]

yüz 1. Başın, üzerinde alın, kaş, göz, burun yanaklar ağız ve çene bulunan ön kısmı, surat, çehre.
y.+i 6a/16
2. yüzey, satıh.
y.+inde 35a/5
y.+inden 50b/12
[=2]

yüz Doksan dokuzdan sonra yüz birden önce gelen sayının adı.
y. 27b/12, 27b/13, 36a/2, 37b/6, 42b/3, 46a/1, 47b/12, 54a/16, 54b/1, 58a/2
y. (beş yüz) 17a/11
y. (iki yüz) 14b/8, 47b/12, 54a/15, 54a/16
y. altmış 49b/17
y. biñ 1b/9
y. müd 1b/12
y. otuz 12b/7
[=19]

yüzerlik Üzerlik; peganum harmala yaprağı.
y. toḫmı 26a/6

[=1]

zāç Demir sülfatın ticari adı.
z. 20a/16, 22b/9, 35a/12, 37b/13, 51a/15, 51a/4
[=6]

zaʿferān Safran.
z. 14a/17, 14b/4, 14b/8, 15b/17, 21a/8, 21b/5, 22a/11, 22b/11, 23a/3, 23a/6, 23b/3, 26a/9, 27a/3, 27b/16, 27b/3, 28b/1, 29b/16, 30a/11, 30b/5, 32b/16, 32b/5, 33a/10, 33a/4, 39b/16, 40b/15, 41a/17, 41b/5, 42a/15, 42b/12, 43b/16, 43b/9, 46b/13, 55b/7
z.+ı 61b/2
[=34]

ẓafere Atın gözünün üst tarafında beliren, gözünü kör edebilen, beyaz renkte yağ toplanmasına verilen ad.
z. 21b/10, 23a/7
[=2]

zaḫm Yara.
z.+ı (göz zaḫmı) 53a/13
z.+ın 36a/4
[=2]

zaḫmet Güçlük, zorluk.
z.+çek- 20a/12
z.+e 8a/2
[=2]

żaʿīf Güçsüz kuvvetsiz.
z. 41b/17
z. ol- 3b/9, 20a/10, 30a/8
z. ü nahif 4a/12
[=5]

żaʿīflıḳ Zayıf olma durumu.
z.+ından (żaʿīflıġından) 34b/10
[=1]

zamān Olmuş ve olacak hadiselerin birbiri ardınca cereyan edişimizin düşüncemizde meydana getirdiği başı sonu belli olmayan soyut kavram, vakit.
z. 4a/6, 15a/7, 16b/10, 18a/3, 35a/3, 39a/5
2. Devir, dönem, çağ.
z.+ına 58b/8
[=7]

żamġ Bk. żamḳ
z.-ı ʿarabī 21a/16, 40b/1
[=2]

żamḳ Bazı ağaçların kabuklarından sızdıktan sonra renksiz veya sarımtrak renkte katı bir madde halini alan camsı yapıştırıcı madde.
z. 25a/8
z.-ı ʿarabī 22a/10, 22a/13, 26b/5, 30b/2, 31b/17, 33a/3, 35b/7, 41b/1, 41b/9, 42a/3, 43b/15
[=12]

zanbaḳ Zambakgiller familyasından, pek çok türü bulunan, iri, güzel, beyaz çiçekli, çok yıllık otsu bitki.
z. yaġı 27a/16
[=1]

zārerīḥ ?
z. 55b/3
[=1]

ẕāt Türlü, çeşit.
z. (bir ẕāt) 13b/15
[=1]

zāyil Devamlı ve kalıcı olmayan, sona eren, yok olan.
z. ol- 21a/4
[=1]

Zeheb bin Münibe Özel isim.
z. 4b/11
[=1]

zehir Girdiği organizmada fizyolıjik görevleri bozan veya yok ederek ölüme sebep olan madde, ağu, sem.
z.+i (zehri) 52a/16
[=1]

ẕeker Erkeklik organı.
z.+i 34a/6
z.+ine 34a/12
z.+ini 37b/9
z.+üñ 37b/10
[=4]

zencār Jengar, bakır pası.
z. 22a/5, 22a/9, 22b/5, 22b/8, 52a/9, 53b/5
z.+ı 22a/7
[=7]

zencebīl Zencefilgiller familyasından, Malezya ve Hindistanda yetişen, kamış görünüşünde çok yıllık otsu bitki.Zengiber officinale.
z. 14b/6, 22a/6, 22b/9, 24b/10, 24b/2, 26b/1, 27b/2, 29b/8, 33a/9, 34b/11, 41a/17, 41a/6, 41b/4, 42b/1, 55a/10, 55a/14
[=16]

ẕerārīḥ Cantaris vesicatoria.
z. 36b/16, 47a/2
[=2]

zerāvend İlaç yapımında kullanılan bir bitki, loğusa otu, kara asma, kabakulak otu.
z.-i tavīl.(zeravend-i tavīl) 29a/9, 32a/16, 32b/17, 37a/2, 40a/13
[=1]

zerdālū Akdeniz ülkelerinde yetiştirilen, küçük meyveli kayısı ağacı türü.
z. 17b/1, 30b/17, 33b/4, 33b/8
z.+yı 44a/11
[=5]

zerde-çūb Zencefilgillerden, kök saplarından sarı bir boya çıkarılan, safran gibi kullanılan, sarı çiçekli, kokulu, çok yıllık bitki, Hint safranı. Curcuma Longa.
z. 23a/6
[=1]

zerdeçāv bkz. zerde-çūb.
z.+ı 61b/8, 61b/9
[=2]

zerdeçöp bkz. zerde-çūb.
z. 22a/14, 46b/14
[=2]

zeyt Zeytingillerden, Akdeniz ülkelerinde yetişen, uzun ömürlü, yaprakları küçük ve gümüş renginde bir ağaç. Olca sativa
z. 18a/5, 28b/16, 29a/1, 31a/1, 31a/3, 42b/3, 53b/6
z. (eski zeyt yağı) 34a/9, 37b/3
z. (revgan-ı zeyt) 62a/7
z. yağı 17a/15, 18b/15, 19a/17, 23a/17, 24a/11, 24a/6, 24a/9, 25b/3, 26a/10, 30a/3, 30a/6, 32b/6, 34a/1, 34a/8, 34b/3, 35b/1, 36a/2, 36b/14, 38a/2, 39b/1, 42a/10, 44b/15, 46a/17, 48a/6, 49b/12, 50b/17, 51b/4, 53a/1, 55a/13, 55a/15, 55b/13
[=41]

żıḳu'n-nefes Nefes alma güçlüğü olan, güçlükle nefes alan.
z. 62a/12
[=1]

zırnīḫ Arsenik.
z. 52a/9, 53b/16, 54a/2
z. (ḳara zırnīḫ) 19a/8, 44a/15
z. (saru zırnīḫ) 18b/5, 53a/15
z.-ı aḥmer 22b/5
z. ḳara zırnīḫ 17b/7
[=9]

zift Zift, kara ṣaḳız; bazı ağaçlardan çıkan çamṣaḳızına benzer bir madde.
z. 17b/11, 18b/14, 23b/1, 25a/1, 32b/6, 36a/1, 38a/8, 49a/2, 49a/4
[=9]

zihī Ne güzel, ne hoş, ne iyi.
z. 2a/5
[=1]

ẕikr Sözünü etme, ismini söyleme, anma.
z. it- 5b/14
z. ol- 5b/12, 12b/6, 15b/7
[=4]

zinhār Sakın, aman, asla.
z. 21a/10
[=1]

zīrā Çünkü, şundan dolayı.
z. 5a/16, 5b/1, 5b/3, 10a/17, 12a/12, 20a/13, 20a/9, 47b/5, 56a/1
z. ki 7b/4, 11b/9, 14a/6, 41a/3, 57b/6
z. kim 9b/16
[=15]

zīre Kimyon.
z. 41b/4
[=1]

zīrek Zeki, anlayışlı, aklı başında.
z. ol- 14a/7
[=1]

zişt Çirkin.
z. ol- 11a/5
[=1]

ziyāde Fazla, çok.
z. 3b/4, 49b/3, 49b/7, 61a/11
z.+dür 6a/13, 6a/13
z. it- 5a/3
[=7]

ziyān Bir şey veya kimsenin sebep olduğu çıkar kaybı, zarar.
z.+dur 47a/6
z.+ın 38a/4
z. ol- 60a/14
[=3]

ẕü'l-cūş Özel isim.
z. 2b/14
[=1]

ẕü'l-ḳarneyn Özel isim.
z. 1b/6, 4a/8
[=2]

2. HASTALIK ADLARI DİZİNİ

bevāsir Atın burnu içinde olan, irin ve sarı su akıntısı ile kendini gösteren hastalık.
b. 17b/4
b.+i 43b/12
b.+üñ 18a/3
[=3]

bıçılġan Hayvanların ayaklarında arız olan yara, çatlak.
b.+ı 52a/17
[=1]

cerāḥat Kanın damar dışına sızmasıyla vücut dokularında meydana gelen, ak yuvarların hakim olduğu donuk renkli birikinti, irin.
c. 19b/6
c.+e 36b/10, 36b/7, 45a/14, 53b/1
[=5]

çıban Vücudun herhangi bir yerinde ve deri üzerinde meydana gelen iltihaplı kabartı.
ç. 36b/4
[=1]

çürük Yara.
ç. 35b/12, 36b/7, 45a/10
ç.+in (çürügin) 36a/4, 45a/11
[=5]

demregü Deride kabarcıklar şeklinde beliren cilt hastalığı, temriye.
d. 19a/3, 19b/3
d.+ye 19a/10
[=3]

devşe Atın göz ve burun çevresinde genellikle yumru yumru, bazen de yarık yarık görülen, bir nesne dokununca kanayan hastalık.
d. 18a/17
[=1]

ġarraḳ Atın ayağında olan, irinli, erkek ve dişi olmak üzere iki çeşidi bulunan, ihmal edilirse atın tırnağını yerinden çıkarabilecek hastalığın adı, dolama, et yaran.
g. 51a/8
[=1]

gicik Uyuz.
g. 36b/10
g.+i (gicigi) 36b/15
[=2]

ḥaşbe İdrar taşı.
h. 31b/13
[=1]

intişār Atın ayaklarının sertleşmesi hastalığına verilen isim.
i. 50a/11
[=1]

ḳabar- Ağırlığı artmadan hacmi büyümek şişmek
k.-an 47a/4
k.-ır 46b/17
[=2]

Ḳabara?
k. 49a/10, 50a/5, 50a/7
k.+nuñ 49a/8
k. ol- 49a/8
[=5]

ḳabarcuḳ Deride meydana gelen ufak sivilce, küçük kabartı.
k. 52b/16
k. çık- 21a/13
[=2]

ḳabız Büyük abdest yapmakta çekilen güçlük, tabii olarak ve gerektiği kadar dışarı çıkamama, peklik.
k.+ı (ḳabzı) 30b/13
[=1]

ḳurlaġan Atın ayağında olan, irinli, erkek ve dişi olmak üzere iki çeşidi bulunan, ihmal edilirse atın tırnağını yerinden çıkarabilecek hastalığın adı, dolama, et yaran.
k. 51a/9
[=1]

nāṣūr Vücudun, özellikle el ve ayakların devamlı sürtünmeye uğrayan yerlerinde üst derinin sertleşmesi ve kalınlaşması sonucunda meydana gelen sertlik.
n. 19b/4

[=1]

saḳaġu Atın burun deliklerinden neselerin aktığı, başını aşağı eğip burnunu duvara sürttüğü, burun kanatlarının gergin olduğu, hırıltılar çıkarmasıyla kendini gösteren hastalık.
s. 14a/12, 15a/10
s.+nuñ 14a/13
s. ol- 56a/2
[=4]

sıñarġu Ata terlemişken soğuk su vermek sebebiyle olan, burnundan koyu nesneler akarak, atın burnunu ayağına sürtmesiyle beliren hastalık.
s. 14a/12, 15a/13
[=2]

sıraca Atın ayağında, küçük başlar halinde çıkıp yayılan, şişen, irinlenen hastalık.
s. 38a/13, 38b/13, 39a/10, 39a/2, 39a/6, 57a/1, 58a/9, 60b/15
s.+dan 58b/15
[=9]

sıtma Sulak yerlerde, ve bataklıklarda yaşayan sivrisineklerin ısırmasıyla insana bulaşan, değişik aralıklarla tekrarlanan ateş nöbetleriyle kendini gösteren, dalak, karaciğerbüyümesinin yanı sıra kansızlığa sebep olan, tedavi edilmezse ölüme yol açabilen mikrobik hastalık.
s. 54a/6
s.+sın 6a/4
[=2]

süñük Bir kemik hastalığı.
s. 52b/13, 52b/14, 52b/8, 52b/9
s.+i (sünügi) 49a/5
[=5]

şaḳāḳ 1. Başın yan tarafında gözle kulak arasında kalan, elmacık kemiğinin üstündeki çukurumsu kısım.
ş. 25b/6

2. Atta anusun yarılmasıyla kanamaların olduğu hastalığın adı.
ş. 34a/17
[=2]

verem Vücutta herhangi bir organa, özellikle akciğerlere yerleşen Koch basilinin yol açtığı bulaşıcı, ateşli hastalık, tüberküloz.
v. 28b/12, 32b/9, 47b/9
v. ol- 26b/15, 26b/7, 39b/4
[=6]

yaġır Atın sırtında olan iyileşmeyen vıcık vıcık yara.
y. 36a/8
y.+a 36a/11
y.+ı 36a/12
y. ol- 35b/11
[=4]

yürek oynaması Kalp çarpıntısı.
y. 28a/12
[=1]

ẓafere Atın gözünün üst tarafında beliren, gözünü kör edebilen, beyaz renkte yağ toplanmasına verilen ad.
z. 21b/10, 23a/7
[=2]

3. BİTKİ ADLARI DİZİNİ

acı bādem Gülgillerden bir meyve ağacının acımtrak sert kokulu meyvesi.
a. 24a/8, 40a/13
a. yaġı 33a/14
[=3]

acımuḳ Delice ve karamuk gibi ekin tarlalarında olan yabānî bitki.
a. 43b/3
[=1]

afyūn Haşhaş kapsüllerinden sızan sütün pıhtılaşmasıyla elde edilen ve içinde morfin kokain gibi uyuşturucular bulunan madde, afyon.
a. 22a/11, 23a/3, 28b/9, 29b/15, 30b/7, 42a/5, 43b/16, 62a/7
[=8]

aġaç 1. Kökü toprak altında kalan, gövdesi yukarıya doğru yükselen ve gittikçe incelerek dallara ayrılan uzun ömürlü bitki.
a. (ḳuru aġaç) 16a/8
a.+ı (sögüt aġacı ḳabı) 47a/1
a.+ınuñ (merv aġacınuñ yapraġı) 35b/1
a.+ınuñ (sögüt aġacınuñ özdegi) 61a/9
a.+ınuñ (incir aġacınuñ köki) 34a/3
a.+ınuñ (tut aġacı) 31b/1
a.+ıyla (ḳarşu aġacı) 48a/6
a.+larda 13b/4
[=7]
2. Ağaç parçası.
a. 20b/6
a. (ṣarv aġaç) 49b/15
a.+a (aġaca) 17b/9
a.+ı (aġacı) 52a/3
[=4]

aḳāḳıya Akasya tozu.
a. 23a/2, 23b/3, 23b/9, 30b/2, 31a/5, 31b/16, 41b/12, 41b/5, 41b/7, 42a/4, 43b/17
[=11]

ʿāḳır ḳarha Yapışkan otu.
a. 24b/11, 24b/2, 29b/15, 32b/16, 49b/11, 55a/14
[=6]

anduz Nemli yerlerde yetişen, parlak sarı veya turuncu çiçekli, halk tarafında nev ilacı olarak kullanılan, sert kokulu uzun ömürlü, her mevsime dayanıklı otsu bitki.(inula), andız otu.
a. 14b/3, 21a/16, 55a/10
a.+ı 15a/2
a. otı 22b/1, 22b/8, 24b/2,
[=7]

anīsūn Maydonozgiller familyasından bir yıllık otsu bitki, anason.
a. 17a/9, 27a/10, 29b/4, 30a/9, 30b/6, 32b/16, 40a/2, 41a/10, 43a/9
[=9]

ardıç Kozalaklılar sınıfının çamgiller familyasından, yapraklarını kışın da dökmeyen, çeşitli türleri bulunan ağaç veya ağaççık.
a. ḳatranı 38b/4
a. şaḳızı 48a/4
a. toḫmı 43a/9, 47b/13
[=4]

asārun Avşar otu, asarum europaeum
a. 33a/5, 40a/14
[=2]

aşpūr İki çeneklilerden, akdeniz bölgesinde kendiliğinden yetişen veya kültür bitkisi olarak yetiştirilen, sarı, turuncu, kırmızı çiçekli, dikenli, tüysüz bitki, yalancı safran, papağan yemi.
a. 21a/14
[=1]

ayva İki çenekliler sınıfının gülgiller familyasından, kışın yaprkalarını döken, iri pembe çiçekli, yapraklarının altı tüylü, taze filizleri, çekirdek ve tohumları çeşitli hassalar taşıyan küçük ağacın iri armut biçiminde meyvesi.

a. 30a/15, 43a/16
a. çekürdegi 30b/8
a.+yı 31a/6
[=4]

ayvatana serahs Yavşan otu.
a. 31b/9
[=1]

babadıya Birleşikgillerden, baharda taç yaprakları sarı, ortası beyaz çiçekler açan, ateş düşürücü, spazm çözücü, sinirleri yatıştırıcı, rahatlık verici, bağırsak gazlarını giderici hassalara sahip bir yıllık otsu bitki. matricaria chamomilla.
b. 54b/8
[=1]

bābūnec Papatya ve çiçekleri
b. 30a/1, 39b/15, 43a/9, 49b/11
b. (dār-ı bābūnec) 32a/5
[=5]

bādem İki çenekliler sınıfının gülgiller familyasından, pembe ve beyaz çiçekler açan, 5-12 m boyunda ağacın çağla halinde iken tamamı, dış kabuğu sertleşince de içi yenen şekercilikte ve tatlıcılıkta kullanılan meyvesi.
b. (acı bādem) 24a/9, 40a/13
b. (acı bādem yaġı) 33a/14
b. (ṭatlu bādem yaġı) 21b/4
b. yaġı 24a/1, 26b/13, 28a/4, 29b/12, 34a/8, 35a/17, 42a/10, 43a/4, 58b/1
[=13]

bādıncān Patlıcangiller familyasından, kalın saplı uzunca yapraklı, mor ve beyaz çiçekli, bir yıllık otsu bitki. solanum melongena.
b. 18a/12
b. ṣapı 43b/13
b. toḫmı 29b/4, 33a/6, 40a/1, 40b/2, 41a/10
[=7]

baldırān Nemli yerlerde yetişen, tohumları hekimlikte ve eczacılıkta kullanılan, maydanoz cinsinden zehrli bir bitki, ağu otu.
b. 47a/14
b. yapraġı 44a/12
[=2]

bañ Patlıcangillerden, mor çiçekli, yaprakları yumuşak ve tüylü, meyvesi kapsül biçiminde tohumundan hekimlikte ve aczacılıkta faydalanılan zehirli, uyuşturucu bitki, hyosciamus niger.
b. toḫmı 30b/6
[=1]

belesān Çeşitli bitkilerden çıkarılan kokulu reçine.
b. yaġı 51b/11
[=1]

belīle Terminalia belicia.
b. 54b/16
[=1]

belīlec Bk.belīle.
b. 44a/2
[=1]

belluṭ Meşe palamudu.
b. güli 17b/7, 19a/9
b. unı 41b/5
[=3]

bemyāl Üçer köşeli tohumları olan ot.
b. otı 44a/5
[=1]

benç Ban otu denen bitki ve bunun afyon gibi uyuşturucu, keyif verici tohumu.
b. 24b/16
b. (bezir-i benç) 29b/14
[=2]

benefşe Menekşe.
b. 26a/2, 26b/12, 26b/4, 26b/9, 28b/5, 29b/3, 30a/2, 30a/5, 30b/17, 32b/13, 32b/3, 33b/11, 39a/17, 39b/14, 40a/7, 41a/9, 58a/14, 58a/17, diger
b. (gül-i benefşe) 17a/9
b. yaġı 21b/4, 26a/8, 55b/7
b. yaġın 14b/2
[=24]

bespāye Pespaye.
b. 34b/12
[=1]

bevā Küçük hindistan cevizi ağacı.
b. (cevz-i bevā) 26a/14, 33a/4
[=2]

boyān Meyan kökü
b. 26b/3, 26b/9, 28a/8, 58a/14
b. dübi 26a/3
b. köki 33b/12
[=6]

büber Biber.
b. 24b/11, 29b/9, 30a/10, 33a/5, 33a/9, 41a/17, 41a/6, 41b/4, 55a/14
[=9]

cenṭiyāne Yılan otu. (gentiana lutea) ; bu bitkinin kökünden yapılan bir kuvvet ilacı.
c. 29a/9, 32b/17
[=2]

cevz Ceviz.
c. 51a/7
[=3]

cevz-i bevā Hindistan cevizi.
c. 26a/14, 33a/4, 42b/1
[=3]

çalı Ağaçtan küçük, cılız, dalları çok sık ve çatallı, odunumsu bitki.
ç.+nuñ 42a/15
[=1]

çam Çamgiller denen büyük bitki familyasını meydana getiren, iğne yapraklı, reçineli ağaçların ortak adı.
ç. 48a/4
ç. ṣaḳızı 17b/11, 19b/11, 36a/2, 42b/3, 44b/14, 47b/8, 48b/8, 49a/2, 53b/12, 53b/6
ç. ṣaḳızıyla 47b/6, 48a/10
[=13]

çekürdek 1. Meyvelerde bulunan, sayısı bir veya daha fazla olabilen, sert kabuklu tohum.
ç. 27b/4
ç.+i (hurma çekürdegi küli) 55b/12
ç.+i (keçi boynuzı çekürdegi) 25b/15
ç.+in (çekürdegin) 44b/3
ç.+inüñ (çekürdeginüñ) 30b/8
[=5]

çoġan Çöven otu
ç.+ıla 51b/10
[=1]

çörek otı Düğün çiçeğigillerden, çiçeği saplarının ucunda ve tek tek bulunan bir yıllık otsu bitki
ç. 14b/5, 15b/16, 57b/12
ç. yaġı 49b/10
[=2]

çükündür pancar.
ç. yapraġı 44b/17, 54b/5
[=2]

dār-çīn Tarçın.
d. 27b/3
[=1]

dār-çīnī bk. dār-çīn
d. 29b/8, 30a/11, 33a/3, 34b/11, 41b/4, 55a/11
[=6]

dār-ı fülfül Tarçın tohumu da denen karabibere benzer, uzun taneli bir baharat çeşidi.
d. 22a/6, 23b/14, 26a/14, 30a/10, 33a/5, 33a/9, 34b/10, 42b/1
[=8]

defne İki çeneklilerden, yağı veteriner hekimliğinde ve tuvalet sabunlarında, sert, yeşil, güzel kokulu ve baharlı yaprakları et ve balık yemeklerinde kullanılan, açık sarı ve üzümlü meyvesinde ve kabuklarında mide düzeltici, bağırsakları yumuşatıcı, idrar söktürücü ve terletici hassalar bulunan, yaz kış yeşil, taflan cinsinden ağaç ve ağaççık. Lourus nobilis.
d. 35b/16
d. toḫmı 55a/10, 55a/14
d. yaġı 37a/5
d. yapraġı 32a/5, 34a/3, 54b/8
[=7]

demir dikeni Çoban çökerten denilen bitki.
d. 29a/7
[=1]

diken Bazı bitkilerde bulunan ucu sivri, sert, batıcı çıkıntı.
d.+ini (kirpi dikeni) 24a/2
[=1]

dilki üzümi Yaban yasemini.
d.+nüñ suyı 24b/8
[=1]

dilkü kuyruġı Birleşikgillerden, hekimlikte kullanılan bir bitki.
d. 57a/1
[=1]

ebegümeci İki çenekliler sınıfının ebemgümecigiller familyasından her yerde kendiliğinden yetişen, kökü ve çiçekleri özellikle yumuşatıcı hassaları sayesinde tıpta kullanılan, kalsiyum, demir A ve C vitamini taşıyan yaprakları sebze olarak yenen bitki
e. 12b/7
[=1]

ebemgümeci Ebegümeci.
e. dübi 17a/16
[=1]

ebu cehl ḳarpuzı İki çenekliler sınıfının kabakgiller familyasından elma büyüklüğünde, sert kabuklu, yağlı tohumlu, acı ve kokusuz bir meyve veren, parçalı yapraklı, sarı çiçekli sürüngen gövdeli, çok yıllık otsu bitki. acı hıyar, acı elma, it hıyarı. tohumları veterinerlikte müshil olarak kullanılır.
e. içi 51a/15
[=1]

efsentīn Pelinotu.
e. 31b/5
[=1]

eftīmūn Bağboğan, küsküt otu.
e. 17a/8, 31b/5, 54b/17
[=3]

eklīlü'l-melik Kokulu yonca, sarı yonca.
e. 26b/5, 30a/2, 32b/4, 39a/17, 39b/8, 40a/7, 43a/10
[=6]

elma Gülgillerden, yurdumuzun her yerinde yetişen, dişli yapraklı, açık pembe çiçekler açan, verimli dayanıklı ağaç.
e. (ekşi elma) 30a/15
e. (ṭatlu elma) 27a/6
e.+sınuñ (ṭaġ elması) 27b/1
[=3]

emle Sepicilikte ve boya işlerinde kullanılan helile ağaç meyvası
e. 54b/16
[=1]

emlec Emblica officinalis myerobalanc.
e. 44a/2
[=1]

enar Nar.
e. 31b/2
e. (ekşi enar ḳabı) 34b/17
[=2]

erük Beyaz çiçekler açan, her yerde yetişen ve pek çok türü bulunan meyve ağacının sarı ile mor arasında çeşitli türleri bulunan, ceviz büyüklüğünde, ekşi, mayhoş veya tatlı ince kabuklu, tek ve sert çekirdekli, etli sulu, yaş ve kuru olarak veya pişirilmek suretiyle yenen meyvesi
e. 17a/17, 26b/10, 30b/17, 32a/12, 33b/10, 33b/3
[=6]

evelik Labada.
e. dübi 27b/15
[=1]

feslegan Ballıbabagillerden, saksılarda süs bitkisi olarak yetiştirilen, keskin kokulu, ufak yeşil yaprakları kekik gibi bahar ve kokuları verici olarak kullanılan küçük beyaz çiçekli bitki.

f.+ı (yaban fesleganı) 17a/17
f.+ıyla (yaban fesleganı) 54b/5
f. toḫmı 36b/9, 44a/3
[=4]

fetḳ Fıtık.
f.+ı 35b/3
[=1]

finduḳ Kuzey yarım kürenin ılık ve serin bölgelerinde ve yurdumuzun karadeniz bölgesinde yaygın olarak yetişen, kışın yapraklarını döken ağaççığın sert kabuk içindeki yağlı, nişastalı, yuvarlak ve beyzi meyvesi.
f. içi 37b/2
f. ḳabınuñ küli 24a/8
[=2]

fırfiyūn Sütleğen.
f. 32b/17, 33a/10, 49b/10, 55a/11, 55a/14, 62a/7
f. yaġı 50b/14
[=7]

fıstuḳ Fıstık.
f. içi 26b/1
[=1]

fülfül Karabiber.
f. 22b/1, 22b/9, 26b/1, 29b/14, 34b/10, 41b/4
f. (dar-ı fülfül) 22a/6, 23b/14, 26a/14, 30a/10, 33a/5, 33a/9, 34b/10, 42b/1
f.-i ebyāż 32b/15
f.+e (dögülmiş fülfül) 56a/8
[=16]

gebere Capparis spinosa.
g. dübi 49a/8, 50a/5
[=2]

gök süsen Taze süsen.
g. dibi
[=1]

gül 1. Gül ağacının güzel kokulu, pek çok çeşidi bulunan çok makbul çiçeği.
g. 28b/6, 30b/5, 31a/1, 31b/16, 32b/13, 32b/3, 33b/11, 38b/8, 41b/10, 42a/7, 58a/15
g. (kızıl gül) 26b/9, 28a/16
g. yaġı 26a/8, 34b/2, 45b/16, 51a/6, 54b/3, 57b/17
g. yaġın 25a/9
g. yaġıyla 25a/6
[=20]
2. Bir bitkinin çiçeği.
g.-i benefşe 17a/8
g.+i (bellut güli) 17b/7, 19a/9
g.+i (sögüt güli) 53a/16
g.+inüñ (sögüt güli suyı) 53a/17
[=5]

günlük Anadolu'nun güneydoğu bölgesinde orman halinde yetişen, 10-15 metre boyunda, gövdesi üzerinde açılan yarıklardan ıtriyatçılık ve tıpta kullanılan bir reçine elde edilen, kabukları tütsü olarak kullanılan, kalın dallı, çınara benzer ağaç.
g. 16b/6, 18b/14, 21b/17, 23a/15, 23b/2, 26b/1, 27a/12, 30b/2, 32b/6, 33a/9, 34b/11, 35b/7, 36a/1, 36a/6, 41a/17, 41b/12, 42a/4, 43a/1, 43a/5, 43b/13, 43b/15, 45a/6, 47b/8, 48a/4, 48a/7, 48b/13, 50a/17, 53b/5
g.+i (günlügi) 27b/8
g. ḳabı 36a/10, 51a/2
[=31]

güyegü Kekik.
g.+otı 14b/14, 24b/6, 54b/8
[=3]

ḥabbü'l-ġār Defne tanesi.
h. 29a/9
[=1]

ḫarbaḳ Çöpleme denilen bitki.
h. 24b/15, 25a/1, 49a/7
h. (aḳ harbaḳ) 43b/2, 43b/7, 55a/16
h. (ḳara ḫarbaḳ) 37a/9, 56b/10
[=8]

hardal Turpgiller familyasından, sarı veya beyaz çiçekli, sert ve yakıcı tohumu hekimlikte kullanılan otsu bitki
h. 20b/16, 24a/11, 24b/3, 25a/1, 26a/11, 31b/6, 42b/2, 49a/17

[=8]

ḫaşḫāş Gelincikgillerden, uzun bir sapın ucunda beyaz veya mor tek bir büyük çiçek açan, kapsül biçimindeki meyvesi olgunlaşmadan çizildiğinde akan sütten afyon elde edilen, Asya ve Afrika'nın ılık ve sıcak bölgelerinde pek çok türü bulunan bir yıllık otsu bitki.
h. 27a/3, 30b/3, 40b/1
h. toḫm 41b/9
h. toḫmı 28b/9, 39b/12, 42a/5
[=7]

ḫaṭmī İki çeneklilerin ebegümecigiller familyasından, pembe beyaz çiçekli, bataklıklarda, sulak çayırlarda yetişen, çiçeği yumuşatıcı, kurutulmuş kökünün kaynatılmış suyu tenkiye ve gargara olarak kullanılan otsu bitki
h. 16b/5, 58a/8
h. dübi 26b/5, 32b/3
h. köki 26b/12, 29a/7, 39b/15, 48b/13, 58a/17
h. toḫmı 43a/10, 50a/16
[=11]

ḫāṭūn ṭuzluġı Karamuk.
h. 28b/1
[=1]

ḫāvlicān Zencefilgillerden, güzel çiçekli, ıtırlı, çok yıllık, otsu, astropikal Asya bitkisi
h. 33a/6, 55a/11
[=2]

helīle Sıcak iklimlerde yetişen ve tohumları müshil olarak kullanılan bitki
h. 16b/17
h. (ḳara helīle) 54b/16
h. (ṣaru helīle) 17a/7, 30b/16, 33b/6
h. (ṣaru helīle ḳabı) 23b/14, 26a/2
[=7]

helīlec Sepicilikte ve boya işlerinde kullanılan helile ağaç meyvası
h. 44a/2
[=1]

ḫıyār Kabakgillerden, yaprakları geniş ve parçalı, anayurdu Hindistan olan, bir yıllık otsu sürüngen bitkinin su ve A-C vitaminleri bakımından zengin, cilde iyi geldiği için ilaç ve güzellik müstahzarlarında kullanılan meyvesi
h. toḫmı 28a/16, 33b/8, 39b/11, 40a/17, 54b/14
[=5]

ḫıyār-şenbe Baklagillerde doğu Hint Antil ve Brezilya'da yetişen, hekimlikte kullanılan, siyah renkteki meyvelerinin terkibinde şeker, pektin, zamk, tanen ve esans bulunan ağaç, hint hıyarı.
h. 17a/13
h. balı 41a/11
[=2]

hıyar-şenber bk. hıyār-şenbe.
h.+i 31a/1
[=1]

hıyar-şenbih bk. hıyār şenbe.
h. 29b/4, 30b/16
[=2]

hindibā Kumluk veya kumsal yerlerde kendiliğinden yetişen, yaprakları salata gibi yenen bir cinsinin kök tozu kahveye karıştırılan, kökü ve yaprakları hekimlikte kullanılan bitki, güneyik.
h. ṣuyı 16b/17
h. toḫmı 33b/7, 43a/1
[=3]

hindistan cevizi Sıcak iklimlerde çeşitli türleri yetişen, ceviz büyüklüğünde bir meyve veren, kıymetli bir bahar olan tohumları kuvvetlendirici olarak mide ve kalp şuruplarında kullanılan, tohumlarının yağı ise dıştan sürülen ilaçların terkibine giren, bazı türlerinin kırmızı kerestesi çok makbul ağaç, cevz-i beva
h. ḳabuġı 61b/7
[=1]

ḫunnāḳ Anjin, bademcik iltihabı, farenjit.
h. 25b/10
[=1]

ḫunnām Atta çıban.
h. 52b/16, 53a/2, 53a/3, 53a/7, 53a/8, 54a/3, 56a/10, 56a/17, 56b/10, 56b/11
h. (ḳaraca ḫunnām) 56a/9
h.+uñ 54a/4, 56a/12
[=13]

ḫurmā Hurma ağacının tatlı, etli, besleyici meyvesi.
h. 41a/7, 47a/9
h. çekürdegi küli 55b/12
h. renklü at 9a/13
[=4]

incir Dutgillerden, asıl yurdu Akdeniz kıyıları olan, geniş ve dilimli yapraklı, sütlü, bazıları tırmanıcı olan ağacın etli ve tatlı, içinde küçük çekirdekler bulunan meyvesi
i. 25b/15, 26b/4, 27a/15, 27a/2, 29a/6, 30a/1, 30b/17, 32a/12, 32b/14, 33b/4, 35b/15, 42b/9, 52a/8
i. (ḳara incir) 54a/3
i. (ḳuru incir) 28a/9
i. (yaşıl incir yapraġın suyı) 25a/17
i. aġacınuñ köki 34a/3
i.+i 44a/10, 44b/12
[=19]

isfidaç Üstübeç
i. 19a/17, 25a/5, 34b/2, 50b/17, 51b/5
[=5]

isfitaç Bk. isfidaç.
i. 39b/8
[=1]

it üzümi Patlıcangillerden 20- 25 santim boyunda, küçük beyaz çiçekli, yumuşatıcı, yatıştırıcı, uyuşturucu ve ağrı dindirici hassalarından dolayı bazı ilaçların yapımında kullanılan bir yıllık otsu bitki, köpek üzümü
i. 42b/1
i. ṣuyı 34a/15
[=2]

ḳabaḳ Kabakgillerden, birçok cinsi bulunan sürüngen gövdeli bitki
ḳ. çekürdegi 44b/3
ḳ. ı (ḳabaġı) 50b/13, 51b/11
ḳ. toḫm 40a/7
ḳ. toḫmı 28a/17, 39b/11, 40a/16, 54b/14
ḳ. yaġı 26a/8
[=9]

kāfūr hindistan ve çin'de yetişen, kafur ağacının (laurus camphorra) zamkından elde edilen ve hekimlikte kullanılan beyaz, yarı şeffaf kolaylıkla parçalanır ıtırlı madde.
k. 14b/5, 15a/3, 15b/17, 22a/6, 25a/9, 28b/1, 55b/7
k.+ı 14a/17
[=8]

ḳuzı ḳulaġı Kara buğdaygillerden, çiçekleri iki evcikli, geniş yapraklarından salata yapılan ve sebze olarak yenen, nemli topraklarda yetişen, birkaç yıllık otsu bitki.
k. toḫmı 28a/17
[=1]

küncüd Susam.
k. 15a/9
k. (aḳ küncüd yaġı) 55b/10
k. yaġı 44b/2, 45b/1, 46a/7
[=5]

kündüs Ağacın ortasındaki kav gibi yumuşak madde.
k.+i (meyʿa kündüsi) 36b/13
[=1]

labada İki çeneklliler sınıfının kara buğdaygiller familyasından, sulak yerlerde, su kenarlarında kendiliğinden yetişen, yaz aylarında yeşilimtrak ufak çiçekler açan, yaprakları sebze

gibi kullanılan, çok yıllık otsu bitki, efelek.
l. yaprağı 35b/2
[=1]

laden Ladengillerden, beyaz, kırmızı ve pembe çiçekli ağaççık veya çalı.
l. 41b/13
[=1]

maṣṭakī Saḳız ağacı, fıstık ağacı vb. kabuğundan elde edilen ṣaḳız, bir nevi reçine.
m. 23b/2, 24a/15, 26a/13, 26b/1, 27a/11, 27b/2, 29b/4, 32b/5, 33a/6, 33a/9, 34b/11, 38a/7, 41a/11, 41a/17, 43a/1, 43a/6, 43b/16, 44b/15, 47b/8, 48a/4
m.+yi 21b/5
[=21]

mazu Servigiller familyasının kozalaklılar takımından, her mevsimde yeşil, yapraklı, yassı dallı bir orman ve süs ağacı.
m. 26a/17, 34b/17, 35a/12, 35b/6, 41b/12, 51a/15, 51a/4
[=7]

mersin Mersingillerden, kışın yapraklarını dökmeyen, Akdeniz sahillerinde çok bulunan, eğri büğrü gövdeli, beyaz çiçekli, hoş kokulu, uzun ömürlü ağaç.
m. 30a/15, 49a/13
m.+i 50a/9
m. toḫmı 30b/6, 31a/5, 31b/17, 43a/15
m. yaġı 24a/14
m. yaprağı 34b/15
[=9]

mürver Hanımeligiller familyasından, kabuksuz meyvesi zeytine benzeyen, demet halindeki beyaz, güzel kokulu çiçekleri kabızlık giderici, ateş düşürücü, vücuda rahatlık verici, idrar çoğaltıcı hassaları sebebiyle hekimlikte kullanılan, yaprakları karşılıklı ağaççık.
m. yaprağı ṣuyı 49b/15
[=1]

naʿnā Ballıbabagillerden, beyaz, pembe ve morumsu çiçekli sapsız ve tüylü yapraklı, ıtırlı, hazmı kolaylaştırıcı, spazm kesici, uyarıcı hassaları sebebiyle eczacılık ve ırtiyatçılıkta kullanılan otsu bitki.
n. 33a/5
[=1]

nar Nargillerden, düzgün ve parlak yapraklı, canlı kırmızı, iri çiçekli, hafif dikenli ağaççığın, içinde sıra halinde dizili ve üzerinde yenmeye elverişli kırmızımsı saydam etsi bir kısımla kaplı çok sayıda çekirdek bulunan, portakal büyüklüğündeki sert kabuklu meyvesi.
n. 31b/8, 32a/1, 41b/2, 43a/15
n. (tatlu nar ḳabı) 24b/5
n. (tatlu nar ḳabınuñ ṣuyı) 24b/9
n. ḳabı 35b/6
n. ṣuyı 27a/6
[=8]

noḫūd Baklagillerden, sarımtrak çiçekli, 50 santim boyunda, yurdumuzda tanesi için, bazı ülkelerde de yem bitkisi olarak yetiştirilen bir yıllık bitki.
n. 43a/1
n.+ı 12b/3, 12b/4, 32a/11
[=4]

oġlan aşı Çiriş otu. Andrum sativum.
o. 14b/6, 16a/11, 49b/10, 57a/15
[=4]

panpuḳ Pamuk.
p. (eski panpuk) 19b/12
[=1]

pazu Ispanakgillerden, A ve C vitaminleri bakımından zengin, yaprakları sebze olarak yenen, iki yıllık otsu bitki, yabani pancar, yaban pancarı.
p. yaprağı 17a/16

[=1]

persiyavüşan Eğrelti otu cinsinden, nemli yerlerde, taşlar arasında biten, yapraklarının sapları saça benzer bitki, baldırı kara.
p. 26b/4, 30a/1, 39b/15, 39b/8, 43a/10
[=5]

pirinç Buğdaygillerden, sıcak bölgelerde kökleri bol su içinde kalarak yetişen bir yıllık bitki.
p.+i (pirinci) 49b/4
p. unı 45b/16, 57b/17
[=3]

rāvend İki çenekliler sınıfının kara buğdaygiller familyasından, büyük yapraklı bazı türleri süs bitkisi olarak yetiştirilen, bazı türleri sebze olarak yenen, iştah açıcı, kuvvetlendirici, ishal kesici, gaz giderici hassaları sebebiyle hekimlikte kullanılan çok yıllık otsu bitki.
r. -i çini 40b/3
[=1]

rāziyāne Rezene denen bitki.
r. 14b/14, 40a/11, 40a/2, 43a/9
r. köki 34a/3
r. toḫmı 30a/15, 30b/6, 34b/12, 47b/13
[=9]

ṣabır Zambakgiller familyasından, tropikal bölgelerde yetişen, küçüklü büyüklü birçok türü bulunan, özellikle sarı sabır denen çeşidi tıpta kullanılan bitki.
s. 15b/16, 16b/5, 22a/13, 23a/15, 23a/2, 23b/14, 23b/2, 35b/7, 43a/6, 43b/2, 43b/9, 48b/13, 51a/2
[=13]

ṣadef Sedefotugiller familyasından, keskin kokulu, parçalı, almaşık yapraklı, yeşilimsi sarı çiçekler açan, spazm giderici, terletici, solucan düşürücü, yatıştırıcı hassalarından dolayı hekimlikte kullanılan çok yıllık otsu bitki.
s. 22b/12
[=1]

ṣaḳız Sakız ağacının ve bazı ağaçların kabuklarından sızan, çiğnendiği zaman yumuşayan, sarımtrak beyaz renkli, hoş kokulu reçine.
s. (ardıç ṣaḳızı) 48a/4
s.+ı (çam ṣaḳızı) 17b/11, 19b/11, 36a/2, 42b/3, 44b/14, 47b/8, 48b/8, 49a/2, 53b/12, 53b/6
s.+ıyla (çam ṣaḳızı) 47b/6, 48a/10
[=13]

ṣaman Tahılların taneleri alındıktan sonra kalan sapları.
s. 12b/2, 33b/15
s.+ı 29a/12
s. tozı 14b/14, 32a/5, 54b/9
[=6]

ṣarv Servi.
s. aġacı 52a/3
s. aġaç 49b/14
[=2]

sebistan ?
s. 17a/10, 17a/9, 17b/1, 26b/10, 30a/1, 58a/15
[=6]

sināmekī Baklagillerden, sıcak bölgelerde yetişen, yaprağı müshil olarak kullanılan, sarı çiçekli, otsu ve ağaçsı bitki.
s. 17a/8, 26a/3, 30b/17, 33b/11
[=4]

ṣoġan Zambakgillerden, kat kat kabuktan ibaret yumrusu ve şerit şeklindeki uzun yeşil yaprakları yemeklerde, salatalarda kullanılan keskin kokulu ve acı otsu bitki.
s. 20b/7, 40a/1, 40a/11, 40b/14, 57a/15
s. (acı ṣogan) 15a/17
s. (aḳ ṣogan) 28a/2, 34b/7
s.+ı (ḳızıl ṣogan) 50b/5
s. (ḳurı ṣoġan) 47a/9
s. ṣuyı 47b/12

[=11]

şumāḳ Antep fıstığıgiller familyasından, kuzey ve güney yarı kürenin ılıman bölgelerinde yüz elliye yakın türü bulunan, çoğu zehirli, kabuğu hekimlikte, yaprakları boyacılık ve dericilikte kullanılan ağaç veya ağaççık.
s. 32a/1, 41b/9, 54a/15
s.+suyı 43b/17
[=4]

şuşam Anayurdu Hindistan ile güney adaları olan, meyvesi kapsül şeklinde, beyaz veya alacalı beyaz çiçekli otsu bitki, süsen, sevsen.
s. 36b/11
s. köki 46a/13
s. yaġı 15b/1
s. yapraġı 45a/12
[=4]

şumaşmış Atın ayaklarının beze gibi şişip yumrulanması hastalığı.
s. 46b/16
[=1]

şuşam Anayurdu Hindistan ile güney adaları olan, meyvesi kapsül şeklinde, beyaz veya alacalı beyaz çiçekli otsu bitki, süsen, sevsen.
s. 36b/11
s. köki 46a/13
s. yaġı 15b/1
s. yapraġı 45a/12
[=4]

şalġam Turpgillerden, toprak altında bulunan, şişkin bir yumru halindeki etli, kökü sebze olarak yenen, şifalı hassalar taşıyan bitki.
ş. 47b/3
[=1]

yarpuz Ballıbabagillerden, nane cinsinden, güzel kokulu, kısa saplı bitki, pülüskün, filiskin. Mentha pulegium.
y. 14b/13, 32a/5, 33b/15, 34a/4, 54b/8
[=5]

yonca Baklagiller familyasından, hayvan yemi olarak yetiştirilen, yaprakları üç dilimli, kazık köklü, başak durumundaki çiçekleri kırmızı, mor ve menekşe renginde birçok türü bulunan çok yaygın bitki.
y. 12b/2, 15b/13, 15b/14, 54b/12
y.+yı 15b/14
[=5]

yulaf Buğdaygillerden, daha çok hayvan yemi olarak kullanılan, insan beslenmesinde de yer alan, nişasta bakımından zengin otsu bitki. Avena satisa.
y. 12b/2, 25b/17
[=2]

zanbaḳ Zambakgiller familyasından, pek çok türü bulunan, iri, güzel, beyaz çiçekli, çok yıllık otsu bitki.
z. yaġı 27a/16
[=1]

zencebīl Zencefilgiller familyasından, Malezya ve Hindistanda yetişen, kamış görünüşünde çok yıllık otsu bitki.Zengiber officinale.
z. 14b/6, 22a/6, 22b/9, 24b/10, 24b/2, 26b/1, 27b/2, 29b/8, 33a/9, 34b/11, 41a/17, 41a/6, 41b/4, 42b/1, 55a/10, 55a/14
[=16]

zerāvend İlaç yapımında kullanılan bir bitki, loğusa otu, kara asma, kabakulak otu.
z.-i tavīl.(zeravend-i tavīl) 29a/9, 32a/16, 32b/17, 37a/2, 40a/13
[=1]

zerdālū Akdeniz ülkelerinde yetiştirilen, küçük meyveli kayısı ağacı türü.
z. 17b/1, 30b/17, 33b/4, 33b/8
z.+yı 44a/11
[=5]

zerde-çūb Zencefilgillerden, kök saplarından sarı bir boya çıkarılan, safran gibi kullanılan, sarı çiçekli, kokulu, çok yıllık bitki, Hint safranı. Curcuma Longa.
z. 23a/6
[=1]

zerdeçāv bkz. zerde-çūb.
z.+ı 61b/8, 61b/9
[=2]

zerdeçöp bkz. zerde-çūb.
z. 22a/14, 46b/14
[=2]

zeyt Zeytingillerden, Akdeniz ülkelerinde yetişen, uzun ömürlü, yaprakları küçük ve gümüş renginde bir ağaç. Olca sativa
z. 18a/5, 28b/16, 29a/1, 31a/1, 31a/3, 42b/3, 53b/6
z. (eski zeyt yağı) 34a/9, 37b/3
z. (revgan-ı zeyt) 62a/7
z. yağı 17a/15, 18b/15, 19a/17, 23a/17, 24a/11, 24a/6, 24a/9, 25b/3, 26a/10, 30a/3, 30a/6, 32b/6, 34a/1, 34a/8, 34b/3, 35b/1, 36a/2, 36b/14, 38a/2, 39b/1, 42a/10, 44b/15, 46a/17, 48a/6, 49b/12, 50b/17, 51b/4, 53a/1, 55a/13, 55a/15, 55b/13
[=41]

żıḳu'n-nefes Nefes alma güçlüğü olan, güçlükle nefes alan.
z. 62a/12
[=1]

zīre Kimyon.
z. 41b/4
[=1]

KAYNAKÇA

Akfırat, Muhammed Osman, Şifalı Bitkiler ve Emraz, nşr. Arif Pamuk, Pamuk Yayınları, İstanbul, 1981.

Ayverdi, İlhan, Misalli Büyük Türkçe Sözlük, 3. cilt, Kubbealtı Neşriyâtı, İstanbul, 2005

Baytop, Turhan, Türkiye'de Bitkiler ile Tedavi: (geçmişte ve bugün), İstanbul Üniversitesi Yayınları;3255, Eczacılık Fakültesi;40,1984.

Bekman, Muzaffer, Veteriner Tarihi. Ankara, 1940.

Canpolat, M, "XIV. Yüzyılda yazılmış değerli bir tıp eseri Edviye-i Müfrede" TD. c.V, sayı:1, sy:21-47, Ankara, 1973.

Çınar, Ali Abbas, Türklerde at Ondokuzuncu Yüzyıla ait bir baytarnamede at kültürü: (yazılı ve basılı kaynaklarla karşılaştırma) Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1993.

_____ Türklerde At ve Atçılık, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1983.

Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca Türkçe Lügat, Aydın Kitabevi, Ankara, 1996.

Dinçer, Ferruh, " „Kitab-üz Zardaka fî Mariʿ fet il- Hayl ve Ecnasuha ve Emrazuha ve Edviyetuhaʿ Adlı El Yazmasının Anatomi, Fizyoloji, Etyoloji Yönünden İncelenmesi Ve Veteriner Tarihindeki Önemi." Doçentlik tezi, Ankara Üniversitesi, 1976.

_____Veteriner Hekimliğimizin Kaynakları, II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Ankara, 1982.

Erk, Nihal, İslâm Medeniyeti Çağında Veteriner Tababette Gelişmeler ve Naserî. A. Ü. Veteriner Fakültesi yayınları: 109. Ankara, 1959.

_____ "Bir Baytarname İncelemesi." A. Ü. Veteriner Fakültesi Dergisi.C.6, No.1-2 (1959): 126-35.

İngilizce- Türkçe Redhouse Sözlüğü, Sev Matbaacılık ve Yayıncılık, İstanbul, 2000.

Özgür, Can, ."Türkçe Yazılmış en Eski Atçılık-Veterinerlik Kitabı Baytaratü'l-Vâzıh'ta Geçen At İle İlgili Kelimelerin At Üzerinde Gösterimi", Spor Atı Cerrahisi Sempozyumu, 134-136, Bursa, 1997.

Redhouse, Sır James W, Turkısh and Englısh Lexıcon, Çağrı yayınları, İstanbul, 2006.
Sarton, George, *Inroduction to the History of Science.* New York 1975

Steingass, F. Persian- English dictionary, Çağrı yay. İstanbul, 2006.

Şen Mesut, "Baytarnameler", *Türk Kültüründe At ve Cağdas Atcılık,* Türkiye Jokey Kulübü, Resim Matbaacılık A.R, 1995. sy. 177-263.

_____ *"Kitabu Baytar-name: Tenkidli Metin."* Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, 1987.

Timurtaş, Faruk K., *Osmanlı Türkçesi Grameri*, Alfa basım yayım, İstanbul, 1995.

Türk Dil Kurumu, Derleme Sözlüğü, I- XII, Ankara, 1963-1982.

Türk Dil Kurumu, Tarama Sözlüğü, I- VII, Ankara, 1963- 1974.

Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük, 2 cilt, TTK Basımevi, Ankara 1998.

Türk Dil Kurumu, Yeni Tarama Sözlüğü, Ankara Üni. Basımevi, Ankara, 1983.

ÖZGEÇMİŞ

01.01. 1983 Mersin doğumluyum. İlk ve orta öğrenimimi Mersin'de tamamladım. 2005 yılında Marmara Üniversitesi Fen edebiyat Fakültesi Türk dili ve edebiyatı bölümünü bitirdim. Aynı yıl Maltepe Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi'nde Öğretmenliğe,bir yıl sonra da Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve edebiyatı ana blim dalı Türk Dili bilim dalı yüksek lisans eğitimi almaya hak kazandım.

هذا کتاب بیطارنامه

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله رب العالمین والعاقبة للمتقین

ولا عدوان الا علی الظالمین والصلوة والسلام

علی خیر خلقه محمد وآله اجمعین اما بعد

حکیم شیخ بیورکم جوده ذوالقرنایه مکانندت

فروع ایتدی معمار لرکلوب نار ددی سویاشیلره

خبر اولدی اوتوز ایکی بیک سویاشی جمع اولدی

وهر سویاشنک اوله کره یوز بیک اری سوار اولور

واوله ایکی بیک بیماما پریسی بیله بندی

خضر والیاسی مطبخنه ضبط ایدر لردی که

هر کون یوز مدطوز خرج اولوردی چونکم اسکندر

غزایه یرآده قلدی لشکر برله بندی کلدی

صور زمه جدنه قوندی چیخوده اوماغنه یاتدم

برمعظم شهر بلیاد ایتدر چیخوده صویندن کسدیرمز

شهرک ایچنه اقتدی ومحمد رآبادآده ایتدی

ویوشهر خلقی لشکری واسکندرک عظمتنه

کوردی تعجب ایتدیلر ذهی کریم پادشاه حکیم

بیرقولنه جمیع دنیاسنی بغشلار وجمیعی خلق یقی

آلتنه صکدرمش ایدر ویوتچی ایچنه ایکی ده

ارسطالیسی حکیمی قفزدی ایتدی یاحکیم

جهانه الله تعالیدن کبی شاه دنیاسرآینه کتوردی

ویاکتوارسی دیدی ارسطالیس دخل اوردی

اصطلرلب حایلدی ویلب ایتدی ای پادشاه

جهانه سندن کبی شاه کلدی ولی واما

کلمردراکاد آود اوغلی سلیمانه دنی سرادر

سندن عظمتلو وهیبتلو اولیمز جمیع وحوش

وطیور وانس وجن ودیو پری دلنی سویله

وجمیعی اکا مطیع وفرمانه اولیمز وتختنک

بیلکتوارسی شرقه وغربه یتوریسر ساعتنه

وارسر کلیسه طرفة العین ایچنده جهانی کشنه ده
ایدیلر اسکندر جون بولنی اشتدی ایتدی بکا بر
چاره ایله کم اولیم الی کورم ایتدی اولومه چاره
یوقدر لکن قراکوله ایچنده برصو وار در اکا اب
حیات در لر الی اله کتور دیسه واندن ایچر سه
اولماکه چاره اولدور ردی پس بیوردی اسکندر
براق ایتدیلر برای مقداری قراکوله ایچنده کزدی
یار بولدقی برقصه در فی الجمله اول صو خضر
ایله الیاسه مسیر اولدی کیردیلر چقدیلر که
برکسه اثر خبر نه ویرمدی بوصلر لدن اسکندر
صبر اولدی ارسطالیس حکیم قهر دیدی
بکا درماله ایله یوخسه هلوک اولورم ارسطالیس
ایدر بوسنک رنجوکه بلخ شهرینده برصولو چشمه
واردر اکا ذوالجوشن در لر قرقه لوله سی واردر
اگر اول صودن درماله ایدوب کتور دوب ایچه سایه
بودنجه ده قورتولور سایه دیدی حکم ایدوب حوضدن
کتور سونلر ردی بلخده برقولی وار ایدی اینه که

خضر ودر لر ایدی بتی یاز دیلرادم کوندردیلر
بتی مفهوم بودر بتی سکا یتشیجک اول صودن
علی التعجیل کوندر سایه بجدد وتا سایه تکاسل
ایتمیه سنلکیم اول صودن غایبه مرتهمه کرک
اولدی دیدی جونکم کوندر دکلری ادم بتیمیی
خضر وه ایلتدی بتی خضر وه دکدی یلدیکم
اسکندر خسته در یوصوبی استمشدی خسته ایچه
خوشی اولدوغنیم یاوردی ایتدی درمزم دیوب
اول کلاوله ادمی کیرویه کوندردی خبر اسکندره
یتشدی اسکندر غضبه کلدی قاقدی اراجی
اولو پادشاه واردی چو قلوه عسکر ایله که
کوندردی خبر خضر وه اردی قارشوجقدی
اوغراشدی ایراجی صندی محبوس ایتدی خبر
جوله اسکندره کلدی فتی تعجب ایتدی طیمور سی
اولو پادشاهی دمی چقلوه ادم قوشدی طیمورک
دمی خضر وله اوغراشدی طیمور سی دمی صندی
انی محبوس ایتدی خبر اسکندره اوشدی دیدیکم

یعنی یونک کبی فضولاوه می قلوردیدی امرایتدی
لشکره بذیلر ضبط ضروه اردی بلدیکم قرنجه اوغلنه
سلیمانه کلوریادیراق تدبیریمه قلوب حصاری
ازده برله خدمتی زیاده زیاده یراده ایله پرکتدی
وقایولری برکدوب دیوارقلدی وکوه دیاوزنه
اولمه جازولره خبر کوندروب کتوردیلر چونکم اسکندر
ایرشدی قلعهٔ حصار ایتدی مع القصه اوچیل
محاصره ایتدی المغه جاع اولدی قتی قزغونلق ایدی
جری ضعیف اولدی وهم اتلره ریخ کردی اتلر
هلاک اولمقله پاشلدی عسکر اسکندر بخلاف
شکایه ایتدیلر دیدیلرکم ای پادشاه جهانه ایدن
رومزه مرض واقع اولدی هلاک اولدیلر نه بیچاره
بورسیلیم دیدیلر اسکندر ارسطالیس هکمی قفریه
یوصال تدردیدی آدم اوغلنلری ایچون حکمت تصنیف
ایتدک نولرصیوانلر ایچون دخی برکتاب تصنیف
ایدیدک یولده ازده اتلره بریخ واقع اولیچون اول
کتابه عمل قیلمدیلر واول آت صحبه بولوب هلاک

اولمایدی اکرچه یونلو رصاصه وهم سیاهینک
سازوسلیحی والسه خاصی اتدردیدی ارسطالیس
وزیرایتدی مصلحتدرکم بزدخصمکه بریاد کارقاله
انوکیله بزی دعاده اونتمه یه لرلیخی الملکوکل
شاد ماده اولسوده هم اولقرمانی برینه کتوره سیاهه
الله شاالله دیدی اوزمانه کچدی شهری الدیلر
ضروری هلاک قلدیلر واول صوده اسکندر
ایچدی صحبه بولدی بنه اسکندرذوالقرنایف
ارسطالیس دعوه ایتدی اوکتاب مزبوره لیف
تألیف ایله کوره یم دیدی پادشاهک امروفرمانی
برینه کتوردوب بوکتابه تألیف وبیطارنامه اسمی
تسمیه ایتدی وهم بیه ضعیف ونحیف حقیر و
وفقیر المحتاج الی ربه الغنی محمد بیه اسکندر
اردنوی بوکتاب الوصله کردی عرب دلنجه ایدی
علی قدرالوسع والطاقه ترکی دله ترجمه ایدم
تاکم ترکی دلی اولدوهم اوقیانلر بزی دعادن
اونتمیه لربعون الله تعالی وحسن التوفیق

اما بلکه حضرت سبحانه وتعالی بولوده ومکانی وبقای
عالم عناصر اربعه دن مرکب قلمشدر بودرسه که
طبیعت دیکومز مشهوردر اودصویه طپراق
بودردلف جمع ایدی بربرینه مخالف ایکی ادمی بنیاد
قدی جمیع سندن شریف وکزیده یراتدی کنزینک
صانع لیفنی بدر مکابجده بسی فتبارک الله احسن
الخالقین امّا بلکلکم قلمشی عناصرک مقرر ندن
یراتدی نیته کیم بالقاری ودکر جانور لریه صودن
یراتدی ویره دوراده قرسه جوغاز لق طپراقدن
ویرتجی جانور لق اوردله یراتدی والی بیلدت
یراتدی ذهب بعه منلیه روایت ایدر ایدر لر کیم
الله تعالی عزوجله دیدیکم الی خلوه این ربح
جنده به دیدیکم یادیح آنی سندن یرادورم دیدیکم
اولیا لرمه انک اوزرنه منزل اولوب اعدالی مذلته
قویالر قدرسه الله برقضه بین الوبه الی یرادوب
ادنی فرسن قودی صوسبحانه وتعالی عزوجله
اوله خطاب ایدوب دیدیکم یا ادم خلق

ایتدوکیم شی دده قضی سیله اختیار ایدرسیله دیرکه
ادم اولرالی اختیار ایدی صوجله وعلی دیدیکم
سنوکه اولدینک کوکلنه بنه محتاجیه زیاده ایدم
دیدی پس پادشاهله وسپاهیله فی سبیل الله
غزا ایدنلره اوامر امثال ایتکلری کبی فی سبیل الله
اک بلسیوب تیماد ایتمه سی لازم درسکم صوجله
دلمنی کلر قدیمنه بیه درسه واعدوا لهم ما استطعتم
من قوة ومن رباط الخیل ☜ ورسول حضرته علیه
السلام بیوردیارکم برکسنه فی سبیل الله غزا نیته
اتلسیوب سیاوب سیه درسه صوجله وعلی
ایمان وصالح وتصدیقی برمه اوزرمزه وعده
اخمشدی بونک دخی بیمه قیامتده میزانه کناهی
اخر اولوب قلمقدر صوبولنه غزا نیته بلدرکی
اترکه بولنی وفضیلتی میزانه قویالرناکه کناهی
یتی اولله اویله اولیجه پادشاهله وسپاهیله
واجب اولدیکم بوکتابی صقلیه لرزیرا پادشاه
لشکرسوزاولماز ولشکر دخی سیزاولماز

دخی سودحسز اولماز وسوداوک ایوسی اتدن دیرلر
جمیع نسنهٔ آت کتودر وهم دیمشلرکی آت مزاجب
ارمزاجی بردر زیرا حق تعالی ادمی درسه نسنه دن
یراتدی اکا عناصر اربعه درلر اکر بودرد ک برسی
اکسک اولورسه اول ادم تمام اولماز وات دخی
عناصر اربعه دندر وپادشاهلر دخی دردت نسنه
محتاج دردلر اکر اول دردوک برسی اکسک او
لورسه پادشاهلرک اشلری ایلروواوماز
ودولتلری وشوکتلری ایلروواوماز بودرسه نسنه
نک برسی عاقل وعالم وزیردر وبرسی خزانهٔ
اباندر وبرسی رعیته مهربانلر وبرسی سپاهی
قویدر وسپاهی قوی اولماز الراتله اولدرنتکم ذکر
اولندی بعد اتلک بعض احوالی وعلامتلرینی
ذکر ایدلم طقدن باب اوزرینه ترتیب اولنمش
باب اول اتلروک طبیعتلری بلدرر باب ثانی
اتلرک ایوعلامتلریه بلدرر باب ثالث اتلروک
صفتلریه بلدرر باب رابع اتلروک رشته بلدرر

باب خامس باشندهٔ ایکنجی اولدرنجاری بلدرر
باب سادس اتلروک کوه سندن اولدرنجاری بلدرر
باب سابع آیقلرندن اولدرنجاری بلدرر باب ثامن
اتلرک ستمه سلیقه بلدرر باب تاسع اتلرک تدبیرین
بلدرر باب اول بیاندهٔ یعنی اولکی باب اتلروک
طبیعتلری حقسبحانه وتعالی ادمی وحیوانلری
درسه دردلو اخلاطدن مرکب قلمشدر قانلری
وصفرالری وبلغملری وسوداسی حکمانه تشبیه
قلمشدر قانلی هدایه صفرالی اوه بلغملی صدیه
وسوداسی طوپراغه حقسبحانه وتعالی نتکم
ادم اولغلانلی مختلف یراتمشدر شول اتکم طوری
درانک قانی اولقدر شولکم قوددر اتلرک صفرا
سی زیاده درشول اتکم بوزدرانک بلغمی زیاده در
شول اتکم قوددر اتلرک سوداسی اولقدر شیوه
اعتبار ایله بله ایکنجی باب اتلرک ایوعلامتلریه
بلدرر ایو اتلرک علامتلری بودرکه یوزی کوکلی
اوله ویدکسک اوله وبدینی اوزونه اوله ویله

يزغدن انجكلواوله والوكوزلواوله وقلقارى
اوزوده انجه اولوقمشى يداغنه بكزيه اكاقمش
قولقاودرلرايكى قولرغنك اراسى كنشى اوله
ودشلرى انجوكلى اولوصاغ اولداوشاده دشلو
اولووصفرسى دكرمى اوله وارقسى كنشى اوله
وبكريكى طوق اوله وبلى انجه اولووبلسى و
قويروغنى اوزوده اوله وقويروغنك كمرد كى
قيصه اوله والده دودانى يوقاردودداغنده
اوزوده اوله ويومرى آلناواوله واوموزلواوله
واوياوغنه طلواوله واودنه بويلواوله وقايسى
يودشلرقوى اولميه وبلكى وطوبغى قصه اوله
واوياوغنى اوزوده اوله وبودنك اچى كيك اوله
وقجارينك اره سى ايكى كيك وايكى طاراولميه
ويولجه كيدركن ايكى قولرغنه اشارت ايدوكندو
يى ترازولبوب يوديه واوكنه نه كاودسه صيچراه
ايرلميه واوكى قجى برابراوله برى برنده اوزون
اولميه وقيصه اولميه ودولوشوده يودوميه وطبناغى

وعمودى قع اوله وبكى قع اوله وكوزنك بكارى
كيك اولواوياغ قتى قتى كوه واوآزى تيزاوله
واوآرد اياغمه ايكى اوك اياغندنه بكوره وياشن
صلوصلركده يولك ساق اوله اوكنه نه كاودسه
بلكلميا وقجه كتميه وطينقلراياواوزون
وقع اوله اوكجسى دكرمى اوله ودولوشوق
يودوميه والمه جقارى يومرى اولميه براماجوغى
بويوك اولودسه انك كبى اث قيماناواولوروهز
لواولوريوقوشه ودوزه وانشه برقاعده
يودويه وصميه تيزتيزميل ايتميه وبلى انجه
اوله وبويلى اوموزيله دونزاوله وارقاسى
بالوه ارقاسى كبى دوزاوله وقويروغنى يوقرو
كتوريجك تيزاشغه بيراغه وصفرسنك ايكى
ياغ كيك اولواياغن كتوريجك تيزكروبصه و
اشقارى يومرى اولميه وقشانجه ايكى اوك
اياغنه دكه وبلى اوزونه اولميه ديوريجك قويرو
غنى الميه واريباسين قتى چيلنيه وقشانجك

بلایه الیه وناکاه بلکلمیه ویولدی قرخ انسنه کورسه
قجینه قیچینه کتمیه اکر صباغ ایکوسی صوف
ایکوسندن اکلک اولورسه انوکی کبی
ات غایت ایو اولور زیرا که یوکرک اولور وشول
وقت چکیلک صوف یاغیله بصمیه کیم انوکی
ات صوفلو اولور وشوم اولور بویازیلوله نسنه
جمله براتمه بولنور ایسه انک کبی اته نظیر
اولماز مکر کم کندو کبی بولونه اکر بولدیسه کلیتله
براتمه بولنمز ایسه بادی بوادله ایکی نسنه کرکدر
واول اوله ایکی نوله اوجی عودسه سیچی اوله واوجی
قیزسیچی اوله یعنی عودسه صورلی کبی
خوب اوله ویوروییوشی چکی نازلک واوکچسی
بویوکلک اولو وقتو قولقلو وقاطیر قویرو قاسو
وصفر ایکولی وصفیر ضورالو ودوه کوبکلو
ودوه یویولو کرکدر بوجنساوات غایسه ایو
اولور اله کیریلک البته الموکرک درجون
بوجنساو بلندی ایور نکلری دکی بلدیرم لیم ٥

اوچنجی باب اتلرک صفتنی بلدیرر طوری آتک
کوچکلک اولور وهنرلو اولور زحمته دویار اکر
کوزی وکریکی ویلسی وقویرو دکی قرخ اولسه
دیلک قرنلو اولورسه تولی اوواده اولورسه
اویانی قتی قتی چیرسه یولو هنرلو ویوکرک
اولور اکر آن قتی قرن اولورسه هنرسیز اولور
ایو اولورسه ازاولور قولاتک کوزی وکریکی
قرخ اولسه خایه سنده اچه اچه آغی اولورسه
سفره سی کیلک اولورسه یکری طار اولوب
یله سی وقویرو دکی اوزونه اولوب سیاه اولو
ایسه یلی اینجه اولورسه دلی اوزونه اولورسه
ویوینی اوزونه اولورسه ایواتدور دویولدی سافه
اولور جفاکار اولور واسکونه اولور یله سی
وقویرو دکی آغه اولورسه کاهل اولور اکر قتی
صاروا اولورسه دلو اولور ودپاکیه واسیغاله
اولور اکر قورسه قوله اتک اولسه کرکلم یله سندن
قویرو غنه دکیمه برقرخ یول چکلمش اولسه بویره

اولور سه هنر لو اولور صیادات کوزلره وکر یکلری
اقه اولور سه کوندز کورمز اولور یوزات کیر یکی
وکوزی قره اولور سه بوینی اوزونه اولور سه
باشی کچرک اولور سه ایوات دوطوماغی کوزلو
اولور سه خود هنر لو اولور یودکسه اولور
واشکونه اولور ویوکرک اولور یوقتی قیصتاو
اولور اکر قانی اقه اولور سه کوندوز کورمز اولو
خصوصا قادم هیچ کورمز اولور قره آت بوینی
اوزونه دوقولوقلی اینجه بدکری طاقه یلی اینجه
یله سی وقویروغی اوزونه اولور ایسه ایواندر
یکرک ویودکسه اولور اکر کوری ایکی قیزیل او
لور ایسه دلوود یاکسه واسیر غاده اولور وقتی
تیاو اولور وتیز اولور اوستنه بند ومز اولور
اندنه هزایله لر اکر قره آت کره کی کبی قتی قره
اولسه شویله کیم توی یلدیر او له هیچ اقه
اثری اولیه وکوزلری قیزل او له بویله اولونه
آت میدانه یوکرک اولور تیمور یوزات بوینی

اوزون اولوب بویلی اولور سه وقراسی اغدف
جوق اولوویوینی یومری اوله اشکونه اولور بلکی
یورغه اولور اکر بوینی دوز اولور ایسه قتی یوکرک
اولور یولدغه غایسه صاغ وفراستاو اولور ربک قرتلو
اولور ایسه یله سی وقویروغی اوزونه اولور ایسه
ایواندر یوکرک ویودکسن وساق اولور وبالجقه
دیاکسه اولور اوکی سکل اولور سه قیصتاو اولور
دوسه ایاغی سکل اولور هیر یراماز ویوزات یله سی
وقویروغی وکیر یکی قره اولسه غایسه ایواولور
وبرهالو اولور واستیه یوکالماز ویوله دویاسی
واکر بودیدوکمز اولماز هیر غایسه یراماز دوخاصه
طیسانغی دغی اقه اوله یونک کبی ات قادم اوقوه
لور مز هرمادنکلوات دوم اینجکلو اولور هیسه
کوزی کوزنی کر یکی قره اولور هیر یله سی قویروغی
اوزونه اولور هیسه ایواندر دهنر لو اولور اکر نفسن
تیز تیز الور هیر یروکدیه یراماز دراینجه دیجی واد
دراتوک کبی الی المیالر ودوتمیالر پسی آت هر

کوزی کرپکی قرا اولور هر اکرایکی قچی سکل اولور سه
قیمتلو اولور قچنی اوکندن کچور سه قلر نجی اراک
کیک اولور سه توسی اوزه دشی اینجه کبی
اولور هر کوکجک وهنزلو اولور اکر قیون کوزلو
اولور هر کوزی ایجی قیزل اولور هر دلی وریه کون
واصر غالم اولور المیه لر اکر صاری وزقه اولور هر
هنرسیز اولور واله جه ات باشی بیوک اولیه
وقیر وغی اوزونه وقیجاری سکل اوله لطیف
اولور جیل آت یله سی وقیر وغی اوزون
اوله وطینقاری قع اوله یودکن ویوکرکن اولو
واکر خایسنه بنک بنک آه اولور هر غایسه هنزلو
اوله نه یرها لو اولور هر المه کرکن سیجانه تو لو آت
کوزی ضرر اولور یوکه وبنمکه غایسه ایو اولور
اکر یله سی وقیر وغی قرا اولور هر ایوات در
یودکن اولور اکر طینا نجی پیری اولور هر براماز
زیرا کم اولولور اتوان طینا نجی قنادی در دیوب
دور لرات ارقا سینه یرخطه چکلمش اولو اول آت

استینه مبارک اوله کلکوله آت کوکجک اولور هر
اکری کوزآت کوزی ضرر کور بنور اما استینه مبارک او
لور جونکم ایوصفاتلر بلندی شول صفتلری دخی
بیله لیم یزاماز واستینه قوتلو اولماز صفت قبیحه
قع ات کوزی قزل اوله یاوز اولور ودیکی واصر
غاله اولور ودخی قع ات که وطه دی ات که قوز
نخون کوزلو اوله کیجه کورمز اولور دشول اتکی
صدیه واع صدول یا غایسه یصه اول ات شوم
اولور شول آت کم طبل اوازندن اورکیه صاغر
دور شول ات کیم اوزنه دیاخایسی التنه ویا
کوبک اوستنه قیل بتمش اولو اول ات شوم اولور
دشول ات کم صدول کوزی چاقر اوله شوم اولور
وشول ات کیم کوزلری قاغ طه نوق اوله کوندوتر
کورمز اولور بر کوزی بویله اولور سه اول کوز
هیچ کورمز اولور شاشی ات که یعنی اکری
کوزلو ات کوزی ضرر اولور اما جمیع طایفه الخ میا
رک دوه یمشلو مشرحه در زیرا دولدول شاشیر

شیره بیله سیزه ایکی کوزی جاقراولوراتت
یاوزدکلدر وصعول یاغی اق اولوراتت شوم
اولور واول اتت که کوزلری وکرپکلری اق اولله
کوندزکورماز اولور وشول اتت که یوردکت
باشی اشغادوته وبالجمله اوغرایجی سکوته
اشغادوته واول آتت عیبلو در وشول آتت که
اوکی تجنده اوزون اولله اول اتت سرچلك اولور
وشول آتت که قیچی اوکندن اوزون اول آتت عیبلو
اولور وبنمکدن تجانه وبلك لکه ات واصرغات
وصودن کشنکن ویوردکن ترسلنمك ایچون دو
راله واولیق طنرغ صوقصودن چیقه راله وبورنی
سیرکك وچقور کوزلو بدنلرك جمله سی عیبلو
در براماذور هذرایچ لرآتت که کوزنك صاروی
اولسه کوندوز کورمز اولور اکر ایکی کوزنك اولو
چپ اول قدر هیچ کورمز اولور آتت که کوزی صغر
اوله کرپکی قرا اوله کوندوزلده کورر اولور کیچه هیچ
هیچ کورمز اولور ایوآیاقلو آتت عیبلو اولور آتت که

یوردکن ایاغنیمه دوندوغ عیبلو در خاصه اول
ضدد بلجمله هیچ یوردمز آتت قصراله کوزی اول
وقسه کشنیاقتی عیبلو در آتت که دیزنك یا
قلغی دبنك یاغیاسی التنه قیل بتسه اول آتت
قیمتسز اولور بورنی برده آتت زشته اولور ایله
ابرشی دکالسی یاوزضویلو اولور دردنجی
باب آتوك یاشی دشنده بللو درات اول قولنجه
قولونك ایکی دیشی اشاغه بترو ایکی دیشی یو
قاروبیتر بوردسه دیشلرك ابتداء یاسه درلر وبو
نلرك یاشنه ایکی دیشی دغی بیتر اندغ وبا عیاسه
درلرنی الجه انك دیشلری قرمه ایکی اولور اوتو
زی آزوسنده اولور آتت اوچ یشار اولیجه قولوله
دیشی قیاغنه اچار دوردونه دکیمه شویله قالو
دیشنك قولوله دیشیمه قورو قولوله دیشینك دبی
یوغنه نلنور التنه التی سنده بریاغ دغی کدیلور
اعاد بی دغی برك اولور ویدی سنده بر دقیقه دغی
کدیلور ایچی قره طیله اولور سکزنده دیشلرك

ایکنجی ذکر ملنور صفر کک کبی اولور وطقوزنجی چاقر
اولور شویله که اریه صیغر اولور اوله یاشنمه دیدز
اولور واونجی کچیکک اتک یاشین کسنه بلمزلر
عاقلمز اتوک یاشی اریه درلر که اریه سیغ
اوداندی وسکرتدی اتوک کبی ات ایشدمه قالماز
واول آت دوه دشاوداله اندن کبی اتوک دکمک
یاشی بلنمز وبعضیلر اتوک دشنی دوه لرلر ایمش
یکت کرونسوله دیو دلیکن یاشلو ات کوزلرنه
رغبی یلنور زیراکه یاشلو اتلرن کوزلری جقدر
اولور والحاصل کلوم ات دیدوکمزیدی یشاردر
اندله کچه اوده بشی دیکرمی سنه اوتورنجه ات
کچه مجیدر اتک یوقاری دشی اوک دشندله
اشاغی سه قوزلله دشاودرلر اتک دشی اراولورسه
اولورسه طوکز دشاودرلر اتک دشی اراولورسه
بالوه دشاودرلر بآب خاصی یعنی بشنجی یاب
اتوک باشنمه وایکنجی اولوده دنجاری بیاله ایدر اول
کوردوک کم آت ضرتی اولدی هیچ یرنده دیرتمیلر

وبوضتلقله سبب بودرکه آته قزغونله صدویرلر
ویا اتی قزغنکن بریره درغدورلر ویاخود در
لشکمه اتی چول سوزقورلر ویاخود یولوله کلمش
وقوشی اتوک اکریسه تیز آلورلر ویا اتی بغلرلر
خام اولور ناکاه قتی بغرلر ویاجیارلر ویاخود
اتی توتونه بغلدرلر ویاخود فزاله وقتنه اتی
یغورمه بغلرلر ویاخود دکونه قوشوبغلدرلر قزارر
وکیجه صدوغه دوقوندورلر هرکیم اتی
بویازیوله نسنه رده صاقه هیچ آتنه سلامت
بلنه اکرات دوردوبنی یره اریقلسه قورساغنه
اریه یتمش اوله برقاچ کوله یری یری اوده نجه
طوزیاله لرایو اولور زیرا یوعلتله سبب بودرکه
یمنی ارتماز لرقورساغنه کسک وطیراده چوکر
ایکنجی اریه قالورآت سمرتمک ایکوله بی نظیردر
اکراتی سمرتمک دلسه بریره بغلیلر وچدلایین
اوقاسنده کیدرصیه لرکونشده ویاخوردن
صقلیلر وشویله ایدرلکه یری نه اسی اوله

وزنه صوده اوله رائیم بیان ارید دب ویرلر
بشی درلونسنه ویرلر یونجه وصمانه وادیه ک
ونفدای وبرکیل تخودی الوب اکی یاخود اوچ اوچ
مقداری تخودی برکوده صوده اصلدوب یمینه ک
قاتوبه بیدوب لر توبی غایتله اعلا وانجه اولور
ویلدرر وذکر اولنه بشی درلونسنه ویرلر وهر
کوده یوز اوتوز درهم ابه کوچی ویرلر وصو بنی اول
باغدقلری یرده ویرلر ویاذ کوننه اته صو یاخود
چوقه ویرلر وقیش کوننه اکی کره قاشغو اوره
لر وسلکو ایله سلکر وقویرو غنی وبوتلریف
وقولقلاریفی سیله لر ویاذ کوننه برکره قاشغو
ویرلر وکوننه برکره اسی صو ایله ایکی ایاغنی
یو یالر ویمیشی آیدوب ویرلر هر کیم آتنی براق
بوطریقیله تیمار ایدر سه اول آت شویله سمز
لیکه وکدی بنکه یارامیا مکر صاته ویا بوغازلیه
انلیه واکر ایکی کوننه بر ویا هر کوده اتوک طیشاغنه
شرلغانه ایله یاغلر بویاذلره کبی بسلسه لر

اولات شیله سمور کیم کالین بوله اکر بنمک ک
دلیجک اتوک دخی قاعده سیله بیاده ایدلیم امدی
اتوک اوستدنه اکر اوره لر اول برده اوچ کوده دوره
کوندز اکر لیه اخشام کیروالله اولر اوچ کوندنصکره اکر
اوروب براوده اتی بیر مقداری بنه اما شویله بندکه
یدروسیه وترلتمیه وهر کوده براوده اتی بیر ارتوره
شول قدر اوله کی یکرمی کوننه برمنزل مقداری
بیره وارع بویاذ یولنه کبی بسلنیات هر کچه رقنه
کرکسه یادار اولوداستنی منزله یتوردوات بنمک
تورسی یودرکه اتی طاشادوره قالمی سودمیه
واتی بانی کشی بنجه آت کرکسه اولسونه اتوک
قولاری بودرکه اته بانه کشی ات اوستونه جوده
سوملیه والدریه وایقلریه دایم صالمیه اکر صلدر
ایسه آت یورویوشیلن ازدوردوبندوکی کبی
اتی بجدسودمیه قولاینجه قویه وقنامی برنه
صوورمیه یعنی تیزویرمیه بلکه دله مینجه ویرله
اتوک دلدوکی اوقرادوغیدر اکریولده صوویرمیه

قونادہ برینہ کلنجہ سیندودیر قایرماز ایواولور
اکرصوق کونہ یمندہ قاروب صوویرودیر قایرماز
والی نفل سوزبنجیلر واتوکن نفل دوشرسہ ونفل
بولنماز دیر برپیشن قرینہ اولورجابرلرہ وانجلرہ
الی دوترلرقرنہ یرلرانوکن طینفنہ سورلربرتیہ
قومنک اشی دایم بودرات اولہ کونہ دکلیہ نفل
سورلفہ قاتلہ نورد واکرالی سکرتمک استلر
عادہ بودرکہ برکونہ اول الی قرناغہ یرہ بغلیلر
واول کونکہ سکرتمک دلیہ رچیقارلرکیجی
یمایہ ازویرلرویرقایح کونہ انوکن قولوغنہ دیالر
اکرانوکن کوکلی اولورسہ جالینی یاورکندولی دوشو
درادیانیمہ چینرکشنرواول کونکہ اودن
چاپمہ چقرلریادیشی برینہ وادمیانجہ بنجیلر
وچاپمہ برینہ وادیجاہ بنلرواوموزندہ کرمی
اوتورلروبرنہ اسہ اوزرینہ بیالرلیعنی طوغری او
تورمیہ لرواپقلریہ صالمیلرواکی قرنتہ دیجیلراما
اول حاملہ دیزکونن براوغوردہ قویوومیلروبرکن

قاجیلہ اشادسہ ایدلرودیزکونن اکل اکل قویوبرلر
وطوغری طوغالرومیدانہ تمام اولیکجہ الی برپرہ
بغلیلر اکل اکل کزدیرلرتاکیم ترک ایشاواول
کون یمایہ کچ ویرلراول نیچہ کندیلرسہ کیرود
اول وجہ اوزرہ اوتورلروصواشدہ ایفیرہ
باغی کشی دکدہ کندویی دشمانہ ویرمیہ زیراکہ
ایفیرذیرکی اولورکندوی اوقدم صاقنورویرہ
دیاورمکرکہ سکیرین جلارلروشہ یوقسہ دکہ
یرہ دنہ بوکالماز ویولہ برکن اولور فصل
معلومہ اولسونکہ آتہ ایکی درلورنج واردرکسی
دخی باشندہ ایانرولکہ ایکسی دخی برینہ بکزر
اما سقاغنورلرسکرغنودرلرایکسی دخی رنج در
سقاغنک علامتی بودرکہ بورننک دلکلرندن
ایریمہ کبی لسنہ اقروباشایہ اشفاروتارولورنکی
دیوارسودرولورننک قسترکی کریلورودودوغی
یرہ فرفرایدرعلامتی بودرکہ اول بورنندہ یعنی
ایکی یاشندہ قان الہ لرواندن صکہ کافوری وزعفران

بندکه اخشام نمازی وقتنج ماضیه ایله اتوک بو
زنجه اوغورلر وادر نجه بنفشه یاغیله دامزوغ
لر واکر کتمز ایسه بر درهم دوکلمش اندوزدن بر درهم
زعفران بورنته اوغورلر وادر نجه بوجوق درهم
کافور ایله بورنته دامزوغلر واکر کتمز ایسه بر از جو
رک اوچ درهم زنجبیل واوغلوده اشمی وقرنفلی
بورسه اجزانک هر بندن ایکشر درهم وبر درهم نخ
زعفران جمعاً طقوز درهم اولور ایکیوز درهم سوجیله
قاینادلر وسونرلر اماشور قدر قینه لکیم اوچ نخ
بخشدن بری قله وبر درهم نفط قاتلر وبو جمله او
تلرکه قیناشدیرر اوچ بخشی ایده لر وهر کوده بر
بخشینی اولجه کیله اول اتک بوغازنه قیاراکر
یونکه کتمز ایسه براز یاد یوز یه یاغیله وبراز نخ
راز یایه وصمان توزینی وکویکو اوتلی بوتلری
ضم له قیناده لر وانک کبی اتوک تورباسنه قویار
اسپجاقله باشنه اصالر اول علتک کیمه اکر کتمز سه
عورتلرک حیضی برندن بر باره بورنته توتوز

دوغلر وقتی یوردوغلر تاقزنجه واکر یونه رحمی
کتمز ایسه اندوزی قاذی یه قاشیله بورنته اوغو
غلر واردنجه براز کافور اوغورلر وادر نجه کلوب
دامزوغلر اکر اندنه کتمز ایسه یاز کونی براوتک او
لور عربجه لبلاب دیدلر اول اوتوک اوزه رکنی
کیمه دلریه اقاریق اتوک قورباسنه قویوب اتوک
باشنه اصالر ضیلی زماده قویالر تاکیم اول اوتوک
قوتوسی اتوک دماغنه جقه الله تعالنک عنا
یتیله دفع اولله اندنصکره بورنته براز کنجد دامم
زوغلر وصقاغوا اولدیغی آنه اوچ قاشوغ سرکه
ویر قاشوغ آدم سدوکیله قرشدیروب ایکیشر
قاشوغ بورنتک دلکلرینه قیوب ایچورلر مجربدر
باذن الله تعالی **فص** سکرغودیرلر بوعلته
سبب یوردکه درلشکن صوویرمکدر اولوسرهکر
وعلامتی بوردکم بورنتدن صاروصو اقریتر فشکرد
وقت اولورکم قیوقیونسلر اقربورنتی داغی یاغینه
سورر **علاجی** بوردکه صادماده واجی صوغان

دوکلو دایکنی شرابه پشوم لر دایجنه صوصام یا
غاق قویه لر وشول قدر قینه لر کیم خمیر کیم یاغ قلم
وایکی درهم نفط قتالر بر قاچ کره اتوب بوردنه دامزو
رم لر دقوه اولنه دیکر بزیر یاغنی طاوه ایجنه براز
صوایله قیناتوب وطوز باستی اصلدوب ریاشته
اصالر بوایکی دوولو علته بوندن یکرکی علاج یوقدر
مجربدر بوذکر اولنمز علوجلد طشره اولور علته صنا
سبدر واما بر ینجه سی وارد رکه بوغازکی ایچ یانمغ
اولور انول علاستی بودرکم آت یرندن دیشر نمر اویماق
یمز وبوردنه نفس ویرمز اغرندنه کلور کوزلر صولر
ور ایجنه اولور یم وصو یورندنه کلور علاجی اولرکه
کچی بوینوزنک هوانه دوکلوب دیاغیله قاوشدوروب
وکوزنه التی نقطه اتوب بوغازینه اتالر ویاشی یونجه
ویرلر یاشی یونجه بولنماز ایسه قوری یونجه اصلاه
لر ویرلر بوعلتلرده آت خلاصی اولنجه اوقه معه
باشلر دیکر صوکره اولتی بشی درهم صابر ایکی
درهم کافور بوجوه زعفرانه بردرهم کول صویله

اوتوز درهم بواجزالره دوکوب کول صویله ایله قرشد
یروب اخشام نماز ندن نصکره بوردنه طوزه اشفابوله
ایکی قجنده قاله اولر ویرمه بعدای قتالر ولکن
بومرض مشکل مرضدر دکم آت بوندن قورتولماز اکر
بونده معالجه ایده راسکی اولور صراتمیه لر فصل
اشتشار بر عشر درکم ترکیبه دونجه درلر سبب
درلشی ایکی صوغه قومقدنه اولور علامتی بو
رکیم بویننی طوغرولنور قروغاجی کیی اولور اکلمز
ودونماز واشغایر اکلیماز وایرشماز اولور علاجی
بودرکه اوّل ایکی قولنده وبوینلنه ایکی یانلرنه
قاله الره اکر آصیلماز ایسه اوغلان آشیغ بزیره
قیناده لر وایجنه دوکلمش صارمه قتبه لر وبراز
نفته لر واود اوستونه قیه لر استی اولرکه
اتوکی بوینله سوره لر بر قاچ کره دیکر آتی بصه لر
وقازیاغنی طاغلیه لر ودایم بزیر ایله ایچ یاغنی
سوره لر ویمایی اصلدوب ویره لر دیکر اوفاق
دوکلمش طوزدایه اونی یوغدوب اوستنه اوچ

روناغ قیوك دوسیله دائم باغلیلر ویاصوطلومی
یاغ سیله یاغلیلر ودائم تاغ سودایه اصلده لر
ضدشی اولیجه دوغ دیکر دزینك اوسیه یاتوزن
ویوطنك ایچ یاتوزده برطمار واردر الخ کلدوقات
دوتلر اندنصکره براوچ اوك وبراز خطمی وبراز صیر
وبراز کوتل یوندن برپرینه قاتوب دوکلرینی یوطلم
اندن ایچنه صندوغ لرواز کله یواوتلرله یوغورد
ویرپاغ یغ صوبایه لراول طمروك اوستنه قویه لر
بغلیلر برهفته مقداری دوغ واندنصکره آلتی
صویه کوره لروبرزمانه دوتالراول بزاصلنه
قویه نیزدوشه اول کوله دوغ ایرتسی براز شیطاغ
هندی وبراز کشنیخ تخمیله یونوری براز جمع عراقم
بطانیله صوقتوب شول قدر قینه لرکیم او جم
بخشنده برلیسی کیم وقدوم صوایی سونه لر
واتوك بوغازینه قویالر دیکر التمش درهم آق
اوزوم قوروسیاه والتمش درهم قروادیك واو
نایکی درهم صاروهلیله بربطمانه هندیاصویله

جمله قیناه لروکیجه ایاغ قویالروصباح بونارك
ایله اغ لروسوغ لراوچ کوله برپی برپی اردنجه بوغا
زینه قویالرشقابوله **فصل** آت سرسام اوسه
نشان بودرکه کوزلری قزل اولوردلنی چقاروسده کی
قانه کبی کلورویمنی یمز قانه کلنی دیمك استر
یا اصرصه استر بریره قرایتمز اول بویلنده قان
اله لراندنصکره بوعلاجی ایله لرصاروهلیله الکی
درهم سنامکی سکزدرهم افتیموله بش درهم کوك
بغشه اوتوزدرهم ایسوله سیستانه یکرمی درهم
سیستانه یکرمی دانه عناب اون دانه صویسیله
قینادوب صولشیوزدرهم اولبردرهم محموده ایکی
درهم غاریقون الکی درهم ترنکبین الکی درهم
ضیاوشنبه یکرمی درهم تمورهندی بونارك
بوصوایچنه اغ لراوله بش درهم سکرقاتوب
اوتوزدرهم زیت یاغی قویم لراوچ کوله برپنده دوکلر
اما آنه بوحقنه ایله لرایم کوبجی دبی یاذو
پیرغی بیان فلکلی هربرنده بردوتام اوزکی

یکرمی دانه سیشاده عنابی زرد الویکرمی دانه
کبك برآوج بونلری قبناد لربرازسکراوج بر مغله
النهز طوز وبرازشیرلغانه قتوب انه هفته ایدلر
فصل بواسم در لرانك بولری ایکنجی برعلت
اولور علامتی بودر که انوك بوزنده ارکلوجه
وصاروجه صواقر علامتی بودر کم قلم جنکاری
وقوزنیخ وبلوط کلی هر پرنده برد درهم صوایله
یقوب لرملهم کبی اوله کورینور برم ایسه برمغیله
درتلر واکر کورنمز ایسه برآنجه بانبوغه صارالر
بواوج اوچکوده بربری اودیجه برکره درتلر تاکم میخ
قوپاندله صکره براز زخمه وچام صاقزی ویراز
نقط یونلری قبنام لرمرهم کبی اوله کونده ایکی کره
بنیه ایله درتلر اکرایواولمازایسه بنی درهم سرکه
واوله درهم بال وبنی درهم مره سنك واوچ درهم
ساوکه یونلری بربرینه قرشدوره لرمرهم کبی
اوله کونده ایکی کره اوره لر واکر کورینور برم اولور
ایسه کسمکدن غیری یکرك علاجی یوقدر کسدکده

غیری ویکرك علاجی یوقدر کسدکده صار مساعد
وایچ یاغی طوزیله دوکلرمرهم کبی اوله کسیلن
یرم اوره لر دبرزمانه دوتلر که بواسرکك اول اسرکه
کوکلی قوردوم واندله صکره یکرمی درهم ساوکن
واوله درهم مره سنك واولوزدرهم زیت ویکرمی
درهم سرکه واوله درهم اوشانه بونلری هوانك
دوکلرمرهم کبی اوله واوشاقی سرکه ایله ازوب
وکیروقلوله اوتلری قرشدوروب کونده ایکی
کره اسکی یانبوغله دوردتلر شفا حاصل اوله
واماشولوم درلربسکل واردر انوك ایکی بودنی
اوستونده ودوداغی اوستونده واکثری جقاردعلری
بودر کیم بادنجانه مرهم کبی دوکلر اول سکلی انوکلر
اوره لرشولقدرکم قوردیله دوشه واکراسکدیله
اولورصم کیروکنروقوبروغی قلیله بغلیلر اوزوله
دوشه واکرایکی چکردك صیچانه اوتیاغ اودوریکم
دغی اسانه دوشه الله شاء الله تعالی فصل
دوشه برعلتدرکیم انوك کوزی قاتنده بورنی

ویورنی یاننده یومری یومری اولور وبعضی یرلرده
یاریق یاریلوه اولور وقت اولور نسنه دوقونیجاق
قنار عدومی بودرکم اکر دیرنور سه ایرشمه
ویاکنه وقلیه برکه باغلیلر دوشه یرینه یاغ
دورتلر واکر دیرنمز ایسه عدومی صاروزنیخ
وکرج ونوشادر هربرندن بردرهم وایکی درهم
صبانه اوچ بوندری دوکلر بالیله قرشدورلر
اوستونه اورلر اکر کوزینه یاقیمز اولورسه یاقیلر
ایچرلر که کوزینه کرمیه برکونه دورایرتسی
کونه کیچرلر بردن مرداولک واکشی خمیره یومرم
صاردوسی بوندری قرشدورلر کونده ایکی کرم او
چرلر تاکم دوشه اندنصکره قویولنه قلنی یاقرلر
وکولنی الیلر یکرمی درهم اندنه واودردرهم مرسنک
ویشی درهم کونلک واونه دوهم زنجفره ویشی درهم
نفطه واونه دوهم صغیر یاغی ویکرمی درهم زیت
یاغی واونه ویشی درهم موم اونه لرونواه قلری
قرشدورلر کونده ایکی کرم اسکی بنوشه اورلر

اول یویلر اندنه مرهم اورلر یومرضلک اکثری کونده یاقیلر
یرده اولور فصل قوبایر علتدرکه اتوکی بورشنه
یاقیمز یرده اولور تورکیچه اکاورم کوردلر وقت
اولورکه اتوکی کوزینه کیرر اول وقت کوزینه
اویماینجه کتمز وبوعلت ادمده دخی اولور ولیکن
بوزاغوه ودلکوه چوقه اولورکرم لنور عدومی
بودرکه اول الحق توزصوصابونه یویلرشول
قدرکه رنکی دونه واندنصکره قرنیخ ونوشادر
ودرباوطه کولی وکرج بوندری صابوندصویله
یوغورلرو قنایقرکیی اول دمرکویه سورلر
واوستونه یاپراقم قیه لربغلیلر وکوزینی صقلر
نه لرواوت کرمیه برکونه وبرکیچه دورلر اندنه صکره
قورشونی اریه لروصیرچه سوزضناغه دوکلر
وبرپارچه کلیم پارچه سیله شول قدرسورلرکیم
اول کیی اولماندنه یکرمی درهم بوقوشدنه واونه
درهم راسته طاشی ویشی درهم مرسنک واونه درهم
اسفیداج ویشی درهم سلاکمه وقرقه درهم زیت یاغی

یوزلوری هوانڭ درهم کبی ازلرداکر قتی قیمتی
اولور بیر ضرب سرکه قته لرشول قدر ازلرکیم
مرهم کبی اولرلرلر دمره کوادزینه کوزنڭ ایکی
کره الیجی صوایله یویلر ازدیه سورمه لرفص ناصر
برعلتدر اتوکه اکه کی الشع اولرغاندر علامتی
بودرکه صاری وصوآقار علامتی اولدرکه صاحب
اولدیغی دمور ایله طفلیلر اکردیکی دخی وا
والیه دمور ی ایچنه صوقالرشولقدرکم واز
صافیرم اولرشه اندیه صابوله وصغرک بکرکی
یانی هوانڭ دوکلرواوت کودمنی بالیله قاریشدیر
رلر وجام صقرنی قتالر دکوندیه ایکی کره اسکی
پلیوه اورمه لرشفا بولر باذن الله فصل اکر
اتوکه کوزنڭ کی سی اولسه علامتی بودرکه اتسه
یاقدر وادزینه یقر بوعلته سبب بولورکم درلشی
ایکیسه صوویروب صوغه بغلدقلرندیه اولور
علامتی بودرکه بوجوه درهم قرلرنقیح بوقیمتی
ایکی کوزینه قشی ایله اوقوه لرویاخود اتی یاصلر

کوزی بیکاریسنڭ دیکلیکین اکنه ایله دلرویلدی
کجوه لرشهاره سه برصفیلین التنده قیمالروتیز کرلک ایله
اله لرکه برمعنی اوزرینه کلدیله اوست صاروسیلین اله لرالت
صاریلی المیلرایچین باقه کبی اقچه لرنسنه اولورالی الدلر
چقاع لریرینه توزفوه لروا اولپلکی چقاع لرایله سیلیر
ازدیوه وصوسیلین دخی کچ دیوه لروباشلین چوله ایله
بوزلیه لرداتوکه جمیع اندامین جمله ایله بودیوه لر
یعنی اندامین صقلیه لرواوستاذ لرواردوکه بودر
نندیه قاله الورلرنیرادیم کوزدیله الیجاده کوزی خراب
اولورونوری ضعیف اولورمادامکه اتوکه قولرنجی
ونفسه اسکی دربوعلته دوعالم واردرنعوذ بالله
اکوصوده اولورسه زهمسه چکمک کرک فایده ایتمز
زیرابلنه اوزرینه ادراسنڭ بودخی جاینه دیمز
شب یماغ اطرافنی صوصلیوب برجانلنی آچدقده
قیوب وقصه حاجتنه کرزوک بکادنه سوکه اربعینه
زاجع دخی سورولسه جایزدرات کوزنڭ کیسنه بودخی
مجربدر براوتدرکم ایکی درلواولورپیسی ال چیچکلو

اولور ویرلر اوزرلرنه یوخودی کوک چیقی توالور
اکر تی یا یاوجه بترکشنج کبی تخمله اولورات
کوزینه کیسی اولیجی قروه لرات کوزینه قویالر
همان ساعت ضعوصی بولور و یوغرت سلوک یدیرشه
دوکرله یوغرت قویالر دوعال سلوک دوشه فصل
اتوک کوزینه اعلاج دوقوب یشادیله علاجی بولور
بزیر ایله صوغانه قاینده لروهوانده یوشاقلرنو
کلورمکی کبی اوله وصافی اوزایله اسجاده اوزینه
قویه لر واکر کوزوک ایچی طاوقلانه اولورایسه کوزینی
آچیالر دقیقه غین قالدوره لر وصوده صوبوسکوره لر
واکر چقمق کشلی یوسکودرایسه تیز اچله واتوک
کوزینه افرلسنه دوقوب اغرسه ویاقان چقمه
بریجه اکاطرفه دوراکر یوفقه اولورسه آدم کو
آدم باشنک قضاسین دوکلرسرمه کبی سیل
ایله کوزینه چکه لرضوشی اوله واکر قالک اولور
سه بردرهم قرنفل وبردرهم فرنجل دوکلرسرمه کبی
اولوردیشی درهم ادیه اونی خمیرایده لروبواولخت

اولنخمیرایکنه قویالروخمیری فرونه قویالرشویله
پیشه کوزینه قوه کورمدونه اندنصکره چیقاردقده
سورمه کبی دوکلرواتوک کوزینه قاشیوه اوفو
رمه لراول علت زایل اولورانشاالله تعالی اکثر
بونوکله کتمز ایسه طوغانه بوقیاس انجق یعنی بیا
ضی اوله هیچ یشلی اولمیه اوچ درهم یاقراوفا
غیه الکدن چقمق اوله بداوتاله اوده اوچ لروبر
درهم زعفرانله ویشی درهم شکر قتالریونلریک
الیه لروهکون اول اتوک کوزینه صوبوسکودقده
بواجزالک کوننه ایکی دفعه قویالر اماز زهراتوک
الننه صودکیه واکربواولتی یاتوکلی ایسه لرهم
یعنی یکرکدره واکرقاشله کوزینه اوقدرهم ایدر
اکراتوک کوزنده قبارچه چقمه دنه کرمالخت
واصیلور ایکسنی برابر دوکلرکوزینه قویالرخوش
اوله اکراتوک باشنه طاشی ویاچماده دوقوب
یورنلرقان کلسه علاجی بودرکه اندوزضمغ
عربی وایکی قراشی قاینیمه برابر دوکلرکندوقاینیله

قاینه از لر ایچاده ایدر لر اتوکن بورنینه قویالیه
اکر قان کلسه ایودر واکر کوزینه قان ایترسه
یوقاردن قان ایچون دیدوکیمسه دوماغ ایدر لر و
بورنینه بنفشه یاغینی طتاوبادم یاغینی دام زدن
لر واکر زعفران و مصطکی یه تحریر اولنمش یاغلر
قته لر فایده سی یکدکر دن اکر ایکی بوزوده طمر لرندن
قان ایودرسه دخی ایودر اکر اقان قان قره اولورسه
قویالر قانون قره سی کیدنجه اقه اندن دوتلر
فصل اکر اتوکن کوزی اوستونده اقچه قدر یا نخودقدر
اولسه بکاوندن یکا اولور بکاری اورتراکا ظفره در
لر آدم ده دخی اولور عموجی سرچه بوقی یوزی ارضی
اکسدن برابر دوکلر سرمه کبی اولمه مصیر ایده
اتوکن کوزینه اوفورلر اکر کتمر ایسه الی بصه لر انچه
اکنه آدم صاچینی الر لر ویا ابرشم ایله اول اقچه نسنه
نلک اوجنه کچورلر لر قالدورلر لر و قویالر لر و کوزک
بکاری اوجندن اوستالغه کسلر و اندن صکره
انزدوت و صبیر و کونلک هر بریندن بر درهم دوکلر

کچی اودیله از لر اول کسیلن یره اوره لر فصل اتوکن
کوزینه سبل اولسه سببی اولدرکه اتوکن کوزینه نسنه دو
قندرکوزوکن اوزرینه یره اولورکوزوکن اوستنی
قابار عموجی بودرکه کلریوقی ودکز کولوکی ونوشادر
وزنجار وراسیقون وشکرنبات وتوتیای مرزنکوش
وداراخلق وزنجبیل وکافور هربریندن بردرهم
زنجاری صرف سوجیله سکجه ایده لر قوروده لر
اندنه ینه سکجه ایده لر قوروده لر اندنه اتوکن کوزینه
بنجه درهم مامیره ایله اوفوره لر دیکر زنجار
کولیونمنی شابلوه بشر درهم ضمغ عربی دوسه در
هم انیون زعفرانه بردرهم اسکی شرابه از لر
یلنوغه بولاویب اتوکن کوزینه طامزوره لر دیکر
ضمغ عربی کثیرا مکنی تو الی مرمکی صبر نشاسته
زرنب چوب بقم تو الی هربریندن بردرهم سبل
انزودت دم الاخوین هربریندن دودرهم اولکی
دوکه لر صرف سوجیله تکرار سکجه ایده لر قوروده لر
اکدیمه سکجه ایده لر فصل اتوکن کوزینه آمده دوشمه

عطر نجی بود و فلفل ملح اندرانی سکربنات شاه تره
تخمی دکر کبوکی کوینمشی آدم قفاسی هر برنده بزود
هم سرمه کبی دوکلر مصرایه اتوکن کوزینه او فورم
دیکر دکز کبوکی سچاده بوتی توتیا طنوز اودسی توشدر
کوینمشی شیاهه زنجار زرنیخ احمر جمله اون کبی
دوکلر شکر شربتیه سکی ایچ لرقودوم لرینه دوکلر
مصره ایله کوزینه او فورم لر دیکر بقر تووالی راسنخت
زنجار او چردرهم بورم صیو ملح اندرانی بردرهم
فلفل زنجبیل زاج کویتمشی اولر ایکی شردرهم ماهیران
چینی توتیای مردنی اکیشر درهم اون کبی دوکلر
اتوکن کوزینه اکلر دیکر زعفران سادج هندی
کوینمشی صدف بردرهم راسنخت دکز کبوکی دکز
ینکجنک قابی کوینمشی اولر او چردرهم بورم سکردو
کرشر ایله سکی ایچ لر بنبوغه قویوب اتوکن کوزینه
طنوز لیر برساج براغشام فصل اتوکن اکر کوزینی ایچنه
باشی برسه اولسه یعنی قرحه اولسه علاجی بودرکه
بوی تخم لعابی کتان تخم لعابی کلم پیراغنک صمغی

یوجمله قرشدرو دوب بنبوغیله اتوکن کوزینه طنوز
لر خوشی اولر دیکر صبر بردرهم اقاقیا ایکی درهم
اوشغه بردرهم اقیوله بوچوقه دردرهم زعفرانه بوچوقه درهم
دوکه رسر کیله سکی ایچ لر اتوکن کوزینه طنوز لر
دیکر سلجی کوله بوی بربرینه قوتوب اتوکن کوزینه طنوز
لر بعد زعفرانه درهم چوب اولکبی دوکه لر بجی
درهم مصرایه کوزینه او فورم لر فصل ظفر
برعلتر دکه اتوکن کوزینه اولور اینر اقچه یانجو
غر کبی اولور اکر تیز تیماد اولماز ایسه کوزینی اورتر
کور اولور علاجی بودرکه اول خروسی بوغازلیر
قانینی اسچاده ایله دام زوج لر اکر کتمز ایسه الی بصر
اینجه اکینه ادم صاجسه الوب اول قانچه نسنه نوک
اوجنه کچوره لر قالدوره لر دقوباره لر کوزوک پیکاری
اوجه بندن استاذ لغه کسلر واندن صکره انزوت
وصیر وکونلک بردرهم کچی اودیه انه لر اول کچه
کسلنمیه اوره لر صحه بوله فصل اکر اتوکن
کوزینه چیقه اولسه علاجی زیت یانجی معصیره له

اوه لرزفته دمی فته لراتوک کوزینه اوستوایله
وزع لرکوشوزین قوسیلر دیکر صبر کونلن مصطکی
زعفران اقاقیا هریندن برر درهم دوکه لریمورطه
صاروسیله قرشدروب یمایه وردکده صکره
استوایله کوزینه وزع لریزله بغلیلر دیکر سکرینا
وشاب دوکه لربکرک یغیله قرشدروب کوزینه
بغلیلر فصل اکراتوک کوزنی یشرسه سبب صوقولر
یاخود نسنه دوقونمادقده اولورسا اچنه قل بتمکده
اولور علاجی کوشش بوتال انزروت اقاقیا سرمه
کبی دوکه لراتوک کوزینه مصره ایله اوفورم لریاشیلر
کسر دیکر سکرنبات وشاب دوکه لربکرک یاغیله
قرشدروب کوزینه باغلیلر فصل اکراتوک کوزنی
یشاوسه سبب علاجی دیکر مرزنجوش تیا اوله
هم صاروهلیله قاچ اوچ درهم صبر دارفلفل
یکشر درهم یوشاده دوکه لرمصیره ایله کوزینه
اوفورم لراکرنسنه دوقونمادقی اولورایسه بونلرک
ایچه لراکرقل بتمکده اولورسه اول قلدن ادم لر

اندیه اکنه کوشیه اول یرنی طاغلیه لریادم یاغیله
دورتم لردیکر یدلن قوی کوشدورم لرکرچی دکاشی
کوشدم لریراصه قوشی قاشیه اوغلاله سدوکیله
هوانم سیکه ایچه لرقیاغنی دورم لراول قلدرک
یرینه سورم لرفصل اکراتوک کربکی دوکولسه
علاجی بودرکه سچاده یوروسیکه زیت یاغیله
قوورم لردوکه لرمرهم کبی اوله قیاغنه دورتم لرقیل
بتورم بتورم لردیکر فندقه قاینک کولایه الراجک
بادم یقالرزیت یاغی قاتوب مومی ایچه لراتوک
قیاغنه دورتم لردیکر دکزکولکی اوله درهم یورم
وخردل وکوکرد ایکی شردرهم یوشاده دوکه لرزیت
یاغیله مومی ایچه لریوا وتاری قاوشدیروب قیا
غنی دویروب بزله محکم سورم لراندن بولی دورتم لر
فصل اتوک دلی شیشرسه علاجی بودرکه مرسیلی
یاغی اون درهم مصطکی اون بشی درهم حل ایچه لر
اول یاغیله قاوشدروب اتوک بوزنده دوکه لر
باشیلی یوقاروکولوزنجفلو ایله مینه مرلر ایچه یرینه

یاشی بعد ای ویرلرایکی اوتوزدن ویاپورتمه دقات
الله لر دیکر ذنجیل ونشادر وملح اندرانی وعاقرقرحا
وصویزجی وخردال برابر دوکه لرسرکه ایله قاریشدیروب
اندن اتوکن اغزین اجوب بولی دلنه اسکی بلبوغلو
سودن لرشفابوله دیکر طتاونار قلیی سوسن کوکی
کویکو اولی برابر صافی سوجیله قاینادوب لرسوزلر
اتوکن اغزین اچالردلنه بلبوغله سوزلر دیکر
دلکی اوزومنک صولی ماروللی صولی وکلرب ومر
جمکک صولی طتاونار قابینک صولی بربرینه قاریشدیرو
روب دلینه سوزلر یرلرولو علوجی دخی نشادر ذنجیل
بوبرعاقرقرحا برابر دوکه لرایله سرکه ایله لربو
اوتلوری قاریشدیروب دلینه سوزلر فصل اتوکن
دشی اغزینه سیب اولدرکه یمانی یرکی طاشی دو
قوزنشاده بوددکه یمانی ازیرویا یمزدایم یاشیت
اشاغه دوتر علوجی بوددکه حریق وشیطرج ویراز
یلیج بوناری دوکه لرصادمه شوصویله وسرکه ایله
قاریشدیروب بلبوغه بولاشدیروب اتوکن دشلرینه

سوزلر اغزینی کیدیکر دخمه وفربوه وخردل تخ
دوکه لرصغیر یاغنیه صبلرایله لر اتوکن اغزین اچالر
توتون لرانحوسی کیدر انشاالله تعالی فصل
اتوکن طوطانجی بزی یادلسه سبیلی قرولقدن
اولور علوجی بوددکه اسفیداج مرده سنکه یمرطانجی
لول یانجی له سلکه ایله لرصغرک بکرکی یاغنیه صوی
ارپه لربربرینه قاریشدیروب اول یرلری اسیلجه صو
یله بویا لردخی دوتار دیکر کنیرلضمه کاسنی صو
یله اصلوزلرلول یانجی قویه لربرازکاوزقویه لر
سلکه ایله لرانده نصکه یادقاری طولدوزلر فصل
اتوکن ایکی اکی قویه نشاده بوددکم اوپاسیت
یمز اغزینی اچار علوجی بوددکم بربارچرای یونا
لراوجی سودی اوله یقاروتجی طماغنی دوزتلر
قان جیقایاخود جدوالدیزله دوزتلربرینه طوز
سوزلر یمنی یاشرفه ویرلروصویایله کیچرک ویرلر
لروقتها بوددوزلر فصل اتوکن بوغازنه واغزنه
سلوک یاپشه یاشیل انجیریه لرانحی صویایت

سوزه لر یاخود توبراقه دیاکول اول صویله قاریشدروب
سوزه لر توپاق اکراغزنه کورینمزسه ایسه اکر بوغازنه
اولورسه بوردنده تویمقه احتیاج اولور سلوزیت
یاغیله قویه لرهمانده یاغ دکدکده فی الحال دوشه فصل
اتمق دیاغیری صیوانمق بوغازینه ساوک یاپشمه
دیه سنه وطلوکلرینه که شقاقلر دیر لر قطرات دوشه
تار درحال ساوک دوشه مجبور وآدم بوغازینه
یاپشمه باشلیه اولوب بنقلدیوه اوستونه قطرات
دورتم لر درحال اوله دوشه فصل اکر اتوک
بوغازی پیشی سه اکاضماده دیلر اول برمادم دوکه
باشلده ایسه بوغازی دوتار اتوک کیمسی قورتولور
کیمسی قورتولماز هلوک اولورنشانه بولدرکه دیرلر
دیمکله یمزواغزندنه قانه کلور وکوزلری صاب صارو
اولور وصلیاری اقار باشلیه اشغاله دوتار علیج بولور
صفر یاخی کچی بویوزی چکردکدکده انجیر بوزلری
دوکه لر لقمه لقمه ایدلر اکر اتوک بوغازینه براغه
لریله اذیت ایدرسه اکر یاشی بعدای ایله یولاق دیه لر

بندر صکره ایکی اوکندنه قانه اله لر اول مادم یه قاریشدنه
اشقاکیه دیکر صاروهلیله قاچ بنفشه عناب ارک
بویاغه دلی ستامکی بشردرهم بوزلری قاینده سوزه
لر براز سکردخی قتله لر اتوک بوغازینه دوکه لر
باشلی بوقاردوتم لر برمقدار دیکر علیج احضر
یوزدلک تخمی بورغ اوصلغ دوکه لر سوزمه کیجه
اوله اتوک اغزینی اچار مصیه ایله اوفوره لر دیکر
بنفشه یاخی کول یاخی قبق یاخی جوایدوب بوینه
سوزه لر دیکر قطمرصاینی رغفرانه بوزلری
دوکه لر زیت یاغیله موملی ادیه لر برمرهمه قاریشدر
یروب اتوک بوغازینه سوزه لر دیکر خردال قره لفنج
بوقرنشادر دوکه لر سوزمه کیجی بوغازینه مصه
ایله اوفوره لر دیکر سونبل مصطکی قاقوله عدد
هندی جوزبوا دارفلفل ایکشر درهم دوکه لر
کتانه بزینه قدیه لر قاینده لر سوزه لر صدیاینه لر
بیجه وقیه بال قتله لر اتوک بوغازینه دوکه لر
دیکر سوسامه کوک مازو کلنار مصطکی ورد احمر

کوفتن مصطکی خستوه ایچی کوکنار ایچی زنجبیل فلفل
ایکیشر درهم دوکه لربالله یوغورت لرهکودن بشی درهم
هپن اتوکن بوغازینه بن غه لردیکر بیانه قزل اوزم
انجیر یکی بوینوزی پرسیاوشانه بوی تخمی بنفشه
خطمی دبی الخلیل الملک کیتراضمونه عربی بونارنی
قاینه ارسوزه لرشکر قاتوب اتوکن بوغازینه دوکه لر
فصل اتوکن بوغازنه ورم اولسه نشاخ بودر که
اوکسورکی اولودرخی دندرزبولی قزل اولورسه ایچی
بنفشه بیانه یشردرهم بوی تخمی قزل کول بخناب
نیلوفر سپستانه اوزکی ارپه اونغ هربرندنه بردرام
قاینه ارسوزه لرشکر قاتوب اتوکن برنده دوکه لر
علوج دیکر خطمی کوکی بشی درهم بنفشه بوی تخمی
بردرام بونلر قاینادوب سوزه لرشکر دیادم یاغنه
قاتوب اتوکن بورنده دوکه لر دهرکودن الیخوصو
بیله یویه لر فصل اکر اتوکن یودکی قلوغنه ورم او
لنه سبیه بودر که یوکورمشده صوویرمکدن او
لور نشانه بودرکم ایچنه کی صوا خرنده کروکلوس

کوزلری ایچی صاروالولور بجداوکسرورعلوجی
بودرکم اودنه دانه انجیراوتوزدانه قزل اوزوم اون
دانه قیسی اودنه درهم خشخاشی بردرهم زعفران
بونارنی سکیز صغیر ایتله قاینه لرسوزه لراوتوزدرام
هم بال بشی درهم نشاسته قتله لراتوکن برنده دوکه لر
علوج دیکر طاتولمه نارصدیسه قاینه لر
صویرینه ایچوه لراکراسکیدن دخی اولورهیساکی
ایدر اما بنک کبی ات یوکرمز فصل اکراتوکن ایچی
یللنسه نشانه بودرکه اغزین اچاردیمایی یمزیز
ایسه دخی کاهل بودرکه انیسون کرفس تخم کمون
فاقوله بردرهم قرنفل بکودنه درهم کبابه مصطکی
سنبل اوچردرهم کونلک عودخام شکراونادرهم
دوکه لرصرف سوجیله قاینه لرسوزه لراتوکن
برنده دوکه لرعلوج دیکر کندنه صوبی بوی تخم
انجیر کبلک طوزبونارنی صرف شرابیله قیناوب
سوزه لرزنباده یاغلی فتارصوقنه ایچه لربرانیدوه
لردوخومایه لرعلوج دیکر اکرقرنیشیسالیه

طاغ الماستک اکشی ستی طرغرایه یه ضرب شراب
قیناق ارسون ارصوبایی اله ارصطکی زنجبیل هربرنده
ایکیشر درهم قاقوله زعفرانه وداروچینی هربرنده
درآدرهم قرنفل اوچ درهم مسک برچکردک
دوکه ارمزکور صولایجینه قویالرایوجه قیناوب سرکه
ارمال قنالراتوک برنده دوکه ارمیای ازویرارصو
بایلنجک ویرارعدد ٣ دیکر صفیر یاغیله بشی درهم
لونلکی قارشدیروب اتوک برنده دوکه ارضوغ اولم

فصل آتم سعال اولسه یعنی اوکسوک دوده
سببیاته درلشکن صوویرمکدنه اولورویاخود
یمنیوک اولمقدنه درکم بویله ایسه علاجی
بودوکه التمشی درهم صفیر یاغیلی ویوزدرهم
سوده ویوزدرهم سوجی بونلری اودا وستونده
شولقدر قیناه ارکیمیاغی ارپیه والیجاده ایکیت
اتوک بوغازینه دوکه لرا کرکتمز ایسه اولیلک
دبی وصوکردمسی وزعفرانه برابر اولسه سوجی ایکیه
قیناوب ایکیه صفیر یاغیلی دمنی براخوب ایکیوه

ایدوب اتوک بوغازینه دوکه لرد بونلری قزدورنجه
چیارواکریرقسم صرمشه تخمی ٢ ویردانه اق صوغانه
اولوایسه سوجیه قیناه لروسوزوب بزروبال
قاقوب وبادیم یاغی وشرلغانه یاغیله اسیدوب
اتوک بوغازینه دوکه لرواما بقراط حکیم ایدرطفو
زعدد طاق ده یمورطه سی اوجاکوله صرب سرکه
ده روب اوچ کوله بری بری ارد نجه اول یمورطه ارک
اتوک بوغازینه صدلرایواوله یکرمی درهم بویایه
ویکرمی درهم قرانجبیر والی درهم قره اوزوم سوجیه
قیناوب اوجاکوله دوع هرکونه اتوک بوغازینه
براغلر بروجناه فصل ات صفقانه اولسه یعنی
یورکی اوینماسی درلرسببی قتی یوکردمکدنه یاقتی
قورقوسا قدنه یاقتی صیچره مقدنه اولورعلامت بودکه
نبض تیز صولور وکوزلری ایچی صرمه اولور ویمیلیه از
برصویه چوده ایچر بولی قزل اولور علاجی آق صندل
بشی درهم قزل کول ایکی درهم ضیار تخمی اوچ درهم
قوزی قولاغی تخمی درسه درهم قبان تخمی درسه درهم

زعفرانه بر درهم خاطوله طوز لوغی بشی درهم کا
فور بر درهم بونلری دوکه لر براز قطرنا لمایه
یوغورمق لرینی درهمایی هرکوله اتوکی بوغدایه
براغلر وایکی اوکه بنده قاله لر دیکر علاجی صنزل
بشی درهم کهاستی ماوول تخمی درددرهم بنفشه
بشی درهم کل درسه درهم دوکه لر اوله کبی اوپه
اوغدمی براوچ بونلری کتانه بزینه قویالر قنادلر
بزدنه سوزوب شکر قنالر اتوکی برنده دوکه لر دیکر
علاجی خشخاشی تخمی افیونه بر درهم دوکه لر صرف
شرابیله انغ لر اتوکی بوغنه دوکه لر فصلی اکرات
سنجلنه سبیبی بودرکه درلشله صمغه دوتا
دارچینی بیخندن درهم اولور نشاسته بودرکه باشنی
قرنفله سودرو قرنفشیشر صمغ لوغیانه مزیاتو
کرسی تیوالنور دیکری قتی لنور وقتی نمانه
پیورمنلک ایکی یانجی قشلنور وقتی قتی صمغ لور
علاجی تریاقه شرابیله ازوب برمقدار زیت قتوب
بوغنه دوکه لر اغرچول وروب برمقدار کزدوکه لر

تاکم دریوب قشانه دیا التی صاپوله یازیله دیابیز
ایله یاغلیوب اتول صفر سنه صوقه ویولنار
ترسی ایله چقاره اکر صاپولی شاف کبی یونوب
کتورسه جایز دراکر اولیتی چقادوب طاوسی
یوکویوکن دیا ادم بتاین صوقه لرایودروکمراسه
بورنجذره هلوک اولور علاجی دیکر انجیر عناب
قزل اوزوم دمرد کنی خطمی کوک بونلری قنادوب
سوزه لرمال قنالر اتوکی بورنده دوکه لر علاجی دیکر
جنطیانه صبر الفار زراوند طویل مرتکی هربرنده
ایکیشر درهم دوکه لر بالیله قاوشدوروب درسه
درهم بوندن الی درهم شرابیله انغ لر بوغنه دوکه لر
بوکا تریاقه اویله دولر اکر دیدیکی کبی تمزایله صباح
سوجیله قنادوب اتوکی قرنی الته قویالر والتی
بوری یرتاکم دریله ضماد ایله دیکر علاجی اکر
التی سنجوق دوتسه برمقدار برشی ادم سدکیله ازوب
ایچوره لرفی الحال دفع ایدر اکر برشی بولنماز ایسه
یالکز سه وکی وفا ایدر بورنده ایچوره لر دیکر علاجی

الل درهم صنوبر اتوز درهم طوز انه را یکوچه ارینه لر
یوزه لرکی اچی بودیه دیکر علاجی تربد بش درهم مر
بنفشه اولدرهم ملح هندی نرمه السنوسی اوچر
درهم انیسوده مصطکی بادنجانه تخمی بشر درهم خیا
شنبه بالی بش درهم بش قاشوصغر یاغیله قار
شدیروب بدی درهمایه اتوکلر اولدکلرنی
قرشدیروب بدی درهمایه اتوک بوغازینه براغلر
دیکر علاجی محمودی برر درهم قاقوله زنجبیل دارصینی
قرنفل بویرا وچر درهم تربد ایکی درهم دوکه لر بالیله
قارشدروب بش درهمایه صرف شرابه اتوک
بورنده دوکه لر علاجی دیکر جندبیدستر کرفس تخمی
اکثر درهم یکوده درهم محمودی بادم یاغیله حل ایله لر
وقارشه دوکه لر بالیله قارشدروب لراوچ درهمین اتوک
بوغازینه براقه لر علاجی دیکر فلفل ابیض بزر بنج
اکثر درهم انیسوده بش درهم سنبل عاقرقرحا اوچر در
هم زعفران برر درهم دوکه لر بالله یوغوروب لر ایکی
درهمین ازه لر صرف شرابه اتوک بورنده دوکه لر

علاجی اخر انجیر عناب سبستانه برشیاوشانه بابونج
بوی تخمی برر اوچ اکلیل الملک بنفشه شنجم منظل ملح
هندی برر درهم قینام لرزنبیه یاغی شراب قتا راتله
حقنه ایله لر علاجی دیکر سکنجبین بورنج شنجم منظل
بنفشه ملح محمودی تربد برر درهم بنلری دوکه لر یکرمی
عدد برمقدار زنبیه یاغیلن قاتوب حقنه ایله لر
فصل اتوک باغر صقنده باشی چقه نشانی
بوددکه ایکی یل لنوده ایکی کچوده صوایچ ضعیف
اولور بروجکه مجالی اولماز علاجی انیسوده اوچ درهم
کرفس تخمی ایکی درهم بوبر درسه درهم دارفلفل ایکی
درهم دارصینی قرنفل برر درهم زعفرانه برر درهم
دوکه لر صغیر یاغیله قارشدیروب توزکلی یرجوه
ایله لرکوتنه برین اتوک بوغازینه براغه لر علاجی دیکر
صندال اولدرهم تورپولنخشی اولله برکیسه ایچنه
قویالر اکثری الماایواورسلیحه درازیانه تخمی قینا
مه لر بونلرو کلله اندهصقالرهوانه دوکه لر بوصو
یله اوقه لرسوزه لر ایکی بخشی بوندنه برنخشی قرودصو

شکر قتالر بر صناده اتوك بر نشده دوکه لر دیکر علاجی
ضمومه غربی کونلك دم الاخویه اقاقیا بشر درهم
طباشیر خشخاش او چر درهم کهربا اوده درهم طیمر
مختوم دوسه درهم کیتیرا بر درهم کیتمتی یمورطه قالی
او چر درهم قزل کول کلناری مصری دوسه درهم زعفران
بر درهم دازیانه تخمی انیسوده باکل تخمی مرسیمه تخمی
ایکی درهم دوکه لر بزر قطونا لعابیله بر درهم افیون
حل ایدیلر ایوم چکرمه کنك لعابیله یاقا توب یوغورد لر
یمورجق قوزکلی ایدوب هر بری بشر درهم اولدقدن
برین اتوك یوغازینه براغه لر اندرصکره صرمه تخمی
دوکه لر صفر یاغیله قاورشدیروب ایلیجی صوسیله یوبالر
کوره سنه ده تدریادنه الله شفا حاصل اولور فصل
اکر اتوك قبضی اولسه سیلیجی استیمه قتی یورمکدن
ووقتیله صوایچه مکدنه وبغدای یمکدنه دفعی اولور
نشاده بودرکه کوزی صوه اولور قرنفل شیشه وکیچ
قاینور علاجی بودرکه صاوه هلیله ضیاوشنیله
انجیر زرداوارك سنامکی اوزوم بنفشه نیلوفر

کل زیسه یالبرجینه قتالرسوه لر ایچنده ضیاوشنیره
از لر اتوك بورنده دوکه لر علاجی دیکر برکشی الله
صابونه زوده اندرصکره صفه سنه زیسه دوده اندرده
الیمه صوقه فی الحال ترسلیه فصل اکرات اسهال
اولسه علاجی مرسیمه تخمی کلناری مصری اقاقیا طبا
شیر او چر درهم دوکه لر بر ایوم لی سوجیه قیناه لر
چقاره لر هوانه دوکه لر بوصوسیله اوقه لر سوزه لر یو
اوتلری بوصوسیله قیناه لر سکره قاتوب اتوك بورنده
دوکه لر اکراتمه قزلجه قورداولسه نشاده اولدرکه
صقمه وترلیه وصقصوه یلدنه وترسلنه وبادرنجه
یوالتوب دونه وقشانه علاجی بودرکه کوکسونده
سینه کوبکی یرغه داغلیه لر ویاخود جکر التنه یل
یاغنی داغلیه لر کوبکندره او چر بادهاده کوکسوندن
یکه داغلیه لر باشی دوکه لر نیموداله داغلیه لر
فصل اکراتوك نمازیوری اولسه نشاغ بودرکه
ایکی صاوه اولور واغزنده صواقار ویمانی چدنه
یپیر بر وقمه یورینجك تیزدر لر علاجی بودرکه لوت

اغاجنك قبي درهم كوكي قبي بشر درهم اكشك
انار صوبي وشفتالو يا پرانجي صوبي اوتوز درهم بوقايك
اول صوم بركيجه اصلدن اراوله درهم قلنجه قيناديه
سوزه لراتوكن بورنشده دوكه لر ديكر علاجي برنك
كابلي ترنجبين قط بشر درهم افسنتين افيتمون
مزدن شيخ حنظل اوچر درهم مجموعيني دوكه لر يا النلر
يوغورت لرهر صباح درسه درهمي اتوكن بوغازنده
براغه لر ديكر علاجي نارصوبي شفتالو يا پرانجي صوبي
سكز درهم ايوطنه سرخشي دردر درهم دوكه لر بوصو
بيله قيناديوب سوزه لراتوكن بورنشده دوكه لر دخي
يوردر لر اويليه دكيمه اندنصكره كوم سيمه اليجاقده
صوبيله يويا لريني ياشرمه ديه لر فصل اكر
ات اسهال يا صوكيي كچه سببي ايجنك ضعيف
چقاقدن اولور يه دولشه صوويرمكده اولور
يه قتي صوده كچكده اولور يوتوكن كبي رنجده دوكه
ات قورتولماز علاجي قزل كول جلنار اقاقيا هر بنده
اونار درهم طاتليجه مخدوم ضمغ عربي بشر درهم مرسين

تخمي نشاسته مقل اونار درهم نار قبي كثيرا صماغ
صوبيله اصلديوب بوادتاري دوكه لراوكيي ايديوب
بوتوكله قارشدوره لرقوزكيي يمورصوغه ايچه لرهر
طقله اتوكن بوغازينه بريرير براغه لر ديكر علاجي كر
فس ويا پوز دراريا بنج دفنه يا پرانجي صاماده طوزك
بوندري برقازغانه ايچنه قينام لراتوكن قرني التنه
قويه لرالتي بوريه لرتاكم ترليه فصل اكر اتوكن
طاتخي اولسه سببي بودوكه دولشه صوويرمكدن
اولور نشاده بودوكه بوري يجك صوليغايم الهماز
كاهل اولور بجدصوايچر علاجي بودوكه طاتخي شاميه
لرهدانه دوكه لرنخودي قاينه لرصويني يوناقويالر
اوقلراندنه سوزه لراوكن اوده دانه قروانجير اولدانه
قره اوزوم اوتوزدانه يدي تخمي كرفس تخمي بردا وج
صمغ شرابيله وطاوه صوبيله به قينام لرسوزوب
صوبنه سكر قاتوب اتوكن بورنشده دوكه لر ديكر علاجي
كبر كوكي دردت درهم زراوندطويل ايكي درهم اودره
يوشانه بردرهم اوشاقه ايكي درهم اوشانجي سركيله

حل ایدوب بونلری قارشدیروب بیوردقده صوصه ایدوبه
هر طقوزنه اتوکی یورتنه براغلر علاجی دیکر کناله تخمی
بوی تخمی اربه اوتی بنفشه قزل کول خطمی دلی
اکلیل الملک بر آوچ آقه صندال اوچ درهم طوز بلو
درسه درهم سنبل ایکی درهم زعفران بر درهم مصطکی
اونلق بشر درهم زیت یاغیله مومی وزفه ایدیلر
بونلقده دوکه لری بر برینه قارشدروب لری بر باش یره در
ته اتوکی صول یانه کیکنه یقیق یاپشدروب لری
قصل اتوکی یکرمی کنی درم اولسه نشانه بولندقده
کوه سی دیتردصولی چوقه ایچر کوزلری ایچی قزل
اولور بولی اده اولور دیوری یچی طوزماز یاتور
و باشیغی اشفادوتار علاجی بولدقده اول ایکی
تجمندن قاله لری اندن بولنی ایدیلر بنفشه کل نیلوفر
انجیر برر اوچ قیناد وب سوزیلر شکر قاتوب
بورتندقده دوکه لر دیکر علاجی فلفل ابیض سادج
هندی زعفران کرفس تخمی انیسوده عاقرقرحا
سذاب تخمی اکیر فرفیون زراوند طویل قرنفل حنطیاً

ایکشر درهم دوکه لر صافی بالیله قارشدیروب بشر
درهمی صرف شرابیله انی لر اتوکی بورتندقده دوکه لر
علاجی دیکر ضمو عربی دارصینی عودی ایکشر درهم
قرنفل بشی درهم جوزبوا ایکی دانه زعفران بر درهم
بویر دار فلفل اسارونه بشر درهم نعنا الی درهم
مصطکی اینسوده بادیخانه تخمی اوچ درهم کبابه چوبلی
اوچ درهم اودکلی دوکه لر شرابیله یوغورلر یکرمی
درهمی بورتندقده دوکه لر یوکرکی قوتلندیرر علاجی
دیکر مصطکی کوندلی زنجبیل قرنفل بویر دار فلفل
بوی تخمی دلی فرفیون کناله تخمی زعفران مویز
بشر درهم دوکه لر دشی زفه ایدیلر لعوقه قدر
لریوا وتاری قارشدیروب بر باش سنجیانه اوزینه
دوشه لر اتوکی بلنه اوچ علاجی دیکر قوزیاغی
ایچی بادم یاغی هر بریندن ایکشر درهم صفر یاغی
الی درهم بوی تخمی لعابی الی درهم یاغلره قارشدر
یروب اندن اوچ کزاته صقنه ایچ لر دخی الی اوقه
اوقده یودیلر قصل اکرآت کوب کبی شیشه

اول رنجه استقصا در لر علوج بود که سه ونیم
طاو نخی صرف شرابیه قیناد وب تا کم محرا اولنجه انلر
الیه او قدر سوزم لر صو یاپن اله لر اولدقدانه اروک او
لدقدانه انجیر یکرمی دانه قزل اوزوم اولدقدانه زردا
لو بونداری اول صو بیله قیناد وب سوزم لر بال قاتوب
بوردندم دوکه لر صاد وهلیله بشی درهم غاد یقوت
درسه درهم سوسامه کوکی ایکی شر درهم هندبا تخی
ضیاد تخی اوچر درهم دوکه لر اولدکبی اصلنمنی ندوا
لر ایله یوغورم لر قوزکبی اولوهر کیجه بر بر اتوک بدغا
زینه براغه لر علوج دیکر اوک عناب یکرمی دانه
قزل اوزوم یکرمی دانه بنفشه سنامکی قزل کول
بویانه کوکی دردر درهم بونلر صو بیله قیناد وب
سوزم لر بش درهمایی اله لر اچنه اولدقدرهم تمور هندی
یکرمی درهم سرخشمه انلر اتوک بوغازینه بوردندم
دوکه لر اندن صکره یوی تخی صمامه بر بوز قیناه لر اتوک
تودباسنه قویالر بوغی بوردنه کیم دیکر علوج بنفشه
اولدقدرهم تریدایکی درهم شنجم خطمی محمومه بر بر درهم

دوکه لر بایله قارشدوم لر زیت یاغیلن دخی قاتوب
اته صقنه ایم لر بومرضی یاذیق اولورسه بوفی ایم لر
دفنه یاپر اتی انجیر اغاجنک کوکی کرفس کوکی واز
یانه کوکی یارپوز بونداری دکر صو بیله صرف شرابیله
قیناد وب اتوک قرنی اشنکیم اما الی بوردیه لر
اول صو صو بونجه فصل اکر اتوک ذکر شیشی او
لسه یاخاپسی شیشی اولسه علوج بوردکه بشی کونه
دک بادم یاغی وزیت یاغی دورته لر ایکی قجدنک
قاله اله لر بعد اسکی زیت یاغیلن برشیشیه قویا
رکونشه اصاقویالر تاکیم شیشه ایچنه قطلان
کبی اوله برپارچه بز ایله اتوک ضیاسنه دورته لر
قیشوذکر ینه سوزم لر دیکر علوج شیر وغاده یاغی
صرف شرابیله قیناه لر سوزم لر وقسه حاجتنه سوزم
لر اکر شیشی مرادنجه اوزم ایله ایکی قجدنه قالنجه
اله لر بعد سرکه ایله ایت اوزومی صو بیله کلر
منی سوزم لر فصل اکر اتوک صوفر سی یاد لسه
اکا شقاقلو دلر سببی بودرکم ایچی بغلر نیچه قاتی

انلوزانده مقدمنك ذكلري يادياور قنادانوك علاجي
بودركه مرده سنك اسفيداج بشردرهم كل يغيله سكجه
ايچ ارديت ياغيله موعي اوه اكاقرشدوره اصوقد
نصكره كتاده بزندده برفتيل ايله اراول مرهمدن درته لر
مقعدنه سوقه اراوزينه كليجه كلمه بيراغي اوالرايكي
ساعده دوره يم برينه ياشي تمرك بغداي ويره لر
ايچنك دايم مليمه دوته آده صوغاده صويايه دفعي در
ته لر فصل اكر اتوك صوفره چقسه سبب اغريوك
اودمقدمه اولوريه بلجقه قتي يودمكدن اولوريه
بلكي ضعيفلقندن اولور علاجي يودركه فلفل واد
فلفل تزنفل دارصيني مصطكي كوتله زنجبيل قاقو
له يسباسه كرفس تخمي رازيانه تخمي ترمه تخمي هربندن
اوچردرهم دوكه اراوده كيي دشي دفنه موميه ايرمش
اربواوتلري قرشيردب برياره مشنه دوته لر
اتوك بلنه دوره لر علاجي دياكرمسايه بيراغي قسو
جيله قينه لر وصفره سي حقيجه يويالر انده نصكره
بوغه اوره لر ماذوشابه واكشمي انارقبي واصيه سقوطري

بواوتلري دوكه لروسيركه ده اسكي بنيوغيله اصيده
لر ديواوتلري اوزينه اكه لرواسدالراول اتوك
صوفره سنه اوره لربرزماده دوته لرد فع اوله وبلينه
مراجعه اوره لرديرد مخي اولورمشكه اتوك صوفره سنك
ايچ يوزنه اقجه قورسه اولورالخي چيقيجك صوفره سي
طاشره كاوربيور قادوده كيي اولوركيه ركن قزل اولور
وقتي دويجاديادياور وصاروصواقر علاجي بودر
كه اتوك قويروغني يوقاروكتوره لرايا اوستونه
اله لرواول چقاده نسنه اشغاده الخي بجاغيله ي
كسلر احتياط اتميلر برايكي كونه صوفره سنده قاله
اقاركيدر ايواولورادت قاچ يودبتمار واكرقاده دود
ماذسه زاجح وشاب وماذو واذروسه ومحموده و
سروي قوزمخي بواوتلري دوكه لربراقجه بزطلو
ليه لروبال سوره لروصوفره سنه صوقالربركولت
دوره واكركرجع صويايه دوته سه لرابودر فصل
اكر اتوك صوفره سي شيشي سه سبب اغريوك اولور
مقدمه اولور علاجي يودركه بشي كونه دكيي يادم

یاغیه زیسه یاغیه دودتم ارشفا بوله مرواغاجنك
یاغی ایچی قیناوب اسیجه اوزینه وع الوب یاغی ایوردی
فصل اکراتوك فتقی اولسیبی بوردقتی یکرمکده اولور
یه فتیله یکر امقدنه اولوریم چوه اولور یمغله اسیجه ایچوکیدر
علاجی بودرکه غوه دی شرابه قیناوب اتوك برنردو
له ارمدی سروی قوزغی نادقتی حاذوه شایی دکلنار مرجی
وکونلك وطوبوده وضمیرعرج دموربوتج صیریرابراولکبی
دوکه لریالوبیلمی ایله قادرشدوع لربرباع برده دودتم لر
اوزینه یاپشدوع لرقوبونله برکن چکه لراوج کوله دوع
ینه اچالریردقی یاپشدوع لریدی کونه دکلی خوشی اولم
فصل اکراتوك اموزی یغیراولسه اکاترکیه یایغیری دولر
علاجی بودرکه اول چوروك اولوبه یرلرپاك ایدع لراندن
صکره ایچینی یوشاه اوستوبوایله طولدوع لرکونده ایکی
کره دکشدوع لرهیچ یرنده دیرتمیلر دایم اسیجه صیریله
یوبالرتاکیم ات بیله طوله اندنصکره انجیریپراغنی
کویوندوع لربله قاباییه دقی کویوندوع لرانزدوت دقیقه بو
باری بربرینه قته لردوکه لراولدکبی اوزینه اکلردیکر علاجی

نفت بشی درهم اوشاه اوج درهم کونلك دوسه درهم
جام صاقزغی سکزدرهم زیت یاغی یوزدرهم نمع
یکرمی درهم بونلری بربرینه قتلراریم اسوزه لراندنه
اولم زصابی چوروکسه اریم لربوندنه اوستیواوزینه
دودتم لرکونده ایکی کره طولدوع لرانی دوپدوزاولم
قدنصکره بوغایم لرکونلك قبی جلناره مرانزدوت
هربرندنه برابردوکه لراولدکبی کونده ایکی کزاوزر
ینه اکلم لر فصل اتوك بوکری یغراولسه علاجی
بودرکم اولم الیجی صوبیله یویه لرانزروسه جلناره
کونلك قبی دمم الوضوی مره سنکه دوکه لربربرینه کتو
روب یغم اکلر علاجی اخر صغربوینوزلی بقالکولایله
الم لرقنه قتالراول یغزی یویالرکونده ایکی کره اکلم لر
علاجی اخر برقاچ کوده طوزایله کیلك اوع لراندن
صکره اسکی بابوجی یقم لرکونلی اکراخوشی اولم
فصل اتوك ارقسی قپسه دولشه اکریمه الله
اولور علاجی اسیجاده قویوندوسینی ورالریا
صغربوقنی قیناه لراسیجاده ورالریاصیاغنی دد

تلو اول اراجعه اکرین برکن چکه ار علوجی دیکر برپاچکه
اوزرینه اشایه ردفی ساغ طوزی دوکه لر اوزرینه اکار
اول شیشدن اوزرینه دورع لر اکادیکی برکن چکه لر
فصل اکر اتوکن کوه سنه ارکلوهیاله اولسه ایکی
چوروسه اکا علوجی بودرکه مرجمکی دوکه لر اولسه کلچک
یا نبصله یرفیتی ایدوب فیتی یاله صوقه ردفی اوزرینه
مرجمکی اکه لر اول جراحته صوقارکم چوروک اتاکی
بیله صاغ اته بتورع اندیه یوقی ایچ لرسوسادیپه اغاجی
برجز وایته بوقی برجز وفلفلکاله تخم ایکی جز دوکه لر
اول جراحته اکه لراسکی پنبوده قویه لر فصل اته
کچیلک اولسه علوجی بودرکه سوسام کویوکدورع لر
کولکی استی صویا قاتوب اتوکن کوه سنه دورته لر
علوجی دیکر بورع اوسنی طوزمیه کندوی بونلری دوکه لر
زیت یاغیله قاریشدیروب انی محکم قشغی ایله قشای توته
اوزرینه سورع لر فصل اتوکن صوقولی کچیکی اولسه
علوجی بودرکه قره نفط کندی زاریج طوزبونلری
دوکه لر یاشیل یوقاروبفلیه لر کیم دولوب اغزینی

کوده سنه دکورمیه اکر اروغنیه بلیجه وبالرایچ
ضوشی اولیه علوجی دیکر زراوند طویل درسه درهم
شیطرنج اوجر درهم دوکه لر یغورع لر یوغرداله قاریشد
یدروب کوشنه قاریشدوروته لر دیکر اچمه یاغ ایکی
اقچه لك دفنه یاغی التی اقچه لو سلمه براقچه لو قرشد
یروب اویوز اولدوغی یرلرسورع لر فصل اتوکن
کوکسنه دیاقرنی التی جرعه چقه یوبرعلتدوکه
یومری وسعلی اولورشیشه علوجی بودوکه اول
اتوکن قویروغی اوستنی یزاله دله لر دقه قریوکم
اکه قره جه اوت درلرانی اول بزیرینه صوقه لر
اتوکن کوه سنه اولدیه علتی کیدرع طاغیدر فصل
اتوکن کوه سنه یومری چیاده کبی قاسی قانی اولسه
علوجی بودرکه کسپه برپاچ صغرکن بوکرکی یغی
برپاچ براوچ طوزبرسمه کلی بوجك بونلره بربرینه
قاتوب دوکه لر یرپاچ بزه دورته لر اتوکن اوستنه
کی قلی پاك ایچ لرسپندیرع لرینی کوده دورع بردفی
ایچ لریدی کونه دکیده دورع اندیه نشته اله یرالر

بنیجه قویه لر فصل اتوکن کوده سنده شیشی بلورکه
عدد مجی بودرکه برادوج قدحه ایچنی دوکه لرم کیجه
اسکی زیت یاغیله قیناه لرایچنه بنیر قته لریله
قیناه لرا سیجه دوع لرا کادینی برکن جکه لرخوشی اولنه
ویا ایکی قجه ذله قاله لرا تدنه بولنجه ایچه لرکسه
برمقدار صفر یاغی الی درهم اسکی شراب یوز درهم
بونلری قیناه لرغلیظ اولنجه اندن صکره یمورطه صاروب
قته لرقرشدوع لریله دوروب اوزرینه یاپشیریوب
شفا مقرر ندا ته بر هاده اولورشه الی یوصوب ذکرنه
چقاروب ذکرکن کله سنده اوچ دلوکن وار در اول
دلوکاری قزل بویه ایله دلدوع لریله قودقوله
فصل اتوکن کوده سنه قلیج ویاپیکاده دوقوشه
جلرکله قاده دوده سه اکا علاجی بودرکه زاج
اکه لرویاخود طفلیه لرویاخود الچی کم جاهم اندن
اولور قاده اقاده یرم وافراکه لرینیوغی یمورچوه
ایدوب اوزرینه قیوب محکم باغلیه لرفصل الی
بچاده ایله ورولیف ویاغرسانجی طشره چقه سه عد

جی بودرکه باغرسانجی طشره کله سه اکر صاغ ایسه
الی بعده لرسوجیله زیت یاغیلی قیناه لرلو سیجاده
ایله اول باغرسانجی یویالر اکر هوا لنمش اولور صبر
اول یومادهه انك زیاغه کیجه ویره ورقوه دکسر
مدینه ایچنه صوقالرو قادینه اکنه ایله دکه لر
وایرشمه صمرالرو اشقایانندن بزلرقیالرتالکم صا
دوصولرواریک اقه اول یاغ اوزرینه صطلکی
وزفنه دوکوب اکه لرو یمورطه صره سی دوع لراوله
کوله دوع اندن صکره اچالر یاغ سوره لراکریره کجی
اولوب بغرساده چوده چقمش اولسه یادانوکن
اغزینی بجاغیله بیده لرتاکیم بغرساده کوجوک
کرمیه اتوکن بغرسانجی صیرنجاده وبرکن اولورانی
دخی بلمك کرکن اتوکن ایاغنده سراجه یاوورسه که
علاجی بودرکه باشیجه غزلرکیجی چقارباباوور
شیشه سراقسرایریك لنور واکرتیزیتماداولماز
یانشده بردخی چقارعلاجی بودرکه کودندوکمه
لیجه یاغلیه لرواکرکودونمزایسه اوشانجی سرکیله

حل ایدوب مرهم کبی اوله برده تك صیجاده اوتی قاتوب
اسکی پنبوغه اوزرینه سکه یاپشدوروب اوزرینه کیجه
دوه ایرتسی اچالریاغ دوده لر اول نسنه ایله طوغرو
کلوب یرینه اددجه قطرانلی دوده لر یرینجه کره قودیه
کیده انشاالله تعالی دیکر بردانه قابلو یاغه قاپیله
صوایچنه محرآقنا دوب سوزوب صوبتی برکاسه
ایله برکیجه ایاغ قویه لر بودنوك ایکی دلوکنه قیوه
ایچوره لر وایکی کوزلرینك اوستوندن برکل کیجه
نسنه سی واردرالی دمرله فلقه سیله طقلیه لر
غایت ناقصدر نوع دیکر یدی درهم چیوه ایکی بلوك
ایدوب بر بلوکلی بودنك بردلوکسنه قیوه اوجی کوندره
صکره یاردسینی دخی بودنك بردکوکنه لوکنه قیوب
ایچوره اضوشی اوله علاج اضاتی سراجه اوله
اولالنتی یاره لر بربیوجك منفر یاخود باقرباق
قاوردی قدراوله دریسی ایچنه قویه لر یعنی
اوجر درهم زیوه ایچوره لر اوچنجی کوندبشی درهم تکرار
ایچوره لر بشنجی کوندیدی درهم ایچوره لر یدنجی کوندن

طقوز درهم ایچوره لر بوطریقیله طقوزنجی درهمه
دکین یعون الله دفع اوله مجربدر علاج دیکر سراجه
ایچوله یدی درهم زیوه لی ایکی بلوك ایدوب ایکیسنه قو
یونه قیوب قولاقلرینه ایکی اوجی کشی توشه یاب
یاب اوه لر خیلی زمانه صکره قویا رضوشی اوله
نوع دیکر سراجه ایچوله فراسانده طالی نام قریه
اشوه اوله مرحوم چنقال پوشی عزیزك قدمی
سمرقندده ایچوله اوجی اقچه نذر ایدوب بربنی بغلر
یوب اتوك بوغازینه باغلیه لر اوله بشنجی کونه کیده
لر نوع دیکر اتی سراجه اوله یدی درهم زیوه
نك ایکی درهمینی برجمعه ایرتسی قنقی چانلیشه
الیشه بودنك اول دلوکنه قویه لر بعده هر جمعه
ایرتسی بردرهم قویا لر تمام التی جمعه ایرتسی
تمام صحه بوله بعده بوینشه ویاکوکسنه بربورطه
کبی بلوزر الوکله صقه سینه دوشه فصل اکو
اتوك ایاغنه چقیق چقیق اوله اکا علاج
بنفشه اکلیل الملك کتانه تخمی بوی تخمی حلیمه

کوکنج بونار بی دوکه لر آلیکر زیت یاغیله صوصی
ارید وب بونار بی قارشدوره لر اوزرینه دوره لر اکر
اسکی اولورسه طاغلیه لر فصل اکر اتوکن قاوغنی
ورم اولسه نشانه بودرکیم بول یاغلندرا زاوکلو
غلیظ بوزه کیبی وکوزه سی دتروصویی چوده ایچر
وبمایی یمز خایسنه بلیشیکی ایشر علاجی بودرکه
اول ایکی قجندنه قاله الی لر انزصکره بولنی ایچه لره
اسفناغ برسیاوشانه اکلیل الملک قیناه لر سوزه
لر اتوکن برنندنه دوکه لر دیا بونار بوی تخمی کناه
تخمی بردا وج وارپه ه تکراد بوصویله قینه لر شکر
قتالر برنندنه دوکه لر علاج دیکر ضیار تخمی قیاه
تخمی قارپوز تخمی قاوه تخمی قشنجاشی تخمی بونار دنه
بردا وج دوکه لر سودیمه اله لر شکر قتالر اتوکن
برنندنه دوکه لر دخی اکی بودوه لر علاج دیکر بنفشه
بدی تخمی بابونج کناه تخمی خطمی کوکی برسیاوشانه
زغفران ارپه سذاب تخمی کاهو تخمی دوکه لر اول
کیبی کاهو صوصیله یوغورده لر قاشقی اوزرینه اوردب

باغیله لر علاج دیکر صوغانه الی درهم بارنجاه تخمی
انیسوده کرفس رازیانه تخم لری بشر درهم قینا دوب
نصفی قلیجه سوزه لر شکر قاتوب یمایه یدوکسوت
صکره برنندنه دوکه لر فصل اتوکن قوروغنی طاشی
اولسه نشانی بودرکه بولنی اچکلو وطاملو طاملو
قشاندوبنی وقتلیه بلیه اشخاده تار علاجی بودرکه
اکلیل الملک بنفشه قاربوز تخم قیاه تخم قاوه تخم صو
یابنی قدیم لراوقدار سوزه لر سرچه بنلیس اله لرایکی
درهم مجر الیهودی دیدکاری دوکه لر اول صوایچنه
انی لرانه ایچوره لر طاشینه اریه کیده ر علاج دیکر
صفرالی کرفس بوی تخمی رازیانه صوغانه بونار دنه
قینا لر سوزه لر ایچوره لر علاج دیکر ترب تخمی اوزدرد
هم زراوند طویل ومدحرجی بادیان بشر درهم مجر
الیهودی درهم اساروه ایکی درهم دوکه لر
صفر یاغیله قارشدوره لر قوزکیبی ایچه لره صباح
اتوکن بوغازینه براغه لر ایکیسینه علاج دیکر قیاه
تخمی قربوز خیار تخمی قابارسی صوصو لشی بشی درهم

خشخاش طباشیر او جر درهم کبیر انناسته ضمیغ
عربی دبة السوس ایکشر درهم بادنجاده تخمی مجر
الیهود ایکی شر درهم کاسنی تخمی بر درهم داونم صینی
درسه درهم بونفری دوکه لرصمغ شرابیله اتوکن
بوردنده دوکه لربونوکله کتمز ایسه اوده صوغلجاده
دوکه لرصو یاینی الله لراتوکن بوردنده دوکه لراول طاشه
یاپ یاپ ایچیه فی الحال قشانه اما یورتمیه لرکم
یرتمیه لرصقینه لرکیم چلقانوب هلاک اولیه
درسه ساعته مقداری اوله دوسی ویجیغ
اوتیجاده وه لرفصل اتوکن سدوکی دوتولسه
سبیلی صوده کجکدیه دوروبا اغتیوبه قاوونخی
دونمکدندر علاجی تب بودرکم بلایغ اکر اما یا توب
دوصه ویه النخز وقسه اولورکم کا اوجی کوده قشانماز
علاجی بوردرکم قزل صمغ نام قاچه وقزل بویا
سوجیده کیناوبه زعفران قتا لربونوله لربیر صمغ
غلیجی اینک دوکه لربوصوایچنه ازه الکه لرایله سدوه
کایمن صاغ طوتوقتا لربوردغدنه دوکه لرفی الحال

قشانه اکر بونوکله اولماز ایسه الیی صوفرنه سنه
صابونلیوب صوقه قاوونخی یاقیغی اولورداوندوه
زیراکه طلواولورانه نصکن بنار بجه یوردوه لرعلاجه
دیکر قوزوده صوغی وصفر یاغی بربرینه قارشدرو
ه لراتوکن بفارینه دوکه لرده نخ بنالربوردوه لرکیم
قشانه علاجه دیکر بوره زنجبیل بوبر سکزدرهم
محموده ایکی درهم خرمابرکوده سرکه اصلانمشی اولم
بونفری دوکه لربربرینه قارشدوره لربوردوصوده ایدوب
اتوکن بوغازینه براغه لرعلاجه آخر بنفشه اوده درهم
طوزدبة السوس یدی شردرهم بادنجاده تخمی انیسوه
مصطکی بشر درهم بنیم شکری اوده درهم ضیاره شبنه
بالی یکرمی درهم صفر یاغی الی درهم بربرینه قارلر
یوغورله لربومرده صوده ایدوب اوده کیجه اتوکن بوغازینه
براغه لرعلاجه آت اغزلکن قاوونخی دونه صفر
سنه الصوقه لرقاوونخی دوندوره لرقشانه برکوده
یوردوالریمی نمرکن وه لرفصل اتوکن سدوکی دوتوسه
علاجی بوردرکم بوبره زنجبیل کوتلان مصطکی زعفران

ضمغ عربی طباشیر ایکی شر درهم دوکه لر الیکی اولیه
کبی ایدوب اکشی نار صویه قوزکبی یوغورع لر
هر طاقله بریه اتوکن بوغازینه براغه لر علاوجی آخر
بوبر فلفل قاقوله زنجبیل دارچینی زیره دردر
درهم زعفران بشر درهم بلوط اولی اوله درهم اقاقیا
بشر درهم دوکه لر بایله قارشدوروب هر طاقله بشی
درهمین اتوکن بوغازینه براغه لر علاوجی دیکر اقاقیا
کلنار مرجمک قاب چیقش طباشیر اوچر درهم مازو
تخم صمغ عربی پیراخی قشنجاشی تخم ضمغ عربی نشاسته
ایکی شر درهم قزل صندال قزل کول ایکی شر درهم بر
زقطونا العابیله یوغورع لر هر طاقله اتوکن بوغازینه
براغه لر علاوجی آخر کونلک اقاقیا دردر درهم مازو
بردرهم لوله بشی درهم ایکی درهم صغر یاغیله
اریه لر بواوتاری قرالر بیاض بزه دوروب لر قاسیغنه
اورالر فصل برات قاله قشانه انوکن سبیکه
بودرکه اسیع فتی یودردوب اغریوکن اورمقدن
اولور اول سببدن اتوکن بوکر کلری ضعیف اولور وطر

لری اچلور قاله قشانور تیز قبلک تیمار ایله لر تاکیم
قاورغنه باشی برسه اولیه علاوجی بودر که اولو
ایکی قجندره قاله اله لر اندره اوپه قیناوسوزه لر ضمغ
عربی کونلک دم الرضیف اقاقیا بشر درهم طباشیر
قشنجاشی تخمی اوچر درهم کهربا اوله درهم اقیله بردر
هم طلیه محتدم دوسه درهم کیتیرا کومیتی یودرطه قایه
اوچر درهم قزل کول کلنار ایکشر درهم دوکه لر یاز
قطونا العابیله یوغورع لر هر بری ایکی درهم قرمی
اوله هر طاقله دردیه اتوکن بوغازینه براغه لر علاوجی دیکر قوزیاغی بادم یاغی زیت یاغی ایکیشر درهم
صغر یاغی التی درهم بربرینه قارشدیرلر اراته حقه
ایله لر فصل ات قاله قشانه یاخود یوکلک یردله
سکر تمکدندر علاوجی بودر که اول ایکی قجنک اچی
یاندره قاله اله لر اما چوره آقتمه یه لر وکوکسو
سانه دیبایچ وزعفرانه وتیموردکنی وقه چالینه
تخمیاف بواوتاری سوجیله قیناوب سوزه لر اچینه
بردرهم خالص تریاک قته لر اوزنه دوکه لر قاتا

كلمز سه ايته اوزوم وزنجبيل وجوز بوا ودار
فلفل واوضرداك هر بريندن بشر درهم بونارى دو
كه لرير وقيه زيت ويوز درهم جام صاقزى والك
درهم بزير بواو تارى صولمك ايچنه قويا لرود وكلمنى
اوتارى قنارا وبرقالين بزم يا قوايه لرواسيجا قده
اتوكك بدنه اوجريه داغ اورم لرواوته صلولرواكر
ات قتى صولورايسه سبيجى قاشى سكردوب طلر
غنه واويكنه يل طولمقدر علاجى كبك وطراق
اولنى وانجير وكميوه بونارى قيناه لراوده درهم هر
صغير كه ايچ ياغيله اربع لرواوده درهم بزير قسا
اتوكك بورننه دوكه لرويله اصلده وب ويرم لر
ويارغضرا انوكله سوديره اذوب برننه دوكه لر
فصل اكر قسراغك رحمنه سنجواولسه سبيجى
اولدركم قاونيك دوشوريجك بوردمكدنه اولور
وياصوده كحلدنه اولورنشاده اولدركه باشيجه
اشغاده وتاريميله يمزوقشانيجاده ايشر علاجى
بوردركم اوّل ايكى تجدنه قاده اله لراشدنه بولنى ايده لر

كرفس وهندبا تخمى بوى تخمى نخود كوتلك رصاكى
برسه موزطاوه يوغازليه لربوكلركله اچيله طولدروب
رقيناه لرمحاپيشه اندرصكه محكم اليله اوغارسونه
لراتوكك برننه دوكه لر علاجى آخر بادم يا تخمى سذاب
ياتخم اوقصه بشر درهم اوشاده جاودى كوتلك
رصاكى صبر اوچر درهم دوكه لربو ياغله قارشدروب
لرفرجنده دوكه لراسيجه دوتم لر فصل اكر قسراده
قاونى دوشور سه دوشوريجك قاده كلسه علاجى
لرفس تخمى انيسونه وازيانه سذاب تخمى بابونج اوديج
تخمى خطمى تخمى بوى تخمى برسياوشاده اكليل الملك
برر اوچ بونارى قيناده وب سونه لرشكر قاتوب يكرمى
درهملين بورننه دوكه لر فصل اكر قسراده قاونين
دوشوريجك قاده چوده كلسه دوردماسه علاجى
ايكى تجدنه قاده اله لرصوچه اقتمايه لراندنه بولنى ايده لر
اده صندال اوده درهم مرسين تخمى براوچ اكشى نارصو
يله قيناه لربرايوم دخى طوغرم بارقيناده وب سونه لر
برننه دوكه لر فصل اكر قسراده قاونه ايلسه انوكك

سبابی رصنج خلط جمع او ملاقدیه اولور علاوجی
آه خربوه شیح خلط تربه صیر بشر درهم بغدای
ایچنج اولور اجموده در لربشی درهم دوکه ارپا ایله
یوغورد ویه شاف ایده ارد دخی اتوکن کوتوزنده دوکه
راول اخلاطی ادیه فصل اکرات یکلو قسرغی ویه
قولنی ایچنج اولسه یاقتی اشخمکدنه اولور ویاقتی
صودد ممکدنه اولوز علاوجی آه خربوه بشی درهم دوکه
اصفر اودیله قاوشدوره ارد دخی فرجندنه دوکه اوزره
علاوجی دیکر زعفرانه بشی درهم صبر اوجی درهم دوکه ار
سداب صوییله شقتالو یپراغی صوییله قاوشدیروب
بوزنلیه دوکه ارتقالمادوشه اما اسپیجاق دوته ار فصل اتوکن
یواسری اولسه نشاذ بودرکه ترسلیجان قاله کلوکوکنی
دیوارسوده علاوجی کبره کوکنه قابی مقل کوتلی بادنجان
صاچی دوکه ارد دوم تلی اودکجی یاغیله شافلرایدوب
دخی اتم کوتوزم ار علاوجی دیکر مرضحوجی اونادرهم کو
تلی مصطکی زعفرانه کیتوا اوشانه اونادرهم افیونه
اقاقیا مقل بشر درهم بوندی دوکه ارادرکیچ صمغ

صوییله قاوشدیروب شافلرایدوب دخی اتله کوتو
زم ار علاوجی دیکر هلیلج بلیلج املج اوزرلی تخمی
کنه تخمی فلفلکانه تخمی بشر درهم اتوکن بوغا
زینه براغه ار اکرسوفه سنه طاشنه اولور سه
بسیاله اوتی درلرا وچرکوشاو تخم ار اولور بوستانه ار
سنه بترا اول تخار دنه اتوکن اربه سنه قاتوب یدوزم
سکل ار دوکوله کوزم سنه دخی اولور ویه فصل
اکر اتوکن یلسی یاقیر دخی دوکولسه ویاخود اکر
اتوکن قیر دخی کیچک اولسه دهم کچی یکدنه قیر دخی
دوکولسه علاوجی بودرکه کتانه تخمی دوکه ار انجیر یک
وزدالویی سرکیله اصلنه ار قویی اولنجه دوکه ار
بعده بالدبراره بپراغنی یاشی اوستوبویه صوزم ار اوزم
کومه ار بوندری بربرینه قتار عراقی صابونیله محکم
بویوب اندلم دوته ار بر دولوده قوردوم شاب طوزنه
قوزنیخ یوشاه دوکه ار اوزرینه دوته ار باشنه
باغلیه ار کهکندوبی قشیمیه وایکی قجنده قاله اله
ار اکر اتوکن قیر دخی کیچسه قیر وغنه اکر تمکنه اوچ

اوج اکنه سنجارا یواوله واکریت دوشسه برقاچ کوله
یله سنه وقوخروغنه وکوه سنه تازه کنجد یاغیله
دوورته دهن کوزنه یشی دانه قباقه چکردکلی هربریه
ایکی ویااوچ پارچه ایله اربه سنه قته اربه ویره ل
برایه دکلی خوشی اوله ویاخود اکشی یکمرتبه الوب
ایچنه طوز قویوب اوتوک یله سنه وقیروغنه بر
قاچ کره دورته لرخوشی اوله بتی دوکله فصل اکر اوتوک
ارقه سی شیشی سله ابردله ویابرغیری عدتله اولوب
اسراری یاخود کلیه ال اسکی صفر یاغیله قاریشدیروب
اول شیشی اوستونه دورته لرویکر بزیرطلومنی الوب
اوزرینه اشیوب اول شیشه ووره لراوچ کوده اول
شیشی دوره خوشی اوله ویکر انجیری صوره اصلم
ه لرصیاحه دکلی طقوله اول شیشه اوره لرخوشی
اوله ویاخود براز اوپه صوبی وبراز چام صاقزی
وبراز مصطکی وبراز زیت یاغیله بریرینه قاتوب
اوچ یمورطم بیله قاتوب الوکله چالقیوب اول شیشه
اوره لرخوشی اوله ویاخود جوکوندوریه یاغیله

دستاب یپراغیله ازم طوقه صدیله بشوره لرتاکیم
محراپشه برمقداسیزمشی صفر یاغیله قاتوب
صفر یاغیله شیشه سوره لربعض اول اوتلری او
زرینه دوره لرخوشی اوله اکربوشیشی کوکسنه
یاقارسنه اوله اول اتوک بویلسنه قاله الوب
کرکدراندره اون درهم کوندوب برطل اسکی سوجه
ایکی یمورطه ایچی نه صدیروبه انوکله محکم قاریشدیروب
درهم کبی اوله بربرک اوزرینه یاپوب اول شیشوک
تزیتی صندویله فیرقوب بومرهمی اتوک اوستنه
دورته لرخوشی اوله اکرایچنه چوروک اتی وارایسه
چوروکلیه چقاره اندزصکره مرهمکی دوکوب اوستونه
اکلرخوشی اوله اکرخوشی اولمازایسه دیکر براصو
سلمه یپراغیله براز اوزلک بربرینه قاتوب اول
صراحته اکله لرخوشی اوله فصل اکربراث قتی سو
رلشی ودوکورلشی اولسه اتوک زرماله اولدرکه براز
اربه اولنی براز سکربرمه رطل صوقیوب فاینامه لر
اتوک بوغازینه قویه لرارقوله اوقوله یوروه لراندزصکره

صفر یا غالیه و کنجد یا غین وطوز و سرکه بر بریه قتة
ارقیناه ابر قابع کوله انوک دزاینه وطبرزد غیشه دورته از خوشی
اوله فصل اگر الحی اسی اوسه انوک علاجی اولورکه
قولجی دیلک دیلک اوله قاسوغی چکوله سوکسونایف
براغه انوک درمانی اولورکه بر درطل اریه اونایی یرم
وطل تازه یاغ یرم رطل اسرار کوکنی صوبیه قاریشدیروب
انوک اوکنه قوی ایجوره اگر ایچز ایسه بوغازینه
قوی دیکرانه اسی بکچشی اولورسه علاجی بودرکه
یمنی کاهل بیر وصوبایی چوقه ایچروبا انور باشنی
یرم دیکر واغزینی یومار ونفسنی تیز تیز الوروصولا
علاجی بودرکه اول ایکی اوکوندنه قاله الی اریه
اونایی سودایه انی لوکوه سنه دورته اراکر شیر لقان
یاغیله ویا کره یاغیله اوروسه یکرکدر واندن فصکه
کوکنی جزم یدیرغت قویه رواتی اووالربواوله بقراط حکیم
ایدر اسی وصوقه دوشی انه بوندنه ایو علاجی بو
قدر کیم کول یانغی وبریخ اولنی وشکری قاریشدیروب
انوک بوغازینه قویالروکوه یعنی هرکوله اسیجاقه

صوبیه یویالروا سیجاقه دوته اراویوزدرهم بال الی درهم
شیر لقانه یاغی الی درهم صفر یاغی الی اسیجقله آتا
حقنه ایده اگر فصل براث سکرتمکدن ویلدیرمدن وسورمدن
رنجوا وله انوک علاجی اولورکه اخرنیه آچوب دوته
بکری چکلشی اوله وبرنه ونفسنی تیز تیز اله ایقاریم
ایشدوب وایقاری دتره یه انوک درمانه اولورکه براسیل
انوک باشنی اصه بقلیه یعنی یرم رطل کنجد یاغنی
یاصفر یاغنی ایکی رطل صوبیه قینا وباشرایه قینا
وارجا یزدربر قابع کوله انه حقنه ایده اراماهکوله یعنی حکرنه
ویره اردشی اوله دیکر اگر انه خسته اولمغه عادیسه او
لسه آت ترسلیغی سوجیه اولمش سرکه ایله اذویه
بوغازینه قویالرا اراقوه خسته اولیه فصل اگر ات
یمیه وکمیرمیه صوصام کوکنی قرودوب دوکوب
اوبه سنه قاتوب یدوره لربشی اوله کره بدیه ایدرسکه
کمیره اگر یمیرسه بیه کمه اوله ودخی دیارسکه اتی
کمیره یعنی تدبیری بودرکه صوینی کچ وره اتاکم
محکم صوصیاصودوقیه لکن ایچنه بردمقدار زیت

یاغیاث آزآزفارشوایچدوکنچه اول صوبه قوی بله
ایچدونه سعیره اکریم یمه سه بیه کمه اوله دخی ایویاغیاث
سوجیه قیناروب الیجاقله انه حقنه ایرع لرسمیرم
دیکر اکرات خسته لنسه بونسخه ای یاروب صوبه
قیوب صویایی ایچورخسته لینی کیدم مجربدر
بسم الله الرحمن الرحیم افغیر دین الله
یبغون وله اسلم من فی السموات والارض طوعا
وکرها والیه ترجعون بسم الله الذی لایضر مع اسمه
شیء فی الارض ولا فی السماء وهو السمیع العلیم
یا عزیز یا عزیز یا عزیز یا الله یا الله یا الله لااله
الا انت ان تذبحوا بقرة قالوا اتتخذنا هزوا قال
اعوذ بالله ان اکون من الجاهلین یا هو یا من هو
اکرانوک دایم برمقدله صواقسه نوشادر وزعفران
وزرنیخ صوب هربرمقدله ایکی درهم دوکوب دوت یاغی
ایله دوب اریه سمنه قاریه خوش اوله خاص اتک
صمغ اشمشی برعلتدرکه انوک ایاقلری شول قدر
قیادیرکه بزکبی اولورشیشر ویومری لنه دعلاجی یو

بودرکه سکوت اغاجی قابنی یاشیله یاقارکولایی
الارق قدوز بوصه کی که زوایح دیرلر تخمیل یاشنده الی
بوجک اولدرهمانی دوکه لراول کوله قانوب بزاور
قرنفل قنوب اول قیادیرع اوع لرواتوکن باشنه
سیایی توز یاسیله اصه لرانوک بورننه اول اوت دوم
قصوبه اکرده قنوز ایسه زیاندر اکرانوک ایاقلری
توتولسه یدی درهم نوشادیر برطل سوجیه قیناروب
بوغازینه قوی خوشی اوله دیکر برطل اوغلاوبسدوکی
وبرطل خرماسوجیه سنوک وبرطل قوری صوغان
برابرینه قانوب قیناروب یارم رطل اولیهل دوکوب
اول صوبه قانوب انوک بوغازینه قویوب ارقدارقوله
کزدوع لردوردوصبه لراندن صکره ایکی اویاوغی ایاسنده
قاله الله لردوخی برطل صوبه براز طوز قوی ازوه انوکی کونده
صقنه ایله خوشی اوله دیکر ات آخلواوت یاپالدایسه انوک
علتی اولدرکه ایاقلرینه برع کنوع وترع وقولقاریچ
یوکلجک کندوبی برع اوع بتانفسی قتی اسی اوله نفسی
تیز تیز الله علاجی بودرکه برطل صغر یاغنی یارم رطل کبر

ایچنج قیناروب اتوکن بوغازینه قویه لر اوچ کونه دکین
خشک اوله **فصل** سرطان برعلتدرکه بنکج کبی اتوکن
کوچک سنج باشلور علامتی بودرکه شلغام کبی اولور بر نمز اکر
اتوکن دزنج یاقیچ یاغنج ایچ یاغنج اولورسه محاطن درحال ایده لر
چقار مقدم ایوسی یوقدر زیرا کی طلرده اولشدر **علاجی** بودرکه اوّل
داغلغوصکیلر داغیلاوت داغلغوجغی قزدروب یاغ اوچام قرنیر
داغیلیلر واچنه قطران اولدوروب برکن باغیلیلر اون کوندن صوکره
ایچار ایچنی بسیله لر اندروسه وکونلک جام ساقزی مصطکی واوت
کوچک بالدوم ایواوله **فصل** اکر اتوکن بکم کسنج رنجی اوسه وارم
اوسه نشانه بودرکه قرنی نیشمر وکوچک سی اسی اولور دیاتور
دیتردقنانور وترسار ونفسی اوزونه الور واکیلار وقیر وغاغنج
صلماز علاجی بودرکه ایکیوز درهم اسکی شراب ویوز درهم صوغانه
صویی بوندری قیناه لر ایچنه واویانه تخمی وادیوج تخمی قویه لر قیناه
اوچ بخشدله بریخی قالنجه اندن صکره بیچی درهم قصنی ایچنج ازاله
اتوکن بوغازینه دوکه لر بلنه لر آرقوه آرقوه یوروه لر بعده ایکی
یاغندله قانه اله **فصل** شلیمه برعلتدرکه اتوکن کوچک سنج
اولور ترکیچه اوردولر علامتی بودرکه وارد قچه بیوور **علاجی**

یوردکه اوّل کندراسیه یاغلیه لر اندنه یاد الر ایچنج کی اچه
قوچغی اولور اخی چقار لر بینه طوز نطولدوروه لر اکر کوچک
قالورسه اول طوز یقادر کوله بر کیچه دوره اندنه اچار
بعده کونلک جام قاسنی واوچ ساقزی ومصطکی دوکه
ر ایچنه اکه لر یاخود اوله درهم مرسنک واوچ یشی درهم
سلوکمه والک درهم زیت یاغی قایناه لر وقرشوانجا ایچیر
قرشدیروب قیه اولونجه بردرهم اچه نفسه دکونلک یونک
فتار لرهوانج سلکه ایچ لر اسکی یاموچ ایچ اوچ لر اکر
قانه دوچ رمزسه ایچی وقزل بدیه قویه لر برکن باغله یار
طرکسا اورسه دمورله وجام ساقزیه یاغیلیه لر
ایواوله **فصل** اکر اتوکن یاغنه میخ دکسه علامتی
بودرکه یاغنجی یرم یاصماز وسورچر وودوده نجی یره
یاغیلیه لر یاصماز اخی بلک قاعده سی بودرکه یاغنجی
قاصیچه دوتالرات قوچنورسه اخی قتی بغلیلر
ویاخود نفل دارا اولور قوچنی یصار اول نعلی چکلر
اکر میخ یرندنه قانه چقار سه میخ دکشدره اکر قانات
چقماز ایسه یاقتی یونولندره ویاخود نفل دارا اولندره

بودن کبی اطه طاشیر غامشی در اصوق واقع اولمز
اکر بولمز یدوکز کبی واقع اولور دسه اول نعلی چکوب کتوز
نعل ایله نعله یه لرواو چکوله قویالر اکر کتمز دسه اول اتوک
طرناغنه یا میاسنه میخ دکشدرو یا خود نسنه بتشدر
اول الخی بوله لرویرلر بجاغنیه او یالرقانی چقنجیه اول
قاخ یلنوغنه یا روحه ایچنه توزوقداله اسیجاقله قو
یالرو کیجه یارم سیده نعل لیه لرلیشی اون کون صورمز
صاقنه لرواندره صکره صفرک بویرکی یاغلی وچاملی
صاقزی عرقی صابون ایله هوانک دوکه لرم کیجه
اوله اول اویولشی یرلی طولدورلر اوایکی کوندن صکره
الله نیومشاق کیجه یاغلیه لرفصل اتوک سکرنجی
شیشی سه علاجی طوزی دوکوب نارنج صفراسویله قارشدیروب
دوه دوتلرد یکرار یه اولمز فصلی کوکی صبر کونلرده دو
که لرشی یمودطه صاری دسیله قارشدورلر یارم بوچه سو
روب اوزرینه دورلر یرمی هفته طوزدهم دزی استدله
قان اله لرایکی تجمدن اله لرفصل اتوک ایاغنه صو
اینه نشان بودرکه دزی شیشه یاطیونجی شیشس

علاجی بودرکه اول قان اله لرد زندن اندن بولمز ایسه لر
قیرووه یا خی قره یه اوزوم زفت جامصاقزی دوکه لراوزرینه
یاپشدورلر بونطله کتمز سه اول طرف کسه لراندن بندیله
اوزرینه زفته یاپشدورلراوطاز سه قاز ایاخی طاغ
اورلرچایر قیوریلرقوشویاخ دودتلراکرسکوک
دخی اولورسه طاغلیه لرنجه یاخ دورتلرایاخود اول
طاغ دلوکنه خربوسوقالرشفا بوله فصل اتوک ایاغنه
قیاه اولسه کبره دیلینی دوکه لرینه قویه لرقیاقوتوک
صوردسنه یمودطه صاری سوچی سوریلراوزرینه ورلر
تاکم بزیاپشه کناریه دخی سورلربرک یاپشه اما قیاقی
اوستونه کی توپی کیجه روب اورلراوچ کون دورکیجه
اکر کتمز سه کیرواورلربرقاچ کره اوریجاقه کیجه اندن
صکره مرسیاغی دوکه لرساچ یاغلیه قیناه لراورلرایواوله
دیکر علاجی کبکی سرکیله قیناروب ویرازطوز قنارمغ
کبی بزه سروب اتوک اشغنه برک یاغلیلربرکیجه
دورلر واکرادم نجسی اورلرو یاخود صاری ساق ایله
فرذال واردم سدوکنی قنارواسیجاقله اورلراتوک ایاغنجه

چاله ویا خود بریزی برگ لسه فی الحال سیاه اوزدی
ملمع دوکوب صاروب سرکیله قینا دوب برگ یا دوب اصیجاقله
برقاچ دفعه اورگ لرزیاده ناقصدر اتوک ایاغنه برده سی
برنجی لیه کبی ایدوب اسیجاقله اول برگ اوزرینه اورگ لر
او جرکون دوره کیمه رگ لرغایتله ناقصدر نوع دیگر کوکرجین
بخلین ضرب سرکیله قارشدروب اتوک ایاغنه اورگ لر
برکوت دوره کیمه رگ لرزیاده ناقصدر چوقدر دورغور مایه لر
دفع اوله فصل اتوک ایاغی دوتوله سبب اغریدوک
اورمقدن یا بجدصدورمکدن یا اغر یلمقدن یورومکدن
اولور علامجی چوردک اولجی یاغی فرفیون اوغلان اشی
عربجه جندبیدستر دیرلر ترياسی یا بونج عاقرقرحا
زیت یاغیله قینا لر بر باشی صارماه دخی قتالر
اسکی شرابله قته لر ناغلیظ اولنجه قینا لر بیض جقالر
کونشه قارشو اسی اسی دورته لرویا ایکی یول لوصدو
اغاجله الوب قینا لرو بوکودتلی یا برگ یاغلی ومرودیا پراغی
صوبلذله التحشی درهم بیراغی بولونمازسه کوکوندن قینادوب
یوز التحشی درهم صوبایله قارشدیروب ایچورگ لرحاجت

وقتنده اوچ دفعه ایچورگ لراول کونه دکین برصباح بر
اکمدو وقتی ایچورگ لرایرتسی ایکمدویه وارنجه صوو برصبا
تولی متفیر اولوب مقرد دیمیتی تمرک ویرگ لرنافع اوله
فصل ات طاشه غافسه اوکجه سندن قان اله لرایواوله
اکراتع قباع اولسه کبرگ دبنی دوکه برگ قویالر اما
صوق سنه بموجبطه صاروب یاین بولندیرگ تاکیم یاپشه
ایواوله واول قباع اوستدنه اولان توبی کیمه روب
اورگ لراوجرکون دورگ کیمه اکرکتمزسه کرواینه لربرقاچ
کره اوچاده کیمه اکراندن صکره مرسنی دوکه لرسانی یا
غله قینا لراورگ لرشقابوله فصل اتوک ایاقدری قتالر
نسه اکاد خی انتشار دیرلر علامجی بودرکه صوایله طوزلی
قینا لرشویله که غایت قویلوا وله واکربرد نوشادر قتا
لرسه ایودر اتوک ایاغنه سورگ لرواوزرینه سوجی
طاوماین صمرالوبرک باغلیه لراکراچلماز سه اتوک
دیزینک ایچ یاننده براینجه طاردلک قاله اله لروبر
اوجرادیه اونیمی وبراز صبر سقوطه دی وبرازخطمی
تخمین وبراز کونلک بواوتاری دوکه لربرگ بربنه قر

قارشدورع لربشی یمورطه صارو وسیله یوغورع لراول قالت
النادطرکن اوذرینه یاقوایدوب باغلیه لربرهفته دورع وآق
دخی باغلیه لربرینه فصل الی اوبه دوتسه نشان بودرکه سکر
ای دوتولور بودرینه نزاولور علامجی صباهدن قوشاوغه دکلیز
صووه صوایچنه دوتا لرصوایچیه لرکتمزسه قزل صوغانج
دوکوب سیقا لرصویله اله لربرابرشرلغانه قتوب ایچورع لربر
جناده اتوکن برنزدن دوکه لربرلحظه یاشیلی یوقاروکتورع لربونظر
دخی کتمزسه ایکی اوکوندیه قاله الرباضه دبرکیچه ایاغ دوتا لر
یاپشیشیاد اوغلانک سدوکیلی الراوتوزدرهم اولیرندیه
دوکه لرالی اربه دوتسه دیکر اغزینی اچه لراول یشدانه یموطه
بردبرد قابیله اغزینه اوفادوب یوندورع لراوایکی قجمجی بودرلرنک
ایچ یوزندیه قاله الرفصل اتوکن طرناغنک اوسکوع سنع
یه یوقاروبانمع چیان اولسه کاعرق دوراعلامجی قروقیاغنک
کویوندورع لرقوفیونه یاغنیله هدانع سلحق ایچ لراول لسای
صویله یوبه لراندیه دوتا لراوچ کوزیه دکلیز دورع کروای
صویله یوبه لرشول قدرکه اندیه قاچقه اندیه بوقی ایچ لرمسنک
اسفیداچ یوندیه زیت یاغنیله هدانع سلحق ایچ لراندیه سرکه قتیه لر

کروسلحق ایچ لراوزرینه دوتا لربشی کونرنصکه بوقی ایچ لر
صبرکه نلك قاچ انزدوت دوکه لراوزرینه اکه لرفصل
اتوکن طرناغی دبرلنه علامجی بودرکه راسلخت ایکیوزدرهم
مازو اولیه ایکی درهم زاجیکرمی درهم دوکه لراچی یاغنه قا
رشدورع لردوناغنه بزاولیه قویه لربرکیچ روشنیه اتوکن
طرناغی یاولنه علامجی بودرمرسنك برجزئی کل یاغی
اولیه جوشه بودارق هدانع سلحق ایچ لراتوکن طرسناغنه دوتا لر
فصل غراکی برعلتدر اتوکن ایاغنی اولیرواومرمدخی
اولیر قورلغانه دیرلراکرتیمار اتمزلسه اتوکن طرناغیلی
سودرچقاروعلاوستی بودرکه بندکوسع ویاخود طرناغی یوزع
سنع دشیاوزایرینه کبی صارو صوا قاروبوعلتك ایکی
دوراولیر بریسی دشی بزعه ارکك وادکلی اوزولیر یوغنج
اولیر ودیشی سی دکرمی اولیر طرناغیلی چیپ چیپ دوتار
باشی اولیر وطرناغیلی یرنلیه اویناریللکه چقارعلامجی
بودرکه مازو اوددرهم زاجی یشدرهم ابوجهل قزیوزی ایچی بردد
هم وبرازدخی انزدوت بداوتاری دوکه لربالیه یوغورع لراتوکن
ایاغنی صابونیه یوبالروسیله لراماصووه صوایله یوسیلا

دیوانه تلخی دوره لرویزایله باغلیه لر یونوکله کلمز ایسه دیکر کره
کتابه بزیله باغلیه لر وصوایچنه قویالر اول صوسرکه کیجه
اولمه اول صوایله دوکه لرویدیکی کره ایچ لرانه نصکه یارمی درهم
سکوکسن دبشی درهم راستجه والله درهم زیت یاغی دبشی
درهم مرمر سنک واوله درهم اسفیداج دبشی درهم کبریت
دبشی درهم قلمی ژنکار بوانلری بواصلنمامه کره جرایله سحق
ایچ لرقارشدیروب صوب سرکه دامزوج لرشویله ایچ لرکه درهم
کیجه اوله کونی ایکی کره دوره لرواوالرانه نصکه خنزیر یاغیله
دوره لرا کربونوکله کلمز ایسه دیکر اتوکل ایاغلی اسمی صوایله
وصوغانیل شولقدریوب لرکه قرار وقانعه یقلیجه اوله انه نصکه
قوری قاچی یاندوره لروکولنی بلسانه یاغیله قارشدیروب وبرکاغه
سوره لراول یره وره اوجاکوله دوره اکربونوکله کلمز ایسه دیکر براز کره
کوهل چکه انه واول یره اوره ناقوریچه انه نصکه یوه مرمر سنکی یاغیله
قارشدیروب سوره واماخنزیر یاغندن ایونسنه یوقدر الامرالله
فصل اکر اتوکل ایاغی اوزیوکه اوسه علوصتی اویوزکیجه اولور وزنه
توفی دوکلور علاجی شاچ پشوره لرد وکه لرخنزیر یاغی براوده دوکیجه
اکیسنه کره لریه لرشابه ایچنه قیوب قارشدوره لرتاکم صل اوله

اندم اسمی صویله یاغلی صابونیله یویا ربعه محکم
سلره اسیجقده اول یاغی دوره لره ایکی کوده تاکیم
غه شی اوله دیکر علاجی ضروا غاجی کمویوندوره لرکولنی
فینامه لرانه کل ایاغی اول صوایچنه قویالر اوجکونه
دکیمز یویه لرضوشی اوله فصل اتوکل طرناغلی اوستی
یارلسه علاجی بودرکه اوزرینه اویکه یارسیمه بغلیه لر
اوله یارقه قورت اولورا ویلکی چقاره لرانه نصکه برقاچ
دانه انجیر اصلوروب هدانه مرهم کیجه دوکوب اول یاره
اوستنه باغلیه لرکرجیزدنیخ زنجبار بال هربرندن برابر دوکه
لریالیه قارشدیروبه اول یاره غم دوره لرانه اوزرینه
دوکولمش طوزوکه یاچه یاغیله قارشدیروب اوزرینه دوک
ته لرانه اوزرینه کرجاکه لرفصل اتوکل طبقی اولسه بلکل
کم اولمه رضی قوربعضی اولور علاجی بودرکه اوّل انی کجلیه
لریه نقصه اقدار نقصه بولونمازسه قطعا ده دوره لراسمی
اسمی صاره لرنافع اوله بوطباغوکل نشانه بودرکه
صاروصوا قاریتمه لراولمازسه طرناغلی زهنه چقار
قرایه ایلر فصل اتوکل بچلغانی اوله علاجی بودر

اول ضربنه دورة لراندقصكم ترخانه دقزل يوبه دشتا
اوجنى قيناده اتوكن اياغنه باغلير لراوچكوده دورع
اندقصكم طاهايمه وقناوسركه بواوجنى بربرينه قاتوب
مرهم كبى اولمه اياغنه اورع لروطارلمه يوودوم لرديكرلتى
صوبيله يوبه لراندسركيله قوع بويالى قادشديروب اياغنى
يوبه لربرقاچ كره صكم قطرانه بمورطم صيادوسايمه دورع لر
ياخود دخنزير ياغيله دورتة لربرايكى كره خوشى اولمه فصل
سكوك ايچون باليله قزل بويالى قادشديروب مرهم كبى
اولمه دخى سكوك يرينه تراشى ايله نبوده اوزرع اولديارع مقدارك
سودبراقيلوب سلمه الحكم دوكن اولديارع اوزرينه توزكبى
صاچ دخى تراشى اولديرع اورصباحدنه قوشلوغه دوكن
دورع اندقصكم ينه اورع اويليه دوكن دورع اندقصكم جوز
اكرسكوك داغلدى ايسه ياخ جغاذسودهر قنقى ياغ او
لورسه جايزدر اماسكوكن غائب اولدقزقصكم اولديير
ياغنى كبى اولورشويله بله سايمه فصل اتوكن اياغنه
ضنام اولسه نشانه بودركه قبارجودكبى اولورصولوقوو
بايلورعلامجى بودركه كرجى ايكى كره الجاه صويله قادشديروب

قويه لرطوريله صويايمه دوكه لراول كرجى زيسه ياغيله سيحه
ايله لرهوانه غليظ اولنجه اندنه ضنام يوياللردورتة لر
واول اياغنه كم ضنام واردراندنه قادالرلى مجرب
براوت واردرسيانه بيتة طوراده اوتنه بكزواول اوتوكن
كوكيمه چقاغ لراول اتوكن نيتنه دردت دورلواپرشمله
باغليه لربرياغ كوكن بزايچنه قويوب اتوكن بوينه
اصه لراول اوت قوردوغنجه اول اتوكن ضنام قويه
مجبور فصل ضنام برعلتدركه اتوكن قولونى اورنه
داوكه ندنه طاردنه صاح اينه اول طارلرشول طارلردركه
كاوركونه اينه اول ايكى طاردنه دخى ايريلور قارلى
اشدنه ايكى قيچ اجاغندن ايچ ياشدنه اياغه يوغوت
طاراولورينيادى كوزه اولور ويوعلسه دايمه شلوه
ايريمه اقاراكسرينه سبب كوزدخى اولور وانوكن كبى
اتوكن باشنه ات باغلسه لراكادخى اوله شورعلامجى
بودركه صاروزرنيخ وقليه ونوشادروبوره وكرجم
وسكوت كولى هربرندنه برردرهم وبوجه دردهم صيجاله
اوتى بوندن دوكوب سكوت كولنك صويله يوغورلر

مرهم اوله هر بر جراحته باشقه باشقه دورته ایر کیجه دوه
اندیه اچاریاغ دورته تاکرتا کم مرهم سی قوروینجه اندن صکره
سحر کلو قوردیکه وکرمسه وشام صابونی ویوسرطه صا
روسیمه وصغیر یاغیله هدانه دوکه ارمرهم کبی اوله کوزنه
ایکی کره صوده صویه یوبیالرنجاروانده دوسه وکوزلک
وجام صاقرنی هر بنده ایکی درهم ویکرمی درهم زنجبیل
وادویه درهم سام یانجی یونلری اریه ایروا وتاری قته ایله
مرهم کبی اوله کوزنه برکره اوره ایرشفا بوله واکر کوکسین
دوتمش اولورسه اول طماری قولاغنی اردنده یوله ایله
کسه واکر اوره م بولونماز سه آلتی باصه ایکوکسنی یاه
ایچنه بالوه کبی بده ایراولور چقایمه چقایمه بزلری اریه ایله
چقاره ایروجام صاقرنی وداغلغه ایله اریه ایراول طماری
اوستنه برطمار دخی داغلغه قالمه دیکه واول طمرصابرشمله
باغلار سه جایز در واول یاردقلری یره قارشو کره ایچ
وقطرانه اوره ایراوله اکراوجکوله بری بری اردینجه هر کوله
یوصی درهم زنجبیل کیله ایله ویره ایروبرازدخی پیراده سرکه صه

والنمش اوله ویره ایرنقدرویره ایرسه ایوده ربواوجکوله
ایچنه اریه ویرمیلر کیله وصرمساده وزرنیخ ویره ایرانجاده
قوروبکیه اکرضمام کیدوبانزلری قالورسه یارم بطمآقره انجیر
دوکه اروبارم بطمایتیرسکه قته ایرقیناه ارمرهم کبی اوله اول ضما
مکه یرینه اوره ایرانزی قالمیه باب خامس اتوکه استماسیمه
بلدره انی ستمه دوشسه بیچه قتی بنمکده یاقتی دوملکده اولور
یاخزانه وقتنه یانجه ره دوره مده اولوره یاره ایله شوچولایمه
وایریمه المقده اولوره نشانه بوده ره قتی قتی صولوره بزنده کره
ایکی قنادی اچاوره وباشایمه اشه غه دوتاره وقولقلرینه
سته ایلره وکوه سی صوده اولوره وایاقلری دتره
ویجنده که سلوره ونفسی صوده اولوره وکوزلرنده باشه
اقاره واکیله ویرنده دیره نماز اولوره عبری بریجاغله اتوکه
ارقاسنی سوده اندنصکره قزل صندال وشکر وکاغد اتوکه
التنه بجه زایه ایرکیجه یم واوتاده ورمیه ایراندنصکره یوقه
ایه ایرایکی یوزدرهم صوایچنه صماده واوچوصمه ایرکیجه اصلیه
اندیه قینه ایرایکیوزدرهم صوویوزدرهم اسکی شراب قته ایر
سوزه ایرایکی درهم شیطرنج وکشنیز تخمی وکشور تخمی بوجله سنی

دوکه لرکروبوصوبیله قینام لربوزدرهم قالنجه اتوکن بوغا
زینه قویه لردیکر اوده درهم قزل صندال وبشی درهم سزکه واو
درهم کشنیخ تخمی بوناری قینه لروسوزه لرایکی درهم کوزیخ
قنه لرانوکن بوغازینه قویه لراوجاکوده بری بری اردنجه
اندنصکره چوکوندریپوه غایه بیاله فسکینوه قینام لر
وشیر وغماد قنه لرواسیده لروانه حقنه ایله لرواول
ایکی یاغندره قاله اله لراکرکنمزسه اندنه ایله لراکرکنمزسه
دفنه بیراغلیه ویارپوزکویکواولتی وبابادیه وصمرشاصلتی
وصمامه توزی بوناری ایکی صوبرسوجی ایچنه قینام لروبر
چقورایله لراول قزغنی اچارابوغنی اول اتوکن کوه سنه داغلو
اما اتوکن نفسی یولایه دوتمیه لراول قدرجهدایله لرکیم
ات درلیه اول کوله یونجه وادت ویرلراربه ویرصیاسر
اکرتریاده سوجیله ارزوب بوغازینه قویه لرصفیدرردیکر
ضیارتخمی قارپوزتخمی تخمکاره قیاره تخمی دوکوب سدایه
اله لرشکرقاتوب دفنی اتوکن بوغازینه دوکه لرواباقار
نده قاله اله لردیکر قوهلیله وبلیله واصله هربرنده اونه
درهم بشفایح وافتیمونه وترمد اسطوخودوس بشر درهم

دوکه لرصافی بالیله قارشدیروب یومروچوبله ایله لرهربری
قرزقدراوله هرکیجه برین بوغازینه براغه لرطقوزنجی
باب اکردوکه تدبیریه بلدررانه استیکجه نشادبو
درکه قلدری دکل دوغ ومقعدی اسی اوله وقسمی
چکلمش اوله علاجی بودرکه اربه اولنی وتارخ ایرانه
وصوده صوبربرینه قارشدیروب انه ایچوب لراکرسیاه
یرسه بوی تخیله اربه اونایه قارشدیروب ویرلر
فصل انه صوده کچه نشادبودرکه کوه سی دیزلر
وتوبی اودیرورکوکوزلریه اچمازوقولقلریه سست وباشنه
اشقه دوتارعلاجی بودرکه اندیزنجبیل ودفنه تخمی
صرمساقه وادچیناق صولیخانه فرقیوله بشردرهم دوکه
لراوله کاچ ایدوبه قره اوزومی دوکوب انوکله قارشدیروب
یمورچوبله ایدوب اتوکن بوغازینه براغه لردیکرزیت یاتخمی
زنجبیل بوبرفرقیوله دفنه تخمی عاقرقرحا بوناری دو
که لرزیت یاغنیله قارشدوغ لردغنی انه دوتره لراندنه
صولیمه اورته لراسلجه دوته لردیکر اده ضربوه بشردرهم
نشادیراوچردرهم دوکه لرصغیر یاغنیله قارشدیروب

لقمه لقمه ایچ ارهکوده بریخ اتوکن بوغازینه براغه رتا
یدی کونه دکیمه خوشی اولمه فصل اتوکن ناکاه کوزیکه
کوزی اغرمشی دیرلرنده صوکره بلکه کیمسه زاریچ دیکلمه
بوجکن روشنمشی دیر اتوکن دوماده اولدرکه اتوکن کوزینه
یلتر تمشی صغیر یاغلیمه قویه سلیمه مجربدر فصل اتوکن
نفسی طوتلسه نفسلیمه کوجله السه اکریاز کوفی اولسه
بنفشه یاغی کافور وزعفران برصنفه قوی شولقدر
قارشدرکه بربرینه تماس قارشمه اندکه کوزنه اوجکسز
کیچیجک او جکسز اتوکن بوزینه قوی خوشی اله اکر قیتی
کوفی اولورسه آدکیجک یاغیمه کوندوزطقوزکزکیچه
اوجکسز برینه قوی باشلیمه یوقاروجکه یاغلیه خوشی
اوله فصل اتوکن بربرینه قوی بتمسه فرماچکردکی کوزایله
زیت یاغیله یوغوروب مرهم کیبی ایده برقاچ کوندن اوزرینه
دوورتمه لرقوی بلیته اتوکن بربرینه شیشی اولسه یاغ
قورشونی یصتله اوزرینه باغله خوشی اوله آتش هاوزه
اولسه ایوی یاغیی اویه سنه قاتوب یدوجه لراول خوشی
ترکیب ایچ اتوکن اویاغیمه ایلجام اغزلغلیظ بویالرکه

یاصمغ نماز زیرا اغزاغرسی واتوکن باشی اغرسی
وسقاغنه اولور جمله اندنه حاصل اولور اکربربرینه ایرشه
ارکیم صوبی قوقاراولوبات اجمیه اول صوتوکن یخندنه
اتوکن برینه قوی برمیه ایچه اکردلرسک کم اتوکی
هیچ آت کجیه یرومکه وسکرتمکه قورسه دشمنه دوه
دریسنه صاوه بوینه باغله یه اکرخسرالدایشه م
یوب صوبولی طوتولسه قویروغندنه برایکی قیل ال دقه
بوکن پشمشی سودا یچندنه اصره دوکولمشی فلفله بوله
یوب یولمه دلوکنه قوی آچیله اندنه قوجه ضنام اولسه
صاده مشه کوکیمه اتوکن قویروغنه دادضنام خوشی اوله
یاغنه یاشتی دوکوب کوزینه قوی خوشی اوله یاخود
اقایلک ایله کوکن ایلکی بوکن اول ضنامک هربر
صاغشنجه بردوکومه دوکن هردوکمه اشیه ایتمه
اوقرالریه وبالحق نزل وبالحق انزلناه وبالحق الاسم
الاعظم الذی من ای شیئ خلقه من نطفة خلقه
فقدره ثم السبیل یسره دخی ایلکی اتوکن بوینه دقه
لرضنام قوریه کیمه اتوکن یاد زضوئی اولسه یاادیانلتم

صاغ قولارغنه بوایتی او قیوب اوقوره اول ضویی ترک
ایله ایت یودر افغیر دین الله یبغون وله اسلم من
فی السموات ومن فی الارض طوعًا وکرهًا وظلالهم
بالغدو والاصال اکرات اغملوا وت یله اقوت
یودر اَرِخ اَرِخ بطایح بطایح وسطیح مستقصًا
مستقصًا لِ هَوِینًا وهَوِین اذوفی سلیمان بن
داود اوشبو جکاجکا اندوز کبرمار اندر کیم سمندن
سَرِی سَرِی بَجَا نشکری کنکر براونزل من القران
ماهو شفاء ورحمة للمؤمنین اتوت اغزنه او قیمق یرک
کره اوقوره ضوشی اوله استه ضنام اولسه قوم فریق
درلر براوت وارد رضنام طریق دله اول اولتی کا قیه
قودویه ضوشی اوله ویاخود اوزرات قیناوب
کیجه ایاغ قوطکله اتوک بوغازینه قوی ضوشی اوله
اتوک قاونی اولوب قرن شیشه شود یغین کوره
کندیه بجاغله دلوب افلرم طوزی دوک اول دلوکه
قوی کیوک چقاکله اولدیل اوزمدله چقا ضوشی
اوله تجربه اولندر بوبایه نقصانم یوقدر اکراسته

سراجه اولورسه بردکناوت اولورد کوقیره مخ
دیرلر اول اولتی کوندوغنه دله قرنیار اریه کبی روغنا
یوب یکرمی کونه هرکونه براوچ یمینه قدنه لرایوا وله
فصل التی قدوزداله سه وقدورسه علاساتی
بودرکه کوزلری قزاردودلی صارقار ویاری اقار
وباشی اشغادوترونسنه یمز وصوایچر واسرکن
کبی سرچیر وصالندر وقت اولورکه دوشرد ضی قودوز
اصردوغنیمه اندله بلنورکه اول اسردوغنی یرالیب
قوزاجیله اووالرواتمکه فرشدوره لروطادغنه
ویره لرواکرطادوه اولمزسه قودوزدکلدر ووقته
اولورکی طادوه اول قوزاجنای یمزاندله بلورلسر
قودوزایدوکیمه علامجب بودرکم اول اول طلوناک
یری تیزجه بچاغیله مجامعه ایله لرولیکه برقاچ
یره چیزه وشیشه اوره لرچکه لرویاخدقانه چوده
اقیه لروصرماده وصوغانه واوغلره اشک
وطوزبونلرسوجیله مرهم کبی دوکه لراول چیز
دکلری یره وک اوزدینه ورالروتریاک وطادوه بوقی

سوجیله ازم لرو صفر سودخی قسنه لرو بورنته دوکر
واکر طلونا له اتوکی ایاقلرنه اولورسه اول یره توک
یوقرو یاشنه کیلک قاوشی ایله برک باغلیه لرو قایشی
اله کیرمزسه کونله باغلیه لرمثلا ابریشیم کبی وایپ
کبی وایپلک کبی نالکه اغرسی یوقاروبورومیه
زیرا که اتوکی دریسی قوده اولورتیز یورر واکر
بر دیرمی طاوخی دوتوب دیمورطه چقاله یرمی اول
یره توک اوزرینه قورلرسه اول طاوه درحال
اولورسه اول ات درحال قورتوله واکر طاوق
اولمزسه ات اولورشویله بیله لرو یوغازلیه لرکه هم
ات خراب اولمیه واول قودوزمی طلرد وخی یره اوز
رینه صارمه وطوشاله مایسی وشراب وچورک
اولمق وطوزبوناری صفیر یاغیله قارشدیروب وبر
ایکی کره اوره لرو بر حاوتیره قویالرقوه کونه دکین
قدورمزسه خلاصی بولمشی اولر والله اعلم بقراط
حکیم ایدر اسی وصوقه دوشمشی انه یودندم ایدوغلمی
یوقدرکل یاخی وبرنج اولی وشکری قوشدیروب هم

اتوکی بوغازینه قویه لرو کوده سیله هرکونه اسیجاق
صویله یوبالرکونده ایکی کره واسیجاقه دوتم لرو یوزدرهم
بال الی درهم شرلغاله یاخی الی درهم صفر یاخی اسیجاقلو
انه حقنه ایده لر آتم خسته اولمه عادت اولنجه یله
سوجیله اولمشی سرکیله ازوب بوغازینه قویه لر ایروه
خسته اولیه اتوکی بریرنده اویوشمحش قاله اولسه
اول اتوکی بویلندرله قاله اله لر اندن صکره صفر یوخوردینجه
وخلطی بوناری بربرینه قارشدیروب اول قاله ایرکلرله
یره اوره لر شفا بوله سرابه ایچوله مجربدر وغایته مشهور
در یکرمی بر درهم ژیوه لی بدیشیریخدرهم درهم اوچر یکمی بربوز
نته واوچر یکمی بربوزنته برهفته یه دکین یومشاله اوزره
اوچر هفته یه دکین ایچوره لر یاذن الله تعالی شفا بوله اتوکی
بوغازنده اوکسوکی اولسه نشانی بودرکه ات دتروبولی
قزل اولور علامجی اولدرکه بنفشه بیاله بشردرهم بوی
انجمی قزل کول عناب بیاله فرسیاوشاد اریک اریه اولی هربر
نده بردانه اوچر قیناق اوسونده لرشکر قاتوب اتوکی بورنده
دوکه لر علامجر دیکر طلخی کوکنی بشی درهم بنفشه بوی

تحمی بردا و جربو نلدی قیناردوب سوزم لسکر و یادم کی
یا غیاثی قاتوب اتوکی بو رسالہ دوکه لروهکولن
اسجاده صوبیه یو یه لرتحت
الکتاب یعون الله الملک الوهاب

١٢٦٥ ١٥ جمادی

باب شرح دعاء فرس

دوایتدادم پیغمبر علیه السلام دن محمد مصطفی علیه
الصلوة والسلام زمانده دکلو نقد پیغمبر لر علیه
السلام کلدیلر بوهیکلی یازدیلر اتلردی بو یلنه
طاقیلر بغلدیلر غزاه کیدرکن بلمزلردی که اتلرک
سکردوحدی یوهسه اوچارمدی و رسول حضرتلری علیه
السلام ایتدی وصیلیه اولسونلر بنم امتلریمه که بو
هیکلی اتلری بو یولارینه بغلیه لر کیدرصیه لرولو هیکل
شریف قتقی اتوکی بو یلسنده اولورسه دلرله وکوزدله
واوقرله وقاچرله وسکودله وسنجودله وسراجه دله
وقولنجرله وطیرقرله و محات شرندله ومجموع بلالردله

صوه تعالی صقلیه بوهیکل برع کاتنی غیاثه محرر

اول دعاء شریف هیکل بودر

بسم الله الرحمن الرحیم

سبحان الذی اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام
الی المسجد الاقصی الذی بارکنا حوله لنریه سبحان
الذی سخر لنا هذا وما کنا له مقرنین وان یکاد الذین
کفروا لیزلقونک بابصارهم لما سمعوا الذکر
ویقولون انه لمجنون وما هو الا ذکر للعالمین اللهم
احفظ بهذا الهیکل المبارک الفرس والمبارکت
عامل هذا الاسم من جمیع الرفات والعاهات
والبلاء والعلل والجذف والجزام والابرص واللقم
والحمیم والحلم والطلوم والقولنج بحق کهیعص
وطه ویس وص وحم عسق وبحق انا فتحنا لک
فتحا مبینا وبحق ایاک نعبد وایاک نستعین اللهم
احفظ هذا الفرس من العین والنظرة اللسان
من شر الجن والانس والنظر ومن السیف والبیتم
والنار والجر والثلج من الامراض المختلفة من شر

جميع الملائكة بحق جبرائيل وميكائيل واسرافيل
وعزرائيل وحملة العرش والكرسي رضي الله عنهم
اجمعين بحق وبمنزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة
للمؤمنين ولا يزيد الظالمين الا خسارا ولا حول
ولا قوة الا بالله العلي العظيم وسورة الم نشرح لك
الخ يا الله يا رحمن يا رحيم يا غفار يا ستار
يا صانع يا منان يا ديان يا سبحان يا سلطان
يا دائم الباقي والاحسان يا ذي الجلال والاكرام
والكمل والبلاء والاكرام برحمتك يا ارحم الراحمين

شرح دعاء هيكل الفرس

روايتدر امير المؤمنين حضرت علي در كرم الله وجهه
ايدر هركم بو هيكل ات بويلنه دقسه اول امته دل
وكوزدكيه وهر دولو بلدرله اعين اوله سكردوب
هيچ ايانجي يوردوليه واوغرى اليه وكوزنزه كمي
وبورسندغي اولميه وجميع خستلقدن ايمن اوله حضرت
علي رضي الله عنه دلدلك بيونندله كيدرمش حضرت
علي وفات ايدوكندنصكره دلدلك بويلنوب بولندغ

اول شريف هيكل الفرس بودر

بسم الله الرحمن الرحيم

الم يروا انا خلقنا لهم مما عملت ايدينا انعاما فهم
لها مالكون وذللناها لهم فمنها ركوبهم ومنها
يأكلون وقد اوحينا الى موسى ان اسر
بعبادي فاضرب لهم طريقا
في البحر يبسا لا تخاف دركا
ولا تخشى مع

تخشى يا قيوم يا حي يا قيوم يا الله
ه ل ل ل ل ل ل ه ل ب ل ل ل ل وكوه ص لرفنا الوعلى

لا سيف الا ذو الفقار الله العظيم بسم
هركيم بودعاء يازوب يدرى قات قاب ايكنه فيوب
ات بويلنه يا غله ه هو تعالى اول اتى وصاحبنى
دوكلى بلا لردله وافنا ردله يدرله عقرب وجميع يارلتى
شر يدله امايحه ايليه وسلومسه دوته وهر كزاول ات
سرجكدرجمكدله ودوشمكدله قورتله اوغريدله وحرامدله
امايحه اوله اتشه ودكيرمه كيرسه زيانه اوليه بودر

بسم الله الرحمن الرحيم

اعقد الفرس والفارس الذي يعانق عليها هذا الكتاب
منشئ السحاب خالق الخلق من تراب الا الله الا

هُوَ اِلَيْهِ الْمَصِيرُ وَاَعِيذُ سُورَةَ النَّحْلِ وَسُبْحَانَ الَّذِي
وَهَاسِيرَتْ اَنْتَ وَدَاكِبُكَ فِي اَمْرِ اللّٰهِ وَفِي اَمَانِ اللّٰهِ
وَفِي حِفْظِ اللّٰهِ وَصَلَّى اللّٰهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَاٰلِهِ وَصَحْبِهِ
اَجْمَعِينَ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا دَائِمًا دَائِمًا كَثِيرًا اِلَى يَوْمِ الدِّينِ
بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

اَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ حَضْرَتِ عَلِي كَرَّمَ اللّٰهُ وَجْهَهُ

حَضْرَتِ نَرِينْكْ دُولْ دِيلِنْكْ بَازُو بَنْدِ يَدِرْ مُعَاوِنِ اَوْلْ
مُحَلِّي يَا مَطْلُوبَ طَالِبِ مَطْلُوعْ فَتَحًا نَظِيحًا مَاطِيحًا يَا عَزِيزُ
مَرْطُوهًا عَلَيْهِ عَلَى اَبِيهِ اَبِي طَالِبٍ فَاِنَّهُ ظَامَا مَاطُوطًا
فَاِلَمَا تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ طَمُودًا يَا مَالِخُو ظَاهِرِينَ يَا هُمْ
يَا مَنْ هُوَ اَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ حَضْرَتِ فَرْخُ نُولْ عَشْقَرِينْكْ
بَازُو بَنْدِ يَدِرْ صَحِّ يَا مَكْشَهَا هُوَ مَعْ هُوَ جَعْ فَاِنَا هُوَ مَعْ
ظَهَارَاجْ ظَهِيرُ وَجْ مَرْهَا هَاجْ مِنْهَا هَاجْ يَا هُوَ نِعْمَ الْمَوْلَى
وَنِعْمَ النَّصِيرُ يَا هُوَ

بَابِ

بِرَانْدْ سِرَاجْ اَوْلْ صَاغْ يَاغْنْ اِيلْ صُولَنْدْ وُصُولْ
يَاغْنْ اِيلْ صَاغْنْ دِقَّهْ بِغَايِسْ مُجَرَّبْ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ يٰسٓ وَالْقُرْاٰنِ الْحَكِيمِ اِنَّكَ لَمِنَ

الْمُرْسَلِينَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ۝
لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَا اُنْذِرَ اٰبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ اَوْلَىٰ
وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ اَوْلَىٰ يٰسٓ الْعَظِيمِ
يَا اللّٰهُ يَا شَفِيعُ اَوْلَىٰ يٰسٓ يَا مُحَمَّدُ يَا رَبِّ يَا رَبِّ
حَضْرَتِ رَسُولْ اَرْقَاسِنْ اِيدِي

هَرْدُولْ وَرْخِ اِيجُونْ مُجَرَّبْ

بَابِ

اَتْ بُوبِلَنْهْ دَاقِمْ اَوْكَنْهْ اَتْ لَجِيهِ وَسَكْرَدُوبْ
اُرْمِيهِ اِلَّا مُجَرَّبْ مِهْرِ سُلَيْمَانْ

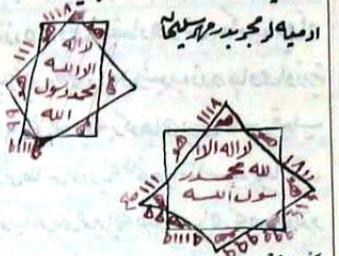

اَخْرِجْ اَخْرِجْ اَخْرِجْ اَخْرِجْ اَخْرِجْ اَخْرِجْ اَخْرِجْ اَخْرِجْ

اَنَا بِنْدْ صُولُولُونْ طَاشِي دُورْسَهْ سُكُوتْ اَغَاجِنْكْ
اُوزَهْ كَنْ بِرَاهْ قُورُدْ وَجْفَزْ اُولُورْ اَزُوبْ اِيجُونْ اِلَّا مَا
بِالْكُلِّيهِ اِجْمِيهِ اِرْنَصْفَنِي اِيجِهِ اِرَادَارِي ذِيَامْ اُولُورْ
مُجَرَّبْ دِيكَرْ اُوصُولْ كَنْ وَبَعْضِي يِرْ اِرْنَهْ مَرْضِي اُولَهْ

انسانه تا نار قوردی عارض اولسه برمثقال
زعفرانی اسلجه صویله ازه لرایچوره مجربدر اوکسوره
ایچوله قیونیلک قره چکری بچاده ایله یاروب اشی اوزرینه
طوزایله پشوره لر ضرب سرکه یاتوروب بیه لرنا فعدر
صرعی ایچوله کلی یی پشوروب ضرب سرکه ایله بولامنه
ایروب صرعی اولدیره بر قاچ کره سوره لرنا فعدر ترکی
ایچوله غایسه مجربدر هندستاد جوزی قیوغایه بابا
ایروب زرم چاوی برمقدار هوانده دوکوب اوه له
چویز قیونخی برطنجره دوشیوب زرم چاوی اوزرینه
صاچوب دخی اوزرینه برکوچک یوشی طاسی قیوب
اول یوشی طاسی اوزرینه طنجره مناسب برطاسی
دخی قیوب اغزینی ضیر ایله صوایوب ایچنه صوطولدرو
روب ایلیجاده اولنجه بدی دفعه یه دک دوکه هربدی
دفعه تکرار صوده صوقویه بدی دفعه تمام اولدقده
اچاچقاره بعده استعمال ایده نسخه ات صراچیسی
صراچه چقاراده اتوکی اوکی صاچنه بوده عاء یازوب
شامالی یه باغلیوب ایچنه ایکی اقچه بوده عالی ایله

قیوب شیخ سعدی رحمة الله علیه زوجنه نذر ایله
باغلرکن اوچ کره فاتحه شریفی واوچ آیة الکرسی
واوچ کره اخلاص شریف اوقیوب پلنه ایپلکی ایله
اتوکی اوکی برچمنه باغلیه بعنایة الله رفع اولله

۲ ۹۹۱۱۹۸۹۹۱۸۸۶۴۴ ۲

۹ ۲۲۲۷۹۱۴۴۵۲۲۲ ۹
۹ ۲ ۹ ۷ ۱ ۱ ۶ ۲ ۲ یاالله یارحمن یاحفیظ یاوهاب

لاحول ولاقوة الا بالله العلی العظیم

صرعی ایچوله مجربدر

عروه فنجانه روغن زیته فنجانی اغیوله روم ۲ ذرقیوله روم ۱
صابونله روم ۲ بوجمله اجزالری بریرینه خلط ایدوب بعده
اشی اوزرینه صله ایله اندیکده حمامه کیدوب پاک
غسل اتدوکنده صکره دیز لرینه سوره هرنه دولوسنی
اولورسه رفع ایده باذن الله تعالی مجربدر شویله بلنه
براق ضیق النفس اولنه اکا علاجی بودر معاصم اولنه
برلیلو فنجه طوتمسیه باشیه کوب بیانه اتمسین
کذلک اتشه یاقوب بیاز کول اولنجه اندیکده کولی

الوب اتوكن يمنوكن تورباسنه دوكه سليمه انه بركاه
بركيجه بوعلرمجه ايشدكدن صكره يم وصوه يرمه سيله

ثمنه شامل

كتبه الفقير الحقير حافظ محمد اميني ١٢٦٥ هـ

